
VALÉRIE PERRIN
ÇİÇEKLERİN SUYUNU TAZELEMEK
ROMAN
PEGASUS

GÜNDELİK HAYATIN MUCİZELERİNE YAZILMIŞ DOKUNAKLI BİR ŞARKI

"Adım Violette Toussaint. Bir mezarlık bekçisiyim. Hayatın tadını çıkarıyorum, onu içine bal katılmış yasemin çayı gibi küçük yudumlarla içiyorum. Akşamları mezarlığın demir kapılarını kapatıp anahtarları banyomun kapısına astığımda, artık cennette oluyorum."

Violette Toussaint, Fransa'nın küçük bir şehrinde mezarlık bekçiliği yapmaktadır. Mezarlığa yakınlarını ziyarete gelen herkes, ister ilk ziyaretleri olsun ister sayısız ziyaretlerinden biri, soğuk günlerde ısınmak için Violette'in evine uğrar. İkram ettiği kahvelere kahkahaların ve gözyaşlarının karıştığı genç kadının günlük yaşamı ise bu ziyaretçilerin itirafları etrafında şekillenmektedir. Bir gün Marsilya'dan Julien Seul adında bir komiser, Violette'e oldukça tuhaf bir istekle gelir: Julien'in yakın zamanda vefat eden annesi, küllerinin yabancı bir adamın mezarına dökülmesini istemiştir. O andan itibaren olaylar umulmadık bir hal alır ve Violette'in o küçük ve sakin dünyası da altüst olur. Sonunda yaşayanlar ile ölüleri birbirine bağlayan sırlar gün yüzüne çıkacak ve en karanlık ruhların bile içinde gizlediği ışık kendini gösterecektir.

Valérie Perrin bize hayatta karşılaştığı bütün zorluklara rağmen mutluluğa inancını kaybetmemiş bir kadının etkileyici hikâyesini anlatıyor. *Çiçeklerin Suyunu Tazelemek*, imkânsız bir aşkın geçmişine, dayanılması güç bir trajediye ve sevginin sınırsız iyileştirme gücüne dair büyüleyici bir masal.

"Bu kitap beni gözyaşları içinde ve nefessiz bıraktı!
Sevgiyle, kayıplarla, yasla, hüzünle ve bir insanın hayatı boyunca yaşadığı diğer bütün duygularla dolup taşan bir hikâye."
Page & Palette

2018 MAISON DE LA PRESSE ÖDÜLÜ

***WALL STREET JOURNAL* 2021 YAZININ EN İYİ KİTABI**

INDIES INTRODUCE VE INDIE NEXT LIST SEÇİMİ

www.pegasusyayinlari.com
ISBN: 978-625-410-284-4

"Bu roman insanı âdeta bir mutluluk denizinde yüzdürüyor."
Elle

"İnsanın yaralarını iyileştiren bir roman... Uzun süredir bu kadar güzel bir kitap okumamıştım."
Wall Street Journal

"Kimi zaman buruk kimi zaman mutluluk anlarıyla dolu, kurduğu dünyanın atmosferini çok iyi yansıtan rüya gibi bir kitap."
Matt Haig

"Bu kitabı alkış tufanına tutuyorum. Ve inanın bana, tufan kelimesi bile hislerimin yoğunluğunu açıklamaya yetmiyor."
La Marseillaise

"Muhteşem ve insanı altüst eden bir roman."
C'est au programme

"Okuru hem güldüren hem ağlatan ama başından sonuna kadar etkileyen bir roman."
Lire

"Melankolik ama bir o kadar da coşkulu... Doğaya, yemeklere ve içeceklere, en önemlisi de dostluğa düşkün bir kadının kalbinizi ısıtacak hikâyesi."
The Guardian

"Nefes kesici bir hikâye."
Unidivers

"Unutulmaz bir kadının iç dünyasında keşfe adanmış, mutluluk ve umut dolu bir roman..."
Booklist

"İnsanın iyileşme gücüne dair, etkileyici, düşündürücü ve akıllardan çıkmayacak bir hikâye."
OCinSite

"Aile trajedilerine sihirli yaklaşımıyla insanı kendine hayran bırakan bir roman."
ForeWord Reviews

ÇİÇEKLERİN SUYUNU TAZELEMEK

Pegasus Yayınları: 2576

Çiçeklerin Suyunu Tazelemek
Valérie Perrin
Özgün Adı: Changer l'eau des fleurs

Editör: Zeynep Şehiraltı
Düzelti: Mustafa Erdoğan
Sayfa Tasarımı: Ezgi Gültekin

Baskı-Cilt: Alioğlu Matbaacılık
Sertifika No: 45121
Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No: 1/3-A
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: İstanbul, Şubat 2023
ISBN: 978-625-410-284-4

Türkçe Yayın Hakları © PEGASUS YAYINLARI, 2023
Copyright © Editions Albin Michel, Paris, 2018

Tüm hakları saklıdır. Bu kitapta yer alan fotoğraf/resim ve metinler Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.'den izin alınmadan fotokopi dâhil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

Yayıncı Sertifika No: 45118

Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han
No: 11/9 Taksim / İSTANBUL
Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

pegasusyayinlari pegasusyayinevi pegasusyayinlari Pegasus Yayınları

VALÉRIE PERRIN

ÇİÇEKLERİN SUYUNU TAZELEMEK

Fransızcadan çeviren:
Çiğdem Büyükataman Guetta

PEGASUS YAYINLARI

Annem Francine ve babam Yvan Perrin'e,

Patricia Lopez "Paquita" ve Sophie Daull'a ithafen.

1

Bir kişiyi özlersiniz ve bütün dünya ıssızlaşır.

Benim komşularımın hiçbir şeyden korkusu yoktur. Endişeleri yoktur, âşık olmazlar, tırnaklarını yemezler, rastlantılara inanmaz, vaatlerde bulunmazlar, gürültü yapmazlar, sosyal sigortaları yoktur, ağlamazlar, anahtarlarını, gözlüklerini, uzaktan kumandalarını, çocuklarını, mutluluklarını aramazlar.

Kitap, dergi, gazete okumazlar, vergi ödemezler, diyet yapmazlar, tercihleri yoktur, fikir değiştirmezler, yataklarını düzeltmezler, tütün kullanmazlar, liste yapmazlar, konuşmaya başlamadan önce eveleyip gevelemezler. Benim komşularımın yedekleri yoktur.

Dalkavuk, hırslı, hınçlı, çapkın, tamahkâr, cömert, kıskanç, bakımsız, temiz, göz kamaştırıcı güzellikte, komik, bağımlı, cimri, güler yüzlü, kurnaz, şiddet eğilimli, âşık, memnuniyetsiz, riyakâr, şefkatli, sert, yumuşak, yalancı, hırsız, oyuncu, cesur, tembel, inançlı, sapkın veya iyimser de değiller.

Onlar ölüler...

Aralarındaki tek fark tabutlarının ahşabı; meşe, çam veya maun...

2

Artık ayak seslerini duyamadığımda, ne olacak halim? Senin hayatın mı yoksa benim hayatım mı giden, bilemiyorum...

Adım Violette Toussaint. Eskiden hemzemin geçit bariyeri bekçisiydim, şimdi mezarlık bekçisiyim.

Hayatın tadını çıkarıyorum, onu içine bal karıştırılmış yasemin çayı gibi küçük yudumlarla içiyorum. Akşamları mezarlığın demir kapılarını kapatıp anahtarları banyomun kapısına astığımda, artık cennette oluyorum.

Ama komşularımın cennetinde değil. Yaşayanların cennetinde... José-Luis Fernandez'in bana her yıl 1 Eylül'de getirdiği, 1983 yılına ait Porto şarabından bir yudum. Hava ister yağmurlu ister karlı ister rüzgârlı olsun, saat 19.00'a doğru işimi bitirdiğimde, bir tür pastırma yazına, küçük bir kristal kadehe dökülmüş bir yaz kalıntısına dönüyorum...

İki yüksük dolusu yakut sıvı. Porto bağlarının kanı. Gözlerimi kapatıyor ve tadını çıkarıyorum. Akşamımı neşelendirmek için bir yudum yeter. İki yüksük dolusu kadar... Çünkü sarhoşluğu seviyorum ama alkolden hoşlanmıyorum.

José-Luis Fernandez, temmuz ayları dışında, her hafta Maria Pinto Fernandez'in (1956-2007) mezarını ziyaret edip

çiçeklerini tazeler. Temmuz aylarında bu işi ben devralırım. İşte Porto da teşekkür içindir...

Bugünüm bana Tanrı'nın bir nimeti. Her sabah gözlerimi açtığımda kendime böyle söylüyorum...

Eskiden çok bedbahttım, hatta harap vaziyetteydim. Varlığımla yokluğum birdi. Tükenmiştim. Bugünkü komşularıma benziyordum ama halim onlardan da kötüydü... Hayati fonksiyonlarım devam ediyordu, ancak bedenimin içinde yoktum. Ruhumun ağırlığı yoktu; zira ruhumuzun da ağırlığı varmış, ister şişman ister zayıf ister uzun ister kısa ister genç ister yaşlı olalım, yirmi bir grammış...

Ama asla mutsuzluğa kapılan biri olmadığımdan, durumumun böyle devam etmeyeceğine karar verdim. Talihsizliğin bir gün sona ermesi gerekirdi.

Hayata çok kötü başlamışım. Ardennes'de, bölgenin iklimine "bozulmuş okyanus iklimi" denen (sonbaharda şiddetli yağışlar ve kışın sık yaşanan donlar) kuzey kesiminde ve muhtemelen Jacques Brel'in şarkısındaki kanalın kendini astığı o köşede, Belçika ile kol kola yaşanan sınırda doğmuş, doğar doğmaz da terk edilmişim.

Doğduğumda ağlamamışım. Bu nedenle de dünyaya gelişimden önce gidişimi beyan etmek için evrakları doldururken, beni üzerinde ne pul ne de alıcının adı olan, 2,670 kilogramlık bir paket gibi kenara bırakmışlar.

Ölü bebek. Cansız ve isimsiz çocuk.

Ebe evrakları doldururken hızlıca bir isim bulmuş olmalı ki adımı Violette koymuş. Muhtemelen baştan ayağa morarmış halde olduğumdan... Sonradan rengim değişip yüzüme kan gelmeye başladığında, doğum belgemi doldurması gerektiğinde de ismimi değiştirmemiş...

Beni kaloriferin üzerine koymuşlar. Isınmışım. Beni istemeyen annemin karnında buz kesmişim. Belki de bu nedenle

yaz mevsimini çok seviyorum, ilk güneş ışığında âdeta bir ayçiçeği gibi güneşlenme fırsatını asla kaçırmıyorum.

Kızlık soyadım Trenet, tıpkı Charles Trenet gibi. Violette isminden sonra bana soyadımı veren de muhtemelen aynı ebe. Charles'ı seviyor olmalı. Sonraları onu ben de sevdim. Uzun zaman onu uzak bir kuzen, asla tanışamayacağım bir Amerikalı amca olarak gördüm. İnsan bir şarkıcıyı sevdiğinde, onun şarkılarını söyleye söyleye zaten aile bağı gibi bir bağ kuruyor...

Toussaint soyadını daha sonradan aldım. Philippe Toussaint'le evlendiğimde... Aslında soyadından anlamalıydım. Ama soyadı Printemps olup da karılarını döven adamlar da var. Güzel bir soyadı taşımak pislik bir karakter taşımaya mani değil.

Annemi hiç özlemedim. Ateşim olduğu zamanlar hariç. Sağlığıma kavuştuğumdaysa ise büyüdüm. Ebeveyn yokluğu omurgamı desteklemişçesine dimdik serpildim. Dik duruşluyumdur. Bu bendeki en büyük özellik. Asla eğilmedim. Kederli zamanlarımda bile... Sık sık bale yapıp yapmadığım sorulur, yapmadığımı, beni parmaklarımın ucunda durduğum, demir çubukları göğüslediğim hayatın şartlarının disipline ettiğini söylerim.

3

Değil mi ki tüm mezarlıklar bir gün çiçek bahçesine dönüşüyor, ha beni götürsünler ha sevdiklerimi...

1997 yılında, hemzemin geçit bariyerleri otomatikleştiğinde, eşim de ben de işsiz kaldık. Gazetelere çıktık. Fransa'daki son manuel bariyerin çalışanları olarak, teknolojik gelişmenin son kurbanlarını temsil ediyorduk. Muhabir, makalesine bir görsel eklemek için fotoğrafımızı da çekti. Hatta Philippe Toussaint, objektife poz verirken kolunu belime bile doladı. O fotoğrafta, yüzümdeki gülümsemeye rağmen gözlerim nasıl da hüzün dolu...

Haberin gazetede yayımlandığı gün, Philippe Toussaint, İşçi Bulma Kurumu'ndan âdeta ruhu bedenini terk etmiş bir halde döndü. Çalışması gerektiğini yeni fark etmişti. Her şeyi onun yerine benim yapmama alışmıştı. Onun hayatıma girişiyle, tembel birini bulma açısından büyük ikramiye bana vurmuştu.

Ona moral vermek adına, okuması için bir kâğıt uzattım; "Geleceğin mesleği, mezarlık bekçiliği". Sanki aklımı kaçırmışım gibi yüzüme baktı. 1997 yılında, bana hep aklımı kaçırmışım gibi bakıyordu. Bir adam bir zamanlar sevdiği ve artık sevmediği kadına aklını kaçırmış gibi mi bakar acaba?

Ona bu iş ilanını tesadüfen bulduğumu, Brancion-en-Chalon Belediyesi'nin mezarlıkla ilgilenecek bir çift aradığını,

ölülerin saatlerinin belli olduğunu, trenler kadar da gürültü yapmadıklarını, belediye başkanıyla görüştüğümü ve bizi işe almaya hazır olduğunu açıkladım.

Bana inanmadı. Tesadüflere inanmadığını, "oraya" gidip leş kargaları gibi çalışmaktansa gebermeyi tercih edeceğini söyledi. Televizyonu açtı ve Mario 64 oynamaya koyuldu. Oyunun amacı farklı dünyalardaki yıldızları toplamaktı. Benimse yakalamak istediğim tek bir yıldız vardı; şans yıldızım. Bowser tarafından kaçırılan Prenses Peach'i kurtarmak için oraya buraya koşturan Mario'yu izlerken aklımdan bunlar geçiyordu...

Bu nedenle ısrar ettim. Ona mezarlık bekçisi olduğumuzda, ikimizin de ayrı birer maaşı olacağını ve hemzemin geçit bariyerinde kazandığımızdan çok daha fazla kazanacağımızı, ölülerin trenlerden daha fazla para kazandırdığını, herhangi bir ücret ödemeyeceğimiz bir lojmanımızın olacağını, yıllardır oturduğumuz kışın küvet gibi suyla dolan, yazın ise Kuzey Kutbu'nu aratmayan barakadan kurtulacağımızı, yeni bir başlangıç olacağını, buna ihtiyacımızın olduğunu, komşularımızı, haçları ve ziyarete gelen dulları falan filan görmemek için pencerelerimize güzel perdeler asabileceğimizi, perdelerimizin bizim yeni hayatımızla başkalarının kederleri arasında sınır olacağını söyledim. İşin aslı, o perdeler benim kederimle başkalarının kederleri arasındaki sınır olacaktı ama bunu ona kesinlikle demedim. Hiçbir şey demedim. Onu kandırdım. Razı olsun diye rol yaptım.

Nihayetinde ikna olması için, onun HİÇBİR İŞ yapmayacağına dair söz verdim, üç mezar kazıcısının zaten mezarlığın bakımı, çukur kazma ve düzenleme işleriyle ilgilendiğini, tek yapmamız gerekenin yorucu olmayan çalışma saatleri boyunca görev yerimizde hazır bulunmak, belirli saatlerde demir kapıları açmak, kapamak olduğunu, Valserine Viyadüğü gibi uzun tatillerimizin ve hafta sonlarımızın olacağını, geriye kalan her işi benim yapacağımı söyledim.

Süper Mario koşmayı bıraktı. Prenses yuvarlandı. Philippe Toussaint yatağına gitmeden önce ilanı tekrar okudu, "Geleceğin mesleği, mezarlık bekçiliği."

Sorumlu olduğumuz geçit Malgrange-sur-Nancy'de bulunuyordu. Hayatımın o döneminde yaşamıyordum. "Ölümümün o döneminde" desem daha doğru olur. Yatağımdan kalkar, üzerimi giyer, çalışır, sonra da uyurdum. Bir uyku hapıyla... Ya da iki. Hatta daha bile fazla... Kocamın bana aklımı kaçırmışım gibi bakmasını izlerdim...

Korkunç derecede sıkıcı bir çalışma programım vardı. Hafta içi bariyeri günde on beş defa kaldırır, indirirdim. İlk tren sabah 4.50'de, son tren ise 23.04'te geçerdi. Bariyerin uyarı zilleri kafamın içinde otomatik olarak çalardı. Zil daha çalmaya başlamadan emre uyardım. O korkunç tempoyu birlikte, nöbetleşe göğüslememiz gerekiyordu, oysa Philippe Toussaint'in göğüslediği tek şey motosikleti ve metresleriydi.

Yolculara bakarak ne hayaller kurardım. Oysa yalnızca Nancy'yi Épinal'e bağlayan ve yerel halka hizmet için, bir düzine ücra kasaba garında duraklayan, küçük bölge trenleri geçerdi. O kadınlara ve erkeklere yine de gıpta ederdim. Randevularına gittiklerini hayal ederdim. Ben de o geçip gidişlerini izlediğim gezginler gibi randevularım olsun isterdim.

*

Haberin gazetede yayımlanmasından üç hafta sonra Bourgogne'a doğru hareket ettik. Kurşun renginin yerini yeşil, asfaltın yerini çayırlar, demir yolu raylarının katran kokusunun yerini kırların kokusu aldı.

15 Ağustos 1997'de Brancion-en-Chalon mezarlığına geldik. Fransa tatildeydi. Kasaba ıssızdı. Mezardan mezara uçan kuşlar uçmaz olmuştu. Çiçek saksıları arasında gerinen kediler de ortalıkta yoktu. Hava karıncalar ve kertenkeleler için bile

aşırı sıcaktı, mermerlere el değmiyordu... Mezar kazıcıları tatildeydi, yeni ölüler de öyle... Mezarların arasında, asla tanıyamayacağım insanların isimlerini okuyarak dolaştım. Ancak kendimi orada hemen iyi hissettim. Ait olduğum yerdeydim.

4

Varlık ebedîdir, varoluş bir geçittir,
Ebedî hafıza onun mesajı olacaktır.

Ergenler çiğnedikleri sakızları kilidin deliğine sokmadıklarında, mezarlığın ağır demir kapılarını ben açıp kapatıyorum.

Kapıların açılma ve kapanma saatleri mevsime göre değişiyor.

1 Mart ile 31 Ekim tarihleri arasında sabah 8.00 akşam 19.00.

2 Kasım ile 28 Şubat tarihleri arasında sabah 9.00 akşam 17.00.

29 Şubat tarihi için herhangi bir düzenleme yapan olmamış.

1 Kasım günü ise sabah 7.00 akşam 20.00.

Ayrılmasını, daha doğrusu ortadan kaybolmasını takiben eşimin görevini de üzerime aldım. Philippe Toussaint, jandarmanın ulusal arşivinde "endişe verici kayıp" ibaresiyle yer alıyor.

Çevremde birçok erkek var. Üç mezar kazıcısı Nono, Gaston ve Elvis. Cenaze ve defin işlemleri bürosundan üç kişi; Pierre, Paul ve Jacques Lucchini kardeşler ve Peder Cédric Duras. Tüm bu erkekler gün içinde evime girer çıkar. Bir şeyler yer, içer, taşımam gereken ağır bir toprak torbası olduğunda bahçe işlerinde yardım eder veya su kaçaklarını onarırlar. Ben onları iş arkadaşı olarak değil, dostlarım gibi görürüm. Evde olmasam

bile mutfağıma girer, kendilerine bir fincan kahve doldurur, içer ve çıkmadan önce de fincanlarını yıkarlar.

Mezar kazıcılarının, insana itici gelen, mide bulandıran bir meslekleri var. Oysa benim mezarlığımın mezar kazıcıları tanıdığım en yumuşacık ve nazik erkekler.

Nono hayatımda en güvendiğim kişidir. Yaşama sevinci ile dolu, dürüst bir adamdır. Her şeyde eğlenecek bir şeyler bulur, hiçbir şeye hayır demez. Bir çocuğun defninin söz konusu olduğu durumlar hariç. "O işi" başkalarına, kendi tabiriyle "yüreği kaldıranlara" bırakır. Nono, Georges Brassens'ı andırır. Ona bu benzerliği söyleyen tek kişi olduğum için, bunu komik bulur.

Gaston ise sakarlığın vücuda gelmiş halidir. Elinin kolunun ayarı yoktur. Sudan başka bir şey içmese de hep sarhoş gibi dolaşır. Cenaze törenleri sırasında, olur da dengesini kaybeder diye daima Nano ve Elvis'in ortasında durur. Yer Gaston'un ayaklarının altından hep kayıyor gibidir. Bir şeyler düşürür, kendi düşer, çarpar, devirir, çiğner... Evime geldiğinde bir şeyleri kırıp dökecek veya kendini sakatlayacak diye ödüm kopar. Korku tehlikeyi savuşturmadığından da her defasında bir bardak kırar veya bir şekilde kendini sakatlar.

Elvis'e herkes Elvis Presley'den dolayı Elvis der. Ne okuma ne yazma bilir ama idolünün bütün şarkılarını ezberlemiştir. Şarkıların sözlerini telaffuz edemez, İngilizce mi yoksa Fransızca mı söylüyor hiç anlaşılmasa da nağmeleri yürektendir; "Lav mi tendör, lav mi turu..."

Lucchini kardeşlerin birbirleri arasında taş çatlasa bir yıl fark var; biri otuz sekiz, biri otuz dokuz ve biri kırk yaşında. Nesillerden bu yana, babadan oğula, cenaze ve defin işlemleri ofisi işletiyorlar. Aynı zamanda ofislerinin bitişiğindeki Brancion morgunun da mutlu sahipleri. Nono, bana ofisleri ile morg arasında yalnızca bir ara oda bulunduğunu anlatmıştı. Kardeşlerin en büyüğü olan Pierre, yaslı aileleri kabul ediyor.

Paul'ün işi tanatopraksi. Bodrum katında çalışıyor. Jacques, cenaze arabası şoförü. Yani son yolculuğa onunla çıkılıyor. Nono onlara "havariler" diyor.

Bir de pederimiz, Cédris Duras var. Her zaman tam isabetli olmasa da Tanrı'nın son derece estetik seçimleri vardır. Peder Cédric'in göreve gelişinden bu yana, bölgede ilahi çağrıya kapılan hanımların sayısında bir artış görülmüş. Pazar günleri kilisenin sıraları giderek daha fazla sayıda sofu hanımla dolmaya başlamış.

Ben hiç kiliseye gitmem. Bu benim için iş arkadaşıyla yatmak gibi bir şey olur. Oysa ben mezarlığa yolu düşenlerden, Peder Cédric'in günah çıkarma odasında dinlediğinden daha fazla itiraf dinlediğimi düşünüyorum. Aileler, mütevazı evimde ve ağaçlı yollarımda bana içlerini döker. Kimileri geldiklerinde, kimileri giderken, kimileri ise hem geldiklerinde hem de giderken... Bir nevi ölüler de öyle... Sessizlikler, cenaze plaketleri, ziyaretler, çiçekler, fotoğraflar, ziyaretçilerin mezarlarının önündeki halleri, bana onların eski hayatlarına, yaşarkenki, hareket ederkenki zamanlarına dair şeyler anlatır.

Benim işim merhamet duymak değil, ketum olmak, iletişimi sevmek. Benim gibi bir kadın için merhamet duymamak, astronot, cerrah, volkanolog veya genetikçi olmaya benzer. Yani gezegenimin veya becerilerimin bir parçası değil. Ama bir ziyaretçinin önünde asla gözyaşı dökmem. Bir cenaze töreninden önce veya sonra ağladığım olur ama cenaze töreni sırasında asla ağlamam. Mezarlığım üç asırlık bir mezarlık. Buraya ilk defnedilen bir kadınmış. Diane de Vigneron (1756-1773), on yedi yaşında doğum sırasında ölmüş. Mezar taşını parmaklarınızla hafifçe sildiğinizde, ham taşa kazınmış ismi okunabiliyor. Mezarlığımda yer sıkıntısı olmasına rağmen, yerinden alınmamış. Göreve gelen belediye başkanlarının hiçbiri ilk defnedilenin uykusunda rahatsız edilmesi kararını almaya cesaret edememiş. Hele de Diane'ın etrafında dönen eski bir

efsane varken... Brancion halkına göre, kasaba merkezindeki mağazaların önünde veya mezarlıkta "nur elbisesi" ile birçok defalar görülmüş. Bölgedeki eski pazarları dolaşırken, Diane'ın hayalet olarak temsil edildiği, 18. yüzyıla ait eski gravürlere veya kartpostallara, derme çatma sahte Diane hayaleti temsillerine rastladığım olur.

Mezarların etrafında pek çok efsane döner. Yaşayanlar çoğunlukla ölülerin hayatlarına dair bir şeyler uydurur.

Brancion'da Diane de Vigneron'dan çok daha genç bir efsane daha var. Adı Reine Ducha (1961-1982), mezarlığımda, Sedirler Meydanı'ndaki alandaki yolda on beşinci numarada gömülü. Mezar taşına asılı fotoğrafta genç ve güzel bir esmer kadın gülümsüyor. Kasaba çıkışındaki bir trafik kazasında vefat etmiş. Gençlerin onu kazanın gerçekleştiği yerde, yol kenarında, beyazlar giyinmiş olarak gördükleri söyleniyor.

"Beyazlar giymiş kadın" efsanesi bu ülkenin dört bir yanını sarmış durumda. Kazara ölen kadınların hayaletleri yaşayanları korkuya salıyor, kayıp ruhları kalelerde, şatolarda geziniyor.

Reine'in mezarının yerinden oynaması da bu efsanelerin tuzu biberi oldu. Nono'ya ve Lucchini kardeşlere göre, mesele toprak kaymasından ibaret. Bu, genellikle açılan boşluk içinde aşırı su biriktiğinde rastlanan bir durum.

Ben yirmi yıldır, mezarlığımda pek çok şey gördüm. Bazı geceler, kabirlerin üzerinde veya aralarında sevişen gölgeler bile gördüm ama hayalet değildiler...

Efsaneler dışında hiçbir şey sonsuz değildir, ebediyete uzanan toprak imtiyazları bile... Bir mezar yerini on beş yıllığına, otuz yıllığına, elli yıllığına veya süresiz olarak satın alabilirsiniz. Ne var ki sonsuzluk, pek de güvenilir bir kavram değildir. Otuz yıllık bir sürenin ardından süresiz imtiyazı takip eden olmadığında (bakım eksikliği, harap durum) ve o alana uzun yıllardır herhangi bir defin gerçekleşmediyse, belediye yeri geri

alıverir. Kalıntılar ise mezarlığın arka tarafındaki bir "kemik alanına" taşınır.

Göreve başladığımdan beri, çok sayıda süresi dolan alanın taşlarının sökülmesine, temizlenmesine, merhumun kemiklerinin "kemik alanına" taşınmasına şahit oldum. Kimse de çıkıp itiraz etmedi. Çünkü o ölüler, artık kimsenin sahiplenmediği, kayıp eşyalar olarak kabul ediliyordu.

Ölülerin durumu budur, ne kadar eskiyseler sahip çıkanları o kadar azdır. Zaman hayatı tüketir. Zaman ölümü de tüketir.

Ben ve üç mezar kazıcım, bir mezarı asla bakımsızlığa terk etmemek için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Belediyenin, "Bu mezarlık yeniden yapılandırma sürecine alınmıştır. Acilen belediyeye başvurun," afişi ise bize acı vermiyor. Oysa ölülerin ismi orada hâlâ yazılıdır...

Belki de bunun nedeni mezarlıkta birçok kitabe olmasıdır... Mezar taşları sanki akıp giden zamanın kaderine meydan okumak, anılara tutunmaktır. Ben en çok üzerinde "Ölüm artık seni kimse hayal etmediğinde başlar" yazan mezar taşını seviyorum. 1917 yılında vefat eden bir hemşirenin mezar taşı.... Mezar taşını 1919 yılında bir asker yaptırmış. Ne zaman o kabrin önünden geçsem, o askerin o hemşirenin hayalini uzun yıllarca taşıyıp taşımadığını sorarım kendime...

Mezar taşlarında en çok rastladığım sözler, Jean-Jacques Goldman'ın "Ne yaparsam yapayım, nerede olursan ol seni hiçbir şey silemez, seni düşünüyorum" ve Francis Cabrel'in "Yıldızlar da aralarında seni konuşuyor," şarkı sözleri.

Mezarlığım çok güzeldir. Yollarında asırlık ıhlamurlar yükseliyor. Kabirlerin büyük bir kısmı çiçeklerle kaplı.

Bekçi kulübemin önünde çiçek saksıları satıyorum. Satılmayan saksılarımla da terk edilmiş mezarları süslüyorum.

Kozalak çamları da diktim. Yaz mevsimlerinde yaydıkları hoş koku için... En sevdiğim kokudur. Onları 1997'de, geldiğim yıl diktim. Çok büyüdüler, şimdi artık mezarlığıma

pek güzel bir görünüm veriyorlar. O ağaçlara özen göstermek, orada uyuyanlara özen, saygı göstermektir. Hayatlarında saygı görmemiş olanlar da bu vesileyle saygı görür.

Yatanlar arasında çok sayıda alçak olduğundan da eminim. Ama ölüm, iyi kötü ayrımı yapmıyor. Hem zaten hangimiz hayatımızda en az bir defa alçaklık etmedik ki?

Philippe Toussaint, benim aksime, görür görmez bu mezarlıktan, bu küçük kasabadan, Burgogne'dan, kırlardan, eski taşlardan, beyaz ineklerden, buradaki insanlardan nefret etti.

Ben daha kolileri açmayı bitirmemiştim, o sabahtan akşama dek motosikletle geziyordu. Aylar sonra ise, haftalarca ortadan yok olmaya başladı. Derken hiç dönmedi... Jandarmalar kaybolduğunu neden daha önce bildirmediğimi sordu. Akşamları masamda yemek yerken dahi, onun zaten yıllar önce evi terk etmiş olduğunu söyleyemedim. Yine de bir ay kadar bir süre sonra, dönmeyeceğini anladığımda, kendimi düzenli olarak otlarını yolduğum mezarlar kadar terk edilmiş hissettim. Öylesine gri, donuk ve köksüz... Yerinden sökülmeye, artıkları bir köşeye atılmaya hazır.

5

Hayat kitabı, istenildiği zaman kapatılamayan veya yeniden açılamayan yüce bir kitaptır, sevdiğimiz sayfaya geri dönmek isteriz ama öldüğümüz sayfa parmaklarımızın altındadır bile...

Philippe Toussaint'le, 1985 yılında Charleville-Mézières'deki Tibourin adındaki bir gece kulübünde tanıştım.

Philippe Toussaint bara yaslanmıştı. Ben barmendim. Yaşım hakkında yalan söyleyerek ufak tefek işlerde çalışıyordum. Kaldığım yurttan bir arkadaşım, kimlik kartımı tahrif ederek yaşımı büyütmüştü.

Yaşım yoktu. On dört de olabilirdim yirmi beş de. Yalnızca kot pantolon ve tişört giyerdim. Saçlarım kısacıktı, bir dolu küpem vardı. Hatta burnumda bile. Minyon yapılıydım, kendime Nina Hagen havası vermek için gözlerime kömür karası sürme çekerdim. Kısa süre önce okulu terk etmiştim. Ne okumam vardı ne de yazmam. Ama saymayı biliyordum. Başımdan zaten birçok şey geçmişti, tek amacım kiramı ödeyebilmek ve bir an önce yurttan ayrılabilmek için çalışmaktı. Gerisini sonra düşünecektim.

1985 yılında bende düzgün olan tek şey dişlerimdi... Çocukluğumdan itibaren, dergilerdeki kızlar gibi güzel, beyaz

dişlere sahip olmak gibi bir saplantım vardı. Eğitimciler geçici ailelerime ziyarete geldiklerinde, bana bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sorduğunda, sanki kaderim ve tüm hayatım sahip olduğum gülümsemeye bağlı olacakmış gibi, sistematik olarak diş hekimimle randevu isterdim.

Kız arkadaşım yoktu, erkek gibiydim. Önceleri geçici ailelerimdeki kız kardeşlerime bağlanıyordum ama aile değiştire değiştire canıma okundu. *Asla bağlanma*... Saçlarımı bir erkek gibi kazıdığımda, bir erkeğin yüreğine ve kalbine sahip olacağıma, bunun beni koruyacağına inanıyordum. Böylece kızlar benden kaçtı. Herkes gibi olmak için erkeklerle yattım ama pek matah bir şey değildi... Hüsrana uğramıştım, çok da zevk veren bir yanı yoktu... Erkeklerle değişiklik olsun diye veya güzel kıyafetler, bir parça esrar, bir yerlere kabul edilme, elimi tutacak bir el gibi nedenlerle yattım. Bana hiç anlatılmamış olan çocuk hikâyelerindeki aşkı tercih ederdim; "Evlenmişler ve çok çok çok..."

Bara yaslanan Philippe Toussaint, bir yandan viski kolasını yudumlarken diğer yandan da dans eden arkadaşlarını izliyordu. Melek gibi bir yüzü vardı. Âdeta Michel Berger'in renkli portresi gibiydi. Uzun altın sarısı bukleler, masmavi gözler, açık ten, hafif kemerli bir burun, olgun bir temmuz çileği gibi etli dudaklar... Üzerinde kot pantolon, beyaz tişört ve siyah deri ceket vardı. Uzun boyluydu, yapılıydı, kusursuzdu. Onu hayalî amcam Charles Trenet'nin şarkısı eşliğinde ilk gördüğümde kalbim hızla çarptı. Philippe Toussaint benden her şeyi ücretsiz olarak alabilirdi, viski kolayı bile...

Çevresinde, et parçasının etrafında dönüp duran kara sinekler gibi dolanan güzel sarışınları öpmek için zahmet göstermesine bile gerek yoktu. Hiçbiri Philippe Toussaint'in umurunda değildi. İstediğini elde etmek için, iki floresan öpücük arasında bardağını dudaklarına doğru kaldırmak dışında parmağını kıpırdatması bile gerekmiyordu.

Bana sırtı dönüktü. Onun yalnızca spot ışıklarının altında yeşilden kırmızıya dönen sarı buklelerini görüyordum. Gözlerim bir saat boyunca saçlarında gezindi. Zaman zaman kulağına bir şeyler fısıldayan bir kızın dudaklarına doğru eğildiğinde kusursuz profilini inceliyordum.

Sonra bara doğru döndü, bakışlarını üzerime dikti ve bir daha da hiç ayırmadı. İşte o andan itibaren onun en sevdiği oyuncağı oldum.

İlk başta benimle bardağına döktüğüm bedava alkol yüzünden ilgilendiğini düşündüm. Servis yaparken kemirdiğim tırnaklarımı değil de bembeyaz inci gibi sıralanmış dişlerimi göreceği şekilde hareket ediyordum. İyi bir ailenin oğlu olduğunu düşünmüştüm. Yurtta kalan gençler dışında, herkes gözüme iyi aile çocuğu gibi görünürdü.

Arkasında, yaz tatili başlangıçlarındaki otoyol gişeleri gibi bir sıkışıklık, birbirinin önüne geçmeye çalışan genç kız kalabalığı vardı. Ama o, gözleri arzuyla dolu bir şekilde beni süzmeye devam etti. Baktığı kişinin ben olduğumdan emin olmak için bara yaslandım, evet bana bakıyordu... Bardağına pipet koydum. Başımı kaldırdım. Evet, baktığı bendim.

Ona, "Başka bir şey içmek ister misiniz?" diye sordum. Cevabını duymadım. Ona yaklaştım ve bağırarak, "Anlamadım!" dedim. O da kulağıma "Sen," diye fısıldadı. Patronum görmeden kendime bir bardak bourbon doldurdum. Bir yudumdan sonra kızarmayı bıraktım, ikiden sonra kendimi iyi hissettim, üçten sonra tüm cesaretimi topladım. Ben de onun kulağına eğildim ve "İşim bitince birlikte içebiliriz," dedim.

Gülümsedi. Dişleri benimkiler gibi beyaz ve düzgündü.

Philippe Toussaint kolunu koluma dokundurmak için barın üzerine koyduğunda, içimden hayatımın değişeceğini geçirdim. Sanki bir önseziyle cildimin kaskatı kesildiğini hissettim. Benden on yaş büyüktü. Bu yaş farkı ona bir çeşit üstünlük veriyordu. Bir yıldıza bakan kelebek gibiydim.

6

Mezarda olanların hepsinin onun sesini işitecekleri saat geliyor...

Hafifçe kapıma vuruldu. Kimseyi beklemiyordum, zaten çok uzun zamandır beklediğim kimse yoktu.

Evimin iki girişi var; biri mezarlığa, diğeri ise yola açılıyor. Éliane sokak tarafındaki kapıya doğru dönerek havlamaya başladı. Sahibi Marianne Ferry (1953-2007), İğ ağacı bölümünde yatıyor. Éliane, onun defnedildiği gün geldi ve hiç ayrılmadı. İlk birkaç hafta onu sahibinin mezarının başında besliyordum, derken yavaş yavaş beni eve kadar takip eder oldu. Nono, *Öldüren Yaz* filmindeki Isabelle Adjani gibi güzel mavi gözleri olması ve sahibinin ağustos ayında ölmesi nedeniyle ona Adjani'nin filmdeki adı olan Éliane ismini verdi.

Yirmi yılda, sahipleriyle birlikte gelen ve zorunlu olarak benim olan üç köpeğim oldu ama geriye sadece Éliane kaldı.

Kapı yeniden vuruldu. Açıp açmamakta tereddüt ettim. Saat daha sabahın yedisiydi. Kocası (1933-2007) Sedir meydanında uyuyan Suzanne Clerc'in getirdiği çilek reçelini tuzlu tereyağlı peksimetlerime sürmekle meşguldüm. Müzik dinliyordum. Mezarlığın açık olmadığı zamanlarda hep müzik dinlerim.

Yerimden kalkıp radyoyu kapattım.

"Kim o?"

Bir erkek sesi tereddütle cevapladı.

"Kusura bakmayın hanımefendi, ışığınızı gördüm de..."

Kapının dışındaki paspasa ayaklarını sildiğini duydum.

"Mezarlıkta yatan biri hakkında bazı sorularım vardı," diye ekledi.

Mezarlığın kapılarının saat 8.00'de açıldığını söyleyebilirdim ama, "On dakika beklerseniz, geliyorum!" diye cevapladım.

Odama çıktım, kışlık dolabı açtım ve üzerime bir sabahlık geçirdim. Birine "kışlık" diğerine "yazlık" adını verdiğim iki dolabım var. Bu şekilde adlandırmamın nedeni mevsimler değil, giysilerin kullanım amaçları... Kışlık dolapta yalnızca klasik ve koyu renkli, başkaları için giydiğim giysiler var. Yazlık dolabım ise açık renkli, cıvıl cıvıl giysilerin bulunduğu, kendi dolabım. Kışın altına yazı giyer, yalnız kaldığımda ise üzerimdeki kışı çıkarırım. Şimdi de pembe ipek geceliğimin üzerine, gri kapitone bir sabahlık giydim. Geri dönüp kapıyı açtığımda karşımda kırk yaşlarında bir adam buldum. İlk önce üzerime diktiği siyah gözlerini gördüm.

"Merhaba, sizi böyle sabahın erken saatlerinde rahatsız ettiğim için özür dilerim."

Hava hâlâ karanlık ve soğuktu. Arkasında, gecenin bıraktığı kırağı tabakasını gördüm. Günün şafağında, ağzından sanki sigara içiyormuş gibi buhar çıkıyordu. Tütün, tarçın ve vanilya kokuyordu.

Tek bir kelime söyleyemedim. Sanki uzun yıllardır görmediğim birini yeniden bulmuş gibiydim. Kapımı çalmakta çok gecikmiş olduğunu, yirmi yıl önce gelmiş olsaydı her şeyin farklı olacağını düşündüm. Neden öyle düşündüm? Yıllardır sokağa açılan kapımı sarhoş gençler dışında kimse çalmadığı, ziyaretçilerimi hep mezarlık tarafındaki kapıdan ağırladığım için olabilir mi?

Onu içeri buyur ettim. Çekinerek teşekkür etti. Ona kahve ikram ettim.

Brancion-en-Chalon'daki herkesi tanırım. Hatta henüz mezarlığımda ölüleri olmayanları bile... Hepsi de ya bir arkadaşının ya bir komşusunun veya bir iş arkadaşının annesinin vs. cenaze töreni için ağaçlıklı yollarımda en az bir defa yürümüştür.

Bu adamı ise daha önce hiç görmemiştim. Hafif bir şivesi vardı, cümleleri vurgulayışından hissedilen, Akdeniz'e dair bir hava... Esmerdi. Öylesine esmerdi ki saçlarındaki birkaç tel beyaz göze çarpıyordu. Büyük bir burnu, etli dudakları ve gözlerinin altında torbalar vardı. Bir parça Gainsbourg'u andırıyordu. Tıraş bıçağıyla arasının pek iyi olmadığı anlaşılıyordu. Güzel elleri, uzun parmakları vardı. Sıcak kahvesinden küçük yudumlar aldı, ısınmak için iki eliyle kavradığı porselen fincanın üzerine üfledi.

Geliş sebebini hâlâ bilmiyordum. Onu içeri buyur etmiştim, zira buyur ettiğim yer aslında evim sayılmazdı. Girişteki salon herkese açıktı. Açık mutfaklı bir odaya dönüştürdüğüm bir tür bekleme salonuydu. Yolu düşen herkese, mezarlığın müdavimlerine aitti.

Adam duvarları inceliyor gibiydi. Yirmi beş metrekarelik salon, kışlık dolabımla aynı havaya sahipti. Duvarlar çıplaktı. Renkli masa örtüsü veya mavi kanepe yoktu. Yalnızca kontrplak eşyalar ve oturmak için birkaç sandalyeyle döşenmişti. Gösterişli hiçbir şey yoktu. Umutsuz durumlar için hizmete hazır bir kahve makinesi, beyaz fincanlar ve sert alkollü içkiler... Mezar kazıcılarının kahkahalarını, gözyaşlarını, sırları, öfkeleri, iç çekişleri, umutsuzlukları o salonda ağırlarım.

Odam birinci katta. Gizli bahçem, evim orası. Yatak odam ve banyom, pastel renkli şeker kavanozları gibidir. Pudra pembesi, badem yeşili ve gök mavisi... O odaları ilkbaharın renkleriyle döşedim. Güneş bir parça yüzünü gösterdiğinde, pencereleri

sonuna dek açarım. Bir tabure üzerine çıkılmadıkça pencerelerden dışarıyı görmek imkânsızdır.

Bugünkü haliyle odama hiç giren olmadı. Philippe Toussaint'in ortadan kaybolmasından hemen sonra duvarlarını tamamıyla boyadım, perdeler, danteller, beyaz mobilyalar ve vücudun şeklini alan İsviçre şilteli geniş bir yatakla döşedim. Philippe Toussaint'in bedeninin izinde uyumamak için, kendi bedenimin şeklini alan, kendi yatağım...

Yabancı kahvesini üflemeye devam ediyordu. Nihayet, "Marsilya'dan geliyorum," dedi, "Marsilya'yı bilir misiniz?"

"Her yıl Sormiou'ya giderim."

"Koya mı geliyorsunuz?"

"Evet."

"Ne tuhaf rastlantı."

"Ben rastlantılara inanmam."

Kot pantolonunun cebinde bir şey arıyor gibi göründü. Benim hayatımdaki erkekler kot pantolon giymezler. Nono, Elvis ve Gaston daima iş tulumuyla dolaşır. Lucchini kardeşler ve Peder Cédric ise keten pantolon giyer. Adam kaşkolünü çıkardı. Boynu göründü. Boş fincanını masaya bıraktı.

"Ben de sizin gibiyim, mantık insanıyım. Ayrıca komiserim..."

"Columbo gibi mi?"

İlk defa gülümsedi ve "Hayır, o dedektifti..." diye cevapladı.

İşaret parmağını masaya dökülmüş birkaç şeker taneciğinin üzerine koydu ve "Annem ebedî uykusu için bu mezarlığı seçti. Nedenini bilmiyorum..." diye devam etti.

"Bu bölgede mi oturuyor?"

"Hayır, Marsilya'da. İki ay önce vefat etti. Burada olmak onun son dileğiydi."

"Başınız sağ olsun. Kahvenize biraz alkol ister misiniz?"

"İnsanları böyle sabahın kör vaktinde sarhoş etmeye alışık mısınız yoksa?"

"Bazen olur... Annenizin adı nedir?"

"Irène Fayolle. Yakılmayı arzu etti... Bir de küllerinin Gabriel Prudent diye birinin mezarın üzerine dökülmesini..."

"Gabriel Prudent mı? Gabriel Prudent, 1931-2009. Sedir Bölümü'nde, 19 numaralı yolda yatıyor."

"Ölülerin hepsinin yerini ezbere mi biliyorsunuz?"

"Hemen hemen..."

"Ölüm tarihleri, mezarlarının yeri falan da mı yani?"

"Hemen hemen..."

"Kimmiş bu Gabriel Prudent?"

"Zaman zaman ziyaretine gelen bir kadın var. Sanırım kızı. Gabriel Prudent bir avukatmış. Siyah mermerden mezar taşında ne bir yazı ne de fotoğrafı var. Defnedildiği günü hatırlamıyorum ama isterseniz kayıtlarıma bakabilirim."

"Kayıtlarınız mı?"

"Tüm defin ve çıkarılma işlemlerini arşivlerim."

"Sorumluluklarınız arasında bu tip bir arşiv tutmak olduğunu bilmiyordum."

"Yok zaten. Ama insan yalnızca sorumluluklarını yerine getirseydi, hayat pek kasvetli olurdu."

"Böyle bir sözü sizin mesleğinizden, nasıl derler... bir *mezarlık bekçisinden* duymak ne tuhaf."

"Neden ki? Sabahtan akşama dek yas mı tuttuğumu düşünüyorsunuz? Ya da acı ve gözyaşlarıyla yoğrulduğumu falan?"

Ona bir kahve daha doldurdum. Bu sırada bana, "Yalnız mı yaşıyorsunuz?" diye sordu. İkinci tekrarında nihayet, "Evet," diye yanıtladım.

Arşiv çekmecelerimi açtım, 2009 yılına ait defteri inceledim. Soyadını aradım ve Gabriel Prudent'ı bulmakta gecikmedim. Okumaya başladım.

"18 Şubat 2009. Gabriel Prudent'ın cenaze töreni. Sağanak yağmur var. Defni sırasında yüz yirmi sekiz kişi hazır bulunuyordu. Eski karısı ve iki kızı Marthe Dubreuil, Cloé

Prudent da oradaydı. Ölünün arzusu üzerine ne çelenk ne de çiçek vardı.

"Aile tarafından bir plaket hazırlanmıştı. Üzerinde şunlar yazıyordu; 'Cesur Avukat Gabriel Prudent'ın saygın anısına... *Bir avukat için cesaret esastır, cesaret yoksa yetenek, kültür, hukuk bilgisi, bir avukatın sahip olması gereken geri kalan her şey de yoktur... Cesaret olmadığında, hüküm anında geriye ancak sözcükler, birbirini izleyen, parlamalarıyla sönmeleri bir olan sözcükler kalır.*' (Robert Badinter)

"Ne bir peder ne de haç vardı. Cenaze alayı ancak yarım saat kadar kaldı. Cenaze görevlileri tabutu çukurun içine indirirken, herkes dağılmıştı. Yağmur şiddetle yağmaya devam ediyordu."

Defterimi kapattım. Komiser son derece etkilenmiş gibiydi, düşüncelere dalmıştı. Bir elini saçlarında gezdirdi.

"Acaba annem neden son uykusunda bu adamın yanında olmak istemiş olabilir?"

Bir süre daha yeniden üzerinde dikkat çekebilecek hiçbir ayrıntı bulunmayan beyaz duvarları inceledi. Sonra söylediklerime inanmıyormuşçasına bana doğru ilerledi ve 2009 yılı kayıt defterine baktı.

"Okuyabilir miyim?"

Genelde aldığım notları yalnızca ilgili aile bireylerine okuturum. Birkaç saniye tereddüt ettikten sonra defteri ona uzattım. Yapraklarını karıştırmaya başladı. Her sayfa çevirişinde, 2009 yılının kelimeleri alnımda yazıyormuşçasına, sanki elinde tuttuğu defter bir bahaneymişçesine bana bakıyordu.

"Her cenaze için böyle not tutar mısınız?"

"Hepsi için olmasa da hemen hemen hepsi için... Böylece törene gelemeyenler beni ziyaret ettiklerinde, onlara notlarıma göre anlatırım... Siz hiç, birini öldürdünüz mü? Yani mesleğiniz gereği..."

"Hayır."

"Silahınız var mı?"

"Bazen olur. Ama bu sabah yok."

"Annenizin külleri yanınızda mı?"

"Hayır, şimdilik krematoryumda... Onun küllerini bir yabancının mezarına bırakmayı düşünmüyorum."

"Sizin için bir yabancı olabilir ama anneniz için öyle değil..."

Adam ayağa kalktı.

"Şu adamın mezarını görebilir miyim?"

"Evet. Yarım saat sonra görüşelim mi? Mezarlığımı sabahlıkla dolaşmak istemem."

Gülümsedi ve odadan çıktı. Bu onun ikinci gülümsemesiydi. Gayriihtiyari girişteki lambayı yaktım. Genelde evime biri geldiğinde değil, varlığının yerini doldurmak istercesine çıktığında yakarım. Eski bir terk edilmiş çocuk alışkanlığı işte...

Yarım saat sonra, beni demir kapıların önüne park ettiği aracında bekliyordu. Plakasına baktım. 13 Bouches-du-Rhône. Kaşkolüne başını yaslayıp uyuyakalmış olmalıydı, zira yanağında izi vardı.

Kızıl bir elbise üzerine düğmelerini boğazına dek iliklediğim, lacivert bir manto giydim. Geceye benziyordum ama içimde gündüz vardı. Yeniden gözlerini kırpıştırması için mantomun önünü açmam yeterliydi.

Ağaçlı yollarda yürüdük. Ona mezarlığımın dört alana bölündüğünü açıkladım; defne ağaçları, iğ ağaçları, sedir ağaçları ve porsuk ağaçları. Ayrıca iki kolumbaryum ve iki anma bahçesi[1]. Bana "bu işi" uzun zamandan beridir mi yaptığımı sordu. "Yirmi yıldır, daha öncesinde hemzemin geçit bariyeri bekçisiydim," diye cevapladım. Trenlerden cenaze arabalarına geçişin nasıl olduğunu sordu. Ne cevap vereceğimi bilemedim.

---

1 Kolumbaryum yakılanların küllerinin muhafaza edildiği alan. Anma bahçesi ise, küllerin serpildiği bahçelik alanlardır. (ç. n.)

O iki yaşam arasında çok şey geçmişti. Bunların mantık insanı bir komiser için oldukça tuhaf sorular olduğunu düşündüm.

Gabriel Prudent'ın mezarına vardığımızda rengi sapsarı kesildi. Sanki hiç duymadığı ama pekâlâ babası, amcası veya kardeşi olabilecek bir adamın mezarında düşüncelere dalmaya gelmiş gibiydi. Uzun süre kıpırdamadan durduk. Çok soğuk olduğu için ellerimi hohlayarak ısıtmaya çalıştım.

Genelde ziyaretçilerin yanında kalmam. Yol boyunca onlara eşlik eder, sonra da çekilirim. Ama neden bilmem, onu yalnız bırakmam imkânsız gibiydi. Sonsuzluk gibi görünen bir sürenin sonunda, Marsilya'ya dönmek üzere yeniden yola koyulacağını söyledi. Ona annesinin küllerini Bay Prudent'ın mezarına bırakmak için ne zaman geleceğini sordum. Cevap vermedi.

7

Hayatımı gülümsetmek için hep bir kimsem eksik kalacak. Yani sen...

Jacqueline Victor Dancoisne (1928-2008) ve Maurice René Dancoisne (1911-1997) çiftinin mezarı üzerindeki çiçeklerin topraklarını tazeliyordum. Falezi andıran iki saksı içinde, iki beyaz funda çiçeği. Krizantemler ve bazı etli yapraklı bitkiler ile birlikte kışa dayanan nadir çiçeklerdendir... Bayan Dancoisne beyaz çiçekleri severdi. Her hafta kocasının mezarını ziyarete gelirdi. Sohbet ederdik. Yani aslında, Maurice'in kaybına biraz alıştıktan sonra sohbet eder olmuştuk. İlk birkaç yıl âdeta harap olmuştu. Acı insanda ya konuşacak bir şey bırakmıyor ya da ağza geleni söyletiyor. Derken yavaş yavaş basit cümleler kurmanın, başkalarına, yaşayanlara hatır sormanın yolunu bulmuştu.

"Mezarı üzerine..." diye başlayan deyişler nereden gelir anlamam. "Mezarın yanında" veya "mezarına" dense daha doğru olur. Sarmaşıklar, kertenkeleler, kediler veya köpekler dışında kimse mezara tırmanmaz. Bayan Dancoisne bir gecede kocasına katılıverdi. Pazartesi günü sevgilisinin mezarındaki otları yoluyordu, sonraki perşembe ise ben onun mezarına çiçek

dikiyordum... Cenazesinden bu yana çocukları yılda bir kez gelir, geri kalan zamanlarda onlarla benim ilgilenmemi isterler.

Öğle olmasına ve solgun ekim güneşinin zar zor ısıtmasına rağmen ellerimi funda toprağının içine sokmayı seviyorum. Parmaklarım soğuktan donsalar da mutlular. Tıpkı bahçemin toprağına gömüldükleri zamanlardaki gibi...

Birkaç metre ötemde, Gaston ve Nano bir yandan çala kürek çukur kazıyor bir yandan da akşam neler yaptıklarından konuşuyorlardı. Bulunduğum yerden rüzgârın yönüne bağlı olarak konuşmalarını kesitler halinde duyabiliyordum. "Karım bana... dedi... televizyonda... kaşınıyor... olmasaydı iyiydi... şef geçecek... Violette'de bir omlet... Onu tanırdım... iyi adamdı... kıvırcık olan mı?.. Evet, bizim yaşlarımızda olmalı... nazik bir hareket bu... karısı... kurum kurum kurulur... Brel'in bir şarkısı vardır... cebinde peş paran yokken zengin gibi davranamazsın... çişim geldi... korkmuş... prostat... kapanmadan önce alışveriş yapmalı... Violette için yumurtalar... hiç fena değil..."

Ertesi gün saat 16.00'da bir cenaze gömülecekti. Mezarlığımın yeni sakini. Aşırı tütün içtiği için ölen, elli beş yaşlarında bir adam. Yani tabii bu doktorların dediği... Elli beş yaşındaki bir adamın sevilmediğinden, sesi duyulmadığından, ödenecek çok fazla faturası olduğundan, çok fazla tüketici kredisi çekmesinden, çocuklarının büyüyüp de adam akıllı veda etmeden evden ayrılışlarını görmekten ölebileceğini asla söylemezler. Sitemlerle, burun kıvırmalarla dolu bir hayat... Bu yüzden, yüreğindeki ağırlığı boğmak için küçük sigarasını ve bir kadeh içkisini çok severdi.

İnsanın hayatta canına tak ettiği anları fazla sık yaşamasından dolayı ölebileceği hiç söylenmez.

Biraz daha ilerideyse Bayan Pinto ve Bayan Degrange kocalarının mezarlarını temizlemekle meşguldü. Her gün ziyarete geldikleri için, her gün temizleyecek bir şeyler icat ederlerdi.

O mezarların çevresi zemin kaplamalarının sergilendiği bir yapı market kadar temizdir.

Her gün mezar başına gelen bu insanlar, yaşam ve ölüm arasında sıkıştıkları için hayaletleri andırır.

Bayan Pinto ve Bayan Degrange kıştan çıkan bir serçe gibi hafiftirler. Sanki hayattayken onları kocaları besliyormuş gibi... Onları ilk geldiğim zamanlardan beri tanırım. Yirmi yılı aşkın süredir, her sabah alışverişe giderken, mutlaka yollarını bir şekilde mezarlıktan geçirirler. Onlarınki aşk mı yoksa itaatkârlık mı, görünüşü kurtarmak mı yoksa şefkat mı bilemiyorum. Belki hepsi de vardır.

Bayan Pinto Portekizli. Brancion'da yaşayan Portekizlilerin büyük bir kısmı gibi o da yazları Portekiz'e gider. Böylece döndüğünde yapacak işleri birikmiş olur. Eylül başında, yine çok zayıf ama teni bronzlaşmış olarak döner. Memleketindeki ölülerinin mezarlarını da temizlediği için dizleri çizik çiziktir. O olmadığında Fransa'daki mezarın çiçeklerini ben sularım. Bu nedenle de bana teşekkür olarak plastik bir kutunun içinde, folklorik kıyafetli bir oyuncak bebek getirir. Böylece her yıl yeni bir bebeğim olur ve her yıl ona, "Teşekkür ederim Bayan Pinto, ama buna hiç gerek yok, çiçeklerle ilgilenmek benim için bir iş değil bir keyif..." derim.

Portekiz'de yüzlerce geleneksel kıyafet var. Yani Bayan Pinto da ben de otuz yıl daha yaşarsak, toza karşı lahit görevi gören kutuları içinde uzandıklarında gözlerini kapatan otuz yeni korkutucu bebeğim daha olacak.

Bayan Pinto zaman zaman evime de uğradığı için, hediye ettiği bebekleri gözden ırak bir yerlerde saklayamam. Onları odamda da istemiyorum, insanların teselli bulmak için geldikleri salonuma da koyamam. Öyle çirkinler ki... Bu nedenle de onları odama çıkan merdivenlerin basamaklarında sergilerim. Merdiven mutfaktan bakıldığında görülecek şekilde, camlı bir kapının arkasında uzanıyor. Bayan Pinto kahve içmek için

uğradığında, bebeklerin yerlerinde olup olmadıklarını kontrol etmeyi hiç ihmal etmez. Kışları, hava 17.00'de kararğında, fırfırlı kıyafetleri içinde, parlayan siyah gözlerle bana bakarlar. Bazen kutularından çıkıp bana çelme takacaklarmış gibi hissederim...

Başkalarının aksine Bayan Pinto'nun ve Bayan Degrange'ın mezarları başında kocalarıyla asla konuşmadıklarını fark ettim. Ölmelerinden çok önce de konuşmaz olmuşlar, o sessizlik süregelenin devamıymış gibi, sessizce temizlik yaparlar. Ağladıklarını da görmedim. Gözyaşları kuruyalı yıllar olmuş. Bazen birbirleriyle kaynaştıkları, sohbet ettikleri olur. Havadan sudan, çocuklarından, torunlarından ve hatta torunlarının çocuklarından bahsederler...

Bir defasında gülüştüklerine bile şahit oldum. Bir defacık... Bayan Pinto'nun torunu olan küçük kız ona, "Anneanneciğim Azizler Yortusu[2] ne demek? Tatil mi demek?" diye sormuş.

2 Fransızcası "Toussaint" olan bu bayram, Fransa'da resmî tatil kabul edilir ve genellikle mezarlıklar ziyaret edilir, vefat etmiş aile yakınları anılır. (ç. n.)

8

Uykun, yüreğinin güzelliği kadar huzurlu olsun...

22 Kasım 2016, gökyüzü mavi, hava on derece. Saat 16.00. Thiery Teissier'nin (1960-2016) cenaze töreni. Tabutu akaju. Mermer yok. Toprağın içine kazılmış bir mezar. Tek başına...

Defin töreni sırasında, Nono, Elvis, Pierre Lucchini ve ben dâhil otuz kadar kişi vardı.

Thierry Teissier'nin DIM fabrikalarından on beş kadar meslektaşı, üzerinde "Sevgili meslektaşımıza" yazan bir zambak çelengi bıraktı.

Mâcon'un onkoloji kliniğinden Claire adlı bir çalışan elinde bir buket beyaz gül tutuyordu.

Vefat eden adamın karısı ve sırasıyla otuz ve yirmi altı yaşında bir erkek ve bir kız iki çocuğu da oradaydı. Bir cenaze plaketi üzerine "Babamıza" yazdırmışlardı.

Thierry Teissier'nin fotoğrafı yoktu.

Bir diğer cenaze plaketi üzerinde ise, "Eşime..." yazıyordu. Bu sözcüğün üzerinde küçük bir çalı bülbülü figürü vardı.

Toprağa, zeytin ağacından büyük bir haç saplanmıştı.

Üç dostu Jacques Prévert'in bir şiirini sırayla okudular.

Bütün kasaba üzgün,

Dinliyor yaralı kuşun şarkısını.
Köyün tek kuşu bu,
Ve köyün tek kedisi, yarı yarıya yemiş onu.
Kuş kesiyor ötmeyi,
Kedi kesiyor mırıldanmayı, sonra da burnunu yalamayı.
Ve köy, dört başı mamur
Bir cenaze töreni düzenliyor kuşa.
Kedi baş davetli, ardından yürüyor.
Hiç durmadan ağlayan,
Küçük bir kızın taşıdığı,
Üzerinde kuşun yattığı,
Küçücük saman tabutun.
Sana bu kadar acı verdiğini bilseydim diyor, kedi
Bütünüyle yerdim onu.
Sonra da uçup gittiğini söylerdim sana,
Dünyanın öbür ucuna uçup gittiğini.
Öylesine uzak ki orası.
Kimse dönemez geri.
Sen de daha az acı duyardın
Belki yalnızca biraz üzüntü, biraz da özlem belki
İnsan hiçbir işi yarım bırakmamalı.

Tabut toprağın içine indirilmeden önce Peder Cédric söz aldı.

"İsa'nın kısa süre önce ölmüş olan Lazar'ın kız kardeşine söylediklerini hatırlayalım... *'Diriliş ve yaşam benim, bana iman eden kişi ölse bile yaşayacaktır.'*"

Claire elinde tuttuğu beyaz gül buketini haçın yanına bıraktı. Mezarın başından herkes aynı anda ayrıldı.

O adamı tanımazdım. Ama bazılarının mezarına bakışlarından onun iyi bir adam olduğu anlaşılıyordu.

9

Güzelliği, gençliği, yaşayacağı dünyaya gülümsüyordu. Sonra, henüz içinden hiçbir şey okumadığı kitap elinden düşüverdi.

Mezarlığımın dört bir yanında binden fazla fotoğraf var. Siyah beyaz, sepya, parlak veya soluk renklerde fotoğraflar... Bütün bu fotoğrafların çekildiği günlerde, objektife masumca poz veren o erkekler, çocuklar, kadınlar o anın onları sonsuza dek temsil edeceğini düşünmemişlerdir. Belki bir doğum gününde veya bir aile yemeğinde, bir pazar günü parktaki yürüyüşte çekilmiş fotoğraflar... Bir düğün, bir mezuniyet balosu, yeni yıl kutlaması fotoğrafı... Her zamankinden biraz daha güzel oldukları bir gün, hep birlikte oldukları bir gün, daha zarif göründükleri belirli bir gün... Veya askerî üniformaları, vaftiz kıyafetleri içinde... Mezarlarında gülümseyen tüm o insanların gözlerinde aynı masumiyet var.

Genellikle bir cenazeden önceki gün gazetede bir haber yayımlanır. Ölen kişinin hayatını birkaç cümle ile, pek kısaca özetleyen bir haber. Bir ömür, yerel gazetede fazla yer kaplamaz. Ölen kişi bir tüccar, doktor veya futbol koçu olduğunda belki biraz daha fazla olur.

Mezarların üzerlerine fotoğraf konulması önemlidir. Aksi halde insan bir isimden ibaret kalıyor. Ölüm yüzleri de beraberinde götürüyor...

Mezarlığımdaki en güzel çift Anna Lave Dahan (1914-1987) ve Benjamin Dahan (1912-1992). 1930'larda düğün gününde çekilmiş renkli bir fotoğrafta görülüyorlar. Fotoğrafçıya gülümseyen iki harika yüz... Anna, güneş kadar sarışın, bembeyaz tenli, ince yüzlü, âdeta kalemle çizilmiş gibi güzel gözleri safir yıldızlar gibi parlıyor. Sonsuza dek sundukları iki gülümseme...

Ocak ayında, elime bir bez alır mezarlığımdaki fotoğrafları silerim. Bu işi yalnızca terk edilmiş veya nadiren ziyaret edilen mezarlar için yapıyorum. Bezi bir damla metil alkole batırırım. Plaketleri de aynı şekilde siliyorum ama metil alkol yerine beyaz sirke kullanıyorum.

Temizlik yaklaşık beş ila altı haftamı alıyor. Nono, Gaston ve Elvis bana yardım teklif ettiklerinde kabul etmiyorum. Mezarlığın genel bakımıyla zaten yeterince meşguller...

Geldiğini duymadım. Bu oldukça nadir bir durumdur. Zira insanların yaklaştıklarını çakıl taşlı yollardaki ayak seslerinden hemen fark ederim. Hatta gelenin erkek mi kadın mı çocuk mu olduğunu, öylesine bir ziyaretçi mi yoksa mezarlığın müdavimi mi olduğunu bile tahmin edebilirim. Ama o, hiç gürültü çıkarmadan hareket ediyor.

Onun bakışlarını arkamda hissettiğimde, Hesme ailesine ait dokuz fotoğrafı temizlemekle meşguldüm (Étienne (1876-1915), Lorraine (1887-1928), Françoise (1949-2000), Gilles (1947-2002), Nathalie (1959-1970), Théo (1961- 1993), Isabelle (1969-2001), Fabrice (1972-2003), Sébastien (1974-2011)). Arkamı döndüm. Güneş yüzüme vurduğundan, hemen tanıyamadım.

"Merhaba" dediğinde, sesinden onun olduğunu anladım. Sesinden hemen sonra, iki veya üç saniye gecikmeli olarak, tarçın ve vanilya kokusu geldi... Geri döneceğini sanmıyordum.

Sokağa açılan kapımı çalalı iki aydan fazla olmuştu. Kalbim biraz hızla çarpmaya başladı. Kalbimin bana, "Tedbiri elden bırakma," diye fısıldadığını duyar gibi oldum.

Philippe Toussaint'in ortadan kaybolmasından bu yana, hiçbir erkek yürek atışlarımı hızlandırmadı. Kalbimin ritmi, Philippe Toussaint'den bu yana, kayıtsızca mırıldanan eski bir saat gibi hiç değişmedi. Yüz krizantem saksısı satabildiğim ve mezarlığın içinde yolunu kaybeden ziyaretçilere yol gösterdiğim Azizler Yortusu dışında... Ama o sabah ölüler günü değildi ve yüreğim hızla çarpıyordu. Onun yüzünden... Sanıyorum, korktuğumu hissettim.

Bez hâlâ elimdeydi. Komiser, parlattığım yüzlere baktı ve çekingen bir gülümsemeyle, "Yakınlarınız mı?" diye sordu.

"Hayır. Mezarlarının bakımlarıyla ilgileniyorum o kadar..."

Beynimin içinde itişip kakışan sözcükleri ne yapacağımı bilemeyerek, "Hesme ailesinde genç yaşta ölünüyor," diye devam ettim, "Sanki hayata alerjileri var veya hayat onları istemiyor gibi..."

Başını salladı, paltosunun yakalarını birleştirirken gülümsedi ve "Memleketiniz amma soğuk böyle..." dedi.

"Marsilya'dan daha soğuk olduğuna kuşku yok."

"Bu yaz gittiniz mi?"

"Evet. Her yaz olduğu gibi... Orada ailemle bir araya geliyorum."

"Aileniz Marsilya'da mı yaşıyor?"

"Hayır. Sürekli seyahat ederler."

"Ne iş yapıyorlar?"

"Sihirbazlık. Profesyonel."

Sanki sözü bölermişçesine, Hesme ailesinin mezar kafesi üzerine bir karatavuk kondu ve yüksek sesle ötmeye başladı. Fotoğrafları silmeyi bıraktım. Kovamın içindeki suyu çakılların üzerine döktüm, bezlerimi ve alkolümü yerlerine koydum. Eğildiğimde, gri renkli uzun mantom, içimdeki kırmızı çiçekli

güzel elbisemi ortada bırakacak şekilde açıldı. Bu durumun komiserin gözünden kaçmadığını fark ettim. Bana diğer erkeklerden farklı bakıyordu. Bakışlarında farklı bir şeyler vardı.

Dikkatini dağıtmak için, annesinin küllerini Gabriel Prudent'ın mezarına bırakmak için evvela aileden izin alınması gerektiğini hatırlattım.

"Gerek yok. Gabriel Prudent, vefatından önce, belediyeye giderek annemin de son uykusunu kendisi ile birlikte uyuyacağını söylemiş... Her şeyi planlamışlar."

Mahcup göründü. Tıraşsız yanaklarını ovuşturdu. Eldivenleri olduğu için ellerini göremiyordum. Bana biraz uzunca bir süre baktıktan sonra, "Külleri bırakacağım gün için bir tür tören organize etmenizi rica edecektim," dedi, "Yani şatafatsız bir tören."

Karatavuk, okşamam için yanıma sokulan Éliane'dan korktu ve uçarak uzaklaştı.

"Ah, o işlerle ben ilgilenmiyorum. Pierre Lucchini'yle görüşmelisiniz. Le Tourneurs du Val, République Caddesi'nde cenaze ve defin işleri ofisi var."

"Cenaze ve defin işleri ofisleri defin törenleri içindir. Ben yalnızca külleri bırakacağım gün için, duruma uygun küçük bir konuşma hazırlamamda bana yardımcı olmanızı isteyecektim. Başka kimse olmayacak. Sadece annem ve ben... Ona yalnızca onunla benim aramda kalacak bazı şeyler söylemek istiyorum..."

Éliane'ı okşamak için eğildi, gözlerini köpekten ayırmadan sözlerine devam etti.

"Sizin kayıtlarınızda... yani cenaze defterlerinizde... siz nasıl adlandırıyorsunuz bilemiyorum ama... konuşmaların kaydını tutmuştunuz. Belki annem için bir konuşma hazırlamak için, o konuşmalardan, yani başkalarının konuşmalarından birtakım alıntılar yapabilirim."

Bir eliyle saçlarını sıvazladı. Geçen gelişine göre daha fazla beyaz saçı vardı. Belki de ışıktandı... O gün gökyüzü maviydi, güneş parlaktı. Onu ilk defa gördüğümde hava kapalıydı.

Bayan Pinto yanımızdan geçti. Komiseri kuşkuyla süzerken, bana "Merhaba Violette," dedi. Bu bölgede bir kapıdan, bir verandadan, bahçeden içeri bir yabancı girdi mi ona kuşkuyla bakılır.

"Saat 16.00'da bir cenaze törenim var. 19.00'dan sonra evime uğrarsanız birlikte birkaç satır karalarız."

Sanki bir yükten kurtulmuş, içi rahatlamış gibi görünüyordu. Cebinden bir sigara paketi çıkardı, içinden bir sigara çıkararak dudaklarına götürdü ve sigarasını yakarken bana en yakın otelin nerede olduğunu sordu.

"En yakın otel yirmi beş kilometre mesafede. Ama kilisenin hemen arkasındaki kırmızı panjurlu küçük evi görüyor musunuz? Bayan Bréant'ın evi. Pansiyon olarak kiraladığı tek bir odası var. Ama hiç kalan olmaz."

Beni artık dinlemiyor gibiydi. Gözleri başka âlemlere dalmış, düşüncelerinin içinde kaybolmuştu. Toparlandıktan sonra, "Brancion-en-Chalon'da yaşanan bir dram oldu mu hiç?" diye sordu.

"Dram mı? Etrafınız dramlarla dolu.... Her ölüm bir dramdır."

Hafızasını yokluyor ama aradığını bulamıyor gibiydi. Ellerine doğru hohladıktan sonra, "Neyse görüşürüz, çok teşekkür ederim," diye mırıldandı ve ana yoldan, girişteki demir kapılara doğru ilerlemeye koyuldu. Adımları yine sessizdi...

Bayan Pinto çiçek sulama kovasını doldurmak için yanımdan geçti. Onun arkasında ise, Mâcon onkoloji kliniğinden Claire elinde bir gül saksısıyla Thierry Teissier'nin mezarına doğru gidiyordu. Ben de onun yanına gittim.

"Merhaba hanımefendi. Bu gülü Bay Teissier'nin mezarına dikmek istiyordum da..."

Odasında dinlenmekte olan Nono'yu çağırdım. Mezar kazıcılarının üzerlerini değiştikleri, öğle ve akşam yemeklerini yedikleri, duş aldıkları ve kıyafetlerini yıkadıkları bir odaları var. Nono, ölüm kokusunun kıyafetlere bulaşmadığını, ancak kafasının içindeki kirlenmeyi hiçbir deterjanın önleyemediğini söyler.

Nono, Claire'in gülü dikmeyi arzu ettiği yerde toprağı kazarken, Elvis de, *"Always on my mind, always on my mind..."* diye şarkı mırıldanıyordu. Nono toprağa biraz turba ekledikten sonra, gülün dik durması için bir de çubuk sapladı. Claire'e Thierry'yi tanıdığını ve onun mert bir adam olduğunu söyledi.

Claire, Thierry'nin gülünü zaman zaman sulamam için bana para vermek istedi. Ona gülü sulayacağımı ancak para almadığımı, arzu ederse mutfağımdaki buzdolabının üzerinde duran uğur böceği şeklindeki kumbaraya para atabileceğini, o kumbaraya yapılan bağışların mezarlıktaki hayvanlara yiyecek alımı için kullanıldığını söyledim.

"Tamam," dedi. Aslında kliniğindeki hastalarının cenazelerine asla katılmadığını, ilk defa böyle bir şey yaptığını, zira Thierry Teissier'nin toprağa hiç çiçeksiz gömülemeyecek kadar iyi biri olduğunu, Thierry'yi temsil etmesi için kırmızı bir gül ağacı seçtiğini, Thierry'nin varlığını o gül vasıtasıyla sürdürmesini, çiçeklerin ona eşlik etmesini arzu ettiğini söyledi.

Onu mezarlıktaki en güzel mezarlardan biri olan Juliette Montrachet'nin (1898-1962) mezarının başına götürdüm. O mezarın üzerinde hiç bakım görmese de renkleri ve yaprakları ahenkle birbirine karışan envaiçeşit bitki ve ıtırlı çalı büyümüştü. Sanki doğa ve şans el ele vermişçesine...

Claire o çiçeklerin gökyüzüne uzanan merdivenler gibi olduklarını söyledi ve teşekkür etti. Evime gelip bir bardak su içti, uğur böceği şeklindeki kumbaraya para attıktan sonra da ayrıldı.

10

Senden bahsetmek varlığını devam ettirmektir, hiçbir şey söylememek seni unutmak olurdu.

Philippe Toussaint ile 28 Temmuz 1985'te, muhteşem senarist Michel Audiard'ın öldüğü gün tanıştım. Belki de bu yüzden Philippe Toussaint ve benim hiçbir zaman birbirimize söyleyecek çok şeyimiz olmadı. Diyaloglarımız Tutankhamon'un ensefalogramı kadar yavandı. Bana, "Şu içkiyi evimde içmemize dersin?" diye sorduğunda hemen, "Evet," cevabını vermiştim.

Tibourin'den ayrılmadan önce diğer kızların bakışlarını sezmiştim. Philippe Toussaint'in arkasında kuyruk olan, o bana bakmak için onlara sırtını döndüğünden beri boşlukta kalan kızlar... Müzik durduğunda, koyu far ve rimelle süslü bakışlarıyla beni ölüme mahkûm edişlerini, beddualarını hissettim.

Ona "evet" cevabını vermemle kendimi başıma çok büyük gelen bir kaskla motosikletinin üzerinde buluverdim. Elini sol dizime koydu. Gözlerimi yumdum. Üstümüze yağmur yağmaya başlamıştı. Yüzümdeki damlaları hissediyordum.

Ailesi ona Charleville-Mézières'in merkezinde küçük bir daire kiralamıştı. Yukarı çıkarken, yenmiş tırnaklarımı giysimin kol ağızlarının içinde saklamaya devam ettim.

Evine girer girmez, tek bir söz söylemeden üzerime atladı. Ben de sessiz kaldım. Philippe Toussaint o kadar yakışıklıydı ki aklım başımda değildi. Beşinci sınıfta öğretmenin bize Picasso ve Mavi Dönem'i anlatırken, cetveliyle bir kitap üzerindeki tabloları gösterdiğinde olduğu gibi... O zaman da aklım başımdan gitmiş, hayatımın geri kalanının mavi olacağına karar vermiştim.

Bedenime verdiği hazla uyuştuğum için gece onun yanında uyudum. İlk kez sevişmekten zevk almış, bir şeyler elde etme karşılığında yapmamıştım. Aynı şeyi yeniden yaşamayı umut ettim. Yeniden yaşadık. Ayrılmadım, onun evinde kalmaya devam ettim. Bir gün, iki gün, derken üç gün... Sonra her şey birbirine karıştı. Günler birbirine yapıştı. Vagonlarını artık belleğimde birbirinden ayıramadığım bir tren gibi... Geriye yalnızca yolculuğun hatırası kaldı.

Philippe Toussaint beni derin düşüncelere dalan biri yaptı. Bir dergide mavi gözlü sarışın bir erkeğin fotoğrafına büyülenmiş şekilde bakarken, aklından, *bu fotoğraf bana ait, onu cebime koyabilirim*, diye geçiren bir çocuk gibiydim. Onu saatlerce okşardım. Elim hep bir şekilde bedeniyle temas halinde olurdu. "Güzellik karın doyurmaz," demişler ama ben her öğün onun güzelliğiyle doyardım. En ufak kırıntısına dek... O da buna izin verirdi. Benden, hareketlerimden hoşlanıyor gibiydi. Bana sahipti, tek önemli olan da buydu.

Âşık oldum. Neyse ki hiç ailem olmamıştı, yoksa ben de ailemi terk ederdim. Philippe Toussaint tek ilgi alanım oldu. Olduğum ve sahip olduğum her şeyin odağında o vardı. Tüm varlığımı tek bir kişiye adamıştım. Onun içinde, benliğinde yaşayabilecek olsaydım, hiç tereddüt etmezdim.

Bir sabah bana, "Gel burada yaşa," dedi. Başka da bir şey söylemedi. Yalnızca o kadar... "Gel burada yaşa". Henüz reşit yaşta olmadığımdan, yurttan kaçarak ayrıldım. Sahip olduğum her şeyi içine sığdırdığım bir valizle, Philippe Toussaint'in

kapısına dikiliverdim. Yani pek fazla bir şeyim yoktu. Birkaç kıyafet ve ilk oyuncak bebeğim Caroline. Caroline, bana onu ilk hediye ettiklerinde konuşuyordu ("Merhaba anne, benim adım Caroline, haydi oynayalım mı?" der, sonra da gülerdi). Ama piller, ıslak devreler, oradan buraya taşınmalar, geçici aileler, sosyal görevliler, özel eğitmenler onun da aklını başından aldı. Valizimde ayrıca okul fotoğraflarım, ikisi Étienne Daho (*Mythomane* ve *la Notte*), biri Indochine (3), biri de Charles Trenet (*La Mer*) olmak üzere dört adet uzunçalar plak, beş Tenten çizgi romanı (*Mavi Lotus*, *Kastafiore'nin Mücevherleri*, *Ottokar'ın Asası*, *Tenten ve Pikarolar*, *Güneş Mabedi*), zayıf okul maceram sırasında kullandığım ve üzeri sınıfın diğer tembellerince (Lolo, Sika, So, Stéph, Manon, Isa, Angelo) tükenmez kalemle imzalanmış kalem kutum vardı.

Philippe Toussaint bana yer açmak için birkaç eşyasını bir kenara ittikten sonra, "Sen harbiden çok tuhaf bir kızsın," dedi ve ben de ona, "Sevişelim mi?" diye cevap verdim.

Sohbete başlamak istemiyordum. Onunla bir sohbete başlamak hiçbir zaman içimden gelmemiştir...

11

Onu uykusunda en tatlı ninninle avut.

Porto kadehimin içinde yüzen kara sineği alıp pencerenin kenarına bıraktım. Pencereyi kapatırken, komiserin sokağı yürüyerek tırmanmakta olduğunu, sokak lambalarının paltosundan yansıyan ışığını gördüm. Mezarlığa çıkan yolun her iki yanında ağaçlar dizilidir. Aşağıda Peder Cédric'in kilisesi, kilisenin arkasında ise kasaba merkezinin birkaç sokağı bulunur.

Komiser hızlı adımlarla ilerliyordu, soğuktan donmuş gibi bir hali vardı. Yalnız olmak istiyordum. Her akşam olduğum gibi... Kimseyle konuşmamak, kitap okumak, radyo dinlemek, küveti doldurup uzanmak... Panjurları kapatmak, pembe ipek bir sabahlığa sarınmak. Yani kendimi iyi hissetmek...

Mezarlığın demir kapıları kapandıktan sonra zaman bana aittir. Zamanımın tek sahibi ben olurum. İnsanın zamanının sahibi olması büyük lüks... Bence zaman, insanın kendine sunabileceği en büyük lükslerden biri.

İçimde yaz olmasına rağmen üzerimde hâlâ kış vardı. Aslında günün o saatlerinde üzerimde yalnızca yaz olur. Komisere yardımımı sunmayı kabul ettiğim, evime davet ettiğim için biraz kızdım kendime.

İlk defasında olduğu gibi, yine kapıma vurdu. Éliane yerinden kıpırdamadı. Sepetindeki sayısız battaniyeye kıvrılmış, gece uykusuna çoktan başlamıştı.

Komiser bana gülümseyerek, "İyi akşamlar," dedi. Onunla birlikte içeri kuru bir soğuk da girdi. Kapıyı hemen kapadım. Oturması için bir sandalye çektim. Paltosunu çıkarmadı. Bu iyiye işaretti. Demek ki uzun süre kalmayı düşünmüyordu.

Ona sormaksızın bir kristal kadeh çıkardım ve José-Luis Fernandez'in getirdiği, 1983 Porto'mdan ikram ettim. Bar olarak kullandığım mobilyanın içindeki şişe koleksiyonunu gören misafirimin gözleri kocaman açıldı. Yüzlerce şişe vardı. Sıcak şaraplar, maltlar, likörler, brendiler, başka yüksek alkollü içkiler...

"Kaçak alkol ticareti yapmıyorum. Bunların hepsi de hediye. İnsanlar bana çiçek getirmekten çekiniyorlar. Bir mezarlık bekçisine çiçek hediye edilmez, zaten ben de çiçek satıyorum... Bu çiçekçiye çiçek satmak gibi bir şey olur. Bana her yıl vakumlu pakette oyuncak bebek getiren Bayan Pinto dışında diğer herkes alkol veya reçel getirir. Hepsini tüketmem için bu dünyaya birkaç defa gelmem gerekir. Bu nedenle büyük bir kısmını mezar kazıcılarına veriyorum."

Komiser eldivenlerini çıkardı ve Porto'sundan bir yudum aldı.

"İçtiğiniz sahip olduklarım arasında en iyisidir."

"Ulvi..."

Neden bilmem ama onun Porto'mu yudumlarken "ulvi" sözcüğünü söyleyebileceğini asla hayal edemezdim. Onda, karmakarışık saçları dışında fantezi kurduracak pek bir şey yoktu. Üzerindeki kıyafetler kadar kasvetli bir havası vardı.

Not almak için elime bir kâğıt kalem aldım ve karşısına geçip oturduktan sonra ondan bana annesinden bahsetmesini istedim. Bir süre düşündü ve nefes aldıktan sonra, "Sarışındı," diye cevapladı, "Gerçek sarışın."

Sonra sustu. Sanki büyük ustaların tabloları asılıymış gibi yeniden boş duvarları izlemeye koyuldu. Zaman zaman kristal bardağı dudaklarına götürüyor, şarabı küçük yudumlarla yudumluyordu. Keyif alarak içtiğini, içtikçe de rahatlamaya başladığını gördüm.

"Konuşma yapmasını hiç beceremediğimdir. Bir polis raporu veya kimlik belgesi gibi düşünüp konuşurum. Kimin neresinde yara izi, beni, yağ bezesi var, kimin yürümesi aksaktır, kim kaç numara ayakkabı giyer söyleyebilirim... Bir şahsın boyunu, kilosunu, göz ve ten rengini, ayırıcı herhangi bir fiziksel özelliğini bir bakışta tespit ederim. Ama söz konusu hisler olduğunda, bunu yapamıyorum... Yani gizlenen bir şeyler olması hariç..."

Şarabını bitirdi. Hemen bir kadeh daha doldurdum, bir parça Comté peyniri dilimledim ve porselen bir tabağa koydum.

"Gizlenen bir şeyler olduğunda, burnum tıpkı bir av köpeği gibi iyi koku alır. Kişiyi ele veren hareketi derhal yakalarım. Yani en azından, öyle olduğumu düşünüyordum... annemin son dileğini öğrenene kadar..."

Porto şarabım herkesin üzerinde aynı etkiyi yaratır. Tıpkı bir itiraf iksiri gibidir.

"Ya siz? Siz içmiyor musunuz?"

Kendime de bir damla şarap doldurup kadehimi onun kadehiyle tokuşturdum.

"Bu kadarcık mı içiyorsunuz?"

"Ben mezarlık bekçisiyim. Yalnızca gözyaşı damlaları kadar içerim... Annenizin tutkularından bahsedilebilir. *Tutku* dediysem, ille de tiyatro veya *bungee jumping* gibi şeyler olmak zorunda değil. En sevdiği renk neydi, nerede yürüyüş yapmayı severdi, hangi müzikleri dinler, hangi filmleri seyrederdi, bir kedisi, köpeği, bir ağacı var mıydı, zamanını nasıl geçirirdi, yağmuru mu rüzgârı mı güneşi mi severdi, en çok hangi mevsimden hoşlanırdı..."

Komiser uzun süre sessiz kaldı. Yolunu arayan bir gezgin gibi sözcüklerini arıyor gibiydi. Bardağındaki şarabı bitirdikten sonra, "Gülleri ve karı severdi," diye cevapladı.

Hepsi bundan ibaretti. Annesi hakkında başka hiçbir şey söyleyememişti. Sanki bana ender rastlanan bir hastalığı olduğunu itiraf etmişçesine hem utanmış hem de çaresiz görünüyordu. Sevilen biri hakkında konuşamama hastalığı...

Ayağa kalkıp kayıt defterlerimin bulunduğu dolaba doğru ilerledim. 2015 yılının defterini aldım ve ilk sayfasını açtım.

"Bu 1 Ocak 2015 tarihinde Marie Géant için yazılmış bir konuşma. Torunu yurt dışında çalıştığı için cenaze törenine katılamamıştı. Bu konuşmayı, okumam için bana göndermişti. Sanırım işinize yarar. Alın bunu, okuyun, notlar çıkarın, yarın sabah getirirsiniz."

Defteri kolunun altına sıkıştırıp hemen ayağa kalktı. İlk defa kayıt defterlerimden biri evimin dışına çıkıyordu.

"Her şey için teşekkür ederim."

"Bayan Bréant'da mı kalıyorsunuz?"

"Evet."

"Akşam yemeği yediniz mi?"

"Benim için bir şeyler hazırlamış."

"Marsilya'ya yarın mı döneceksiniz?"

"Şafak vakti. Ayrılmadan önce size defteri geri getireceğim."

"Pencerenin kenarındaki mavi saksının arkasına bırakabilirsiniz."

12

Uyu büyükanne, uyu ama çocuklarımızın
kahkahalarını gök kubbenin derinliklerinden
duymaya devam et...

Marie Géant için yapılan konuşma

Yürümesini bilmezdi, o hep koştururdu. Yerinde duramazdı. Kırıp dizini oturmazdı. "Dizini kırıp oturmak" diye bir deyim vardır. Yani "Kendine bir yer beğen de otur, bir daha da kalkma" demektir. Artık bir yer beğendi işte...

Çok erken yatardı, sabah saat 5.00 dedi mi ayaktaydı. Kuyruk beklememek için mağazalara ilk giden o olurdu. Kuyrukta beklemekten son derece nefret ederdi. Saat 9.00'da günlük alışveriş filesini çoktan doldurmuş olurdu.

Tüm hayatı boyunca kuyruğa yakalanmamak için mücadele verdikten sonra, bir resmî tatil gününde, 31 Aralık'ı 1 Ocak'a bağlayan gece vefat etti. Umarım eğlencenin dozunu kaçıranlar ve trafik kurbanları nedeniyle cennetin kapılarında çok uzun süre sıra beklemek zorunda kalmamıştır.

Tatillerde, benim isteğim üzerine, iki örgü şişi ve bir iplik yumağı hazırlardı. Hiçbir zaman on sıradan fazla öremedim. Yılları birbirine ekleyecek olursak, eğer cenneti hak ediyorsam,

onun yanına katıldığımda boynuma takacağı hayalî bir atkı yapmış olmalıyım.

Telefon açtığında, bana kendini tanıtmak için gülerek, "Neneciğin arıyor," derdi. Kendisinden çok uzakta yaşayan çocuklarına her hafta mektup gönderirdi. Aklından ne geçerse olduğu gibi yazardı.

Doğum günlerinde, bayramlarda, yılbaşlarında "fındıklar" için koliler ve çekler göndermeyi hiç aksatmazdı. "Fındıklar" onun dilinde "çocuklar" demekti.

Birayı ve şarabı severdi.

Ekmeği kesmeden önce haç işareti yapardı.

Cümlelerinin sonuna koyduğu bir noktalama işaretiymişçesine, sözünün sonunda sık sık "İsa, Meryem," derdi.

Büfe üzerinde bütün sabah açık kalan büyük bir radyo dururdu. Erken yaşlarda dul kaldığı için, sık sık radyodaki erkek seslerinin ona eşlik ettiğini düşündüğüm olurdu.

Öğle oldu mu radyonun sessizliği öldürme nöbetini saçma sapan yarışma programlarının birbirini izlediği televizyon devralırdı, ta ki o Yalan Rüzgârı *karşısında şekerleme yapmaya başlayana dek... Dizideki karakterlerin her konuşmasına sanki gerçek hayattan insanlarmışçasına yorumlar yapardı.*

Ayağı tökezleyip düşmesinden ve huzurevine yerleşmek üzere evinden ayrılmak zorunda kalmasından iki veya üç yıl önce, deposunda sakladığı Noel süslemelerini çalmışlardı. Bana telefonda sanki hayatının tüm Noellerini çalmışlar gibi ağlamıştı.

Sık sık şarkı söylerdi. Hem de çok sık... Son zamanlarında bile, "Şarkı söyleyesim var," diyordu ama, "Ölesim var," da dedi.

Her pazar kiliseye ayine giderdi.

Hiçbir şeyi atmazdı. Hele de yemek artıklarını... Tekrar tekrar ısıtır, yerdi. Bir defasında bir yemeği bitene dek ısıtıp ısıtıp yediği için hasta olmuştu. Ama çöpe bir parça ekmek

atmaktansa kusmayı tercih ediyordu. Savaş zamanlarından kalma bir takıntı...

Hardal alırken küçük desenli kavanozları tercih eder, kavanozları tatile geldiklerinde kullanmaları için "fındıklarına", yani torunlarına saklardı.

Gaz ocağının üzerindeki dökme demir bir güveç kabında, daima güzel bir yemek pişerdi. Bir tavuk ona pilavla birlikte bir hafta giderdi. Akşamları tavuk suyuna çorba yapardı. Mutfağında ayrıca bir tavanın içinde iki, üç soğan veya ağız sulandıran biraz sos olurdu.

Hayatı boyunca kirada oturdu. Asla kendi evinin sahibi olmadı. Kendisine ait tek yer, aileden kalma bir depoydu.

Tatillerde yanına gideceğimizi bildiğinde bizi mutfağının penceresinde beklerdi. Aşağıdaki küçük park alanına gelen araçları gözlerdi. Onun penceresindeki beyaz saçlarını görürdük. Kapısından girer girmez bize, sanki gitmemizi istermiş gibi ,"Ne işiniz var bakayım nenenizin evinde?" derdi.

Son yıllarda bizi artık beklemez olmuştu. Onu öğle yemeğine çıkarmak için huzurevine beş dakika geç kalsak, diğer yaşlılarla birlikte yemekhanede yemek yerken bulurduk.

Mizanplileri bozulmasın diye başına fileden bir bone takıp uyurdu.

Her sabah ılık suya limon sıkıp içerdi.

Yatak örtüsü kırmızıydı.

Büyükbabam Lucien'in savaş zamanında mektup arkadaşıymış. Buchenwald'dan döndüğünde onu tanıyamamış. Komodinin üzerinde Lucien'in bir fotoğrafı vardı. Sonra o fotoğrafı da beraberinde huzurevine götürdük.

Onun sentetik kumaştan içliklerini giymeye bayılırdım. Her şeyi postayla sipariş ettiği için çok sayıda hediye, ıvır zıvır alırdı. Evine varır varmaz, dolabını karıştırmak için izin isterdim. Bana, "Elbette, git karıştır," derdi. Saatlerce dolaplarını karıştırır, dua kitapları, Yves Rocher kremler, örtüler,

kurşun askerler, yün yumakları, elbiseler, eşarplar, broşlar, porselen bebekler bulurdum.

Elleri pürüzlüydü.

Bazen saçlarının bigudilerini ben sarardım.

Tasarruf edeceğim diye bulaşıkları durulamak için musluğu açık tutmazdı.

Yaşamının son günlerinde, huzurevinde olmasından dolayı, "Burada olmak için nasıl bir günah işlemiş olabilirim!" diyordu.

On yedi yaşıma bastıktan sonra onun evine nadiren uğrar olmuştum. Üç yüz metre uzağında oturan halamda kalıyordum. Halamın oturduğu daire, langırt, video oyunları oynanan, dondurma satılan, gençlerin takıldığı bir sinema ve büyük bir kafenin üst katındaydı. Yemek yemeğe neneme gitsem de gizlice sigara tüttürmek, bütün gün sinemada ve barda takılmak için, geceleri halamda uyumayı tercih ediyordum.

Halamda temizlik ve ütü yaptığını gördüğüm tek kişi, pek iyi yürekli bir kadın olan Bayan Fève'di. Bir gün, odaları elektrikli süpürgeyle süpürmekte olan anneannemle burun buruna geldik. İzinde olan veya hasta olduğu için gelemeyen Bayan Fève'in yerine geçmişti. Sonradan anneannemin bazen Bayan Fève'in yerine geçtiğini öğrenmiştim.

Vefat ettiği günün gecesi, "bu nedenle" gözüme uyku girmedi. O anda, bir kapıyı gülerek itip içeri girdiğimde, temizlik yapmakta olan anneannemle burun buruna geldiğimiz anda, karşılıklı duyduğumuz mahcubiyet yüzünden... Ay sonlarını çıkarabilmek için, elinde bir elektrikli süpürge iki büklüm temizlik yapıyordu. Bütün gece o anda onunla ne konuştuğumuzu hatırlamaya çalıştım, uyuyamadım. Vefatına dek tamamen unuttuğum o sahne zihnimin içinde tekrarlanıp durdu. Bütün gece o kapıyı ittim ve ardında, başkalarının evinde temizlik yapan anneannemi gördüm. Bütün gece ben kuzenlerimle gülüp eğlenirken, o temizlik yaptı...

Onunla yeniden karşılaştığımda, "Neneciğim, seni halamda temizlik yaparken gördüğüm günü hatırlıyor musun?" diye soracağım. Kuşkusuz omuz silkecek ve "Fındıklardan ne haber? İyiler mi fındıklar?" diye cevap verecektir.

13

Ölümden daha güçlüdür, gidenlerin yaşayanların belleğinde kalan hatıraları...

2015 yılı kayıt defterimi mavi saksımın arkasında buldum. Komiser, Marsilya'nın 8. bölgesinde bulunan bir spor salonuna ait bir el ilanının arkasına, "Çok teşekkür ederim. Sizi ararım," yazmış. El ilanının üzerinde gülümseyen bir kız fotoğrafı vardı. Fotoğraftaki mucizevi bedeni dizleri seviyesinden yırtılmıştı.

Komiser başka hiçbir şey yazmamıştı. Marie Géant için yapılan konuşma hakkında tek bir yorum, annesine dair tek bir sözcük dahi... Uzun süre birlikte yaşadıktan sonra ayrılan insanlar gibi, Marsilya'ya daha çok yolu var mıdır yoksa çoktan varmış mıdır, yola saat kaçta çıkmıştır, evi denize yakın mıdır, denize baktığı olur mu veya denizin varlığının farkında mıdır diye düşündüm.

Demir kapıları açtığım sırada Nono ve Elvis geldi. Bana, "Selam Violette!" dedikten sonra, belediyenin aracını mezarlığın ana yolunda bırakıp üstlerini değişmek için odalarına girdiler. Onların gülüşmelerini her şeyin yolunda, herkesin yerinde olduğunu kontrol etmek için dolaştığım ara yollardan duyabiliyordum.

Kediler bacaklarıma sürtündü. Mezarlıkta on bir kedi yaşıyordu. Aralarından beş tanesi vaktiyle mezarda yatanların kedileriydi. Yani ben öyle olduğunu sanıyorum, zira onların cenazeleriyle birlikte ortaya çıktılar; Charlotte Boivin (1954-2010), Olivier Feige (1965-2012), Virginie Teyssandier (1928-2004), Bertrand Witman (1947-2003) ve Florence Leroux (1931-2009). Charlotte beyaz, Olivier siyah, Virginie bir sokak kedisi, Bertrand gri, Florence ise (aslında erkek kedidir) siyah ve kahverengi üzerine beyaz benekli. Diğer altısı zaman içinde geldiler. Giderler, gelirler... İnsanlar mezarlıktaki kedilerin beslendiklerini ve kısırlaştırıldıklarını bildiklerinden onları buraya terk ediyor, hatta duvarın üzerinden içeri atıyorlar.

İsimlerini zaman içinde Elvis buluyor; Spanish Eyes, Kentucky Rain, Moody Blue, Love Me, Tutti Frutti ve My Way... My Way'i 43 numara bir erkek ayakkabısı kutusunun içinde paspasımın üzerine bırakmışlardı.

Nono mezarlığa yeni gelen bir yavru erkek kedi gördüğünde, "Bak sonra demedi deme, topları kestirmek bu hancının uzmanlık alanıdır," dese de bu, onların benim yanımda kalmalarına mani değildir.

Nono, içeri girmek isteyen kediler için evimin kapısına bir kedi kapısı taktı. Ama çoğu, cenaze şapellerinde kalmayı tercih ediyor. Kendi alışkanlıkları ve tercihleri var. Odamda sürekli bir köşeye kıvrılan My Way ve Florence dışında, diğer hepsi sahanlığa kadar peşimden geliyor ama içeri girmiyor. Sanki Philippe Toussaint hâlâ oradaymış gibi... Hayaletini görüyor olabilirler mi? Kedilerin ruhlarla sohbet ettikleri söylenir. Philippe Toussaint hayvanları sevmezdi. Ben çok zor bir çocukluk yaşamış olsam da çok küçük yaşlarımdan beri hayvanları severim.

Genellikle ziyaretçiler, mezarlıktaki kedilerin ayaklarına dolanmalarını severler. Birçoğu ölülerinin kedileri kendilerine bir işaret göndermek için kullandıklarına inanıyor. Micheline

Clément'ın (1957-2013) mezarında şöyle yazıyor: "Cennet varsa, ancak köpeklerim ve kedilerim tarafından karşılandığım yer cennetim olacaktır."

Peşim sıra gelen Moody Blue ve Virginie'yle birlikte eve döndüm. Kapıyı ittiğimde, Nono Peder Cédric'e Gaston'u, onun ayaklarının altındaki kesintisiz zelzeleyi, efsanevi sakarlıklarını anlatıyordu. Topraktan çıkarma işlemi yapılan bir gün, Gaston kemiklerle dolu el arabasını mezarlığın tam ortasında devirmiş ve bir kafatası, o farkına varmadan bir bankın altına yuvarlanmıştı. Nono da bankın altında bir "bilardo topu" bıraktığını söylemek için onu geri çağırmıştı.

Önceki papazların aksine, Peder Cédric her sabah evime uğrar ve Nono'nun anlattıklarını "Tanrım olamaz, olamaz," diye tekrar ederek dinler ama her sabah Nono'dan yeni hikâyeler anlatmasını ister, her cümle arasında kahkaha atar, biz de güleriz. İlk başta da ben...

Ölüme gülmeye, onunla alay etmeye bayılıyorum. Bu benim onu eziş şeklim. Böylece öneminden yitiriyor. Onunla oyun oynadığımda, hayatın üstün gelmesini, iktidarı ele geçirmesini sağlıyorum.

Nono Peder Cédric'le senli benli konuşsa da "Papaz Efendi" diye hitap eder.

"Bir defasında da neredeyse hiç bozulmamış bir ölüyü çıkardık. Adam gömüleli yetmiş yılı geçmiş Papaz Efendi, düşünebiliyor musunuz? Sorun şu ki kalıntıları kemik alanına koymak için kullanılan delik çok küçük. Sürekli burnu akan Elvis koşarak yanıma geldi. 'Nono, çabuk gel, çabuk gel!' dedi. 'Ne var?" diye sordum. Elvis avazı çıktığı kadar bağırıyordu; 'Gaston şeyin içine bir adam sıkıştırdı!'. 'Ne şeyi?' dedim, koştum, kemik alanına vardım ki Gaston içeri sokacağım diye ittirip duruyor! 'Oğlum Nazi Almanya'sında mıyız?' dedim. Daha komiği de var, bunu belediye başkanına da anlatırım, her defasında güler... Belediye bize, yabani otları yakalım diye

üzerinde bir pürmüz olan, dört tekerlekli şaryo üzerine yerleştirilmiş bir gaz tüpü vermişti. Elvis pürmüzü açtı, Gaston da gazı açtı. Şimdi Papaz Efendi, gaz dediğin azar azar açılır... Bu Gaston, Elvis çakmağıyla yaklaştığında dibine kadar açmış, mezarlığın ortasında BOM diye bir gürültü koptu! Duyan top atıldı sanır... Sıkı durun! Dahası da var..."

Nono kahkahalarla gülmeye başladı. Bir yandan burnunu silerken, hikâyesine devam etti.

"Hemen yakınlarında mezar temizlemekte olan bir kadın varmış. Çantasını da mezarın üzerine koymuş. Kadının çantası da alev almış... Torunumun üzerine yemin ederim ki doğru Papaz Efendi! Yalan söylüyorsam şuracıkta öleyim. Elvis alevleri söndüreceğim diye başlamış kadının çantası üzerinde tepinmeye! Birleştirmiş ayaklarını zıplıyor!"

My Way'i dizlerinin üzerine almış, sırtını bir pencereye dayamış olan Elvis, *I fell my temperature rising, higher, higher, it's burning through to my soul...* diye mırıldanmaya başladı.

"Elvis, kadının çantasının içindeki gözlüklerini nasıl kırdın anlatsana Papaz Efendi'ye! Hallerini görmeliydin Papaz Efendi! Elvis, 'Gaston çantayı aleve verdi!' diyor, yaşlı kadıncağız da şefe, 'Gözlüklerimi ezdi bu! Gözlüklerimi ezdi!' diye avaz avaz bağırıyordu."

Gülme krizine giren Peder Cédric fincanını yüzüne yaklaştırmış, gözlerinden yaşlar gelmişti.

"Tanrım olamaz! Yok böyle bir şey!"

Nono pencerenin gerisinde şefini görünce yerinden kalktı, Elvis de onu takip etti.

"Hah şef dedik, geldi... Daha nelerin üzerine geliyor bilseniz! Özür dilerim Papaz Efendi! Tanrı beni affetsin, etmezse de ne yapalım... Haydi kaçtım ben!"

Nono ve Elvis kapıdan çıkıp şeflerine doğru gitti. Şehrin teknik hizmetlerinden sorumlu olan ve mezar kazıcılarını denetleyen kişi Jean-Louis Darmonville'dir. Rivayete göre, mezarlığımda

Brancion'un ana caddesinde olduğu kadar metresi var. Pek yakışıklı olduğu söylenemez. Zaman zaman uğrar, mezarlığın yollarını arşınlar. Kollarıyla doğru dürüst bile sarmadığı tüm o kadınları hatırlıyor mudur acaba? Ya oral seks yapanları? Fotoğraflarına bakıyor mudur? İsimlerini, yüzlerini, seslerini, gülüşlerini, kokularını hatırlıyor mudur? Aşklarından geriye neler kalmıştır acaba? Onların mezarlarının başına gittiğini hiç görmedim. Tek yaptığı burnunu havaya dikip yürümektir... Hiçbirinin onun hakkında konuşmadığından emin olmak için mi acaba?

Benim şefim yok. Doğrudan belediye başkanına bağlıyım. Yirmi yıldır aynı kişi. Onu yalnızca seçmenlerinin cenaze törenlerinde görürüm. Tüccarlar, subaylar, belediye çalışanları ve buralarda "yağlılar" olarak adlandırılan nüfuz sahipleri... Bir defasında bir çocukluk dostunun cenazesine gelmişti, keder yüzünü öylesine kemirmişti ki onu tanıyamamıştım.

Peder Cédric de gitmek üzere yerinden kalktı.

"İyi günler Violette. Kahve ve keyifli sohbet için teşekkürler. Pek iyi geldi."

"İyi günler Aziz Peder."

Elini kapının koluna koydu ve aniden durakladı.

"Violette, hiç kuşku ettiğiniz olur mu?"

Sorusunu cevaplamadan düşündüm. Ben hep düşünerek konuşurum. Ne olur ne olmaz... Hele de konuştuğumuz kişi Tanrı'nın kâtibiyse...

"Şu son birkaç yıldır daha az kuşku duyar oldum. Ama bunun nedeni, kendimi ait olduğum yerde hissettiğimden..."

Bir an tereddüt ettikten sonra cevapladı.

"Yeterince iyi olamamaktan korkuyorum. İnsanların günah çıkarmalarını sağlıyorum, onları evlendiriyorum, vaftiz ediyorum, vaaz veriyorum, İncil öğretiyorum. Bu ağır bir so-

rumluluk. Sık sık, bana güvenenlere ihanet ediyormuşum gibi hissediyorum. En başta da Tanrı'ya..."

Bu defa artık hiç düşünmeden cevapladım.

"Sizce ilk ihanet eden Tanrı olmadı mı?"

Peder Cédric söylediğim karşısında afallamış göründü.

"Tanrı yalnızca sevgiden ibarettir."

"Tanrı yalnızca sevgiden ibaretse, illaki ihanet eder. İhanet sevginin doğasında var."

"Violette bu söylediğinize gerçekten de inanıyor musunuz?"

"Ben söylediklerimi daima düşünürüm. İnsan Tanrı'nın aksidir. Yani o da hepimiz gibi yalan söyler, verir, geri alır, sever ve ihanet eder..."

"Tanrı evrensel sevgidir. Tanrı, yarattığı her şey aracılığıyla, sizin, bizlerin sayesinde, ışığın tüm kademeleri sayesinde gelişir, yaşanan her şeyi hisseder, görür, daima daha mükemmelini, güzel olanı yaratmayı arzu eder... Benim kuşku duyduğum kendimdir, kesinlikle o değil."

"Kendinizden neden kuşku duyuyorsunuz peki?"

Afallamış bir şekilde bana bakıyordu. Ağzından tek bir sözcük çıkmadı.

"Bana açılabilirsiniz. Brancion'da günah çıkarılan iki yer vardır. Biri sizin kiliseniz, diğeri de bu salon... Bana burada pek çok şey anlatıldığını bilin."

Kederli bir şekilde gülümsedi.

"Baba olma arzusu duymaya başladım... Bu düşünce geceleri uykumu kaçırıyor. Önceleri bu babalık arzusunun gururdan, kibirden ibaret olduğunu düşündüm. Ama..."

Masaya yaklaştı, düşünmeden şekerliğin kapağını açıp kapadı. My Way gelip onun bacaklarına süründü. Peder Cédric eğilip onun tüylerini okşadı.

"Evlat edinmeyi düşündünüz mü?"

"Böyle bir şeye kesinlikle hakkım yok Violette. Bu hem bu âlemin hem de öteki âlemin yasalarınca imkânsız."

Gayriihtiyari arkasını dönüp pencereye doğru baktı. Pencerenin önünden bir karaltı geçti.

"Bağışlayın Aziz Peder ama âşık filan mısınız yoksa?"

"Ben yalnızca Tanrı'ya aşk duyarım."

14

Birinin sizi sevdiği gün, hava pek güzeldir...

Hayatımızın ilk aylarında, Charleville-Mézières'de her günün içine kırmızı keçeli kalemle ÇILGIN AŞK yazdım. Ve bu 31 Aralık 1985'e kadar devam etti. Gölgem hep Philippe Toussaint'in gölgesindeydi. Çalıştığım zamanlar hariç. Beni içine çekti. Beni içti, beni kuşattı. Çılgınca şehvetliydi. Beni ağzında âdeta bir karamel, bir pudra şekeri gibi eritti. Sürekli bir bayram halindeydim. Hayatımın o dönemini düşündüğümde kendimi bir lunaparkta gibi görüyorum.

Ellerini, ağzını, öpücüklerini nereye koyacağını daima biliyordu. Yolunu asla kaybetmiyordu. Elinde vücudumun bir yol haritası vardı, o zamana dek varlığından bile haberdar olmadığım yolları ezbere biliyordu.

Seviştikten sonra ikimizin de bacakları, dudakları titriyordu. Birbirimizin yanıklarında yaşıyorduk. Philippe Toussaint bana hep, "Violette, vay canına Violette, hayatımda böyle bir şey görmedim! Sen bir cadısın, bundan eminim, sen bir cadısın!" derdi.

Beni daha ilk yıldan aldatmaya başladığını düşünüyorum. Sanırım o beni daima aldattı. Bana hep yalan söyledi. Ben sırtımı döner dönmez başkalarının kucağına gidiyordu.

Philippe Toussaint, su üzerinde son derece güzel görünen, karaya çıkınca yalpalayarak yürüyen kuğular gibiydi. Yatağımızı cennete çevirirdi, sevgide zarif ve şehvetliydi ama ayağa kalkar kalkmaz, dikey duruma geldiğinde, aşkımızın yataylığını terk ettiğinde, birkaç ton kaybederdi. Hiç sohbet etmez, sadece motosikleti ve video oyunlarıyla ilgilenirdi.

Artık Tibourin'de barmenlik yapmamı istemiyordu, bana yaklaşan adamları çok kıskanıyordu. Sanırım barmenliği onunla tanıştıktan çok kısa bir süre sonra bırakmış, bir lokantada garson olarak çalışmaya başlamıştım. Öğle servisini hazırlamak için sabah 10.00'da işbaşı yapar, 18.00 gibi de ayrılırdım.

Sabahları ben evden ayrılırken, Philippe Toussaint henüz uyanmamış olurdu. Soğuk sokaklara çıkmak üzere yumuşacık yatağımızdan kalkmakta aşırı zorlanırdım. Gününü sorduğumda motosiklete bindiğini söylerdi. Akşamları eve döndüğümde televizyonun karşısında uzanmış olurdu. Kapıyı itip içeri girer, ben de onun üzerine uzanırdım. Tıpkı iş çıkışı, güneşin altında ısınmış, kocaman ve sıcacık bir havuza dalıyormuşum gibi. Hayatını maviye boyamak isteyen biri olarak aradığımı bulmuştum.

Bana dokunsun diye yapmayacağım şey yoktu. Sadece bu kadar... Dokunsun diye... Bedenimle ve ruhumla ona ait olduğumu hissediyordum. Buna bayılıyordum. Ona bedenimle ve ruhumla ait olmaya... On yedi yaşımdaydım ve bana göre telafi etmem gereken gecikmiş bir dolu mutluluk vardı. Beni terk etseydi, muhtemelen bedenim, anneden ayrılıştan sonraki bu ikinci ayrılışın darbesine dayanamazdı.

Philippe Toussaint yalnızca kısa dönemler halinde çalışırdı. Annesi ve babası kızmaya başladığında... Babası sürekli onu yanında çalıştıracak bir arkadaşını bulurdu. Her yolu denedi. Boyacılık, araba tamirciliği, nakliyecilik, gece bekçiliği, orta hizmetleri görevliliği... Philippe Toussaint ilk gün işe zamanında gider ama genellikle haftanın sonunu getirmezdi.

Gitmemek için hep bir bahanesi olurdu. Benim kazandığım parayla geçiniyorduk. Kazandığım para onun hesabına yatıyordu. Yaşım reşit olmadığından böylesi daha kolaydı. Bana yalnızca aldığım bahşişler kalıyordu.

Bazen annesi ve babası gün içinde önceden haber vermeden gelirlerdi. Onlarda da anahtar vardı. Yirmi yedi yaşındaki, hiçbir işte tutunamayan biricik oğullarına nasihatler verir, buzdolabını doldurup giderlerdi.

Onları hiç görmemiştim, o saatlerde işte oluyordum. Ama bir tatil günü çıkageldiler. Çok kısa bir süre önce sevişmiş olduğumuzdan ben çıplak bir şekilde kanepede uzanıyordum, Philippe Toussaint ise duş alıyordu. İçeri girdiklerini duymadım. Bağıra çağıra Lio söylüyordum. *"Hey sen, bana beni sevdiğini söyle! Yalan da olsa! Yalan söylediğini biliyorum nasılsa! Hayat ne acı! Bana beni sevdiğini söyle! Tüm günler birbiriyle aynı! Benim romantizme ihtiyacım var!"* Onları fark ettiğimde, ilk aklıma gelen Philippe Toussaint'in anne ve babasına benzemediği olmuştu.

Annesinin aşağılayan bakışını, yüzündeki çarpık gülümsemeyi asla unutamam. Sözcükler üzerinde tökezleyerek, güç bela okuyabilen ben, o bakışları nasıl okuyacağımı bilmiştim. Sanki şeytani bir ayna, bana saygınlığını yitirmiş, itibarsız, değersiz bir genç kadının imajını yansıtıyordu. Bir pislik, bir sürtük, kötü tohum, bir sokak kızı...

Kızıl kestane saçları vardı. Saçlarını öylesine sıkı bir topuz halinde toplamıştı ki beyaz teninin altından şakaklarındaki damarları görünüyordu. Dudaklarına bir kınama ifadesi yerleşmişti. Mavi gözlerinin üzerindeki göz kapaklarından hiç eksik olmayan, zevksiz yeşil farı bir lanet gibi her gittiği yere taşıyordu. Nesli tükenmekte olan bir kuşun gagasını andıran bir burnu, muhtemelen güneş tarafından hiç okşanmamış bembeyaz bir cildi vardı. Fara bulanmış bakışlarını indirip küçük,

yuvarlak karnımı görünce oturmak için mutfak sandalyesini yakalaması gerekti.

Hafif kambur ve doğuştan pısırık bir adam olan baba, benimle sanki İncil dersindeymişiz gibi konuşmaya başladı. "Sorumsuz" ve "tutarsız" kelimelerini kullandığını hatırlıyorum. Hatta sanıyorum İsa Mesih'ten bile bahsetti. *İsa'nın o küçük dairede ne işi olur ki*, diye düşünmüştüm. Güzel kıyafetlere ve ayıplayan tavırlara bürünmüş anne ve baba Toussaint'i, üzerinde gökdelenler ile New York City baskılı, kırmızı renkli bir yorgana sarılmış, çırılçıplak haldeki beni görünce ne derdi acaba?

Philippe Toussaint, beline bağladığı bir havluyla banyodan çıktığında bana hiç bakmadı. Sanki yokmuşum gibi davrandı. Sanki odada yalnızca annesi varmış gibi... Sadece ona bakıyordu. Kendimi daha da kötü hissetmiştim. Bir sokak itinin eniği gibi... Bir hiç gibi. Baba Toussaint gibi... Anne ve oğul, sanki onları duymuyormuşum gibi benim hakkımda konuşmaya başladılar. Bilhassa da anne...

"Çocuğun babası sen misin? Emin misin? Oyuna gelmiş olmayasın? Nereden buldun *bu kızı?* Sen bizi öldürmek mi istiyorsun? Kürtaj böyle durumlar için var! Senin aklın nerede yavrum?"

Baba ise olumlu söylemine devam ediyordu.

"Her şey mümkün. Hiçbir şey imkânsız değildir. Değiştirebiliriz, yeter ki buna inanalım. Pes etmeyin..."

Gökdelenlerime sarılmış vaziyette, içimden hem kahkaha atmak hem de ağlamak geliyordu. Kendimi bir İtalyan komedyasında gibi hissediyordum. Tek eksik İtalyanların güzelliğiydi...

Sosyal hizmet uzmanlarından ve özel eğitimcilerden, benden, hayatımdan ve geleceğimden ben hiç söz hakkına sahip değilmişim, sanki kendi hikâyemde, hayatımda yokmuşum, bir insan değil de çözülmesi gereken bir sorun gibi bahsedilmesine alışkındım.

Anne ve baba Toussaint'in saçları ve kıyafetleri sanki bir düğüne gidiyorlarmış gibi özenliydi. Zaman zaman annesi bana bir saniyelik bakışlar atıyordu. Sanki daha uzun süreli baksaydı korneası kirlenecekti... Bana veda etmeden gitmelerinden sonra, Philippe Toussaint, "Siktir! Kahretsin!" diye bağırarak duvarları sertçe tekmelemeye başladı. Sakinleşene dek evden çıkmamı istedi. Yoksa tekmelerden nasibimi alabilirdim... Dehşete düşmesi gereken benken, o dehşete düşmüş gibi görünüyordu. Şiddet bana yabancı değildi. Bana asla fiziksel olarak temas etmese de, daima aradan sıyrılıp geçmiş olsam da şiddetin yakınında büyümüştüm.

Sokağa çıktım, hava soğuktu. Isınmak için hızlı adımlarla yürüdüm. O zamana dek tasasız yaşıyorduk, anne ve baba Toussaint'in her şeyi paramparça etmek için eşiğimizden girmesi gerekmişti. Bir saat kadar sonra eve geri döndüm. Philippe Toussaint uyuyakalmıştı. Onu uyandırmadım.

Ertesi gün on sekizinci yaş günümdü. Philippe Toussaint bana doğum günü hediyesi olarak babasının ikimize de iş bulduğu haberini verdi. Hemzemin geçit bariyeri bekçiliği yapacaktık. Nancy taraflarındaki bu işin boşalmasını beklemek gerekiyordu.

15

Cici kelebek, güzel kanatlarını aç ve kabrine giderek onu sevdiğimi söyle.

Gaston yine açılan mezarlardan birinin içine düştü.

Onun düşmelerini artık saymaz oldum. İki yıl önce bir mezardan çıkarma sırasında tabutun içine düşmüş, kemiklerin üzerine yüzükoyun uzanıvermişti. Cenaze törenleri sırasında orada olmayan iplere ayağının takılmasının haddi hesabı yoktu...

Nono, kırk metre ötedeki bir el arabasını almak için birkaç dakikalığına sırtını döndüğünde, Kontes Darrieux'yle konuşmakta olan Gaston ortadan kayboldu. Toprak çökerek kaydı. Gaston çukurun içinde yüzerken, "Violette'i çağırın!" diye bağırıyordu, Nono da ona "Violette cankurtaran mı ki?" diye karşılık verdi. Oysa Nono onu o mevsimde toprağın ufalandığına dair uyarmıştı. Elvis, Gaston'un içine düştüğü durumdan kurtulmasına yardım ederken, "*Face down on the street, in the ghetto, in the ghetto...*" diye şarkı söylüyordu. Bazen kendimi Marx Kardeşler'le yaşıyormuşum gibi hissediyorum. Ama gerçek beni her gün yakalıyor.

Yarın bir cenaze var. Doktor Guyennot'un cenazesi. Doktorlar bile ölüyor... Hayata gözlerini, doksan bir yaşında, yatağında yummuş. Elli yıl boyunca Brancion-en-Chalon ve

çevresindeki herkesi tedavi etmiş. Cenaze töreninin kalabalık olması bekleniyor.

Kontes Darrieux, anne babası Sedir Meydanı'nda yatan Bayan Brulier'nin bana hediye ettiği erik likörünü yudumlayarak yaşadığı olayın heyecanını bastırmaya çalışıyordu. Gaston'un çukura daldığını görünce çok korkmuştu. Bana yüzünde muzip bir gülümsemeyle, "Tamam dedim, yüzme şampiyonaları başlıyor," dedi. Bu kadına bayılıyorum. Bana iyi gelen ziyaretçilerdendir.

Mezarlığımda hem kocası hem de âşığı yatıyor. Kontes Darrieux, ilkbahardan sonbahara dek iki mezarı da çiçeklendirir. Kocası için etli yapraklı yeşil bitkiler, "gerçek aşk" olarak adlandırdığı âşığı için ise bir vazo içinde günebakan çiçekleri... Sorun şu ki, gerçek aşkı da evliydi ve bu gerçek aşkın dul eşi kontesin bıraktığı günebakan vazosunu görür görmez çöpe atıyor.

O zavallı çiçekleri kurtarmayı, başka bir mezara koymayı denedim ama başaramadım. Zira dul eş, kontesin günebakanlarının tüm yapraklarını tek tek koparıyordu... Tabii bunu, "Seviyor, sevmiyor..." diye mırıldanarak yapmadığına kuşku yok...

Yirmi yılda, kocalarının cenazesinde iki gözü iki çeşme ağlayan, daha sonra mezarlığa adımını atmayan dullar gördüm. Karılarının bedenleri daha soğumadan evlenen adamlarla da karşılaştım. Önceleri çiçeklerle ilgilenmeye devam edeyim diye, uğur böceği şeklindeki kumbaraya birkaç madenî para atarlar.

Brancion'da dul adamları uğraş haline getirmiş birkaç hanım da tanıyorum. Siyahlar giyinip mezarlığın yollarını arşınlar, kaybettikleri eşlerinin çiçeklerini sulayan, yalnız adamları tespit ederler. Mezarlığımda kendisine her hafta ilgileniyor göründüğü yeni ölüler icat eden Clotilde C. adında bir kadının tezgâhını çok uzun zaman gözlemlemişimdir. Acılı dul adamı tespit ettiğinde, havadan sudan, her şeye rağmen

devam eden hayattan sohbet açıyor, nihayetinde kendisini "bir akşam bir şeyler içmeye" davet ettiriyordu. Nihayetinde, karısı (Marie-Pierre Vernier, Bernigal 1967-2002) porsuk ağaçları meydanında yatan Armand Bernigal'la evlendi.

Öfkeli aileler tarafından çöpe atılan veya çalıların altına saklanan düzinelerce yeni mezar plaketi bulup toplamışımdır. Bir âşık tarafından yerleştirilmiş, üzerinde "Sonsuz aşkıma," yazılı plaketler...

Her gün, gizli ziyaretlerde bulunan gayrimeşru eşler görürüm. Bilhassa da metresler... Daha uzun yaşamaları nedeniyle olsa gerek, mezarlıkta dolaşanların büyük bir bölümü kadındır. Âşıklar ise biriyle karşılaşma endişesiyle asla hafta sonları gelmez, daima kapıların açılış veya kapanış saatlerinde gelirler. Kabirlerin yanında diz çökmeleri nedeniyle görmediğim için kim bilir kaç kişiyi mezarlığa hapsetmişimdir. Serbest bırakayım diye kapımı çalmak zorunda kalırlar...

Émilie B.'yi hatırlıyorum. Âşığı Laurent D. ruhunu teslim etmişti. Her sabah mezarlığın açılışından yarım saat önce gelirdi. Onun demir parmaklıkların ardında beklediğini görünce, geceliğimin üzerime siyah bir manto geçirir, kapıyı açmak için ayağımda terliklerle dışarı çıkardım. Bu yalnızca ona tanıdığım bir ayrıcalıktı, haline çok üzülüyordum. Ona her sabah bir fincan sütlü ve şekerli kahve ikram ederdim. Bir iki laflardık. Laurent'a olan delice aşkını anlatırdı. Ondan hâlâ hayattaymış gibi bahseder, "Hatıralar ölümden daha kuvvetlidir, ellerini hâlâ bedenimde hissediyorum," derdi. Ayrılırken boş kahve fincanını pencerenin kenarına bırakırdı. Laurent'ın mezarına eşi, annesi, babası veya çocukları geldiğinde, Émilie derhal başka bir mezarın başına geçer, âdeta siner, onların ayrılmalarını beklerdi. Kimse olmadığında yeniden Laurent'ın mezarına kapanır, onunla konuşurdu.

Bir sabah Émilie gelmedi. Yasını tamamladığını düşündüm. Zira yasların birçoğu nihayetinde son bulur. Zaman, ne kadar

büyük olursa olsun kederi parçalar. Çocuğunu kaybeden bir annenin veya babanın kederi dışında...

Yanılmıştım. Émilie B. yasını tamamlamamıştı. Mezarlığıma bir tabut içinde, yakınlarıyla birlikte geri döndü. Laurent'la aralarındaki aşkı hiç kimsenin bildiğini sanmıyorum. Émilie tabii ki Laurent'ın yanına gömülmedi.

Émilie, Laurent'ın mezarının üzerine bir lavanta dikmişti. Defnedildiği gün, herkes ayrıldıktan sonra, doğum gününde dikilen bir fidan gibi, o lavantadan uzun bir dal aldım, kök salmasını kolaylaştırmak için dalın çiçekli başını kestim, bir plastik şişenin tabanına doldurduğum toprak ve biraz gübrenin içine sapladım. Dal bir ay sonra köklendi...

Laurent'ın lavantası aynı zamanda Émilie'nin de lavantası olacaktı. Yıllarca ikisi de bu ortak çiçeğe sahip olacaktı. Onu kış mevsimi boyunca ayrı bir yerde koruduktan sonra, bahar geldiğinde Émilie'nin mezarına diktim. Barbara'nın şarkısında söylediği gibi, "Bahar, aşktan konuşmak için güzel zamandır." Laurent ve Émilie'nin lavantasının muhteşem, hoş kokusu bugün bile yandaki mezarlara dek ulaşıyor.

16

İnsanlarla hiçbir zaman tesadüfen karşılaşmayız. Bir nedenden dolayı yolumuza çıkmak kaderlerinde vardır.

"Léonine ismine ne dersin?"

"Ne dedin?"

"Léonine diyorum..."

"Aklını mı oynattın... Nasıl isim o öyle? Çamaşır deterjanı gibi..."

"Ben çok seviyorum. Hem ileride Léo derler. Kızların erkek isimleri olması çok hoşuma gidiyor."

"Elin değmişken Henri adını koy bari."

"Léonine Toussaint... Çok hoş..."

"1986 yılındayız! Jennifer veya Jessica gibi daha modern bir şeyler bulsan?"

"Hayır, lütfen Léonine olsun."

"İstediğini yap. Kız olursa adını sen seçersin, erkek olursa ben..."

"Oğlumuz olursa adını ne koyacaksın?"

"Jason."

"Umarım kızdır..."

"Umarım değildir."

"Sevişelim mi?"

17

Dünyanın tüm seslerinde senin sesini duyuyorum.

19 Ocak 2017, kurşuni bir gökyüzü, hava sekiz derece, saat 15.00. Doktor Philippe Guyennot'nun cenazesi (1924-2017). Üzerinde sarı ve beyaz güller olan meşe bir tabut. Siyah mermer. Mezar taşı üzerinde altın renkli küçük bir haç.

Yaklaşık elli adet ayaklı, ayaksız çelenkler, çiçekler (zambaklar, güller, siklamenler, krizantemler, orkideler).

Üzerlerinde "Sevgili babamıza", "Sevgili eşime", "Sevgili büyükbabamıza", "1924 sınıf arkadaşları", "Brancion-en-Chalon tüccarları", "Dostumuza", "Dostumuza", "Dostumuza"... yazılı cenaze kurdeleleri.

Cenaze plaketlerinde ise, "Zaman geçiyor, anı kalıyor", "Sevgili kocama", "Seni asla unutmayacak arkadaşların", "Babamıza", "Büyükbabamıza", "Büyük amcamıza"," Vaftiz babamıza", "Rüzgârın nefesiyle devrilen fani bir çiçek gibi, ruh, güzellik, zarafet ve yetenek, her şey yeryüzünden geçip gidiyor" yazıyordu.

Mezarın çevresinde Nono, Gaston, Elvis ve ben dâhil yüz kadar insan vardı. Cenaze töreninden önce, Peder Cédric'in küçük kilisesinde dört yüzden fazla insan toplandı. Herkes içeri giremedi, sıralarda yer kalmadığından önce yaşlıların

yan yana oturmasını sağladık. Kilisenin küçük meydanında toplanan birçok insan ayakta kaldı.

Kontes Darrieux bana iyi yürekli doktorun sabah muayene ettiği küçük oğlunun ateşinin düşüp düşmediğini kontrol etmek için, kasabadaki hastalarını ziyaret ettikten sonra, buruşuk bir gömlekle gece yarısı çıkageldiğini anlattı. "Öldüğünü duyduğumuzda onun her birimizin göğüs anjinini, kabakulağını, ağır gribini tedavi edişini, mutfak masasına yaslanarak doldurduğu ölüm belgelerini düşündük. Zira o göreve geldiğinden beri herkes yatağında huzurla ölüyordu, kimseyi hastanelere sevk edip başından savmazdı..." dedi.

Philippe Guyennot ardında çok güzel izler bırakmıştı. Oğlu konuşması sırasında şunları söyledi; "Babam kendisini mesleğine adamıştı. Aynı gün içinde defalarca uğrasa da stetoskobuyla bir ailenin tüm üyelerini dinlese de tek bir muayene ücreti alırdı. Hastasının gözlerinin içine bakarak sorduğu üç soruyla doğru teşhisler koyan iyi bir hekimdi. O hâlâ henüz jenerik ilaçların icat edilmediği dünyada yaşardı."

Mezar taşının üzerine Philippe Guyennot'yu temsil eden bir madalyon yerleştirildi. Aile, doktorun ellili yaşlarındayken çekilmiş bir tatil fotoğrafını seçmişti. Dişleri görünür şekilde gülümsüyordu, cildi güneşten bronzlaşmıştı, arkasında deniz olduğu tahmin edilebiliyordu. Muhtemelen güneşin altında uzanıp gözlerini kapamak için, yerine bakacak birini çağırarak kasabadan ayrıldığı ve öksürük nöbetlerine bir süreliğine ara verdiği bir yazdı.

Tabutu kutsamadan önce Peder Cédric'in son sözleri, "Philippe Guyennot, Yüce Tanrı beni nasıl sevdiyse ben de sizi sevdim. Sevdikleri için hayatını feda etmekten daha büyük sevgi yoktur," oldu.

Doktorun anısına kadeh kaldırmak üzere belediyenin resepsiyon salonunda toplanıldı. Her defasında ben de davet edilirim ama hiç gitmem. Pierre Lucchini ve ben hariç herkes gider.

Mermer işçileri aile kabrini kapatırken Pierre Lucchini de bana doktorun, eşiyle başka bir adamla evlendiği gün tanıştığını anlattı. Karısı balonun açılışı sırasında bileğini burkmuş. Acilen Philippe'i çağırmış. Doktor gelecekteki karısını bir gelinlik içinde, ayak bileği buzda görünce ona âşık olmuş. Kucağına alıp röntgen çektirmek üzere hastaneye götürmüş ve bir daha da kocasına geri getirmemiş. Pierre gülümseyerek, "Bileğini tedavi ederken, koluna takmış yani..." diye ekledi.

Mezarlığın kapıları kapanmadan önce Philippe'in iki çocuğu geri döndü. Mermercilerin çalışmalarına baktılar, çelenklerdeki taziye notlarını topladılar. Bana el salladıktan sonra, bir araca binip Paris'e doğru yola koyuldular.

18

Kuru yapraklar kürekler dolusu toplanır, hatıralar ve pişmanlıklar da öyle...

Kendi kendime konuşurum. Ölülerle, kedilerle, kertenkelelerle, çiçeklerle, Tanrı'yla (O'na bazen kızdığım da olur) konuşurum. Kendimle konuşurum. Kendimi sorgularım. Kendimi yoklarım, cesaretlendiririm.

Belli bir kategoriye girmiyorum. Hiçbir zaman girmedim... Kadın dergilerindeki "Kendinizi tanıyor musunuz?" veya "Kendinizi daha iyi tanıyın," tarzı testleri cevapladığımda, seçenekler arasında bana uygun cevap yoktur. Hepsinden muafım...

Brancion-en-Chalon'da beni sevmeyen, bana temkinli yaklaşan veya benden korkan insanlar var. Belki de sürekli yas halinde görünmemden dolayıdır. İçimin yaz olduğunu bilseler herhalde beni odun ateşinde yakarlar. Ölümle ucundan kıyısından ilişkili meslekler hep kuşkulu görünür.

Bir de kocam aniden ortadan kayboldu. "Yani siz de kabul edersiniz ki, motosiklete binip hop diye kayboldu. Bir daha da gören olmadı. Hoş da bir adamdı üstelik, zavallı. Jandarmaların da hiçbir şey yaptıkları yok. Kadın hiç endişelenmedi, adamın peşine düşmedi. Hiç üzülmüş de görünmedi. Tek bir gözyaşı dökmedi. Bence sakladığı bir şeyler var. Daima siyahlar içinde...

o kadında karanlık bir şeyler var. Mezarlıkta uygunsuz işler dönüyor. Benim o kadına hiç itimadım yok. Mezar kazıcıları da sürekli onun evindeler. Kadın kendi kendine konuşuyor. İnsanın kendi kendine konuşması normal mi?"

Bir de diğerleri var... "İyi kadın doğrusu. Herkesin yardımına koşuyor. Kendini işine adamış, güler yüzlü, kimsenin işine burnunu sokmayan bir kadın. Yaptığı iş de hiç kolay değil. Herkesin kaçtığı bir iş... Hem de tek başına. Kocası da bırakıp gitti. Çok daha iyisini hak ediyor. Kederli olana ikram edeceği daima bir kadeh bir şeyleri, söyleyecek güzel sözleri vardır. Özenli giyinir, zariftir... Kibardır, güler yüzlüdür, şefkatlidir... Tek bir kusuru yok. Pek de çalışkan, mezarlık son derece bakımlı. Ağzı var dili yok, biraz hayal âleminde ama hayal âleminde olmanın kimseye zararı yok..."

Ben bu halk savaşının çatışma konusuyum...

Hatta bir defasında belediyeye işime son verilmesi için dilekçe verilmiş. Belediye başkanı, herhangi bir kusur işlemediğimi söyleyerek kibarca cevaplamış.

Bazen gençlerin beni korkutmak için odamın panjurlarına taş attıkları veya gecenin bir yarısı şiddetle kapıma vurdukları olur. Yatağımdayken onların gülüşmelerini duyarım. Éliane havlamaya başladığında veya korkunç bir çınlaması olan çanımı çaldığımda, koşa koşa kaçarlar.

Gençleri rahatsız edici, gürültücü, sarhoş, şapşal olsalar da kederden iki büklüm insanların peşi sıra ilerledikleri tabutlarındansa genç halleriyle tanımak isterim.

Yazları ergenlerin gece yarısını beklemek için mezarın duvarlarından aşıp içeri girdikleri olur. Gruplar halinde gelir, birbirlerini korkutarak eğlenirler. Haçların arkasına saklanır, tuhaf sesler çıkarır veya şapellerin kapılarını çarparlar. Kız arkadaşlarını etkilemek veya korkutmak için ruh çağırma seansları düzenleyenler de olur. "Ey ruh, geldiysen haber ver!" Bu seanslar sırasında kızların çığlıkları kulağıma kadar gelir.

Bu seanslar sırasında, kızların en ufak bir "doğaüstü tezahür" sonucu çığlık attığını ve koşuşturduğunu duyarım. Doğaüstü tezahürlerin kaynağı, mezarlıklar arasında kelebek avlayan kediler, kedi maması kaplarını deviren kirpiler veya mezarlardan birinin arkasına saklanıp içine tentürdiyot doldurduğum su tabancasıyla üzerlerine nişan alan bizzat benimdir.

Ölülerin yattığı yere saygı gösterilmemesine tahammülüm yoktur. Önce evimin önündeki ışığı yakar, çanımı çalarım. Bir işe yaramazsa, tentürdiyot tabancamı çıkarıp peşlerine düşerim. Gece mezarlıkta herhangi bir aydınlatma olmadığından, hiçbir şekilde fark edilmeden dolaşabiliyorum. Mezarlığın yollarını gözlerim kapalı dolaşacak şekilde ezbere biliyorum.

Sevişmek için gelenlerin dışında, bir gece de mezarlığa ilk defnedilen, Brancion'daki bazı insanların, asırlardır hayaletinin göründüğünü iddia ettikleri Diane de Vigneron'un mezarı üzerine oturmuş, korku filmi izleyen bir grup genç yakaladım. Parmaklarımın ucunda arkalarından yaklaşıp olanca nefesimle düdük çaldım. Bilgisayarı mezarın üzerinde bırakıp tavşanlar gibi kaçıştılar.

2007 yılında, tatile gelen bir grup gençle ciddi bir sorun yaşadım. Paris'ten veya öyle bir yerlerden gelen, dışarıdan bir gruptu. 1-30 Temmuz arasında, her akşam açık havada uyumak için duvarlardan atlayıp mezarlığa giriyorlardı. Birçok defa jandarmayı aramak zorunda kaldım. Nono, mezarlığın oyun bahçesi olmadığını söyleyerek kıçlarına tekmeyi vursa da ertesi gün yine geliyorlardı. Kapımın önündeki ışığı yaksam da çanımı çalsam da tentürdiyot tabancamla üzerlerine nişan alsam da onları kaçırmayı başaramadım. Hiçbir şeyden etkilenmiyorlardı.

Çok şükür ki 31 Temmuz sabahı, toplanıp gittiler. Ama ertesi yıl geri döndüler. 1 Temmuz günü yine buradalardı. Gece yarısına doğru seslerini duydum. Cécile Delaserbe'in (1956-2003) mezarının üzerine yerleştiler. Önceki yıl yaptıklarının

üstüne bir de tütün içip alkol tüketmeye başladılar. Her sabah mezarlığın dört bir yanında şişeler buluyor, çiçek saksıları içinden izmarit topluyordum.

Ve sonra bir mucize oldu. 8 Temmuz'u 9 Temmuz sabahına bağlayan gece gittiler. Onların korku dolu çığlıklarını asla unutamıyorum. "Bir şey" görmüşler.

Nono ertesi gün, bana kemik alanı civarında bazı mavi "haplar" bulduğunu söyledi. Yani bir kıvılcımı kaçık beyinlerinde bir tür hayalete dönüştürebilecek kadar güçlü bir uyuşturucu... Diane de Vigneron'un mu yoksa Reine Ducha'nın mı hayaleti bilemem ama beni o genç salaklardan kurtaran beyazlar giymiş o kadına minnettarım...

19

Seni her düşündüğümde bir çiçek filizlenseydi,
yeryüzü dev bir çiçek bahçesine dönerdi...

Küçük dairemizin bulunduğu binanın kapısını itip içeri girecekken, kitapçının vitrininde John Irving'in *Tanrı'nın Eseri* adlı kitabının kapağındaki kırmızı elma gözüme çarptı. Kitabın başlığıyla kapağına bir anlam veremedim, benim için aşırı karmaşık bir ifadeydi. On sekiz yaşındaydım ve altı yaşında bir çocuğun eğitim düzeyine sahiptim. Öğrendiklerim *"öğretmenim, gidiyorum, gideceğim, gittim, merhaba"*dan ibaretti.

Tek bir cümlesini okuyup anlamam saatler sürecek olan o sekiz yüz yirmi sayfalık kitabı satın aldım. Durumum sanki elli bedenken otuz altı bedene girmeye çalışmak gibi bir şeydi. Ama elma ağzımı sulandırmıştı... Birkaç aydır içimdeki arzu sönmüştü. Bu durum bir gece Philippe Toussaint'in nefesini ensemde hissettiğimde başladı. O nefes, hazır olduğu, beni istediği anlamına geliyordu. Philippe Toussaint beni hiç arzulamamış, hep istemiştir. Kıpırdamadım, sesli nefes alıp vererek uyuyor taklidi yaptım.

İlk defa bedenim onun çağrısına karşılık vermemişti. Sonra isteksizliğim bir iki defa geçti. Ardından zaman zaman tutan buz tabakası gibi geri döndü.

Yaşama daima dört elle sarılmıştım, her şeyin parlak tarafına bakmış, nadiren karanlık tarafını görmüştüm. Cepheleri güneş tarafından aydınlatılan su kenarındaki evler gibi... Tekne ile geçerken o evlerin ayna gibi beyaz parmaklıkları, duvarları ve yemyeşil bahçeleriyle gözleriniz kamaşır. Ancak yol tarafından geçildiğinde gizlenmiş çöp tenekelerini, foseptik çukurlarını keşfedersiniz. İşte benim o gölgede kalan tarafı gördüğüm pek nadirdi.

Philippe Toussaint'den önce, geçici ailelere ve yenmiş tırnaklarıma rağmen, binaların güneşli cephelerini görür, gölgede kalan taraflarına nadiren dikkat ederdim. Philippe Toussaint'le birlikte bunun bir yanılsama olduğunu öğrendim.

Bir adamı sevmek için haz almak yetmiyordu. Kuşe kâğıt üzerindeki yakışıklı erkek fotoğrafının renkleri solmuştu. Tembelliği, annesinin ve babasının karşısındaki pısırıklığı, bastırılmış şiddet duygusu ve parmaklarının ucundaki başka kadınların kokusu benden bir şeyler çalmıştı.

Benden çocuk yapmak isteyen oydu. "Bebek yapalım mı?" demişti. Ama annesine beni "sokaklardan topladığını", "yolunu kaybetmiş bir kız" olduğumu ve içinde bulunduğu durumdan dolayı "üzgün" olduğunu fısıldayan da o benden on yaş büyük olan, aynı adamdı... Annesi ona bilmem kaçıncı çekini yazıp arkasını dönüp gittiğinde ise, gelip beni boynumdan öpmüş, "moruklarını" başından savmak için hep böyle saçma sapan şeyler anlattığını söylemişti. Ama sözcükler söylenmiş, beynime yüklenmişti.

O gün ben de rol yaptım. Gülümsedim ve "Tabii, elbette, seni anlıyorum," dedim. O hayal kırıklığı içimde başka bir şeyi doğurmuştu. Güçlü bir şey... Karnım giderek yuvarlaklaştıkça, yeniden öğrenmek, ağzı sulanmak deyiminin tam olarak ne anlama geldiğini bilmek istedim. Ama birinden değil, sözcüklerden öğrenmek... Korktuğum için hep kaçtığım kitaplardaki sözcüklerden...

Tanrı'nın Eseri adlı kitabın arka kapağını okumak için Philippe Toussaint'in motosikletini alıp çıkmasını bekledim. Sözcüklerin anlamını kavramak için yüksek sesle okumam, sanki kendime bir hikâye anlatıyormuşum gibi duymam gerekiyordu. Ben benim ikizimdim; öğrenmek isteyen ve öğrenecek olan ben... Şimdimi ve geleceğimi o kitaba bağladım.

Kitaplara da tıpkı insanlara duyduğumuz gibi bir çekim duyabiliyoruz. Kapakları, aşina bir bakış, daha önce bir yerlerde duymuş olduğumuz, bizi yolumuzdan çevirecek bir ses gibi bizi kendilerine çekebiliyorlar, bakışlarımızı, dikkatimizi üzerlerinde topluyor ve belki de yaşamımızın akışını değiştirebiliyorlar. Neden acaba?

İki saati aşkın bir sürede, her beş sözcükten birini anlamayı başararak, ancak onuncu sayfaya gelebilmiştim. Bir cümleyi yüksek sesle tekrar tekrar okumuştum. "Bir yetim, her gün belirli saatlerde tekrarlanan şeylere duyduğu zevki nedeniyle diğer çocuklardan daha çocuktur. Yetim, devam etmeyi, varlığını sürdürmeyi vadeden her şeye açgözlülük duyar." *Açgözlülük*... Bu sözcüğün anlamı ne olabilirdi? Kendime bir sözlük almalı ve o sözcüğün anlamını öğrenmeliydim.

O zamana kadar LP'lerimdeki şarkıların sözlerini biliyordum. O şarkıları dinliyor, aynı zamanda sözlerini okumaya çalışıyor ama anlamıyordum.

Kendime bir sözlük almayı düşünürken, ilk defa Léonine'in karnımda kıpırdadığını hissettim. Yüksek sesle kitap okumam onu uyandırmış olmalıydı. Onun ağır hareketleri beni yüreklendirdi.

Ertesi gün, hemzemin geçit bekçisi olmak için Malgrance-sur-Nancy'ye taşındık. Ama ayrılmadan önce, bir sözlük satın aldım ve içinde "açgözlülük" sözcüğünü bulup, ne anlama geldiğini öğrendim; "bir şeyi doymak bilmeden arzu etmek".

20

Hayat gelip geçici olsa da yüzün hatıralarımızda bakidir.

Elimde bir bez, Portekiz'den gelen bebeklerimin plastik kutularının tozlarını alıyordum. Minik siyah toplu iğne başlarına benzeyen gözlerini görmemek için, onları mümkün olduğunca yatar vaziyette muhafaza ediyorum.

Bazı evlerin bahçelerinden küçük heykelciklerin çalındığını duymuştum... Acaba Bayan Pinto'yu bebeklerimin çalındığına inandırabilir miydim?

Nono ve Peder Cédric arkamda hararetli bir şekilde sohbet ediyorlardı. Hararetli olan bilhassa Nono'ydu. Elvis mutfak penceresinden dışarı doğru sarkmış, "Tutti Frutti" şarkısını mırıldanarak gelen geçene bakıyordu. Nono'nun sesi onun sesini kâfi derecede bastırıyordu.

"Ben boyalarla ilgileniyordum. Hani boya dedimse, Picasso gibi tablo değil, bina boyuyordum. Sonra karım, üç küçük çocuğumuzu da bırakarak çekip gitti. Şirket sıkıntıda olduğu için işten çıkarılmıştım, işsiz kalıverdim. Derken, 1982 yılında, belediye beni mezar kazıcı olarak işe aldı."

Peder Cédric, "Çocukların kaç yaşındaydı?" diye sordu.

"Pek büyük değillerdi açıkçası. En büyüğü yedi, ortanca beş yaşındaydı, en küçüğü ise henüz altı aylıktı. Onları tek başıma büyüttüm. Daha sonra bir kızım daha oldu... Ben hemen şurada doğdum, senin kilisenin yanındaki küme evlerin arkasında. O zamanlar ebe eve gelirdi. Ya sen Papaz Efendi? Sen nerede doğdun?"

"Bretonya'da..."

"Orada sürekli yağmur yağar."

"Evet ama, bu çocukların doğmasına engel değil. Bretonya'da çok kalmadım. Babam subay olduğundan, sürekli bir yerlere tayinimiz çıkardı."

"Bir askerin çocuğunun papaz olduğu pek sık rastlanan bir durum değil..."

Peder Cédric'in kahkahası duvarlarda çınladı. Elvis şarkısını mırıldanmaya devam ediyordu. Günlerini aşk şarkıları söyleyerek geçirse de onun âşık olduğuna asla şahit olmadım.

Nano bana, "Violette! Bebeklerle oynamayı bırak, kapıda biri var!" diye seslendi.

Bezimi merdivenlere bıraktım, muhtemelen bir mezarı aradığı için kapımı vurduğunu düşündüğüm kişiye kapıyı açmaya gittim.

Mezarlık tarafındaki kapıyı açınca karşımda komiseri buldum. Mezarlık tarafındaki kapımı ilk defa çalıyordu. Elinde annesinin küllerini sakladığı kutu yoktu. Saçları yine taranmamıştı, yine tarçın ve vanilya kokuyordu. Gözleri sanki ağlamış gibi parlıyordu, muhtemelen yorgundu. Çekingen bir şekilde gülümsedi. Elvis pencereyi kapadı, "merhaba"m pencerenin gürültüsüne karıştı.

Komiser, masada oturan Nono'ya ve Peder Cédric'e baktı ve "Rahatsız etmiyorum ya? Dilerseniz daha sonra uğrarım," dedi. "Hayır," dedim. İki saat sonra bir cenaze töreni olduğunu, zamanım olmayacağını açıkladım.

İçeri girdi. Candan bir tokalaşma ile Nono'yu, Elvis'i ve Peder Cédric'i selamladı.

"Size çalışma arkadaşlarım Norbet ve Elvis ve papazımız Cédric Duras'ı takdim etmek isterim."

Komiser de kendini tanıttı. İlk defa ismini duydum; Julien Seul.

Üç yoldaşım, sanki komiserin adı onları korkutmuş gibi ayrıldı. Nono, "Sonra görüşürüz, Violette!" diye seslendi.

Ben de ilk defa ona kendimi takdim ettim; "Benim adım Violette. Violette Toussaint."

Komiser, "Biliyorum," diye cevapladı.

"Öyle mi? Biliyor musunuz?"

"Önceleri bir çeşit rumuz, şaka filan sandım."

"Şaka mı?"

"Siz de kabul edersiniz ki bir mezarlık bekçisi için Toussaint soyadı pek sık karşılaşılan bir durum değil."

"Aslında benim soyadım Trenet. Violette Trenet."

"Trenet, Toussaint'den daha güzel..."

"Toüssaint kocamın soyadıydı."

"Soyadıydı derken?"

"Ortadan kayboldu. Bir gün aniden buharlaşıp yok oldu. Aniden dedim ama... Aslında uzun süredir yok gibiydi..."

Komiser biraz çekinerek, "Onu da biliyorum," dedi.

"Biliyor musunuz?"

"Bayan Bréant'ın kırmızı panjurlarının yanı sıra, bakla ıslanmayan da bir ağzı var..."

Ellerimi yıkamaya gittim. Avucumun içine gül kokulu bir sıvı sabun doldurdum. Evimde her şey pudralı gül kokuludur; mumlarım, parfümüm, çamaşır deterjanım, çayım, kahveme bandığım pastalarım... Ellerime de gül kremi sürerim. Parmaklarım çiçeklerle uğraşırken saatlerce toprakla temas ediyor, onları korumam gerek... Ellerimin bakımlı olmasını seviyorum. Tırnaklarımı kemirmeyi yıllar önce bıraktım.

Bu sırada Julien Seul de yeniden beyaz duvarları incelemeye koyuldu. Düşünceli gibiydi. Éliane burnuyla ona sokuldu, Éliane'ı gülümseyerek okşadı.

Ona bir fincan kahve ikram ederken, Bayan Bréant'ın neler anlatmış olabileceğini düşündüm.

"Annem için konuşmamı hazırladım."

İç cebinden bir zarf çıkardı, uğur böceği şeklindeki kumbaranın karşısına bıraktı.

"Dört yüz kilometre yolu bana anneniz için yapılacak konuşmayı getirmek için mi geldiniz? Neden postayla yollamadınız?"

"Hayır, aslında tam olarak bu nedenle gelmedim."

"Annenizin küllerini getirdiniz mi?"

"Onu da getirmedim."

Bir süre durakladı. Daha da sıkılmış göründü.

"Pencerede sigara içebilir miyim?"

"Evet."

Cebinden ezilmiş bir sigara paketi çıkardı, içinden bir dal sigara çekti. Kibriti ateşlemeden önce, "Başka bir şey var," dedi.

Pencereye yöneldi ve hafif araladı. Bana sırtı dönüktü. Sigarasından bir nefes aldı ve dışarı doğru üfledi. Anladığım kadarıyla bana şöyle dedi; "Kocanızın nerede olduğunu biliyorum."

"Pardon?"

Sigarasını duvarın dış tarafına bastırarak ezdi, söndürdü. İzmariti cebine koydu. Bana döndü ve "Kocanızın nerede olduğunu biliyorum," diye cevap verdi.

"Hangi koca?"

Kendimi berbat hissettim, ne söylediğini kesinlikle anlamak istemiyordum. Sanki odama çıkmış, tüm çekmeceleri açıp karıştırmaya başlamış, içindekileri ben engel olamadan ortalığa saçmaya başlamış gibiydi. Başını eğdi ve güçlükle duyabileceğim bir sesle, "Philippe Toussaint... Onun nerede olduğunu biliyorum..." dedi.

21

Gece asla zifirî karanlık değildir, yolun sonunda daima açık bir pencere bulunur.

Benim varlığına inandığım tek hayaletler, anılardır. İster gerçek ister hayalî olsun... Benim için varlıklar, hayaletler, ruhlar, tüm bu doğaüstü şeyler sadece yaşayanların zihninde vardır.

Bazı insanlar ölülerle iletişim kuruyor, ben onların samimi olduklarını düşünüyorum, ancak bir varlık öldüğünde ölür... Geri dönüyorsa, onu düşüncesiyle geri getiren canlı bir varlıktır. Konuşuyorsa, ona sesini ödünç veren yaşayan bir insandır, görünürse, onu zihniyle yansıtan canlı bir insandır, tıpkı bir hologram, üç boyutlu bir yazıcı gibi...

Yoksunluk, acı ve dayanılmaz olan şey, hayal gücünüzün ötesinde olan şeyleri yaşatabilir, hissettirebilir. Biri gittiğinde, gitmiştir. Ancak kalanların zihninde vardır. Ve bir insanın zihni evrenden çok daha büyüktür...

Başta, kendi kendime en zor olanın tek tekerlek üzerinde dengede durmak olduğunu düşünüyordum. Ama yanılıyordum... En zor olan korkuydu. Onu geceleri kontrol altına almak, kalbin atışlarını yavaşlatmak, titrememek, yenilmemek... Gözleri kapamak ve uykuya dalmak.... Bu sorundan kurtulmam gerekiyordu, yoksa hiç bitmeyecekti.

Her şeyi denedim. İyilik, zorbalık ve dahası... Uyuyamıyordum. Tek düşündüğüm buydu; problemden kurtulmak. Ama bunu nasıl yapmalıydı?

Bir bisiklet üzerinde bir veya iki tekerlek olsa da hemen hemen aynı şeydir... Mesele dengedir...

Yine de mezarlığın çakıllı taşlarında tek tekerlek üzerindeki denge antrenmanlarımı geceleri yapmam daha iyi oluyordu. Bir mezarlık bekçisini, mezarlıkların arasında bisiklete binerken kimse görmemeliydi. Hava kararduktan sonra, demir kapılar kapandığında, birkaç gün üst üste pratik yaptım. Hızlanma ve yavaşlama denemeleri yapmaya ihtiyacım vardı. Ne zaman düşeceğimi kestirmem imkânsızdı.

En uzun, en sıkıcı olanı, kefenin, ölü bedenleri sarmak için kullanılan o keten kumaşın dikimi oldu. Metrelerce beyaz kumaş diktim; muslin, ipek, pamuk çarşaf, tül... Tüm bunlara aynı anda gerçekçi ve gerçeküstü bir anlam vermeye çalışarak dikmek için çok zaman harcadım. O "şeyi" diktiğim gecelerde, diktiğim şeyin Philippe Toussaint'le birleştiğim gün giymediğim gelinlik olduğunu düşündüm. İnsanın eninde sonunda her şeyden gülünecek, en azından gülümsenebilecek bir şey çıkarabildiğinden kuşkum yok. Eninde sonunda gülümsüyoruz...

Ardından, kefeni floresan hale getirmek için beş yüz gram sodyum bikarbonat ile soğuk suda yıkamak üzere makineye attım. Astarı dikmeden önce, ışığa maruz kaldığında yeniden şarj olan fotolüminesan şeritler yapıştırdım. Yol çalışması görevlilerinin kamyonundan birkaç metre çalıvermiştim. Normalde bu bantları, çok güçlü bir ışıma üretmeleri nedeniyle açık alanlardaki ikaz işaretleri için kullanırlar. Kullanmadan önce, güneş veya bir lamba ışığı altına tutulmaları yeterlidir.

Yüzümü ve saçlarımı tamamen saklamam gerekiyordu. Çalışanların kullandıkları odaya gidip Nono'nun siyah bereleerinden birini aldım, gözler seviyesinde delik açtım, üzerine de bir gelin duvağı geçirdim. Cenazecinin biri bana, uç kısımları

sıkıldığında oldukça güçlü bir ışık yayan, bir tür acil durum el feneri görevi gören, küçük ve esnek yapıda, melek şeklinde bir anahtarlık vermişti. Onu da dudaklarımın arasına yerleştirdim.

Aynaya baktığımda, korkutucu olduğumu düşündüm. Gerçekten de korkutucuydum... Düdük çaldığımda bilgisayarlarını Diane de Vigneron'un mezarı üzerinde bırakıp kaçan gençlerin izledikleri korku filmindeki karaktere benziyordum. Üzerimde uzun, ürkütücü beyaz elbise, yüzüm bir gelin duvağının ardına gizlenmiş, bedenim ise araç farları altındaki kar gibi parlar halde, dudaklarımı kapatıp kıstırmama göre parlayan ağzımla, belli koşullar altında, yani gece karanlığında, en ufak bir dal çıtırtısının bile mantık dışı boyutlar kazanabildiği bir mezarlık içinde kalp krizine neden olabilirdim.

Tek eksik sesti... Görüntü vardı ama ses sisteminden yoksundum. Kendi kendime yeterince güldükten sonra, geceleri mezarlıkta herhangi birini korkutabilecek, yeterince çeşitli gürültü olduğunu düşündüm. İnlemeler, sızlanmalar, gıcırtılar, rüzgâr uğultusu, ayak sesleri, ağır tempolu bir müzik... Küçük bir radyo edindim ve bozuk frekansa ayarladıktan sonra bisikletime astım. Doğru zaman geldiğinde çalıştıracaktım.

Saat 22.00 sularında bir mezarın şapeline saklandım, kalbim kıyafetlerimin altında güçlüce çarpıyordu, bisikletim elimdeydi.

Fazla beklememe gerek kalmadan, önce seslerini sonra adımlarını duydum. Mezarlığın doğu tarafındaki duvarların üzerinden atladılar. O akşam üçü erkek ikisi kız beş genç vardı. Duruma göre değişiyordu.

"Yerleşmelerini", bira kutularını açmalarını, çiçek saksılarını küllük olarak kullanmaya başlamalarını bekledim. Bayan Cedilleau'nun mezarının üzerine uzandılar. Bayan Cedilleau'yu iyi tanırdım, kızının mezarının çiçekleriyle ilgilenirdi. Onları o şekilde anne ve kızın mezarlarının üzerlerine uzanmaları bana cesaret verdi. Şapelin kapısını şiddetli ve kuru bir gıcırtıyla iterek açtım. Sesleri kesildi. Gruptan birkaç yüz metre

uzaktaydım. Ağır ağır, sanki havada yüzüyormuşum gibi pedal çevirmeye başladım.

Erkeklerden biri beni gördüğünde, onlardan dört yüz metre kadar uzaktaydım. Çok korkmuştum. Ellerimin ıslaklığını, bacaklarıma dolanan pamuklu kumaşı, başımın sıcaklığını hissettim. Çocuk tek kelime edemedi. Ama onun yüz ifadesini, dehşete düşmüş halini gören kızlardan biri ağzında sigarayla bana doğru döndü ve çığlık attı. O kadar yüksek sesle çığlık attı ki ağzım çok kurudu. Onun çığlığıyla diğer üçü de sıçradı. O zamana kadar kahkahalarla gülmekte olan o beş genç, gülmeyi bırakmıştı.

Beşi birden bana bakıyordu. Bu durum bir veya iki saniye sürdü. Aramızda iki yüz metre kala aniden durdum. Dudaklarımı sıkınca, onlara doğru bir ışık yandı. Kollarımı iki yana açıp yeniden, ancak bu defa daha hızlı ve tehditkâr bir şekilde ilerlemeye başladım.

Hafızamda, her şey ağır çekimde oldu, her saniyeyi ayrı ayrı değerlendirecek zamanım vardı. Başarısız olur da yakalanırsam, peşime düşerlerse işim biterdi. Bir hayaletin havada süzülerek kollarını iki yana açmış, hızla üzerlerine doğru gelmekte olduğunu gördüklerinde, düşünmeye fırsatları olmadı, yerlerinden olağanüstü bir hızla fırladılar. Aralarından üçü çığlık atarak kapılara, ikisi ise mezarlığın arka taraflarına doğru koştu.

Üçünün peşine takıldım. Biri yere düştü ama hemen kalktı. Üç buçuk metre yüksekliğindeki demir kapıları nasıl tırmanabildiler bilmem... İnsanın korkunun etkisi ile yapamayacağı şey yok.

Onları bir daha hiç görmedim. Çevreye mezarlığın hayaletli olduğunu anlattıklarını biliyorum. Arkalarında bıraktıkları izmaritleri, boş teneke kutuları topladım. Bayan Cedilleau'nun mezarını sıcak suyla sildim.

Gece gülmekten uyuyamadım. Gözlerimi her kapadığımda, tavşanlar gibi kaçıştıklarını görüyordum.

Ertesi sabah, bisikletimi ve hayalet kıyafetimi tavan arasına götürdüm. Kostümümü, ona teşekkür ettikten sonra bir sandığın içine yerleştirdim; tıpkı zaman zaman hâlâ içine girip girmediğimizi görmek için, sakladığımız yerden çıkardığımız bir gelinlik gibi...

22

Küçük hayat çiçeği... İnsanlık seni dalından vakitsiz koparmış olsa da senin ıtırın ebediyettir.

"Philippe Toussaint öldü. Onunla bu mezarlıkta yatanlar arasındaki tek fark, buradakilerin mezarlarını zaman zaman ziyaret ettiğim olur."

"Philippe Toussaint rehberde kayıtlı. Daha doğrusu tamirhanesi kayıtlı..."

Onun adının ve soyadının karşımda telaffuz edildiğini duymayalı on dokuz yıldan fazla olmuştu. Philippe Toussaint, başkalarının konuşmalarında bile yok olmuştu.

"Tamirhanesi mi?"

"Bilmek isteyebileceğinizi, onu aradığınızı düşünmüştüm."

Komisere cevap veremedim. Philippe Toussaint'i hiç aramadım. Uzun zaman bekledim, ancak bu aynı şey değil.

"Bay Toussaint'in banka hesabında hareket olduğunu tespit ettim."

"Banka hesabı..."

"Banka hesabı 1998 yılında boşaltılmış. Kimlikte sahtecilik, dolandırıcılık mı söz konusu yoksa para bizzat Philippe Toussaint tarafından mı çekilmiş öğrenmek için, paranın çekildiği yere gidip araştırma yaptım."

Bedenim baştan ayağa buz kesmişti. Onu adını her telaffuz edişinde içimden susmasını, evime hiç gelmemiş olmasını diliyordum.

"Kocanız kayıp değil. Buradan yüz kilometre kadar uzakta yaşıyor."

"Yüz kilometre..."

Oysa güne ne güzel başlamıştım; Nono ve Peder Cédric'in uğraması, Elvis'in penceremde şarkı mırıldanması, keyifli dakikalar, mis gibi kahve kokusu, gülüşmeler, korkunç bebeklerim, almam gereken toz, toz bezim, merdivenlerdeki sıcak hava...

"Philippe Toussaint'i araştırmanızın sebebi nedir?"

"Bayan Bréant bana onun kaybolduğunu söylediğinde, öğrenmek, size bu konuda yardım etmek istedim."

"Bay Seul, dolaplarımızın kapıları önüne gelen açmasın diye kilitle donatılmıştır."

23

Hayat yalnızca bir geçitse, o geçide en azından çiçek ekelim...

Malgrange-sur-Nancy hemzemin geçit bariyerine, 1986 baharında gelmiştik. İlkbaharda insanın gözüne her şey mümkün gibi görünür; ışık ve vaatler... Kış ve yaz arasındaki bilek güreşinin galibi hissedilir. Yağmur yağsa da zarlar hilelidir, oyunun kazananı bellidir.

"Devlet yurdunda büyüyen çocuklar pek az şeyle yetinmesini bilir." Bu sözü yedi yaşımdayken, sanki ben duymuyormuşum, orada yokmuşum gibi üçüncü geçici ailemle konuşan sosyal yetkiliden duymuştum. Doğumu sırasında terk edilmiş olmak bana görünmezlik vermiş olmalıydı... "*Az*" dediği neydi peki?

Ben kendimi hayatta her şeye sahip gibi hissediyordum; gençliğim, *Tanrı'nın Eseri* kitabını okumayı öğrenme arzum, sözlüğüm, karnımda taşıdığım çocuğum, evim, işim, ilk ailem olacak olan ailem... Sağlam olmasa da bir aileydi. Doğduğumdan beri gülümsemem, birkaç kıyafetim, Caroline bebeğim, Daho, Indochine, Trenet LP'lerim ve *Tenten* kitaplarım dışında hiçbir şeyim olmamıştı. On sekiz yaşımda, sigortalı bir işim, bir banka hesabım ve yalnızca bana ait bir anahtarım olacaktı.

Bana bir anahtarım olduğunu hatırlatması için ses çıkaran bir sürü anahtarlık takacağım bir anahtar...

Evimiz, anaokulu çocuklarının çizdiği gibi kare şeklindeydi. Yosunla kaplı kiremit çatısı vardı. Her iki yanında altın çanak çiçekleri açardı. Kırmızı pencereli küçük beyaz baraka, sarı bukleler takmış gibi görünürdü. Henüz tomurcuk halindeki kırmızı güllerden oluşan bir çit, evin arka tarafını demir yolu hattından ayırıyordu. Rayların geçtiği ana yol, önünde yorgun bir paspas bulunan ana kapıdan iki metre ileride kıvrılıyordu.

Hemzemin bekçisi Bay ve Bayan Lestrille, iki gün sonra emekliye ayrılacaktı. Bizi eğitmek, mesleğin gereklerini, yani bariyeri kaldırıp indirmeyi açıklamak için iki günleri vardı. Bay ve Bayan Lestrille, eski mobilyalarını, muşamba halılarını ve kararmış sabunlarını bize bırakıyorlardı. Yıllarca duvarlarda asılı kalan çerçeveler çıkarıldığından, çiçekli duvar kağıdının üzerinde yer yer daha açık renkli dikdörtgenler vardı. Mutfak penceresinin yanındaki bir *Mona Lisa* tuvali de bırakmışlardı.

Mutfakta mutfak yoktu. Mutfak, eski bir gaz fırınının ve paslı vidalarla desteklenmiş üç nesnenin bulunduğu yağlı bir odadan ibaretti. Kapının ardında tek edilmiş gibi duran minik buzdolabını açtığımda, yarım yamalak sarılmış sarı bir parça tereyağı buldum.

Evin harap ve pis haline rağmen, ne yapacağımı, odaları bir fırça darbesiyle nasıl dönüştürebileceğimi görebiliyordum. O savaş öncesi zamana ait bodur çiçekli duvar kâğıdının arkasında saklanan duvarın rengine gülümseyebiliyordum. Her şeyi düzeltecektim. Özellikle de gelecekteki hayatımızı desteklememe yardımcı olacak rafları... Philippe Toussaint, Lestrilleler arkasını döner dönmez, kulağıma eğilerek tüm duvarları yeniden boyama sözü vermişti.

Ayrılmadan önce, yaşlı çift, bariyerin sıkışması durumunda arayabileceğimiz acil telefon numaralarının bir listesini bıraktı.

"Artık bariyeri manivelayla kaldırıp indirmediğimizden, devreler bazen bloke olabiliyor. Bu tür saçmalıklarla yılda birkaç kez karşılaşılabilir."

Bize tren tarifelerini bıraktılar. Yaz saatleri. Kış saatleri. Eklenecek pek bir şey yoktu. Tatillerde, grevlerde ve pazar günleri daha az trafik ve daha az tren oluyordu. İş temposunun ve çalışma saatlerinin yoruculuğundan haberdar edilmiş olduğumuzu umuyorlardı. İki kişi anca başa çıkabiliyordu. Unutmadan şunu da eklemeliydiler ki sesli ikazın başlamasıyla trenin geçişi arasında üç dakika süre vardı. Bu üç dakikada, bariyerin inmesi ve trafiğin engellenmesi için, kontrol istasyonundaki düğmeye basılmalıydı. Tren geçtikten sonra, yönetmeliğe göre, bariyeri yeniden aktive etmeden önce bir dakika beklemek gerekiyordu.

Bay Lestrille pardösüsünü giyerken bize, "Hemzemin geçitlerde, *bir tren diğerini gizleyebilir*, uyarısı vardır ama biz otuz yıldır burada bir trenin diğerinin arkasına saklandığını hiç görmedik," dedi.

Bayan Lestrille ise eşiğe adımını attıktan sonra arkasını dönerek, "Bariyer inerken geçmeye çalışan araçlara dikkat edin. O manyaklar hiç eksik olmaz. Özellikle de sarhoşlar yapıyor bunu..."

Bir an önce emekliye ayrılmak için acele eden çift, bize şans diledikten sonra, gülümsemeksizin, "Şimdi trene binme sırası bizde..." diye ekledi.

Onları bir daha hiç görmedik.

Kapıdan çıktıklarında, Philippe Toussaint duvarları yeniden boyamaya koyulmak yerine, bana sarıldı ve "Violette'im, sen her şeye çekidüzen verdikten sonra burada çok rahat edeceğiz," dedi.

Önceki gün okumaya başladığım *Tanrı'nın Eseri* kitabından mı yoksa daha o sabah satın aldığım sözlükten mi cesaret aldım bilemiyorum ama ondan ilk defa para isteme gücünü

buldum. Bir buçuk yıldır kazandığım para onun banka hesabına yatıyordu ve ben aldığım bahşişlerle idare ediyordum ama artık cebimde tek bir kuruşum kalmamıştı.

Cüzdanından binbir güçlükle çıkardığı on franklık üç banknotu pek cömert bir şekilde uzattı. Onun cüzdanına asla elimi sürmedim. Paralarını, eksik var mı diye her gün düzenli bir şekilde sayar, bu hareketiyle de beni, yani aşkımı, her defasında biraz kaybederdi.

Philippe Toussaint'in zihninde her şey basitti; ben bir gece kulübünden topladığı, kayıp bir kızdım, yemek ve kalacak yer karşılığında çalışıyordum. Ayrıca genç ve güzeldim, can sıkıcı değildim, iyi huyluydum, işten sakınmıyordum ve bana fiziksel olarak sahip olmayı seviyordu. Sapkın bilinçaltında, terk edilmekten aşırı korktuğumu, bu nedenle ayrılmayacağımı anlamıştı. Ayrıca benden bir çocuk yaparak da beni hep elinin altında tutabileceğini biliyordu.

Bir sonraki trene kadar bir buçuk saatim vardı. Cebimde otuz frangımla yolu geçtim, bir kova, bir paspas, sünger ve deterjanlar almak için Casino'ya girdim. En ucuz fiyatlı olanları, rastgele seçmiştim. On sekiz yaşındaydım, ev ürünleri hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Genellikle o yaşta temizlik ürünleri değil müzik albümleri satın alırsınız... Kasiyere, "Merhaba ben Violette Trenet, karşıdaki hemzemin geçidin yeni bekçisiyim. Bay ve Bayan Lestrille'in yerine geldim," diye kendimi tanıttım.

Yaka kartına göre adı Stéphanie olan kasiyer beni dinlememiş, gözlerini şişkin karnıma dikmişti.

"Yeni bekçilerin kızı mısınız?" diye sordu.

"Hayır kimsenin kızı değilim. Ben yeni bekçinin kendisiyim."

Stéphanie toparlak yapılıydı; bedeni, yüzü, gözleri... Kurşun kalemle çizilmiş bir çizgi roman karakteri gibiydi; kocaman açtığı gözleri nedeniyle yüzünde sürekli şaşkınlık ifadesi olan, iyi yürekli, saf ve pek zeki olmayan bir çizgi roman kahramanı...

"Yaşınız kaç ki sizin?"

"On sekiz."

"Anladım... Peki bebek ne zamana?"

"Eylül."

"Ne güzel. Sık görüşeceğiz o zaman."

"Evet, sık görüşeceğiz. Hoşça kalın."

Giysilerimizi yerleştirmeye başlamadan önce odadaki rafları temizlemeye başladım. Pis halının altındaki yerin seramik kaplı olduğunu gördüm. Halıyı kaldırmakla uğraştığım sırada bariyerin alarmı çaldı. 15.06 treni geliyordu.

Hemzemin geçide koştum ve bariyeri indiren kırmızı düğmeye bastım. Bariyerin inmeye başladığını gördüğümde rahatlamıştım. Bir otomobil yavaşladı ve hemen yanımda durdu. Uzun beyaz bir araçtı, sürücüsü sanki tren tarifelerinden ben sorumluymuşum gibi bana sevimsiz bir bakış atmıştı. 15.06 treni geçti, raylar titredi. Trende cumartesi günlerine özgü yolcular vardı. Yani öğleden sonralarını Nancy'de alışverişle veya çapkınlıkla geçirmeye giden bir grup kız... İçimden, *belki de pek az şeyle yetinmesini bilen devlet yurdu kızlarıdır,* diye geçirdim. Bariyeri yeniden kaldırmak için yeşil düğmeye basarken gülümsedim. Bir işim, anahtarlarım, duvarlarını boyayacağım bir evim, karnımda bir çocuğum, okuyacağım *Tanrı'nın Eseri* adlı bir kitabım, sözlüğüm, müziğim, kaldırmam gereken bir halı, alışverişten kalan para üstünü vermeyi unutmamam gereken gözü dışarıda bir erkek vardı...

24

Varlığınızın değerini anlamayana yokluğunuzu öğretmelisiniz...

Ölümün molası yoktur. Büyük tatilleri, resmî tatilleri, diş randevusunu tanımaz... Yoğun olmayan saatler, yoğun yolculuk dönemleri, güneye giden otoyol, haftalık otuz beş saat çalışma düzeni, ücretli tatiller, yıl sonu kutlamaları, mutluluk, gençlik, kaygısızlık, güzel hava... Bunların hiçbirini takmaz. O her zaman, her yerdedir. Kimse onu ciddi olarak düşünmez, zira düşünse aklını oynatması işten bile değildir. Sürekli ayaklarınıza dolanan, ancak varlığının farkına ısırdığında varabildiğiniz bir köpek gibidir. En kötüsü de bir yakınımızı ısırdığında...

Mezarlığımda bir hatıra abidesi var. Sedir ağaçlarının bulunduğu alandaki 3 numaralı yolda bulunuyor. Denizde, dağlarda, bir uçakta veya bir doğal afette kaybolan bir kişinin bıraktığı boşluk. Ortadan kaybolan ama ölümü yadsınamaz görünen yaşayan bir kişinin... Brancion mezarlığındaki abidenin üzerindeki levha düşmüş. O kadar eski ki kimin anısına dikildiğini hiç bilmiyordum. Geçen gün, Jacques Lucchini, laf arasında bana o abidenin 1967 yılında dağda kaybolan genç bir çift için dikildiğini anlattı. Jacques, cenaze aracına

binerken bana, "Dağa tırmanırken, yollarını kaybeden gençler işte..." dedi.

Çocuk kaybının kayıpların en kötüsü olduğunu sık sık duyarım. Ama daha da kötüsünün sevdiğinin başına geldiğini bilememek olduğunu, direklere, duvarlara, vitrinlere asılan, gazetelerde, televizyon ekranında yayınlanan kayıp yüzün mezardan daha da acı verdiğini söylerler.

Otuz yıl kadar önce, Brancion'dan birkaç kilometre mesafede bir çocuk buharlaşıp yok olmuş. Annesi Camille Laforêt, her hafta mezarlığa gelir. Belediye, ona kayıp oğlunun adını bir mezara yazması için istisnai olarak imtiyaz verdi. Denis Laforêt... Öldüğü hiçbir zaman kanıtlanamadı. Sınıfı ile okulun önündeki otobüs durağı arasında kaybolduğunda on bir yaşındaydı. Denis, arkadaşlarından bir saat önce okuldan ayrılmıştı. Etüt dersine gitmesi gerekiyordu. Ve ondan bir daha hiç haber alınamadı. Annesi her yerde onu aradı. Polis de öyle... Bölgedeki her aile Denis'in yüzünü tanıyor. "1985 yılı kayıp çocuğu".

Camille Laforêt bana hep o yalancı mezar üzerindeki Denis adının hayatını kurtardığını, mermere kazınmış o ismin kendisini imkân ile imkânsızlık arasında tuttuğunu söylemiştir. Bu şekilde oğlunun bir yerlerde yalnız ve sevgisiz, acılar içinde yaşamakta olduğunu düşünmemeyi başarıyordu. Kapımdan içeri her girişinde, masama oturup kahvemi yudumlarken, "Nasılsın Violette?" der ve sonra, "Ölümden daha da kötüsü kaybolmak..." derdi.

Ben Philippe Toussaint'in yokluğuna öylesine alışmıştım ki nerede olduğunu bilmeyi hiçbir zaman istemedim.

Julien Seul'ün annesi için yazdığı, külleri Gabriel Prudent'ın mezarının üzerine yerleştirmeyi kabul ettiğinde okuyacağı konuşmanın bulunduğu zarfı açtım. Tanıştıkları güne

lanet olsun... Irène Fayolle, Gabriel Prudent ile tanışmamış olsaydı, Julien Seul de mezarlığıma asla ayak basmayacaktı.

Irène Fayolle annemdi. Çok güzel kokardı. Parfümünün adı "L'Heure bleue".

27 Nisan 1941 tarihinde Marsilya'da doğdu. Ama hiçbir zaman güney şivesiyle konuşmadı. Genlerinde güneylilik yoktu. Soğuğu hep sıcağa, güneşli gökyüzüne tercih etti. Bu dış görünüşüne bile yansıyordu; soluk, yer yer pembe lekeli cildi, sarı saçları vardı.

En sevdiği renk bejdi. Onu asla renkli elbiseler veya sandaletle görmedim. Bir defasında, doğumumdan önce, İsveç'e gittiklerinde çekilmiş, üzerinde, hayatının hatası olan sarı bir elbiseyle poz verdiği fotoğrafı hariç...

İngiliz çaylarını severdi. Karı severdi. Kar resimleri çekerdi. Aile albümümüzde yalnızca karda çekilmiş fotoğraflar vardır...

Seyrek gülümserdi. Sık sık düşüncelere dalardı. Babamla evlendiğinde, Bayan Seul olmuştu. Sanki bir yazım hatası yapacakmış gibi bir hisle, genç kızlık soyadını kullandı.

Tek bir çocuğu oldu, o da ben... Çok uzun bir süre, tek çocuk olmamın nedeninin "yalnız" anlamına gelen soyadımız mı yoksa annemin ve babamın çoğalma arzusu duymaması mı olduğunu düşünmüşümdür...

Önce kuaförlük, sonra çiçek yetiştiriciliğiyle uğraştı. Soğuktan etkilenmeyen farklı gül türleri yetiştirdi. Tıpkı kendine benzeyen güller...

Bir gün bana mezarları süsleseler de çiçek satmayı çok sevdiğini söylemişti. Gül, güldü ve bir düğünde veya cenaze töreninde yer alması onu daha az gül yapmıyordu. Tüm çiçekçilerin vitrinlerinde, "Düğün ve cenaze için" yazıyordu... Biri olmadan diğeri de olmazdı...

Bunları bana söylediğinde, yanında sonsuzluk uykusuna yatmak istediği yabancıyı mı düşünüyordu bilmiyorum.

O benim kararlarıma hep saygı duydu, ben de onun kararına saygı duyuyorum.

Huzur içinde uyu anneciğim.

25

Bir annenin sevgisi öylesine kıymetlidir ki Tanrı onu yalnızca bir defa bahşeder.

Léonine ortaya çıkmak için, hemzemin geçit bekçisi lojmanının tüm duvarlarını boyamamı bekledi.

1986 yılında, 2 Eylül'ü 3 Eylül'e bağlayan gece ilk sancımla uykumdan uyandım. Philippe Touissaint bana sokulmuş uyuyordu. Kızım dünyaya gelmek için doğru geceyi seçmişti; cumartesi gecesi... Son akşam treni ile pazar günü ilk sabah treni arasında dokuz saat vardı. Philippe Toussaint'i uyandırdım. Beni doğum kliniğine götürüp saat 7.10'da bariyeri indirmek üzere geri dönmesi için dört saati vardı.

Léonine, ilk çığlığını attığında babasının da yanında olması için yeterince oyalanmıştı. Onu dünyaya getirdiğimde öğle oluyordu.

Korku ve şefkat dalgasıyla sarmalanmıştım. Benim canımdan çok daha büyük önem taşıyacak, sorumlu olduğum bir can... Nefes almakta zorlandım. Léo'nun soluğumu kestiğini söyleyebilirim. Tepeden tırnağa titremeye başladım. Kokunun ve heyecanın etkisiyle dişlerim birbirine çarpıyordu.

Küçük bir nine gibi görünüyordu. Birkaç saniye kadar, o benim annem ben onun çocuğuymuşum gibi hissettim.

Teni tenimle temas ediyordu, ağzı göğsümü arıyordu. Minik başını avucumun içinde kavramıştım. Bıngıldağı, siyah saçları, kalp şeklinde dudakları vardı. "Zelzele" tabiri hiç de abartılı olmazdı.

Léonine geldiğinde, gençliğim âdeta bir porselen vazonun beton zemin üzerine düşüp parçalanması gibi bir şiddetle paramparça oldu. Ben onu doğurduğumda, o benim genç kızlığımı gömdü. Birkaç dakika içinde, kahkahalardan gözyaşlarına, güneşli havadan yağmurlu havaya geçiş yaptım. Mart ayı gibi, yer yer parçalı bulutluydum. Görme engelli biri gibi, tüm duyularım tetikteydi.

Hayatım boyunca, her ayna karşısına geçtiğimde, anneme mi yoksa babama mı benzediğimi düşünmüşümdür. Léonine o kocaman gözlerini üzerime diktiğinde, onun gökyüzüne, evrene, bir canavara benzediğini düşündüm. Onu hem çirkin hem güzel hem şefkatli hem öfkeli buldum. Birbirimizle hem füzyon halindeydik hem de yabancıydık... Aynı varlık içinde hem bir mucize hem de bir tür zehir vardı. Onunla, sanki yıllar öncesinde başlamış olduğumuz bir sohbete devam edermişçesine konuşmaya başladım.

Ona, "Hoş geldin," dedim, onu okşadım, gözlerimle âdeta yedim, soluk gibi içime çekip geri bıraktım. Cildinin her bir santimetrekaresini inceledim, onu bakışlarımla yaladım.

Onu tartmak ve yıkamak için elimden aldıklarında, yumruklarımı sıktım. Görüş alanımdan çıkmasıyla kendimi küçücük, savunmasız, çaresiz bir çocuk gibi hissettim. Anneme seslendim. Oysa ateşim de yoktu...

Çocukluğum büyük bir hızla gözlerimin önünden geçti. Kızımın benim yaşadıklarımı yaşamamasını nasıl sağlayabilirdim? Onu benden alacaklar mıydı? Léo dünyaya gelir gelmez, içime ondan ayrı kalma korkusu düştü. Beni terk etmesinden korktum. Ama tam aksi bir şekilde de şimdilik yok olmasını, ben biraz daha büyüyünce geri gelmesini arzu etmiştim.

Philippe Toussaint, öğleden sonra 15.07 ile 18.09 arasında yanımıza geldi. Onu hayal kırıklığına uğratmıştım. Bir erkek çocuğu istiyordu. Hiçbir şey söylemeden bize bakıp gülümsedi. Beni saçlarımdan öptü. Çocuğumuzu kollarına aldığında onu yakışıklı buldum. Ondan bizi daima korumasını istedim. "Elbette," diye cevapladı.

Sonra ikinci bir zelzele daha yaşadım. Léo iki günlüktü. Onu kısa süre önce emzirmiş, dizlerimi kıvırmış, başını dizlerime dayamıştım, minik ayakları da karnıma dayanmıştı. Başparmaklarımı avuçlarının içinde sımsıkı tutuyordu. Sanki kendi annemi ve babamı görecekmişim gibi, onun yüzünde geçmişi arıyordum. Ona öylesine uzun uzun bakıyordum ki ebeler, "Baka baka eskiteceksin," diye takılıyorlardı. Ben onunla konuşurken, o da gözlerini bana dikmişti. Ne anlattığımı şimdi hatırlamıyorum. Bebeklerin bize değil, meleklere gülümsediği söylenir. Benim yüzümde hangi meleği gördü bilmiyorum ama kesinlikle gözlerimin içine bakarak gülümsedi.

Sanki beni telkin etmek ister gibiydi; "Her şey yolunda gidecek," der gibi... O zamana dek hiç o denli sarsıcı bir sevgi ifadesi hissetmemiştim.

Klinikten çıkışımın arifesinde, anne ve baba Toussaint şık şıkırdım çıkageldiler. Bayan Toussaint'in parmaklarında değerli taşlar vardı, Bay Toussaint ise fahiş fiyatlı ayakkabılarından birini giymişti. Bay Toussaint, "çocuğu" vaftiz ettirmeyi düşünüp düşünmediğimi sordu, Bayan Toussaint ise, şeffaf klinik beşiğinde derin bir uykuda olmasına rağmen Léonine'i kollarına aldı. Onu, benden herhangi bir şekilde izin istemeden, sanki kendisine aitmiş gibi, sakarca kavradı. Léo'nun bıngıldağı o üvey anne kılıklı kadının gömleği içinde kayboldu. İçim nefretle dolup taştı. Öfkeden ağlamamak için yanaklarım içini güçlüce ısırdım.

O gün, bana her şeyin yapılabileceğini ve söylenebileceğini, Violette olarak cildimin ve ruhumun, daha doğumumda her

türlü hiçe sayılmaya karşı geçirimsiz olduğunu anladım. Öte yandan, kızıma dokunacak her şey içime nüfuz edecekti. Bir anne olarak, cildim de ruhum da gözeneklerle doluydu ve her şeyi emiyordu.

Bayan Toussaint kızımı sallarken ona, "Catherine," diye hitap edince, "Léonine," diye düzelttim. "Catherine adı çok daha güzel," diye cevapladı. İşte o sırada, Bay Toussaint karısına, "Chantal, abartıyorsun," deyince, Bayan Toussaint'in bir adı olduğunu öğrendim...

Léo, yaşlı kadının kokusundan, sesinden, kaskatı parmaklarından ve kuru cildinden rahatsız olmuş olacak ki ağlamaya başladı. Bayan Toussaint'den onu bana vermesini rica ettim, vermedi. Çığlık çığlığa ağlamakta olan Léo'yu benim kucağım yerine beşiğine bıraktı.

Derken eve, kızımın daha sonradan "trenler evi" adını takacağı eve döndük. Kızımı, odamızda, yatağımızda sımsıkı kucakladım. Philippe Toussaint sağ tarafta yatıyordu. Ben solda, Léo ise en solda... Müşterek yaşamımızın ilk iki ayında, kızımın yanından yalnızca bariyeri indirip kaldırmak için ayrıldım. Giysilerini yorganların altında değiştiriyor, ona her gün banyo yaptırmadan önce banyonun kaloriferini sonuna dek açıyordum.

Sonra kış geldi, bereler, eşarplar... Onu portbebenin içinde kat kat sarmaladım. İlk diş ağrıları, ilk kahkahaları, ilk kulak ağrısı... İki tren arasındaki zamanlarda onu gezdirmeye çıkarıyordum. İnsanlar beşiğine doğru eğildiklerinde, "Size benziyor," diyordu, ben ise, "Hayır, babasına benziyor," diyordum.

Sonra ilk ilkbaharı geldi. Ev ile raylar arasındaki çimenler üzerinde, gölgede bir yere bir örtü serip onu oturtuyordum. Oyuncaklarını kavramaya başlamıştı, kendi başına oturabiliyordu, iki gülümseme arasında oyuncağını ağzına götürüveriyordu. Bariyer iniyor, bariyer kalkıyordu, motosikleti ile şöyle bir tur atmaya çıkan Philippe Toussaint, daima masaya ayaklarını

dayayacağı zamanda evde oluyordu. Sonra yine çıkıyordu. Léo onu eğlendiriyordu ama en fazla on dakika...

Genç yaşıma rağmen kızımla iyi ilgilendiğimi düşünüyordum. Uygun hareketleri, ses tonunu, dokunuşu, dinlemeyi öğrenmiştim. Yıllar içinde onu kaybetme korkum geçti. Nihayetinde, birbirimizi terk etmemiz için herhangi bir neden olmadığını anladım.

26

Gecenin karşısında hiçbir şey duramaz, hiçbir gerekçe tutmaz.

Mademki karanlık kazanıyor,
Unutulmanın basamaklarının yukarısında, rüzgârların ötesinde
Dağ kalmıyor,
Değil mi ki bunu anlamayınca,
Öğrenmek gerekiyor,
Arzularımızı hayal etmeyi, "öyle olsun"ları yaşamayı,
Mademki bazen her şeyi vermenin bile illaki yetmediğini,
Mahrem bir kaçınılmazlık olarak görüyorsun,
Mademki kalbin daha iyi atacağı başka bir yere gidecek,
Ve mademki gidiyorsun,
Mademki seni tutamayacak kadar çok seviyoruz...

Bu cenazeler sırasında hem kilisede hem de mezarlıkta en çok duyulan şarkıdır.

Yirmi yılda duymadığım şarkı kalmadı. *Ave Maria*'dan Johnny Hallyday'in "L'envie d'avoir envie"[3] şarkısına dek...

3 (Fr.) Arzu duyma arzusu. (ç. n.)

Bir cenaze töreni için bir aile, merhumun en sevdiği şarkı olduğu için, Pierre Perret'in "Le zizi"[4] şarkısını talep etmişti. Pierre Lucchini ve eski papazımız bu isteği reddettiler. Pierre ne Tanrı'nın evinde ne de "ruhlar bahçesinde" (mezarlığımdan bu şekilde bahseder) her son dileğin yerine getirilemeyeceğini açıkladı. Aile, cenaze protokolünün mizah yoksunluğuna anlam verememişti.

Bir ziyaretçinin bir mezarın üzerine müzik çalar koyması zaman zaman şahit olduğum bir durumdur. Komşuları rahatsız etmekten çekinirmişçesine, asla sesi fazla açmazlar.

Bir defasında bir kadının, kocasının mezarının üzerine "haberleri dinlesin" diye radyo bıraktığını, bir genç kızın bir liseli delikanlının mezarının üzerindeki haçın her iki yanına kulaklık takıp Coldplay'in son albümünü dinlettiğini bile gördüm.

Ayrıca mezara çiçek getirilerek veya cep telefonundan müzik çalınarak kutlanan doğum günleri vardır.

Her 25 Haziran günü, Olivia adında bir kadın, külleri anılar bahçesine serpilen bir ölü için şarkı söylemeye gelir. Demir kapıların açılış saatinde gelir. Mutfağımda, tek bir söz söylemeden, belki bazen biraz havadan bahsederek şekersiz çay içer. Saat 9.10 olduğunda, hatıralar bahçesine doğru yola koyulur. Ben ona hiç eşlik etmem, yolu çok iyi bilir. Hava güzelse ve pencerelerim açıksa, şarkı söyleyen sesini duyarım. Daima aynı şarkıyı söyler; Chet Baker'ın "Blue Room" şarkısı.

We'll have a blue room, a new room, for two room, where every day's a holiday because you're married to me...[5]

Şarkıyı söylerken hiç acele etmez. Yüksek sesle, ancak daha uzun sürsün diye ağır ağır söyler. Her mısra arasında,

---

4 (Fr.) Pipi. (ç. n.)

5 (Fr.) "Mavi bir odamız olacak, yeni bir oda, iki oda için, orada her gün bayram olacak çünkü sen benimle evlendin." (ç. n.)

sanki birisi ona cevap veriyormuş, sesi yankılanıyormuş gibi uzun sessizlikler olur. Sonra birkaç saniye kadar yere oturur.

Geçen haziran ayında yağmur yağdığı için ona şemsiye vermem gerekti. Şemsiyeyi geri vermek üzere eve uğradığında, ona öylesine güzel sesi olduğuna göre şarkıcı olup olmadığını sordum. Mantosunu çıkarıp yanıma oturdu. Sanki ona bir yığın soru sormuşum gibi anlatmaya başladı. Oysa ben yirmi yılda ona yalnızca tek bir soru sormuştum.

Bana her yıl şarkı söylemeye geldiği adamdan, François'dan bahsetti. Onunla tanıştığında Mâcon lisesinde okuyormuş. François onun edebiyat öğretmeniymiş. Öğretmenine görür görmez âşık olmuş. Yemeden içmeden kesilmiş, sırf onu görmek için yaşar olmuş. Yaz tatilleri dipsiz bir kuyu gibiymiş. Elbette, daima ne yapıp edip ön sıralarda oturuyormuş. Dersine öylesine çalışıyormuş ki Fransızcası muhteşem bir seviyeye ulaşmış. Ana dilini yeniden keşfediyormuş. Kompozisyon dersinde bitirme sınavında, 20 üzerinden 19 almış. Kompozisyonu için "Aşk bir sanrı mı?" başlığını seçmiş. Mesleği öğretmenlik olan bir adamın öğrencilerinden biri için hissettiği aşk üzerine son derece başarılı on sayfa yazmış. François'nın kati bir şekilde reddettiği aşkı. Olivia, deneme yazısını, kendini suçlu olarak betimlediği bir dedektif hikâyesi şeklinde tasarlamış. Tüm karakterlerinin (sınıfındaki öğrencilerin) isimlerini ve olay örgüsünü değiştirmiş. Olay bir İngiliz kolejinde geçiyormuş. François'ya kafa tutarcasına şu soruyu sormuş; "Yazımı neden 20 değil de 19 notuna layık buldunuz?"

François'nın cevabı, "Çünkü mükemmeliyet diye bir şey yoktur küçük hanım..." olmuş.

Bunun üzerine Olivia ısrar ederek, "O halde 20 notu neden var?" diye sormuş.

"O, matematikte problem çözümleri içindir... Edebiyatın mutlak başarısı yoktur."

François, 19/20 notunun yanına, kırmızı tükenmez kalemle, "Kusursuz bir tarz. Muazzam hayal gücünüzü, amansız bir edebî yapının hizmetine sunabilmişsiniz. Konu büyüleyici, onu hem beceri hem hafiflik hem mizah hem de ciddiyetle işlemişsiniz. Tebrikler, harika bir yazım olgunluğuna eriştiniz," yazmış.

Olivia başını defterine eğmişken, François'nın kendisine bakışlarını binlerce kez yakalamış. Onu o yıl, Emma Bovary'nin hislerini açıklarken dinlerken, kaleminin kapağını kemirip ezmiş.

O, aşkının karşılıklı olduğundan eminmiş. Ve garip bir şekilde, her ikisinin de soyadı aynıymış. Leroy oldukça yaygın bir soyadı olsa da bu durum Olivia'yı sarsmış.

Edebiyat dersinden bakalorya sınavına girmeden birkaç gün önce, Olivia, bir avuç öğrenciyle ders konularını gözden geçiren François'ya, "Bay Leroy, evlenseydik hiçbir şey değişmezdi," deme cüretini göstermiş. "Ne kimlik değişimi ne faturalar için, idari hiçbir işlem yapmamıza gerek kalmazdı."

Öğrencilerin hepsi birden kahkaha koparmış, François ise kızarmış.

Olivia, edebiyat dersinden bakalorya sınavına girmiş ve sözlüden ve yazılıdan 19 almış. François'ya bir not göndermiş; "Mösyö, 20 alamadım çünkü problemimizin çözümünü hâlâ bulamadınız."

François, Olivia'yla baş başa bir konuşma yapmak için, onun bakalorya sınavlarını tamamlamasını beklemiş. Olivia'nın aşk bocalaması olarak yorumladığı uzun bir sessizlikten sonra, "Olivia, kardeşler evlenemezler," demiş.

Olivia bu söze başta gülerek karşılık vermiş. Zira kendisine daima "matmazel" diye hitap eden François, ona ilk defa adıyla hitap etmiş. Ancak François'nın ciddi ve ısrarlı bakışları altında gülmeyi kesmiş. François ona babalarının aynı olduğunu, kendisinin Olivia'dan yirmi yıl önce, Nice yakınlarında, babasının bir önceki birlikteliğinden doğduğunu, François'nın annesi ile babalarının ancak iki yıl birlikte yaşadıklarını ve

ardından oldukça acılı bir şekilde ayrıldıklarını, aradan böylece yıllar geçtiğini anlatmış.

François çok sonraları bir araştırma yapmış, babasının yeniden evlendiğini ve Olivia adında küçük bir kızı olduğunu öğrenmiş.

Baba, François'nın varlığını ikinci ailesinden saklamış. Babasıyla görüşmüşler. François, babasına yakın olabilmek için Mâcon'a tayinini istemiş.

Kız kardeşinin öğrencisi olduğunu keşfettiğinde sarsılmış. Okulun ilk günü, yoklama sırasında soyadını söylediğinde, Olivia başını kulağına eğildiği sıra arkadaşından ayırarak parmağını havaya kaldırıp gözlerini gözlerine dikerek, "Burada!" diye karşılık verdiğinde bunun kötü bir tesadüf olduğunu düşünmüş. Onun kim olduğunu anlamış çünkü birbirlerine benziyorlarmış. François kız kardeşinin varlığından haberdar olduğundan o benzerliği görebilmiş, ancak Olivia, hiçbir şeyden haberi olmadığından, görememiş.

Olivia, başta François'nın anlattıklarına, babasının François'nın varlığını ondan saklamış olduğuna inanmak istememiş. Bu hikâyeyi onun çocuksu davranışlarına son vermek için uydurduğunu düşünmüş, anlatılanların gerçek olduğunu anlayınca da sahte bir umursamazlıkla, "Aynı karından çıkmadığımıza göre sayılmaz... Ben sizi aşkla seviyorum!" demiş.

François buz gibi bir öfkeyle, "Hayır, unutun bunu. Derhal çıkarın aklınızdan!" diye karşılık vermiş.

Lisenin son yılında, koridorlarda karşılaştıkları olmuş. Olivia, François'yı ne zaman görse, kollarına atılma arzusu duyuyormuş. Ama bir kardeş gibi değil...

François ondan kaçıyor, başını önüne eğiyormuş. Bu duruma canını sıkılan Olivia, dönüp dolaşıp ısrarla yeniden karşısına çıkıyor, âdeta haykırırcasına, "Merhaba Bay Leroy!" diye sesleniyormuş.

François ise utangaç bir şekilde, "Size de merhaba Matmazel Leroy," diye cevaplıyormuş.

Olivia babasına sorma cesaretini göstermemiş. Zaten buna ihtiyacı da yokmuş. Babasının, diploma töreni sırasında François'ya nasıl baktığını görmüş. Hatta birbirlerine gülümsemelerini yakalamış, o an ikisini de öldürmek istemiş. Duyduğu hınçla gözlerine yaşlar hücum etmiş. Unutmaktan başka bir çıkış yolu göremiyormuş.

Diploma törenini takiben bir kutlama partisi düzenlenmiş. Öğrenciler ve öğretmenler, sırayla sahne alıyorlarmış. Trust ve Téléphone gruplarının şarkılarını takiben, François sahneye çıkmış ve "Blue Room" adlı akapellayı Chet Baker'la aynı kuvvette söylemiş.

We'll have a blue room, a new room for two room, where ev'ry day's a holiday because you're married to me...

Şarkıyı, Olivia için, onun gözlerinin içine bakarak söylemiş. Olivia hayatında ondan başka bir erkeği sevemeyeceğini ve o imkânsız aşkın karşılıklı olduğunu anlamış.

Olivia şehirden ayrılmış, dünyanın dört bir yanını dolaşmış, kendisi de bir edebiyat öğretmeni olmak için gerekli diplomaları elde etmiş, başka bir yerde, başka bir adamla evlenmiş, soyadını değiştirmiş.

Yedi yıl sonra, yirmi yedi yaşında, François'nın şehrine geri dönmüş, kapısını çalıp ona, "Birlikte yaşayabiliriz, artık sizinle aynı soyadını taşımıyorum. Evlenmeyiz, çocuğumuz da olmaz ama en azından birlikte yaşarız," demiş, François ise "Peki," diye cevaplamış.

Sanki aradaki mesafeyi korumak istercesine, birbirleriyle sizli bizli konuşmaktan hiç vazgeçmemişler. Hayat onlara, aralarındaki yaş farkı kadar, yirmi yıl birlikte yaşama fırsatı bahşetmiş.

Olivia, Porto'dan bir yudum alırken sözlerini, "Ailemiz bizi reddetti. Ama bundan çok acı çektiğimiz söylenemez. Zira

biz, birbirimizin ailesiydik. François vefat edince, annesi bizi cezalandırmak istercesine, onun küllerini, kendi memleketi olan buraya, Brancion-en-Chalon'a getirdi. Oğlunu tamamen yok etmek için, küllerini anılar bahçesine savurdu. Ama o asla yok olmayacak, ben onu daima içimde taşıyacağım. O benim ruh kardeşimdi," diye tamamladı.

27

Zayıf düşmüş bir şafak, tarlalara batan güneşlerin melankolisini döküyor.

Léonine doğar doğmaz, okumayı öğrenmek için, okul öğretmenleri olan M. Boscher, V. Boscher, J. Chapron ve M. J. Carré tarafından hazırlanan *Boscher Yöntemi* adlı bir okul kitabı ısmarladım. Hamileliğimin son zamanlarında, eğitimci bir kadının radyoda bu kitaptan bahsettiğini duymuştum. İlkokulda, bir öğrencisinin, okumaya değil tahmin etmeye çalışması nedeniyle, okuma yazma öğrenemediğini ve iki yıl üst üste sınıfta kaldığını anlatıyordu. Çocuk, okuyormuş gibi görünmek için ezberini kullanıyor veya alakasız şeyler anlatıyordu. Bu benim de ezelden beri başvurduğum bir yöntemdi. Öğretmen, çocuğa bu okuma yöntemini öğretmiş ve çocuk altı ay gibi bir sürede sınıftaki diğer öğrencilerin seviyesini yakalamış. Bu eski okuma yöntemi tamamen hece sistemine dayanıyordu. Genel kalıplar yasak edildiğinden, hile yapmak, kelimeleri veya cümleleri tanımaya veya tahmin etmeye çalışmak imkânsızdı.

Léonine daha beşikte minicik bir bebekken, sözcükleri saatlerce yüksek sesle okuyarak çalışmaya başladım. "Émile pazardan pipet aldı. Pa, pe, pı, pi, po... Annem tasa çorba koydu. Çivi, çiçek, çilek, çekiç, çe, ça, çi, ço, çu, çü.... Éliane,

nane al. Ne, na, ni, en, an, in... Soğan gözünü yaşartır. Ağ, oğ, uğ..."

Léonine gözlerini kocaman açmış vaziyette, okumamın yavaşlığını, kekelemelerimi, telaffuz hatalarımı, sözcüklerin ağzımdan bir türlü çıkamayışını veya anlamlarını yargılamaksızın beni dinliyordu. Kendiliğinden kayarcasına okuyabilene dek, ona her gün aynı heceleri tekrar ediyordum.

Kitaptaki resimler rengârenk, neşeli ve çocukçaydı. Kısa süre içinde, okul kitabımın üzeri Léonine'in minik parmak izleriyle doldu. Yakalamayı başardığında ise sayfaları buruş buruş oldu. Salya, çikolata, domates sosu, keçeli kalem... Hatta kitabın kapağını ağzına sokup dişlerini kaşımayı bile denedi.

İlk yıllarda kitabı saklamıştım. Yanlışlıkla Philippe Toussaint'in eline geçmesini istemiyordum. Doğru okumayı öğrenmekte olduğumu keşfedebilmesi fikrine tahammülüm yoktu. Zira böyle bir durum, gerçekten de annesinin hor gördüğü gibi zavallı, cahil bir kız olduğumun göstergesi olacaktı.

Philippe Toussaint motosikletiyle tur atmaya çıktığında, hemen kitabımı sakladığım yerden çıkarıyordum. Léonine, okuma faslının başlayacağını bildiği için, kitabı görür görmez sevinç çığlıkları atıyordu. Sesim ona ninni gibi geliyordu. Ezbere bildiği resimleri inceliyordu. Sarı saçlı ve kırmızı elbiseli küçük kızlar, tavuklar, ördekler, yılbaşı ağaçları, çimenler, çiçekler, küçük çocukların günlük yaşamlarından, mutlu ve sade yaşamlardan sahneler...

Kendi kendime, kızım anaokuluna başlamadan okumayı öğreneceğimi, önümde üç yıl olduğunu söylüyordum. Bunu çok daha önce başardım. Léonine ilk doğum günü mumunu üflediğinde, ben altmışıncı sayfadaydım.

Boscher yöntemi sayesinde, sözcükleri takılmadan, doğru bir şekilde okumayı öğrendim. Bunu, radyoda dinlediğim o öğretmene söylemeyi, söylediklerinin hayatımın akışını nasıl değiştirdiğini bilmesini isterdim. RTL'i aradım, santraldeki

kıza, 1986 Ağustos ayında Fabrice'e konuk olan bir öğretmeni dinlediğimi anlattım, ancak kesin tarihi bilmiyorsam bulmalarının imkânsız olduğunu söyledi ve kesin tarihi bilmiyordum...

Okumayı öğrenmek, yüzmeyi öğrenmeye benziyor. İnsan, kulaç atmayı öğrendikten, boğulma korkusunu yendikten sonra, ha bir havuzda yüzmüş ha okyanusta... Geriye yalnızca antrenman yapmak ve nefesini doğru kullanmak kalıyor.

Çok kısa sürede sondan bir önceki sayfaya ulaşmıştım ve oradaki masal Léonine'in en sevdiği masal olmuştu. Andersen masallarından biri; *Küçük Çam Ağacı.*

"Bir varmış bir yokmuş, bir ormanda şirin mi şirin, minik bir çam ağacı varmış. Güneşin onu ısıtabileceği, uygun bir yerde, iyi arkadaşlar arasında büyüyormuş. Çam ağaçları ve fıstık çamları... Oysa onun tek bir düşüncesi varmış; en kısa sürede büyümek. Çocuklar onun yakınında oturup, ona bakarak, "ah nasıl da şirin bu küçük çam ağacı," diyorlarmış ama küçük çam ağacı bununla yetinemiyormuş. Büyümek, büyümek, ulu bir ağaç olmak, işte yeryüzündeki tek mutluluğun bu olduğunu düşünüyormuş... Yıl sonunda, oduncular gelip hep en güzel ağaçları seçip keserlermiş. Küçük çam ağacı kendi kendine, acaba o ağaçlar nereye gidiyor, *diye sorarmış. Bir leylek ona, 'Galiba ben onları gördüm,' demiş, 'Yeni gemilerin üzerinde, başları yukarıda dikiliyorlardı, dünyayı dolaşıyorlardı.' Noel geldiğindeyse, oduncular en genç, en güzel, en estetik olan ağaçları seçiyorlarmış. Küçük çam ağacı kendi kendine,* acaba o ağaçlar nereye gidiyor, *diye sorarmış. Nihayetinde ona da sıra gelmiş. Onu alıp kocaman, güzel bir salona götürmüşler. Çok güzel koltuklar varmış. Dalları, ışıldayan oyuncaklarla, pırıl pırıl ışıklarla dolup taşmış. Işıl ışıl, muhteşem görünüyormuş! Ne büyük bir sevinç! Ertesi gün onu bir köşeye bırakıp unutmuşlar. O zaman düşünecek zamanı olmuş. Ormandaki mutlu gençliğini, neşeli Noel gecesini düşünmüş ve iç çekmiş.*

'Geçti, hepsi geçip gitti... Keşke açık havanın, güneşin vaktiyle kıymetini bilseydim!'"

Gerçek masal kitapları aldım. Léonine'e yüzlerce defa okudum. Muhtemelen hayatında en çok masal dinleyen kız çocuğudur. Bu, günlük ritüelimiz olmuştu, masal dinlemeden asla uyumuyordu. Hatta gün içinde, onu dizlerime oturtup birlikte masal okuyana dek, kitaplar ellerinde, "Masal, masal!" diye peşimden koşuyordu. Sözcüklerle büyüleniyor, hiç kıpırdamadan dinliyordu.

Tanrı'nın Eseri kitabını yirmi beşinci sayfasında kapamış, verilen bir sözü, ertelenen tatilleri saklarmışçasına bir çekmecenin içine saklamıştım. Léonine iki yaşındayken yeniden açtım ve bir daha hiç kapatmadım. Bugün halen yılda birkaç defa okurum. İçindeki karakterlere, manevi ailemin bireyleri gibi yeniden kavuşurum. Doktor Wilbur Larch benim manevi babamdır. Saint Cloud'un Maine'deki Yetimhanesi'ni çocukluğumun evi yaptım. Yetim Homer Wells benim ağabeyim. Hemşire Edna ve Hemşire Angela ise hayalî halalarım.

Yetim kralın seçimi bu. Ne isterse yapıyor. Ailesinin kim olduğuna da karar verebiliyor.

Tanrı'nın Eseri beni evlat edindi. Neden hiç evlat edinilmemiş olduğumu, bir aile tarafından evlat edinilmek yerine neden bir geçici aileden diğerine teslim edildiğimi bilmiyorum. Biyolojik annem benden zaman zaman haber aldığı için mi acaba?

Kimsesiz çocuk dosyamı incelemek üzere 2002 yılında Charleville-Mézières'e döndüm. Tahmin ettiğim gibi, dosyam boştu. Ne bir mektup ne bir takı ne bir fotoğraf ne bir özür. Dosyam, istemesi durumunda annem tarafından da incelenebiliyordu. Beni evlat edinen romanımı dosyamın içine bıraktım.

28

Bir tek yalnızlık paylaşılmaz.

Bu sabah Victor Benjamin'i (1937-2017) defnettik.

Victor Benjamin dinî tören istemediğinden Peder Cédric yoktu. Jacques Lucchini ses donanımını mezarın yanına yerleştirdi ve törende hazır bulunanlar Benjamin'e Daniel Guichard'ın "Mon vieux" şarkısı eşliğinde veda etti.

"Buz gibi şafak vakitlerinde, yıpranmış pardösüsü içinde, yaz kış demeden, başını alıp gidiyordu ihtiyar..."

Victor'un talebi üzerine, törende ne bir haç ne bir çiçek ne de bir çelenk vardı. Yalnızca dostları, iş arkadaşları, karısı ve çocukları tarafından bırakılan birkaç cenaze plaketi... Victor'un çocuklarından biri köpeklerinin kayışını tutuyordu. Daniel Guichard şarkısının "Biz, şarkıyı biliyorduk, sırayla herkes geçerdi, burjuvası, patronu, solcusu, sağcısı, hatta ihtiyarımla birlikte yüce Tanrı bile..." bölümüne geldiğinde oturmuştu.

Aile, Éliane'ın pek hoşuna gitmiş gibi görünen köpek peşlerinde, mezarlıktan yürüyerek uzaklaştı. Éliane da onları bir süre takip ettikten sonra geri dönüp sepetine kıvrıldı. Aşk peşinde koşacak yaşlarını geride bırakmış...

Eve döndüğümde, yoğun bir melankoliye kapıldım. Nono bunu hissetti. Çıtır çıtır ekmek, köy yumurtası aldı ve ken-

dimize rendelenmiş Comté peyniriyle nefis bir omlet yaptık. Radyoda caz çalan bir istasyon bulduk.

Masamda, postacının bıraktığı salata tohumları ve dikim için selvi ağaçları reklamlarının, bahçe faturalarının, Willem&Jardins kataloglarının içinde bir de mektup vardı. Zarfın üzerindeki Chateau d'If yazan damgaya baktım, Marsilya'dan postalanmıştı.

Violette Trenet-Toussaint,
Cimetière de Brancion-en-Chalon (71) Saône-et-Loire.

Zarfı açmak için Nono'nun ayrılmasını bekledim.

Mektubun başında ne "Sevgili Violette," ne de "Hanımefendi," gibi hiçbir hitap yoktu. Julien Seul mektubuna herhangi bir nezaket kalıbı kullanmadan başlıyordu.

Noter tarafından, benim için bırakılan bir zarfın açılışı için çağrıldım. Annem bana güvenememiş olsa gerek... İşlemlerin "resmî" olarak yürütülmesini istemiş. Sanırım yan çizemeyeyim diye, son arzusunu noterin okumasını uygun bulmuş.

Tek bir arzusu vardı; ebedî uykusunu mezarlığınızdaki Gabriel Prudent'ın yanında uyumak... Noterden bana o tanımadığım adamın ismini tekrarlamasını istedim. Gabriel Prudent... Bir hata yapmakta olduğunu, annemin babam Paul Seul'le evlendiğini ve babamın Marsilya'daki Saint-Pierre mezarlığında yattığını söyledim. Bana bir hata olmadığını, vasiyetin 27 Nisan 1941, Marsilya doğumlu, evlilik soyadı Seul olan Irène Fayolle'a ait olduğu cevabını verdi.

Aracıma bindim, GPS'e "Brancion-en-Chalon, mezarlık yolu" bilgisini girdim. Zira 'mezarlık' listede çıkmıyordu. Üç yüz doksan yedi kilometre... Fransa'yı yukarı doğru,

dümdüz tırmanmak gerekiyordu. Herhangi bir sapma, kıvrılma olmaksızın, otoyol Mâcon'a kadar uzanıyordu. Sancé seviyesinde otoyoldan ayrıldıktan sonra, bölge yollarında on kilometre daha ilerlemek gerekiyordu. Annemin orada ne işi olabilirdi?

Gün içinde kendimi işime vermeye çalıştımsa da başaramadım. Saat 21.00'e doğru yola çıktım. Saatlerce direksiyon salladım. Lyon'a vardığımda bir kahve ve benzin molası verdim. Telefonumda, internet üzerinden "Gabriel Prudent" adını araştırdım. Bulduğum tek şey, wikipédia sitesindeki "prudent" sözcüğünün karşılığıydı; "Riskten ve tehlikeden kaçınan..."

O ölmüş ve defnedilmiş adama doğru yol alırken, annemle geçirdiğimiz son yıllarımızı hatırlamaya çalıştım. Birkaç pazar kahvaltısı, bazen semtinden, Paradis Caddesi'nden geçerken uğradığımda içtiğim kahve... Günlük hayattan bahseder, bana hiçbir zaman mutlu olup olmadığımı sormazdı. Ben de ona mutlu olup olmadığını hiç sormadım. Mesleğimle ilişkili sorular sorardı. Verdiğim cevaplardan hüsrana uğramış görünürdü. Tutku cinayetleri, kanlı hikâyeler anlatmamı bekliyordu, ancak benim ona sunabildiğim hikâyeler uyuşturucu kaçakçılığı, adi suçlar, kapkaç ve hırsızlık hikâyeleriydi... Vedalaştığımız sırada, koridorda beni öper ve "Yine de dikkat et kendine," derdi.

Yol boyunca, annemin bana özel yaşamına dair verebilmiş olabileceği en ufak bir ipucunu düşündüm. O adama dair, hafızamda en ufak bir iz, bir gölge dahi bulamadım.

Sabah 2.00'ye doğru Brancion-en-Chalon'a vardım. Demir kapıları kapalı olan mezarlığın önüne park edip uyudum. Kâbuslar gördüm. Üşüdüm. Isınmak için ara-

cımın motorunu çalıştırdım. Sonra yeniden uyudum. Sabah 7.00'ye doğru gözlerimi açtım.

Evinizin içinde ışık yandığını gördüm. Kapınızı çaldım. Sizin gibi biriyle karşılaşmayı hiç beklemiyordum. Mezarlık bekçisinin kapısını çaldığımda, karşımda kırmızı yüzlü, koca göbekli bir ihtiyar bulacağımı düşünüyordum. Kalıplaşmış düşüncelerin aptalca olduklarını biliyorum. Ama sizinle karşılaşmak kimin aklına gelirdi ki? Zeki, soylu, şefkatli ve kuşkulu bakışlarınızla...

Beni içeri davet ettiniz, bana kahve ikram ettiniz. Eviniz sıcacıktı ve çok güzel kokuyordu. Siz de çok güzel kokuyordunuz. Üzerinizde yaşlı kadınların giydikleri türden, gri bir sabahlık vardı, oysa etrafınıza gençliğe dair bir şeyler yayıyordunuz. Nasıl tasvir edeceğimi bilemiyorum. Bir tür enerji, zamanın yıpratamadığı bir şey... Sanki sabahlığınız içinde kılık değiştirmiş gibiydiniz. Sanki bir yetişkinin elbiselerini giymiş bir çocuk gibi...

Saçlarınızı topuz yapmıştınız. Noterde yaşadığım şokun etkisiyle mi yoksa gece yol gelmiş olmanın yorgunluğuyla mı bilemiyorum ama sizi inanılmaz derecede gerçek dışı bulmuştum. Sanki bir hayalet, bir illüzyon gibi...

Ve sizi keşfettikçe, hayatımda ilk defa, annemin tuhaf paralel yaşantısını benimle paylaşmış, gerçekten yaşadığı bu yere beni getirmiş olduğunu hissettim.

Sonra, cenaze törenlerinin kayıtlarını tuttuğunuz defterlerinizi çıkardınız. O zaman sizin farklı biri olduğunuzu anladım. Başka hiçbir kadına benzemeyen kadınlar vardır. Siz bir başkasının sureti değil, başlı başına bir bireydiniz.

Siz hazırlanırken, ben de arabama geri döndüm, motoru çalıştırıp gözlerimi kapattım. Uyuyamadım. Beni bir saat boyunca içeri buyur ettiğiniz o kapının

arkasındaki sizi düşündüm. Kısa süre önce izlenen bir sahnenin müziğini yeniden dinlemek için, bir filmden kesiti tekrar tekrar izlemek gibiydi.

Arabamdan indiğimde, lacivert renkli uzun mantonuzun içinde, demir parmaklıkların arkasında beni beklemekte olduğunuzu görünce, nereden geldiğini, ne yaptığını bilmem gerek, *diye düşündüm.*

Ardından, beni Gabriel Prudent'ın mezarının başına götürdünüz. Dik duruyordunuz, çok hoş bir silüetiniz vardı. Mantonuzun içinde bir sır gibi sakladığınız kırmızı elbisenizi fark ettim. O zaman yine aynı şeyi düşündüm, nereden geldiğini, ne yaptığını bilmem gerek. *O ekim sabahında, buz gibi mezarlıkta kendimi hüzünlü hissetmem gerekiyordu ama ben tam aksini hissediyordum.*

Gabriel Prudent'ın kabrinin başında, kendimi evlendiği gün törene katılan bir davetliye âşık olan bir adam gibi hissettim.

İkinci ziyaretimde, sizi uzun uzun izledim. Mezarların üzerindeki portreleri temizliyor, onlarla konuşuyordunuz. Üçüncü defa, nereden geldiğini, ne yaptığını bilmem gerek, *diye düşündüm.*

Pansiyon işleten Bayan Bréant soru sormama gerek kalmaksızın, sizin yalnız yaşadığınızı, eşinizin "kaybolduğunu" anlattı. "Kayıp" ifadesini "ölüm" olarak yorumlayıp itiraf etmeliyim ki bir tür sevinç duydum. Anlaşılması güç bir sevinç... "Yalnız demek."

Bayan Bréant, eşinizin yirmi yıl önce bir gün aniden ortadan kaybolduğunu açıkladığında, geri gelebileceği, ön kapınızın ardında bulduğum o gerçek dışı halinizin bundan kaynaklandığı hissine kapıldım. Sizi iki farklı hayat arasına, Toussaint ve Trenet soyadlarının paslaşması içine hapseden o kayboluşla geçen, askıya alınmış saatleri duyumsadım. Yıllardır kimsenin gelip adınızı

seslenmediği bir bekleme salonunda oturduğunuzu düşündüm. Gri sabahlığınızın içinde gençliğin saklandığı hissine kapılmamın nedeni de muhtemelen bu olmalı...

Sır perdesini sizin için aralamak, prensesi serbest bırakmak, çizgi romanlardaki kahramanı oynamak, lacivert mantoyu çıkarmak, sizi kırmızı elbiseniz içinde görmek istedim. Sizin şahsınızda, öz annem, dolayısıyla kendi hayatım hakkında bilmediklerimi öğrenmeye çalışıyor olabilir miydim? Kuşkusuz öyleydi... Kendi hayatımı rahatlatmak için, sizin hayatınıza zorbaca girdim. Sizden özür diliyorum.

Beni affedin.

Yirmi dört saat gibi bir sürede, sizin yirmi yıldır bilmediğinizi öğrendim. Jandarmaya bıraktığınız kayıp başvurusunun dosyasına ulaşmam zor olmadı. 1998 yılında ifadenizi alan görevlinin tuttuğu tutanaktan, eşinizin düzenli olarak başını alıp gittiğini, size nerede olduğuna dair hiçbir bilgi vermeden günlerce, hatta haftalarca ortadan kaybolmasının nadir bir durum olmadığını okudum. Hiçbir araştırma yapılmamış, kaybının endişe verici olmadığına kanaat getirilmişti. Eşinizin psikolojik ve ahlaki profili ve sağlık durumu, hür iradesiyle ayrıldığını düşündürüyordu. Bu ortadan kaybolmanın yalnızca bir efsaneden ibaret olduğunu keşfettim. Sizin ve Brancion sakinlerinin efsanesi...

Reşit yaştaki biri, yakınlarıyla herhangi bir iletişim kurmamakta hürdür ve adresi tespit edildiğinde, ancak rızası üzerine yakınlarıyla paylaşılabilir. Size Philippe Toussaint'in adresini verme hakkına yasalar nezdinde sahip değilim, ancak bu hakkı kendime tanıyorum. Bunu bana bizzat siz söylemiştiniz; "İnsan yalnızca sorumluluklarını yerine getirseydi, hayat pek kasvetli olurdu."

Adresi nasıl takdir ederseniz öyle kullanın, onu bir kâğıda yazıp bu mektubun ekinde gönderdiğim zarfın içine koydum. Zarfı açıp açmamak sizin arzunuza kalmış...

Sadık dostunuz

Julien Seul

Hayatımda aldığım ilk aşk mektubuydu. Tuhaf olsa da yine de bir aşk mektubuydu... Annesini yücelten tarzda yalnızca birkaç satır yazmıştı. Sözcükleri bulmakta aşırı zorlandığı belli oluyordu. Bana sayfalar dolusu yazı göndermişti. İnsanın içini, bir aile toplantısından ziyade bir yabancıya dökmesi kuşkusuz çok daha kolay oluyor...

İçinde Philippe Toussaint'in adresi bulunan, ağzı mühürlü zarfı inceledim. Sonra onu bir *Roses Magazine* dergisinin arasına koydum. Adresi ne yapacağımı henüz bilmiyordum. Zarfı ağzı kapalı saklasa mıydım, atsa mıydım yoksa açsa mıydım? Philippe Toussaint mezarlığımdan yüz kilometre kadar uzakta yaşıyordu. Bu inanılır gibi değildi... Ben onu yurt dışında, dünyanın diğer ucunda sanıyordum. Çok uzun süredir artık bana ait olmayan dünyanın...

29

Yapraklar dökülür, mevsimler geçer, yalnızca anılar baki kalır.

Philippe Toussaint, Léonine'in üçüncü yaş gününde, 3 Eylül 1989 tarihinde benimle evlendi. Öyle önümde diz çökerek falan evlenme teklifinde bulunmadı. Bir akşam, iki "Ben bir turlayıp geliyorum," arasında, "Ufaklık için evlensek iyi olur," demekle yetindi. Hepsi bu...

Birkaç hafta sonra, bir tarih kararlaştırmak için belediyeyi arayıp aramadığımı sordu. Aynen böyle dedi; "bir tarih kararlaştırmak..." Bu "kararlaştırmak" sözcüğü onun dağarcığına ait değildi. Böylece tek yaptığının aslında kendine söyleneni tekrarlamak olduğunu anladım. Philippe Toussaint annesinin isteği üzerine benimle evlendi. Ayrılırsak, Léonine'in velayeti yalnızca benim üzerinde olmasın diye... Ya da "öyle kızların" yaptığı gibi bir gün çocuğumu da alıp çekip gitmeyeyim diye... Evet, Bayan Toussaint'in gözünde ben hâlâ "öteki", "o", "o kız" olarak yer alıyordum. Asla bir adım olmadı. Onun da benim için hiçbir zaman Chantal olmadığı gibi...

Evlendiğimiz gün, öğleden sonra, Malgrange-sur-Nancy'ye geldiğimizden beri ilk defa bariyere bakması için yerimize birini bulduk. Sırayla izne çıkıyor, bariyerimizi asla ikimiz birden

bırakmıyorduk. Bu durum, asla tatile çıkmıyor olmamız nedeniyle Philippe Toussaint'in işine geliyordu. İzin günlerimde, o alışkanlıklarını değiştirmediğinden, ben yine çalışmaya devam ediyordum.

Belediye binası, Grand-Rue üzerinde, hemzemin geçidin yalnızca üç yüz metre uzağında bulunduğundan yürüyerek gittik. Philippe Toussaint, annesi ve babası, Casino marketin kasiyeri Stéphanie, Léonine ve ben. Bayan Toussaint oğlunun şahidi oldu, benim şahidim ise Stéphanie'ydi.

Léo doğduğundan beri, Bayan ve Bay Toussaint yılda iki defa ziyaretimize geliyordu. Kocaman arabalarını evimizin önüne park ettiklerinde küçük kulübemiz kayboluyordu. Onların zenginliği, bizim yokluğumuzu bir hamlede yutuyordu. Fakir değildik ama zengin de değildik. Yani en azından ben değildim. Yıllar içinde, Philippe Toussaint'in annesinin gerekli tüm tedbirleri aldığı, Philippe'in ayrı bir banka hesabında kendi adına tonlarca yatırımı olduğunu öğrendim. Elbette ki "malların ayrılığı" ilkesiyle evlendik ve kilise nikâhı kıymadık. Bu durum babasını hüsrana uğratsa da Philippe Toussaint taviz vermedi.

Bayan Toussaint bizi düzenli olarak telefonla arıyor, genellikle en olmadık zamanları buluyordu; ya Léonine banyodayken ya yemeğe oturacakken ya da bariyerle ilgilenmek üzere evden çıkacakken... "Bir tur atmaya" çıktığı için zamanın büyük bir bölümünde evde olmayan oğluna ulaşana dek defalarca arıyordu. Genellikle telefona ben çıktığım için, önce oflar, sonra da kupkuru bir şekilde, "Philippe'le görüşecektim," derdi. Benimle konuşarak kaybedecek zamanı yoktu, pek meşguldü. Nihayet oğluna ulaşmayı başardığındaysa, konuşma nihayet şahsıma geldiğinde, Philippe Toussaint odadan çıkardı. Sanki sakınılması gereken bir düşmanmışım gibi fısıltıyla konuştuğunu duyardım. Hakkımda ne anlatıyordu acaba? Bugün bile hâlâ, benim hakkımda annesine neler anlatacağını düşünürüm... Beni nasıl biri olarak görüyordu? Ya da görüyor muydu ki?

Ben onun karnını doyuran, işini yapan, çamaşırlarını yıkayan, evin duvarlarını boyayan, kızını yetiştiren kişiydim. Kafasında kurguladığı bir Violette Trenet mi vardı? Bana alışkanlıklar, saplantılar mı yakıştırıyordu? Bir kadından, kendi karısından bahsederken, metreslerinden ilham mı alıyordu? Biraz ondan biraz bundan aldığı parçalarla başka bir ben mi oluşturuyordu?

Nikâhı, belediye başkanı yardımcısının yardımcısı kıydı. Medeni Kanun'dan üç cümle okudu. "Ölüm sizi ayırıncaya dek sadık kalmaya ve birbirinizin yardımına koşmaya..." sözleri, 14.07 treninin gürültüsü içinde kayboldu. Léonine, "Anne tren geçiyor!" diye haykırdı. Bariyeri indirmek için neden dışarı çıkmadığımı anlamaya çalışıyordu. Philippe Toussaint, "Evet" dedi, ben de, "Evet," dedim. Philippe Toussaint eğilip beni öptü. "O halde sizi karı koca ilan ediyorum," sözleri söylenirken, başka bir yerden beklenen Philippe Toussaint ceketini giymeye başlamıştı bile... Gelin beyazlar giymediğinde nikâh prosedürü de muhtemelen olabildiğince kısa tutuluyor. Philippe Toussaint ve ben, güzel görünüyorduk. O törenden elimde kalan tek şey olan, Stéphanie'nin çektiği fotoğraf da bunun kanıtı.

Hep birlikte, hayatlarında bir defa bile İtalya'ya adım atmamış, Alsacelılar tarafından işletilen bir pizzacı olan Chez Gino'da yemek yemeye gittik. Léonine iki üç kahkaha arasında doğum günü pastasını üfledi. Gözleri ışıl ışıldı. Kendisi için hazırlattığım kocaman pastayı görünce âdeta büyülenmişti. O anı hâlâ hissedebiliyor ve yeniden yaşayabiliyorum... Léo ve babasınınkiler gibi bukle bukle saçları...

Léo benden sevgi dolu bir anne yarattı. Onu kucağımdan düşürmüyordum. Philippe Toussaint, "Şu çocuğu biraz olsun bırakamaz mısın sen?" diyordu.

Kızım ve ben nikâh ve doğum günü hediyelerimizi karıştırmış, hediyelerimizi rastgele açmıştık. Pek neşeli bir ortamdı. Her halükârda ben neşe doluydum. Nikâh törenimde beyaz gelinlik

giymemiştim ama Léo'nun gülümsemesi sayesinde, üzerimde elbiselerin en güzeli, kızımın çocukluğuyla süslü elbisem vardı.

Hediyelerimiz arasında, bir oyuncak bebek, bir tencere takımı, oyun hamuru, yemek kitabı, boyama kalemleri, bir yıllık *France Loisirs* aboneliği, prenses elbisesi ve bir sihirli değnek vardı.

Léo'nun sihirli değneğini ödünç alarak burnu tabaklara gömülü yemek yiyen küçük topluluğa, "Bu evliliği Peri Kızı Léo adına kutsuyorum," dedim. Beni kahkaha atarak ve "Benim o, benim o, benim o," diyerek elini uzatan Léo dışında kimse duymadı.

30

Karşısında hayaller kurmayı sevdiğin o nehirde,
gümüş rengi balıklar öylesine hafifçe kayıp gidiyordu.
Ölmeyecek olan hatıralarımızı sakla...

Sabah evim kalabalıktı. Nono, Peder Cédric ve Lucchini kardeşlere maceralarını anlatıyordu. Lucchini kardeşlerin bir araya geldiği nadirdir. Genellikle birisi hep ofislerinde çalışıyor olur. Ancak on gündür ölen yok...

My Way, her zaman olduğu gibi şarkı söyleyerek pencereden dışarıyı izleyen Elvis'in kucağında tortop olmuş uyuyordu.

Nono ise herkesi kahkahalara boğuyordu.

"Suyu pompalıyorduk, bazen bir çukura veya bir mezar boşluğuna su dolduğu olur, hem de ağzına kadar. Biz de suyu boşaltmak için bir hortum sokarız, hem de böyle bir hortum!"

Nono, hortumun kalınlığını elleriyle yaptığı bir hareketle gösterdi.

"Pompayı çalıştırdın mı, hortumu tutman gerekir! Eh işte bu Gaston, hortumu yürüme yoluna sallamış gitmiş.... Papatyaların seviyesine... Hortum şişmiş, şişmiş, BAM! Her yer su! Tabii su top atışı gibi fışkırınca, Gaston ve Elvis, şık kıyafetli bir hanımı güzelce yıkamışlar! Topuzun tam ortasından, tepeden aşağı su! Kadın, gözlüğü, topuzu ve timsah

derisi çantası dört bir yana savrulmuştu! Görülmeye değer manzaraydı doğrusu! Kadın üç yıl önce ölen kocasının kabrini ilk defa ziyarete gelmişti. Bir daha da gelmedi zaten!"

Elvis döndü ve şarkı söylemeye başladı.

With the rain in my shoes, rain in my shoes, searchin' for you.

Pierre Lucchini, "Ben oradaydım, hatırlıyorum!" diye söze karıştı, "Tanrım, nasıl da gülmüştüm! Kocası bir müteahhitti! Bir tarafı yandığında kahkaha atan, yapmacık bir kadındı. Adalet kadar da sertti. Kocası sağlığında ona Mary Poppins diye sesleniyordu. Zira karısının bir anda Mary Poppins gibi yok olmasını diliyordu ama kadın adamın sırtından bir an olsun düşmedi."

Nono, "Hiçbir cenaze töreni diğerine benzemiyor doğrusu," diye karşılık verdi.

Elvis, "Sahildeki güneş batışları gibi..." diye mırıldandı.

Nono, "Sen denizi hayatında gördün mü de?" diye sordu.

Elvis cevap vermeden, yeniden pencereye doğru döndü.

Jacques Lucchini, "Ben iğne atsan yere düşmez cenaze törenleri de gördüm, beş veya altı kişilik cenaze törenleri de..." diye söz aldı. "Öyle veya böyle, neticede gömülen gömülüyor. Tabutun başında miras için kavgaya tutuşanlar da yok değil. Bir defasında iki histerik kadın birbirlerinin topuzuna yapıştığından araya girmek zorunda kalmıştık. Şahit olduğum en berbat olaydı diyebilirim. Babam da huzur içinde uyusun, o gün uçuşan tokatlardan kısmetini almıştı. Kadınlar birbirlerine, "Seni hırsız, bunu niye aldın, şunu niye istedin," diye bağırıyor, hakaretler ediyordu. Ne zavallı işler..."

Nono, "Bir cenaze töreninde yakışıksız şeyler," diye iç çekti.

Jacques Lucchini bana dönerek, "Siz gelmeden önceydi Violette," dedi, "O zaman daha eski mezarlık bekçisi Sasha vardı."

Sasha ismini duyunca bir yere oturma ihtiyacı hissettim. Yıllardan beri o ismi kimse yanımda telaffuz etmemişti.

Paul Lucchini, "Sasha ne yapıyor şimdi sahi?" diye sordu, "Haber alan var mı?"

Nono konuyu değiştirmek için hemen atıldı.

"Bundan on yıl kadar önce, çok eski bir mezar yeri satın alınmıştı... Üzerinde bulunan ne var ne yok atmak gerekmişti. Hepsini temizledik, bir konteynerin içine doldurduk. İsteyen istediğini alsın diye... Ama gerçekten çok eski, kullanılmaz durumda şeylerdi. Üzerinde "Kaybettiğim sevgili varlıklarımın anısına" yazan bir plaket buldum, onu da konteynerin içine attım. Sonra bir hanım geldi, pek nazik pek mert bir hanım olduğundan ismini vermeyeceğim, üzerinde "Kaybettiğim sevgili varlıklarımın anısına" yazan plaketi aldı ve bir torbaya soktu. "Yahu ne yapacaksınız o şeyi?" diye sorduğumda hiç tereddüt etmeden cevabı yapıştırıverdi... "Kocam taşaksızın tekidir de ona hediye edeceğim!"

Erkekler öyle gür kahkaha attılar ki My Way ürkerek odama çıktı.

Peder Cédric, "Peki Tanrı bu işlerin neresinde?" diye sordu, "Bu insanlar Tanrı'ya inanıyorlar mı?"

Nono bir an tereddüt ettikten sonra, "Tanrı'ya salakları başlarından aldığı zaman inananlar var. Ben ne şen dullar gördüm. İnan bana Papaz Efendi, öyle durumlarda Tanrı'ya şükranla doluyorlar... Tamam yahu! Şaka yapıyorum, kızma. Tanrın acıları hafifletiyor. Var olmasaydı, yine de icat etmek gerekecekti. İşte bu kadar basit..."

Peder Cédric, Nono'ya gülümsedi.

Paul Lucchini, "Bizim meslekte her şeyi görüyor insan," diye söze katıldı, "Hüzün, mutluluk, inananlar, geçen zaman, dayanılmaz olan, haksız olan, çekilmez olan... Hayatın kendisi yani... Neticede biz cenaze görevlileri, hayatın içindeyiz. Belki de hiçbir meslekte olunmadığı kadar içinde... Çünkü

bize başvuranlar, geriye kalanlar, hayatta olanlar... Babamız, huzur içinde yatsın, bize hep, "Oğullarım, biz ölüm ebeleriyiz," derdi, "Biz ölümü doğuruyoruz, o nedenle hayatın değerini bilin ve ona layık olun..."

31

İki kişiydik sevmek için birbirimizi, senin için ağlamak için ise sadece ben kaldım.

Philippe Toussaint'in motoru onu Brancion'un pek fazla uzağına götürmemişti. Mezarlığımdan tam olarak yüz on kilometre mesafede yaşıyordu. Yalnızca bölge değiştirmişti.

Kendime tonlarca soru sormuştum... *Başka bir hayatta mola verip ardından orada kalmasına neden olan neydi? Motosikleti mi arızalandı yoksa birine âşık mı oldu? Bana neden haber vermedi? Bana neden bir istifa mektubu, bir işten çıkarma veya ayrılık mektubu göndermedi? Başını alıp gittiği gün ne oldu? Geri dönmeyeceğini bilerek mi çıktı? Acaba söylememem gereken bir şey mi söyledim veya tam aksine hiçbir şey söylemedim mi?* Son zamanlarda artık hiç konuşmaz olmuştum. Yalnızca yemek yapıyordum.

Yanına seyahat çantası almamıştı. Hatta hiçbir şey almamıştı. Ne bir giysi ne bir biblo ne kızının fotoğrafı...

Başta başka bir kadının yatağında oyalanıp döneceğini düşündüm. Onunla konuşan bir kadının...

Bir ay sonrasında, başına bir kaza geldiğini düşündüm. İki ay sonra kayıp ilanı vermek üzere polise başvurdum. Philippe Toussaint'in bankadaki hesaplarını boşalttığını nereden bilebi-

lirdim ki? Benim o hesaplara erişim hakkım yoktu. Yalnızca annesinin her şey üzerinde yetkisi vardı.

Altı ay sonra, yokluğuna alıştığımda, sanki uzun zamandır bir havuzun dibinde nefesimi tutuyormuşum da nihayet rahat bir nefes almışım gibi hissettiğimde, dönmesinden korkar oldum. Onun gidişi sıçramamı, nefes almak için su yüzüne çıkmamı sağlamıştı.

Bir yıl sonra, kendi kendime, *dönerse öldürürüm,* dedim.

İki yıl sonra, *dönerse eve sokmam,* dedim.

Üç yıl sonra, *dönerse polisi ararım.*

Dört yıl sonra, *dönerse Nono'yu çağırırım.*

Beş yıl sonra, *dönerse Lucchini kardeşleri çağırırım.*

Bilhassa da Paul'ü. Zira mumyalama işiyle o ilgileniyor.

Altı yıl sonra, *dönerse öldürmeden önce sorularımı cevaplamasını isterim.*

Yedi yıl sonra, *dönerse ben giderim.*

Sekiz yıl sonra, *dönmeyecek.*

*

Philippe Toussaint'e bir mektup göndermek üzere gittiğim Brancion Noteri Rouault'nun yanından ayrıldım. Bana elinden bir şey gelmeyeceğini, hukuki prosedür gereği aile hukuku alanında uzman bir avukatla görüşmem gerektiğini söyledi.

Noter Rouault'yu iyi tanıdığım için, ondan bu işle benim yerime kendisinin ilgilenmesini, kendisinin uygun göreceği bir avukata başvurmasını, herhangi bir gerekçe sunmadan, herhangi bir soru sormadan veya herhangi bir talimat vermeden, yalnızca genç kızlık soyadım olan Trenet soyadını geri almayı arzu ettiğime dair bilgilendirilmesi için, benim adıma Philippe Toussaint'e bir mektup yazmasını rica ettim. Notere, nafaka gibi herhangi bir talebim olmadığını, yalnızca formalite gereğinin yapılmasını arzu ettiğimi söyledim. Noter Rouault, "terk

etme nedeniyle tazminat" talebinde bulunabileceğimi açıklasa da, "Hiçbir şey istemiyorum," dedim.

Hiçbir şey istemiyordum.

"Sevgili Violette, gün gelecek artık çalışamaz olacaksınız, emekliliği, dinlenebileceğiniz geleceği düşünmeniz gerek."

"Hayır, hiçbir şey istemiyorum."

"Peki Violette. Ben her şeyi hallederim."

Philippe Toussaint'in, nihayet açmaya karar verdiğim mühürlü zarfın içindeki kâğıda Julien Seul tarafından yazılmış adresini not aldı.

Bay Philippe Toussaint, Bayan Françoise
Pelletier'nin evi
13, Franklin-Roosevelt Bulvarı
69500 Bron

"İzninize sormak isterim... Adresi nasıl buldunuz? Ben eşinizin kaybolduğunu sanıyordum. Onca zamandır bir işte çalışıyor olması, bir sosyal sigorta numarası olması gerekiyordu!"

Doğru. Belediye ortadan kayboluşundan birkaç sonra mezarlık bekçiliği maaşını ödemeyi kesmişti. Bunu da çok sonradan öğrenmiştim. Bay ve Bayan Toussaint, maaş bordrosunu alıyor ve vergi beyanlarıyla ilgileniyordu. Hemzemin geçidi bekçiliğinde olduğu gibi, mezarlık bekçisi olarak da ne kira ne de aidat ödüyorduk. Günlük alışverişleri ben kendi maaşımdan karşılıyordum. Philippe Toussaint bana, "Sana başını sokacak sıcak ve aydınlık bir çatı veriyorum, sen de karşılığında benim karnımı doyuruyorsun," derdi.

Motosikleti için yaptığı harcamalar dışında, birlikte yaşadığımız yıllar boyunca maaşına dokunmamıştı. Onun da Léonine'in de kıyafetlerini ben satın alıyordum.

"O olduğuna emin misiniz? Toussaint pek yaygın bir soyadı. Belki de bir isim benzerliğidir. Ya da ona benzeyen biri..."

Noter Rouault'ya herkesin yanılabileceğini, ancak onlarca yıl bir hayatı paylaştığımız insanı, saçları dökülse de kilo alsa da tanıyabileceğimizi, Philippe Toussaint'i başka bir adamla karıştırmamın mümkün olmadığını söyledim.

Noter Rouault'ya, Komiser Julien Seul'den bahsettim, adının gerçekten de Julien Seul olduğunu, annesinin külleriyle birlikte mezarlığıma geldiğini, Gabriel Prudent'ı, komiserin, mantomun içinden görünen kırmızı elbisem nedeniyle Philippe Toussaint hakkında, bana sormadan yürüttüğü araştırmayı, mezarlığımdan yalnızca yüz on kilometre uzakta yaşamakta olan Philippe Toussaint'in dirilişini, Nono'nun, yani mezar kazıcısı "Norbet Jolivet"nin arabasını ödünç aldığımı, Bron'a kadar gittiğimi, Franklin-Roosevelt Bulvarı, 13 numara adresindeki evin yanına aracı park ettiğimi, 13 numaradaki o evin Fransa'nın doğu tarafında, Malgrange-sur-Nancy'de hemzemin geçit bariyeri bekçiliği yaparken yaşadığım eve benzediğini, ancak bir kat daha yüksek olduğunu ve meşe ağacından, çift cam pencerelerinde güzel perdeleri bulunduğunu anlattım. Evin tam karşısında Carnot adında bir kafeterya vardı. Orada beklerken üç fincan kahve içmiştim. Neyi beklediğime dair hiçbir fikrim yoktu. Sonra onun caddeden karşıya geçtiğini gördüm.

Yanında başka bir adam vardı. İkisi de gülümsüyordu. Benim bulunduğum yöne doğru yürüdüler ve kafeteryaya girdiler. Başımı öne eğdim.

Philippe Toussaint arkamdan geçerken yüzümü barın tezgâhına doğru kapamak zorunda kaldım. Kokusunu tanıdım. Caron erkek parfümü ile başka kadınların kokularının karışımı olan kendine özgü kokusu... Nefret edilse de giyilen bir giysi gibi, o kadınların kokularını hep üzerinde taşırdı. Muhtemelen kötü anı gibi tenine yapışan eski metreslerinin kokusuydu ve o kokuyu, aradan yıllar geçmesine rağmen, yalnız ben duyabiliyordum.

İki adam günün menüsünden seçim yaptı. Karşımdaki aynadan onun öğle yemeği yemesini izledim. Hayatta her şeyin mümkün olabildiğini, gülümsediğini ve herkesin kendine yeni bir hayat kurabildiğini, ne benim ne de Léonine'in uzun süredir ondan haber alamamış olduğumuzu, bunu onun bugünkü yaşamında kimsenin bilmediğini, insanın bir hayattan kaybolup diğerinde ortaya çıkabildiğini düşünüyordum. Burada veya başka bir yerde, herkes kendine yeni bir yaşam kurabilir, her şeyi yeniden inşa edebilirdi. Herkes, bir tur atmaya çıkıp geri dönmeyen Philippe Toussaint olabilirdi.

Philippe Toussaint şişmanlamıştı ama yüzünde içten bir gülümseme vardı. Birlikte yaşadığımız süre boyunca onun bu şekilde gülümsediğini hiç görmemiştim. Bakışları hâlâ meraktan yoksundu. Franklin-Roosevelt Bulvarı'nda oturuyordu. Ama onun bugün bile, eskisine göre daha fazla gülümsediği bugün bile, Roosevelt'in kim olduğunu bilmediğinden emindim. Hayatını değiştirmiş olsa da, "Franklin Roosevelt kimdir?" diye sorsalardı, "Oturduğum bulvarın adı," cevabını verirdi.

Bar tezgâhındaki sandalyeme tünemiş halde, onun hayatımdan çıkıp bir daha dönmemiş olmasından dolayı ne denli şanslı olduğumu anladım. Yerimden kıpırdamamış, arkamı dönmemiştim. Onun yalnızca aynadaki gülümseyen yansımasını görüyordum.

Garson kız ona, "Bay Pelletier," diye hitap etmişti. Ancak ben bunun ona iki defa, "patron" diye seslenen arkadaşının adı olduğunu düşünmüştüm. Ardından garson kız, "Her zamanki gibi Bay Pelletier'nin hesabına mı yazalım?" diye sorduğunda, Philippe Toussaint, "Evet," cevabını verdi.

Onu sokakta takip ettim. İki adam yan yana yürüdü. Kafeteryanın iki yüz metre kadar uzağında bulunan, "Pelletier Tamirhanesi" adında bir otomobil tamirhanesine girdiler.

Philippe Toussaint ortadan kaybolduğundaki halim kadar harap bir arabanın arkasına saklandım. Arızalı, vuruk, çizik,

kaderine karar verilene dek bir köşeye bırakılmış bir otomobil... Onu muhtemelen birkaç yedek parça için tutuyorlardı. Deposunda ancak marşa basacak, yolun sonunu tamamlayacak kadar benzin kalmış bir otomobil...

Philippe Toussaint camekân içinde bir ofise doğru yöneldi. Bir telefon görüşmesi yaptı. Patron gibi görünüyordu. Ancak on dakika kadar sonra Françoise Pelletier geldiğinde, patron değil, patronun kocası gibi göründü. Kadına gülümseyerek bakmıştı. Kadına âşık bir adam gibi bakmıştı. Ona bakmıştı...

Oradan ayrıldım.

Nono'nun aracına döndüm. Hatalı park ettiğim için, silecek ile cam arasına yüz otuz beş avroluk ceza tutanağı sıkıştırılmıştı.

Notere gülümseyerek, "İşte hayat hikâyem," dedim.

Noter Rouault bir an hiçbir şey söyleyemeden kaldıktan sonra, "Sevgili Violette," dedi, "meslek hayatımda görmediğim şey kalmadı. Oğul yerine geçen dayılar, birbirlerini kardeşlikten meneden kız kardeşler, sahte dullar, sahte çocuklar, sahte anneler, sahte babalar, sahte beyanlar, sahte vasiyetler... Ama böyle bir hikâyeyi hiç duymamıştım."

Ardından bana kapıya dek eşlik etti. Yanından ayrılmadan önce, bana her şeyle ilgileneceğine dair söz verdi. Avukat, mektup, boşanma formaliteleri...

Noter Rouault'un gönlünde ayrı bir yerim vardır. Zira hava ne zaman don yapacak olsa, karısı için ektiği Afrika çiçeklerinin üzerlerini örterim. Marie Dardenne, Rouault (1949-1999).

32

Sevgili dostlarım, öldüğümde mezarlığa bir söğüt dikin. Ağlayan yapraklarını seviyorum. Soluk ışığı benim için tatlıdır, değerlidir ve gölgesi uyuduğum toprağa ağır gelmez.

Nisan ayında, yaprak bitleriyle mücadele etmek için, güllerimin ve ölülerin güllerinin üzerlerine uğur böceği larvaları koyarım. Küçük bir fırçayla uğur böceklerini bitkilerin üzerine tek tek bizzat ben yerleştiririm. Baharda mezarlığımı âdeta yeniden boyarım. Sanki yerle gök arasına merdiven kuruyormuşum gibi... Hayaletlere veya iki âlem arasında sıkışmış ruhlara inanmam ama uğur böceklerine inanırım.

Bir uğur böceği üzerime konduğunda, bir ruhun bana bir işaret gönderdiğini düşünürüm. Çocukken, annemin beni babam öldüğü için terk ettiğini, babamın beni görmeye geldiğini düşünürdüm. Kendimize hep duymak istediğimiz hikâyeleri anlattığımız için, babamın *The Wild Wild West*'in kahramanı Robert Conrad'a benzediğini, yakışıklı, güçlü, şefkatli bir adam olduğunu, beni gökyüzünden sevmeye, korumaya devam ettiğini hayal etmişimdir.

Kendi koruyucu meleğimi icat ettim. Doğduğum gün geç gelen meleğim... Ve sonra büyüdüm. Ve koruyucu meleğimin

bana süresiz sözleşmeyle bağlı olmadığını, sık sık İşçi Bulma Kurumu'na gittiğini ve Brel'in söylediği gibi "her gece kalitesiz şarapla" sarhoş olduğunu, Robert Conrad gibi yaşlandıkça yakışıklılığından kaybettiğini anladım.

Başka işim yoksa, araya bir cenaze girmezse, uğur böceklerimi tek tek yerleştirmem on günümü alır. Onları gül çalılarının üzerine yerleştirmek bana, güneş her köşesine nüfuz etsin diye mezarlığımın kapılarını açmak gibi gelir. Sanki güneş ışınlarına verilen bir geçiş izni gibi... Ama bu, nisan ayında ölümleri ve mezarlık ziyaretlerini önlemez.

Onun gelişini yine duymamıştım. Arkamdaydı. Julien Seul tam arkamdaydı... Kıpırdamadan beni izliyordu. Ne kadar zamandır orada dikiliyordu bilmiyordum. Kucağında annesinin küllerinin bulunduğu bir vazo tutuyordu. Gözleri, üzerine hafif bir kış güneşi vuran siyah mermerler gibi parlıyordu. Soluğum kesildi.

Onu görmek bende giysi dolaplarımda yaptığım ayrımın etkisini uyandırdı; pembe ipek iç çamaşırları üzerinde siyah yünlü elbise... Ona gülümsemedim, ancak kalbim en sevdiği pastayı almak için pastanenin kapısının açılmasını bekleyen bir çocuğun kalbi gibi çarpıyordu.

"Size annemin son uykusunu neden Gabriel Prudent'la uyumak istediğini söylemeye geldim."

"Erkeklerin ortadan kaybolmalarına alışkınım."

Bu ona verebildiğim tek cevap olmuştu.

"Rica etsem beni onun mezarına götürür müsünüz?"

Fırçamı nazikçe Monfort ailesinin mezar taşının üzerine bıraktım ve Gabriel Prudent'ın mezarına doğru yöneldim. Julien Seul de peşimden gelirken, "Yolumu bulmakta hiç becerikli değilimdir, hele söz konusu bir mezarlık olunca..." dedi.

19 numaralı ağaçlı yola doğru, hiç konuşmadan yan yana yürüdük. Gabriel Prudent'ın mezarına vardığımızda, Julien Seul annesinin küllerinin bulunduğu vazoyu mezarın üzerine

bıraktı, sanki doğru yeri bulamıyormuş, bir yapbozun parçasını yerleştirmeye çalışıyormuşçasına birkaç kez kaldırıp yeniden koydu. Nihayet baş taşının hemen dibine, gölgeye bıraktı.

"Annem gölgeyi güneşe tercih ederdi..."

"Onun için yazdığınız konuşmayı okuyacak mısınız? Sizi yalnız bırakmamı ister misiniz?"

"Hayır, daha sonra, mezarlığın kapıları kapandığında, sizin okumanızı tercih ederim. Sizin bu işi en iyi şekilde yapacağınızdan eminim."

Kül vazosu çam yeşiliydi. Üzerine, altın harflerle "Irène Fayolle (1941-2016)" yazılmıştı. Julien Seul bir süre annesinin başında durdu. Ben de onun yanında kaldım.

"Dua etmesini hiç bilmem... Çiçekleri de unuttum. Hâlâ çiçek satıyor musunuz?"

"Evet."

Bir nergis saksısı seçtikten sonra, bir mezar plaketi almak üzere kasabaya inmeyi arzu ettiğini söyledi ve Lucchini kardeşlerin mağazası olan Le Tourneurs du Val'e kadar ona eşlik edip edemeyeceğimi sordu. Hiç düşünmeden kabul ettim. Yirmi yıldır nasıl gidileceğini tarif etsem de oraya adımımı hiç atmamıştım.

Komiserin soğuk tütün kokan aracına bindim. Sessizdi. Ben de sessizdim. Anahtarı kontağa soktuğunda, müzik çaların içindeki CD'nin çalmaya başlamasıyla Alain Bashung, "Elsass Blues" diye bangır bangır haykırmaya başladı. İkimiz de yerimizden sıçradık. Julien Seul sesi kıstı. Gülmeye başladık. Alain Bashung, o muhteşem ama insanın âdeta ciğerini yerinden sökercesine hüzünlü olan o şarkısıyla ilk defa birilerini güldürmüş olmalıydı...

Le Tourneurs du Val'in önüne park ettik. Lucchini kardeşlerin mağazası morgun hemen bitişiğindeydi. Diğer tarafında ise Brancion-en-Chalon'un Çin restoranı Phénix vardı. Bu durum

kasabalıların en sevdiği alay konusu olsa da restoranın öğle saatlerinde tıklım tıklım dolmasına engel değildi.

Vitrininde mezar plaketleri, yapma çiçek buketleri bulunan Le Tourneurs du Val'in kapısını itip içeri girdik. Yapma çiçeklerden nefret ederim. Plastikten veya sentetik bir gül, güneşi taklit etmeye çalışan gece lambası gibidir.

İçeride, parkenizin rengini seçebileceğiniz bir yapı market gibi tabut tahtaları sergileniyordu. Sıra dışı tabutların yapıldığı değerli ağaç türleri mevcuttur. Onların ardından, ikinci kalite tabutlar gelir; yumuşak, sert, egzotik ahşaplar, kontrplaklar... Umarım, bir canlıya duyduğumuz sevgi, seçtiğimiz ahşabın kalitesiyle ölçülmüyordur.

Vitrinde sergilenen hemen hemen her plaketin üzerinde, "Çalı bülbülü, bu mezarın etrafında uçarsan, ona en güzel şarkını söyle," tarzı bir cümle yazıyordu. Julien Seul, Pierre Lucchini'nin kendisine gösterdiği birkaç yazıyı okuduktan sonra, siyah zemin üzerine pirinç harflerle "Anneme," yazılı bir plaketi seçti. Ne bir şiir ne bir edebî söz...

Pierre, mağazasına geldiğimi görünce şaşırmıştı. Yıllardan beri haftada birkaç defa evime uğramasına, mezarlığıma asla beni selamlamadan girmemesine rağmen, ne diyeceğini bilememişti. Pierre hakkında neredeyse her şeyi biliyordum; misket torbalarını, ilk aşkını, karısını, çocuklarının boğaz ağrılarını, babasını kaybettiğinde yaşadığı kederi, saç dökülmesine karşı kullandığı ürünleri... Ama orada, o plastik çiçeklerin ve sonsuzluktan söz eden mezar plaketlerinin arasında, bir yabancı gibiydim.

Julien Seul ödeme yaptıktan sonra mağazadan ayrıldık. Mezarlığa doğru giderken, Julien Seul beni akşam yemeğine davet etti. Annesinin ve Gabriel Prudent'ın hikâyesini anlatmak istiyordu. Ayrıca bana tüm yaptıklarım için teşekkür etmeyi, bana sormadan Philippe Toussaint hakkında araştırma yap-

tığı için özür dilemeyi arzu ediyordu. "Tamam, ancak benim evimde yemeyi tercih ederim," diyerek kabul ettim.

Böylece her yemek arasında garsonun gelişiyle sohbetimizin bölünmeyeceğini, konuşmak için daha geniş zamana sahip olacağımızı, menüde kırmızı et olmasa da yine de lezzetli bir yemek hazırlayacağını ekledim. Bana, hiç kalan olmasa da Bayan Bréant'ın odasını rezerve edip akşam sekize doğru geleceği cevabını verdi.

33

Zaman her şeyi alıp götürür, tutkular unutulur...
Size, "Eve geç gelme", "Sakın üşüteyim deme," diye
fısıldayan zavallıların seslerini unutursunuz...

Irène Fayolle ve Gabriel Prudent, 1981 yılında Aix-en-Provence'da tanıştılar. O zamanlar Irène kırk, Gabriel ise elli yaşındaydı. Gabriel, cezaevinden bir mahkûmun kaçmasına yardımcı olan bir mahkûmu savunuyordu. Irène Fayolle, hem çalışanı hem de dostu Nadia Ramirès'nin ricası üzerine mahkemede bulunuyordu. Sanığın iş birlikçisinin karısı olan Nadia Ramirès, iki saç bakımı bir fön arasında, Irène'e, "Âşık olacağımız adamı seçebilseydik hayat ne kadar kolay olurdu," demişti.

Irène Fayolle, Avukat Prudent'ın savunmasını sunduğu duruşmaya katıldı. Gabriel Prudent, anahtar seslerinden, özgürlükten, kendini yaş kemale ermeden dört duvar arasından kurtarma, gökyüzüne, unutulan ufuk çizgisine, bistrodaki kahve kokusuna yeniden kavuşabilme ihtiyacından, mahkûmlar arasındaki dayanışma duygusundan bahsetti. Toplu olarak bir yere hapsedilmenin insanlar arasında gerçek kardeşliği doğurabileceğini, konuşma özgürlüğünün bir çıkış yolu olduğunu, özgürlüğü kaybetmenin, sevilen birinin kaybına benzediğini,

bir yas sürecini beraberinde getirdiğini, bunu kimsenin yaşamadan bilemeyeceğini anlattı.

Stefan Zweig'in *Bir Kadının Hayatından Yirmi Dört Saat* adlı eserindeki gibi, savunma konuşması sırasında, Irène Fayolle, yalnızca Avukat Prudent'ın ellerine bakıyordu. Kâh açılıp kâh kapanan, kusursuz saydamlıkta, tertemiz, beyaz tırnaklı, uzun ellerine... İçinden, *ne tuhaf,* diye geçiriyordu, *Elleri hiç yaşlanmamış, âdeta çocukluğunda kalmışlar gibi... Bir delikanlının, bir piyanistin ellerini andırıyorlar.*

Eller, Gabriel Prudent jüri heyetine doğru yaklaşırken açılıyor, savcıya hitap ederken sanki gerçek yaşlarına dönercesine, bodur görünmelerine neden olan bir kasılmayla kapanıyor, mahkeme başkanına döndüğünde hareketsiz kalıyor, salondaki izleyicilere bakarken iki heyecanlı genç kız gibi yerlerinde duramıyor, sanığa doğru döndüğündeyse sıcaklık arayan iki kedi yavrusu gibi birbirlerine yaklaşıyor, sokuluyorlardı. Birkaç saniye içinde, Gabriel Prudent'ın elleri kasvetten neşeye, tutukluluktan özgürlüğe geçiyor, ardından bir tür dua, yakarış halini alıyordu. Aslında, elleri onun sözlerine eşlik ediyordu.

Savunma tarafının dinlenmesini takiben, jürinin bir karar vermek üzere toplandığı sırada duruşma salonu boşaltıldı. Bir şeyler içmek üzere şehir merkezine gidildi. Aix'te hava her zaman olduğu gibi güneşliydi. Bu durum Irène'e ne neşe ne de hüzün veriyordu. Güneşli havalara karşı daima duyarsız kalmış, hiç umursamamıştı.

Nadia Ramirès bir mum yakmak üzere Saint-Esprit Kilisesi'ne gitti. Irène de rastgele bir kafeye girdi. Diğerleri gibi terasta oturmak istemiyordu. Kalabalıktan kaçmak için birinci kata çıktı. Kitap okumak istiyordu. Önceki akşam, Paul çoktan uykuya daldığında bir romana başlamıştı ve ona devam etmek istiyordu.

Güneşi sevse de kalabalıktan hoşlanmayan Avukat Prudent da aynı salonda, tek başına bir köşede oturuyordu. Kapalı bir

pencereye doğru yaslanmıştı. Dalgın gözlerle sigara üzerine sigara yakarak müvekkili hakkında verilecek kararı bekliyordu. Katta kendisinden başka kimse olmasa da sigarasının koyu dumanı salonu tavandaki lambalara dek dolduruyordu. Bir sigarayı söndürmeden diğerini paketten çıkarıyordu. Irène'in gözleri, bir kez daha, onun izmariti kül tablasının içinde ezen sağ eline takıldı. Önceki gece başladığı o romanda, kaderlerinde birbirleriyle karşılaşmak olan kişilerin birbirlerine görünmez bir iple bağlı olduklarını, o ipin dolaşabildiğini ancak hiç kopmadığını okumuştu.

Gabriel Prudent, Irène Fayolle'u merdivenin başında gördüğünde, "Az önce siz de duruşma salonundaydınız," dedi. Bu bir soru değil, gözlemdi. Duruşma salonu kalabalıktı, Irène Fayolle sondan bir önceki sırada oturuyordu. Nasıl olmuştu da onu fark edebilmişti? Irène bunu sormadı. Sessizce bir köşeye yerleşti.

Gabriel Prudent, sanki Irène'in aklından geçen soruyu duymuşçasına, ona asıl ve yedek jüri üyelerinin, sanıkların ve banklarda oturan herkesin kıyafetlerini tek tek anlatmaya koyuldu. Bir pantolonun, eteğin veya kazağın renginden bahsederken tuhaf sözcükler kullanıyordu; "Amarant kırmızısı", "Hazar mavisi", "İspanyol beyazı", "badem rengi", "mercan rengi"... Duyan onu Saint-Pierre pazarında kumaş tüccarı veya boyacı sanırdı. Hatta üçüncü sırada en solda oturan, "saçlarını tepesinde fıskiye şeklinde toplamış, gelincik rengi bir fular takmış, gri keten kıyafetli kadının," böcek şekilli bir broş taktığını bile fark etmişti. Bu akıllara durgunluk veren kıyafet tariflerine, zaman zaman el hareketleri de eşlik ediyordu. Bilhassa da "yeşil" rengi telaffuz etmekten kaçınıyor, sanki bu sözcük ona yasak edilmişçesine, onun yerine "zümrüt", "nane", "fıstık" veya "zeytin" ifadelerini kullanıyordu.

Sessizliğini korumaya devam eden Irène Fayolle, bir avukatın herkesin kıyafetini ezbere bilmesinin ne gibi bir amacı olabileceğini düşünüyordu.

Gabriel Prudent, bir kez daha, sanki onun düşüncelerini duymuşçasına, bir mahkemede insanların kıyafetlerinin her şeyi anlattığını söyledi. Masumiyet, pişmanlıklar, suçluluk duygusu, kin veya af dileme... Herkes hüküm gününde, kendisinin veya başkasının ne giyeceğine tam olarak karar veriyordu. Tıpkı nikâhında veya cenazesinde olduğu gibi... Rastlantıya yer yoktu. Gabriel Prudent, her bireyin nasıl giyindiğine bakarak mağdur taraftan mı yoksa karşı taraftan mı, savcı tarafından mı, yoksa savunma tarafından mı, bir baba, bir erkek kardeş, bir anne, bir komşu, bir tanık mı olduğunu tahmin edebiliyordu. Savunmasını, sözcüklerini ve bakışlarını herkesin giyimine, tavrına göre ayarlıyordu. Mesela Irène Fayolle'un o günkü giyim tarzına bakıldığında, davayla ilgisi olmadığı, herhangi bir tarafı tutmadığı, mahkeme salonuna bir hevesle geldiği anlaşılıyordu.

"Bir heves"... Gerçekten de bu sözcüğü kullanmıştı... Irène cevap verecek zamanı bulamadı. Nadia Ramirès çıkageldi. Irène'e öylesine güzel havalarda kendini bir bistroya hapsederek abarttığını, erkek arkadaşının açık hava için neler vermeyeceğini, beraat ederse, kutlamak için tüm Aix'in davetli olduğu bir kutlama yapacaklarını söyledi. Irène Fayolle ise içinden, *benim hayalim çantamdaki romanı okumaya devam etmek ... ya da bu salonun diğer ucunda sigara üzerine sigara yakan adamla İzlanda'ya gitmek*, diye geçirdi.

Nadia, Avukat Prudent'ı selamladı, savunmasının olağanüstü olduğunu, avukatlık ücretini her ay azar azar ödeyeceğini, sevgili Jules'ünün onun sayesinde serbest kalacağını söyledi. Avukat, sigarasından çektiği iki nefes arasında ona, "Mahkeme kararını versin de bakarız..." dedi. "Pek şıksınız, şeker pem-

besi elbisenizi çok beğendim, eşinizin moralini yükselttiğine de kuşkum yok..." diye de ekledi.

Irène bir çay içti, Nadia ise kayısı suyu... Gabriel köpüksüz fıçı bira içtikten sonra hanımların da siparişlerini ödeyerek ayrıldı. Irène son bir defa, onun dosyasını hırsla kavrayan ellerine, davasını tutan iri pençelerine baktı.

Irène Fayolle, yalnızca aile bireylerinin içeri alınması nedeniyle kararın ilan edildiği duruşma salonuna giremedi. Ama çıkan insanların kıyafetlerini incelemek için, mahkeme önünde, giriş koridorunun diğer ucunda bekledi. Lacivert renkli süveteri, mercan elbiseyi, nane eteği ve fıskiye topuzlu kadının böceğini gördü. Hepsini birbiri ardına gördü...

Irène tek başına Marsilya'ya döndü. Nadia Ramirès, sevgili Jules'ünün beraatini o teras senin bu teras benim kutlamak için Aix'te kaldı.

Birkaç hafta sonra Irène kuaför salonunu kapattı ve çiçek yetiştirme işine başladı. Kendi kendine, elleriyle başka bir şey yapmak istediğini, saç kesmekten, amonyaklı ürünlerden, saç yıkama lavabolarından ve bilhassa da gevezelik etmekten bunaldığını söyledi. Irène Fayolle suskun karakterliydi, kuaför olamayacak kadar ketum biriydi. İyi bir kuaför olmak için meraklı, komik ve cömert olmak gerekiyordu. Irène Fayolle, bu özelliklerden hiçbirine sahip olmadığını düşünüyordu.

Yıllardır toprağa ve güllere doğru bir çekim duyuyordu. Kuaförü için aldığı parayla Marsilya'nın 7. bölgesinde gül bahçesine dönüştürdüğü bir arsa satın aldı. Çiçeklerin nasıl dikileceklerini, nasıl büyütülüp nasıl sulanacaklarını ve nasıl toplanacaklarını öğrendi. Gabriel Prudent'ın ellerini düşünürken, vişne, ahududu, nar rengi, katmerli gül çeşitleri yaratmayı da öğrendi.

Duruma göre gökyüzüne açılan eller gibi, açılıp kapanan çiçekler yarattı.

Bir yıl sonra, Irène Fayolle Nadia Ramirès'ye Aix-en-Provence'taki ikinci bir davada eşlik etti. Kadının kocası, yine bir yasa dışı madde kaçakçılığı meselesinden enselenmişti. Irène, yola çıkmadan önce, "hevesli" görünmemek için nasıl giyinmesi gerektiğini düşündü.

Hayal kırıklığına uğramıştı. Avukat Prudent yoktu. Bölgeden ayrılmıştı. Irène, bunu Marsilya'dan Aix'e doğru otomobilde yol alırken, Nadia'nın sevgili Jules'ünün savunmasını Avukat Prudent'ın değil başka bir meslektaşının yapacağından dolayı endişe ettiğini söylemesi üzerine öğrenmişti.

Irène, tatile çıkan, ancak gideceği yerde deniz olmadığını öğrenen bir çocuk gibi, "Ama, nasıl olur?" diye sordu.

Bir boşanma meselesiydi. Taşınmıştı. Yani Nadia'nın bildikleri bundan ibaretti...

Aradan aylar geçti. Bir gün bir kadın çiçekçi dükkânına gelerek Aix-en-Provence'a gönderilmek üzere beyaz güllerden bir çelenk siparişi verdi. Irène, teslimat makbuzunu doldururken, çelengin Gabriel Prudent'ın eşi Martine Robin için, Saint-Pierre d'Aix mezarlığına bırakılması gerektiğini kaydetti.

Irène ilk defa bir siparişi bizzat teslim etti. Aix-en-Provence'ta, 5 Şubat 1984 sabahında hava buz gibiydi. Teslim edilecek çiçek çelengine özel bir itina göstermişti. Çelenk, Peugeot kamyonetinin arka koltuğunu olduğu gibi kaplıyordu.

Saint-Pierre mezarlığında bir belediye çalışanı, Martine Robin'in henüz defnedilmediği mezar yerinin yakınına gülleri bırakması için aracıyla taşlı yollardan geçmesine izin verdi. Saat henüz sabah 10'du ve cenaze töreni öğleden sonraydı.

Mermere, "Martine Robin – Prudent (1932-1984)" kazınmıştı. İsminin altına fotoğrafı da yerleştirilmişti bile... Objektife gülümseyen, güzel esmer bir kadının otuzlu yaşlarda çekilmiş bir fotoğrafı...

Irène beklemek üzere aracından çıktı. Gabriel Prudent'ı bir kez daha görmek istiyordu. Uzaktan bile olsa... Hatta gizlice

bile olsa... Defnedilenin onun karısı olup olmadığını, dul kalanın o olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Ölüm ilanlarını aramış ama hiçbir bilgi bulamamıştı.

"Martine Robin'in Aix-en-Provence'da elli iki yaşında ani ölümünü duyurmaktan büyük üzüntü duyuyoruz. Martine, Gaston Robin ve Micheline Bolduc'ün kızıydı. Kızı Marthe Dubreuil, erkek ve kız kardeşi Richard ve Mauricette, teyzesi Claudine Bolduc-Babé, üvey annesi Louise, kuzenleri, yeğenleri ve yakın arkadaşları Nathalie, Stéphane, Mathias, Ninon ve daha niceleri yasta..."

Gabriel Prudent'dan hiçbir iz yoktu. Sanki yas görevi listesinden çıkarılmış gibiydi.

Irène mezarlıktan çıktı, aracına bindi ve yaklaşık üç yüz metre yol aldıktan sonra, karşısına ilk çıkan bistroya girdi. Bir yol üstü bistrosu... İçinden, *ne tuhaf, mezarlık ile Aix Belediyesi'nin yüzme havuzu arasına sıkışmış, sanki yol üstünde yolunu kaybetmiş,* diye geçirdi.

Park etti, az kalsın gerisin geri dönecekti. Zira bistronun pencereleri çok kirliydi ve asılı perdeler ona terk edilmiş izlenimi veriyordu. Ancak içeride, hafif kambur bir silüet fark edince durdu. Kirli pencerelere rağmen onu tanıdı. Oradaydı. Gerçekten de orada... Kapalı bir pencereye yaslanmış, dalgın gözlerle sigarasını tüttürüyordu.

Irène bir an için gördüğü kişinin o olmasını aşırı arzu etmesi nedeniyle hayal gördüğünü, gerçek hayatta değil de bir romanda olduğunu sandı. İnsanın ilkokul çağlarında kendine verdiği sözlerden daha tuhaf bir durumdu. Ayrıca o adamı üç yıl önce, yalnızca bir defa görmüştü.

Irène içeri girdiğinde, Gabriel başını kaldırdı. Bar tezgâhında üç adam vardı. Yalnızca Gabriel bir masada oturuyordu. Irène'e, "Jean-Pierre Reyman ve Jules Ramirès davası için Aix'e gelmiştiniz. Mitterrand'ın seçimleri kazandığı yıldı... Bir heves gelenlerdendiniz," dedi.

Irène onun kendisini tanımasına, sanki pek mantıklıymış gibi, şaşırmamıştı.

"Evet, merhaba. Nadia Ramirès'nin arkadaşıyım."

Başını salladı. Sönmekte olan izmaritinin ucuyla yeni bir sigara yaktı ve "Hatırlıyorum," diye cevapladı. Sonra onu masasına oturmaya davet etmeden, sanki kararlaştırılmışçasına, iki kahve ve iki Calvados sipariş etti. İşaret parmağı ile önce tavanı, sonra garsonu işaret etti. Hayatında kahve, hele de sabahın onunda Calvados içmemiş, yalnızca çay içmiş olan Irène Fayolle, Gabriel'in iri ellerine baktı ve karşısına oturdu. Elleri hâlâ yaşlanmamıştı.

Sohbete ilk başlayan Gabriel oldu. Anlattı da anlattı... Aix'e, karısı, yani eski karısı Martine'in defni için geri döndüğünü, kutsal su havuzlarına, rahiplere ve suçluluk duygusuna dayanamadığını söyledi. Yani dinî törene gitmeyecek, orada bekleyecek, yalnızca cenazeye katılacaktı. İki yıldır Mâcon'da başka bir kadınla yaşıyordu. Karısı, yani eski karısı Martine'i, ayrılışından beri bir daha görmemişti. Başka bir kadınla tanışıp onu terk etmişti. Tek çocukları vardı, o da kendisiyle konuşmuyordu. Martine'in ölüm haberiyle yıkılmıştı ama onu kimse anlamıyordu. Daima karısını yüzüstü bırakan bir pislik olarak kalacaktı. Âdeta ölüm sonrası bir intikam gibi, karısı, yani eski karısı Martine veya kızı, (o kadarını tam olarak bilemiyordu) soyadını mezar taşına kazıtmışlardı. Martine, sonsuzluk uykusuna onu da beraberinde götürmüştü.

"Ya siz? Siz böyle bir şey yapar mıydınız?"

"Bilmem."

"Aix'te mi yaşıyorsunuz?"

"Hayır, Marsilya'da yaşıyorum. Bu sabah karınız, yani eski karınız için çiçek teslim etmek üzere mezarlığa geldim. Tekrar yola koyulmadan önce bir çay içmek istedim. Hava soğuk. Aslında soğuktan pek rahatsız olmam, bilakis severim... Ancak üşümüştüm. Şimdi Calvados içimi ısıttı. Sanırım başım

dönüyor. Hatta sanmıyorum, cidden dönüyor... Bu durumda yola hemen çıkmasam iyi olur. Calvados fena çarpıyor insanı... Merakımı bağışlayın ama yeni eşinizle nasıl tanıştınız?"

"Ah, öyle orijinal bir hikâye değil... Yıllardır savunmasını üstlendiğim bir adamın karısıydı. Adam hapse gire çıka, ben savunma hazırlaya hazırlaya, eşine onun durumunu açıklaya açıklaya, nihayetinde karısıyla birbirimize âşık olduk. Sizin de hiç başınıza geldi mi?"

"Ne geldi mi?"

"Âşık olmak."

"Evet, eşim Paul Seul'e âşık oldum. Bir oğlumuz var. Adı Julien, on yaşında."

"Çalışıyor musunuz?"

"Çiçek yetiştiricisiyim. Daha önce kuaförlük yapıyordum. Ama işim çiçek satmaktan ibaret değil, melezleme de yapıyorum."

"Ne yapıyorsunuz?"

"Melezleme. Farklı gül çeşitlerini karıştırıp yeni güller yaratıyorum."

"Neden?"

"Çünkü ırkların karışmasını seviyorum..."

"Ne tür renkler elde ediyorsunuz peki? İki kahve-Calvados daha lütfen!"

"Vişne çürüğü, ahududu, nar, hatta toz pembe... Beyaz gül çeşitleri de yetiştiriyorum."

"Ne tür beyaz?"

"Kar beyazı... Karı çok severim. Güllerim de soğuğa karşı dayanıklıdır."

"Peki ya siz? Hiç renkli kıyafetler giymez misiniz? Aix'teki duruşmada da baştan aşağı bej giyinmiştiniz."

"Canlı renkleri çiçeklerin ve güzel kızların üzerinde görmeyi tercih ederim."

"İyi de siz de güzelsiniz. Yüzünüzde hayatın yansıması var. Neden gülümsüyorsunuz?"

"Gülümsemiyorum. Sarhoş oldum."

Öğleye doğru, iki salatalı omlet ve iki kişilik patates kızartması tabağı siparişi verdiler. Irène bir de çay siparişi verdi. Gabriel, "Çay ve omletin birlikte pek iyi gideceğini sanmıyorum," deyince, "Çay her şeyle gider," diye cevapladı, "Tıpkı siyahın ve beyazın her şeye uyum sağladığı gibi..."

Yemek sırasında, Gabriel parmaklarını, patates kızartmasının tuzunu yaladı. Bir fıçı bira içti ve Irène İngiliz çayını karıştırırken, bilmem kaçıncı Calvados'u ısmarladı ve "Normandiya ve İngiltere de siyah ve beyaz gibi, her şeye uyarlar..." dedi.

Gabriel iki defa ayağa kalkmıştı. Irène, güneş ışığında, Gabriel'in etrafında, statik elektriklenmeyle kar taneleri gibi uçuşan tozlara baktı. Yeniden patates kızartması, çay ve Calvados sipariş ettiler. Aslında öylesine pis bir bistroda, Irène Fayolle bardakları ceketinin astarıyla silmeden kullanmazdı ama bu defa bardakları silmedi.

Cenaze aracı kapının önünden geçtiğinde saat 15.10'du. Irène zamanın nasıl geçtiğini anlamamıştı. Sanki bistronun kapısından gireli yalnızca on dakika olmuş gibi hissediyordu. Oysa beş saattir birliktelerdi...

Aceleyle kalktılar. Gabriel aceleyle adisyonu ödedi. Irène onu kamyonetiyle mezarlığa götürmeyi teklif etti. Martine Robin'in mezarının yerini biliyordu.

Araca bindiklerinde Gabriel Irène'e ismini sordu ve ona "siz" diye hitap etmekten sıkıldığını söyledi.

"Irène..."

"Ben de Gabriel."

Mezarlığın Martine Robin'in defnedileceği mezar hizasında, demir parmaklıklarının önüne geldiler. Gabriel araçtan inmedi.

"Burada bekleyelim Irène. Önemli olan burada olduğumu Martine'in bilmesi. Diğerleri umurumda değil..."

Aracın içinde sigara içip içemeyeceğini sordu. Irène, "Elbette," diye cevapladı. Gabriel pencereyi açtı, başını arkaya yasladı,

Irène'in sol elini tuttu ve gözlerini kapadı. Sessizce beklediler. Mezarlığın ağaçlı yollarında gidip gelen kalabalığı izlediler. O an, ikisi de sanki bir müzik dinliyormuş gibi hissediyordu.

Herkes ayrıldığında ve cenaze aracı yanlarından geçtikten sonra, Gabriel araçtan indi. Irène'den kendisiyle birlikte gelmesini rica etti. Irène'in tereddüt etmesi üzerine, "Lütfen," diyerek ısrar etti. Yan yana yürüdüler.

"Martine'e onu bir başka kadın için terk ettiğimi söyledim. Ama yalandı... Gerçeği size söyleyebilirim Irène. Martine'i Martine yüzünden terk ettim. Diğerleri, uğruna başkalarını terk ettiğimiz kişiler aslında bir mazerettir. İnsanları kendileri yüzünden terk ederiz, altında başka bir neden aramaya gerek yok. Elbette ki bunu ona asla söylemeyeceğim. Hele de bugün..."

Mezarın başına vardıklarında Gabriel fotoğrafı öptü. Baş taşının üzerinde yükselen haçı iki eliyle kavradı, Irène'in duymadığı, duymaya da çalışmadığı sözcükler mırıldandı.

Irène'in getirdiği beyaz güller mezarın ortasındaydı. Çok sayıda çiçek, sevgi sözcükleri ve hatta bir de granitten kuş heykeli vardı.

*

"Peki size bütün bunları kim anlattı?"

"Annemin tuttuğu günlükte okudum."

"Anneniz günlük mü tutuyormuş?"

"Evet. Geçen hafta eşyalarını yerleştirirken, kolilerin arasında buldum."

Julien Seul ayağa kalktı.

"Saat sabahın ikisi olmuş, ben gideyim. Yorgunum. Yarın erkenden yola çıkacağım. Akşam yemeği için teşekkür ederim, çok lezzetliydi. Teşekkürler. Uzun zamandır böyle güzel yemek yememiş, bu kadar keyifli zaman geçirmemiştim. Tekrar

tekrar söylüyorum biliyorum ama kendimi iyi hissettiğimde tekrar ediyorum..."

"İyi de... Mezarlıktan sonra ne olmuş? Hikâyenin sonunu anlatmalısınız..."

"Hikâyelerinin bir sonu yoktur belki de..."

Elimi eline aldı ve bir öpücük kondurdu. Centilmen bir erkekten daha etkileyici hiçbir şey bilmiyorum.

"Hâlâ çok güzel kokuyorsunuz."

"Annick Goutal'dan *Eau du ciel*."

Gülümsedi.

"Hiç değiştirmeyin o halde. İyi geceler."

Paltosunu giydi ve sokağa açılan kapıdan çıktı. Kapıyı kapamadan önce bana, "Size hikâyenin sonunu anlatmak için geri döneceğim. Eğer şimdi anlatırsam beni bir daha görmek istemezsiniz..." dedi.

Yatağıma uzandığımda, sevdiğim bir romanın tam ortasındayken ölmek istemezdim diye düşündüm.

34

Sonsuza dek kalbimizdesin.

Evlenmemizden üç yıl sonra, 1992 yılının haziran ayında, Fransa demir yolları felce uğradı. Malgrange'da sabah 6.29 treni, 10.20 trenine, 10.20 treni ise 12.05 trenine dönüştü. Nihayetinde 13.30 treni saat 16.30'da raylar üzerinde durdu ve kırk sekiz saat hareket etmedi. Grevciler, bariyerimizden iki yüz metre ötesinde bir barikat kurdular. Trenin içi doluydu. O gün de hava aşırı sıcaktı. İçeridekiler Nancy-Épinal treninin pencerelerini ve kapılarını açmak zorunda kaldı.

Casino Süpermarket'te hiç o kadar çok müşteri olmamıştır. Şişelenmiş sular saatler içinde tükendi. Günün sonuna doğru Stéphanie artık şişeleri kasadan geçirmiyor, doğrudan trenin merdivenlerine gelerek dağıtıyordu. Birinci ve ikinci sınıf yolcu ayrımı ortadan kalkmıştı. Herkes dışarıda trenin gölgesinde, rayların etrafındaydı. SNCF denetleyicileri ve vatman aynı anda ortadan kayboldu.

Yolcular trenin yola devam etmeyeceğini anladıklarında, komşuların, arkadaşların araçları gelmeye başladı. Bazı yolcular yakınlarına gelip kendilerini almalarını söylemek üzere telefon etmek için bize geldi, bazıları da telefon kulübelerini kullandı. Birkaç saat içinde vagonların içleri ve etrafı ıssızlaştı.

Malgrange-sur-Nancy trafiği tamamen durmuştu. İnsanlar kapalı bariyere dek geliyor, yolcuları alıyor ve geldikleri yoldan geri dönüyorlardı. Saat 21.00'de, Grand-Rue Caddesi sessizdi, Casino kapılarını kapatıyordu. Demir storu aşağı indirirken Stéphanie'nin yüzü al aldı. Uzaktaki grevcilerin yalnızca sesleri duyuluyordu. Barikatların arkasında geceleyeceklerdi.

Karanlık bastırmış, Philippe Toussaint çoktan motosikletiyle turlamak üzere evden ayrılmıştı. Trenin ön vagonunda hâlâ iki yolcu olduğunu fark ettim. Bir kadın ve Léonine'in yaşlarında bir küçük kız... Kadına kendilerini almaya gelecek birinin olup olmadığını sordum. Bana Malgrange'a yedi yüz yirmi kilometre uzaklıkta yaşadığını, birilerinin onu almaya gelmesinin hayli zor olduğunu, torununu almak üzere Almanya'dan geldiğini ve Paris'e gitmekte olduğunu anlattı. Ertesi güne dek durumdan birilerini haberdar etmesi mümkün değildi. Hatta ertesi gün de mümkün olmayabilirdi...

Onu akşam yemeğine evime davet ettim. Reddetti. Israr ettim. Onayını beklemeden valizlerini aldım, arkamdan geldiler.

Léo derin bir uykudaydı.

Evin tüm pencerelerini açtım. İçerisi bir defacık olsun sıcaktı. Yorgunluktan bitkin düşen küçük Emmy'ye yemek hazırladım. Yemek sırasında Léo'nun oyuncak bebeklerinden biriyle oynadı. Sonra onu Léo'nun yanına yatırdım. İkisini birlikte uyurken görünce, sanırım ikinci bir çocuğum daha olsun istedim. Ama Philippe Toussaint istemezdi. Evin ikinci bir çocuk için aşırı küçük olduğunu söylediğini duyar gibiydim. Oysa yeni bir çocuğu barındıramayacak kadar küçük olan ev değil, sevgimizdi.

Célia'ya, yani Emmy'nin anneannesine, gece evimde uyumak zorunda olduklarını, boş trene geri dönmelerine razı olamayacağımı, bunun çok tehlikeli olduğunu söyledim. Ayrıca grev sayesinde yıllardır ilk defa tatil yaptığımı, evime bir misafir geldiğini, tren yolunun olabildiğince uzun süre kapalı kalmasını

dilediğimi, nihayet bariyerin alarmıyla yerimden zıplamadan sekiz saatten fazla kesintisiz bir uyku çekebileceğimi anlattım.

Célia bana kızımla birlikte yalnız yaşayıp yaşamadığımı sordu. Bu soru beni gülümsetti. Cevap vermek yerine, o güne dek asla gelmeyen "güzel bir vesile" için sakladığım çok iyi bir kırmızı şarabı açtım.

İçmeye başladık. İki kadehten sonra Célia gece evimde uyumayı kabul etti. Ona yatak odamda yer yapacak, ben de salondaki çekyatta eşimle birlikte uyuyacaktım. Philippe Toussaint'in evlendiğimizden beri yılda iki defa ziyaretimize gelen anne ve babası geldiğinde de çekyatta yatıyorduk. Léo'yu tatile götürmek üzere almaya gelirlerdi. Noel ile yılbaşı arasındaki bir hafta, yazları ise deniz kenarında on gün...

Üçüncü kadehten sonra misafirim davetimi, çekyatta kendisinin uyuması koşuluyla kabul etti.

Célia ellili yaşlardaydı. Yumuşacık bakışlı, çok güzel mavi gözleri vardı. Acele etmeden, telkin edici bir ses tonuyla ve çok hoş bir Akdeniz aksanıyla konuşuyordu.

Çekyat koşulunu kabul ettim. İyi ki de öyle yapmışım... Philippe Toussaint nihayet eve döndüğünde, bize hiç dönüp bakmadan, dosdoğru yatak odasına gidip kendini yatağa attı.

Philippe Toussaint'in geçişine bakan Célia'ya, "Eşim..." dedim. Hiçbir şey söylemeden gülümsedi.

Célia ve ben saat sabahın birine dek salonda oturup sohbet ettik. Pencereler hâlâ açıktı. Taşındığımızdan bu yana evin odaları ilk defa o kadar sıcaktı. Célia Marsilya'da yaşıyordu. Ona, evimin içine dek giren güneşi kuşkusuz kendisinin getirmiş olacağını, zira başka zamanlarda sıcağın evime âdeta göze görünmez bir bariyerle engelleniyormuşçasına girmediğini söyledim.

Şişedeki şarap bittiğinde, ona benim de kendisiyle birlikte uyumam koşuluyla çekyatta uyumasına izin vereceğimi, hayatta hiç kız arkadaşım veya kız kardeşim olmadığını, kızımla

bebekken uyumamızı saymazsak, yakın dostların yaptığı gibi hayatımda hiçbir zaman bir dostumla uyumadığımı söyledim. Célia, "Peki dostum... Birlikte uyuruz," diye cevapladı.

O gece, dostluk açısından eksikliğimi biraz olsun telafi ederek bir hayalimi gerçekleştirdim. Gece en iyi arkadaşımın evinde kalıp anne ve babası yan odada uyurken, birlikte evden kaçıp sokağın başındaki mobiletli çocuklarla buluşmak gibi hayaller...

Sanıyorum sabahın altısına dek konuştuk. Nihayet uykuya daldığımda güneş doğmuştu. Saat 9.00'da Léo yanıma gelerek beni uyandırdı ve yatağında konuşmasını bilmeyen bir kız çocuğunun olduğunu söyledi. Emmy Alman'dı, tek kelime Fransızca bilmiyordu. Léo beni soru yağmuruna tutamaya başladı...

"Neden salonda yatıyorsun? Babam neden giyinik halde yatakta? Bu kadın kim? Neden tren yok? Kim bu insanlar anne? Bu küçük kız kim? Aileden mi? Bizde mi kalacaklar?"

Ne yazık ki kalmadılar. Célia ve Emmy iki gün sonra ayrıldı. Trene bindiklerinde üzüntümden öleceğim sandım. Sanki onları yıllardır tanıyor gibiydim. Her grev nihayetinde sona erer... Tatil de öyle... Ben hayatımda ilk dostumla karşılaşmıştım. Célia, trenin yedi numaralı vagonunun yarı aralık penceresinden bana, "Gel, bizimle Marsilya'da yaşa..." dedi, "Mutlu olursun. Sana iş de bulurum. İnsanları yargılamak pek huyum değildir ama huyumun da Fransa gibi grevde olduğunu varsayalım. İçimden geçeni söyleyeceğim... Violette, kocanın sana uygun biri olmadığı çok açık. Terk et onu..."

Ona benim hayatta anne ve babadan mahrum kaldığımı, Philippe Toussaint'in sözde baba olsa da yine de baba olduğunu, Léonine'i babasından mahrum edemeyeceğimi söyledim.

Ayrılmalarından bir hafta sonra, Célia'dan uzun bir mektup aldım. Zarfın içine üç adet gidiş dönüş Malgrange-sur-Nancy, Marsilya bileti de koymuştu.

Sormiou fiyordunda bir evi vardı ve evini kullanımımıza sunuyordu. Buzdolabı dolu olacaktı. Nihayet hayatın tadını çıkarabilecektik. "Gerçek bir tatilin nihayet tadını çıkar Violette, kızınla birlikte denizi görün... Hayatın tadını çıkarın," diye yazmıştı. Ayrıca kendisine yatacak bir yer ve yemek sunduğumu hayatının sonuna dek unutmayacağını da söylüyordu. Ona sunduğum iki gün karşılığında, bana her yıl Marsilya'da tatil hediye ediyordu.

Philippe Toussaint gelmeyeceğini, "bir lezbiyen evine gitmekten başka yapacak işleri olduğunu" söyledi. Yatmadığı kadınlara bu adı veriyordu; "lezbiyen"...

Ben de gelmemesinin isabet olduğunu, böylece ben ve Léo yokken bariyerle ilgilenebileceğini söyledim. Kızımla birlikte o olmadan güzel vakit geçireceğimiz fikrine dayanamadı. Bunun üzerine birden Marsilya'ya aşkı depreşti... Altı yıldır ilk defa talepte bulunması üzerine SNCF[6] yerimize bakacak birilerini birkaç saat içinde buldu.

On beş gün sonra, 1 Ağustos 1992 tarihinde, Marsilya'yla tanıştık. Célia, bizi Saint-Charles tren garının peronunda bekliyordu. Koşarak kollarına atıldım. Havanın sıcaklığı perona iner inmez hissediliyordu. Célia'ya, "Peronun havası pek güzel," dediğimi hatırlıyorum.

Akdeniz'i ilk gördüğümde, Célia'nın aracında arka koltuktaydım. Penceremi açtım ve çocuklar gibi ağladım. Sanırım hayatımın şokunu, görkemli olanın karşısında duyulan o duygu selini yaşıyordum...

6 Fransa'nın tren ve demir yolu şirketi. (ç. n.)

35

Her şey silinir, her şey geçer. Anılar dışında...

Aşk mektupları, bir saat, bir ruj, bir kolye, bir roman, çocuk masalları, cep telefonu, ceket, aile fotoğrafları, 1966 takvimi, oyuncak bebek, bir şişe rom, bir çift ayakkabı, bir kalem, bir buket kuru çiçek, bir mızıka, bir gümüş madalya, bir çanta, güneş gözlüğü, bir kahve kupası, bir av tüfeği, bir muska, bir LP, kapağında Johnny Hallyday olan bir dergi... Bir tabutta her şeyi bulmanız mümkündür.

Bugün Jeanne Ferney'yi (1968-2017) gömdük. Paul Lucchini, tabutunun içine ölünün isteği üzerine çocuklarının bir portresini koyduğunu söyledi. Son dileklere çoğu zaman saygı duyulur. Ölüleri üzmeye cesaret edilmez, onlara itaatsizlik edildiğinde, öteki dünyadan bize kötü şans getireceklerinden çok korkulur.

Mezarlığın demir kapılarını kapadım. Jeanne'ın yeni çiçeklenmiş mezarının önünden geçerken, nefes alabilmeleri için çiçeklerin etrafındaki plastikleri çıkardım.

Huzur içinde yat sevgili Jeanne.

Belki de daha şimdiden başka bir yerde, başka bir şehirde, dünyanın öbür ucunda yeniden dünyaya geldin. Etrafın yeni ailenle sarılı... Belki de biz burada ardından ağlarken, doğumunu kutluyorlar, sana bakıyor, seni öpüyor, seni hediyelere

boğuyor, annene benzediğini söylüyorlar... Ve sen, burada ölmüşken, orada uyuyorsun, yeniden yapacağın onca şey önünde, yeni bir hayata hazırlanıyorsun. Burada bir anısın, orada ise gelecek sensin...

*

Célia'nın aracı Sormiou falezine inmek üzere dar, dik yola girdiğinde, güzellikle göz göze geldim. Léo bana midesinin bulandığını söyleyince, onu kucağıma aldım ve "Bak aşağıda denizi görüyor musun? Neredeyse vardık..." dedim.

Küçük evin panjurlarını açtık, içeri güneş ve doğanın mis kokusu doldu. Ağustos böcekleri ötüyordu. Onların sesini yalnızca televizyonda duymuştum. Gürültüleri sesimizi bastırıyordu.

Valizlerimizi boşaltmadan hemen mayolarımızı giydik. Deniz bizi bekliyordu! Yüz metre kadar yürüdük ve ayaklarımız berrak, yeşil suların içindeydi. Uzaklarda Akdeniz masmavi, kristal gibi parlıyordu. Ben o zamana dek yalnızca belediye havuzunun klorlu sularında yüzmüştüm.

Léo'nun kuğu şekilli can simidini şişirdim ve sevinç çığlıkları atarak kendimizi serin sulara bıraktık. Philippe Toussaint bizi güldürüyor, üzerimize su sıçratıyordu. Beni öptü. Dudaklarımda tuz tadı vardı. Léo, "Baba anneyi öptü," dedi.

Babasının omuzlarındaki Léo'nun kahkahaları, ağustos böcekleri, serin su ve güneş başımı döndürdü. Sanki aşırı hızla dönen bir atlıkarıncanın içindeydim. Başımı suyun içine sokup gözlerimi açtım. Tuz gözlerimi yaktı. Sevinçten havalara uçuyordum.

On gün kaldık. Neredeyse hiç uyumadım. İçimde bir şeyler gözlerimi kapatmayı reddediyor, içimden mutluluk taşıyordu. Duygularımın pusulası şaşmıştı. Kızımı hiç öylesine neşe içinde görmemiştim.

Saat kaç olursa olsun, hava aydınlıktı. Saate aldırmadan yüzüyor, yemek yiyor, hayranlıkla doğayı dinliyor, izliyorduk... Ya da havayı ciğerlerimize dolduruyorduk. Üç cümleyi tekrar edip duruyorduk; "Ne güzel kokuyor," "Su çok güzel," "Ne lezzetli..." Mutluluk insanı aptallaştırıyor. Sanki dünyamızı değiştirmiş, ışığı gözlerimizi kamaştıran başka bir yerde yeniden doğmuş gibiydik.

O on gün boyunca Philippe Toussaint motosikletiyle turlamaya çıkmayıp bizimle kaldı. Benimle sevişti, ben de ona karşılık verdim. Güneşi emen tenlerimizi sahte mutlulukla takas ettik. İlk günlerimizdeki gibiydik ama aşk yoktu. Yalnızca her şeyin tadını çıkarmak, eğlenmek içindi... Her şey çok uzaktaydı. Doğunun gökyüzü ve geri kalan her şey...

Léo ona güneş kremi sürmeye çalıştığımda çırpınıyordu. Gölgede tutmak istediğimde de karşı koyuyordu. Suyun içinde, çıplak bir yaşam sürmeye, çizgi filmlerdeki gibi küçük bir deniz kızına dönüşmeye karar vermişti.

Sanıyorum o on gün boyunca ayakkabı giymedik. Tatilin ayakkabı giymemek olduğunu anlamıştım.

Tatil, bir ödül, bir birincilik, bir altın madalya gibidir. Onu hak etmeniz gerekir... Célia benim koruyucu ailelerde ve Philippe Toussaint'le yaşadığım hayatların karşılığında tatili hak ettiğime karar vermişti.

Célia, mutluluğumuzu teftiş etmek üzere zaman zaman bizi görmeye geliyor, ardından ilerleyen işlerden memnun bir şantiye şefi gibi, bir fincan kahve içtikten sonra dudaklarında gülümsemeyle ayrılıyordu. Eşlerini mücevherlere boğan erkekler gibi onu teşekkürlere boğuyordum. Ona teşekkürlerden bir gerdanlık yapmıştım. Teşekkürlerimin hiç sonu gelmeyecekti... Ayrılırken küçük evin panjurlarını ben kapatmadım, o işi Philippe Toussaint'den rica ettim. Zira panjurları ben kapatırsam, kendimi diri diri mezara gömecekmişim gibi hissediyordum. Jacques Brel'in şarkısında söylediği gibi, "Senin için anlayaca-

ğın anlamsız kelimeler icat edeceğim". Ayrılırken, avaz avaz haykırarak evin kapılarına tutunan Léo ağlamasın diye benim de yaptığım buydu... Onun için çılgınca kelimeler icat ettim. Çocukluğa ait, en saf kelimeler...

Meleğim, eve dönmemiz gerek çünkü tam yüz yirmi gün sonra Noel. Zaman çok hızlı geçiyor. Bu nedenle Noel Baba için listemizi hazırlamamız gerek. Burada ne kalem var ne de kâğıt... Boyama kalemleri de yok... Yalnızca deniz var. Yani evimize dönmemiz lazım. Ayrıca yılbaşı ağacını almamız, dallarına rengârenk toplar asmamız, onu kendimizin hazırlayacağı kâğıttan kordonlarla süslememiz gerek! İşte bu nedenle çok acele eve dönmeliyiz, kaybedecek zamanımız yok. Hem uslu olursan odanın duvarlarını da boyarız. Pembeye boyayalım mı? Noel'e gelene dek, ondan önce ne var? DOĞUM GÜNÜN! Doğum gününe çok az kaldı. Balonlar şişireceğiz. Haydi, çabuk çabuk, eve dönmemiz lazım! Yapacak çok güzel işlerimiz var. Giy ayakkabılarını bir tanem. Çabuk, çabuk! Valizleri hazırlayalım. Trenleri de göreceğiz. Hem belki bir tanesi durur bile! Belki içinde Célia da vardır. Çabuk ol, eve dönelim! Zaten gelecek yıl Marsilya'ya yine geleceğiz. Hediyelerini de alıp geliriz.

36

Seni tanıyan herkes yokluğuna ağlıyor...

Irène Fayolle ve Gabriel Prudent, Martine Robin Prudent'ın mezarının başından ayrıldı. Gabriel Prudent ayrılmadan önce taşa kazınmış soyadını okşadı ve Irène'e, "İnsanın soyadının bir mezarda yazılı olduğunu görmesi ne tuhaf," dedi.

Ağaçlı yolda ilerlerken zaman zaman başka mezarların, tanımadıkları kişilerin mezarları önünde duraklayıp fotoğraflara veya tarihlere baktılar. Irène, "Ben ölünce yakılmak istiyorum," dedi.

Park alanına geldiklerinde, Gabriel, "Şimdi ne yapmak istersiniz?" diye sordu.

"Böyle bir şeyden sonra ne yapılır ki?"

"Aşk... Üzerinizdeki beji soyup sizi renklere boyamak isterdim Irène Fayolle."

Irène cevap vermedi. Kamyonete bindiler ve kanlarındaki onca aşkın, acının ve alkolün etkisiyle alabildikleri kadar yol aldılar. Irène, Gabriel'i Aix tren garının önünde bıraktı.

"Sevişmek istiyor musunuz?"

"Bir otel odasında, iki hırsız gibi mi? Sizce bundan daha iyisini hak etmiyor muyuz? Zaten kendimizden başka kimden ne çalabiliriz ki?"

"Benimle evlenir misiniz?"

"Ben zaten evliyim."

"Çok geç kalmışım öyleyse..."

"Evet."

"Neden eşinizin soyadını taşımıyorsunuz?"

"Çünkü eşimin soyadı Seul. Paul Seul. Onun soyadını alırsam Irène Seul olacağım ve bu bir yazım hatasına neden olacaktır..."

Sarıldılar. Öpüşmediler. Vedalaşmadılar. Gabriel araçtan indiğinde takım elbisesi buruşmuştu. Irène son bir defa onun ellerine baktı. O elleri son defa gördüğünü düşündü. Gabriel Irène'e el salladıktan sonra arkasını dönüp peronda uzaklaştı.

Irène arabayla Marsilya'ya doğru yola koyuldu. Otoyol girişi gara pek uzak değildi. Trafik akıcıydı. Bir saat gibi kısa bir süre içinde, Paul'ün kendisini beklediği evin önüne aracını park ediyor olacaktı. Aradan yıllar geçecekti...

Irène, Gabriel'i televizyonda görecekti. Masumiyetine ikna olduğu bir adamı savunduğu bir ceza davasında görüş beyan edecekti. "Bütün bunlar, parça parça yıkacağım bir adaletsizlik üzerine inşa edilmiştir. Gerçekleri ortaya çıkaracağım!" diyecekti. Heyecanlı görünecekti, adamın masumiyetinin onun içini yaktığı belli olacaktı. Irène onu yorgun bulacaktı. Göz altlarında mor halkalar olacaktı, belki biraz da yaşlanmıştı.

Irène radyoda Nicole Croisille'in bir şarkısını duyacak, "Aşka ve şaraba sahip olduğunu bildiğinde bir İtalyan gibi coşkuluydu," onu 5 Şubat 1984 gününe, o bistroya götüren bu sözler ile dizlerinin bağları çözülecek, oturması gerekecekti... Patates kızartmaları, pis perdeler, bira, cenaze töreni, omletler ve Calvados imgeleri arasında sohbetlerinden parçalar anımsayacaktı...

"En çok neyi seversiniz?"

"Karı."

"Karı mı?"

"Evet, kar güzeldir. Sessizdir. Kar yağdığında dünya durur. Sanki üzerine kocaman beyaz bir toz örtüsü kapanmış gibidir... Ben bunu olağanüstü buluyorum. Âdeta bir sihir gibi, anlatabiliyor muyum? Ya siz? En çok neyi seversiniz?"

"Sizi. Yani sanırım en çok sizi seviyorum. İnsanın hayatının kadınını karısını toprağa verdiği gün bulması ne tuhaf. Belki de sizinle karşılaşabilmem için öldü..."

"Bu söylediğiniz çok korkunç bir şey."

"Olabilir. Olmayabilir de... Hayatı hep çok sevdim. Yemek yemeği, sevişmeyi severim. Devinimi, sürprizleri severim. Sefil hayatımı benimle paylaşıp bana ışık olmak isterseniz, kapım sonuna dek açık."

Irène Fayolle, Gabriel'i düşündüğünde gözlerinin önüne bir renk cümbüşü gelecekti.

Irène şartlı gelecek zamanda değil şimdiki zamanda yaşamak istediğini düşündü. Sinyal vererek yön değiştirdi. Luynes çıkışından sonra bir sanayi sitesi boyunca ilerledi ve ardından, trenin saatine meydan okurcasına, hızla Aix'e doğru yol aldı.

Aix tren garının önüne geldiğinde aracını personele ayrılmış bir alana park etti. Perona dek koştu. Lyon treni kalkmıştı, ancak Gabriel trene binmemişti. Bir kafeteryada oturmuş sigara içiyordu. İlk başta garson kız iki defa yanına gelerek, "Burada sigara içilmiyor," dediğinde, "Genelin ne yaptığı umurumda değil," diye cevaplamıştı.

Irène'i görünce gülümsedi ve ona, "Sizi sizden çalacağım Irène Fayolle," dedi.

37

Seni sevdim, seviyorum, seveceğim.

Elvis, Jeanne Ferney'ye (1968-2017) "Don't Be Cruel" şarkısını söylüyordu. Onu uzaktan duyabiliyordum. Gaston alışverişe gitmişti. Saat öğleden sonra 15.00'ti ve mezarlık boştu. Ağaçlı yollar yalnızca Elvis'in şarkısıyla doluyordu. *Don't be cruel to a heart that's true, I don't want no other love, baby, it's just you I'm thinking of...*[7]

Bazen yeni defnedilen biriyle, sanki kendisini eşlik etmek zorunda hissediyormuşçasına, bu şekilde arkadaşlık kurduğu olur.

Hava çok güzeldi. Bunu fırsat bilerek krizantemlerimi ektim. Büyümek, Azizler Yortusu'nu renklendirmek için beş ayları vardı.

Evime girdiğini, kapıyı ardından kapadığını duymamıştım. Mutfaktan geçmiş, yatak odama dek çıkmış, yatağıma uzanmış, tekrar aşağı inmiş, süs bebeklerimi tekmelemiş, evin arkasında bulunan, kendisi hiçbir zaman ihtiyaçlarımızı karşılamadığı için, geçimimize katkısı olsun diye satmak üzere çiçek yetiştirdiğim özel bahçemden dışarı çıkmıştı.

---

7 (İng.) "Samimi bir kalbe acımasız davranma, ben başka bir aşk istemiyorum bebeğim, düşündüğüm sensin..." (ç. n.)

Baby, if I made you mad, for something I might have said, please, let's forget the past...[8]

Nono'nun o gün mezarlıkta olmadığını, Lucchini kardeşlerin bu hafta uğramayacaklarını, defin töreni olmadığını ve benimle yalnız kalabileceğini biliyor olabilir miydi?

The future looks bright ahead...[9]

Tepki verecek zamanı bulamamıştım. Ayağa kalktım. Ellerimde toprak, ayaklarımın dibinde fideler ve sulama testisi vardı. Dev gibi, tehditkâr gölgesine doğru döndüğümde, içime âdeta bir buz kılıcı saplandı. Donup kaldım. Philippe Toussaint karşımda duruyordu. Başında motosiklet kaskı vardı, siperliğini kaldırmış, gözlerini gözlerime dikmişti.

Beni öldürmeye, işimi bitirmeye geldiğini düşündüm. Geri döndüğünü düşündüm. Kendime artık acı çekmemek için verdiğim sözü düşündüm. Bunların hepsini düşünecek zamanım oldu. Léo'yu düşündüm. Bu durumumu görmesini istemezdim. Ağzımdan hiçbir ses çıkmadı. Yaşadığım kâbus muydu gerçek mi?

Don't be cruel to a heart that's true, I don't want no other love, baby, it's just you I'm thinking of...

Bakışlarında horgörü mü, korku mu yoksa nefret mi vardı anlayamıyordum. Sanırım zamanla giderek küçülmüşüm, hiçten hiç olmuşum gibi yargılıyordu. Tıpkı anne ve babasının, bilhassa da annesinin yaptığı gibi. Bana o şekilde bakıldığını unutmuştum.

Kolumu kavradı ve güçlüce sıktı. Canımı acıttı. Karşı koyamadım. Bağıramadım. Donup kalmıştım. Bana hayatta bir daha el süreceğini düşünmüyordum.

---

8 (İng.) "Bebeğim, eğer söylediğim bir şeyle seni kızdırdıysam, lütfen geçmişi unut..." (ç. n.)

9 (İng.) "Önümüzde gelecek pasparlak görünüyor..." (ç. n.)

Don't stop thinking of me, don't make me feel this way, come on over here and love me...[10]

Benim yaşadıklarımı yaşayan biri, her şeyin yolunda olduğunu, hiçbir şeyin önemi olmadığını, insanın kendini yeniden inşa etmek, sanki deri üzerine derisi, hayat üzerine hayatı, yedekte başka yaşamları varmışçasına, yarayı koterize etmek gibi inanılmaz bir beceriye sahip olduğunu, unutma işinin sınırı olmadığını öğreniyor.

You know what I want you to say, don't be cruel to a heart that's true...[11]

Gözlerimi kapattım. Onu görmek istemedim. Sesini duymak yetiyordu. Hele kokusunu solumak dayanılır gibi değildi. Kolumu giderek daha kuvvetlice sıkarken, kulağıma, "Bir avukat mektubu aldım. Onu sana geri getirdim..." diye fısıldadı, "Bana bir daha ASLA o adrese bir şey yollama. Anladın mı beni? Ne sen ne de avukatın. ASLA! Adını artık hiçbir yerde okumak istemiyorum. Yoksa seni... Seni..."

Why should we be apart? I really love you, baby, cross my heart...[12]

Mektubu önlüğümün cebine sokuşturup gitti. Dizlerimin üzerine yığıldım. Motosikletini çalıştırdığını duydum. Gitmişti. Bir daha da dönmeyecekti. Artık bundan emindim. Dönmeyecekti. Bana elveda demeye gelmişti. Bitmişti, sondu...

Buruşturup cebime soktuğu mektubu inceledim. Noter Rouault tarafından görevlendirilen avukatın adı Gilles Legardinier'ydi. Ünlü roman yazarıyla aynı adı taşıyordu. Mektupta Philippe Toussaint, Violette Trenet Toussaint adına Mâcon

---

10 (İng.) "Beni düşünmeyi bırakma, bana kendimi böyle hissettirme, buraya gel ve beni sev..." (ç. n.)

11 (İng.) Ne söylemeni istediğimi biliyorsun, samimi bir kalbe acımasız davranma..." (ç. n.)

12 (İng.) "Neden ayrı olmalıyız? Seni gerçekten seviyorum bebeğim, yemin ederim..." (ç. n.)

Asliye Hukuk Mahkemesi'ne karşılıklı rızayla boşanma dilekçesi verildiği bildiriliyordu.

Duş almak üzere yukarı çıktım. Tırnaklarımın aralarına giren toprakları kazıdım. Nefreti bana geçmişti. Nefretini bir virüs gibi, bir iltihap gibi bana bulaştırmıştı. Süs bebeklerimi yerden topladım, yatak örtümü kuru temizlemeye götürmek için bir torbaya koydum. Sanki evimde bir cinayet işlenmişti ve ben kanıtları yok ediyor gibiydim...

Suç onun kendisiydi. Ayak izlerimdeki ayak izleri, odalarımdaki varlığı, evimde soluduğu havaydı. Her yeri havalandırdım. İçeriye karışık gül kokusu sıktım.

Banyonun aynasında kendime baktığımda, kâğıt gibi bembeyaz kesildiğimi gördüm. Kanım artık damarlarımda dolaşmıyor gibiydi. Moraran koluma hücum etmişti. Tenimde parmaklarının izi kalmıştı. İşte ondan bana kalan buydu; çürükler... Her zaman yaptığım gibi, derimi kısa sürede yenileyecektim.

Elvis'ten bir saat kadar yerime bakmasını rica ettim. Bana sanki sesimi duymuyormuş gibi baktı.

"Duydun mu beni Elvis?"

"Yüzün bembeyaz Violette. Bembeyaz kesilmişsin."

Birkaç yıl öncesinde korkuttuğum gençleri düşündüm. O halimle, onları kaçırmak için kılık değiştirmeye ihtiyacım olmazdı.

38

Mutlu günlerin anısı acıyı hafifletir.

Böylece ağustos ayının ortasında, Noel ağacı için süsleri hazırlamak, kartonları kesmek için eve döndük. Denize sırtımızı döndük ve gerisin geri yola koyulduk. Bizi Malgrange-sur-Nancy'deki bariyerimize geri götüren trenlerde, Léo'yla birlikte, istasyondan satın aldığımız turkuaz keçeli kalemlerle güneşler, balıklar ve ağustos böcekleri, denizde tekneler çizdik. Philippe Toussaint, beklediğimiz peronlarda, trenlerin restoran vagonlarında, vagondan vagona karşılaştığı kızlar üzerinde bronzluğunu test etti. Kendine çevrilen ısrarlı bakışlardan pek memnun gibiydi.

Eve vardığımızda, yerimize bakan çift bizi eşikte bekliyordu. Zoraki bir şekilde "merhaba" dediler ve valizlerimizi açmamızı bile beklemediler. Her şeyin yolunda gittiğini, rapor edilecek hiçbir şeyin olmadığını söylediler ve arkalarında inanılmaz bir dağınıklık bırakarak ayrıldılar.

Neyse ki Leo'nun odasına ayak basmamışlardı. Léo küçük karyolasına oturdu ve biri doğum günü diğeri Noel Baba için olmak üzere iki liste hazırladı.

Philippe Toussaint bir tur atmaya çıktı, ben de etrafı topladım. Bariyeri trenlerin geliş, gidiş temposuna göre açıp

kapadım, Philippe Toussaint motosikletiyle turlamaya ben de yemek alışverişi yapmaya devam ettim.

Léo ve ben birlikte köpük banyosu yaptık, tatil fotoğraflarımıza baktık. Tatil fotoğraflarımızı evin dört bir yanına astık. Unutmamak, bir bakışla, zaman zaman geri dönmek için...

Eylül ayında kızımın odasının duvarlarını, iki tren arasında kalan vakitlerde pembeye boyadım. O da bana yardım etti. Süpürgelikleri o boyamak istedi. O fark etmeden arkasından düzeltmem gerekti.

Léo ikinci sınıfa geçti ve kısa süre sonra yün yeleklerimizi giymeye başladık. Kâğıt süslemelerimizi hazırladık, bir yapay yılbaşı ağacı aldık. Böylece her Noel'de, her yıl yeni bir ağacın ölümüne neden olmayacaktık. Kendi kendime bu yılın Léo'nun Noel Baba'ya inandığı son yıl olduğunu, gelecek yıldan sonra hayalin sona ereceğini düşündüm. Kendisinden büyük yaşta biri çıkacak ve ona aslında Noel Baba'nın var olmadığını söyleyecekti... Tüm hayatımız boyunca, bize Noel Baba'nın var olmadığını öğreten yetişkinlerle tanışır, hayal kırıklıklarına uğrarız.

Philippe Toussaint'in her etek giyenin peşinden koşmasına tahammül edemiyor olmam gerekirdi ama bu durum işime geliyordu. Artık bana el sürmesini istemiyordum. Uykuya ihtiyacım vardı. Günün son treni ile ertesi günün ilk treni arasında uyumak için çok az zamanım vardı. Sükûnet istiyordum. Bedenimin üzerindeki bedeni eskiden sevdiğim bir yankılanmaydı ama artık sevmiyordum.

Bazen radyoda bir şarkı dinlediğimde, tatlı, çılgın, kaba sözcüklerle, vaatlerle dolu erkek ve kadın sesleri duyduğumda veya akşamları Léonine'e masal anlattığımda bir prens hayal ediyordum. Onun odası benim sığınağımdı, oyuncak bebeklerin, ayıcıkların, güzel elbiselerin, şeffaf boncuk kolyelerin,

keçeli kalemlerin ve kitapların bir peri masalında birbirine karıştığı, uyuduğu yeryüzü cennetimdi.

Kızım ve Casino'daki kasiyer Stéphanie dışında kimseyle konuşmamaya katlanamıyordum. Stéphanie, aldığım hep aynı ürünler hakkında yorumlar yapar, bana yeni bir bulaşık deterjanı tavsiye eder veya, "Televizyondaki reklamı gördün mü?" derdi, "Küvete püskürtüyorsun, beş dakika bekliyorsun. Kiri söküp atıyor. Denemelisin."

Stéphanie'yle birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yoktu. Asla arkadaş olmayacaktık Her gün birbirine değen iki hayat olarak kalacaktık. Bazen öğle yemeği molasında kahve içmek için evime uğrardı. Varlığını severdim, tatlıydı. Bana şampuan ve vücut kremi numuneleri verirdi ve sık sık şöyle derdi; "Sen iyi bir annesin, gerçekten de çok şefkatli bir annesin..." Sonra üzerinde önlüğü, raflarını doldurmak, kasasının başında durmak üzere marketine dönerdi.

Célia'dan her hafta uzun bir mektup alırdım. Satırlarını okurken gülümsemesini görürdüm. Yazışmak için vakit bulamadığımızda, cumartesi akşamları telefonlaşırdık.

Erkenden uykuya dalan Leo'yu yatağına yatırırdım, Philippe Toussaint benimle akşam yemeği yerdi. Birbirimize sesimizi yükseltmeden iki çift laf ederdik. İlişkimiz hem samimiydi hem de yoktu. İlişkimiz sağırdı ama asla şiddet içermiyordu. Ama asıl gerçek şu ki ağlamayan, asla sitem etmeyen, kayıtsız kalan çiftler en büyük şiddete maruz kalır. Bizim evde tabaklar kırılmazdı. Komşuları rahatsız etmemek için pencereler kapanmazdı. Salt sessizlik hâkimdi.

Akşam yemeğinden sonra motosikletiyle turlamaya çıkmadığı zamanlarda, o televizyonu ve ben de *Tanrı'nın Eseri* kitabımı açardım. Birlikte yaşadığımız on yıl boyunca, Philippe Toussaint benim hep aynı romanı okuduğumu hiç görmedi. Okumadığım zamanlarda birlikte bir film izledik ama bir te-

levizyon programının bizi bir araya getirmesi çok enderdi. Televizyonu bile paylaşmadık. Sık sık karşısında uyuyakalırdı.

Ben, 23.04'teki günün son treni, Nancy-Strasbourg trenini bekliyor, sabah 4.50 Strasbourg-Nancy trenine dek uyumak üzere yatağıma gidiyordum. Saat 4.50'de uyandıktan ve bariyeri kaldırıp indirdikten sonra, uyurken izlemek üzere kızımın odasına gidiyordum. Bu benim en sevdiğim manzaraydı. Kimileri deniz manzarasını sever, benim manzaram kızımdı...

O yıllarda Philippe Toussaint'e beni içine terk ettiği yalnızlıktan dolayı kızmadım çünkü yalnızlığı hissetmedim, yaşamadım, üstümden kayıp gitti. Yalnızlığın ve can sıkıntısının insanların boşluğunu fırsat bildiğine inanıyorum. Ben ziyadesiyle doluydum. Tüm alanımı kaplayan birkaç hayatım vardı; kızım, kitap okumak, müzik dinlemek ve hayal kurmak. Léo okuldayken ve romanımın kapağı kapalıyken, asla müzik dinleyerek hayal kurmadan çamaşır yıkamaz, temizlik, yemek yapmazdım. O dönem, Malgrange-sur-Nancy'de kendim için binbir hayat icat etmiştim.

Léonine günümün neşesiydi. Hayatımın neşesi... Philippe Toussaint bana dünyanın en güzel hediyesini vermişti. Dahası, fiziksel güzelliğini de kızına vermişti. Léo babası gibi çok güzeldi. Artı olarak zarafeti, neşesi vardı... Onu âdeta gözlerimle yiyordum...

Philippe Toussaint'in kızıyla olan ilişkisi de benimle olan ilişkisi gibiydi. Ona bağırdığını hiç duymadım. Léo'yla beş dakika vakit geçiriyor, sonra ilgisi başka yere kayıyordu. Kızım babasına soru sorduğunda, onun yerine ben cevap veriyor, babasının tamamlamak için zamanı olmadığı cümleleri tamamlıyordum. Philippe Toussaint'in kızıyla baba kız değil, ahbap ilişkisi vardı. Çocuğuyla paylaşmayı sevdiği tek şey motosikletiydi. Onu motosikletinin arkasına oturtur, on dakika

kadar evin etrafında dolaştırırdı. Hızlandığında Léo korkar, ağlamaya başlardı.

Belki bir erkek çocuğu olsaydı onunla geçinmeyi daha kolay becerirdi ama Philippe Toussaint için yedisinde, yetmişinde, kadın milleti hep aynıydı... Hiçbir zaman gerçek bir erkekten daha iyi olamayacaklardı. Futbol oynayan, süpersonik kamyonları seven, düştüğünde, dizlerini kirlettiğinde ağlamayan, oyun konsollarının kumandalarını ve direksiyonları nasıl idare edeceğini bilen bir erkek çocuğu... Oysa Léonine, payetlerle süslü şeker pembesi bir kız çocuğuydu.

Léo, Malgrange-sur-Nancy kütüphanesine kaydoldu. Kütüphane, belediye binasına bitişik bir salondu ve biri çarşamba öğleden sonraları olmak üzere haftada iki defa kapılarını açıyordu. Her çarşamba, 13.27 treni ile 16.05 treni arasında, Léo'yla el ele tutuşup önceki hafta ödünç aldığımız kitaplarımızı teslim etmek ve yeni hafta için kitaplar seçmek üzere kütüphaneye gidiyorduk. Dönüş yolunda Casino'ya uğruyorduk, Stéphanie Léo'ya çubuklu şekerlerden veriyor, ben de Papy Brossard'ın Savane adlı keklerinden bir tane alıyordum. Saat 16.05'te bariyeri kaldırdıktan sonra, kekimizi ben çayıma Léo da portakal çiçeği çayına batırarak yiyorduk.

Üç yaşından itibaren her tren sinyali verildiğinde, yolculara el sallamak için kapının önüne çıkmaya başlamıştı. Bu onun en sevdiği oyundu. Bazı yolcular "küçük kız"ı göreceklerini bildiklerinden o anı bekliyorlardı.

Malgrange-sur-Nancy yalnızca bir hemzemin geçit bariyeri noktasıydı. Trenler duraklamadan geçiyorlardı. Sonraki ilk gar, Brangy garıydı ve yedi kilometre mesafedeydi. Léo'yla birlikte Bragny-Nancy treninde gidiş-dönüş yolculuk edebilelim diye, Stéphanie bizi defalarca arabasıyla o gara götürmüştür. Léo her gün geçişlerini izlediği trenlere, o atlıkarıncalara binmek isterdi.

O garip yolculuğa ilk çıktığımızda Léo, asla unutamayacağım sevinç çığlıkları atmıştı. Bu çığlıkların bugün hâlâ kulaklarımda çınladığı olur. Sanıyorum bir lunaparka götürseydim o kadar mutlu olmazdı. Elbette ki evimizin önünden geçen hattı seçiyorduk. Babası ona geçerken el sallamak için evin önüne çıkıp bekliyordu. Çocuklar, rollerini yetişkinlerle değiştirdiklerinde nasıl da mutlu oluyorlar...

1992 Noel'ini üçümüz kutladık. Her yıl olduğu gibi Philippe Toussaint bana hediye yerine çek verdi; "istediğimi alacaktım, ama fazla pahalı bir şey de olmasındı..." Ben ona kullandığı parfüm olan Caron'un "Pour un homme" parfümü ve güzel kıyafetler hediye ettim.

Bazen onu başka kadınlar için, başkalarının hoşuna gitmeye, bilhassa da kendi kendinin hoşuna gitmeye devam etsin diye süslediğim hissine kapılıyordum. Zira aynada veya diğer kadınların gözlerinde kendi aksini görüp beğendiğinde, bana ilgi göstermiyordu. Ben de artık onun bana ilgi göstermesini istemiyordum. Göze görünmeyen, sitem etmeyen, kapıları çarpmayan bir kadın terk edilmez, son derece kullanışlıdır.

Philippe Toussaint için, rahatsız etmeyen, ideal bir kadındım. Beni bir tutkunun peşinden giderek terk etmezdi. Birlikte olduğu kadınlara âşık değildi, bunu hissedebiliyordum. Parmaklarının uçlarında o kadınların kokusunu taşıyordu ama aşk yoktu.

Sanırım hayatım boyunca bu "rahatsız etmeme" eğilimi içinde oldum. Çocukken, koruyucu ailelerdeyken, kendi kendime, *gürültü yapma, böylece kalmana izin verirler, seni yanlarında tutarlar,* derdim. Aşkın bizden çok uzun süre önce geçip gittiğini, artık başka evlerde olduğunu ve bize bir daha asla dönmeyeceğini biliyordum. Fiyorttaki evde yaşadıklarımız, tuzlu bedenlerimizin buluştuğu bir parantezdi.

Philippe Toussaint'e, şımartmam gereken bir ev arkadaşına bakar gibi bakıyordum. Çünkü bir gün Leo'yu da alıp ortadan kaybolmasından korkuyordum.

Léonine, Noel için listesine yazdığı her şeyi aldı. Nadja'nın *Chien Bleu* kitabı da dâhil olmak üzere, yalnızca kendisine ait olan kitaplar, bir prenses elbisesi, video kasetler, kızıl saçlı bir oyuncak bebek, iki çubuk, sihirli oyun kartları ve mistik kartlarla, önceki Noel'dekinden daha gelişmiş, yeni bir sihirbaz seti. Léo sihir yapmayı hep çok sevdi. Daha minicik yaşta sihirbaz olmak, her şeyi şapkalara koyup kaybetmek istiyordu.

Ertesi gün resmî tatildi. Daha az sayıda tren çalışıyordu. Dört trende bir... Dinlenecek, Léo'yla oynayacak vaktim oldu. Rengârenk fularların arkasında ellerini kaybederek sihir yaptı.

Akşam onun valizini hazırladım. 26 Aralık sabahı, önceki yıllarda olduğu gibi, Philippe Toussaint'in annesi ve babası kızımı bir haftalığına Alpler'de tatile götürmek üzere geldi. Çok uzun süre kalmadılarsa da anne ve oğul mutfağa kapanıp fısıldaşacak zamanı bulabildi. Oğluna yeni yıl hediyeleri için bir çek vermiş olmalı. Ben ise, her yıl olduğu gibi, kiraz ve alkol dolgulu bitter çikolataya layık görüldüm. Mon Chéri değil, Mon Trésor adında, pembe ambalajlı bir alt marka...

Anne ve baba Toussaint'in aracının motoru çalıştığında, bu defa kapıya çıkıp Léo'ya el sallayan ben oldum. Gülümsüyordu, sihirbaz seti de dizlerindeydi. Penceresini açtı ve birbirimize, "Haftaya görüşürüz," dedik. Bana öpücükler gönderdi, o öpücükleri sakladım.

Onların kocaman otomobilleri içinde benim küçük kızımı her götürüşlerinde, bir daha getirmeyeceklerinden korkardım. Öyle bir ihtimali düşünmemeye çalışsam da bedenim düşünür, hastalanır, ateşlenirdim.

Léo'nun her gidişinde olduğu gibi haftayı odasını düzelterek geçirdim. Onun oyuncak bebeklerinin ve pembe duvarlarının ortasında olmak bana iyi geliyordu.

31 Aralık günü, Philippe Toussaint ve ben yeni yıla televizyon karşısında girdik. Onun en sevdiği yemekleri yedik. Her yıl olduğu gibi, Stéphanie, bizim için, satılmayan ürünlerden oluşan bir sepet hazırlamıştı.

"Violette, bunları yarından önce yemelisiniz, yoksa bozulurlar. Tamam mı?"

Léonine 1 Ocak sabahı bizi telefonla aradı.

"Mutlu yıllar anneciğim. Mutlu yıllar babacığım. Mutlu yıllar. Kayakta ilk yıldızımı alacağım."

3 Ocak günü, ışıl ışıl bir yüzle döndü. Ateşim düştü. Anne ve baba Toussaint bir saat kadar kaldılar. Léo ilk yıldız rozetini süveterine takmıştı.

"Anne ilk yıldızımı kazandım!"

"Aferin bir tanem."

"Slalom yapmasını biliyorum."

"Tebrik ederim tatlım."

"Anne, Anaïs'le tatile gidebilir miyim?"

"Anaïs kim?"

39

Gerçeğin mayası gözle görülmez.

"Bu sıralar kimse ölmüyor."

Peder Cédric, Nono, Elvis, Gaston, Pierre, Paul ve Jacques mutfağımda koyu bir sohbete dalmışlardı. Lucchini kardeşler yakınıp duruyordu, bir aydan uzun bir süredir iş yerlerine adım atan olmamıştı. Erkekler yemek masamın etrafına oturmuş, kahvelerini yudumluyorlardı. Onlara bir mozaik kek yaptım, yaş günü pastasının etrafındaki kız çocukları gibi, çene çalmaya devam ederek keki bölüştüler.

Kalan krizantem fidelerimi bahçeme dikiyordum. Kapılar açık olduğundan konuşmalarını duyabiliyordum.

"Hava güzel ya ondan. Havalar güzel olunca, daha az ölen oluyor."

"Bu akşam veli toplantısına gitmem lazım. En nefret ettiğim şey. Zaten çocuğunuz hiç çalışmıyor, tek bildiği haylazlık diyecekler, söyleyecekleri şey belli."

"İşimiz insanlarla ilgili. Ne yapacağını bilemeyen, yasını tutmasını sağlayacağı için törene çok önem veren geride kalanlarla tanışıyoruz, yani gerçek bir hizmet mesleği icra ediyoruz, hata yapmaya hakkımız yok."

"Geçen pazar iki çocuk vaftiz ettim. İkizlerdi. Son derece duygusal bir törendi."

"Bizim mesleğimizi diğer mesleklerden ayıran da bu. Mantık işi değil, duygu işi yapıyoruz."

"Çok da gülüyoruz ama!"

"Nasıl yani?"

"Hata yapmak gibi bir hakkımız yok! Her aile için, daima önem verilen bir husus oluyor. Bir aile için uygun olan başka bir aile için uygun olmayabiliyor. Her şey ayrıntıda gizli. Örneğin ilgilendiğim son kişi için tek bir şeyin önemi vardı; saatinin sağ kolunda olması..."

"Geçen akşam televizyonda güzel bir film izledim. Şu aktör var ya hani, hafif sarışın, adı dilimin ucunda..."

"Vefat ilanlarında da yazım hatası yapmak gibi bir hakkımız yok. Adı K ile Kristof veya Y ile Chrystine olan birileri çıkabiliyor."

"Bricomarché saat kaçta kapanıyor? Çim biçme makinesi için bir parça almam lazım."

"Ayrıca, iş ölüyle olan yakınlık derecesine de bağlı. Karı, koca, çocuklar, anne, baba ilişkileri... Kısacası iş insanlık işi..."

"Geçen şu kadıncağızla karşılaştım. Neydi adı... Bayan Degrange... Kocası Toutagri'de çalışıyordu."

"Gaston dikkat et, kahveyi dökeceksin!"

"Ayrıca dinî meselelerle, işin tüm duygusal yönüyle ilgilenmemiz de gerekiyor."

"Şu kuaför, Jeannot da vardı. Karısının sağlık sorunları varmış."

"Garip bir şekilde, kapımızdan içeri ağlayarak giren hayli az. Akılları tabutla, kiliseyle, mezarlıkla meşgul oluyor."

"Ya sen Éliane, sen ne dersin yaşlı köpeğim? Bir parça pasta ister misin? Ya da gel seveyim seni biraz..."

"Müzik, metin, tören ve yapılacak daha birçok şeyden konuşulurken, bize yine de büyük bir seçim özgürlüğü tanıyorlar."

"Violette'in komiseri çoktandır görünmedi."

"Gelip, her şeyin çok güzel olduğunu söylediklerinde hâlâ kendimi biraz tuhaf hissettiğim oluyor. Eninde sonunda bir cenaze yani..."

"Bence şu komiser bizim Violette'in arkasından koşuyor gibi. Nasıl baktığını gördünüz mü?"

"İnsanlar beş bin yıldır gömülüyorlar ama cenaze piyasası çok daha yeni. Mesleğin tozunu alıyoruz."

"Dün akşam Odile bize karamelli tavuk pişirdi."

"Cenaze geleneklerimiz de değişti. Eskiden, Azizler Yortusu'nda mezarlar çiçeklendirilirdi. Ama artık insanlar annelerinin, babalarının, büyükannelerinin, büyükbabalarının yaşadıkları yerlerde yaşamıyor."

"Yeni başkanımız kim olacak acaba... Aman şu sarışın kadın olmasın da!"

"Artık hatıraları koruma şekli de farklı. Ölüler yakılıyor. Alışkanlıklar değişiyor. Maliyetler de değişiyor. İnsanlar kendi cenaze törenlerini kendileri organize ediyor."

"Hepsi aynı. İster sağ ister sol olsun, hepsi de kendi cebini doldurmaya bakıyor. Önemli olan ayın sonunda bizim cüzdanımızda ne kaldığı... Bu bizim için hiç değişmeyecek."

"2040 yılında, Fransızların yüzde yirmi beşinin cenazesini sağlığında hazırlayacağının farkında mısınız?"

"Ben öyle düşünmüyorum. Neticede yasaların onanmasını oylayacak olanlar onlar..."

"Ama bu aileye göre değişiyor. Ölümün lafının edilmediği aileler var. Cinsellik gibi bir tabu..."

"Ama Peder, bu sizin için aynı kapıya çıkıyor."

"Biz ölümün yeryüzündeki temsilcileriyiz. Bu nedenle de insanlar bizleri illaki kasvetli buluyor."

"Çam fıstığı ve biraz bal ile leziz bir sıcak keçi peyniri salatası..."

"Özel ise 'cenaze hizmetleri', devlet kurumu ise 'cenaze işleri' adını alıyor."

"Ben mangalımı bahçeye çıkardım artık."

"Yıkama, giydirme, koruyucu bakım... Henüz yasalarla zorunlu değil, ama hijyenik nedenlerden dolayı yakında zorunlu hale gelir..."

"Carnat'nın yerine yeni bir mağaza açılacakmış. Fırın olacakmış galiba..."

"Yasa taslağı... Artık ölüler evde tutulamayacak."

"Dün gece tüm sigortalar attı. Sanırım çamaşır makinesi saçmalıyor, kısa devreye neden oluyor."

"Ben ölülerin ayrı dirilerin ayrı yerlerinin olduklarını düşünüyorum. Ölüyü evde tuttuğunda, yasını hiç tamamlayamaman gibi bir risk var..."

"Nasıl güzel vücudu var, yatağımda böyle bir kadın olsaydı başka yerde uyumazdım."

"Bence tek bir kural var; kalbinin sesini dinlemek."

"Bu yaz tatile çıkıyor musun?"

"İşe ilk başladığımda, krematoryumlar için pahalı tabutlar yapmayacağımı söyledim. Bu bir acemi hatasıydı... Babam bana, *bir tabutun yanması ve yerin üç metre altında olması arasında değişen ne,* dedi. *Ateşe atılacak bir tabut için bir servet harcamak isteyen bir aileye, böyle bir istek mantıksız olsa da engel olamazsın. İnsanların hayatlarını bilemezsin, karar vermek sana düşmez..."*

"Bence emeklilik sonun başlangıcı."

"Zamanla, ailelerle karşılaşa karşılaşa, babamın haklı olduğunu anladım... Tabut için astronomik meblağlar ödemek isteyen çok insan var. Sebep ne? Hiç bilmiyorum..."

"Bretonya'ya, kayınbiraderime gidiyoruz."

"Belediyedekiler organize ediyor. Temmuz başında olacak. Ben balık tutmayı seviyorum, balıklar dışında kimseye zararım yok. Hoş, tuttuğumu da nehre geri atıyorum ya..."

"Öleni defnetmek için altı günümüz var. Yasa böyle."

"Piyano dersi veriyor. Üç yıldır filan burada. Hep sanki televizyona çıkacakmış gibi giyinen, uzun boylu bir tip."

"Külleri elden çıkarmak gibi bir hakkımız yok. Zira kanun açısından beden olarak kabul ediliyor."

"Biraz soğan ve mantarı, krema ile birlikte kavur. Pek lezzetli."

"Küllerin denize serpilmesi ancak filmlerde olur... Gemi hareket ediyor, rüzgâr esiyor, küller yüzeyde kalıyor... İşin aslı şu ki küllerin kıyıdan bir mil uzakta, biyolojik olarak parçalanabilen bir çömlek içinde denize atılmaları gerekiyor."

"İncil dersi için hâlâ kaç çocuk geliyor Peder Efendi? Pek fazla olmamalı..."

"Cenaze sözleşmeleriyle, çocukları Lyon veya Marsilya'da yaşayan insanlar artık aile mezarlıklarına binlerce avro harcamak istemiyor. Pek çok insan bize, *aslında yakılma taraftarı değildik, ancak bir süre düşündükten sonra, o paradan çocuklarımızın faydalanmasını tercih ettik*, diyor. Ben de onlara kesinlikle haklı olduklarını söylüyorum."

"Temmuzda üç, ağustosta iki nikâh törenim var."

"İnsanın kendi cenaze törenini planlaması yine de pek garip... Daha mezarın içine girmeden adını bir taşın üzerinde görmek..."

"Belediye başkanına oradaki trafik akış yönü için bir düzenleme yapılması gerektiğini söyledim. Zırt pırt değişiyor..."

"Cenaze törenlerini organize edenler acı çekmiyor. Apar topar gitmemiş oluyorlar... Böylece masrafların yarısından tasarruf ediyorlar."

"Bu işe asıl veteriner sevinecek!"

"Cenaze işlemlerinde yasaklamak yasaktır. Ama ben, ailelere tabutların topraktan çıkarılması sırasında hazır bulunmamalarını tavsiye ediyorum."

"Gördünüz mü? İkinci gol muhteşemdi... Tam ortadan patlattı."

"Sevdiklerimiz belleğimizde güzel kalmalı. Zaten sevilen birini kaybetmek, onu toprağa vermek yeterince zor... Neyse ki naaşı koruma işlemleri çok gelişti, sonuçların onda dokuzu gerçekten güzel, kişi uyuyormuş gibi görünüyor. Ölüye biraz makyaj yapıyorum, cildine doğal bir görünüm veriyorum, onu giydiriyorum, aileye sorup her zamanki parfümünü öğrenip parfümünü sıkıyorum."

"Bilmiyorum, bakmak lazım. Silindir kapağı contasıysa çok tuzluya mal olacak."

"Önemli, ama çok da önemli değil. Zira artık neyin ciddi olduğunu neyin ciddi olmadığını biliyorum. İki hafta önce cenaze arabasının kanadını söktüm, cep telefonumu söktüm, evi su bastı. Can sıkıcı ama dünyanın sonu değil..."

"Geçen gün Elvis teknik odanın kapısını bir itmiş, Bayan Rémy'yi becermekte olan Şef Darmonville'le burun buruna gelmişler. Affedersiniz Peder Efendi... Elvis dönüp koşarak uzaklaşmış..."

"İnsanlara geç olmadan sevdiğimizi söylememiz gerek. Eskisine göre daha fazla yaşama sevinci duyar oldum. Sorunları çok fazla dert etmiyorum."

"*Love me tender.*"

"Soğukkanlı bir hayvan gibi hareket etmek gerek de demiyorum... Acıyı anlıyorum ama yas tutmuyorum. Ölüleri tanımıyorum."

"Ölen kişiyle anılarınız olduğunda, onu bizzat tanıdığınızda, o zaman zor oluyor..."

40

Büyükannem bana yıldızları toplamayı çok erken öğretti. Geceleri, onları ayağınızın dibine getirmek için tek yapmanız gereken, bahçenin ortasına bir leğen su koymak...

Tüm işlemleri durdurmasını istemek üzere Noter Rouault'yu görmeye gittim. Kendisinin kuşkusuz haklı olduğunu, Philippe Toussaint'in kaybolduğunu, işin burada kalmasını, artık geçmişi deşmek istemediğimi söyledim.

Noter Rouault bana soru sormadı. Avukat Legardinier'ye benim yanımda telefon edip prosedürü durdurmasını, başvurumu geri çektiğimi, bugün soyadımın Trenet veya Toussaint olmasının bir şeyi değiştirmediğini söyledi. İnsanlar bana Violette veya "Matmazel Violette" diye hitap ediyorlardı. "Matmazel" ifadesi Fransız kültüründen silinmekte olabilir, ancak benim mezarlığımda halen kullanılıyor...

Dönerken Gabriel Prudent'ın mezarının önünden geçtim. Fıstık çamlarımdan biri Irène Fayolle'u gölgesine almıştı.

Éliane yanıma geldi. Bir şeylere hırladıktan sonra ayaklarımın dibine oturdu. Ardından nereden çıktıklarını bilemediğim Moody Blue ve Florence gelip bacaklarıma sürtündü ve

sonra da mezar taşının üzerine uzandı. Eğilip onları okşadım. Karınları da mermer de sıcaktı.

Kendi kendime Gabriel ve Irène'in bana kediler aracılığıyla el sallamakta olup olmadıklarını düşündüm. Tıpkı tren yolcularını karşılamak için kapıya çıkan Léo gibi... Aix tren garında Irène'in Gabriel'le buluşmasını hayal ettim. Paul Seul'ü neden terk etmediğini, neden evine geri döndüğünü, son dileğinin sonsuzluk uykusunda bu adamın yanında yatmak olmasının ne anlama geldiğini düşündüm. Acaba bu hayatta olmasa da öbür hayatta buluşacaklarını mı hayal ediyordu? Julien Seul bana bu hikâyenin devamını anlatmak için geri gelecek miydi? Bu düşünceler beni Sasha'ya götürdü.

Nono yanıma geldi.

"Hayal mi kuruyorsun Violette?"

"Olabilir..."

"Nihayet Lucchinilerde bir müşteri var."

"Kimmiş?"

"Bir trafik kurbanı... Pek kötü durumdaymış."

"Kimmiş? Tanıyor musun?"

"Kimse bilmiyor. Üzerinde kimlik yokmuş."

"Tuhaf."

"Kasabadaki çocuklar onu yolun kenarındaki çukurda bulmuş. Görünüşe bakılırsa üç gündür oradaymış."

"Üç gündür mü?"

"Evet. Motosikletiyle birlikte."

Cenaze evinde Pierre ve Paul Lucchini bana polisten haber beklediklerini söyledi. Motosikletlinin cenazesi birkaç saat içinde Mâcon'a gönderilecekti. Adli tıp doktoru tarafından otopsi istenmişti.

Işığın kötü ayarlandığı, aktörlerin beceriksiz olduğu, kalitesiz bir televizyon dizisindeymişçesine, Paul bana kaza kurbanının bedenini gösterdi. Yüzünü değil, yalnızca bedenini... "Yüz diye

bir şey kalmamış," dedi. Ayrıca cenazeyi bana göstermesinin aslında yasak olduğunu da ekledi.

"Ama sen farklısın Violette. Kimseye söylemeyiz. Sence tanıyor musun onu?"

"Hayır."

"Neden görmek istedin o halde?"

"İçim rahat etsin diye... Kaskı yok muymuş?"

"Varmış. Ama takmamış."

Adam çıplaktı. Paul cinsel organının ve başının üzerine bir örtü örtmüştü. Bedenin her tarafı morluklarla kaplıydı. Hayatımda ilk defa bir ölü görüyordum. Genellikle onlarla ilgilendiğimde, Nono'nun tabiriyle, "kutulanmış" halde olurlardı. Kendimi kötü hissettim, dizlerimin bağı çözüldü, gözlerim karardı.

41

Toprak seni saklasa da gözlerim hâlâ görebiliyor...

3 Ocak 1993 günü, Bayan Toussaint bana ayrılmadan önce bir broşür verdi. Anaïs, Catherine'in arkadaşıydı (kayınvalidem Léonine'e asla ismiyle hitap etmedi). Léonine'le Alpler'de kaldıkları süre boyunca arkadaş olmuşlardı. "Pek nezih insanların" kızıydı. Baba doktor, anne radyologdu. Bayan Toussaint "doktor" veya "avukat" kelimelerini telaffuz ederken sevinç duyardı. Tıpkı benim, dalış maskesiyle Akdeniz'de yüzerken duyduğum gibi... Doktorlar ve avukatlarla "sosyalleşmek" onun mutluluk tapınağıydı.

Anaïs, Léo'yla aynı kayak grubundaydı. İlk yıldızlarını birlikte almışlardı. Anaïs'in ailesi, mutlu bir tesadüf olarak Nancy yakınlarındaki Maxeville'de oturuyordu. Her yıl küçük Anaïs, Saône-et-Loire'daki La Clayette'e tatile gidiyordu ve Léonine'in temmuz ayında onunla tatile gitmesi iyi olurdu. Hatta Anaïs'in anne ve babası gelip Léonine'i almayı bile teklif etmiş, Bayan Toussaint, bize danışmadan kabul etmişti. Zira öbür türlü "zavallı küçük Catherine, bir ayını bir demir yolu hattı üzerinde geçirecekti." Bayan Toussaint, Léo'dan daima acımayla bahsederdi. Sanki kızım olmanın büyük talihsizliğinden onu kurtarmak için meseleye el atması gerekiyormuş gibi...

Ona cevap verip, "zavallı küçüğün" demir yolu hattı üzerinde mevsim ne olursa olsun mutsuz olmadığını, iki tren arasındaki zamanlarda birlikte birçok şey yaptığımızı, bahçeye şişme havuz yerleştirdiğimizi, havuzumuz küçük olsa da içine girip gerçekten eğlendiğimizi, plastik havuzumuzun içinde kahkahalar attığımızı söylemedim. Zira Philippe Toussaint'in anne ve babasının dağarcığında "kahkaha" sözcüğü yoktu.

Yalnızca, ağustos ayında Sormiou'ya gideceğimizi, Léo'nun dilerse temmuz ayını arkadaşıyla geçirebileceği cevabını verdim.

Toussaintler gittikten sonra La Clayette'teki Notre-Dame-des-Prés yaz okulunun broşürünü açtım. "Yalnızca hizmet ciddiyetimiz tatil yapmaz" sloganı altında genel kayıt koşulları ve mavi gökyüzü olan fotoğraflar vardı. Reklam broşürünü hazırlayan kişiye yağmur fikri yasaklanmış gibiydi. İlk sayfada çok güzel bir şato ve büyük bir göl fotoğrafı görülüyordu. Sonraki sayfada, on yaşlarındaki çocukların yemek yedikleri bir yemekhane, ikinci sayfada aynı çocukların resim yaptıkları bir atölye, yüzdükleri göl plajı ve son sayfada ise midilliler üzerinde dolaştıkları muhteşem kırlar... Bu son fotoğraf en büyüğüydü.

Neden bütün küçük kızlar midilliye binme hayali kurarlardı acaba? Ben *Rüzgâr Gibi Geçti* filmini izlediğimden beri midillilerden çekinirdim. Léo'nun bir midilliye binmesi beni Philippe Toussaint'in motosikletinin arkasına binmesinden daha fazla korkutuyordu.

Bayan Toussaint, Léo'nun beynini doldurmuştu; "Bu yaz Anaïs'le midillilere bineceksiniz." Sihirli cümle... Yedi yaşındaki kızlara hayaller kurduran cümle...

Aylar, trenler geçti. Léonine bir hikâye kitabını, gazeteyi, sözlüğü, şiiri ve makaleyi birbirinden ayırt etmeye başladı. Matematik problemleri çözdü. "Noel için otuz frangım var, on franga bir kazak aldım, iki franga bir pasta, sonra annem

bana beş frank harçlık verdi. Paskalya için kaç param oldu?" Fransa coğrafyasını, haritada nerede olduğunu, büyük şehirlerini, Avrupa'daki yerini öğrendi. Marsilya'yı kırmızı noktayla işaretledi. Sihirler yaptı. Odasındaki dağınıklık dışında her şeyi yok edebiliyordu.

Sonra karnesini büyük bir gururla gösterdi. Üçüncü sınıfa geçmişti.

13 Temmuz 1993 günü, Anaïs'in annesi ve babası kızımı almak için geldiler. Güler yüzlü insanlardı. Yaz okulu broşüründeki fotoğraflara benziyorlardı. Yani bakışlarında yalnızca mavi gökyüzü vardı. Léo koşarak Anaïs'e sarıldı. O saatten sonra da durmadan güldüler. Hatta, Léo'nun benimle o kadar çok gülmediğini düşündüm.

"Yorgunum. Dinlenmek istiyorum."

Julien Seul karşımda duruyordu. Solgun görünüyordu.

Belki de hastane odasının duvarlarından yansıyan soluk ışıktandı... Yere yığılıp kalınca, ambulansla Lucchini kardeşlerden hastaneye getirilmiştim. Julien Seul'ü arayan Nono'ydu. Nono bizim sevgili olduğumuzu, Julien Seul'ün bana bakacağını düşünüyordu. Nono yanılıyordu, bana benden başka kimse bakmayacaktı.

Benim için endişeleniyor gibi görünen komisere söyleyebildiğim tek şey, "Yorgunum. Dinlenmek istiyorum," olmuştu.

Irène Fayolle Aix-Marsilya yolundan tren garına geri dönerek Gabriel Prudent'a koşmasaydı, Julien Seul mezarlığıma asla gelmeyecekti. Julien Seul, ona Gabriel Prudent'ın mezarını göstermek için eşlik ettiğim sabah, mantomdan taşan kırmızı elbisemi görmeseydi hayatıma karışmayacaktı. Julien Seul hayatıma karışmamış olsaydı, Philippe Toussaint'i bulmayacaktı. Philippe Toussaint boşanma dilekçemi almamış olsaydı, Brancion'a asla geri dönmeyecekti. Nereden nereye...

Önceki hafta Philippe Toussaint'in beni görmeye geldiğini kimseye söylemedim. Nono'ya bile...

Julien Seul'ün hastane odasına girer girmez fark ettiği ilk şey kolum oldu. Gerçek bir av köpeği gibi koku alıyor... Bir şey söylemedi ama kolumdaki morluklara ısrarlı bakışlarını hissettim.

İşin daha da çılgınca tarafı, Philippe Toussaint, benim evimden çıktıktan sonra, Reine Ducha (1961-1982) ile tam olarak aynı yerde ölmüştü. Hani şu mezarlığın üç yüz metre uzağında kazaya kurban giden ve yaz akşamları yol kenarında göründüğü iddia edilen genç kadın... Philippe Toussaint de onu mu görmüştü acaba? Evime girerken ve çıkarken başından çıkarmamış olmasına rağmen, kaskının tokasını neden takmamıştı? Üzerinde neden kimlik yoktu?

Julien Seul ayağa kalktı ve daha sonra uğrayacağını söyledi. Odadan ayrılmadan önce herhangi bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sordu. Başımla hayır işareti yapıp gözlerimi kapattım. Aşağı yukarı bininci kez, yeniden anılarıma daldım.

Anaïs'in annesi ve babası hemen ayrılmamış, bizimle "tanışmak", kızların buluşmalarının keyfini çıkarmalarını beklemek istemişlerdi. İtalya'ya hayatlarında adım atmamış Alsacelılar tarafından işletilen bir pizzacı olan Gino'ya gittik. Philippe Toussaint bariyerleri ve 12.14, 13.08 ve 14.06 olmak üzere "öğle arası trenlerini" idare etmek üzere evde kaldı. Böylesi işine geliyordu. Tanımadığı insanlarla sohbet etmekten nefret ederdi, hele de tatilden, çocuklardan, midillilerden bahsetmek ona göre kadın işiydi.

Kızlar, midillilerden, mayolardan, üçüncü sınıftan, kayakta aldıkları ilk yıldızdan, sihirbazlıktan ve güneş kreminden bahsederek üzerine yumurta kırılmış bir pizza yediler.

Anaïs'in annesi ve babası, Armelle ve Jean-Louis Caussin, günün yemeğini seçti. Adisyonu benim ödeyeceğimi düşüne-

rek ben de onlar gibi günün yemeğini seçtim. Léonine'i tatile götürüyorlardı, yemeği benim ısmarlamam normaldi. Yaz okulunun parasını ödemeyi yeni bitirdiğimden, ayın sonunu getiremeyebilirdim. Tüm yemek boyunca, her lokma arasında bunları düşündüm. Banka hesabımdaki açığı idare edebilmenin bir yolunu arıyor, zihnimden hesaplar yapıyordum. *Üç günün yemeği, iki çocuk menüsü, beş içecek.* Hatta içimden, *neyse ki yola çıkıyorlar, masada şarap olmayacak*, diye geçirdiğimi hatırlıyorum. Philippe Toussaint bana hiç para vermezdi. Üçümüz benim maaşımla geçinirdik. O da kıtı kıtına yeterdi.

Ayrıca bana, "Pek gençsiniz, Catherine'i kaç yaşınızda doğurdunuz?" diye sorduklarını hatırlıyorum. Léonine'in adının Léonine olduğunu bilmiyorlardı. Bir de Léo'nun pizzasından kopardığı bir parçayı ortasındaki yumurtanın sarısına batırıp, "Gözlerini oyarım senin," diyerek kahkahalar attığını hatırlıyorum.

Büyüdü bile... Gerçek bir arkadaşı var. Oysa benim ilk arkadaşımla yirmi dört yaşımda tanışmam için bir demir yolu grevi olması gerekti, diye de düşünmüştüm.

Zaman zaman Caussinlerin güzel mavi gözlerine bakarak, "Evet... hayır... ah... elbette... harika," diyordum ama onların söylediklerini dinlemiyordum. Gözlerimi Léo'dan ayıramıyordum. Bir de aklımdan sürekli olarak, *üç günün yemeği, iki çocuk menüsü, beş içecek*, diye hesaplıyordum.

Léo her cümlesini kahkahayla sonlandırıyordu. Kısa bir süre önce iki dişi düşmüştü. Gülümsediğinde, tavan arasına terk edilmiş eski bir piyanoyu anımsatıyordu. Saçlarını yolculuk sırasında daha kullanışlı olacağından iki örgü yapmıştım.

Restorandan ayrılmadan önce, peçeteleri kaybederek sihirbazlık numarası yaptı. Adisyonu da yok etseydi ne harika olurdu. Ödemeyi ellerim titreyerek çekle yaptım. *Çekim karşılıksız çıkarsa utancımdan ölürüm*, diye düşünüyordum. Ne tuhaf... Malgrange'daki herkesin kocamın beni aldattığını bildikleri-

nin farkındaydım ama la Grand-Rue Caddesi'nde yürürken insanların bakışları beni sarsmazdı. Ancak, karşılıksız çek verdiğim öğrenilirse, işte o zaman insan içine çıkamazdım.

Bariyere geri döndük. Léo, Caussinlerin otomobilinin arkasına, Anaïs'in yanına oturdu. Kendisini güvende hissettiren oyuncağını, Anaïs'in ona seyahati sırasında ihtiyacı olduğunu bilmemesi için çantama saklamıştı. Az kalsın unutuyordu... Ona Cocculine içirdim, zira yol tutuyordu ve önlerinde üç yüz kırk sekiz kilometre vardı. Dönüş yolunda da alması için, Cocculine tüpünü cebine sıkıştırdım. Öğleden sonra varır varmaz beni haberdar edeceklerdi.

Öğleden sonra Léo'nun eşyalarını yerleştirirken, valizini hazırlarken herhangi bir şeyi unutmamak için, on beş gün önce hazırladığım listeyi buldum.

Harçlık, 2 mayo, 7 atlet, 7 külot, terlik, spor ayakkabı (binici botlarını orada verecekler), güneş kremi, şapka, güneş gözlüğü, 3 elbise, 2 tulum, 2 şort, 3 pantolon, 5 tişört (havluları ve çarşafları orada verecekler), 2 banyo havlusu, 3 çizgi roman, yumuşatıcı özellikli şampuan + bit şampuanı, diş macunu, diş fırçası, 1 sıcak tutan kazak, akşamları için 1 mont + yağmurluk + 1 kalem ve müsvedde defteri.

Kullan at fotoğraf makinesi + sihirbazlık kiti.

En sevdiği oyuncak.

Saat 21.00'e doğru Léo telefon etti. Aşırı heyecanlıydı, her şey AŞIRI güzeldi. Yaz okuluna vardıklarında midillileri görmüştü. Pek şirinlerdi. Onlara ekmek ve havuç vermişti. Pek keyifliydi. Hava pek güzeldi. Odalar pek güzeldi. Her odada ranza vardı. Anaïs aşağıda kendisi ise yukarıda yatıyordu. Yemekten sonra sihirbazlık gösterisi yapmıştı, herkes çok gülmüştü. Görevliler çok nazik, güler yüzlü insanlardı. Aralarından biri bana benziyordu. Ne yazık ki babasını telefona veremiyordum çünkü motosikletle dolaşmaya çıkmıştı.

"Seni seviyorum anneciğim, öptüm. Babamı da öptüm."

ÇİÇEKLERİN SUYUNU TAZELEMEK

Telefonu kapattıktan sonra küçük bahçeme çıktım. Plastik havuzun içinde sırtüstü yüzmekte olan bir Barbie gördüm. Yeşile dönmekte olduğu için suyu, güllerin üzerine boşaltım. Sonraki hafta, Léo döndüğünde, yeniden dolduracaktım.

42

Aşk, size sizden haber veren kişiyle tanıştığınız zamandır...

Julien Seul, beni hastaneden almaya geldi. Yolda hiç konuşmadık. Beni evime bıraktıktan hemen sonra, Marsilya'ya dönmek üzere yola koyuldu. Pek yakında geri döneceğini söyledi. Sağ elimi eline alıp bir öpücük kondurdu. Karşılaştığımızdan beri bunu ikinci defa yapıyordu...

D vitamini ve birtakım güçlendiriciler yazan bir reçeteyle mezarlığıma döndüm. Test sonuçlarım iyiydi. Éliane beni kapıda bekliyordu. Evin içinde ise Elvis, Gaston ve Nono vardı. Gaston'un karısı benim için yemek yapmıştı. Ölü görünce bayılmam üzerine, "tam bir mezarlık bekçisinden beklenecek tepki," diyerek benimle kibarca alay ettiler.

Emekliye ayrılan bir çalışma arkadaşından haber sorarmışçasına, ölüden haber sordum. "Motosikletli yabancı"nın bedeni Mâcon'a götürülmüştü. Kim olduğunu bilen yoktu. Motosikleti plakasızdı, çok sık rastlanan bir modeldi ve seri numarası silinmişti. Muhtemelen çalıntıydı... Polis bir arama başlatmıştı. Nono bana *Journal de Saône-et-Loire* gazetesindeki, "Lanetli Viraj" başlıklı bir haberi gösterdi.

1982 yılında Reine Ducha'nın vefat ettiği yerde bir kaza meydana geldi. Kaskının tokası takılı olmayan motosikletli, yüksek hızla girdiği virajı alamadı. Yüzü tanınmaz haldeydi. Bu nedenle kimlik tespiti için fotoğrafı çekilemedi, robot resmi yapıldı.

Kurşun kalemle çizilmiş robot portreye baktım. Philippe Toussaint'i tanımak mümkün değildi. Açıklama yazısı olarak, "Kırk beş yaşlarında, açık tenli, kestane saçlı, mavi gözlü, 188 cm boyunda erkek. Vücudunda dövmesi veya herhangi bir belirgin işareti yok. Üzerinden herhangi bir aksesuar veya takı çıkmadı. Beyaz tişört ve Levi's marka bir kot pantolon, siyah bot, Furygan marka siyah deri ceket giyiyordu. Her türlü bilgi için, en yakın polis karakoluna başvurmanız veya 17'yi (polis ve jandarma imdat) aramanız rica olunur."

Onu almaya kim gidecekti? Herhalde Françoise Pelletier giderdi. Onun dışında bir arkadaşı var mıydı acaba? Birlikte yaşadığımız zamanlarda, metresleri olurdu ama Charleville ve Malgrange'daki iki, üç motosiklet ahbabı dışında arkadaşı yoktu. Bir de annesi ve babası vardı. Ama onlar da artık ölüydü...

Gazetenin sayfalarıyla oyalanmadan, duş almak ve üzerimi değiştirmek üzere odama çıktım. Yaz ve kış giysi dolaplarımı açıp, *yağmurluğumun altına pembe elbisemi mi giysem, yoksa siyah bir elbise mi seçsem*, diye düşündüm. Dul bir kadındım ve bunu kimse bilmiyordu.

Onu Lucchinilerde gördüğümde tanımıştım. Bedenini tanımıştım. Sanırım korkuyu takiben duyduğum tiksintiden dolayı bayıldım. Ona karşı duyduğum tiksintiden... Dehşet saçmak için bahçeme geldiğinde, kolumu şiddetle sıkarken içime nefret aşılamıştı. Kolumu öylesine şiddetli sıkmıştı ki hâlâ izlerini taşıyordum.

Ölümle alay edercesine koyu renkli giysilerimin içine daima renkli giysiler giymişimdir. Tıpkı kara çarşafın altında makyaj

yapan kadınlar gibi... O gün tam aksini, siyah bir elbisenin üzerine pembe bir manto giymeyi arzu ediyordum. Ancak, geride kalanlara, mezarlığımın ağaçlı yollarını arşınlayanlara olan saygımdan dolayı böyle bir şeyi asla yapmazdım. Zaten pembe mantom da yoktu...

Süs bebeklerime takılmamaya dikkat ederek mutfağa indim. Bir kadehe çok az Porto şarabı doldurdum ve sağlığıma içtim.

Mezarlığımda dolaşmaya çıktım. Éliane da peşimden geldi. Defne, iğ, sedir ve porsuk ağaçları alanlarındaki yollarda yürüdüm. Mezarlık muhteşem görünüyordu. Uğur böcekleri ortaya çıkmaya başlamıştı. Juliette Montrachet'nin (1898-1962) mezarlığı yine pek güzeldi.

Zaman zaman karşıma çıkan devrilmiş saksıları düzelttim. José-Luis Fernandez oradaydı. Karısının çiçeklerini suluyordu. Tutti Frutti de ona eşlik ediyordu. Bayan Pinto ve Bayan Degrange da oradaydı. İkisi de sessizce, kocalarının mezarlarının etrafındaki, didiklenmekten âdeta gına gelmiş olan toprağı didikliyorlardı. Yabani otlar çok uzun zaman önce pes etmişti...

Sima olarak tanıdığım bir çiftle karşılaştım. Kadın zaman zaman kız kardeşi Nadine Ribeau'nun (1954-2007) kabrini ziyarete geliyordu. Selamlaştık.

Yağmur durmuştu. Hava güzeldi. Acıkmıştım. Philippe Toussaint'in ölümü iştahımı kesmemişti. Elbisemin ipeğinin kalçalarıma sürtündüğünü hissediyordum. Neyse ki Léo'nun böyle bir şeyi, babasının toprağa verildiğini görmeyeceğini düşündüm. Ben de görmeyecektim...

Philippe Toussaint, hayatımdan kaybolmayı seçerek ölümünü de hayatımdan kaybetmişti. Onun mezarının etrafını didiklemem, ona çiçek almam gerekmeyecekti. Gençliğimizdeki sevişmelerimizi düşündüm. Ben sevişmeyeli yıllar olmuştu. Porsuk ağaçları bölümündeki, çocuklara özel alana doğru yöneldim.

Kabirlerin büyük bir bölümü beyaz mermerdendi. Her yerde melek figürleri vardı; plaketlerde, çiçekler arasında, mezar taşlarında... Pembe kalpler ve oyuncak ayılar, bolca mum ve şiir vardı...

O gün etrafta bir anne veya baba görünmüyordu. Genellikle iş çıkışlarında, 17.00, 18.00'den sonra gelirler. Çoğunlukla aynı yüzler olur... Önceleri günlerini kabrin başında geçirir, kederden aptallaşmış, şaşkına dönmüş olurlar. Yaşayan ölülere dönerler. Birkaç yıl sonra, ziyaretleri seyrekleşir. Böylesi daha iyidir, zira hayat devam eder ve ölüm başka yerdedir.

Ayrıca bu alanda, yüz elli yaşını dolduracak çocuklar vardır...

Ve yüz elli yıl sonra, bunu düşünmeyeceğiz bile
Sevdiklerimizi, kaybettiklerimizi...
Hadi biralarımızı sokak hırsızları için içelim!
Hepimizin sonu toprak, Tanrım, ne büyük hayal kırıklığı!
Bize ters ters bakan şu iskeletlere bak,
Onlara kafa tutma, onlarla savaşma,
Bizden de onlar gibi geriye hiçbir şey kalmayacak,
Elimi kesebilir, kendimi ateşe atabilirim,
Öyleyse gülümse...

Çocukların kabirlerinin önünde diz çöktüm.

Anaïs Caussin (1986-1993)

Nadège Gardon (1985-1993)

Océane Degas (1984-1993)

Léonine Toussaint (1986-1993)

43

Patlayan bir fırtınada kırılan bir çiçek gibi, ölüm onu ömrünün ilkbaharında aldı...

Kızım, Noel'de o sihirbazlık setini sana hediye ettiğim için kendime nasıl da kızdığımı bir bilsen... Numaranı başardın ve kendini gerçekten yok ettin. Ayrıca Anaïs dâhil üç arkadaşını da yok ettin.

Şatonun diğer odalarına hiçbir şey olmamış ya da binayı zamanında terk edebilmişler. Tam olarak bilemiyorum, unuttum...

Bir senin odan, sizin odanız. Sizin odanız, mutfağa en yakın olan odaymış...

Bir kısa devre veya düzgün kapatılmamış bir ocak. Belki de fırında alev alan bir yemek... Veya bir gaz kaçağı. Veya söndürülmeden atılan bir izmarit. Sonradan... Neden olduğunu sonradan bileceğim.

Senin sihir numaran numaradan ibaret değil. Zemine gizlenmiş kaçış kapısı yok, alkış yok, müzik ve selamlarla, gürleyen alkışlarla yeniden ortaya çıkmak yok.

Hiçlik var... Küller var... Dünyanın sonu var...

Üç kısacık ömür, toza dönüp yok oldu.

Boylarınızın toplamı üç metreyi, yaşlarınızın toplamı otuz yılı aşmıyordu.

O geceden sonra, uçup gittiniz.

Elimizden geldiğince kendimizi teselli ediyoruz. Acı çekmediğinizi, uykunuzda karbon monoksitten zehirlendiğinizi düşünüyoruz. Alevler sizi ısırmaya başladığında, siz çoktan gitmiştiniz... Hayaller âlemindeydiniz. Biriciğim, dilerim rüyanda bir midilli üzerindeydin veya falezlerin kıyısında bir deniz kızıydın...

5.50 treninden sonra kanepeye uzanmış, pek kısa bir süre önce uykuya dalmıştım. Telefon çalınca, kalbim yerinden çıkacakmış gibi çarpmaya başladı. 7.04 treni için bariyeri indirmeyi unuttuğumu sandım. Telefonu açtım. Rüyamda Bayan Toussaint bana gözleri ve ağzı olmayan bir oyuncak ayı hediye ediyordu, ben de elime Léo'nun keçeli kalemlerinden birini almış ona göz ve ağız çiziyordum.

Telefonun diğer ucunda bir jandarma vardı. Benden kimliğimi teyit etmemi istedi. Adını duydum, sonra "Notre-Dame des-Prés Şatosu... La Clayette... kimliği tespit edilemeyecek durumda dört ceset..." dediğini duydum.

"Dram", "yangın", "çocuklar" sözcüklerini duydum. "Üzgünüm," dedikten sonra, adını yeniden duydum... Çok geç kalınmış, itfaiyenin elinden bir şey gelmemiş.

Ben, *üç günün menüsü, iki çocuk menüsü, beş içecek,* hesabı yaparken, senin pizzanın gözünü patlatırken, peçeteleri yok etmek için sihir yaparkenki halin gözümün önüne geldi.

Telefondaki adamın söylediklerine inanmak istemedim. Ona, "Bir hata yapıyorsunuz, Léonine sihirbazdır, yeniden ortaya çıkacaktır," demek istedim. Hatta ona, bunun Bayan Toussaint'in bir oyunu olduğunu, seni benden aldığını, senin yerine o yatakta yanıp kavrulan bir oyuncak bebek koyduğunu söylemek istedim. Ondan delil isteyebilir, "bu çok tatsız bir

şaka," diyebilirdim. Ancak, onun bana söylediklerinin gerçek olduğunu hemen anladım...

Çocukluğumdan beri geçici ailelerim beni yanlarında tutsunlar, terk etmesinler diye hiç gürültü yapmazdım. Seninkini, senin çocukluğunu tüm gücümle haykırarak terk ettim.

Philippe Toussaint ortaya çıktı. Telefonu alıp jandarmayla konuşmaya devam etti. O da olanca gücüyle haykırdı. Ama benim gibi değil... Jandarmaya hakaretler etti. Sana söylemeyi yasak ettiğimiz onca çirkin sözü, baban o jandarmaya söyledi. Hepsini tek bir cümleye sığdırdı. Bana gelince, senin ölümün beni hiçleştirdi. O haykırışımdan sonra, uzun süre hiç konuşmadım. Ölümün Philippe Toussaint'i ise öfkelendirmişti.

7.04 treni geçtiğinde ne o ne de ben bariyeri indirmek için dışarı çıktık. O gece Notre-Dame des Prés Şatosu'na bakmayan Tanrı, bariyerimizi kollamaya tenezzül etti. Belki de hayatımızın dram listesinde bu dramı yeterli görmüştü. Hemzeminden geçen hiçbir araç olmadı. 7.04 trenine hiçbir araç çarpmadı... Oysa o saatlerde trafik nispeten yoğun olurdu.

Sonraki trenler için, Philippe Toussaint yardım istedi. Kimin geldiğini hiç bilmiyorum...

Ben odana uzandım ve hiç kıpırdamadım.

Doktor Prudhomme geldi. Onu sevmezdin bilirim. Bademcik iltihabını, suçiçeğini, kulak enfeksiyonlarını tedavi için geldiğinde ona, "Kötü kokuyor," derdin.

Bana iğne yaptı.

Sonra bir iğne daha... Bir tane daha...

Hepsi aynı günde değil...

Philippe Toussaint, Célia'dan yardım istedi. Acımla nasıl başa çıkabileceğini bilmiyordu. Bu işi başkasına yıktı.

Philippe Toussaint'in annesi ve babası da gelmiş. Beni görmek için odana girmediler. Çok iyi yaptılar. Hayatlarında ilk ve son defa bana bir iyilik yaptılar. Beni yalnız bıraktılar.

Oğullarıyla birlikte üçü, Clayette'e doğru, sana doğru, senden kalanlara doğru yol aldılar.

Sonra, Célia geldi. Ne zaman bilemiyorum, zaman kavramımı kaybetmiştim. Gece olduğunu biliyordum. Kapıyı itip içeri girdi ve "Ben geldim Violette," dedi. Sesi ışıltısından yoksundu. Célia'nın sesinde bile senin ölümünün karanlığı vardı.

Célia bana dokunmaya cesaret edemedi. Yatağına yığılıp kalmıştım. Beni nazikçe bir şeyler yemeye zorladı. Kustum. Beni nazikçe su içmeye zorladı. Kustum.

Philippe Toussaint telefon etti ve Célia'ya dört bedenden geriye hiçbir şey kalmadığını, senin kül olduğunu, birbirinizden ayırt edilmenizin mümkün olmadığını, şikâyette bulunacağını, tazminat talep edeceğini, diğer tüm ailelere tazminat verildiğini, hepsinin de evine geri döndüğünü, her yerde polis olduğunu söyledi. Bizim vereceğimiz izin üzerine, dördünüz bir kabre alınacakmışsınız... Aynen bunları söyledi... "Birlikte toprağa verilecekmişsiniz..." Ha bir de toprağa verilişiniz, gazetecilerden, kalabalıktan, kaostan kaçınmak için, La Clayette'e birkaç kilometre mesafedeki küçük Brancion-en-Chalon mezarlığında tam bir mahremiyet içinde gerçekleşecekmiş...

Célia'dan Philippe Toussaint'i aramasını ve valizini almasını söylemesini istedim. Célia valizinin de yandığını söyledi. Célia, "Acı çekmemişler, uykuda ölmüşler," diye tekrarlıyordu. "O acıyı biz çekiyoruz," dedim. Célia bana tabutun içine bir eşya, bir giysi koymayı isteyip istemediğimi sordu. "Beni koyun," dedim.

Aradan üç gün geçti. Célia ertesi gün erkenden yola koyulacağımızı söyledi. Cenaze töreni için, beni Brancion-en-Chalon'a götürecekti. Bana ne giymek istediğimi, kıyafet almak için alışverişe çıkmayı isteyip istemediğimi sordu. Alışverişe çıkmayı da cenaze törenine gitmeyi de reddettim. Célia bunun mümkün olamayacağını, mutlaka katılmam gerektiğini

söyledi. Mümkün olduğunu, geriye yalnızca külleri kalan kızımın defnedilmesine seyirci olmayacağımı, onun zaten çok uzaklarda olduğunu söyledim. Célia bana, "Yasımın bir sonunun olabilmesi için bunun gerekli olduğunu, sana son bir elveda demem gerektiğini," söyledi. Ona sana elveda demek için Sormiou falezine gideceğimi söyledim. Deniz seni bana son bir defa getirecekti...

Sonra Célia'yla, onun aracını alıp yola koyulduk. Yolu hatırlamıyorum. İlaç etkisi altındaydım, kendimde değildim. Uyumuyordum ama ayık da değildim. Tuhaf koyu bir bulut içindeydim, acı dışında tüm duyularımın uyuştuğu, sürekli bir kâbus hali... Tıpkı cerrahi bir müdahalede uyuşturulmuşsunuz ama cerrahın tüm hareketlerini hissediyormuşsunuz gibi... Kemiklerimi ezen acı dayanılmazlığın üst sınırındaydı. Nefes almak acı veriyordu.

"1'den 10'a kadar bir ölçekte, acıyı nereye yerleştirirdiniz?"
Tanımlanamaz, sonsuz, sürekli.

Her gün bir uzvum kesiliyormuş gibi hissediyordum. Kalbimin dayanamayacağını düşünüyor ve en kısa sürede pes etmesini diliyordum. Tek umudum ölmekti.

İki şişe erik likörünü kucağımda tutuyordum. Philippe Toussaint'in küçük dairesindeki şişeler. Sana hamileyken, zaman zaman bir yudum alırdım, içimi yakardı.

Sormiou falezinden aşağı inmek için dik yola saptık. Yolun adı, "ateş yolu"ymuş. Önceki yıl fark etmemiştim.

Denize girmeden önce üzerimdekileri çıkardım. Suya girdim, gözlerimi kapattım, sessizliği duydum. Son tatilimizi, mutluluğumuzu, gözyaşlarımızı silen gülüşlerimizi duydum.

Varlığını hissettim hemen... Karnımı, kalçalarımı, omuzlarımı, yüzümü okşayan bir yunus dokunuşu gibi... Etrafımı saran sularda yumuşacık bir şeyler gidip geliyordu. Bulunduğun yerde iyi olduğunu, korkmadığını, yalnız olmadığını hissettim.

Célia beni suyun içinde omuzlarımdan kavrayarak yukarı çekmeden önce sesini duydum. Asla duyamayacağım bir kadın sesin vardı. Sanıyorum bana, "Anne, o akşam neler olduğunu bilmen gerek," dedin. Sana cevap verecek fırsatı bulamadım, Célia haykırıyordu.

"Violette, Violette!"

İnsanlar, geçen yıl tıpkı bizim gibi tatil yapan mayo giymiş tatilciler, kıyıya çıkarılmama yardım etti.

44

Çalı bülbülü, bu mezarın üzerinde uçarsan, ona en tatlı şarkını söyle...

Mayıs güneşi kazdığım toprağı okşuyordu. Yaşlı kedilerden üçü, Latin çiçeği yaprakları arasında gençliklerine kavuşuyor ve hayalî farelerin peşinden koşuyorlardı. Biraz daha ötede, tedbiri elden bırakmayan birkaç kara kuş ötüyordu. Éliane, dört patisini havaya dikmiş, sırtüstü uzanmış uyuyordu.

Bahçemde dizlerimin üzerine çökmüş vaziyette, bir yandan radyoda Frédéric Chopin dinleyerek fidelerimi ekme işimi tamamladım. Pilli küçük radyomu, birkaç yıl önce bir bitpazarından aldığım ahşap bir bankın üzerine koymuştum. Bankımı bazen yeşile bazen maviye boyuyordum. Yıllar içinde güzel bir görünüm kazanmıştı.

Nono, Gaston ve Elvis öğle yemeği yemeye gitti. Mezarlık boş gibiydi. Yine de, bahçeme göre aşağıda kalması nedeniyle, aradaki taş duvarların arkasında kaldıkları için göremediğim yollar da vardı...

Gri jarse önlüğümü çıkarıp pamuk kumaştan, çiçek desenli elbisemle kaldım. Eski botlarımı giydim.

Hayat vermeyi seviyorum. Tohumları ekmek, sulamak, hasat etmek... Her yıl yeniden başlamak. Hayatı bugün olduğu

şekliyle seviyorum. Güneşli... Asıl olanın içinde var olmayı seviyorum. Bunu bana Sasha öğretti.

Bahçemdeki masayı hazırladım. Rengârenk bir domates ve mercimek salatası hazırladım. Birkaç çeşit peynir ve taze ekmek aldım. Bir beyaz şarap açtım ve buz kovasına koydum.

Porselen tabakları ve pamuklu peçeteleri seviyorum. Kristal bardakları ve gümüş çatal bıçak takımlarını seviyorum. Ruhların güzelliğine inanmadığım için, nesnelerin güzelliğini seviyorum. Hayatı bugün olduğu şekliyle seviyorum. Ne var ki bir dostla paylaşılmayınca hayatın hiçbir anlamı yok... Fidelerimi sularken, yemeğe beklediğim Peder Cédric'in dostum olduğunu düşündüm. Her salı günü öğle yemeğini birlikte yeriz. Bu bizim rutinimiz. Tabii cenaze olmadığı zaman...

Peder Cédric kızımın mezarlığımda uyuduğunu bilmiyor. Nono dışında bunu kimse bilmiyor. Belediye başkanı dahi...

Léonine'den başkalarına sık sık bahsediyorum. Çünkü ondan bahsetmemek, onu yeniden öldürmek gibi bir şey olur. Onun adını anmamak sessizliği haklı çıkarmak olur. Onun anısıyla yaşıyorum, ancak onun bir anı olduğunu kimseye söylemiyorum. Onu başka bir yerde yaşatıyorum...

Fotoğrafını göstermemi istediklerinde, dökülmüş dişleriyle gülümsediği bir çocukluk fotoğrafını gösteriyorum. Bana benzediğini söylüyorlar. Hayır... Léonine, Philippe Toussaint'e benziyordu. Bana hiç çekmemişti.

"Merhaba Violette."

Peder Cédric geldi. Elinde bir karton kutunun içinde pasta tutuyordu. Gülümseyerek, "İnsanın boğazına düşkün olması kötü bir özellik ama günah değil," dedi.

Onun kıyafetlerinin üzerine kilisesinin tütsülerinin kokusu, benim kıyafetlerime ise gül kokusu sinmişti.

Onunla hiç tokalaşmaz, öpüşmezdik ama kadeh tokuştururduk. Ellerimi yıkamaya gidip geri döndüm. Bu sırada o,

kadehlerimizi doldurdu. Her zaman olduğu gibi sebze bahçesine dönerek oturduk, evvela nicedir görmediğimiz eski bir ahbabımızdan bahseder gibi Tanrı'dan bahsettik. Bana göre hiç güven vermeyen bir serseri, ona göreyse olağanüstü, eşsiz, sadık bir dosttu... Sonra dünya haberlerinden, kasabada olanlardan konuştuk. Ve her zaman olduğu gibi en iyisiyle, edebiyat ve müzikle tamamladık...

Genellikle birbirimizin özel hayatına dair sorular sormayız. İki kadeh içtikten sonra dahi... Birini sevmiş mi, hiç biriyle sevişmiş mi bilmiyorum. O da benim özel hayatımı hiç bilmez.

Bir yandan My Way'in tüylerini okşarken, o gün ilk defa Julien Seul'ün "yalnızca bir arkadaş" mı olduğunu, aramızda farklı bir şeyler olup olmadığını sorma cesaretinde bulundu. Komiserle aramızda bir şey olmadığını, bana anlatmaya başladığı bir hikâyenin sonunu beklediğimi söyledim. Irène Fayolle ve Gabriel Prudent'ın hikâyesi... Ama onların adlarını söylemedim, yalnızca Julien Seul'ün bana bir hikâyenin sonunu anlatmasını beklediğimi söylemekle yetindim.

"Yani hikâyenin sonunu anlatınca onu bir daha görmeyecek misiniz?"

"Kuşkusuz öyle..."

Tatlı tabaklarını almaya gittim. Hava pek hoştu. Şarap başımı döndürmüştü.

"Bir çocuk sahibi olmayı hâlâ istiyor musunuz?"

Bir kadeh doldurdu ve My Way'i ayaklarının dibine bıraktı.

"Bu istek beni geceleri uykumdan uyandırıyor. Dün akşam, televizyonda *Kuyucunun Kızı* filmini izledim. Babalık, aşk ve aile kavramları öylesine güzel işlenmiş ki bütün gece ağladım."

"Peder... Siz çok güzel bir insan ve yakışıklı bir erkeksiniz. Biriyle tanışıp çocuk sahibi olabilirsiniz."

"Tanrı'yı terk etmek mi? Asla..."

Tatlı çatallarımızı pastalarımızdan birinin üzerini kaplayan erimiş şeker ve badem tozunun içine batırdık. Karşı çıktığımı duydu, ancak hiçbir şey söylemedi. Gülümsemekle yetindi.

Bana sık sık, "Violette, bu sabah kahvaltıda Tanrı'yla neler konuştunuz bilmiyorum ama ona çok kızgın görünüyorsunuz," der. Ben de hep, "Evime ayaklarını paspasa silmeden giriyor da ondan..." diye cevaplarım.

"Ben Tanrı'yla bir oldum. Onun yoluna baş koydum. Bu dünyada ona hizmet için varım. Peki ama siz Violette? Siz neden kendinize yeniden bir hayat kurmuyorsunuz?"

"Çünkü bir hayatı asla baştan kuramazsınız. Bir kâğıdı alıp yırtın. Yapıştırsanız da o yırtıklar, buruşukluklar, bantlar hep kalır."

"Tamam. Ancak yapıştırdıktan sonra üzerine bir şeyler yazabilirsiniz."

"Güzel bir kaleminiz varsa yazarsınız..."

İkimiz de kahkaha attık.

"Çocuk sahibi olma arzunuzu ne yapacaksınız?"

"Unutacağım."

"Bir arzu unutulmaz. Hele de içgüdüselse..."

"Ben de herkes gibi yaşlanacağım ve geçecek."

"Ya geçmezse? Yaşlandık diye ille de unutacak değiliz."

Peder Cédric bir şarkı mırıldanmaya başladı.

"Zamanla her şey geçip gidiyor. Taparcasına sevdiğimiz, yağmurların altında beklediğimiz, bir bakışta içini okuduğumuz..."

"Birini taparcasına sevdiğiniz oldu mu?"

"Tanrı'yı sevdim."

"Birini diyorum..."

Pasta kremasıyla dolu ağzıyla, "Tanrı'yı sevdim," diye tekrarladı.

45

Ölümün bir yokluk olduğuna inanılıyor, oysa o gizli bir mevcudiyet hali.

Léonine eşyalarını yok etmeye devam etti. Odası giderek boşaldı. Giysileri ve oyuncakları Emmaüs'e[13] gitti. Paulo, Abbé Pierre'in logosunu taşıyan kamyonunu evimin önüne her park edişinde, ona güllerle dolu çantalar verdim. Başka bir çocuğa hayat vermesi için Leo'nun organlarından birini veriyormuşum gibi hissediyordum. Bebekleri, etekleri, ayakkabıları, şatoları, boncukları, pelüş oyuncakları, renkli kalemleriyle var olmaya devam etsin diye...

Noel'i de sihirle yok etti. Bir daha hiç çam ağacı kurulmadı. Canlı ağaçlar ölmesin diye aldığım meşhur sentetik çam ağacı, muhtemelen hayatımın en kötü yatırımı olarak kalacak... Paskalya, yeni yıl, Anneler Günü, Babalar Günü, doğum günleri de yok oldu... O öldükten sonra asla bir pastanın mumunu üflemedim. Bir tür daimî etil komasında yaşıyordum. Sanki bedenim, kendisini acıdan korumak için, bir damla alkol içmeden sarhoşluk durumuna girmişti. Alkol içtiğim de oluyordu. Bazen dipsiz bir çukur gibi içiyordum. Halim tam anlamıyla

13 Abbé Pierre lakaplı bir Katolik rahip tarafından kurulan ve muhtaçlar için yardım ve eşya toplayan uluslararası bir yardım kuruluşu. (ç. n.)

buydu; dipsiz bir çukur. Bir bulutun içinde yaşıyordum, hareketlerim ağırlaşmıştı. Hâlâ Léonine'in odasının duvarında afişi asılı duran Tenten gibi Ay üzerinde yürüyordum.

Nar şerbeti, bisküvileri, kekleri bitmişti. Advil'i kamışla içme devri geçmişti. Yatağımdan kalktım, bariyeri indirdim, yatağıma geri döndüm, yeniden kalktım, Philippe Toussaint'e yemek yaptım, bariyeri kaldırdım, yatağıma geri döndüm...

Grand-Rue Caddesi'nde karşılaştığım insanların, başsağlığı dileklerine teşekkür ettim. Birçok mektup aldım. Bunları yanıtlayarak yazanlara teşekkür ettim... Léo'nun sınıf arkadaşlarının yaptığı sayısız resmi mavi bir dosya içine topladım. Sanki Léo bir erkek çocuğuymuş gibi... Sanki aslında hiç var olmamış gibi...

En berbatı da Casino'nun kapısını itip içeri girdiğimde, kasasının başında duran Stéphanie'nin korku dolu bakışlarıyla karşılaşmamdı. Bir de en çok geceden korkuyordum. Evimden çıkıp caddeyi geçmek ve marketin kapısını itmek için saatlerce kendime telkinlerde bulunuyordum. Beni gördüğünde bakışlarına bir sis perdesi gibi keder ve çaresizlik yerleşen Stéphanie'yle göz göze gelene dek, başım öne eğik bir halde, reyonlar arasındaki daracık koridorlarda küçük alışveriş arabamı itiyordum. Bakışları perişanlığımın aynasıydı. Artık ödeme tezgâhına bıraktığım ürünlere yorum yapmıyordu. Alkol şişeleri... Toplam tutarı söylemekle yetiniyordu. Kartımı uzatıyor, şifreyi giriyor, "Hoşça kal" diyerek ayrılıyordum.

Artık bana kendi deyimiyle "müthiş ürünler"i, kendi denediklerini, yeni çıkanları tavsiye etmiyordu. İnsanın ellerini yumuşatan bulaşık deterjanı, otuz derecede, hatta soğuk suda bile güzel yıkayan, güzel kokan çamaşır deterjanı, dondurulmuş gıdalar bölümündeki lezzetli sebzeler, sihirli toz süpürgesi, omega 3 yağı... Çocuğunu kaybetmiş bir anneye hiçbir şey tavsiye edilemiyordu. Ne promosyonlar ne de indirim kuponları... Baş öne eğilip viski satın almasına izin veriliyordu. Evimin

kapısını iterek açtığımda, Stéphanie'nin bakışlarını sırtımda hissetmeye devam ediyordum.

Sigortacılarla, avukatlarla görüştük. Notre-Dame-des-Prés yönetimine karşı bir dava açılmıştı. Kuruluş kesin olarak kapatılacakmış ve bize de illaki tazminat ödenecekmiş. Yedi buçuk yıl ağırlığında bir çocuk kaç para ederdi acaba?

Her gece Léo'nun yetişkin olmuş sesini duyuyordum. "Anne, o gece neler olduğunu, odamın neden yandığını öğrenmen gerek." Bu sözler sayesinde ayakta kalıyordum. Ancak harekete geçmem yıllar aldı. Fiziksel olarak gücüm olmadığını hissediyordum ve acım, yeniden canlanamayacağım kadar güçlüydü.

Zaman gerekti. İyi olmam için değil. Bir daha asla iyi olamayacaktım. Yeniden hareket etmem, hareket halinde olmam için zaman geçmesi gerekti.

SNCF her yıl 3 ile 16 Ağustos tarihleri arasında yerimize bakacak birilerini gönderiyordu. Bana "marazi deliryum"um içinde eşlik etmeyi reddeden Philippe Toussaint, motosikletiyle Charleville'deki arkadaşlarını görmeye gidiyordu, ben de Sormiou'ya gidiyordum. Célia gelip beni Saint-Charles istasyonundan alıyor, küçük eve götürüyor, sonra da beni anılarımla baş başa bırakıyordu. Zaman zaman beni ziyarete gelirdi ve denizi seyrederek Frenk üzümü şarabı içerdik.

Benim için ölüler bayramı ağustos ayındaydı. Sulara dalıyor ve artık hayatta olmayan kızımı hissediyordum.

Anaïs'in annesi ve babası Armelle ve Jean-Louis Caussin'den hiç haber almadım. Ne bir telefon ne bir mektup ne bir haber... Çocuklarımızın küllerinin toprağa verilişini izlemeye gitmediğim için bana kızgın olmalılardı...

Yaşlı Toussaint çifti mezarlığa birçok defa gitti. Her defasında oğullarını da götürüyorlardı. Ben onları Léonine'in ölümünden sonra bir daha hiç görmedim. Evime girmiyorlardı. Bu aramızda üstü kapalı bir sözleşme gibiydi.

Philippe Toussaint'i ayakta tutan, öfke ve yüksek tazminat beklentisiydi. Yangına neden olan "faillerin" bu hareketlerinin bedelini ödemelerini takıntı haline getirmişti. Bense yangının kazara çıktığını, "suç faili" olmadığını tekrar edip duruyordum. Bu onu daha da öfkelendiriyordu. Sessiz bir öfke... Uğradığı hasarın bedelinin ödenmesini istiyordu. Kızımızın küllerinin altın değerinde olduğunu düşünüyordu.

Fiziksel olarak değişmeye başlamıştı. Yüz hatları sertleşmiş, saçları ağarmıştı.

Yılda iki defa Brancion-en-Chalon mezarlığına gidiyordu. Annesi ve babası onu evin kapısında bırakır, içeri girmezlerdi. Philippe Toussaint döndüğünde bana hiçbir şey söylemezdi. Sabahları kalktığında da hiçbir şey söylemezdi. Motosikletiyle turlamaya çıktığında da... Sofrada da... Yalnızca televizyon karşısına kurulup video oyunu oynarken inanılmaz bir gürültü çıkarırdı. Zaman zaman bir jandarma veya bir avukat ya da bir sigortacı telefon ettiğinde avazı çıktığı kadar bağırır, hesap sorardı.

Birlikte uyumaya devam ediyorduk, ancak ben artık uyumuyordum. Kâbuslar görüyordum. Geceleri bana yaslandığında, arkamda uyuyanın kızım olduğunu hayal ediyordum.

Bir veya iki defa bana, "Bir çocuk daha yapalım," dedi. Olumlu cevaplasam da antidepresanlara ve anksiyolitiklere ek olarak bir doğum kontrol hapı da kullanıyordum. Karnım âdeta değilmişti. Ölü bedenim içinde asla bir can taşıyamazdım. Léo, bir başka çocuk yapabilme ihtimalimi de sihirle yok etmişti.

Kızımın ölümünden sonra gidebilir, Philippe Toussaint'i terk edebilirdim. Ama buna ne gücüm ne de cesaretim oldu. Philippe Toussaint geriye kalan tek ailemdi. O adamın yanında kalmaya devam etmek, biraz da Léonine'in yanında olmaya devam etmek gibiydi. Her gün o adamın yüz hatlarını görmek, Léonine'i görmek gibiydi. Odasının kapısının önünden geçmek, onun evrenine teğet geçmek, yeryüzünden geçişini,

izlerini hissetmekti. Asla terk etmeyecek, ancak terk edilecek bir kadın olacağıma kuşku yoktu.

1995 yılının eylül ayında, kimin gönderdiği belli olmayan bir koli aldım. Brancion-en-Chalon'dan gönderilmişti. Paketin önce sevgili dostum Célia'dan geldiğini, *oraya*, mezarlığa gitmiş olabileceğini düşündüm. Ama yazı onun değildi.

Paketi açtığımda, dizlerimin bağı çözüldüğü için oturmak zorunda kaldım. Kutudan beyaz bir cenaze plaketi çıktı. Üzerine çok güzel bir yunus ve "*Güzel kızım, 3 Eylül'de doğdun, 13 Temmuz'da öldün ama sen daima benim 15 Ağustos'um olacaksın,*" sözleri kazınmıştı.

Bu sözleri ben yazmışım gibiydi. Plaketi bana kim göndermişti? Biri mezarlığa giderek onu Léonine'in kabrine bırakmamı istiyordu. Ama kim?

Plaketi kutuya geri koydum ve odamdaki dolapta, hiç kullanmadığımız havluların altına sakladım.

Çamaşırları katlarken, iki çarşaf arasında birtakım görevlerin ve isimlerin yazılı olduğu bir liste buldum.

Édith Croquevieille, Müdire
Swan Letellier, Aşçı
Geneviève Magnan, Hademe
Éloïse Petit ve Lucie Lindon, Eğitmenler
Alain Fontanel, Temizlik görevlisi

Philippe Toussaint'in bir kâğıda karaladığı, Notre-Dame-des-Prés personelinin listesiydi bu. Davanın görüldüğü hafta isimlerini not almış olmalıydı. Liste, Mâcon'da davanın görüldüğü yıl, Adalet Sarayı'nın kafeteryasında yenen üç kişilik bir yemeğin fişinin arkasına yazılmıştı.

Bunu Léonine tarafından gönderilen bir işaret olarak aldım. Aynı gün hem plaketi almıştım hem de onu en son gören insanların listesi karşımda duruyordu...

O günden sonra evden dışarı çıkmaya, bariyerimin başında dururken trendeki yolculara el sallamaya başladım. O günden sonra Philippe Toussaint bana aklımı oynatmışım gibi bakmaya başladı. Ama beni anlamamıştı; aklıma yeniden kavuşmuştum.

İşe deli gömleğimi yırtarak başladım. İlaçları yavaş yavaş bıraktım. Alkolü ise tamamen... Kuşkusuz tüm acıların hücumuna uğrayacaktım ama ölmeyecektim.

Evden çıktım. Kasanın başında duran Stéphanie'yle, camın ardından bakıştık. Bana hüzünle gülümsedi. Vaktiyle o yolda, evler boyunca yürürken cebimde kızımın elinin olduğunu düşünerek, on dakika kadar yürüdüm. Ceplerim artık hep boş olacaktı ama Léonine'in elleri bana yol göstermeye devam edecekti. Bernard sürücü kursunun kapısını iterek içeri girdim ve ehliyet almak için kaydoldum.

46

Artık olduğun yerde değilsin ama benim olduğum her yerdesin.

Sıcak çayımdan küçük yudumlar alarak sabah mahmurluğumu atıyordum. Sabah güneşi, mutfağın kapalı perdelerinden içeri sızıyordu. Odanın içinde uçuşan toz parçacıklarını görüyordum. Bunu pek güzel bulurum. Tıpkı bir peri masalındaki gibi... Kısık sesle, Georges Delerue'nün, *Gecenin Ötesi* filmi için hazırladığı şarkıları dinliyordum. Sağ elimde fincanım vardı, sol elimle ise gözlerini yumarak boynunu uzatan Éliane'ı okşuyordum. Onun sıcaklığını parmaklarımda hissetmeyi çok seviyorum.

Nono kapıyı çalıp içeri girdi. Peder Cédric'le olduğu gibi, onunla da hiç öpüşmez, tokalaşmayız. Yalnızca, "Merhaba Violette'ciğim" der. Okumam için *Journal de Saône-et-Loire* gazetesini masanın üzerine bıraktı ve kendine bir kahve aldı. "Brancion-en-Chalon kazası. Motosikletlinin kimliği belli oldu."

Nono'nun, "Şu yazıyı okusana, benim gözlüğüm yok da..." dediğini duydum.

Stresimi hisseden Éliane, kısa bir süre Nono'ya selam verircesine sürtündükten sonra, kapıyı tırmalayarak dışarı çıkmak istedi. Nono onu okşadı, kapıyı açarak dışarı çıkmasını sağladı ve yanıma gelip bir sandalye çekerek karşıma oturdu. Ceplerini

yokladı. Ücretinin tamamı sigortadan karşılanan gözlüğünü takıp her hecenin üzerinde durarak ilkokul çocukları gibi okumaya başladı. Léonine bebekken benim ona Boscher yöntemiyle okumam gibi... "*Dünyadaki tüm kızlar, el ele verseler, denizin etrafında bir çember oluşturur.*" Ancak makalede yazanlar, renkli kitaptakilerden farklıydı.

> "*Brancion-en-Chalon'da meydana gelen ölümcül kazanın kurbanının kimliği eşi tarafından tespit edildi. Lyon bölgesinden biri. Geçtiğimiz 23 Nisan günü, Brancion-en-Chalon'da cansız bedeni bulunmuştu. Jandarmanın gerçekleştirdiği ilk incelemelere göre, motosikleti, ağır bir motosiklet olan 650 cm³ bir Hyosung Aquila. Düşük bankete giren motosikletin sürücüsünün kaskının tokası takılı değildi. Kaybolmasını takip eden gün eşinin polise ve bölge hastanelerine başvurması üzerine, iki durum arasında bağlantı kurulabildi.*"

Bir merhumun mezarlığa kümeler halinde akın eden yakınları yüzünden okumamız yarım kaldı. Kimileri akustik gitar çalışıyordu, kimilerinin elinde ise uçan balonlar vardı. Nono gazeteyi elinden bıraktı ve "Ben gidiyorum," dedi.

"Ben de öyle."

Siyah pardösümü giyerken, polise Philippe Toussaint'in benim evimden çıkmış olduğunu söylemem gerekip gerekmediğini düşündüm.

Sasha sık sık, "Yalnızca sessizlik," derdi.

Kendimden yeterince vermemiş miydim? Artık huzuru hak etmiyor muydum?

Philippe Toussaint ölmüş olsa bile bana eziyet etmeye devam ediyordu. Son sözlerini ve kollarımda bıraktığı morlukları hatırlıyordum.

Huzur içinde yaşamak istiyordum. Sasha'nın bana öğrettiği gibi yaşamak istiyordum. Burada ve şimdi. Hayatı istiyordum. Bana hiçbir faydası dokunmayan, annesi ve babası yegâne güneşini elimden alan bir adamı canlandırmak istemiyordum.

Cenaze aracı mezarlığa girdi ve Gambini ailesinin aile mezarlığına dek ilerledi. 1942'de Brancion-en-Chalon kasabasında doğmuş ünlü bir panayırcı olan Marcel Gambini defnediliyordu. Savaş zamanı toplama kampına götürülen annesi ve babası, onu son anda kasaba kilisesine saklamışlardı.

Bazen çaresiz birilerinin çocuklarını Peder Cédric'in kilisesine bırakmasını dilediğim olur. Hayatın piyangosu pek isabetsiz... Geçici aileler arasında gidip gelmektense, Peder Cédric gibi bir adam tarafından yetiştirilmeyi nasıl da isterdim.

Marcel'in cenazesinde tabutunun etrafında Django Reinhardt çalan gitaristler, kemancılar ve bir basçı da dahil olmak üzere üç yüzden fazla kişi vardı. Müzikleri kederleriyle, akan gözyaşlarıyla, hüzünlü bakışlarıyla, silik, bükülmüş silüetleriyle tezat oluşturuyordu. Marcel'in on altı yaşındaki torunu Marie Gambini konuşmaya başladığında herkes sustu.

"Büyükbabam pamuk şekeri gibi tatlıydı, elma şekeri gibi çıtır çıtırdı, krep ve waffle kokardı, lokum, nugat ve *churros* gibi yumuşaktı. Hayatın tuzuna batırılmış patates kızartması parmakları basit mutluluklara bulanmıştı. Yüzünde daima, su torbasının içindeki kırmızı balığı muzaffer bir edayla tutan bir çocuğun gülümsemesi vardı. Bir elinde olta kamışı, diğer elinde uçan balon, bir tahta atın üzerine tünemişti... Onun hayat mücadelesi buydu; bize tüfekle atış yaptırmak, yataklarımızın üzerini kaplayan oyuncak kaplanlar sunmak, dönme dolabın uçağı, itfaiye kamyonu veya yarış arabası içindeki çocuklarla saatlerce "Ce Eee" oynamak. Büyükbabam yakalanan ponpondu, ilk duygulardı, perili bir şatodaki, bir labirentteki veya bir trendeki ilk öpücüktü. O pudra şekeri

öpücüğü, geleceğin bizim için sakladığı hız treninin tadını verirdi. Büyükbabam, aynı zamanda bir sesti, müzikti, el falı bakan çingenelerin tanrısıydı. Kanında çingene cazı vardı ve artık duyamayacağımız yeni akorlar yapmaya gitti. Avucunun içindeki hayat çizgisi kırıldı. Sana, 'Huzur içinde yat,' demeyeceğim dedeciğim, zira sen dinlenmek nedir bilmezsin. Sana yalnızca iyi eğlenceler diliyorum ve 'Yakında görüşmek üzere,' diyorum."

Tabutu öptü. Diğerleri de onun gibi yaptılar.

Pierre ve Jacques Lucchini, Marcel Gambini'nin tabutunu halatlar ve çıkrıklar yardımıyla toprağın içine indirirken, müzisyenlerin hepsi birden Django Reinhardt'ın "Minor Swing"ini çalmaya başladı. Herkes ellerindeki uçan balonları gökyüzüne bıraktı. Ardından, ailenin her bir üyesi tabutun üzerine piyango biletleri ve pelüş oyuncaklar fırlattı.

O akşam mezarlığımın demir kapılarını 19.00'da kapatmadım. Gambini ailesi akşam yemeğini mezarın başında yemek için benden izin istedi. Onlara gece yarısına dek izin verdim. Bana on beş gün sonra Macôn'da kurulacak olan panayır için onlarca lunapark bileti hediye ederek teşekkür ettiler. Geri çeviremedim. Biletleri Nono'nun çocuklarına vermek üzere aldım.

Bir insanın hayatını cenaze töreninin güzelliğine göre yorumlayabilir miyiz bilemiyorum ama Marcel Gambini'ninki hayatımda şahit olduğum en güzel cenaze töreniydi.

47

İlk yıldızın görülebilmesi için, karanlığın bastırması gerekir.

1996 Ocak ayında, mezar plaketini postayla almamdan dört ay sonra, plaketi çantama koydum ve Philippe Toussaint'e iki gün boyunca bariyerin başında durarak bu sefer çalışması gerektiğini söyledim. Cevap vermesine fırsat bile bırakmadan, Stéphanie'nin aracının direksiyonuna yerleştim; dikiz aynasında bana yol boyunca arkadaşlık eden beyaz bir kaplan asılı olan, kırmızı bir Fiat Panda.

Normalde üç buçuk saatlik yolum vardı. Ama ben altı saatte vardım. Artık benim için hiçbir şey normal işlemiyordu. Birçok defa durmak zorunda kaldım. Yolda radyo dinledim. İki buçuk yıl önce, Caussinlerin otomobilinin arka koltuğunda, cebinde Cocculine, elinde kendini güvende hissettiren oyuncağıyla otururken hayal ettiğim Léonine için şarkı söyledim.

"Rüya, arı gibi, kuş gibi kanatlanarak uçar, bulut gibi, rüzgâr gibi... Gece yavaş yavaş bastırır, ocaklarda ateş söner, közler bile saklanır, çiçek çiy üzerine kapanır, geriye yalnızca sis kalır..."

Evlere, ağaçlara, patikalara, manzaralara bakarken dikkatini nelerin çekmiş olabileceğini hayal etmeye çalıştım. Uyuyup kalmış mıydı? Yoksa sihir numaraları mı yapmıştı?

Birlikte çok az arabaya binmiştik. Célia'nın ve Stéphanie'nin arabaları... Genelde trene binerdik. Otomobilimiz yoktu. Philippe Toussaint'in yalnızca motosikleti vardı. Böylece bizi bir yerlere götürmek zorunda kalmıyordu. Zaten nereye götürecekti ki?

Brancion-en-Chalon'a 16.00 civarı vardım. *İkindi kahvaltısı zamanı*, diye düşündüm. Mezarlık bekçisinin evinin kapısı aralıktı. Kimseyi görmedim. Hiçbir şey sormadım. Léonine'i kendi başıma bulmak istedim.

Bu mezarlık tersinden bakıldığında bir hazine haritası gibiydi. Düzünden bakıldığında ise korkunçtu...

Elimde beyaz plaketle mezarlar arasında yarım saat kadar slalom yaptıktan sonra, porsuk ağaçları bölümündeki çocuklara özel alanı buldum. *Şimdi Léonine için okul malzemeleri satın alıyor, kayıt formlarını dolduruyor, gözlerine makyaj yapmasını yasaklıyor olmalıydım ama işte buradayım, kayıp bir ruh gibiyim, bir mezar taşı üzerinde adını arıyorum*, diye düşündüm.

Çok uzun bir süre bunu hak edecek kadar kötü ne yapmış olabileceğimi düşündüm. Çok uzun süre kendi kendime cezalandırılmış olup olamayacağımı sordum. Tüm hatalarımı gözden geçirdim. Kızımı anlamadığım, kulak vermediğim, ona kızdığım, inanmadığım veya üşüdüğünü, terlediğini veya gerçekten de boğazı ağrıdığını anlamadığım olası zamanları hatırlamaya çalıştım.

Beyaz mermere kazınmış adını ve soyadını öptüm. Daha önce gelmemiş olduğum için özür dilemedim. Sık sık geleceğime dair söz vermedim. Ona, onunla ağustos aylarında Akdeniz'de buluşmayı tercih ettiğimi, Akdeniz'in ona bu sessiz ve gözyaşı dolu yerden çok daha fazla benzediğini söyledim. Ona o gece

olup biteni, odasının neden yandığını öğreneceğime dair söz verdim.

Üzerinde "Güzel kızım, 3 Eylül'de doğdun, 13 Temmuz'da öldün, ama sen daima benim 15 Ağustos'um olacaksın" sözleri yazan cenaze plaketini, çiçeklerin, şiirlerin, kalplerin ve meleklerin arasına, üzerinde "Güneş çok erken battı" yazan başka bir plaketin yanına bıraktım.

Orada ne kadar süre kaldığımı bilmiyorum. Ancak ayrılacağım zaman mezarlığın demir kapıları kilitliydi.

Bekçinin kapısını çalmak zorunda kaldım. Evin içinde yumuşak bir ışık vardı. Camdan içeri bakmayı denedim, ancak perdeler çekili olduğundan göremedim. Kapıya, pencerelere defalarca vurdum, ancak gelen olmadı. Aralık duran kapıyı iterek içeri girdim ve "Kimse var mı?" diye seslendim. Cevap veren olmadı.

Başımın üzerinde, üst kattan gelen ayak sesleri ve müzik duydum. Bach'ın müziği bir radyo sunucusunun konuşmasıyla bölünüyordu.

O evi görür görmez sevdim. Duvarları, kokusu... Kapıyı kapattım ve çevremdeki mobilyaları inceleyerek beklemeye koyuldum. Mutfak bir çay ocağı gibi düzenlenmişti. Raflarda, üzerlerinde mürekkepli kalemlerle isimler yazılı etiketler olan elli kadar kutu vardı. Yine üzerlerinde etiketler bulunan toprak çaydanlıklar, kutulardaki etiketlerle eşleşiyordu. Kokulu mumlar yakılmıştı.

Bir dakika önce karşımda kızımın külleri varken, bir kapıyı itmiş ve âdeta kıta değiştirmiştim.

Nihayet merdivenlerde ayak seslerini duyana dek hayli beklediğimi sanıyorum. Adam altmış beş yaşlarında olmalıydı. Siyah önü kapalı terlikler, siyah keten pantolon ve beyaz gömlek giymişti. Muhtemelen melezdi. Fransız ve Vietnamlı karışımı... Mutfağında dikilmekte olan beni görünce şaşırmadı, "Kusura bakmayın, duş alıyordum da. Buyurun oturun," demekle yetindi.

Jean-Louis Trintignant'ınkine benzer bir sesi vardı. Puslu, melankolik, yumuşak ve hisli... O sesle, bana sanki daha önceden randevulaşmışız gibi, "Kusura bakmayın, duş alıyordum da. Buyurun oturun," dediğinde, beni biriyle karıştırdığını düşündüm. Ben cevap verecek fırsatı bulamadan devam etti.

"Size badem tozu ve portakal çiçeği ile bir bardak soya sütü hazırlayayım."

Bir kadeh votkayı tercih ederdim ama ikramını geri çevirmedim. Sütü, portakal çiçeğini ve badem tozunu bir blenderde karıştırmasını, uzun bir bardağın içine boşaltıp sanki bir çocuğun doğum günü partisindeymişiz gibi, içine rengârenk bir pipet koyarak bana uzatışını izledim. Bu hareketi sırasında, bana hayatımda hiç kimsenin, Célia'nın bile gülümsemediği kadar içten gülümsedi.

Uzun yapılıydı. Bacakları, kolları, elleri, boynu, gözleri, ağzı... Uzuvları ve hatları âdeta, ilkokullarda dünya haritalarının ölçümü için kullanılan iki metrelik tahta cetvelle çizilmişti.

Pipetle içmeye başladım. Karışımı son derece lezzetli buldum. Bana hiç sahip olmadığım çocukluğumu, ardından Léonine'in çocukluğunu, sonsuz şefkatli bir şeyleri çağrıştırdı. Gözyaşlarına boğuldum. İlk defa boğazımdan geçen bir şeyden keyif duyuyordum. 14 Temmuz 1993 tarihinden sonra tat alma hissimi kaybetmiştim. Léonine bende bunu da yok etmişti.

Adama, "Kusura bakmayın. Mezarlık kapıları kilitliydi," dedim. "Kusurluk bir şey yok. Oturun," diye cevapladı. Bir sandalye aldı ve bana doğru yaklaştırdı.

Ne gidebiliyordum ne de orada kalabilirdim. Konuşamıyordum. Elimde değildi. Léonine sözcüklerimi de yok etmişti. Okuyordum ama artık bir şey söyleyemiyordum. İçimde biriktiriyordum ama dışarı hiçbir şey çıkmıyordu. Sözcüklerim, "Teşekkürler... Merhaba... Hoşça kal... Hazır... Kusura bakmayın, ben yatıyorum,"dan ibaretti. Ehliyet sınavında bile ko-

nuşmam gerekmemişti. Doğru kutuları işaretlemem ve aracımı iki aracın arasına park edebilmem yetmişti.

Ayakta dikilmeye devam ediyordum. Gözyaşlarım bardağımın içine süzülüyordu. Bir mendilin üzerine Rêve d'Ossian adlı bir parfüm dökerek bana koklattı. Gözyaşlarım sel olmuş, ağlamaya devam ediyordum. Ama döktüğüm gözyaşları bana iyi gelmişti. Âdeta zehirli toksinlerin atıldığı ter gibi, pis bir şeyleri tahliye etmemi sağlamışlardı. Ağlayabileceğim kadar ağladığımı sanıyordum ama bitmemişti. Tuzlu, çamurlu gözyaşları kalmıştı. Uzun süre önce yağan bir yağmurun, bir çukurun içinde biriken suyu gibi...

Adam beni oturttu ve elleri bana dokunduğunda bir şok dalgası hissettim. Arkama geçti, omuzlarıma, boynuma ve başıma masaj yapmaya başladı. Sırtıma ve başımın üstüne sıcak bantlar koyuyormuş gibi, beni iyileştiriyormuş gibi dokundu. "Sırtınız âdeta bir tırmanma duvarı gibi sert," diye fısıldadı.

Bana hiç kimse öyle dokunmamıştı. Elleri çok sıcaktı ve tenimin üzerinde sanki hafif bir yanık yürüyormuşçasına, bana nüfuz eden çılgın bir enerji yayıyordu. Karşı koymadım. Anlamadım. Bir mezarlık bekçisinin evindeydim. Kızımın küllerinin bulunduğu mezarlıkta, bana hiç yapmadığım bir seyahati hatırlatan bir evde... Daha sonradan adamın bir şifacı ya da gülerek söylediği "bir tür kırık çıkıkçı" olduğunu öğrenecektim...

Onun ellerinin baskısıyla gözlerimi kapadım ve uykuya daldım. Acılı görüntülerin, kâbusların, beni kemiren sıçanların, kulağıma, "Anne, uyan, ben ölmedim," diyen Léonine'in, terden sırılsıklam kalan çarşafların olmadığı, derin bir uyku...

Ertesi sabah, üzerimde kalın ve yumuşak bir örtü, kanepede uzanmış vaziyette uyandım. Gözlerimi açtığımda kendime gelmekte, nerede olduğumu hatırlamakta zorlandım. Çay kutularını ve halen odanın ortasında duran, üzerine oturduğum sandalyeyi gördüm.

Evde kimse yoktu. Kanepenin karşısındaki küçük sehpanın üzerine sıcak bir çaydanlık konulmuştu. Yasemin çayını bardağıma doldurup ufak yudumlarla içtim. Son derece lezzetliydi. Ev sahibi, çaydanlığın yanına porselen bir tabak içinde küçük kekler de bırakmıştı. Onları da çayıma batırıp yedim.

Gün ışığında, evin benim evim kadar mütevazı olduğunu gördüm. Ancak beni ağırlayan adam, orayı gülümsemesi, iyiliği, badem sütü, kokulu mumları ve parfümleri ile bir saraya dönüştürmüştü.

Dışarıdan geldi. Kalın paltosunu kancaya astı ve ellerini hohlayarak ısıtmaya çalıştı. Başını bana çevirip gülümsedi.

"Günaydın."

"Gitmem gerek."

"Nereye?"

"Evime."

"Eviniz nerede?"

"Fransa'nın doğusunda. Nancy tarafında."

"Léonine'in annesi misiniz?"

"..."

"Dün öğleden sonra sizi onun mezarı başında gördüm. Anaïs'in, Nadège'in ve Océane'ın annelerini tanırım. Sizi ilk defa görüyorum..."

"Kızım mezarlığınızda değil. Burada yalnızca külleri var."

"Ben bu mezarlığın sahibi değil, yalnızca bekçisiyim."

"Böyle bir mesleğe nasıl dayanıyorsunuz bilmiyorum... Şaka gibi bir meslek. Yani aslında değil. Hiç de şaka değil..."

Adam yeniden gülümsedi. Bakışlarında zerre yargılama yoktu. Yine daha sonraları, onun konuştuğu insanlarla kendini daima aynı seviyeye koyduğunu öğrenecektim...

"Siz ne iş yapıyorsunuz?"

"Hemzemin bariyeri bekçisiyim."

"Yani siz insanların diğer tarafa geçmelerine engel olmaya çalışırken, ben onlara bir parça yardım ediyorum."

Ben de elimden geldiğince ona gülümsemeye çalıştım. Artık nasıl gülümsenir bilmiyordum. Ondaki her şey güzeldi, bendeki her şey ise kırık dökük... Tam bir harabeydim.

"Yine gelecek misiniz?"

"Evet. O gece çocukların odasının neden yandığını öğrenmem gerek... Bu insanları tanıyor musunuz?"

Philippe Toussaint'in bir restoran fişinin arkasına yazdığı Notre- Dame-des-Prés personelinin listesini çıkarıp ona uzattım.

Édith Croquevieille, Müdire
Swan Letellier, Aşçı
Geneviève Magnan, Hademe
Éloïse Petit ve Lucie Lindon, Eğitmenler
Alain Fontanel, Temizlik görevlisi

İsimleri dikkatlice okudu. Sonra yeniden bana baktı.

"Léonine'in mezarına yine gelecek misiniz?"

"Bilmiyorum."

Karşılaşmamızdan sekiz gün sonra ondan mektup aldım.

"Bayan Violette Toussaint,

İsim listenizi unutmuşsunuz. Masamın üzerine koydum. Ayrıca sizin için bademli, gül ve yaseminli yeşil çay karışımı da hazırladım. Gelip alabilirsiniz. Evde değilsem, kapım daima açıktır. Çayınızı, sarı raftaki döküm çaydanlıkların sağına koydum. Üzerinde 'Violette'in çayı' yazıyor.

Sadık dostunuz
Sasha H."

O adam bana dosdoğru bir romandan ya da akıl hastanesinden çıkmış gibi gelmişti. Hoş, her ikisi de aynı anlama geliyordu... Mezarlıkta ne yapıyordu? Mezarlık bekçiliği diye bir mesleğin var olduğunu bile bilmiyordum. Benim için ölüm

ticareti, bir cenaze görevlisi, bir kefen, omza veya tabuta konan bir siyah karga ve siyah giysilerden ibaretti.

Ancak daha da tuhaf bir şey vardı. Onun zarfın üzerindeki yazısını tanımıştım. Léo'mun kabrinin üzerine bırakayım diye üzerinde, "*Güzel kızım, 3 Eylül'de doğdun, 13 Temmuz'da öldün, ama sen daima benim 15 Ağustos'um olacaksın*" sözleri yazan cenaze plaketini gönderen kişiydi.

Hayatım hakkında bütün bunları nereden biliyordu? Tarihleri, bilhassa da mutluluğumun tarihini nasıl biliyordu? Çocuklar defnedildiğinde orada mıydı? Onlara neden ilgi gösteriyordu? Ya bana? Beni neden mezarlığa doğru çekmişti? Neden bu işe karışıyordu? Hatta, evine gireyim diye mezarlığın kapılarını bilerek kapatmış olabileceğini düşündüm.

Hayatım, tam ortasında kimliği belirsiz bir askerin bana bir cenaze plaketi ve bir mektup gönderdiği bir harabeler tarlasıydı.

Evet, savaşın sonu geliyordu. Bunu hissediyordum. Kızımın ölümünün verdiği acı hiç dinmeyecekti ama bombardıman kesilmişti. Savaştan sonrasını yaşayacaktım. En uzun, en zor, en tehlikeli olan kısmı... Tam ayağa kalkarsın, onun yaşında bir kızla yüz yüze gelirsin. Düşman gittiğinde ve geriye hüsrandan, boş dolaplardan, çocukluğunda donup kalan fotoğraflarından başka bir şey kalmadığında...O hariç her şey büyür, ağaçlar bile, çiçekler bile...

1996 Ocak ayından itibaren, Philippe Toussaint'e artık ayda iki pazar, Brancion-en-Chalon'a gideceğimi söyledim. Sabah çıkıp akşam dönecektim.

Oflayıp, "ayda iki gün çalışmam gerekecek yani..." dercesine başını gökyüzüne doğru kaldırdı. Kızımın cenaze törenine bile katılmamışken birdenbire heveslenmeme anlam veremediğini söyledi. Bu söze ne cevap verilirdi? "Heves" sözüne? Ona göre kızımın mezarının başına gidişim bir heves, bir kapristi.

Christian Bobin, "Söylenmeyen sözler içimizde çınlar," der.

Tam olarak bunu demek istemiş olmasa da ben içimde avaz avaz bağıran, geceleri beni uykumdan uyandıran, bana kilo aldıran, beni zayıflatan, yaşlandıran, ağlatan, gün boyunca uyutan, sünger gibi içirten, başımı duvarlara, kapılara çarptıran sessizlikle doluydum. Ama hayatta kaldım.

Prosper Crébillon, "Keder ne kadar büyükse, yaşamak o kadar büyük iştir," der. Léonine ölerek benim dışında etrafımdaki her şeyi yok etmişti.

48

Ruhun, kış kapıya dayandığında bir kırlangıç gibi,
geri dönüş umudu olmadan uçtu.

Julien Seul, evimin arka tarafında bulunan, sebze bahçeme açılan kapımın eşiğinde dikiliyordu.

"Sizi ilk defa tişörtlü görüyorum. Delikanlı gibi olmuşsunuz."

"Ben de ilk defa üzerinizde renkli bir kıyafet görüyorum."

"Çünkü evdeyim, bahçemde. Bu duvarın arkasında beni kimse görmüyor. Çok kalacak mısınız?"

"Yarın sabaha kadar. Nasılsınız?"

"Bir mezarlık bekçisi gibi..."

Gülümsedi.

"Bahçeniz pek güzel."

"Gübre sayesinde. Mezarlığın yanında bitkiler çabuk büyüyor."

"Kara mizah anlayışınız olduğunu bilmiyordum."

"Beni tanımıyorsunuz da ondan."

"Belki de sizi tahmin ettiğinizden daha iyi tanıyorumdur."

"İnsanları, hayatlarını didikleyerek tanıyamazsınız komiser."

"Sizi akşam yemeğine davet etsem?"

"Hikâyenin sonunu anlatmanız koşuluyla olur."

"Hangi hikâyenin?"

"Gabriel Prudent ve annenizin hikâyesinin."

"Sizi saat 20.00 gibi alırım. Sakın üzerinizi değişmeyin, böyle renkli kalın."

49

Geçmiş zamanın anısına şu birkaç çiçek...

Sasha'nın evine girdim. Çay paketini açtım, gözlerimi kapadım ve kokusunu içime çektim. O mezarlık bekçisinin evinde hayata yeniden dönebilecek miydim? Henüz ikinci gelişimdi ama Leo'nun ölümünden beri içinde yaşadığım karanlıktan beni neredeyse zorla çekip çıkaran o kokuyu tekrar alabiliyordum.

Çay paketi, Sasha'nın mektubunda açıkladığı gibi, sarı rafta, döküm çaydanlıkların yanındaydı. Üzerine çocuk defterlerine yapıştırılanlara benzeyen, "Violette için çay" yazılı bir etiket yapıştırmıştı. Çay torbasının altına, üzerinde adım yazan bir zarf bırakılmıştı. Bunu mektubunda söylememişti. Ağzı mühürlenmemiş olan zarfın içinde birtakım kâğıtlar vardı.

Önce bunun kısa bir süre önce vefat eden insanların listesi olduğunu ve zarfın üzerine Azizler Yortusu'nda çiçeklendirilecek mezarlar listesi olması nedeniyle "Toussaint"' yazılmış olduğunu düşündüm. Daha sonradan anladım.

Sasha, 1993 yılı 13 Temmuz'u 14 Temmuz'a bağlayan gece Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nda bulunan tüm personelin iletişim bilgilerini toplamıştı. Édith Croquevieille; müdire, Swan Letellier; aşçı, Geneviève Magnan; hademe, Éloïse Petit ve Lucie Lindon; eğitmenler, Alain Fontanel; temizlik görevlisi.

Müdire dışında kızımı son defa görenlerin yüzlerini ilk defa keşfediyordum. Yaşanan dram, her kanalda ana haberlere konu olmuştu. Televizyonda Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nun, gölün ve midillilerin bulunduğu bir fotoğraf gösterilmişti. Aynı anahtar kelimeler tekrar edilip durmuştu; dram, kaza sonucu çıkan yangın, ölen dört çocuk, yaz kampı... Çocukların fotoğrafları günlerce Saône-et-Loire gazetesinin manşetinde kalmıştı. Cenaze töreninden sonraki gün Philippe Toussaint'in getirdiği makalelere üstünkörü bakmıştım. Çocukların, küçük fareler alıp götürdüğü için eksik dişlerle gülümseyen fotoğrafları... Ebeveynler olarak elimizden bir şey gelmiyordu. Léo'nun gülümsemesinin bir parçasını geri alabileyim diye o farenin yuvasını bulmak için hayatımı verirdim. Ama personele ait hiç fotoğraf yoktu.

Müdire Édith Croquevieille, beyaz saçlarını topuz halinde toplamıştı. Gözlükleri vardı. Objektife bilgiç bir gülümsemeyle bakmıştı. Fotoğrafçının ona, "Gülümseyin, ancak fazla abartmayın. Sizi hem sempatik hem de güven verici bulmalılar," şeklinde talimatlar verdiği hissediliyordu. O fotoğrafı biliyordum. Madam Toussaint'in bana yıllar önce uzattığı, cenaze işleri ofisininkiler gibi mavi gökyüzü görselleriyle dolup taşan o broşürün arka sayfasında da aynı fotoğraf vardı.

"Yalnızca hizmet ciddiyetimiz tatil yapmaz." Satır aralarını okumasını bilemediğim için kendime kaç defa isyan etmişimdir...

Édith Croquevieille'in fotoğrafının altına adresi yazılmıştı.

Swan Letellier'nin fotoğrafı ise bir fotoğraf kabininde çekilmişti. Peki Sasha bu fotoğrafı nasıl bulmuştu? Müdire için olduğu gibi, aşçının fotoğrafının altında da adresi yazılıydı. Ancak ev adresine benzemiyordu. Mâcon'da, Le Terroir des souches adındaki restoranın adresiydi. Swan otuz beş yaşlarında olmalıydı. Zayıftı, badem şekilli gözleri, hem yakışıklı hem de endişe verici bir fiziği vardı. İnce dudaklı, sinsi bakışlı, tuhaf ifadeliydi.

Hademe Geneviève Magnan'ın fotoğrafı bir düğün sırasında çekilmişti. Başında, bazı damat veya gelin annelerinin taktıkları türden komik bir şapka vardı. Makyajı ağırdı ve beceriksizce yapılmıştı. Geneviève Magnan elli yaşlarında olmalıydı. Léo'nun son yemeğini, muhtemelen, mavi çiçekli elbisesi içine zar zor sığan, bu kısa boylu, tombul kadıncağız vermişti. Léo'nun ona teşekkür ettiğinden hiç kuşkum yok. Zira kızım terbiyeliydi. Ona terbiyeli olmayı, daima "merhaba, hoşça kalın, teşekkürler" demeyi öğretmek önceliğim olmuştu.

İki eğitmen Éloïse Petit ve Lucie Lindon'un liselerinin önünde grup halinde çekilmiş fotoğrafları vardı. Fotoğrafta on altı yaşlarındaydılar. İki yaramaz, kaygısız genç kız. Acaba çocuklarla aynı masada mı yemek yemişlerdi? Léo bana eğitmenlerden birinin bana çok benzediğini söylemişti. Ancak ikisi de mavi gözlü ve sarışın olan Éloïse ya da Lucie bana hiç benzemiyordu.

Temizlik görevlisi Alain Fontanel'in fotoğrafı bir gazeteden kesilmişti. Üzerinde bir futbol forması vardı. Diğer takım oyuncularıyla birlikte, balonun arkasında diz çökmüş halde poz vermişti. Hafif bir Eddy Mitchell havası vardı.

Her fotoğrafın altında, cenaze plaketine eşlik eden zarfın, mektubun ve çay kutularının üzerindeki el yazısıyla yazılmış adresler vardı. Geneviève Magnan ve Alain Fontanel'in adresleri aynıydı.

Beni oraya dek çeken bu mezarlık bekçisi kimdi? Bu şekilde hareket etmesinin nedeni neydi?

Onu bekledim ama eve gelmedi. Çayı ve o akşam şatoda bulunanların fotoğraflarının ve isimlerinin bulunduğu zarfı çantama koydum. Sasha'yı bulmak için mezarlıkta dolaştım. Çiçekleri sulayan veya dolaşan, tanımadığım insanlarla karşılaştım. Yüzlerindeki ifadelere göre orada kimin için bulunduklarını tahmin etmeye çalıştım. Anne? Kuzen? Kardeş? Eş?

Sasha'yı bulmak için mezarlığın ağaçlı yollarında yarım saat kadar dolaştıktan sonra, kendimi çocukların kabirlerinin

olduğu alanda buldum. Meleklerin yanından geçip Léo'nun mezarına dek ilerledim. Mezar taşının üzerinde kızımın adını yeniden gördüm. Valizine yerleştirmeden önce, o adı kıyafetlerinin yakasına işlemiştim. Kurala göre, aksi halde eşyanın çalınması veya kaybolması durumunda yaz okulu yönetimi sorumlu tutulamayacaktı. Önceki gelişime göre mermerin üzeri yosun tutmaya başlamıştı. Dizlerimin üzerine çöküp giysimin koluyla mermeri sildim.

50

Yıllar önce göz kamaştıran gülüşün güzel yaz mevsimiyle benim için aynı gülün ömrünü uzatır.

Irène Fayolle ve Gabriel Prudent, Aix tren garından birkaç kilometre mesafede, karşılarına çıkan ilk otel olan Hôtel du Passage'a girdi. Georges Simenon'un romanının adı gibi, mavi odayı seçtiler. Joséphine, Amadeus, Renoir isimli odalar da vardı.

Gabriel Prudent, oda servisine dört porsiyon makarna ve kırmızı şarap sipariş etti. Sevişmenin karınlarını acıktıracağını düşünmüştü. Irène Fayolle ona, "Neden dört kişilik ısmarlıyorsunuz? İki kişiyiz," diye sorduğunda, "siz muhtemelen kocanızı ben de karımı düşüneceğim. Onları şimdiden yemeğe davet edelim de suskun ve ağlak anların ve daha birçok şeyin önüne geçelim," diye yanıtladı.

"Ağlak an nedir?"

"Melankoli, suçluluk duygusu, pişmanlıklar, bir ileri bir geri adımlar için kullandığım bir söz. Yani hayatta canımızı sıkan, ilerlememize engel olan ne varsa."

Öpüştüler. Soyundular. Irène Fayolle karanlıkta sevişmek istedi, Gabriel Prudent buna gerek olmadığını, daha mahkemede

gördüğü anda onu bakışlarıyla soyduğunu, hatlarını, bedenini zaten tanıdığını söyledi.

Irène Fayolle ısrar edip, "Ağzınız çok iyi laf yapıyor," dedi. Gabriel Prudent, "Elbette ki öyle..." diye cevapladı ve mavi odanın mavi perdelerini çekti.

Kapı vuruldu. Oda servisi geldi. Yediler, içtiler, sevişiler, yediler, içtiler, sevişiler, yediler, içtiler, sevişiler... Birbirlerinden haz aldılar, şarabın etkisiyle gülüştüler. Haz aldılar, güldüler, ağladılar.

O odadan asla dışarı çıkmama kararı aldılar. Bunun tek çözümünün orada hemen şimdi ölmek olduğunu söylediler. Kaçmayı, ortalıktan kaybolmayı tasarladılar. Bir otomobil çalacak, bir trene, bir uçağa bineceklerdi... Her şeyi yaşayacaklardı.

Savaş suçluları gibi Arjantin'e yerleşmeye karar verdiler. Irène uyuyakaldı, Gabriel uyumadı. Sigara içti. Bir şişe beyaz şarap ve beş tatlı ısmarladı.

Irène gözlerini açtı ve kocasıyla karısının dışında davetli olan beşinci kişinin kim olduğunu sordu. Gabriel, "Aşkımız," diye cevapladı.

Banyoya gittiler. Yatağa dönerken dans etmeye karar verdiler. Saatli radyoyu açtılar ve Klaus Barbie'nin[14] yargılanmak üzere Fransa'ya getirileceği haberini duydular. Gabriel Prudent, "Nihayet adalet yerini bulacak. Bu kutlamaya değer," dedi ve şampanya ısmarladı. Irène, "Sizi yirmi dört saattir tanıyorum ve hâlâ ayılamadım. Bir de birbirimizi ayık kafayla görelim," dedi.

Gilbert Bécaud'nun "Je reviens te chercher"[15] şarkısıyla dans ettiler.

Irène sabah dörde doğru uykuya daldı. Altıda gözlerini açtığında Gabriel daha yeni uykuya dalmıştı.

---

14 "Lyon kasabı" olarak da tanınan Alman SS subayı. (ç. n.)

15 (Fr.) Seni almaya geldim. (ç. n.)

Odanın içi alkol ve tütün kokuyordu. Irène kuşların günün doğuşunu haber veren ötüşünü duydu ve onlardan nefret etti.

O mavi odada, sabahın altısında Irène'in aklına Johnny Hallyday'in "Retiens la nuit"[16] şarkısı geldi. Şarkının sözlerini hatırlamaya çalıştı. "Retiens la nuit, aujourd'hui, jusqu'à la fin du monde, retiens la nuit..."[17] Devamını çıkaramadı.

Gabriel ona sırtını döndü. Irène onu okşadı, kokusunu içine çekti. Bu, Gabriel'i uyandırınca yeniden seviştiler ve sonra uykuya daldılar.

Saat onda, odayı bir gece daha tutmak istemiyorlarsa öğlen boşaltmaları gerektiğini hatırlatan bir telefon aldılar.

16 (Fr.) Geceyi geri getir. (ç. n.)

17 Geceyi geri getir, bugün, dünyanın sonuna kadar, geceyi geri getir. (ç. n.)

51

Her geçen gün, görünmez bir iplikle hatıranı örüyor.

Sol kanadın zemin katında, bir ana koridor, öğrenciler için tuvaletli ve lavabolu iki ranzalı üç bitişik yatak odası ve personel için ayrılmış bir oda vardı. Birinci katta, öğrenciler için tuvaletli ve lavabolu iki ranzalı üç bitişik yatak odası ve personel için ayrılmış beş oda bulunuyordu.

1993 yılı 13 Temmuz'u 14 Temmuz'a bağlayan gece tüm odalar doluydu.

Édith Croquevieille'in (müdire), Swan Letellier'nin (hizmetli personel), Geneviève Magnan'ın (hizmetli personel), Alain Fontanel'in (hizmetli personel), Éloïse Petit'nin (eğitmen) odaları birinci katta bulunuyordu. Lucie Lindon'un (eğitmen) odası ise giriş kattaydı.

Anaïs Caussin (yedi yaş), Léonine Toussaint (yedi yaş), Nadège Gardon (sekiz yaş) ve Océane Degas (dokuz yaş) giriş katta bulunan 1 numaralı odada kalıyordu. Odalarına bitişik odada uyumayan eğitmenlerini (Lucie Lindon) uyandırmamak için gürültü yapmamaya dikkat ederek odalarından izinsiz olarak çıktılar. Ana koridorun diğer ucunda, beş metre kadar mesafede bulunan mutfaklara yöneldiler. Buzdolaplarından birini açtılar ve kaynatmak amacıyla iki litrelik çelik tence-

relerden birinin içine süt döktüler. Sekiz ocaklı (iki elektrikli ve altı gazlı) fırını kullandılar. Gaz ocaklarından birini kibrit kullanarak ateşlediler. Mutfağın arka tarafında bulunan ardiye alanını karıştırıp toz kakao buldular ve raflardan dört kâse alarak sıcak sütü kâselere doldurdular.

Dört çocuk ellerinde sıcak süt kâseleriyle odalarına döndüler (1 numaralı odada yanmaz seramikten yapılmış dört kâse bulundu).

Kaza kurbanı dört çocuk, tencereyi kapatmak yerine yanlışlıkla kıstıkları gaz ocağının üzerinde bıraktılar.

Tencerenin plastik sapı erimeye başladı ve ardından alev aldı (Paslanmaz tencerenin yanmaz gövdesi bulundu).

On dakika kadar sonra (tahminen), plastik tencere sapından yükselen alevler gaz ocağının sağ üst tarafında bulunan mutfak gereçlerine sıçradı.

Söz konusu mutfak gereçlerinin plastik kaplamalarının zehirli gaza neden olduğu anlaşıldı. Son derece uçucu özellikli organik bileşenler (cila ve vernik).

Ayrıca dört çocuğun ne mutfak kapısını ne de odalarının kapılarını kapattıkları tespit edildi. Çocukların mutfaktan çıkmaları ve zehirli gazların mutfağı, koridoru ve odayı etki altına alması arasındaki süre, yirmi beş ila otuz dakikaydı.

Yukarıda belirtildiği gibi, 1 numaralı oda mutfaklardan yaklaşık beş metre mesafede bulunmaktadır. Mutfak elemanlarının yanmasıyla ortaya çıkan zehirli gaz dumanının, dört çocuğun hızlı bir şekilde komaya girerek boğulmalarına ve zehirlenmeden ölmelerine neden olmuş olduğu tahmin ediliyor.

Dört kurbanın cesetleri yataklarında kömürleşmiş halde bulundu. Ölümcül zehirli gazları teneffüs ettiklerinde uyuyorlardı. 1 numaralı oda, pencerelerden birinin sıcaklığın etkisiyle patlamasının ardından hava akımının oluşmasıyla alev aldı.

Patlama ve aşırı sıcaklık altında, odadaki tüm pencereler patlayarak zehirli gazların kısmen tahliyesini sağladı. Zemin kattaki (tüm kapıları kapalı) diğer odalar zarar görmedi.

Dört kurbanın odalarının bitişiğindeki odada kalan eğitmen (Lucie Lindon), yangından etkilenmeyen sekiz çocuğun (herhangi bir şekilde yaralanmadılar) uyuduğu zemin kattaki iki odayı derhal tahliye etti.

Lucie Lindon 1 numaralı odaya giremedi. Birinci kattaki herkesin (on iki çocuk ve beş yetişkin) yangından etkilenmediklerini kontrol ettikten sonra itfaiyeye haber verdi.

La Clayette bölgesinden on kilometre uzaktaki havai fişek gösterilerinin güvenliğini sağlamak üzere görevlendirilmiş olduklarından itfaiyeye erişmek her zamankinden daha zordu.

Alain Fontanel ve Swan Letellier 1 numaralı odaya yeniden girmeye çalışsa da başaramadı. Alevlerin sıcaklığı ve boyu çok yüksekti.

Lucie Lindon'un itfaiyeye haber vermesi ile itfaiyenin gelmesi arasında geçen süre yirmi beş dakika oldu. İtfaiye 23.25'te arandı ve 23.50 itibariyle olay yerine ulaştı.

Binanın sol kanadının büyük bir kısmı alevlerden etkilendi.

Yangının bastırılması üç saat sürdü. Dört çocuğun yaşlarının küçük olması ve bedenlerinin yanması nedeniyle diş ölçüleri kullanılarak kimlik tanımlaması yapılamadı.

Yürütülen tahkikat neticesinde elde edilen bilgiler bunlardı. Savcının dikkatine sunulmak üzere hazırlanan jandarma raporunda aşağı yukarı bunlar yazıyordu. Benim katılmadığım, Philippe Toussaint'in anlattıklarından bildiğim duruşmalar sırasında da bunlar anlatılmıştı. (Okumadığım) gazetelerde yazanlar da bunlardı.

Dokunaklılıktan uzak, düz sözler... "Acıya yalnızca içten ağlanması nedeniyle, dram, gözyaşı içermeyen sözler."

Édith Croquevieille, mutfaklara erişimin kilit altında tutulmaması ve Notre-Dame-des-Prés'nin zemin, duvar ve tavan yalıtımının olmaması nedeniyle bir yılı kesin olmak üzere iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Çocukların sorumlu olduğu açıkça söylenmemiş veya yazılmamıştı. Yedi, sekiz ve dokuz yaşlarındaki dört küçük kurban suçlanmıyordu ama bence müdireye verilen cezanın gerekçesinde bu ima ediliyordu.

Uzmanların hazırladığı bu raporda derhal dikkatimi çeken bir ayrıntı vardı. Léonine süt içmez, sütten nefret ederdi. Kusması için bir yudumu yeterliydi.

52

Bahçemin en güzel çiçeği burada yatıyor.

Çin restoranı Le Phénix'in tüm duvarını kaplayan devasa akvaryumdaki renkli balıkları izlerken Sormiou'yu düşünüyordum. Güneşi, onu güneş altındaki güzelliğini...

"Marsilya'da sık sık denize giriyor musunuz?"

"Çocukken girerdim."

Julien Seul bana bir kadeh şarap doldurdu.

"Hôtel du Passage, mavi oda, şarap, makarna, Gabriel Prudent'la sevişme... Anneniz tüm bunları günlüğüne mi yazmış?"

"Evet."

Cebinden bir defter çıkardı. Lacivert rengi sert kapağıyla Célia'nın bana hediye ettiği 1990 Goncourt ödüllü *Savaş Meydanları* kitabını andırıyordu.

"Size getirdim. Sizinle ilgili sayfaların arasına renkli kâğıtlar koydum."

"Nasıl?"

"Annem günlüğünde sizden de bahsediyor. Sizi birçok defa görmüş."

Defteri rastgele açıp mavi mürekkeple yazılmış satırlara baktım.

"Sizde kalsın. Daha sonra geri verirsiniz."

Defteri el çantama koydum.

"Özenle saklayacağım... Günlükte annenizin başka bir hayatını keşfetmek size ne hissettiriyor?"

"Sanki bir başkasının, bir yabancının hayatını okuyormuşum gibi... Zaten babam çok uzun zaman önce vefat etti. Yani zaman aşımı diyelim..."

"Son uykusunu babanızla birlikte uyumaması canınızı sıkmıyor mu?"

"Başta kabullenemedim. Ama artık alıştım. Ayrıca aksi halde sizi asla tanımayacaktım."

"Bir kez daha söyleyeyim, birbirimizi tanıdığımızdan emin değilim. Tanıştık, hepsi bu..."

"O halde tanıyalım birbirimizi."

"Sanırım biraz içmeye ihtiyacım var."

Kısa süre önce doldurduğu kadehimi bir dikişte bitirdim.

"Genelde çok az içerim. Ama şu an bu mümkün değil. Ayrıca bana öyle bakıyorsunuz ki gözaltına mı alacaksınız evlenme mi teklif edeceksiniz anlamak güç..."

Kahkaha attı.

"Gözaltına almak ile evlenmek hemen hemen aynı şey değil mi?"

"Siz evli misiniz?

"Boşandım."

"Çocuğunuz var mı?"

"Bir oğlum var."

"Kaç yaşında?"

"Yedi."

Sessizlik oldu.

"Birbirimizi otelde tanımaya ne dersiniz?"

Bu sorum karşısında şaşırmış göründü. Parmaklarının ucuyla masanın pamuklu örtüsünü okşadı. Yeniden gülümsedi.

"Otel, siz ve ben. Benim orta vadeli veya uzun vadeli planlarımdandı... Ama mademki teklif ettiniz, erkene alabiliriz."

"Otel seyahatin başlangıcıdır."

"Hayır, otel seyahatin içindedir."

53

Ölümüme ağlamayın. Yaşamımı kutlayın.

Sasha'yı ikinci defa görüşümde sebze bahçesindeydi. İçeri girdiğimde evini darmadağınık halde buldum. Tencereler lavabodan taşıyor, fincanlar ve çaydanlıklar ortalıkta sürünüyordu. Sehpanın üzerine bir yığın kâğıt serpilmişti. Çay kutularının üzerleri tozlarla kaplıydı. Ama duvarlar hâlâ çok güzel kokuyordu.

Evin arka tarafından, dışarıdan klasik müzik geliyordu. Mutfağın dip tarafında bulunan ve sebze bahçesine bakan kapı sonuna dek açıktı. İçeri süzülen gün ışığını gördüm.

Sasha, erik ağacına yaslanmış bir merdivenin tepesindeydi. Meyveleri bir patates çuvalına topluyordu. Beni görünce eşsiz gülümsemesiyle gülümsedi. Öylesine hüzünlü bir yerde bu kadar mutlu görünmenin nasıl mümkün olabildiğini düşündüm.

Ona hemen çay paketi ve Notre-Dame-des-Prés personelinin listesi için teşekkür ettim. "Bir şey değil," diye cevapladı.

"O insanların fotoğraflarını ve adreslerini nasıl buldunuz?"

"Zor olmadı."

"Édith Croquevieille ve diğerlerini tanıyor musunuz?"

"Ben çok insan tanırım."

Ona "o insanlar" hakkında sorular sormak istedim. Ama yapamadım. Merdiveninden inerken bana, "Bir serçe gibi, yu-

vadan düşmüş bir yavru kuş gibi görünüyorsunuz. Size bakınca insanın yüreği acıyor. Yaklaşın, size bir şey söyleyeceğim," dedi.

"Adresimi nereden buldunuz? Mezar plaketini neden gönderdiniz?"

"Onu bana dostunuz Célia verdi."

"Célia'yı tanıyor musunuz?"

"Birkaç ay önce, kızınızın mezarının üzerine bir plaket bırakmak için geldi. Bana mezarın yerini sordu, ona eşlik ettim. Buraya gelmiş olsaydınız, yazdırmayı düşüneceğiniz sözcükleri hayal ettiğini söyledi. Sözcükleri sizin yerinize o seçmişti. Mezarlığa neden hiç gelmediğinizi anlayamıyordu. Buraya gelmenizin size iyi geleceğini düşünüyordu. Bana sizi uzun uzun anlattı. Çok acı çektiğinizi söyledi. Benim de aklıma bu fikir geldi. Ondan plaketi bizzat gelip bırakmanızı sağlamak için onu size gönderme izni istedim. Uzun süre tereddüt ettikten sonra kabul etti."

Bahçesinde bir köşede duran termosu aldı ve bir su bardağına çay doldurdu. "Yasemin ve bal," diye mırıldanarak bana ikram etti.

"İlk bahçeme dokuz yaşımdayken sahip oldum. Bir metrekarelik bir çiçek bahçesiydi. Bana tohumları ekmeyi, sulamayı ve hasadı annem öğretti. Bu işi sevdiğimi anladım. Annem bana hep, 'Her günü aldığın hasada göre değil, ektiğin tohuma göre yargıla,' derdi."

Bir süre sustuktan sonra beni kolumdan kavrayıp gözlerimin içine baktı.

"Bu bahçeyi görüyor musunuz? Ona yirmi yıldır bakıyorum. Görüyor musunuz nasıl da güzel? Şu sebzeleri görüyor musunuz? Şu renklere bakın... Bu bahçe tam yedi yüz metrekare. Yedi yüz metrekarelik neşe, sevgi, ter, cesaret, azim ve sabır. Size bu bahçeye nasıl bakılacağını göstereceğim, sonra da onu size emanet edeceğim."

Ne demek istediğini anlamadığımı söyledim. Eldivenlerini çıkarıp bana parmağındaki alyansı gösterdi.

"Bu alyansı görüyor musunuz? Onu ilk sebze bahçemde buldum."

Beni üzeri sarmaşıklarla kaplı bir çardağa doğru götürdü ve eski bir sandalyeye oturttu. Kendisi de karşıma oturdu.

"Bir pazar günüydü. Yirmi yaşlarındaydım. Lyon'un varoşlarından birinde, oturduğum sosyal konutun yakınlarında küçük köpeğimi dolaştırıyordum. Park alanından uzaklaştım, rastgele bir yola saptım. Biraz yukarıda sahte bir kırsal alan, betonun ortasında mahsur kalmış bir tür çayır, kupkuru otlar ve yaşlı ağaçlardan oluşan bir tepe vardı. O yolun sonunda, bir meşe ağacının altında oturmuş, üzeri muşamba kaplı eski bir masada fasulye ayıklayan bir grup insana rastladım. Mutlu görünümleri dikkatimi çekti. Benimle aynı binada oturan, yalnızca sima olarak tanıdığım ve merdivenlerde karşılaştığımızda gülümsemeyen komşularımdı. Etraflarındaki derme çatma bahçelerini gördüm. Meyve, sebze yetiştiriyorlardı. Onların yüzündeki gülümsemenin kaynağının o bir avuç toprak ve su kuyusu olduğunu anladım. Onlara benim de bir bahçem olup olamayacağını sordum. Belediyeye telefon etmemi, çok ufak bir ücret karşılığında birkaç parsel kiralayabileceğimi, arkalarda bir yerlerde henüz kiralanmamış alan kaldığını söylediler. Ekim ayında arazimi gururla çapaladım ve gübreyle örttüm. Ertesi kış, boş yoğurt kaplarında fidelerimi hazırladım. Kabak, fesleğen, biber, patlıcan, domates, kabak... Büyük düşünüyordum. Sebzelerime karşı tutkuluydum. Baharda sebzelerimi toprağa diktim. Bahçıvanlık kitaplarında anlatıldığı gibi yaptım, kalbimle değil kafamla bahçe yaptım. Aylara, dona, yağmura, güneşe dikkat etmeden... Aynı toprağa hem havuç hem patates ektim. Büyümesini bekledim. Zaman zaman uğrayıp suladım. Yağmura güveniyordum. Elbette hiçbir şey yetişmedi. Sihrin gerçekleşmesi için günlerce bahçede emek harcamak gerekti-

ğini anlamamıştım. Sebzelerin etrafında çıkan yabani otların, temizlenmediklerinde tüm suyu çektiklerini ve sebzelerden can aldıklarını anlamamıştım."

Ayağa kalkarak mutfağına gitti ve porselen tabak içinde bademli keklerle geri döndü.

"Yiyin biraz. Çok zayıfsınız."

Aç olmadığımı söyledim, "Fark etmez," diye cevapladı. Gülümseyerek keklerimizi yedik. Sonra hikâyesine devam etti.

"Bahçem sanki benimle alay ediyormuşçasına, eylül ayında yalnızca bir havuç çıkarmıştı. Tek bir havuç! Kupkuru, havalandırılmamış, yani dilinden anlamadığım toprağın ortasında, tek başına, solgun bir havuç... Havucu utancımdan ölerek koparıp tam tavuklara atacaktım ki zavallı yamuk yumuk sebzemin etrafında gümüş bir alyans olduğunu fark ettim. Yıllar önce bahçemin olduğu yerde birilerinin kaybettiği gerçek bir alyans... Havucumu topraktan çektim, alyansı çıkardım ve bunu bir işaret olarak yorumladım. Eşimi anlamadığım için evliliğimin ilk yılında başarısız olmuş gibiydim. Ama onu mutlu etmem için önümde onlarca yıl vardı...

54

Gözyaşlarını saklar, gülüşlerini paylaşırdı.

Çamaşırını toz çamaşır deterjanıyla yıkamak, kazakları hariç, kurutmak, daha sıcakken katlayıp raflara yerleştirmek... Yiyecek alışverişini yapmak, florürlü diş macunu, *Auto-Moto* dergisi, Gillette marka tıraş bıçağı, papatya özlü kepek şampuanı, sert sakallar için tıraş köpüğü, yumuşatıcı, deri cilası, Dove marka sabun, bir karton bira, sütlü çikolata, vanilyalı yoğurt satın almak...

Onun sevdiği şeyler, tercih ettiği markalar...

Banyoda saç fırçalarını ve tarakları, bir tırnak makasını ve bir cımbızı, temiz bir şekilde, kullanıma hazır tutmak.

Çıtır ekmek. Kiraz aromalı herhangi bir şey. Burundan nefes almadan kesilen et. Un eklemek için kapağı açılan döküm tencere içinde pişirilen, tabaklara servis edilen et, soğan sosuna bulanmış defne yaprakları...

Masayı kurmak.

Yalnızca sebze, makarna ve püre yemek. Yalnızca ana yemeğe eşlik eden yemeği yemek. İşte ben buyum. Ana yemeğin yancısı.

Masayı toplamak.

Yerleri, mutfağı temizlemek. Elektrik süpürgesi tutmak, etrafı havalandırmak. Toz almak. Programı sevmezse, derhal kanalı değiştirmek. Müziği kapatmak. Benim "aptal" şarkılarım kafa şişirdiği için, o evdeyken asla müzik dinlememek.

Onun bir tur atmaya gitmesi, benim kalmam... Yatmaya gitmem. Onun geç dönmesi. Sonra gürültü yaptığı, lavaboda akıttığı suya, tuvalette ihtiyacını giderirken çıkardığı sese dikkat etmediği, kapıları çarptığı için uykumdan uyanmam... Üzerine başkasının kokusu sinmiş olarak yanıma uzanması. Uyuyormuşum gibi yapmam... Bazen beni yine de istemesi. Kısa süre önce yanından ayrıldığı kadına rağmen... İçime kayışı, zorlaması, hırıltısı, benim gözlerimi kapatmam, başka yerlerde olduğumu, Akdeniz'de yüzdüğümü düşünmem.

Ben yalnızca bunları bildim. O kokuyu, o sesi, onun sözcüklerini, onun alışkanlıklarını... Onunla hayatımın son yılları, anılarımda gençliğimizin birbirine dolandığı ilk yıllarımızdan, çabuk geçen, kısacık, hafif ve kaygısız aşk yıllarımızdan daha çok yer aldı.

Philippe Toussaint beni yaşlandırdı. Sevilmek genç kalmak demektir...

Hayatımda ilk defa nazik bir erkekle seviştim. Philippe Toussaint'den önce, yurttan ve Charleville'den bazı gençlerle de sakarca, iki hayat birbirine çarparcasına birlikte olduğum olmuştu. Fransızcayı da aşkı da iyi öğrenmemiş, okşamasını bilmeyen, ancak gürültü çıkaran boş tencereler...

Bir tek Julien Seul sevmeyi biliyordu.

Uyuyordu. Nefes alıp verişini hissediyordum. Yeni bir soluktu. Tenini dinledim, hareketlerini içime çektim. Bir eli sol omuzumda, diğer eli sağ kalçamdaydı. Yanımda, dışımda her yerdeydi. Ama içimde değildi.

Uyuyordu. Benim yeniden birine sarılıp uyuyabilmem, gözlerimi kapattığımda istila eden ruhları savacak kadar güven duyabilmem için kaç hayat harcamam gerekiyordu? Yorganın

altında çıplaktım. Bedenim yorganın altında çıplak kalmayalı çok uzun zaman olmuştu.

O aşkla dolu anı, o hayat öpücüğünü çok sevmiştim. Şimdi evime dönmek, Éliane'a ve yatağımın yalnızlığına kavuşmak istiyordum. O otel odasından onu uyandırmadan ayrılmak, bir nevi kaçmak istiyordum.

Ona ertesi sabah veda etmek bana çok zor geliyordu. Neredeyse Léonine'i kaybettiğimde Stéphanie'nin bakışlarıyla karşılaşmak kadar zordu...

Ona ne diyebilirdim ki? Nihayet birbirimize dokunacak cesareti bulmak için bir şişe şampanya bitirmiştik. Birbirimizden ödümüz kopuyordu. Birbirlerinden gerçekten hoşlanan insanlar gibi, Irène Fayolle ve Gabriel Prudent gibi...

Bir aşk hikâyesi istemiyordum. Aşkı yaşayacak yaşım geçmişti. O treni kaçırmıştım. Sefil aşk hayatım, bir dolabın arkasına sokuşturulmuş eski bir çift çorap gibiydi. Yani asla giymeyecek olsam da dolabımda tutmaya devam ediyordum... Önemi yoktu. Bir çocuğun ölümünden başka hiçbir şeyin önemi yoktu.

Önümde bir hayat vardı. Ama bir erkeğin aşkı yoktu. İnsan yalnız yaşamaya alıştı mı, bir daha kimse ile yaşayamıyordu. Ben bundan emindim.

Brancion-en-Chalon'dan yirmi kilometre kadar uzakta, Cluny'nin hemen yanındaki Armance otelindeydik. Taksiye binecek, resepsiyona inecek ve bir taksi çağıracaktım.

Bu düşüncenin dürtüsüyle yataktan olabildiğince usulca kayarak çıktım. Tıpkı Philippe Toussaint'le uyuduğumda, onu uyandırmamak için yaptığım gibi...

Elbisemi giyip çantamı aldım. Ayakkabılarım elimde odadan ayrıldım. Arkamdan baktığını biliyordum. O bana hiçbir şey söylememe nezaketini, ben ise arkamı dönmeme nezaketsizliğini gösterdim.

"Saygısız" işte kendim hakkında düşündüğüm şey buydu...

Takside Irène Fayolle'un günlüğünden rastgele bir sayfa okumayı denedim ama başaramadım. Çok karanlıktı. Bir küme evlerin ortasından geçerken, vuran ışıklar sözcüklerin üzerine vuruyordu.

"Gabriel... elleri... ışık... sigara... güller..."

55

Hayatı güzel bir hatıraydı. Yokluğu sessiz bir acı.

Sasha'nın mezarlığından ayrıldığımda saat 18.00'di. Otoyola çıkmak için, Fiat Panda'nın direksiyonunda, Mâcon yönünde ilerledim. Dikiz aynasına asılı beyaz kaplan, bir yandan sallanıyor, bir yandan da göz ucuyla beni izliyordu.

Sasha'yı, bahçesini, gülümsemesini, sözlerini düşündüm. Bir grevin bana Celia'yı getirişini, kızımın vefatının ise, o hasır şapkalı bahçıvanı hayatıma sokuşunu düşündüm. Benim kişisel Wilbur Larch'ım[18]. Yaşamla ölüler, toprağı ve mezarlığı arasında bir adam. *Tanrı'nın Eseri*...

Yaz kampının personelini düşündüm. Onlar da muhtemelen mert insanlardı. Müdire Édith Croquevieille'in, aşçı Swan Letellier'nin, hizmetliler Geneviève Magnan ve Alain Fontanel'in, iki genç eğitmen Éloïse Petit'nin ve Lucie Lindon'un yüzlerini zihnimde canlandırdım. Simaları birbirlerine karıştı.

Adresleri ne yapacaktım? Her birini tek tek ziyaret edecek miydim? Yolda, Swan Letellier'nin Mâcon'da Terroir des souches'da çalıştığını hatırladım. Haritada, restoranın şehir merkezinde, Héritan Caddesi'nde olduğunu görmüştüm.

---

18 *Tanrı'nın Eseri* kitabındaki yetimhanenin müdürü. (ç. n.)

Otoyola sapmayıp Mâcon'a girdim. Belediyenin yakınındaki restorana iki metre kadar mesafede bulunan park alanına park ettim. İçeri girdiğimde kibar bir şekilde bir kadın garson tarafından karşılandım. Masalarda oturan iki çift vardı.

En son adımımı attığım restoran, Léonine'in kahkahalarla pizzadaki yumurtanın gözlerini patlattığı, Anaïs'in annesi ve babasıyla öğle yemeği yediğimiz Chez Gino'ydu. O günü zihnimde binlerce defa yaşamıştım. Yemek, üzerindeki elbise, iki örgüsü, gülümsemesi, sihirbazlığı, yemeğin faturası, Caussinlerin arabasına bindiğinde bana el sallaması, dizlerinin altına sakladığı oyuncağı... Sağ gözü düştü düşecek gibi duran gri bir tavşan... Onu makinede öyle çok yıkamıştım ki bir kulağını kaybetmişti. Aslında çok çabuk unutulup gidilecek olan bazı saatler, olaylara göre yerleşip kalabiliyor.

Swan Letellier muhtemelen mutfaktaydı. Ortada yalnızca sağa sola koşturan kızlar vardı. *Mezardakiler gibi dört kız,* diye düşündüm.

Yarım şişe şarap içtim ve neredeyse hiçbir şey yemedim. Garson kız yemeği beğenmediğimi mi sordu. Beğendiğimi ancak pek aç olmadığımı söyledim. Beni küçümseyerek gülümsedi. İnsanların girip çıkmalarını izledim. Birkaç aydır alkol içmiyordum ama o masada kendimi yalnızca su içemeyecek kadar yalnız hissediyordum.

Saat 21.00'e doğru restoran doldu. Sendeleyerek dışarı çıktım ve biraz uzaktaki bir banka oturdum, gözlerimi karanlığa dikerek Swan Letellier'yi beklemeye koyuldum.

Yakınlarda bir yerlerde akan Saône Nehri'ni duyuyordum. Kendimi atıp Léo'ya kavuşmak istedim. Kavuşur muydum acaba? Denize atmam daha iyi olmaz mıydı? Hâlâ orada mıydı? Ne şekildeydi? Ya ben, hâlâ burada mıydım? Hayatımın ne anlamı vardı? Hayat neye yarardı? Kime? Doğduğum gün beni neden bir kaloriferin üzerine koymuşlardı ki? O kaloriferin etkisi 14 Temmuz 1993 tarihinde sona ermişti.

O zavallı Swan Letellier'ye ne diyecektim? Tam olarak bilmek istediğim neydi? O da yanmıştı, artık sorgulamanın ne faydası olacaktı? Geçmişin pisliklerini karıştırmaktan başka...

Stéphanie'nin aracına geri dönüp gece boyu yol alarak eve dönmeye cesaretim yoktu. Yerimden kalkıp bir bacağımı duvardan aşırarak, kendimi kara sulara bırakacak olduğumda, bir Siyam kedisi bacaklarıma sürtünerek mırıldandı. Güzel mavi gözleriyle bana baktı. Ona dokunmak için eğildim. Yumuşacık, sıcacık, muhteşem tüyleri vardı. Dizlerimin üzerine çıkınca, irkildim. Kıpırdamaya cesaret edemedim. Bacaklarıma uzandı. Beni kalçalarımdan tutan bir ağırlık gibi, bir köprü korkuluğu gibi... Kendimi boşluğa atacakken beni durdurmuştu. Sanırım o, o gece benim hayatımı, en azından hayatımdan geriye kalanları kurtardı...

Son müşteriler ayrıldığında ve restoranın ışıkları söndüğünde, dışarı ilk çıkan Swan Letellier oldu. Oturduğum banktan kıpırdamadım. Üzerinde, kumaşı sokak lambalarının altında parıldayan siyah bir ceket, kot pantolon ve spor ayakkabı vardı. Sallanarak yürüyordu.

Ona seslendim. Kendi sesimi tanıyamadım. Sanki asıl beni kabaca kenara iten, içimde barınan yabancı bir kadının sesiydi. Muhtemelen alkolün etkisindendi... Her şey gözüme soyut görünüyordu.

"Swan Letellier!"

Kedi kucağımdan zıplayarak yere inip ayaklarımın dibine oturdu. Swan Letellier başını bana doğru çevirdi, beni bir süre süzdükten sonra biraz tedirgin bir şekilde, "Evet?" diye cevapladı.

"Ben Léonine Toussaint'in annesiyim."

Swan Letellier donup kaldı. Gözlerinde, gece ruh kılığına girerek korkuttuğum gençlerin gözlerindeki dehşet vardı. Korku dolu bakışlarıyla bakışlarıma anlam vermeye çalıştığını hisset-

tim. Ben karanlıktaydım, ancak onun bulunduğu yerden yüz ifadesini gayet net bir şekilde seçebiliyordum.

Dört garson kızdan biri, Terroir des souches'dan dışarı çıktı. Swan Letellier'nin yanına gelerek sırtını sıvazladı. Swan Letellier ona kupkuru bir sesle, "Sen yürü, geliyorum," dedi. Garson kız onun bana doğru baktığını anlamakta gecikmedi. Beni tanımıştı. Swan Letellier'nin kulağına bir şeyler fısıldadı. Muhtemelen kısa süre önce tek başıma yarım şişe şarap içmiş olduğumu söylemişti. Kız bana ters bir bakış attıktan sonra, Swan'a âdeta bağırarak, "Seni Titi'de bekliyorum!" diyerek ayrıldı.

Swan Letellier bana yaklaştı. Yanıma geldiğinde konuşmamı bekledi.

"Neden burada olduğumu biliyor musunuz?"

Başıyla hayır işareti yaptı.

"Kim olduğumu biliyor musunuz?"

Buz gibi bir sesle, "Léonine Toussaint'in annesi olduğunuzu söylediniz," diye cevapladı.

"Léonine Toussaint'in kim olduğunu biliyor musunuz?"

Bir süre tereddüt ettikten sonra, "Ne duruşmaya ne de cenaze törenine geldiniz," dedi.

Bana böyle bir şey söylemesini hiç beklemiyordum. âdeta tokat yemiş gibi oldum. Tırnaklarım avuç içlerime batana dek yumruklarımı sıktım. Siyam kedisi hâlâ yanımdaydı. Ayaklarımın dibinde oturmuş, bana bakıyordu.

"Çocukların o gece mutfağa gittiklerine asla inanmıyorum."

Savunmaya geçerek, "Neden?" diye sordu.

"Sezgi... Peki siz ne gördünüz?"

Puslu bir sesle, "Odaya girmeyi denedik ama çok geçti," diye cevapladı.

"Diğer personelle aranız nasıldı?"

Swan Letellier nefes almakta zorlanıyor gibi göründü. Cebinden bir inhaler çıkardı, ağzına sokarak derin nefes aldı.

"Gitmem lazım. Bekleniyorum."

Korktuğunu hissettim. Korkan insanlar, başkalarının korkusunun kokusunu daha kolay alır. O akşam hem endişeli hem de endişe verici görünen o genç adamın karşısında, o bankta otururken korkuyordum. Gerçeği öğrenmezsem, çocuğumu kavuran ateşin onu kavurmaya devam edeceğini hissettim.

"Olanları bir daha düşünmek istemiyorum. Siz de benim gibi yapsanız iyi edersiniz. Acı ama gerçek. Gerçek bazen çok çirkin olabiliyor. Üzgünüm."

Bana sırtını döndü ve çok hızlı adımlarla, neredeyse koşarcasına uzaklaştı. Onun verdiği tepki, savcıya sunulan raporda yazılan hiçbir şeyin doğru olmadığına dair inancımı pekiştirmişti.

Başımı öne eğdim. Siyam kedisi ben farkında olmadan gitmişti.

56

Hiç solmayan hatıralar tatlıdır.

Jean-Louis ve Armelle Caussin, Anaïs'in mezarını ziyarete geldiklerinde beni tanımıyorlar. Kim olduğumu bilmiyorlar. 13 Temmuz 1993'te Malgrange'de öğle yemeği yedikleri utangaç ve paspal kıyafetli genç kadın ile Brancion mezarlığının yollarında, kararlı bir adımla yürüyen temiz belediye çalışanı arasında bağlantı kurmuyorlar. Hatta benden çiçek bile satın aldılar.

Kızımın ölümünden sonra on beş kilo verdim. Yanaklarım çukurlaştı ama yüzüm şişti. Yüz yıl yaşlanmıştım. Buruşuk bir beden içinde bir çocuk yüzü ve bedeni vardı.

Yaşlı bir küçük kızdım.

Yedi yaşındaydım ve tozdan ibarettim.

Sasha benim için, "Yuvadan düşmüş, yağmurda kalmış bir yavru kuş," derdi.

Sasha'yla tanıştıktan sonra tüy değiştirdim. Saçlarımı uzattım, kıyafetlerimi değiştirdim. Kot pantolona ve tişörte olan merakımı kaybettim.

Bedenime yeniden kavuştum. Mağaza vitrininde gördüğüm, bir kadın vücuduydu. O vücudu elbiselerin, eteklerin ve gömleklerin içine soktum. Yüz hatlarım değişti. Bir tablo

olsaydım, Bernard Buffet'nin köşeli ovallerinden, Auguste Renoir'ın neredeyse semavi çizgilerine geçtiğimi söylerdim.

Sasha bende asırlık değişimler gerçekleştirdi, ilerlemeye devam edebilmek için geriye adım attırdı.

Paulo'yu Emmaüs kamyonu içinde son gördüğümde, ona Léonine'in kalan son eşyalarını, Caroline bebeğimi, pantolonlarımı ve kaba ayakkabılarımı verdim. Tırnaklarımı törpüledim, göz kapaklarıma göz kalemi çektim ve kendime topuklu ayakkabılar aldım.

Beni daima kot pantolonlu ve makyajsız halimle tanımış olan Stéphanie, pudrayı ve allığı tezgâha koyduğumda kuşkulu gözlerle baktı. Hatta burnunun dibine alkol şişelerini koyduğum zamanlardakinden daha kuşkulu...

İnsanlar ne garip... Çocuğunu kaybeden bir annenin acısına katlanamıyorlar ama o annenin yeniden ayağa kalkması, giyinmeye, süslenmeye başlaması karşısında şaşırıyorlar.

Tıpkı yemek yapmayı öğrenenler gibi, ben de gece kremini, gündüz kremini, allıkları öğrendim.

Mezarlığa bakan kadının hüzünlü bir havası var ama ziyaretçilere gülümsemeyi ihmal etmiyor. Hüzünlü havası yaptığı işten dolayı olsa gerek. Şimdi ismini çıkaramadığım bir aktrise benziyor. Güzel bir kadın ama yaşını tahmin etmek imkânsız. Daima bakımlı giyindiğini fark ettim. Dün ondan Gabriel için çiçekler aldım. Gabriel'e kendi güllerimden getirmek istemedim. Mezarlığa bakan kadın bana çok güzel mor bir funda sattı. Çiçekler hakkında konuştuk. Bahçelere tutkulu görünüyor. Bir gül bahçem olduğunu söylediğimde yüzü aydınlandı. Âdeta bambaşka birine dönüştü.

Irène Fayolle 2009 yılında, Gabriel Prudent'ın defninden bir ay, Philippe Toussaint'in ortadan kaybolmasından yıllar sonra, günlüğüne benim hakkımda bunları yazmış.

Irène Fayolle, "mezarlığa bakan kadın"ın bir gün oğluyla bir aşk gecesi yaşayacağını bilseydi...

Julien Seul'den haber yok. Muhtemelen alışıldığı gibi bir sabah sessizce çıkıp gelecektir. Benim Armance otelinden ayrılışım gibi...

Marie Gaillard'ın (1924-2017) toprağa indirilen tabutunun önünde aşk gecemizi düşündüm. Marie Gaillard zalim bir kadınmış. Hizmetçisi, kulağıma "ihtiyarın" cenazesine gerçekten öldüğünden emin olmak için geldiğini fısıldadı. Gülmemek için yumruklarımı sıktım. Mezarın çevresinde kedi bile yoktu, mezarlıkta yaşayan kediler de gelmedi. Ne bir çiçek ne bir plaket... Marie Gaillard aile mezarlığına gömüldü. Dilerim orada karşılaştıklarına da korkunç davranmaz.

Ziyaretçilerin bir mezara tükürdüğünü görmek ender rastlanan bir durum değildir. Hatta ben bunu ihtimal vereceğimden daha sık görmüşümdür. Bu işe ilk başladığımda, düşmanlıkların nefret edilenle birlikte öldüklerini sanıyordum. Ancak mezar taşları bile nefretin üzerini örtemiyor. Tek bir gözyaşı dökülmeyen cenazelere katıldım. Hatta bayram havası içinde gerçekleşenlere de... Herkesin işine gelen ölümler de olur...

Marie Gaillard'ın toprağa verilmesinden sonra, hizmetçi, "Kötülük gübre gibidir, kaldırıldıktan uzun süre sonra bile kokusu havada asılı kalır," diye fısıldadı.

*

1996 yılının Ocak ayından itibaren, Sasha'yı iki haftada bir pazar günleri görmeye gittim. Çocuğunun velayetini alamadığı için onu iki haftada bir hafta sonu görmeye gidenler gibi... Stéphanie'nin bana hiç şikâyet etmeden ödünç verdiği Fiat

Panda'sını alıyor, sabah altıda yola koyuluyor, akşam dönüyordum. Ancak bunun böyle devam edemeyeceğini, pek yakında Pihilippe Toussaint'in bana sorular sormaya başlayacağını ve gitmeme engel olacağını hissediyordum. Benden kuşkulanıyordu.

Brancion mezarlığına yaptığım ziyaretler sırasında, âşığı olan bir kadın gibi fiziksel bir değişime de uğramıştım. Tek sevgilim, Sasha'nın bana at pisliğiyle yapmayı öğrettiği gübreydi. Ekim ayında çapalamayı, hava durumuna göre baharda yeniden başlamayı öğretti. Solucanlara özen göstermeyi, "işlerini yapabilmeleri" için onlar zarar vermemeyi...

Gökyüzüne bakarak eğer eylül ayında hasat almak istiyorsam ocak ayında mı yoksa daha sonra mı ekim yapmam gerektiğine karar vermeyi öğretti.

Bana doğanın zamanı acele etmeden, gerektiği şekilde kullandığını, ocak ayında ekilen patlıcanların eylül ayına kadar çıkmayacağını, endüstriyel tarlalarda sebzelere kimyasal gübre püskürtülerek hızla büyümelerinin sağlandığını anlattı. Brancion mezarlığının sebze bahçesi için bütün bunlara gerek yoktu. Mezarlık bekçisi ve ben, onun "yuvadan düşen yaşlı yavru kuşu" dışında o sebzeleri kimse beklemiyordu. Doğayı, yalnızca doğayı besleyip büyütmek için kullanmak... Asla ham gübre dışında gübre kullanmamak... Bana sebzeleri ve çiçekleri zararlılara karşı korumak için ısırgan gübresi ve ada çayı kullanmayı öğretti. Asla böcek ilacı kullanmamak gerekiyordu. Bana, "Violette," diyordu, "doğal olan çok daha fazla emek ister. Ama insan zamanı hayatta olduğu sürece bulur. Zaman dediğin, sabah çiyindeki mantarlar gibi büyür..."

Çok kısa süre içinde bana "sen" demeye başlasa da ben ona hep "siz" dedim. Beni görünce azarlamaya başlardı.

"Bu nasıl paspallık böyle! Güzelliğine yaraşır şekilde giyinsene! Hem saçların neden kısacık? Bitlendin mi?"

Bana bunları o çok sevdiği kedilerinden birine söylüyor gibi söylerdi.

Pazar sabah ona doğru oraya varıyor, mezarlığa giriyor, Léonine'in mezarının başına gidiyordum. Onun artık orada olmadığını, o mermerin altında boşluktan başka bir şey olmadığını, kayıp bir alan, bir *no man's land*[19] olduğunu biliyordum. Adını soyadını okuyor, öpüyordum. Çiçek bırakmıyordum, çiçekler Léonine'in umurunda değildi. Yedi yaşında bir çocuk, oyuncakları, sihirli değnekleri tercih ederdi...

Sasha'nın evinin kapısını ittiğimde, daima aynı kokuyla karşılanırdım. Tavada sotelenmiş soğanın, çayın ve üzerine Rêve d'Ossian püskürtüp odanın rastgele köşelerine bıraktığı mendillerin kokusu... İçeri girer girmez daha iyi nefes almaya başlıyordum. Tatilde gibiydim.

Karşı karşıya öğle yemeği yerdik. Yemek daima lezzetli, rengârenk, baharatlı olurdu. Hiçbir zaman et olmazdı. Et yeme fikrinden nefret ettiğimi bilirdi.

Bana iki hafta boyunca neler yaptığım, günlük hayatım, Malgrange-sur-Nancy'deki yaşamım, işim, okuduğum kitaplar, dinlediğim müzikler, geçen trenler hakkında sorular sorardı. Benimle Philippe Toussaint hakkında hiç konuşmaz ya da ondan bahsettiğinde "o" derdi.

Sonra vakit kaybetmeden bahçesine çıkar, birlikte çalışmaya koyulurduk. Hava ister güzel olsun ister don yapsın, daima yapacak bir şeylerimiz olurdu.

Dikim, ekim, fideleri hazırlama, kazık yerleştirme, çapalama, yabani otları ayıklama, çoğaltma, patikaları düzenleme... İkimiz de hep toprağa doğru eğilmiş olurduk, ellerimiz daima toprağın içinde olurdu... Güneşli günlerde, en sevdiği oyun, bahçe hortumuyla beni ıslatmaktı. Sasha hem çocuksu bir görünüme hem de çocuklara has oyun anlayışına sahipti.

Yıllardır bu mezarlığın bekçisiydi, özel hayatından hiç bahsetmezdi. Taktığı tek alyans, ilk sebze bahçesinde havu-

19 (İng.) Kimseye ait olmayan, tarafsız bölge. (ç. n.)

cun etrafında bulduğu alyanstı. Bazen Jean Giono'nun romanı *Regain*'i cebinden çıkarır ve bana bir bölüm okurdu. Ben de ona *Tanrı'nın Eseri*'nden ezbere bildiğim bölümler okurdum.

Bazen acil bir durum, bir bel ağrısı veya bir ayak bileği burkulması nedeniyle işimiz kesintiye uğrardı. Sasha bana, "Sen devam et, ben geliyorum," derdi. Hastasına bakmak için yarım saatliğine ortadan kaybolur ve daima bir fincan çay, yüzünde bir gülümseme ve aynı soruyla geri gelirdi; "Toprağımız ne durumda?"

Toprakla o ilk temasımı nasıl da sevmiştim... Ellerim toprağın içinde, ikisi arasında bağlantı kurmak için başım gökyüzüne dönüktü... Birinin diğeri olmadan var olamayacağını öğrenmek. İlk ekimlerden iki hafta sonra geri dönmek, dönüşümü görmek, mevsimleri farklı şekilde saymak, hayatın gücünü görmek...

O pazar günleri arasındaki bekleyiş hiç bitmeyecek gibi hissediyordum. Brancion'a gitmediğim pazar günleri, yalnızca geleceğin, sonraki pazar gününün ufuktaki çizgisinin önemli olduğu bir çöldü.

Vaktimi aldığım notları okuyarak neler ektiğimi, nasıl fide hazırladığımı, fidanlarımı düşünerek geçiriyordum. Sasha bana *Tanrı'nın Eseri* gibi âdeta yalayıp yutarcasına okuduğum bahçıvanlık dergileri vermişti.

Onuncu günün sonunda, hürriyetine kavuşması için kalan son saatleri sayan bir mahkûm gibiydim. Perşembe akşamından itibaren volta atmaya başlıyordum. Cuma ve cumartesi günleri artık dayanamayacak duruma gelerek trenler arasındaki kalan zamanda yürüyüşe çıkıyordum. Enerjimi, Philippe Toussaint fark etmeden başka yere kanalize etmeye ihtiyacım vardı. Onun motosikletiyle geçmediği, ara yolları kullanıyordum. Olur da karşılaşırsak, hızlıca alışveriş yapıp eve döneceğimi söylüyordum. Cumartesi öğleden sonra, Stéphanie'nin evinin önüne park ettiği Panda'sını alıyordum.

Hayatta hiç kimse arabasını benim Stéphanie'nin Fiat Panda'sını sevdiğim kadar sevmemiştir. Hiçbir koleksiyoncu, hiçbir Ferrari veya Aston Martin sürücüsü benim titreyen ellerimi onun direksiyonuna koyduğumda, anahtarı çevirdiğimde, arabayı birinci vitese taktığımda, gaza bastığımda hissettiklerimi hissetmemiştir.

Beyaz kaplanla konuşuyordum. Orada bulacaklarımı, büyüyen bitkileri, ekilecek fideleri, yaprakların rengini, toprağın gevşek, kuru veya yağlı durumunu, meyve ağaçlarının kabuğunu, tomurcukların, sebzelerin, çiçeklerin kaydettiği ilerlemeyi, don vuracak korkusunu hayal ediyordum. Sasha'nın hazırladığı sabah kahvaltısını, sesini, birlikte içeceğimiz çayı, evinin kokusunu, Wilbur Larch'ıma, şifacıma kavuşacağım anı düşünüyordum.

Stéphanie kızıma kavuşmak için sabırsızlandığımı düşünüyordu ama aslında ben kızımdan sonraki hayatı bulmak için sabırsızlanıyordum. Kendi hayatımın dışındaki hayatları... Ana hayatım sona ermişti, volkan sönmüştü. Ama içimde büyüyen yan yollar, dallar hissediyordum. Bir şeyler ektiğimi hissediyordum. Tohumdan büyüyordum. Oysa benim yetiştiğim çöl arazisi, mezarlığın sebze bahçesinden çok daha fakirdi. Bir çakıl diyarıydı. Ama bir ot her yerde büyüyebilirdi, ben de o her yerden geliyordum. Evet, katran içinde bile kök salınabilir. Hayatın imkânsızın içine nüfuz edebilmesi için incecik bir çatlak yeter. Biraz yağmur, biraz güneş ve nereden geldiği bilinmeyen bir tohum ve belki biraz da rüzgâr...

Altı ay öncesinde ektiğim ilk domatesleri toplamak için çömeldiğim gün, Léonine bahçeyi çoktan varlığıyla doldurmuş, sanki gömülü olduğu mezarlığın sebze bahçesine Akdeniz iklimini taşımıştı. O gün, onun toprağın ürettiği her küçük mucizenin içinde olduğunu anladım.

57

Kader kendi yolunu izliyor ama kalplerimizi asla ayırmadı.

Haziran 1996, Geneviève Magnan.

"Asit" sözcüğüne karşı öylesine duyarlıyım ki duyduğumda veya bir yerlerde okuduğumda, dilim dönmez, gözlerim yanar. Her yanım yanıyor gibi hissederim. Televizyonda bir asitli şeker reklamı gördüğümde bunu düşünürüm. Annem patlattığı iki şamarın arasında, "Ne ağlaksın be!" diye söylenirdi.

Sanırım ruhum ve bedenim arasında bileşik kaplar yasası hâkim. Ruhum hapı yutmuş durumda, sokak köpeklerine atsan yemez. Durumu bedenim kurtarıyor...

Başka bir kanala geçtim. Uzaktan kumandamın düğmesine basınca keşke hayatımı da değiştirebilsem... İşsiz kaldığımdan beri ne yapacağımı bilemeden, eski püskü koltuğuma yayılmış oturuyorum. Kendime, *ciddi bir şey yok, bitti geçti, mevzuyu yeniden açmanın bir anlamı yok, dosya kapandı, ölen öldü, gömülen gömüldü,* diyorum.

Swan Letellier aradığında uyuyordum. Telesekreterime anlamadığım bir mesaj bırakmış. Anlaşılmaz bir şeyler gevelemiş, paniğe kapılmış, o serçe beyninde her şey birbirine girmiş...

Sözcüklerini doğru sıraya sokabilmem için, mesajını birçok defa dinlemem gerekti; Léonine Toussaint'in annesi onu aşçı olarak çalıştığı restoranın önünde bekliyormuş, cinnet geçirmiş gibi bir hali varmış, o gece kızların sıcak çikolata yapmak için mutfağa gittiklerine inanmıyormuş.

Duruşmalardan sonra Léonine adını bir daha hiç duymayacağımı düşünüyordum. Tıpkı Anaïs, Océane, Nadè gibi... Neyse ki her şey o müdire bozuntusunun üzerine kaldı. İki yıl hapis yedi kadın. Biraz da varlıklılar bok yesin. Adaletin zaman zaman yerini bulması iyidir. O kız kurusundan zaten hiç hoşlanmamışımdır.

Aileler bölgeden değillerdi. Yumurcaklarını kışları biraz şatonun gölünde ıslansın diye gönderen o zenginler... Bizim buralara ancak veletlerinin mezarına çiçekler ve haçlar bırakmak için geldiklerini sanıyordum.

Léonine Toussaint'in annesi... Onun burada ne işi vardı? Ne istiyordu? Bana da gelecek mi? Buralardan ahbap mı edinecek? Letellier paniklemişti ama ben nicedir kimseden korkmuyorum...

Şatoda altı kişiydik. Letellier, Croquevieille, Lindon, Fontanel, Petit ve ben. Bütün bunları yeniden düşününce, onu ilk defa görüşüm aklıma geldi. Son defa değil, ilk defa... Genelde son defalar aklıma gelir... Kin, asitli şeker nehirleri gibi kanımda kıpırdıyor...

Onu ilk defa, bölgedeki anaokullarının yıl sonu bayramında gördüm. Gömleğimde sıcak yüzünden midesi bulanan en küçük oğlumun kusmuk lekesi vardı. Sütün oluşturduğu beyaz hare görünmesin diye gömleğimin düğmelerini biraz açmıştım. Bana bakmadı. Gözleri sadece emzirme sutyenimin içindeydi. Ürperdim. Bana azgın bir erkek köpek bakışıyla baktı. Bende vahşi bir arzu uyandırdı.

O beni görmemişti ama ben zenginlerin tabiriyle, ona "çiğ çiğ yiyecek gibi" bakıyordum. İki ay süren okul tatili bana kasvetli geldi. Ardından anaokuluna hademe olarak alındım.

Okulun ilk günü onu bir kancık gibi bekledim. Okulun avlusuna soyunu almak için geldiğinde, cildim montunun derisi gibi kasıldı. Onu sıcak tutmak için postunun yüzülmesine razı olabilecek bir hayvandım...

Nadiren gelirdi. Çocuğu almaya daima annesi gelirdi. Bana bir söz söylemesi aylar aldı. Muhtemelen o gün yapacak başka bir boku, başka bir kadını yoktu. Azgın teke gibiydi ama nasıl da yakışıklıydı... Bedenine yapışan tişörtleri ve kot pantolonlarıyla, kokusu yüz metreden gelirdi. Buz mavisi bakışlarıyla, etek giyen herkesi, amonyak kokan koridorda bir aşağı bir yukarı gidip gelen anneleri soyardı.

Ajax'la sildiğim camlar, tuvalete götürdüğüm boklular...

Bir gün, saçma sapan bir hikâye uydurarak yolunu kestim. Güya dolaplardan birinde gözlük bulmuştum. Onun gözlüğü olabilir miydi? Buzdolabı kadar soğuk bir şekilde, "Hayır benim değil," dedi. Dişilerin kendisine yaklaşmasına alışkın olduğu belliydi. Bu barizdi, hissediliyordu. Onda o lanet olası bir prensin, bir alçağın, bir pisliğin, eski filmlerdeki şu yakışıklı oyuncuların tipi vardı.

Eğitim yılının sonunda, yıl boyunca beni onunla karşılaşacağım diye koridorda dikilmiş halde göre göre, nihayet bana randevu verdi. Bana güzel nağmeler okumak için randevu vermemişti. Beni soyacağı yeri ve saati söylemişti.

Yanıma yaklaşıp, "Bir akşam ve kısaca..." dedi. Çünkü evliydi, ben de öyle. Baş ağrısı, otel yatağı istemiyordu. Kadınları gece kulüplerinin tuvaletlerinde, bir ağaca dayayarak veya otomobillerin arka koltuklarında becerirdi.

Saatlerce hazırlandım. Bacaklarımın kıllarını aldım, vücuduma bolca Nivea krem sürdüm, yüzüme, koca burnuma kil maskesi yaptım, koltuk altlarıma parfüm sıktım. Çocukları bir arkadaşıma bıraktım. Bu vesileyle kıçı biraz yer görecek, zina yapmayı durduracaktı. Sağda solda yatıp kalkardı, kaç defa yakalanmaktan kurtardım.

"Küçük kayalık" civarında buluşacaktık. Kasabalılar, kasabanın çıkışında bulunan iri bir taşa, bir tür kırık eski anıt parçasına bu adı vermişlerdi. Çocuklar uzun zaman önce sokak lambalarını kırdığı için karanlık bir köşeydi.

Motosikletiyle geldi. Kaskını, bir uğrayıp gidecek biri gibi motosikletinin selesinin üzerine bıraktı. Bana, "Merhaba", "İyi akşamlar", "Nasılsın?", demedi. Sanıyorum ben de ona belli belirsiz gülümsedim. Yüreğim boğazımdan fırlayacak gibi hızla çarpıyordu. Yeni ayakkabılarım çamura batmıştı ve ayaklarım su toplamıştı.

Yüzüme bile bakmadan sırtımı çevirdi. Külotumu, çoraplarımı indirdi ve kalçalarımı ayırdı. Ne bir okşama ne bir yumuşak veya sert söz... Tek bir söz bile etmedi. Bana öylesine şiddetli bir orgazm yaşattı ki öleceğimi sandım. Ağacın bir an evvel kurtulmaya çalıştığı kuru bir yaprak gibi titremeye başladım.

O gittiğinde, gözyaşlarım ve ayağımdaki su baloncukları aynı anda akmaya başladı. Annem bana daima aşkın zenginler için olduğunu, "sefillere göre" olmadığını söylemiştir.

Onunla küçük kayalıktaki her buluşmamızda beni hep arkamı döndürerek yüzüme hiç bakmadan becerdi. İçimde gidip geliyordu, ben de boğazlanan domuz gibi bağırıyordum. Bağrışımın cennet mi cehennem mi, iyi mi kötü mü, zevk mi acı mı, başlangıç mı son mu olduğunu hiç bilmedi.

Soluğunu ensemde hissediyordum ve buna bayılıyordum. Tekrar istiyordum. O pantolonunun fermuarını kaparken, "Haftaya yine buluşalım mı? Aynı saatte?" diye soruyordum. "Tamam," diyordu.

Ertesi hafta randevu yerinde oluyordum. Randevulara hep gidiyordum. Ama onun bazen gelmediği oluyordu. Başka bir yerde başkalarını beceriyordu. Bense sırtımı buz gibi kayaya dayayıp farlarının ışığını bekliyordum. Bu böyle aylarca sürdü.

Onu en son gördüğümde, bir arabayla geldi. Yalnız değildi. Yolcu koltuğunda bir adam vardı. Panikledim, gitmek istedim,

ancak beni kolumdan kavradı, şiddetle sıktı ve dişlerini sıkarak, "Hiçbir yere gitmiyorsun, burada kalıyorsun, sen benimsin," dedi. Sırtımı döndürdü, beni alışkın olduğu şekilde kirletti, ben de inleyerek izin verdim. Kendi bağıran sesimi duydum. Arabanın kapısının çarptığını duydum. Annemin bana, "Aşk zenginler içindir," dediğini duydum. Onun, hemen yanımıza gelen adama, "Senindir, al kullan," dediğini duydum. "Hayır" dedim ama engel olmadım.

İkisi birlikte gittiler. Ben hâlâ arkam dönük, külotum dizlerime dek inmiş haldeydim. İpleri kopmuş bir kukla... Ağzım kayaya dayanmıştı. Ağzımda taş, biraz da yosun tadı vardı. Kan sandım...

Daha sonra kasabadan taşındım ve onu bir daha hiç görmedim.

Kapım çalıyor. O kadın gelmiş olmalı. Cenazede yoktu. Duruşmada da yoktu. Nihayet bir yerlerde olması gerekiyordu tabii...

58

Ölülerin tabutlarını böylesine ağırlaştıran,
söylenmemiş sözlerdir...

Haziran 1996 – Altı aydır, Sasha'yı her iki pazarda bir görmeye gidiyordum. Kısa süre önce yanından ayrılmıştım, tırnaklarımın arasında hâlâ toprak vardı. Adresi arabanın ön konsolunun üzerine koydum. Mâcon'dan hemen sonra, La Biche aux Chailles adında bir mezraydı. Otuz dakika kadar gittim, yolumu kaybettim, bir ileri bir geri dönüp durdum, öfkemden ağladım. Nihayet buldum. Eski, kararmış sıvasıyla, kendinden daha büyük, daha heybetli iki evin arasında sıkışıp kalmış küçük bir ev. Gösterişli giyinmiş iki ebeveyni arasındaki zavallı küçük bir kıza benziyordu.

Kapıya asılı posta kutusu üzerinde ikisinin de adı vardı; "G. Magnan, A. Fontanel".

Kalbim çarpmaya, midem bulanmaya başladı. Saat zaten geç olmuştu. Malgrange'a dönmek üzere gece araba kullanmam gerekiyordu ve ben bundan nefret ediyordum. Mideme kramplar girerek kapıyı birçok defa vurdum. Hızlı vurmuş olmalıyım. Zira parmaklarımı acıttım. Tırnaklarımın arasındaki toprağı fark ettim. Cildim kurumuştu.

Bana kapıyı o açtı. İlk başta, karşımda duran kadınla, Sasha'nın zarfa koyduğu o fotoğrafta, bir düğün günü komik şapkasıyla poz vermiş kadın arasında bağlantı kuramadım. Fotoğrafın çekildiği zamandan beri çok şişmanlamış ve yaşlanmıştı. Fotoğrafta, kötü bir makyajı olsa da makyajlıydı. O akşamın loş karanlığında ise yılların izleri görülüyordu. Göz altlarında morluklar vardı. Yanakları kızarıklıklarla kaplıydı.

"Merhaba, ben Violette Toussaint. Léonine'in annesiyim. Léonine Toussaint."

Kızımın adını ve soyadını bu kadının karşısında telaffuz ederken kanım dondu. *Son yemeğini servis eden muhtemelen bu kadındı,* diye düşündüm. İçimden bininci defa, *yedi yaşındaki kızımın nasıl oldu da oraya gitmesine izin verdim,* diye geçirdim.

Geneviève Magnan cevap vermedi. Âdeta bir taş gibi, ağzını bile açmadan sözümü bitirmemi bekledi. O kadında her şey çift tur kilitlenmiş gibiydi. Ne bir gülümseme ne bir yüz ifadesi... Yalnızca çapak çapak, kan çanağı gözlerini üzerime dikmiş, duruyordu.

"O gece, yangın gecesi neler gördüğünüzü bilmek istiyorum."

"Bilince ne olacak?"

Sorusu karşısında afalladım. Düşünmeden cevapladım.

"Yedi yaşındaki kızımın süt ısıtmak için mutfağa gittiğine inanmıyorum."

"Bunu duruşmada söyleyecektiniz."

Bacaklarımın titrediğini hissettim.

"Ya siz Bayan Magnan? Siz duruşmada ne söylediniz?"

"Söyleyecek bir şeyim yoktu."

Bana yarım yamalak güle güle dedikten sonra kapıyı yüzüme çarptı. Sanıyorum, üzerinde "G. Magnan, A. Fontanel" yazan bir plastik şerit yapıştırılmış, boyası soyulmuş kapının önünde, soluğum kesilmiş halde uzun süre dikilip kaldım.

Stéphanie'nin Fiat Panda'sına geri döndüm. Ellerim hâlâ titriyordu. Swan Letellier'yle konuşurken o gece olanlara dair bir şeylerin üzerinin örtülmeye çalışıldığını hissetmiştim ve bu hissim Geneviève Magnan'la "karşılaşmam" ile daha da güçlendi. Bu insanlar neden böylesine kuşkulu hareket ediyorlardı? Acaba bana mı öyle geliyordu? Aklımı kaçırıyor, daha da kaçırıyor olabilir miydim?

Dönüş yolunda ışıktan karanlıklara geçtim. Sasha'yı ve Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nun personelini düşündüm. İki pazar sonra, gelecek sefere şatoya gitmeyi düşündüm. Oraya gitme cesaretini o zamana dek bulamamıştım. Oysa Brancion mezarlığından yalnızca beş kilometre uzaktaydı. Ayrıca Magnan ve Fontanel'in evlerine geri dönecek, nihayet konuşmaya karar vermelerine dek kapılarını tekmeleyecektim.

Saat 22.37'ye doğru evimin önüne vardım. Arabayı park eder etmez, 22.40 treni için bariyeri kapatmaya koştum. İçeri girdiğimde Philippe Toussaint'in kanepede uyuyakalmış olduğunu gördüm. Uyandırmadan baktım, onu uzun süre önce sevmiş olduğumu düşündüm. On sekiz yaşındaydım, kısacık saçlarım vardı. "Sevişelim mi?" diyerek kollarına atılmıştım. Ama şimdi on bir yaş daha yaşlıydım ve saçlarım uzamıştı.

Yatağıma uzandım. Gözlerimi kapattım ama uyuyamadım. Philippe Toussaint gece yarısı yatağa geldi. "Geldin mi nihayet?" diye homurdandı. İçimden, *neyse ki geldim, yoksa 22.40 treni için bariyeri kim indirecekti*, diye geçirdim. Onu duymuyormuşum, uyuyormuşum gibi yaptım. Beni kokladığını, saçlarımda başka bir erkeğin kokusunu aradığını hissettim. Muhtemelen bulabildiği tek koku, Fiat Panda'nın sentetik parfümüydü. Çok kısa bir süre sonra horlamaya başladı.

Sasha'nın anlatmış olduğu bir tohum hikâyesini düşündüm. Bahçesine kavun ekmeyi denemişti. Ama hiçbir sonuç alamamıştı. İki yıl arka arkaya denemişti. İmkânsızdı, kavunlar

büyümeyi reddediyordu. Sonraki yıl, kalan kavun tohumlarını yesinler diye kuşlara atmıştı. Biraz ileride, bahçesinin arka taraflarında, saksıların, tırmıkların, sulama ibriklerinin yığılı olduğu bir köşe vardı. Kuşlardan biri ya sakarlığından ya sersemliğinden tohumlardan birini o tarafta, bahçe yoluna düşürmüş olacak ki birkaç ay sonra güzel bir bitki bitmişti. Sasha o bitkiyi koparmayıp yalnızca korumak için etrafını çevirmişti. Nihayetinde bitki iki güzel kavun vermişti. Kocaman ve tatlı... Ve her yıl bir, iki, üç, beş kavun veriyordu. Sasha bana, "Bak bu kavunlar gökten düştü," demişti, "Doğa budur işte, karar veren odur."

Bu sözleri düşünerek uyuyakaldım.

Rüyamda bir hatıramı gördüm. Léonine'i okula götürüyordum. İlkokula başlayacağı gündü. El ele tutuşmuş, koridorlarda yürüyorduk. Sonra elimi bırakmıştı, zira "artık büyümüştü".

Bağırarak uyandım.

"Onu tanıyorum! Daha önce gördüm!"

Philippe Toussaint komodinin üzerindeki gece lambasını yaktı.

"Ne oluyor? Ne var?"

Gözlerini ovuşturdu. Bana sanki içime şeytan girmiş gibi baktı.

"O kadını tanıyorum! Okulda çalışıyordu. Léonine'in sınıfının yanındaki sınıfta..."

"Nerede?"

"Onu gördüm. Mezarlıktan sonra, Geneviève Magnan'ın evine gittim."

Philippe Toussaint'in rengi attı.

"Ne?"

Başımı öne eğdim.

"Anlamaya, o gece Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nda olan insanları görmeye ihtiyacım var."

Philippe Toussaint ayağa kalktı. Yatağın etrafından dolaşarak benim tarafıma geldi ve beni yakamdan kavradı. Beni havaya doğru kaldırdığında boğulacak gibi oldum. Avazı çıktığı kadar bağırdı.

"Canımızı sıkmaya başlıyorsun! Devam edersen seni akıl hastanesine kapattırırım! Duydun mu beni? Seni uyarıyorum, oraya bir daha gitmeyeceksin! Duydun mu beni! Oraya bir daha asla adımını atmayacaksın!"

Yıllar içinde beni sonsuz bir yalnızlığa, karanlık bir kuyunun içine terk etmişti. Bir başkası olabilirdim. Yerime başkası geçseydi, bariyeri indirip kaldırması, alışveriş yapması, yemek hazırlaması, çamaşır yıkaması ve yatağın solunda uyuması için yerime birini tutsaydım, farkına bile varmazdı.

O zamana dek beni hiç itip kakmamış, tehdit etmemişti. Bu şekilde hareket ederek, beni kendime getiriyordu. Kendim oluyordum.

*

Ertesi sabah, Panda'sının anahtarlarını teslim etmek üzere Stéphanie'ye uğradım. Pazartesi günü Casino kapalıydı. Grand-Rue Caddesi'ndeki bir binanın birinci katında, tek başına yaşıyordu. Beni içeri davet etti ve kulpsuz fincanda kahve ikram etti. Üzerinde Claudia Schiffer baskılı uzun bir tişört vardı. "Pazartesileri temizlik günü," dedi. Süper modelin yüzünün üzerinde onun yüzünü görünce içimden gülmek geldi. Oysa onun yuvarlak yüzüne, etli kırmızı yanaklarına, cansız saçlarına bakınca içimden hep ağlamak gelirdi.

"Depoyu doldurdum."

"Ah, teşekkür ederim."

"Hava ısınacak gibi."

"Evet, öyle."

"Kahven pek lezzetli... Eşim artık Brancion mezarlığına gitmemi istemiyor."

"Hadi ya... İyi de çocuğunu görmeye gidiyorsun."

"Evet, biliyorum. Yine de her şey için teşekkür ederim."

"Bir şey değil yahu."

"Hayır Stéphanie, çok şey."

Onu kucakladım. Kıpırdayamadı. Sanki o güne kadar hiç şefkat gösterisiyle karşılaşmamış gibiydi. Gözleri ve ağzı daha da yuvarlaklaştı. Üç uçan daireye benziyorlardı... Stéphanie benim için daima bir bilmece olarak, Casino'ya uzaydan inmiş bir varlık olarak kaldı. Onu salonunun ortasında, kolları iki yana sarkmış halde bırakarak evden ayrıldım.

Ardından Grand-Rue Caddesi'ne çıktım ve ilkokulun yolunu tuttum. "Du coté de chez Swan" şarkısında dediği gibi, her sabah Léo'yla yürüdüğümüz yolu tersinden yürüdüm. Tupperware kutusu çantasında kitaplarından ve defterlerinden daha fazla yer tutardı. Hiçbir şeyden mahrum kalmasın diye ona devasa ikindi kahvaltıları hazırlama saplantım vardı. Zira koruyucu ailelerdeyken bu içimde hep bir yara olarak kalmıştı. Okul otobüsüne bindiğimde, herkesin sırt çantasında cipsler, çikolatalar, köy ekmeğinden sandviçler, şekerlemeler, gazlı içecekler olurdu. Hiçbir şeyden mahrum değildim ama plastik torbamda hiçbir zaman bir lüksüm olmadı. "Devlet korumasındaki kızlar azla yetinir." Benim içimi acıtan az yiyeceğim olması değil, başkalarıyla paylaşacak kadar yiyeceğim olmamasıydı. Ancak bana yetecek kadardı... Ben Léonine'e başkalarıyla paylaşma şansını sunmak istiyordum.

Okulun avlusuna girdiğimde yüreğimi burkan çocukların varlığı değil, okula bitişik binadaki yemekhaneden gelen koku ve okulun koridorlarını dolduran ebeveynler oldu. Öğle yemeği zamanıydı. Léonine'i öğle yemeğinde almaya gelirdim. Bana sık sık, "Gördün mü anneciğim, yemekhaneden gelen

koku hiç de iştah açıcı değil. Evimizde yiyeceğim için pek memnunum," derdi.

Şu lanet acı ölçeği denen şey gerçekten varsa, benim için Léonine'in okuluna girmek mezarlığa girmekten daha acı vericiydi. Brancion mezarlığında, kızım ölülerin arasında bir ölüydü. Okulunda ise, yaşayanların arasında ölmüş olandı.

Léonine'in sınıf arkadaşları artık o okulda değildi. Ortaokula başlamışlardı. Onlarla, büyüdükleri için gerçek anlamda tanıyamadan ama kim olduklarını bilerek karşılaşmaya yüreğim dayanamazdı. "Can taşımak" gibi ekstra bir özelliğe sahip, benzer görünümler... Çarpık bacaklar, giderek daha az tombullaşan hatlar, ağızda diş telleri, ayaklarda devasa spor ayakkabılar...

Ceplerim boş, koridor boyunca ilerledim. Léonine'in artık elini sınıfının kapısına dek tutmak istemediğini düşündüm. Bir anne bana, *ortaokula başladılar mı, artık her yıl bizden biraz daha kopacaklar,* demişti. Evet, yaz okuluna gittiklerindeyse, bir çırpıda kaybedebiliyorduk.

Léonine ilkokul öğretmenine "Bayan Claire" diye hitap ederdi. Şefkatli bir kadın olan Claire Berthier'nin başı sınıfa girdiğimde defterlere eğikti. Başını kaldırıp beni görünce sapsarı kesildi. Kızımın vefatından beri birbirimizi hiç görmemiştik. Varlığım onu huzursuz etmişti, o an bir fare deliğine girebilecek olsaydı, girerdi.

Bir çocuğun ölümü büyükleri, yetişkinleri, diğerlerini, komşuları, esnafı zor durumda bırakıyor. Başlarını eğiyorlar, sizden kaçıyor, sizinle karşılaşmamak için kaldırım değiştiriyorlar. Bir çocuk öldüğünde, birçok insan için, ebeveyni de ölüyor.

Nezaket gereği merhabalaştık. Konuşmasına fırsat vermeden Geneviève Magnan'ın o komik şapkalı fotoğrafını gösterdim.

"Bu kadını tanıyor musunuz?"

Sorum karşısında şaşıran öğretmen gözlerini kısarak fotoğrafa baktı. Hiçbir yerden çıkaramadığını söyledi. Israr ettim.

"Galiba burada çalıştı."

"Burada derken? Bu okulda mı?"

"Evet, yandaki sınıfta."

Claire Berthier güzel yeşil gözlerini fotoğrafa kilitledi ve Geneviève Magnan'ın yüzünü daha uzun süre inceledi.

"Ah... Galiba hatırladım... Bayan Piolet'nin sınıfındaydı. Anaokulunun son sınıfı... Yıl içinde geldi, çok kalmadı."

"Teşekkür ederim."

"Bana bu fotoğrafı neden gösteriyorsunuz? Bu kadını mı arıyorsunuz?"

"Yok, yok... Nerede yaşadığını biliyorum."

Claire bana bir deliye, bir hastaya, bir dula, bir yetime, bir alkoliğe, bir cahile, yavrusunu kaybetmiş bir anneye gülümser gibi gülümsedi.

"Hoşça kalın, teşekkür ederim."

59

Ağacın boyu yere yığıldığında anlaşılır...

Irène Fayolle'un günlüğünü baş ucu komodinimin çekmecesine koydum. Benimle ilgili kısımları rastgele okuyorum. Asla tarihsel çizgiyi takip etmiyorum. Gabriel'in kabrine, 2009 ile 2015 yılları arasında belli dönemlerde gelmiş. O yıllar boyunca, hava durumu, Gabriel, bitişik mezarlar, çiçek saksıları ve benim hakkımda notlar almış.

Julien, annesinin günlüğünde "mezarlığa bakan kadın" hakkında notlar aldığı sayfalara renkli kâğıtlar sıkıştırmış. Benden bahsedilen satırlara âdeta çiçekler koymuş... Bu bana Stefan Zweig'in *Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu* romanını hatırlattı.

3 Ocak 2010
Bugün, mezarlığa bakan kadının ağlamış olduğunu fark ettim...

6 Ekim 2009
Mezarlıktan ayrılırken, mezarlığa bakan kadınla karşılaştım. Bana gülümsedi. Yanında bir mezar kazıcısı, bir köpek ve iki kedi vardı.

6 Temmuz 2013
Mezarlığa bakan kadını sık sık mezarları temizlerken görüyorum. Buna mecbur değil...

28 Eylül 2015
Mezarlığa bakan kadınla karşılaştım. Bana gülümsedi ama aklı başka diyarlarda gibiydi.

7 Nisan 2011
Az önce, mezarlığa bakan kadının kocasının ortadan kaybolduğunu öğrendim.

3 Eylül 2012
Mezarlığa bakan kadının evinin kapısı kilitliydi. Panjurları da kapalıydı. Mezar kazıcılarından birine nedenini sordum. Bana mezarlık bekçisinin, Noel günü ve 3 Eylül'de kimseyi görmek istemediğini, yaz tatilleri sırasında o iki gün yerine başkasının baktığını söyledi.

7 Haziran 2014
Söylenene göre, mezarlığa bakan kadın, defin törenlerindeki konuşmaları defterlere arşivliyormuş.

10 Ağustos 2013
Çiçek satın alırken, mezarlığa bakan kadının tatillerde Marsilya'ya gittiğini öğrendim. Belki karşılaşmışızdır.

Günlüğü açıp benimle ilgili olmayan, Julien'in renkli kâğıtlar sıkıştırmadığı sayfaları açtığımda, Irène'in odasına girmişim, yatağının altını karıştırıyormuşum gibi hissediyorum. Tıpkı oğlunun Philippe Toussaint'in peşine düşmesi gibi... Yolumu kaybedecek gibi olduğumda Gabriel Prudent'ı arıyorum.

Anlamadığım sözcükler oluyor. Irène'in yazısını okumak bir doktorun reçetesini okumak kadar zor. Tükenmez kalemiyle minik minik yazmış.

Mavi odalarındaki aşk gecelerinden sonra, Gabriel Prudent ve Irène Fayolle otel odasından birlikte çıkmamış.

Odayı öğlen on ikide terk etmeleri gerekiyordu, ancak Gabriel resepsiyonu arayarak odayı yirmi dört saat daha tutacağını söyledi. Irène'i parmaklarının ucuyla okşadı ve sigarasından aldığı iki nefes arasında, "Buradan çıkmadan önce, onca alkolün sarhoşluğundan, özellikle de sizin verdiğiniz sarhoşluktan ayılmam gerek," dedi.

Irène bu sözü tersinden anladı. Sanki, "Sizi başımdan savdıktan sonra çıkacağım," demiş gibi... Yataktan kalkıp duş aldı. Evlendiğinden beri hiç kocasından ayrı uyumamıştı. Banyodan çıktığında Gabriel uyuyakalmıştı. Küllükte, kötü bir şekilde ezilmiş sigara izmaritinden isli bir duman yükseliyordu.

Mini barı açıp bir şişe su aldı. Gabriel gözlerini açtı, onun şişeden su içmesini izledi. Irène'in üzerinde mantosu vardı.

"Biraz daha kalın."

Irène elinin tersiyle ağzını sildi. Gabriel o harekete hayran oldu. Irène'in bakışına, saçlarına, saçlarını topladığı siyah lastiğe...

"Evden dün sabah ayrıldım. Aix'e çiçek teslim edip hemen dönecektim... Kocam kesin kayboldum diye polise gitmiştir..."

"Gerçekten kaybolmaya ne dersiniz?"

"Hayır derim."

"Gelin, benimle yaşayın."

"Ben evliyim. Bir de oğlum var."

"Boşanın, oğlunuzu da getirin. Çocuklarla aram iyidir."

"Öyle şıp diye, bir sihirli değnek dokunuşuyla boşanılmıyor. Size göre her şey kolay, hava hoş gibi..."

"Kolay oysa..."

"Ben kocamı mezarda görmek istemiyorum. Siz karınızı terk etmişsiniz, bu onu öldürmüş."

"Kabalaşıyorsunuz."

Irène çantasını aradı. Aracının anahtarlarının çantasında olduğunu kontrol etti.

"Hayır, gerçekçiyim. İnsanları öyle yüzüstü bırakamayız. Sizin için her şeye sırtını dönmek, başka yerlerde bir hayat kurmak, başkalarının acılarını umursamamak kolaysa, ne mutlu size..."

"Herkes kendi hayatını yaşar."

"Hayır, başkalarının hayatı da önemli."

"Başkalarının hayatlarının önemli olduğunu biliyorum. Hayatımı mahkemelerde o hayatlar için harcıyorum..."

"Başkalarının hayatlarını savunuyorsunuz. Tanımadığınız insanların... Kendi hayatınızı, sevdiklerinizin hayatını değil... İşte bu... kolay..."

"Şimdiden eleştiri kısmına geldik. Sadece tek bir aşk gecesinden sonra... Biraz hızlı gidiyoruz sanırım."

"Gerçekler acıtır."

Gabriel sesini yükseltti.

"Sıçmışım gerçeğe! Gerçek diye bir şey yok! Aynen Tanrı gibi! Gerçek de insanların icadı!"

Irène omuz silkti.

"Hiç şaşırmadım."

Gabriel ona üzgün bakışlarla baktı.

"Daha şimdiden sizi şaşırtamaz oldum demek..."

Irène başıyla onayladı, Gabriel'e hafifçe gülümsedi ve hoşça kal demeden kapıyı çekip çıktı.

Merdivenleri indi. Üç kat... Kamyonetini aradı. Önceki gün nereye park ettiğini hatırlamıyordu. Otelin yan sokaklarında, kış indirimleri afişleri asılı vitrinlerin önünde aracını ararken, yeniden odaya dönüp onun kollarına atılmamak için

kendini zor tuttu. Tam dönecekken, aracını tekerleklerinin yarısı bir çıkmaz sokağın kaldırımına çıkmış, biraz gelişigüzel park edilmiş halde buldu.

Bir çıkmaz sokağın ucunda. Gelişigüzel park edilmiş. Saçma sapan... Paul'e ve Julien'e dönmeliydi. Aracının içi soğumuş tütün dumanı kokuyordu. Kışın soğuğuna rağmen pencereleri açtı. Marsilya'ya kadar durmaksızın yol aldı. Gül bahçesine uğramadı. Dosdoğru evine gitti.

Paul onu bekliyordu. Kapıyı açtığında, Paul neredeyse haykırarak, "Sen mi geldin?" dedi. Endişeden ölmek üzereydi ama polise gitmemişti. Karısının bir gün aniden ortadan kaybolabileceğini biliyordu. Bunu hep bilmişti. Karısı çok güzeldi, çok sessizdi, çok gizemliydi...

Irène özür diledi. Mezarlıkta hiç beklemediği bir durum olduğunu söyledi ve ailesi tarafından terk edilmiş dul bir kadınla karşılaştığı, velhasıl her şeyle ilgilenmek zorunda kaldığı tuhaf bir hikâye anlattı.

"Her şeyle mi?"

"Her şeyle..."

Paul asla soru sormazdı. Soruların geçmişe dair olduklarını düşünürdü. Paul şimdide yaşardı.

"Bir daha böyle bir şey olursa beni ara."

"Yemek yedin mi?"

"Hayır."

"Julien nerede?"

"Okulda."

"Aç mısın?"

"Evet."

"Makarna yapayım."

"Peki."

Irène gülümsedi ve mutfağa gitti, bir tencere çıkarıp içine su doldurdu, biraz tuz ve baharat ekleyerek kaynatmaya baş-

ladı. Önceki gün Gabriel'le yedikleri makarnayı, sevişmelerini düşündü.

Paul mutfağa geldi, ona sırtından sarılıp ensesini öptü.

Irène gözlerini kapadı.

60

Bir hatıra asla ölmez, kolayca uykuya dalar...

Haziran 1996, Geneviève Magnan.

Parisliler bir minibüsün içinde, valizlerle, yorganlarla, örgülü saçları, çiçekli elbiseleriyle, sevinç çığlıkları atarak geldi. Kıkırdamalar, ciyaklamalar... Aralarından bazılarını önceki yıl da görmüştüm. Küçük kızlar sürüsü... Dördü daha sonradan arabayla gelecekti. Calais'den iki, Nancy'den iki kız.

Bu sidikli tiplerden oldum bittim hoşlanmam. Bana kız kardeşlerimi hatırlatırlar. Onlara da tahammülüm yoktu. Neyse ki benim iki gürbüz oğlum oldu. Erkek çocukları ciyaklamıyor, kırıp dökebiliyorlar ama ciyaklamıyorlar...

Matematik dersinde hiçbir zaman başarılı olmamışımdır. Gerçi diğer derslerde de iyi değildim... Ama olasılığın ne olduğunu biliyorum, lanet hayatım bana bunu çok iyi öğretti. Bunu kafana iyice sok... Sayı ne kadar büyükse, olayın gerçekleşme şansı o kadar artar. Ama orada sayı çok küçüktü. İki yıl için bir kadrolu çalışanın yerine çalışmak için geldiğim, üç yüz kişilik ücra bir kasaba...

Onu soluk benziyle arabadan inerken görünce, evvela olasılık oranını değil, bir benzerliği düşündüm. Kendi kendime, "Kafayı yedin sen," dedim, "Her yerde kötülük görüyorsun..."

O küçük kalabalığa krep yapmak için mutfağa gittim. Hepsi de su sürahileri ve nar şurubu şişeleri bulunan masalara oturdu, getirdiğim şekerli krepleri yalayıp yuttu.

Müdire bozuntusu yoklama yapmaya başladığında. "Burada!" diye cevapladığı soyadını duyunca, gözlerim kararda. Bir ölüler bayramı, Azizler Yortusu ismi...

Eğitmenlerden biri bana bir bardak soğuk su verdi. "Geneviève iyi görünmüyorsunuz. Sıcak mı çarptı acaba?" dedi. "Muhtemelen..." diye cevapladım.

O anda şeytanın var olduğunu anladım. Tanrı'nın bir uydurma olduğunu biliyordum. Ama şeytandan emin değildim. İşte o gün, şeytana hiçbir bir zaman sahip olmadığım şapkamı çıkararak selam verdim. Bizim ailede neredeyse hiç şapka takmazdık... Annem iki şamar arasında, "Şapka zenginlerin işi," derdi.

Çocuk hık demiş babasının burnundan düşmüştü. Babasını son defa gördüğüm zaman ağzımda kalan kan tadını düşünerek onun kreplerini yutmasını izledim. Babasını üç yıldır görmemiştim ama sürekli aklımdaydı. Bazen geceleri uykumdan ter içinde uyanıyor, onun özlemini, intikam arzusunu, bana verdiği acıyı ona da yaşatma hırsını duyuyordum.

Kreplerini yiyen yumurcaklar yürüyüşe çıktılar. Ben de masaları topladım. Hava güzeldi. Pencereleri açtım. Onu oyun oynarken, diğerleri ile birlikte sevinç çığlıkları atarken gördüm. Bütün bir hafta bu manzaraya dayanamayacağımı düşündüm. Sabah, öğle ve akşam yemeklerinde, yedi gün boyunca, o çocuğun suratında onu görmek... Hastalanmış numarası yapıp kaçmam gerekiyordu ama bu işe ihtiyacım vardı. Şatodan kazandığım para bir yıl geçinmemi sağlıyordu. Sezon ortasında çalışmamam mümkün değildi. Müdire bozuntusu hepimizi baştan uyarmıştı;

"Temmuz ve ağustos aylarında, ölüm döşeğinde olmadığınız sürece izin alamazsınız." O kız kurusu cadı...

Veledi merdivenlerden inerken düşüreyim de ayağını kırsın, dosdoğru babasına geri gönderilsin, diye düşündüm. Geldiği gibi geri posta... Elbisesine de, "En kötü hatıramdı," yazılı bir etiket iğnelerdik...

Yemeği hazırladım. Domates salatası, balık, pilav, puding. Masaya yirmi dokuz tabak koydum. Fontanel de bana yardım etti.

"Pek keyfin yok gibi tatlım."

Ona çenesini kapamasını söyledim. Güldü. Çocuklar "tilki tilki saatin kaç" oynarlarken iki eğitmeni dikizlemek için pencereden aşağı sarktı.

Tilki tilki saatin kaç...

61

Gökyüzü bu kadar uzakta olmasaydı bugün bizimle olacağınızı biliyoruz.

1997 Ağustos ayında mezarlığa geldiğimizde, Sasha evden ayrılmıştı. Kapısı her zamanki gibi açıktı. Masanın üzerinde anahtarları ve bir de mektup bırakmıştı. "Hoş geldiniz," diyor, kombinin nasıl çalıştığını, yedek sigortaların ve ampullerin, elektrik dolabının, su vanasının yerini söylüyordu.

Çay kutuları yoktu. Ev temizdi. Ev onsuz ruhunu yitirmişti, hüzünlüydü, ilk aşkı tarafından terk edilmiş bir genç kız gibiydi... Üst kattaki oda boştu.

Bahçe önceki gün sulanmıştı. Şehrin teknik servis şefi akşama doğru uğrayıp sorunsuz yerleşip yerleşmediğimizi kontrol etti.

Önceleri insanlar, Sasha'nın gittiğini bilmediklerinden kronik ağrılarının tedavisi için kapımızı çalıyorlardı. Giderken kimseye veda etmemişti.

*

Kilisenin çanları çaldı. Pazar günleri kimse toprağa verilmez. Yalnızca geride kalanlara ihtar amacıyla kilisede ayin yapılır. Pazar günleri, genellikle, benimle birlikte öğle yemeği yemeye

gelen Elvis'tir. Bana vanilyalı kremalı pasta getirir, ben de ona mantarlı makarna yaparım. Üzerine biraz taze maydanoz koyarım. Pek lezzetli olur. Mevsimine göre, bahçemden sebze toplarım. Domates, turp veya taze fasulye salatası yeriz.

Elvis pek az konuşur. Bu beni rahatsız etmez. Sohbet etmemiz gerekmiyor. Elvis de benim gibidir. Annesiz ve babasızdır. Mâcon'da bir yetiştirme yurduna yerleştirilmiş. On iki yaşına kadar yurtta kaldıktan sonra, Brancion-en-Chalon'da bir çiftlikte çalışmaya başlamış. Çiftlik kasabanın girişinde bulunuyor. Bugün bir harabe durumunda.

Ailesindeki herkes çok uzun süre önce ölmüş, mezarlığıma gömülmüşler. Elvis asla onların mezarlarının yakınından geçmez. Babası, Emilien Fourrier'den (1909-1983) korkar. Eline geçirdiğini pataklayan kaba bir adammış. O aile mezarının etrafındaki yürüme yolları tırmıklanmaz. Elvis bana hep onlarla birlikte gömülmek istemediğini söylemiştir. Günü geldiğinde bu konuyla ilgilenmem için benden söz istedi. Ancak bunun için mutlaka ondan sonra ölmem gerekiyordu. Bu nedenle onun Lucchini kardeşlerle, bir cenaze sözleşmesi hazırlamasını sağladım. Üzerinde Elvis Presley'nin fotoğrafı bulunan ve pirinç harflerle *Always in my mind* sözleri yazılmış, yalnızca kendisine ait bir kabri olacak. Elvis, anne şefkatinden mahrum kalan birçok insan gibi çocuk görünümlü olsa da yakında emekli olacak.

Onun hesap kitap, kâğıt işleriyle ben ve Nono ilgileniyoruz. Gerçek adı Éric Delpierre ama ona kimsenin bu şekilde hitap ettiğini duymadım. Sanırım Brancion'da kimse onun gerçek kimliğini bilmiyor. Ezelden beri sahne adıyla yaşıyor. Elvis Presley'ye sekiz yaşındayken vurulmuş. Kimileri kendini dine verir, o da kendini Elvis'e vermiş ya da Elvis'i kendi içine almış. Elvis'in şarkıları yüreğinden geçerek bir dua gibi orada kalmış. Peder Cédric, "Babamız Tanrı" derken, Elvis "Love me tender" der. Ne onun ne de Nono'nun hiç sevgilisi olduğunu görmedim.

Baharat dolabımda defne yaprağı ararken, zeytinyağı ile balzamik sirke şişelerinin arasında, Sasha'nın bir mektubunu buldum. Unutayım, sonra yeniden keşfedeyim diye, Sasha'nın mektuplarını evimin dört bir köşesine serperim. Bulduğum mektup, 1997 Mart ayına aitti.

"Sevgili Violette,

Bahçem mezarlığımdan daha da hüzünlü bir hal aldı. Günler birbirini izliyor ve her gün ufak cenaze törenlerine benziyor.

Seni yeniden görmek için ne yapmalı? Birilerini bulup trenlerin yanından kaçırsam mı seni?

Oysa ayda iki pazar günü çok fazla değildi. Atla deve değildi...

Neden ona itaat ediyorsun? Bazen asi olmak gerektiğini bilmiyor musun? Hem benim yeni domates fidelerime kim bakacak?

Dün Bayan Gordon, zonasının tedavisi için beni görmeye geldi. Yüzünde gülümsemeyle ayrılırken, 'Size nasıl teşekkür edebilirim?' diye sordu. 'Gidin bana Violette'i getirin,' diyecek oldum.

Havuç fidelerimi hazırlıyorum. Tohumları toprak çömlekler içine ektim. Çömlekleri salonumda çay kutularının yanına, pencerenin hemen dibine dizdim. Böylece güneş ışınları doğrudan üzerlerine geliyor. Isınınca hızlı büyüyorlar. Sıcağın yerini hiçbir şey tutmuyor. Aslında en iyisi onları bir şöminenin önüne dizmek, ama küçük evimde şömine yok. İşte bu yüzden Noel Baba da hiç uğramıyor. Fidelerim biraz büyüyünce onları seraya alacağım. Soğanları, fasulyeleri doğrudan toprağa ekebilirsin. Ama havuçları ekemezsin... Her yıl mayıs ayının 11., 12. ve 13. günlerine pusu kurabilen donu sakın unutma.

Her şeye bu zamanda karar verilir. Genç sürgünleri toprağa bu zamanda ekmek gerekir. Teorik olarak... Onları korumak için, gece boyunca üzerlerine bir saksı kapatırsın veya hafif bir tülle örtersin.

Çabuk gel. Noel Baba gibi yapma.

Tüm dostluğumla,

Sasha,"

Elvis kapıyı çaldı ve elinde beyaz kâğıda sarılı vanilyalı kremalı pastalarla içeri girdi. Sasha'nın mektubunu katladım ve unutmak, daha sonra tesadüfen, yeniden bulmak için yerine koydum.

"İyi misin Elvis?"

"Violette, seni biri soruyor. *Philippe Toussaint'in eşini arıyorum,* diyor."

Kanım dondu. Elvis'in arkasında beliren gölge içeri girdi, tek bir söz etmeden gözlerini üzerime dikti. Bakışlarını evin içinde dolaştırdıktan sonra yeniden bana yöneltti. Çok ağlamış olduğunu fark ettim. Birkaç gün öncesine dek uzansa da çok ağlamış insanları görmeye alışkınımdır.

Elvis, ellerini dizlerine vurarak Éliane'ı çağırdı ve sanki korumak istercesine onu da alıp dışarı çıktı. Köpek, birlikte dolaşmaya alışkın olduğu için neşe içinde Elvis'in peşinden gitti. Evin içinde yalnızca ben ve o kadın kaldık.

"Kim olduğumu biliyor musunuz?"

"Evet. Françoise Pelletier."

"Buraya neden geldiğimi biliyor musunuz?"

"Hayır."

Gözyaşlarını tutmak için derin bir nefes aldı.

"O gün Philippe'i gördünüz mü?"

"Evet."

Bu cevabıma dayanmaya çalıştı.

"Buraya ne için gelmişti?"

"Bana bir mektubu iade etmek için."

Françoise Pelletier sapsarı kesildi, alnında boncuk boncuk terler belirdi, kendini iyi hissetmediği belli oluyordu. Hiç kıpırdamamıştı, ancak gece mavisi gözlerinin içinde fırtınalar koptuğunu görüyordum. Elleri büzülüp kalmıştı, tırnakları cildine batıyordu.

"Buyurun, oturun."

Teşekkür anlamına gelen bir gülümsemeyle karşılık verdi ve bir sandalyeyi kendine doğru çekti. Ona bir bardak su ikram ettim.

"Ne mektubu?"

"Ona, sizin Brancon'daki adresinize, bir boşanma dilekçesi göndermiştim."

Cevabım içini ferahlatmış gibiydi.

"Artık sizin adınızı duymak istemiyordu."

"Ben de onun adını duymak istemiyorum."

"Sizin yüzünüzden aklını oynatmak üzere olduğunu, bu yerden, bu mezarlıktan nefret ettiğini söylerdi."

"..."

"O gittikten sonra neden burada kaldınız? Neden taşınmadınız? Neden kendinize yeni bir hayat kurmadınız?"

"..."

"Güzel bir kadınsınız."

"..."

Françoise Pelletier bardağındaki suyu bir hamlede içti. Şiddetle titriyordu. Diğerinin ölümü, arkasında kalanın hareketlerini yavaşlatıyor. Her hareketi âdeta ağır çekimdi. Bardağına yeniden su doldurdum. Bana acıyla gülümsedi.

"Philippe'i ilk defa 1970 yılında Charleville-Mézières'de, ilk komünyon[20] ayini sırasında tanıdım. O on iki bense on dokuz yaşındaydım. Üzerinde uzun beyaz ayin kıyafeti, boy-

20 *Katolik Kilisesi'nde İsa'nın sofrasına katılma töreni* anlamına gelir.

nunda ise tahta bir haç vardı. O kıyafeti üzerinde onun kadar kötü taşıyan bir çocuk görmedim. Hatta, *sunak çocuğu gibi giyinmiş bu çocuk hiç ikna edici değil,* diye düşündüğümü hatırlıyorum. Hani ayine şarap içmek için katılan, gizli gizli sigara tüttüren türden... Kısa bir süre önce, Philippe'in annesi Chantal Toussaint'in erkek kardeşi Luc Pelletier'yle nişanlanmıştım. Luc sabah ayine katılmamız ve öğle yemeğini onlarla yememiz için ısrar etmişti. Kız kardeşi ve kayınbiraderi ile hiç anlaşamazdı, onlara "bostan korkulukları" derdi. Ama yeğenini çok severdi. Oldukça sıkıcı bir gün geçirdik. Philippe'in hediyelerini açmasını bekledik ve saat 15.00 olur olmaz ayrıldık. Philippe'in annesi bütün gün boyunca bana ters ters bakıp durmuştu. Kardeşinin genç biriyle gönül eğlendirmesinden pek rahatsız olduğu hissediliyordu. Luc'ten otuz yaş küçüktüm."

"Aynı yıl, Luc ile Lyon'da evlendik. Philippe ve durumdan hoşnut olmayan ailesi de düğünümüze geldi. Philippe yetişkinlerin bardaklarının dibinde kalan içkileri içerek sarhoş oldu. Öylesine sarhoş olmuştu ki balonun açılışında, "Yengecim seni seviyorum," diye geveleyerek beni dudaklarımdan öptü. Davetliler gülmekten yerlere yıkıldı. Gecenin kalan kısmını tuvaletlerde kusarak geçirdi. Annesi de, "Zavallı yavrum, bir haftadır hazımsızlık çekiyor," diyerek kapıda nöbet tuttu. Oğlunu daima, her ne pahasına olursa olursun savunurdu. Ben Philippe'i pek eğlenceli buluyor, onun o şirin suratına bayılıyordum."

"Evlendikten sonra, Luc'le birlikte Bron'da bir tamirhane açtık. İlk başlarda temel tamirat işleriyle, vidanj, bakım, boya vb. uğraştık, ardından otomobil alım satımına geçtik. İşlerimiz daima yolunda gitti. Çok çalışıyorduk ama hiçbir zaman geçim sıkıntısı çekmedik. Hiçbir zaman... Aradan iki yıl geçti, Luc "küçük Philippe"'i yaz tatili için bize davet etti. Luc ona bu şekilde hitap ederdi. İşyerimize yirmi dakika uzaklıkta bir kır evinde yaşıyorduk. Philippe on dördüncü doğum gününü

bizimle kutladı. Luc ona 50 cc bir motosiklet hediye etti. Philippe sevincinden ağlamıştı. Bunun üzerine Luc ve kız kardeşi birbirlerine girdiler. Chantal telefonda kardeşine hakaretler etti, ağzına geleni saydı. *Motosiklet çok tehlikeliydi, Luc hangi hakla oğluna bir motosiklet hediye ediyordu, oğlunun ölmesini mi istiyordu? Kendisi bir çocuk sahibi olamamıştı tabii...* Doğruydu, Luc'ün hiç çocuğu olmadı. Ne ilk karısıyla ne de benimle."

"O gün Chantal hassas bir yaraya parmak basmıştı. Luc kardeşi ile bir daha asla konuşmadı. Ama anne ve babasının karşı çıkmalarına rağmen, Philippe her yaz bize gelmeye devam etti. Hiç ayrılmak istemiyordu, tüm yıl bizim yanımızda kalmak istediğini söylüyordu. Onu yanımızda tutmamız için bize yalvarıyordu. Ama Luc, bunun mümkün olmadığını, böyle bir şey yapmasının ölüm fermanını imzalaması demek olduğunu, zira kardeşinin kendisini öldüreceğini açıklıyordu. Philippe iyi bir çocuktu. Dağınıktı, ama iyiydi. Luc onun bize gelmesinden büyük memnuniyet duyuyordu, ona hiç sahip olmadığı oğul şefkati duyuyordu. Philippe uzun bir süre onun oğlu oldu. Ben de Philippe'le iyi geçiniyordum. Onunla bir çocukla konuşur gibi konuşurdum. Sık sık sitem eder, 'Ben çocuk değilim,' derdi.

"On yedi yaşının yazında, bizimle birlikte Cannes yakınındaki Biot'ya tatile geldi. Deniz manzaralı bir villa kiralamıştık. Evden sabah çıkıyor, öğle yemeğini bir yerlerde yiyor, akşam dönüyorduk. Philippe her gün farklı bir kızla çıkıyordu. Bazen kızlardan biri gün içinde plajda yanımıza gelirdi. Plaj havlusunun üzerinde kızlarla öpüşürdü. Onu endişe verici şekilde olgun, rahatsız edici şekilde kayıtsız bulurdum. Hiçbir şeyi umursamazdı. Her akşam dansa gider, gece dönerdi. Çıkmadan önce saatlerce banyoyu istila eder, parfüm kapaklarını oraya buraya bırakırdı. Dayısının tıraş bıçaklarını kullanır, tıraş köpüğünü daima lavabonun kenarında bırakır, diş macunu tüpünün ağzını asla kapatmaz, banyo havlularını yerde

bırakırdı. Bütün bunlar Luc'ün canını sıkardı. Hem canını sıkardı hem de komik bulurdu. Luc'le asla sahip olamayacağımız çocuğun çamaşırlarını ben toplar, ben yıkardım... Philippe'in evimizdeki varlığını seviyorduk. Bize gençlik ve kaygısızlık getiriyordu. Philippe'le aramızda yedi yaş vardı. İlk yirmi yıl yaş farkı fark ediliyor, iki ayrı gezegende yaşanıyor. Ancak zamanla bu fark siliniyor, gezegenler yaklaşıyor. Aynı tür filmlerden, dizilerden, müzikten hoşlanılmaya başlanıyor. Nihayetinde aynı şeylere gülünüyor."

"Biot tatilimiz sırasında bir barmenle ilişkim oldu. Öyle orijinal, tehlikeli bir şey değildi. Luc'le birbirimizi seviyorduk. Birbirimizi daima çılgın gibi sevdik. Luc bana sık sık, 'Ben yaşlı ahmağım tekiyim. Ben bilmediğim sürece genç erkeklerle gönül eğlendirebilirsin. Ama sakın âşık olma, buna dayanamam,' derdi. Şimdi düşünüyorum da beni bu şekilde biraz başka erkeklerin kollarına iterek hamile kalmamı umut etmiş olmalı. Bilinçli yapmıyordu elbette ama sanırım uzun süre eve hamile olarak dönmemi diledi. Soyadıyla damgalayabileceği bir bebekle... Neyse, o yaz tatilinde, villada bir parti vermiştik. Yirmi kadar davetli vardı. Hepimiz çok içmiştik. Philippe beni yakışıklı sevgilimle havuzda yakaladı. Bana bakışını asla unutamam. Gözlerinde şaşkınlıkla keyif karışımı bir tür memnuniyet görmüştüm. Sanırım o gece beni ilk defa bir kadın olarak gördü. Bir kadın, dolayısıyla bir av... Philippe müthiş bir avcıydı. Bir melek gibi de güzeldi. Bunu siz de biliyorsunuz..."

"Elbette Luc'e hiçbir şey söylemedi, beni ele vermedi. Ancak villanın içinde karşılaştığımda imalı imalı gülümsüyordu. 'Sırdaşız,' dercesine bir gülümseme... Ve ben bundan nefret ediyordum. Dayanılmaz derecede küstahlaşmıştı. Ona bakınca onu tokatlamak istiyordum. Eskiden birlikte eğlenip gülen biz, hiç gülmez olmuştuk. Artık varlığına, parfümünün kokusuna, orada burada bıraktığı dağınıklığa, sabah beşte eve geldiğinde çıkardığı gürültüye dayanamıyordum. Onu terslediğimde, Luc

bana 'Ufaklığı azarlama, annesinden yeterince çekiyor zaten,' derdi. Masada, Luc sırtını döner dönmez Philippe bana yüzünde hafif bir gülümsemeyle bakardı. Başımı eğerdim ama onun ateşli küstah bakışlarını üzerimde hissetmeye devam ederdim."

"Son gece eve normalden erken, beraberinde bir kız olmadan döndü. Terasta, tek başıma, bir şezlonga uzanmış, şekerleme yapıyordum. Dudaklarını dudaklarıma koydu. Gözlerimi açıp ona bir tokat attım. 'Beni iyi dinle sümüklü çocuk, bir daha böyle bir şey yaparsan, evimize asla adım atamazsın,' dedim. Herhangi bir itirazda bulunmadan yatmaya gitti. Ertesi gün villadan ayrıldık. Philippe'i gara bıraktık. Charleville-Mézières trenine bindi. Peronda beni ve Luc'ü kucaklayarak öptü. Benimle herhangi bir fiziksel temasta bulunmasını istemiyordum ama başka seçeneğim yoktu. Luc artık yeğenine tahammül edememe dayanamıyor, bu duruma çok üzülüyordu. Köşeye sıkışmıştım. Philippe bize yüz defa teşekkür etti. Bize sarıldığı sırada, bir elini sırtımdan aşağı doğru kaydırarak, kalçama koydu ve beni güçlüce kendi kalçasına doğru bastırdı. Tepki veremedim. Luc karşımdaydı. Philippe'in bu hareketiyle buz kesmiştim. İnanılmaz derecede cüretkâr olduğunu, kendinden son derece emin hareketlerde bulunduğunu düşündüm. Nihayet, 'Hoşça kal yenge, hoşça kal dayı," diyerek bizi bıraktı. Çantasını omzuna atarak trene binip o melek gibi gülümsemesiyle bize el salladı. Ben gözlerimle onu âdeta makineli tüfek ateşine tutarken, bana 'Seni alt ettim,' dercesine gülümsüyordu."

"Bron'a ve işimizin başına geri döndük. Sonraki ilkbaharda, Philippe telefon ederek yazı bizim yanımıza geçirmeyeceğini söyledi. On sekizinci yaş gününü kutlamak üzere, arkadaşlarıyla İspanya'ya gidiyordu. İçimin ferahladığını itiraf etmeliyim. Böylece onunla karşılaşmaktan, cüretkâr bakışlarından ve hareketlerinden kaçınmak zorunda kalmayacaktım. Luc hayal kırıklığına uğramıştı ama telefonu kapattıktan sonra, 'Yaşı gereği normal tabii...' dedi. Biot'ya gittik, orada buluş-

tuğumuz dostlarımızla birlikte bir ay tatil yaptık ama Luc, Philippe'in yokluğunu hissediyordu. Bana sık sık, 'Bu ev aşırı düzenli, gürültü yapan da yok, aşırı sessiz...' diyordu. Luc, Philippe'e çok bağlı olsa da asıl özlem duyduğu Philippe değil, sahip olamadığımız çocuğumuzdu. Tatil dönüşü yolda ona evlat edinmeyi teklif ettiğimde, 'Hayır,' dediğini hatırlıyorum. Bunu daha önce uzun uzun düşünmüş olmalıydı. Bana yalnızca, birlikte iyi, çok iyi olduğumuzu söyledi."

"Takip eden ocak ayında, Luc ve Chantal'ın anneleri vefat etti. Cenaze törenine gittik ama içinde bulunulan koşullara rağmen iki kardeş tek kelime konuşmadı. Philippe de oradaydı. Onu bir buçuk yıldır görmemiştik. Luc, Philippe'i uzun süre kucaklayıp yeğeninin kendi boyunu geçtiğini söyledi. Philippe tüm tören boyunca beni görmezden geldi. Luc, arabamıza binmeden önce aile yakınlarına veda etmek üzere yanımdan ayrıldığında, beni bir seksen sekiz metre boyuyla arabanın kapısına sıkıştırdı ve 'Yengem de buradaymış... Seni görmemişim,' dedi. Herhangi bir tepkide bulunmama fırsat vermeden beni dudaklarımdan öptü ve 'Yaza görüşürüz,' dedi."

"O yaz yirmi yaşındaydı. O daha villadaki odasına adımını atmadan, onu yakasından kavradım. Gözlerini kocaman açtı, pek eğlenmiş görünüyordu. Sanıyorum 1,60 metre boyumla, parmaklarımın ucunda yükselerek titreyen ellerimin olanca gücüyle yakasına asılıp onun dev gibi bedenini koridorun duvarına yapıştırmam komiğine gitmişti... 'Seni uyarıyorum,' dedim, 'İyi bir tatil geçirmek istiyorsan, bu oyununa bir son vermelisin. Bana yaklaşmaz, bakmaz, herhangi bir imada bulunmazsan her şey yolunda gider.' Alaycı bir şekilde, 'Tamam yengeciğim, söz veriyorum uslu duracağım,' diye cevapladı."

"O andan itibaren sanki ben yokmuşum gibi davranmaya başladı. Kibardı, ancak iletişimimiz 'günaydın', 'iyi geceler', 'teşekkürler', 'görüşürüz' sözcüklerinden ibaretti. Sabahları plaja birlikte gidiyorduk. Biz Luc'le önde, o arkamızdaki bir

şezlongda oluyordu. Gece geç saatlere dek dışarılarda kalmaya, sağa sola eşyalarını yaymaya devam ediyordu. Geceleri veya öğleden sonraları plaj havlusunun üzerinde kız ayarlıyordu, bazen kızları kayalıkların arkasına götürüp birlikte olduğu olurdu. Memelerin biri gider diğeri gelirdi... Gittiğimiz her yerde kızların kıkırdamalarını duyardık. Bu durum Luc'ü çok eğlendirirdi. Philippe melek yüzü, sarı saçları ve bronz teniyle çok yakışıklıydı. İnce ve kaslı, erkeksi bir bedene sahipti. Sahilde tüm kızların, hatta kadınların gözleri onun üzerindeydi. Hatta diğer erkekler de onu gıptayla süzerlerdi. Üzerindeki tüm o bakışlar kendine aşırı güven duymasını sağlıyordu. Bazen Luc kulağıma, 'Kardeşim Toussaint'i aldatmış olmalı, o iki gudubetten böyle güzel bir çocuk çıkması imkânsız,' diye fısıldardı. Bu beni çok güldürürdü. Luc beni hep güldürmüştür. Onunla gerçekten çok güzel bir hayat yaşadım. Sevgiyle şımartıldım. Dünyanın en iyi arkadaşlarıydık, ondan ayrılmak ölümüm olurdu. Benim için bir dost, baba, kardeş oldu. Yatağımızda pek bir şey yaşamasak da ben bu durumu zaman zaman başka yerlerde telafi ediyordum."

"Kendinize, Philippe'in beni ne zaman elde ettiğini sorduğunuzu biliyorum."

Françoise monoloğuna devam etmeden önce uzun bir sessizlik oldu. Elinin tersiyle, kot pantolonunun üzerindeki hayalî bir lekeyi siler gibi yaptı. Zaman durmuştu. Karşı karşıya oturuyorduk, yalnızdık. Philippe sanki parfüm değiştirmişti. Sanki Françoise mutfağıma hiç tanımadığım birini, bir yabancıyı getirmişti.

"Yirminci yaş gününde, Luc ve ben, Philippe için akşam villada bir parti düzenledik. Genç arkadaşları geldi. Müzik ve alkol vardı. Küçük havuzun kenarına bir açık büfe kurulmuştu. Hava güzeldi, hep birlikte dans ediyorduk. Neden bilmem, Philippe'in, günlerini birlikte geçirdiği, zıpır bir genç olan Roland adındaki arkadaşına kur yapmaya başladım. Kalabalıktan

ayrı bir yerde biraz öpüşüp koklaştık. Mumların üfleneceği, hediyelerin açılacağı zaman diğerlerinin yanına döndük. Ortaya çıktığımızda Philippe bana öylesine sert bir bakışla baktı ki gelip beni tokatlayacağını sandım. Yirmi mumunu, gözleri hınçla dolu üfledi. Tam o sırada, Luc, etrafına kırmızı kurdele sardığı hediyesini, gri renkli bir Honda CB100'ü yeğenine doğru sürdü. Kaskına da içinde bin frank tutarında bir çek olan bir zarf asılıydı. Öpüşmeler, tebrikler, havaya kaldırılan şampanya kadehleri, hayret ve sevinç çığlıkları... Philippe'in her zamanki havalı edalarıyla rahat görünüp herkese gülümsemesine rağmen dişlerinin kenetlenip kaldığını gördüm. Son derece canı sıkkındı. Müzik yeniden başladığında, hepimiz dans etmeye başladık. Roland yanıma gelerek yeniden bana yapışınca Philippe onu omzundan çekerek kulağına bir şey fısıldadı. Roland, "Daha neler oğlum!" diye cevaplayınca yumruklar havada uçuşmaya başladı. Yatağına gitmiş olan Luc gürültüyü duyunca kalktı ve Roland'ı kapının önüne koydu. Söz konusu yeğeni olduğunda Luc de aynı Philippe'in annesi gibi davranırdı. Hiçbir şey yeğeninin hatası değildi. Luc, Philippe'e ne olduğunu sorunca, yeterince çakırkeyif olan Philippe, 'Roland benim bölgemde avlanmaya kalktı. Benim bölgem, benimdir!' diye cevapladı."

"Eğlence hiçbir şey olmamış gibi devam etti. O gece uyumadım. Philippe, kız arkadaşlarından birini soyup Luc'le yatak odamızın penceresinin kenarına yapıştırdı. Kıpırdayıp duran gölgelerini görebiliyordum. Kızın inlediğini, Philippe'in de asıl muhatabının ben olduğum ahlaksız bir sürü şey söylediğini duyuyordum. Benim duyabileceğim ancak Luc'ü uyandırmayacak bir sesle konuşuyordu. Dayısının uyumak için uyku hapı aldığını biliyordu. Orada, hemen yakınlarında, başımı yastığa dayamış, gözlerim kocaman açık her şeyi duyduğumu da biliyordu. Benden intikam alıyordu. Sonraki günlerde onu çok az gördük. Sabahtan akşama dek motosiklet tepesindeydi. Hatta gün içinde bizimle plaja da gelmiyordu. Havlusu boş

ve kuru kalıyordu. Bazen şekerleme yaparken, rüyamda onun yanımda dikildiğini, arkama uzandığını görüyor, boğulacak gibi olarak uyanıyordum."

"Doğum gününden on gün kadar sonra, yeniden plajda göründü. Ben kıyıdan uzakta yüzüyordum. Luc'e yaklaştığını gördüm, sarışınlığından, duruşundan onu tanıdım. Luc'ü candan bir şekilde öptükten sonra yanına oturdu. Derken Luc parmağıyla beni gösterdi. Philippe nerede olduğumu tespit ettikten sonra, üzerini çıkardı. Yanıma gelmek için suya girdi. Hızla kulaç atarak bana yaklaşıyordu. Kaçamazdım. Fare gibi kapana kısılmıştım. Paniğe kapıldım, yüzemiyordum, hareketsiz duruyordum. Neden bilemiyorum ama bana zarar vermek, beni suda boğmak için geldiğini düşündüm. Öylesine korktum ki hıçkırarak ağlamaya, çığlık atmaya başladım. Ama bulunduğum yerden beni kimse duyamazdı. Şamandıraları geçmiştim. Philippe birkaç dakikada yanıma ulaştı. Kendimi iyi hissetmediğimi hemen anladı. Ona hiç bakmadan yardım istemeye devam ediyordum. Bana yardım etmek istedi ama "Dokunma bana!" diye bağırarak ona vurdum. Bir sürü deniz suyu yuttum... Beni zorla sırtına aldı, elinden geldiğince şamandıraya doğru çekti. O yüzerken vurmaya devam ediyordum, o da sakinleştirmek için bana vuruyordu. Nihayet şamandıraya vardık. Şamandıraya tutundum. Philippe de bitkindi. Soluklandık. Bana, 'Şimdi sakin ol! Nefes al da plaja dönelim!' dedi. 'Bana dokunma!' diye haykırdım. 'Ben dokunamam ama arkadaşlarım becerebilir. Öyle mi?!'

'Sen, sen benim yeğenimsin!'

'Ben senin değil, Luc'ün yeğeniyim.'

'Sen sadece şımarık bir çocuksun!'

'Seni seviyorum!'

'Hemen kes şunu!'

'Asla kesmeyeceğim!'

"Üşümeye, titremeye başladım. Plaja baktım, çok uzak görünüyordu. Luc'ü gördüm. Onun ağır, koruyucu, güven verici kollarında olmak istedim. Philippe'ten beni kıyıya götürmesini istedim. Beni yeniden sırtına aldı. Kollarımı boynuna doladım. Kurbağalama yüzmeye başladı, ben de kendimi bıraktım. Bedenimin altında kaslarını hissedebiliyordum ama korku ve kaçınma arzusundan başka bir şey hissetmedim."

"Philippe'i iki yaz görmedim. Luc ve ben Fas'a gittik. Bizi zaman zaman telefonla arayıp hal hatır sordu. Plajda yaşadıklarımızdan yaklaşık üç yıl sonra, yirmi üçüncü yaşının mayıs ayında bizi görmeye geldi. Luc'ün hediye ettiği Honda ile gelmişti. Arkasına da bir kız arkadaşını bindirmişti. Kaskını çıkardığında, yüzünü, gülümsemesini, bakışını gördüm. O anı ölene dek unutmayacağım. Bana, *onu seviyorum,* dedi. O gün hava güzeldi. Dördümüz bahçede yemek yedik. Uzun süre havadan sudan konuştuk. Şimdi ismini hatırlayamadığım kız arkadaşı çok gençti. Oldukça ürkekti. Luc yeğenine kavuştuğu için çok mutluydu. Philippe okulu uzun zaman önce bırakmıştı, bir işten diğer işe geçiyordu. Luc ona bizim yanımızda çalışmayı teklif ettiğinde düşüp bayılacağım sandım. Luc ona kendisini eğitmeyi, işi öğrenirse onu işe alacağını söyledi. Tanrı'ya asla inanmadım. Dinî eğitim almadım, kiliseye hayatımda nadiren adımımı attım. Ama o akşam dua ettim... *Tanrım, ne olur Philippe asla bizimle çalışmasın.* Philippe'in bakışlarını hemen bana çevirdiğini hissettim. Dayısını, 'Babamla konuşayım, yine bir huzursuzluk çıkmasın,' diye cevapladı. Biz Luc'le yatmaya gittik. Gece uyumadım. Ertesi gün resmî tatildi. Philippe ve kız arkadaşı geç kalktı. Öğle yemeğine dek uyuşuk uyuşuk oturduk. Öğleden sonra, Luc şekerleme yapıyordu, ben de motosikletiyle turlamaya çıkan Philippe'in kız arkadaşıyla televizyon izledim."

"Geldiklerinden itibaren Philippe ile yalnız kalmamak için elimden geleni yapıyordum. Aperitif zamanı geldiğinde,

bir şampanya almak için mahzene indim. Arkamda onun parfümünü hissettim. Hiç zaman kaybetmeden bana, 'Sizinle çalışmayacağım. Ancak bu akşam, gece yarısı, bahçeye çık, duvarın üzerine otur ve bekle,' dedi. Ağzımı açıp cevap verecek oldum ama lafımı keserek, 'Sana el sürmeyeceğim,' diye ekledi ve hemen yukarı çıktı. Şişeyi alıp masada beni bekleyen Luc ve genç kızın yanına döndüm. Philippe beş dakika sonra, sanki dışarıdan geliyormuş gibi içeri girdi. Benden ne istiyor olabileceğini düşündüm. Bahçenin diğer ucunda, ahşap bir kulübe ve hemen arkasında eski bir duvar vardı. Philippe'in ergen yaşlarında kaykayıyla üzerinde oyun oynadığı eski bir duvar. Hatta Luc o duvara, 'Philippe'in duvarı' adını vermişti. *Philippe'in duvarına çiçek saksıları koymalı, Philippe'in duvarını boyasak iyi olur, Geçen gün Philippe'in duvarının üzerinde çok güzel bir Ankara kedisi gördüm...*"

"Akşam, çok fazla alkol içtiğim için sis perdesi arkasında geçti. Saat 23.00'te odalarımıza gitmek üzere kalktık. Philippe bana baktıktan sonra Luc'e, 'Dayıcığım, seninle çalışabileceğimi sanmıyorum,' dedi, 'Bugün bizimkilere bahsettim, bir yığın sorun çıkardılar.' Luc ona, 'Önemli değil yavrum,' diye karşılık verdi.

"Yatakta bir kitap açıp okumaya koyuldum. Luc bana sarılıp uyudu. Saat ilerledikçe yüreğim daha da hızla çarpıyordu. Evin içinde çıt çıkmıyordu. Saat 23.55 olduğunda üzerime mantomu alıp duvarın üzerine oturmaya gittim. Zifirî karanlık içindeydim. Bahçe evin arkasında olduğundan hiçbir ışık vurmuyordu. En ufak bir çıtırtıda sıçradığımı hatırlıyorum. Ayrıca Luc'ün uyanmasından, beni her yerde aramaya koyulmasından da korkuyordum. Orada öyle hiç kıpırdamadan ne kadar süre kaldım bilmiyorum. Korkudan âdeta felce uğramıştım. Etraf sessizdi. Ama kalkıp gitmeye cesaret edemiyordum, *eve dönersem Philippe fikrini değiştirir ve bizim yanımızda çalışmaya*

gelir, diye düşünüyordum. Öyle bir durumda evi terk eder, Luc'e hiçbir açıklama yapmadan boşanırdım. Taparcasına sevdiği yeğeninin *beni istediğini,* benim *yeğenini sevdiğimi* öğrenirse bu onu öldürürdü."

"Derken Philippe ve kız arkadaşı geldi. Philippe kıza, *hiç konuşma, her şeyi bana bırak,* dedi. Kızın gözleri bağlıydı, Philippe bir eliyle kızın elinden tutuyordu, diğer elinde ise benim bulunduğum yöne doğru tuttuğu bir fener vardı. Beni aydınlattı. Gözlerim acıdı. Ben onları iki karaltı olarak görüyordum. Kızın sırtını bir ağaca dayadı. Onun yüzüyse bana doğru dönüktü. Feneri ayaklarının dibine koyarak, bana doğru yönlendirdi. Otomobil farları karşısında donup kalmış bir tavşan gibiydim. 'Yüzünü görmek istiyorum,' dedi. Kız bunun kendine söylendiğini sandı. Kıza bir dolu talimat veriyor, kız da benim orada, çok yakınlarında bulunduğumun farkında olmadan, gözlerimin önünde söyleneni yerine getiriyordu. 'Madem yasak, en azından yüzünü becermek istiyorum.' Kızla sevişti. Ben onu göremiyordum, ışık gözlerimi kamaştırmıştı. Ancak onun bana baktığını hissediyordum. Bir an, 'Yaklaş, yaklaş, yaklaş,' dedi. Ta ki ben yerimden kalkıp onların çok yakınına gelene kadar. Kızın hâlâ sırtı dönüktü. Philippe onun karşısındaydı, benim karşımdaydı... Öyle yakındım ki ikisinin de bedenlerinin kokusunu duyabiliyordum. 'Tamam, bak şimdi gör seni nasıl seviyorum.' Gözlerini gözlerime dikti. O anı asla unutamam. O üzgün gülümsemesini de... Kızı tutuşunu, gözleri gözlerimde gel-git hareketlerini, orgazmını, bana karşı kazandığı zaferi..."

"Titreyerek odama döndüm. Luc'e sarılıp uyudum. O gece rüyamda Philippe'i gördüm. Sonraki gecelerde de... Ertesi gün Philippe ve kız evlerine döndü. Gittiklerini görmedim. Baş ağrımı bahane ederek yatağımda kaldım. Motosikletinin çalıştığını ve motorunun sesinin uzaklaşarak yok olduğunu duyduğumda

yatağımdan kalktım ve onu bir daha asla görmemeye karar verdim. Ama onu düşünüyordum. Sık sık... Sonraki yaz, yeni bir balayına çıkmak istediğimi söyleyerek Luc'le Seyşeller'e gittim."

"Philippe'i yirmi beşinci yaşının yazında gördüm. Hiçbir haber vermeden çıkageldi. Luc'ün haberi varmış, bana sürpriz yapmak istemişler. Mutlu olmuşum gibi yaptım. Midem bulanıyordu. Aşırı farklı duygular yaşıyordum; beni hem itiyor hem de çekiyordu. Daha geldiği akşam penceremin altında, 'Yaklaş, yaklaş, yaklaş, gel bak seni nasıl seviyorum,' diye mırıldanarak bir kızla sevişti. Bu bir ay devam etti. Bütün gün boyunca onunla karşılaşmamaya çalışıyordum. Sabah kahvaltısında karşılaştığımızda, bana sahte bir umursamazlıkla, 'Günaydın yenge, iyi uyudun mu?' diye soruyordu. Ama artık gülümsemez olmuştu. Mutsuz görünüyordu. Bir şeyler değişmişti. Oysa her gece başka bir kızla aynı şeyi yeniden yapıyordu. Ben de gülümsemez olmuştum. Ben de mutsuzdum. Hastalıklı aşkını bana da bulaştırmıştı. Ona âşık olmaktan ziyade hastaydım."

"Tatilin son günü onu gara ben götürdüm. Ona kendisini bir daha asla görmek istemediğimi söyledim. Bana, 'Gel birlikte gidelim. Seninle her şey mümkün, senin yanında her şeye gücümün yeteceğine inanıyorum. Beni reddedersen, zavallı bir adam, sefilin teki olacağım,' diye cevapladı. Yüreğimi parçaladı. Yumuşak bir dille, Luc'ü asla terk etmeyeceğimi anlattım. Asla. Beni son bir kez öpüp öpemeyeceğini sordu. Kabul etmedim. Kabul etseydim, onunla giderdim."

"30 Ağustos 1983 günü, tren gözden kaybolduğunda, onu bir daha görmeyeceğimi biliyordum. Hissetmiştim. En azından o hayatımda... Biliyorsunuz, bir yaşamın içinde birden fazla yaşam vardır."

"Philippe'ten yavaş yavaş koptuk. Önceleri bize telefon ederdi, yıllar geçtikçe hiç haber vermez oldu. Luc, onun nihayet

annesine ve babasına boğun eğdiğini, onların tarafına geçtiğini düşünüyordu. Kendi alışkanlıklarımıza, kendi hayatımıza döndük. Sakin ve huzurlu bir hayatımız vardı. Bir yıl sonra, Philippe'in biriyle, yani sizle tanıştığını, bir çocuğu olduğunu, evlendiğini, taşındığını öğrendik. Ama bizi hiçbir zaman arayıp haber vermedi. Ben sebebinin kendim olduğumu biliyordum. Ama Luc, ondan haber alamamaktan dolayı çok üzgündü."

"Sanıyorum sizi tanımak isterdi. Sizi ve... Belki o zaman her şey daha farklı, daha kolay olurdu. Sonra o dram yaşandı. Biz neredeyse tesadüfen öğrendik. Yaz okulu. Ne acı. Luc, Philippe'e ulaşmaya çalıştı. Kardeşini arayıp Philippe'in numarasını istedi ama kardeşi telefonu yüzüne kapadı. Luc de daha fazla ısrar etmeyerek üzüntüsünü içine attı. Bana, 'Zaten ulaşsak da ne diyebiliriz ki? Zavallı Philippe...' dedi."

"1996 yılı Ekim ayında, Luc kalp krizi sonucu kollarımda can verdi. Oysa o gün hava çok güzeldi. Kahvaltıda gülüşmüştük. Sabahın sonlarına doğru nefes almayı kesti. Gözlerini açsın diye olanca gücümle haykırdım. Ama açmadı. Beni artık duymuyordu. Kendimi suçladım. Uzun süre Philippe'e duyduğu özlemden dolayı, bu gizli tuhaf aşkın yüzünden öldüğünü düşündüm."

"Gizlice defnedilmesini sağladım. Philippe'in ailesine haber vermedim. Bu neye yarardı ki? Luc cenaze töreninde onları görmeye tahammül edemezdi. Sırf onları yaka paça dışarı atmak için beş dakikalığına canlanabilirdi... Philippe'e de haber vermedim. Bu neye yarardı ki? İş yerimizi elden çıkarmadım ama yönetimini devrettim. Aylarca Bron'dan uzakta yaşadım. Düşünmeye, yasımı tamamlamaya ihtiyacım vardı."

"Uzaklaşmak bir işe yaramadı. Hatta aksine. Ölümle burun buruna geldim. Depresyona girdim. Akıl hastanesinde kaldım, ilaç tedavisi aldım. Ona kadar sayamaz duruma geldim. Neredeyse Luc'le birlikte ben de ölüyordum. Erkeğimi kaybedince, tüm dayanaklarımı kaybetmiştim. Onu öylesine

genç yaşta tanımıştım ki... Biraz toparlanmayı başarınca, işlerin dizginlerini ele almaya karar verdim. O tamirhane bizim tüm hayatımızdı, bilhassa da benim. Şehrin dışındaki evimizi satıp iş yerine beş dakika mesafede, şehrin içinde bir ev aldım. Evin satışında, anahtarları yeni sahiplerine teslim ettiğim sırada, Philippe'in duvarının üzerine bir karatavuk kondu ve olanca gücüyle ötmeye başladı."

"1998 yılında, o içeri girdiğinde bir müşterinin aracı için fiyat teklifi hazırlıyordum. Ofisimdeydim. Camların ardından, motosikletiyle gelişini gördüm. Daha kaskını çıkarmadan onu tanıdım. Görmeyeli on beş yıl olmuştu. Vücudu değişmişti ama havası aynıydı. Öleceğim sandım. Kocam gibi benim de kalbim duracak sandım. Onu bir gün yeniden göreceğimi düşünmüyordum. Nadiren düşünür olmuştum. O, gecelerimin bir parçasıydı. Geceleri sık sık rüyalarıma girerdi ama gündüzleri nadiren onu düşünürdüm. Anılarımın bir parçasıydı. Kaskını çıkardı. Şimdiye ait olmaya başladı. Kötü görünüyordu. Solgundu. Tren garına yirmi beş yaşında bir çocuk bırakmıştım ve şimdi karşımda hüzünlü bir adam vardı. Onu son derece yakışıklı buldum. Göz altlarında mor halkalar vardı ama yakışıklıydı. Lelouch filmlerindeki gibi koşarak kollarına atılmak istedim. Bana söylediği son sözleri hatırladım. *Gel birlikte gidelim. Seninle her şey mümkün, senin yanında her şeye gücümün yeteceğine inanıyorum. Beni reddedersen, zavallı bir adam, sefilin teki olacağım.*"

"Ona doğru ilerledim. Ya ben? Ben de değişmiştim. Kırk yedi yaşıma girecektim. Bir deri bir kemik kalmıştım. Cildim yıpranmıştı. Çok alkol ve sigara tüketmiştim. Sanırım bu onun umurunda bile olmadı, beni görünce kollarıma atıldı. Aslında, kollarıma yığıldı desem daha doğru olur. Hıçkırarak ağlamaya başladı. Uzun süre ağladı. Tamirhanenin orta yerinde öylece

sarılıp ağladı. Onu evime, evimize getirdim. Bana her şeyi anlattı."

*

Françoise Pelletier gideli bir saat olmuştu. Sesi duvarlarımda çınlamaya devam ediyordu. Beni incitmeye geldiğini sanmıştım ama o bana gerçeği hediye etti.

62

Artık hayaller kurmuyorum, sigara içmiyorum, artık bir hikâyem bile yok, sensiz kirliyim, sensiz çirkinim, bir yatakhanedeki yetim gibiyim.

Gabriel Prudent sigarasını yere atıp ayağıyla ezdi ve kapanmasına beş dakika kala gül bahçesine girdi. Irène Fayolle mağazasının ışıklarını kapatmıştı, bahçeye giriş kapalıydı. Ağır demir parmaklıkları indirmişti. Depodan çıktığında onu tezgâhın önünde buldu. Hesabı ödemesi için tek başına bırakılmış bir müşteri gibi bekliyordu.

Birbirlerini aynı anda gördüler, Irène bir halojen lambanın beyaz ışığında, Gabriel ise ön kapının üzerinde asılı kırmızı bir neonla aydınlanıyordu.

Hâlâ çok güzel. Burada ne işi var? Dilerim güzel bir sürpriz olduğunu düşünür. Bana bir şey söylemeye mi geldi? Değişmemiş. Değişmemiş. Ne kadar zaman geçti? Üç yıl oldu. Son defa gördüğümde biraz öfkeliydi. Aklı karışık görünüyor. Veda etmeden gitmişti. Dilerim bana kırgın değildir. Yok, kırgın olsaydı buraya gelmezdi. Acaba hâlâ kocasıyla birlikte mi? Acaba kendisine yeni bir hayat kurdu mu? Saçlarının rengini değiştirmiş gibi. Daha açık tondalar... Üzerinde yine o eski lacivert mantosu var. Yine bejlere bürünmüş. Onu geçen tele-

vizyonda izlediğimde daha genç görünüyordu. Onca zamandır neler yaptı acaba? Neler gördü, neleri savundu, kimleri tanıdı, neler yedi, neler yaşadı? Yıllar geçmiş. Köprülerin altından çok sular akmış. Acaba benimle bir kadeh bir şey içmeyi kabul eder mi? Neden bu kadar geç geldi? Beni hatırlıyor mu? Beni unutmamış. Onu burada bulmam ne şans. Şansımız varmış, genellikle perşembe akşamları Paul burada olur. Hiçbir şey söylemeden gerisin geri dönebilirim. Beni öpecek mi? Bana zaman ayıracak mı? Bu akşam veli toplantısı var. Belki de onu sokakta takip etmeliydim. Beni takip mi etti? Kaldırımda tesadüfen karşılaşmış gibi yapmalıydım. Paul ve Julien, saat 19.30'da beni okulun önünde bekleyecekler. Fransızca öğretmeni bizi görmek istemiş. İlk adım... İlk adımı onun atmasını isterdim. Bu bir şarkı adı... Herkes kendi hayatını yaşadı. Otele gidecek miyiz? Beni geçen seferki gibi sarhoş edecek mi? Bana anlatacak şeyleri olmalı. İngilizce öğretmeni de var. Ona hediyesini vermeliyim. Hediyesini vermeden gidemem. Ben burada ne yapıyorum? Teni, otel... Nefesi. Artık sigara içmiyor. İmkânsız. Sigarayı asla bırakmaz o... Şimdi çekindiğinden içmiyordur. Elleri...

Irène Fayolle'un günlüğü

2 Haziran 1987

Depodan çıktım. Gabriel, o ağzı son derece güzel laf yapan, yüksek karizma sahibi koca avukat, yüzünde mahcup bir gülümsemeyle peşimden geldi. Konuşamaz olmuştu. O azılı katilleri de masumları da savunan adam, aşkımızı savunmak için hiçbir şey söyleyemedi.

Sokakta buluştuk. Gabriel bana hâlâ hediyemi vermemişti ve birbirimize hâlâ tek kelime etmemiştik. Mağazanın kapısını kilitledim, aracıma yürüdük. Üç yıl önceki gibi yanıma oturdu ve başını arkaya yasladı. Rastgele sürdüm. Durmak, aracımı

bir yerlere park etmek istemiyordum. Aracımdan inmesini istemiyordum. Kendimi otoyolda buldum. Toulouse istikametine girdim ve Cap d'Antibes'e kadar ilerledim. Saat 22.00 olmuştu. Benzinim bitiyordu. Deniz kenarında, La Baie dorée adlı bir otelin yanında durdum. Oda fiyatlarının ve restoran menüsünün yazıldığı tablolara doğru ilerledik. Sarışın bir hanım bizi güzel bir gülümsemeyle karşıladı. Gabriel akşam yemeği için çok geç olup olmadığını sordu.

Gül bahçeme geldiğinden beri sesini ilk defa duyuyordum. Yol boyunca tek bir kelime etmemiş, yalnızca radyoda müzik aramıştı.

Resepsiyondaki kadın o sezonda restoranın hafta içi kapalı olduğunu söyledi ama odamıza iki salata ve sandviç getirebilirdi.

Biz oda sormamıştık. Bize bir odanın, 7 numaralı odanın anahtarını uzattı ve akşam yemeğimizle birlikte kırmızı mı, roze mi yoksa beyaz şarap mı arzu ettiğimizi sordu. Gabriel'e baktım. Alkol seçimini o yapıyordu.

Son olarak, resepsiyondaki kadın bize kaç gece kalacağımızı sordu. Bu defa ben cevap verdim; "Henüz bilmiyoruz." Işıkların ve televizyonun nasıl çalıştığını açıklamak üzere bize 7 numaralı odaya dek eşlik etti.

Gabriel, merdivenlerde kulağıma, "Bize oda teklif ettiğine göre, iki âşıkmış gibi görünüyor olmalıyız," dedi.

7 numaralı oda solgun sarı renkle döşenmişti. Fransa'nın güneyini andırıyordu. Resepsiyon görevlisi, gitmeden önce, terasa çıkılan bir cam kapıyı açtı. Deniz kararmıştı, yumuşak bir rüzgâr esiyordu. Gabriel lacivert paltosunu bir sandalyenin arkasına astı ve cebinden bir şey çıkarıp bana uzattı. Hediye paketine sarılı küçük bir nesneydi.

"Size bunu vermek için gelmiştim. Gül bahçenize gelirken, kendimizi bu otelde bulacağımızı düşünmemiştim."

"Pişman mısınız?"

"Kesinlikle hayır."

Hediye paketini açtım. Bir kar küresi çıktı. Defalarca çevirdim.

Resepsiyon görevlisi kapıyı tıklattı ve bir servis arabasını odanın ortasına doğru iterek bıraktı. Özür dileyerek geldiği gibi çıktı.

Gabriel yüzümü avuçlarının içine alıp beni öptü.

"Kesinlikle hayır," o akşam ağzından çıkan son söz oldu. Ne yemeğe ne de şaraba dokunduk.

Ertesi sabah Paul'ü arayıp hemen dönemeyeceğimi söyledim ve telefonu kapadım. Ardından çalışanımı arayıp gül bahçesiyle birkaç gün tek başına ilgilenmesi gerektiğini söyledim. Kızcağız biraz paniğe kapılarak, "Kasaya da mı ben bakacağım?" diye sordu. "Evet" diye cevapladıktan sonra veda etmeden telefonu kapattım.

Hiç geri dönmemeyi, ortadan kaybolmayı, hiçbir şeyle, bilhassa da Paul'ün bakışlarıyla yüzleşmemeyi, bir korkak gibi kaçmayı, Julien'i biraz daha büyüdüğünde, beni anlayabilecek yaşa geldiğinde yeniden bulmayı düşünüyordum.

Ne Gabriel'in ne de benim yedek kıyafetimiz vardı. Ertesi gün bir butiğe giderek birkaç kıyafet satın aldık. Bej renk almama izin vermedi. Bana her tarafı altın sarısıyla süslü, renkli elbiseler ve ayak parmaklarımı görebilmek için önü açık ayakkabılar aldı.

O birkaç gün kendimi kılık değiştirmişim gibi hissettim. Başka kıyafetlerin içinde başka biriydim. Başka bir kadının kıyafetleri içinde...

Uzun süre, başka bir kılığa mı büründüm yoksa gerçek "ben"i mi keşfettim diye düşündüm.

Cap d'Antibes'e varışımızdan bir hafta sonra Gabriel'in, cinayetle suçlanan bir adamı savunmak üzere Lyon mahkemesine gitmesi gerekti. Gabriel adamın masum olduğundan emindi. Onunla gelmem için bana yalvardı. Güllerin, ailenin

yüzüstü bırakılabileceğini ama cinayetle suçlanan bir adamın bırakılamayacağını düşündüm.

Gabriel'in gül bahçemin sokağının birkaç sokak ötesine park ettiği arabasını almak üzere Marsilya'ya döndük. Kamyonetimi bırakacak, her zaman yaptığım gibi anahtarlarını ön sol lastiğinin üzerine saklayacaktım ve birlikte Lyon'a gidecektik.

Gabriel'in kırmızı renkli, üzeri açık spor arabasını görünce, o adamı tanımadığımı, onun hakkında hiçbir şey bilmediğimi düşündüm. Hayatımın en güzel günlerini geçirmiştim, ya sonra?

Bu durum neden bilmem bana yaz aşklarını düşündürdü. Sahilde deli gibi âşık olduğumuz, Paris'te kıyafetleri içine sıkışmış halde, eylül ayının kurşuni renklerinde yaz mevsimindeki tüm cazibesini kaybeden yakışıklı yabancı...

Paul'ü düşündüm. Onun hakkında her şeyi biliyordum. Şefkatini, güzelliğini, nezaketini, aşkını, utangaçlığını, oğlumuzu...

Tam o sırada Paul'ü aracının direksiyonunda gördüm. Gül bahçesinden çıkıyor olmalıydı. Muhtemelen her yerde beni arıyordu. Çok solgun ve düşünceliydi. Beni görmedi. Onunla o an göz göze gelmek isterdim. Beni gördüğünde kararı bana bırakacaktı. Ona geri dönmek veya Gabriel'in arabasına binmek... Bir mağazanın vitrininde kendime baktım. Üzerimde yeşil, altın rengi süslemeli elbise vardı. O yansımada başka bir kadın gördüm.

Direksiyonun başına geçmiş olan Gabriel'e, beni beklemesini söyledim. Gül bahçeme kadar yürüdüm, mağazamın önünden geçtim, içeride kimse yoktu. Çalışanım arkadaki bahçede olmalıydı. Peşimde birileri varmış gibi koşmaya başladım. Hayatımda hiç o kadar hızlı koşmamıştım. Önüme çıkan ilk otele girdim ve rahat rahat ağlamak için kendimi bir odaya kapattım.

Ertesi gün gül bahçesindeki işime devam ettim, bej elbiselerimi tekrar giydim, kar küresini tezgâha koyup evime döndüm.

Çalışanım, önceki gün tanınmış bir avukatın gül bahçesine gelip her yerde deli gibi beni aradığını söyledi. Televizyonda daha iyi görünüyordu. Boyu tahmininden daha kısaydı.

Bir hafta sonra gazetelerde Gabriel Prudent'ın sanığın beraat etmesini sağladığını okudum.

63

Bir babanın yokluğu varlığının hatırasını pekiştirir.

Geneviève Magnan'dan sonra duruşmada onu etkileyen, kafasını kurcalayan bir şey daha vardı; Fontanel'in yüzü. Kıyafetleri, hareketleri, tavrı... Tanıklık etmeye gelen tüm insanlar arasında sadece onu hatırlıyordu.

Alain Fontanel, kamu avukatı tarafından son olarak çağrılmıştı. Müfettişlerden, itfaiyecilerden, bilirkişilerden, aşçıdan sonra... Fontanel hâkimin sorularını kendine güvenli bir şekilde yanıtlarken, Philippe Toussaint, Geneviève Magnan'ın başını öne eğdiğini görmüştü. O kadını, mahkemenin ilk gününde mahkeme koridorlarında görünce, o gece Notre-Dame-des-Prés'de olduğunu öğrendiğinde, hemen odayı ateşe verenin o olduğunu, intikam aldığını düşünmüştü. Ama asıl iç bunaltısını Fontanel ifade verirken hissetmişti.

Kendi kendine bunu hisseden, yalan karşısında başı dönen tek kişinin kendisi olamayacağını düşündü. Fontanel'in onlar üzerinde onunla aynı etkiyi yapıp yapmadığını görmek için diğer ebeveynlere baktı ama öyle olmadığını gördü. Diğer ebeveynler ölmüştü. Violet gibi ölülerdi. Tıpkı sanık koltuğunda, boş bakışlarla Fontanel'i dinleyen müdire gibi ölülerdi. Philippe Toussaint bir kez daha kendi kendine, *yaşayan tek kişi benim*,

dedi. Kendini suçlu hissetti. Léonine'in ölümü onu diğerleri gibi yok etmemişti. Violette, sanki tüm acıyı kendi üzerine almış, paylaşmamıştı. Ama yüreğinin derinliklerinde, onu yerden kaldıranın, mücadelenin üzerinde tutanın öfke olduğunu biliyordu. Françoise artık yanında olmadığı için hiç kimseye söylemediği donuk, ağır, şiddetli, kara bir öfke... Annesine ve babasına olan nefreti, annesine olan hıncı, yangına tepki vermeyenlere nefreti...

İyi bir baba olmamıştı. Varlığıyla yokluğu bir olan, uzak, göstermelik bir babaydı... Aşırı bencildi, kendi şahsına duyduğu sevgiye başkalarına dağıtamayacak kadar fazla odaklanmıştı. İlgisini yalnızca kadınlara ve motosikletine yönlendirmeye karar vermişti. Bir manavın tezgâhında olgunlaşmış meyve gibi yenmeyi bekleyen kadınlara... Yıllar boyunca, *adresi* bir ahbabından aldığı komşularının evlerini, topluca gönül eğlendirilecek yerler olarak kullanmıştı. Kadınların âşık olup surat asmadıkları, erkeklerle aynı şeylerin peşinde oldukları yerler...

Mahkeme hükmünü verdi. Müdire bir yılı kesin olmak üzere iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Tazminatlar, hatırı sayılır tazminatlar ödenmesine karar verildi. Tazminatı kendine saklayacaktı. Bu, sürtük annesinden edindiği bir alışkanlıktı. "Her şeyi kendine sakla, o kadın senin paranı yemek için var."

Mahkemeden çıktığında, annesi ve babası, kısa süre önce ayrıldığı mahkeme duvarlarından daha sert bir ifadeyle onu bekliyorlardı. Onların bakışlarıyla karşılaşmamak için bir arka kapıdan kaçıp gitmeyi istemişti. Léonine'in ölümünden beri onlara tahammül edemez olmuştu. Her felaketten Violette'i suçlayan annesi, o dramdan sonra onu suçlayamaz olmuştu. Denemişti ama yapamamıştı. Ne de olsa Léonine'i o kahrolası yere tatile göndermesi için o ısrar etmişti. Philippe Toussaint omuzlarını düşürüp annesi ve babasıyla birlikte öğle yemeği yemeye gitti. Ama tek lokma yutamadı, tek söz söyleyemedi.

Adisyonun arkasına, babasının çek yazmak için kullandığı dolma kalemiyle isimler karaladı.

Édith Croquevieille, Müdire
Swan Letellier, Aşçı
Geneviève Magnan, Hademe
Éloïse Petit ve Lucie Lindon, Eğitmenler
Alain Fontanel, Temizlik görevlisi

Motosikletiyle evine döndü. Bagaj olarak taşıdığı tek yük Fontanel'in ifadesiydi. "Ben yukarı katta uyuyordum. Swan Letellier'nin bağrışlarıyla uyandım. Kadınlar diğer çocukları çoktan tahliye etmeye başlamıştı. Alt kattaki yatak odası yanıyordu, içeri girmek imkânsızdı, daha da kötü olabilirdi."

Mahkeme kararını söylediğinde Violette tepki vermemişti. "Tamam," diyerek bariyeri indirmeye çıkmıştı. O an Françoise'ı, Biot'da geçirdiği yazları düşündü. Şimdiki zaman aşırı üzücü olduğunda, bunu sık sık düşünür, hatıralarındaki tatile geri dönerdi. Sonra Nintendo'sunun kumandasını eline aldı ve Mario bir engele çarptığında bağırıp sinirlenerek aptala dönene dek oyun oynadı. Televizyonu kapattığında Violette çoktan yatmaya gitmişti. Onun yanına gitmedi. Motosikletine atladı, kendisiyle aynı şeyi, aşksız seksi, hazzı bekleyen kadınları becermek üzere adrese gitti. Ancak Fontanel'in sözleri aklından çıkmıyordu. "Ben yukarı katta uyuyordum. Swan Letellier'nin bağrışlarıyla uyandım. Kadınlar diğer çocukları çoktan tahliye etmeye başlamıştı. Alt kattaki yatak odası yanıyordu, içeri girmek imkânsızdı, daha da kötü olabilirdi."

Daha kötü olabilecek olan neydi?

Léonine'in ölümü, göbek bağını düşürmüştü. Ona ne pahasına olursa olsun "Başkalarını değil, kendini düşün," diye öğreten annesi ile arasındaki göbek bağını...

Bazen Violette'e,"Yeniden çocuk yapalım," diyordu. Violette, "Olur," diyordu ama aslında onu başından savıyordu.

Yıllardır terk ettiği, aldattığı Violette onu başından savıyordu. Violette'i etrafını saran tüm o kadınlarla değil, hayatında sevdiği tek kadın olan Françoise'la aldatıyordu. Violette'le mutlu olmak için evlenmemişti. Annesinin dırdırından kurtulmak için evlenmişti.

Çocuklarını kaybettiklerinde Violette için korkunç bir üzüntü duymuştu. Violette'in çektiği acıya duyduğu acı, çocuğunu kaybetmekten duyduğu acıdan daha büyüktü. Violette için elinden bir şey gelmiyor olmasından, onunla ilgilenememesinden, suskunluğundan, konuşmalarının bir şampuan markası veya bir televizyon programından öteye asla geçmemesinden, karısına, "Kendini nasıl hissediyorsun?" diyememiş olmasından dolayı acı çekmişti. Bunun için suçluluk duymuştu. Acı çekmeyi bile öğrenememişti. Aslında, hiçbir şey öğrenmemişti. Ne sevmeyi ne çalışmayı ne vermeyi öğrenmişti. Sefil adamın teki olmuştu.

Barın arkasında ilk defa gördüğünde Violette'ten çok hoşlanmıştı. Bir lunapark kamyonundaki renkli bir lolipopu andırıyordu. Onun üzerine serpilmiş şekere çekim duymuştu. Françoise için hissettikleriyle uzaktan yakından ilgisi yoktu ama Violette'i istemişti. Sesi, teni, gülümsemesi, kuş gibi hafif bedeni, erkeksi tavırları, kırılganlığı, fedakârlığı... Bu nedenle hemen çocuk yapmıştı, o kızı kendine saklamak istiyordu. Tıpkı kimseyle paylaşmak istenmediği için, her tarafın krema olması pahasına, kuytu bir köşede gizlice yenilen bir pasta gibi... Nihayet annesi, bir dediğini iki etmediği, şımarttığı oğlunun bu yaramazlığını yakalamıştı. Üstelik kız bir de hamileydi...

1996 yılının Ağustos ayında, yani Édith Croquevieille'in cezaevine gönderildiği davadan dokuz ay sonra, Violette on günlüğüne Célia'nın yanına, Marsilya'ya gitti. Célia'dan hiç hoşlanmıyordu ve hislerinin karşılıklı olduğunu biliyordu. Violette'e, kendinin de Charlesville'deki eski dostlarını görmeye

gideceğini söylemişti. Artık sahip olmadığı dostlarını... Artık ne eski ne yeni dostu vardı.

Tek başına Chalon-sur-Saône'a gitti. Fontanel orada bir hastanede çalışıyordu. 1979 yılında inşa edilen Sainte-Thérèse Hastanesi'nde, Notre-Dame-des-Prés'deki işini kaybettiğinden beri diğer iki meslektaşıyla birlikte elektrik bakımı, sıhhi tesisat ve boya işleriyle ilgileniyordu. Philippe Toussaint ona nasıl yaklaşacağını bilmiyordu. Onunla kibarca mı konuşmalı yoksa ağzındaki lokmayı çıkarana dek onu dövmeli miydi? Fontanel ondan yirmi yaş büyüktü. Etkisiz hale getirmesi zor değildi. Onunla yalnız kalmak ve duruşma sırasında kimsenin sormadığı soruları sormak dışında bir şey planlamamıştı. Philippe Toussaint hastaneye girmiş, danışmaya giderek Alain Fontanel'le görüşmek istediğini söylemişti. Danışma görevlisi, "Oda numarasını biliyor musunuz?" diye sorduğunda, Philippe Toussaint kekeleyerek "Hayır, burada çalışıyor," diye cevaplamıştı.

"Doktor mu hasta bakıcı mı?"

"Hayır. Teknik bakım görevlisi."

"Bir sorayım."

Danışma görevlisi telefonunun ahizesini kaldırdığı sırada, Philippe Toussaint, Fontanel'in kendisinden yaklaşık elli metre ileride, zemin kattaki kafeteryaya girdiğini gördü. Üzerinde gri bir iş tulumu vardı. Philippe Toussaint, mahkemede duyduğu rahatsızlığın aynısını hissetti. O adamdan rahatsız oluyordu. Düşünmeden, hızlı adımlarla ona doğru yürüdü ve arkasına gelince durdu. Fontanel'in elinde bir tepsi vardı, yemek sırası bekliyordu. Philippe Toussaint de bir tepsi aldı ve günün yemeğini istedi. Fontanel tek başına, pencere kenarındaki bir masaya doğru yöneldi. Philippe Toussaint de yanına giderek izin istemeden karşısına oturdu.

"Tanışıyor muyuz?"

"Hiç konuşmadık ama tanışıyoruz."

"Yardımcı olabilir miyim?"

"Buna hiç kuşkum yok."

Fontanel istifini bozmadan tabağındaki eti kesti.

"Sürekli sizi düşünüyorum."

"Genelde bu etkiyi kadınlar üzerinde bırakım."

Philippe Toussaint fevri bir tepki vermemek, sakinleşmek için şiddetle yanağının içini ısırdı.

"Duruşmada her şeyi söylememiş olduğunuzu düşünüyorum... Duruşmada anlattıklarınız, kafese kapatılmış vahşi bir hayvan gibi kafamın içinde dönüp duruyor."

Fontanel hiçbir şaşkınlık ifadesi göstermemişti. Muhtemelen duruşma sırasındaki halini hatırlamak için, bir dakika kadar Philippe Toussaint'i süzmüş, iri bir ekmek parçasını tabağındaki yemeğin sosuna banmıştı.

"Sırf sizin gül yüzünüz için duruşmadakinden daha fazla bir şey söyleyeceğimi mi düşünüyorsunuz yani?"

"Aynen öyle."

"Böyle bir şeyi neden yapayım?"

"Aksi halde kabalaşabileceğim için..."

"Gebertseniz de umurumda değil. Hatta şöyle söyleyeyim, bana iyilik bile yapmış olursunuz. İşimi sevmiyorum, karımı sevmiyorum, çocuklarımı sevmiyorum..."

Philippe Toussaint yumruklarını öylesine güçlü bir şekilde sıkıyordu ki elleri bembeyaz kesilmişti.

"Hayatınızın ne kadar boktan olduğu beni ilgilendirmez. Ben o gece olanları öğrenmek istiyorum... Nefes alır gibi yalan söylüyorsunuz."

"Magnan? Magnan'ı tanıyor musunuz, Magnan'ı? Karım olur kendisi..."

"..."

"Duruşmada size her bakışında altına kaçırıyordu."

Fontanel adını telaffuz ettiğinde, Geneviève Magnan'ın onu okulun koridorlarında azgın bir köpek gibi gözleriyle takip

edişi, onu hep aynı yerde, ayakları çamurun içine batmış halde, motosikletinin ışığında becerdiği anlar Philippe Toussaint'in gözlerinin önünde canlandı. Birden midesi bulandı. Fontanel, yemek ve hastane kokusu da bu mide bulantısına eklenmişti.... Geneviève Magnan intikam almak için odayı ateşe vermiş olabilir miydi? Bu soruyla kahroluyordu.

"Kahretsin, o gece neler oldu diyorum size..."

"Kazaydı. Kazadan başka bir şey değildi. Lanet bir kaza. Boşuna aramayın, başka bir şey bulamazsınız."

Philippe Toussaint masanın üzerine atlayarak Fontanel'i yakaladı ve cinnet geçirmişçesine ona vurmaya başladı. Yüzüne, karnına... Rastgele yumruklar atıyordu. Bir sokağa atılmış minderin üzerine vuruyormuş gibi hissediyordu. Çevresindeki çığlıkları duymadan vuruyordu. Fontanel kendini savunmamış, vurmasına izin vermişti. Birisi Philippe Toussaint'i kolundan kavrayıp çekti, onu durdurmak için yere yatırmaya çalıştı ama Philippe Toussaint insanüstü bir güçle karşı koydu ve koşarak kaçtı. Öylesine şiddetli yumruklar atmıştı ki elleri alev alev yanıyordu ve kanlar içindeydi.

Fontanel sanki böyle bir saldırıyı bekliyormuşçasına hiçbir şey söylememiş, davacı da olmamıştı. Saldırganı tanımadığını beyan etmişti.

64

Uyu baba, uyu ama çocukluğumuzun kahkahalarını cennetin derinliklerinden de duy...

Bron mezarlığı, 2 Haziran 2017, mavi gökyüzü, hava yirmi beş derece, saat 15.00. Philippe Toussaint'in (1958-2017) cenazesi. Meşe tabut. Gri mermer mezar. Haç yok.

Üç çelenk. "Asla solmayacak güzel anılar için güzel çiçekler", beyaz zambaklar. "Bu çiçekleri dostluğumun ifadesi olarak kabul edin."

Üzerlerinde, "Hayat yoldaşıma", "İş arkadaşıma", "Dostumuza" yazan cenaze kurdeleleri. Üzerinde, yanında altın rengi bir motosiklet simgesiyle birlikte "Gitti ama asla unutulmadı" yazan bir cenaze plaketi.

Mezarın başında yirmi kişi kadar vardı. Philippe Toussaint'in diğer hayatından insanlar...

Resmî eşi olarak, Françoise Pelletier'ye Philippe Toussaint'in Luc Pelletier'nin aile mezarına gömülmesi, varlığından Philippe Toussaint'in hayatının büyük bir kısmından bihaber olduğum gibi bihaber olduğum dayısına kavuşması için izin verdim.

Mezara yaklaşmak için herkesin ayrılmasını bekledim ve Léonine adına, üzerinde "Babama" yazan bir plaket bıraktım.

65

Sadece sana seni sevdiğimizi söylemek için yazılan kısa bir not. Senden bu dünyanın zorluklarının üstesinden gelmemize yardım etmeni isteyen kısacık bir not.

Ağustos 1996, Geneviève Magnan.

Onu çok uzun süre bekledim. Eninde sonunda geleceğini biliyordum. Fontanel'in eve gözü mor, yüzü kırmızı, dişleri kırık dağılmış suratla ve koltuk değneğiyle gelişinden çok önce biliyordum.

"Yine ne yaptın?" diye sordum. Çok sarhoş olduğunu ve yine diğer ayyaşlarla dalaştığını düşündüm. Kanında hep şiddet ve öfke vardı. Sarhoş olduğu gecelerde beni de döverdi.

"Git bu soruyu beni boynuzladığınız herife sor," diye cevapladı. Bu cümle, anneminkilerden ve Fontanel'inkilerden daha güçlü bir tokat gibi yüzüme patladı. Onların dayakları bu cümlenin yanında hiç kalırdı. Bedenime bıçaklar saplandı.

Suratı dağıtılan, topallayan oydu ama nakavt olan, hareket edemeyecek hale gelen bendim. Donup kalmıştım. Dehşet içindeydim.

Bir hafta önce komşuda kestiğimiz domuzu düşündüm. Nasıl korktuğunu, nasıl titrediğini, nasıl bağırdığını... Korkuyu ve acıyı... Dehşeti... Domuzla mücadele eden erkekleri, kahkahalarını... Sonra biz kadınların sosis yapma işini üstlenmemizi... Ölümün kokusu. O gün kendimi asmak istemiştim. Zenginlerin dediği gibi, "hayatıma son verme"yi daha önce de düşündüğüm olmuştu. Yani bu ilk değildi. Ama bu defa uzun uzun düşünmüştüm. Her zamankinden daha uzun. Hatta Bricorama'ya gidip bir sicim almak için yanıma para bile almıştım. Sonra çocukları düşünerek bu fikirden vazgeçtim. Biri dört diğeri dokuz yaşında. Fontanel ile bir başlarına halleri ne olurdu?

Adliyenin koridorlarındaki bakışlarını gördüğümde, bir gün soru sormak için geleceğini biliyordum.

Kapı vuruldu. Redoute'tan paket beklediğimden postacı olduğunu düşündüm. Ama postacı değildi. Kapının arkasında dikilen oydu... Gözleri yorgundu. Acısı gözlerinden okunuyordu. Onun güzelliğini, ardından bana olan horgörüsünü gördüm. Bana sanki pislikmişim gibi bakıyordu.

Kapıyı kapamak istedim ama şiddetli bir tekme atarak açtı. Deli gibi bir hali vardı. Polisi aramayı düşündüm ama onlara ne diyecektim? O geceden beri korkuyordum. Bana dokunmadı, bunun için aşırı derecede midesini bulandırıyordum. Hem tiksinti hem de kin duyduğunu hissediyordum. Yalnızca, "Gerçekten bir kazaydı. Kasten bir şey yapmadım. Ben çocuklara asla zarar veremem," diyebildim.

Ters ters suratıma baktı ve sonra hiç beklemediğim bir şey oldu. Mutfaktaki masama oturup başını kollarına yaslayarak ağlamaya başladı. Annesini kaybetmiş bir çocuk gibi hıçkırıklarla ağlıyordu.

"Ne olduğunu bilmek istiyor musunuz?" diye sordum, "Hayır" diye cevapladı.

"Size yemin ederim ki kazaydı."

Aramızda bir metre kadar vardı. Ona dokunmayı, onu soymayı, soyunmayı, bana sahip olmasını, beni vaktiyle kayaya dayayarak bağırttığı gibi bağırtmasını istiyordum. Kimse kendinden benim o an kendimden nefret ettiğim kadar nefret etmemiştir.

O, işsiz olduğum gibi hiçbir şey yapmaz hale geldiğim için yıllardır temizlemediğim mutfağımın ortasında çaresizdi, kaybolmuştu. Sorumlusu bendim. Suçlu bendim.

Ayağa kalktı ve bana hiç bakmadan çıkıp gitti. O gittikten sonra, oturduğu sandalyeye oturdum. Parfümü havada asılı kalmıştı.

Çocukları okuldan aldıktan sonra kız kardeşime bırakacağım. Benden iyi yüreklidir kardeşim. Çocuklara uslu olmalarını, kıpırdamamalarını tembihleyeceğim. Geçen gün almaktan vazgeçtiğim parayı alacağım ve Bricorama'dan bir sicim alarak eve döneceğim.

66

Bir annenin ölümü, onun teselli etmediği ilk acımızdır.

"İkindi kahvaltısı alır mısınız?"

"Sevinirim."

Birkaç kiraz domates topladım ve Noter Rouault'ya tattırdım.

"Pek lezzetliler. Burada kalmaya devam edecek misiniz?"

"Nereye gideyim ki?"

"Kalan mirasla artık çalışmanıza gerek yok."

"Hayır, hayır... Ben evimi, mezarlığımı, işimi, arkadaşlarımı seviyorum. Hem hayvanlarla kim ilgilenecek?"

"İyi de bir gayrimenkul, bir yerlerde başınızı sokacak bir şey alın."

"Ah olmaz. O zaman hep oraya gitmek zorunda kalırım. Bildiğiniz gibi yazlıklar başka yerlere seyahati, son dakikada karar verilen seyahatleri engelliyorlar. Beni cidden bir yazlıkta otururken hayal edebiliyor musunuz?"

"Ayıp olmazsa sormak istiyorum. O kadar parayı ne yapacaksınız?"

"Yüzü üçe bölünce kaç yapıyor?"

"33,33333 sonsuz kesir devam ediyor..."

"O halde 33,33333 ve sonsuz kesri Restos du coeur, Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşlara, Bardot Derneği'ne bağışlarım. Böylece mezarlığımda otururken birkaç hayat kurtarmış olurum. Gelin noter bey, bir kadeh bir şeyler içelim."

Noter bastonunu aldı ve gülümseyerek peşimden geldi. Pek lezzetli ve soğuk bir beyaz şarap içmek üzere çardağımın altına oturduk. Noter Rouault takım elbisesinin ceketini çıkardı, bacaklarını uzattı ve parmaklarını tuzlu fıstık kâsesine daldırdı.

"Görüyor musunuz bugün hava nasıl da güzel. Ben her gün dünyanın güzelliğiyle sarhoş oluyorum. Elbette ölüm de var, acı da var, kötü havalar da Azizler Yortusu da var... Ama hayat hep üstün geliyor. Güneşin ısıttığı toprakta çimlerin bittiği bir sabah daima oluyor."

"Ofisimde miras için birbirlerini yiyen kardeşleri size göndereyim de biraz bilgelik öğrensinler."

"Bence miras diye bir şey olmamalı. Bence yakınlarımıza ne vereceksek sağlığımızda vermeliyiz. Zamanımızı da paramızı da... Miras aileyi birbirine düşüren bir şeytan icadı. Ben hayattayken bağış yapılmasından yanayım. Ölümden sonraya dair vaatlerde bulunulmasından değil..."

"Eşinizin zengin bir adam olduğunu biliyor muydunuz?"

"Eşim zengin bir adam değildi. Çok yalnız, çok mutsuz bir adamdı. Neyse ki hayatının son zamanlarını doğru insanla geçirdi."

"Kaç yaşındasınız sevgili Violette?"

"Hiçbir fikrim yok. 1993 Temmuz ayından beri doğum günümü kutlamadım."

"Yeni bir hayat kurabilirdiniz."

"Böyle gayet iyi benim hayatım..."

67

Hayatın aktığı bataklıkta, kalbimin seçtiği şirin bir çiçek büyüyor.

1996 Ağustos ayında, mezarlıktaki işime başlamadan bir yıl önce, Sormiou'dan her zaman olduğundan daha erken ayrıldım. Mâcon'a giden bir trene bindim, ardından Brancion-en-Chalon'da duran bir Tournus otobüsüne bindim. Otobüsüm La Clayette'ten geçti, Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nu ilk defa penceremden gördüm. Otobüsüm birkaç dakika sonra Brancion-en-Chalon belediye binasının önünde durdu ve indiğimde tepeden tırnağa titriyordum. Bacaklarım beni mezarlığa dek güçlükle götürdü. Ayaklarımın altında yine şatoyu, pencereleri, beyaz duvarları görüyordum. Arkadaki, safir denizi gibi parıldayan gölü çok kısa bir süre için görmüştüm. Hava çok sıcaktı.

Sasha'nın evinin mezarlığa açılan kapısı aralıktı. Girmedim. Gözlerimin önünde şatonun hayaliyle, dosdoğru Léonine'in mezarına gittim.

Kızımın ve arkadaşlarının adının kazınmış olduğu mezar taşının önünde ilk defa cenazeye gitmediğim, onu yalnız bıraktığım için, mezarına beyaz bir çakıl taşı da olsa bir şey bırakmadığım için kendimi suçladım. Oysa, o gün bir kez daha, Léonine'in o mezar taşının altından çok, kısa süre önce ayrıl-

dığım Akdeniz'de ve Sasha'nın bahçesindeki çiçeklerin içinde olduğunu hissettim.

Geldiğimi bilmiyordu. Haber vermemiştim. Görüşmeyeli, Philippe Toussaint'in gelmemi yasakladığından beri iki ay olmuştu. Ev derli topluydu. Sebze bahçesine bakan kapısı ardına dek açıktı. Seslenmedim. Bahçeye çıktığımda, onu banka uzanmış, hasır şapkasını yüzüne kapamış şekerleme yaparken buldum. Sessizce yaklaştım. Hemen ayağa kalkıp beni kucakladı.

"Hasır şapkanın içinden gökyüzüne bakmak gibisi yok. Hasırın ardından güneş gözlerimi acıtmıyor. Bu şekilde gökyüzünü izlemeyi seviyorum. Serçeciğim, bu ne güzel sürpriz böyle... Bugün kalacak mısın?"

"Biraz daha fazla kalacağım."

"Harika! Yemek yedin mi?"

"Aç değilim."

"Sana makarna yapayım."

"Aç değilim ki."

"Tereyağlı yaparım. Peynir de rendelerim. Çok işimiz var! Gördün mü bahçeyi, nasıl da büyüdüler? Bahçe bu yıl çok verimli. Çok verimli!"

O an onun heyecanlı hareketlerini, gülümsemesini görünce, karnımda bir parça mutluluğa benzeyen bir sıcaklık hissettim. Sahte bir şey değildi, sadece birkaç saniye süren o yaşam krizlerinden biri değildi, içimde bir sevinç, dudaklarda var oluşuyla yok oluşu bir olmayan bir doluluk hali vardı.

Yazın ve o anın, bahçenin ve Sasha'nın varlığının sonsuza dek sürmesini isterdim. Onun yanında dört gün kaldım. İşe konserve yapmak için olgun domatesleri toplamakla başladık. Bir çamaşır teknesine su doldurduk, kavanozları yerleştirdik ve Sasha suyu odun ateşinde kaynattı, böylece kavanozları sterilize ettik. Daha sonra, taze topladığımız fesleğen yapraklarıyla birlikte doğradığımız domatesleri kavanozlara doldurduk. Sasha bana kavanozların hava geçirmemesi için kapaklarda yeni

kauçukların kullanımının önemini öğretti. Dolu kavanozları on beş dakika boyunca ısıttık.

"Artık bu kavanozları bu şekilde dört yıl saklayabiliriz. Ama gördüğün gibi, bu mezarlıkta yatan herkesin bir kenara koyup sakladıkları bir şeyleri vardı. Nelerine yaradı? Biz seninle bu akşam, hiç beklemeden konservelerimizden bir tanesini açalım."

Yeşil fasulyelerle de aynı işlemi gerçekleştirdik. Fasulyeleri topladık, bir bardak tuzlu suyla birlikte kavanozlara doldurduk, kavanozların kapaklarını kapatıp kaynattık.

"Bu yıl fasulyelerim bir gecede büyüdü. Daha iki gün oldu... Geleceğini hissetmiş olmalılar... Bahçenin ilahi gücünü asla küçümseme..."

Geldiğimin ikinci günü bir cenaze töreni vardı. Sasha benden ona eşlik etmemi istedi. Hiçbir şey yapmama gerek yoktu, yanında durmam yeterliydi. İlk defa bir cenazeye katıldım. Yüzleri, kederi, solgunluğu, güzel koyu renkli elbiseleri gördüm. Ellerin titrediğini, insanların birbirine sarıldığını gördüm. Ölen kişinin oğlunun yaptığı konuşmayı, sesindeki gözyaşlarını hâlâ hatırlıyorum.

"Baba, André Malraux'nun dediği gibi, mezarların en güzeli insanların hatırasıdır. Hayatı, kadınları, kaliteli şarapları ve Mozart'ı severdin. Her kaliteli şarap açtığımda veya güzel bir kadınla karşılaştığımda, kaliteli bir şarabı güzel bir kadın eşliğinde yudumladığımda uzaklarda olmadığını bileceğim. Bağlar her renk değiştirdiğinde, yeşilden kırmızıya döndüklerinde, gökyüzünün birkaç saat içinde yumuşak bir ışıkla parladığını gördüğümde, çok uzakta olmadığını bileceğim. Bir klarnet konçertosu dinlediğimde, orada olduğunu anlayacağım. Huzurla uyu baba, biz geri kalanını hallederiz."

Herkes ayrıldıktan sonra Sasha'nın evine döndük. Sasha'ya cenaze törenlerinde duyduğu konuşmaları saklayıp saklamadığını, onları bir yere not alıp almadığını sordum.

"Neden ki?"

"Léonine'in cenazesinde söylenenleri bilmek isterdim."

"Hiçbir şey saklamıyorum. Sebzeler her yıl yeniden çıkıyor. Her yıl her şeye yeniden başlamak gerekiyor. Kiraz domatesler dışında... Onlar tek başlarına, biraz disiplinsizce, orada burada çıkıyorlar."

"Neden böyle diyorsunuz?"

"Hayat bir bayrak yarışı gibidir Violette. Onu birine verirsin, o da başka birine verir. Ben sana hayatını geri verdim, bir gün sen de onu birine vereceksin."

"İyi de ben hayatta yapayalnızım."

"Hayır, ben varım. Benden sonra bir başkası olacak. Léonine'in cenaze töreninde ne söylendiğini bilmek istiyorsan, onu kendin yaz, birazdan, yatağına gitmeden önce yaz..."

Üçüncü gün Léonine'e konuşmasını okudum.

Sasha'yı mezarlığın yollarından birinde buldum. Mezarlar boyunca yürüdük. Bana ölülerden, çok uzun süre önce defnedilenlerden, sonra kısa süre önce gelenlerden bahsetti.

"Çocuklarınız var mı Sasha?"

"Gençken ben de herkes gibi yapmak isteyerek evlendim. Tam bir saçmalık, aptalca bir fikir, herkes gibi yapmak... Görgü kuralları, gibi davranmalar ve basmakalıp fikirler insanın katildir. Karımın adı Verena'ydı, çok güzeldi, senin gibi yumuşak bir sesi vardı. Hatta fiziğin de biraz onu andırıyor. Şapşal ve ukala bir genç olduğumdan, onun güzelliğinin beni tahrik edeceğini düşünmüştüm. Evlendiğimiz gün, onu beyaz dantellerinin içinde, mahcup hali ve kırmızı yanaklarıyla gördüğümde, duvağını kaldırıp da güzel yüzünü keşfettiğimde, kendim başta olmak üzere herkese yalan söylediğimi biliyordum. Davetliler bizi alkışlarken dudaklarına soğuk bir öpücük kondurdum, aslında beni ilgilendiren tek şey erkeklerin gömleklerinin altındaki kaslarıydı. Dansa başlanmadan sarhoş oldum. Düğün gecesi kâbus gibiydi. Elimden geleni yaptım, karımın iri siyah gözlü,

siyah saçlı bir adam olan erkek kardeşini düşündüm. Ama işe yaramadı, onunla sevişemedim. Verena "bunun" heyecandan ve sarhoşluktan olduğunu düşündü. Yan yana haftalar, geceler geçirdikten sonra nihayet başardım. Nihayet onun bekâretini aldım. Ben ona ancak iğrenç hayal gücüm sayesinde dokunmayı başarırken, onun sevgi ve şefkat dolu gözlerinin beni ne kadar üzdüğünü anlatamam. Geceler birbirini takip etti ve kasabamdaki bütün erkekler yatağımızdan geçti, onlara karımın şahsında dokundum."

"Sonra taşındık. Bu, ikinci aptallığım oldu. Adres değiştirdik diye arzumuz da değişmiyor... Valizlerimizle birlikte o da geliyor. Göçmen kuşların ve yabani bitkilerin aksine, her iklime ayak uydurmuyor. Pencerelerim ve paspasım değişti ama ben erkeklere bakmaya devam ettim. Karımı, umumi tuvaletlerde defalarca aldattım. Ne büyük utanç... Rol yapa yapa nihayet hasta düştüm. Verena'ya olan sevgimde rol yapmıyordum, onu gerçekten seviyordum. Onu ancak bakışlarımla yiyip bitiriyordum. Endamını, tenini, hareketlerini seviyordum ama yüzünü kapatan siyah perçemini bana yasaklanan bir şey olarak yorumluyordum. Nihayet kan kanserine yakalandım. Beyaz kan hücrelerim kırmızı kan hücrelerimi yemeye başladı. Bu beyaz kan hücrelerini, damarlarımda çoğalan gelinlikli kadınlar olarak hayal ettim, rezillik beni yutuyordu. Sana belki garip gelebilir, ancak hastanede kalmaktan memnundum. Bu durum beni yatağımızda Verena'yı "onurlandırma" yükümlülüğünden kurtarıyordu. Gerçi onun "onurunu kırmak" demek daha iyi olurdu. Onun vücudunu, çarşafların altında, gözlerimi kapatıp başka birini, herhangi birini, TV sunucularını bile düşünerek okşamaya devam ediyordum."

"Verena hamile kaldı. Bu hamilelikte ışığı gördüm, bunu bir araya gelmemizden itibaren geçen üç karanlık yıldaki tek olumlu şey olarak gördüm. Karnının büyüdüğünü gördüm, tekrar bahçeyle uğraşmaya başladım. Yine neredeyse mutlu bir

adam oldum. O çocuğun hayalini kuruyordum. Ve o doğdu. Oğlumuzun adını Émile koyduk. Verena bana daha az bakar, beni daha az arzular oldu. Kendini çocuğuna adamıştı. Ben de kendimi giderek daha iyi hissettim. Âşıklarım, çocuğumun annesi şefkatli bir karım vardı ve ben mutluluk içinde yüzüyordum. Kirli bir mutluluktu ama yine de mutluluktu. Ben harika bir babayımdır, biliyor musun? Ayrıca artık karısına el sürmek istemeyen biri için çocuk yapmak çok pratik bir çözüm. Yorgun oluyor, savunmasız oluyor, sık sık başı ağrıyor. Kulağı geceleri çocuğun ağlamasında, üşüdü mü, terledi mi, kâbus mu gördü, dişleri mi çıkıyor, kulağı mı ağrıdı diye tetikte oluyor. Verena'yla, çok içtiğim bir yılbaşı gecesi bir defa birlikte oldum ve bu yeniden hamile kalmasına yetti. Émile'in doğumundan üç yıl sonra, harika küçük bir kız olan Ninon doğdu. Verena'dan iki çocuğum oldu. İki çocuk. Ona hayatı gerçekten verdim, hem de iki defa... Tanrı her durumda eğlenceli bir şey buluyor. Eşcinsellerin hayatında bile..."

"Şimdi kaç yaşındalar?"

"Karımla aynı yaştalar."

"Anlamadım."

"Yaşları yok. 1976 yılında bir trafik kazasında öldüler. Güneye giden A7 otoyolunda. Deniz kenarında kiraladığımız eve gidiyorlardı, ben ise üç gün sonra trenle gidecektim. Neden biliyor musun?"

"Ne neden?"

"Neden üç gün sonra gidecektim?"

"..."

"Verena'ya yetiştirmem gereken işlerim olduğunu söyledim. 1976 yılında mühendistim. Gerçek şu ki bir iş arkadaşımla üç gün boyunca seks yapmayı planlamıştık. Ölüm haberlerini aldığımda çılgına döndüm. Uzun süre hastanede yatmak zorunda kaldım. Ellerimle başkalarını iyileştirmeyi, orada, o beyaz duvarlar arasında öğrendim. Görüyorsun ya Violette,

sen de ben de sefaletten payımıza düşeni almışız ama yine de buradayız. İkimizin hikâyesini birleştirsek, Victor Hugo'nun romanları kadar eder. Büyük talihsizliklerden, küçük mutluluklardan ve umutlardan oluşan bir antoloji..."

"Nereye gömüldüler?"

"Valence yakınlarında bir yere. Verena'nın aile mezarlığına."

"Peki bu mezarlığa nasıl geldiniz?"

"Akıl hastanesinden çıktıktan sonra, bir sosyal vaka gibi olmuştum. Belediye başkanı beni eskiden beri tanırdı. Beni işe aldı. Belediyenin çöp kutularının civarını süpüren mavi tulumlu adam bendim. Biraz kendime geldiğimde, mezarlık bekçiliği işine başvurdum. Benim yerim ölülerin yanıydı. Başkalarının ölülerinin..."

Sasha koluma girdi. Ona bir mezarın yerini soran bir erkek ve kadınla karşılaştık. Sasha'nın hangi yöne sapmaları, hangi yoldan yürümeleri gerektiğini açıklamasını izledim. Bana kaybettiği ailesinden bahsederken sırtı hafif kamburlaşmıştı. İkimizin de hayatta kalmayı başaran savaş mağdurları olduğumuzu düşündüm. Keder okyanusunun tamamen boğmayı başaramadığı iki kazazedeydik.

Erkek ve kadın teşekkür edip ayrıldıktan sonra, Sasha'nın elini tuttum ve yürümeye devam ettik.

"Belediye başkanı başta biraz tereddüt etti. Ama ailem öleli çok uzun zaman olmuştu, olay zaman aşımına uğramıştı. Ölüm ve zaman içinde hep bir zaman aşımı olduğunu sana öğretecek değilim... Bak bugün hava nasıl da güzel. Bugün sana gül ağacı köklendirmeyi öğreteceğim. Ağustos dallarını biliyor musun?"

"Hayır."

"Ağustostan sonra odunlaşmaya başlayan ince dallardır. Yeşilin üzerinde, tıpkı benim ellerimin üzerindekiler gibi kahverengi lekeler oluşur. Bunlar yaşlılık emareleridir... İşte o dallara, ağustos dalları denir. İşte genç bitkileri bu yaşlı dallardan

elde edersin. İnanılmaz değil mi? Akşam yemeği yemek istiyor musun? Limonlu avokado hazırlamama ne dersin? Sağlığın için iyidir. Vitamin ve yağ asitleri deposudur."

Dördüncü gün eski Peugeot'suyla beni Mâcon garına kadar götürdü. Valizime domates ve fasulye kavanozları koymuştu. Valizim o kadar ağırdı ki onu Malgrange'a sürüklemekte zorlandım.

Dönüş yolunda, mezarlık ve garın otoparkı arasındaki yolda, bana emekli olmak istediğini, yorgun olduğunu, işini birine teslim etme zamanının geldiğini ve o kişinin ancak ben olabileceğimi söyledi.

68

Çevremizi saran gökyüzünden daha mavi olan aşkımız hakkında.

Genç kızlığa veda partisi vermeyeceksin.

Catherinette[21] bayramlarını kutlamayacaksın.

Yavaş müzikte dans etmeyeceksin.

El çantan, ağrılı âdet günlerin olmayacak.

Diş teli takmayacaksın.

Senin büyüdüğünü, şişmanladığını, acı çektiğini, boşandığını, rejim yaptığını, doğurduğunu, emzirdiğini, sevdiğini görmeyeceğim.

Yüzünde sivilce çıkmayacak, spiral taktırmayacaksın.

Yalan söylediğini duymayacağım. Kusurunu örtmek, seni müdafaa etmek zorunda kalmayacağım.

Cüzdanımdan para çalmayacaksın. Geleceğin için yatırım hesabı açmayacağım.

Doğum kontrol hapı almayacaksın.

Kırışıklıklarının, kahverengi lekelerinin, selülitlerinin, cildinde çatlakların oluştuğunu görmeyeceğim.

---

21 Katolik Kilisesi'nde 25 Kasım günü, Sainte Catherine, yani Azize Katerina günüdür. 25 yaşını geçmesine rağmen henüz evlenmemiş olan kızlara "Catherinette" adı verilir. (ç. n.)

Kıyafetlerine sigara kokusu sinmeyecek, sigara içtiğini, sigara içmeyi bıraktığını görmeyeceğim.

Sarhoş olduğunu hiçbir zaman görmeyeceğim.

Rolland-Garros izlerken bakalorya sınavına hazırlanmayacak, Madam Bovary'e, Marguerite Duras'ya veya öğretmenlerine "Sefil karı," diye hakaret etmeyeceksin.

Bir *scooter*'ın ve aşk acın olmayacak.

Ağız dolusu öpüşmeyecek, orgazm yaşamayacaksın.

Bakaloryanı kutlamayacağız.

Seninle asla kadeh tokuşturmayacağız.

Deodorant sıkmayacak, apandisit ağrısı çekmeyeceksin.

Rastgele birinin arabasına bineceksin diye ödüm kopmayacak. Bunu zaten yaptın...

Diş ağrısı çekmeyeceksin.

Gece yarısı hastane acillerine taşınmayacağız.

İşçi Bulma Kurumu'nun kapısında beklemeyeceksin.

Banka hesabın, üniversite kimlik kartın, gençlik indirimi kartın, sosyal sigorta numaran hatta bir sadakat kartın olmayacak.

Nelerden hoşlandığını, zevklerini, beğendiğin giysileri, hangi kitapları okuyup hangi müzikleri dinlediğini asla bilmeyeceğim.

Surat astığını, kapıları çarptığını, evden kaçtığını, birini beklediğini, uçağa bindiğini görmeyeceğim.

Tırnaklarını kemirip kemirmediğini, oje sürüp sürmediğini, gözlerine far, kirpiklerine maskara sürüp sürmediğini bilmeyeceğim.

Yabancı dil öğrenmeye yatkın olup olmadığını bilmeyeceğim.

Saçlarının rengini asla değiştirmeyeceksin.

Kalbinde hep, ilkokuldaki aşkın Alexandre olacak.

Kimseyle evlenmeyeceksin.

Daima Matmazel Léonine Toussaint olarak kalacaksın.

Yemekten hoşlandığın şeyler, yumurtalı ekmek dilimleri, omlet, kızarmış patates, makarna, krep, pane balık, krem şanti olarak kalacak.

Sana karşı hiç tükenmeyecek sevgimin içinde, farklı şekilde büyüyeceksin. Başka yerlerde, dünyanın mırıltılarında, Akdeniz'in suyunda, Sasha'nın bahçesinde, bir kuşun uçuşunda, gün doğumunda, gecenin çöküşünde, rastgele karşıma çıkan bir genç kızda, bir ağacın yapraklarında, bir kadının duasında, bir adamın gözyaşlarında, bir mumun ışığında büyüyeceksin. Daha sonra, bir gün, bir çiçek veya başka bir annenin minik oğlu olarak yeniden doğacaksın. Gözlerimin baktığı her yerde olacaksın. Benim kalbimin olduğu yerde senin kalbin de atmaya devam edecek.

69

Hatıra adı verilen o güzel çiçeği hiçbir şey solduramaz, hiçbir şey kurutamaz.

"Merhaba hanımefendi."

"Merhaba küçük bey."

Son derece şirin bir çocuk, paspasımın üzerinde dikilmiş, teneke kutunun dibinde kalan son birkaç damla elma suyunu kamışıyla çekmeye çalışıyordu. Tek başına içeri girerek, mutfak masama oturdu.

"Annen ve baban nerede?"

Başıyla mezarlığı gösterdi.

"Babam yağmur yağdığı için burada beklememi söyledi."

"Adın ne?"

"Nathan."

"Bir dilim çikolatalı pasta ister misin Nathan?"

Gözlerini iştahla açtı.

"Evet, lütfen. Burası senin evin mi?"

"Evet."

"Burada mı çalışıyorsun?"

"Evet."

Gözlerini kırpıştırdı. Uzun siyah kirpikleri vardı.

"Burada mı uyuyorsun?"

"Evet."

Bana sanki en sevdiği çizgi filmi izler gibi bakıyordu.

"Gece korkmuyor musun?"

"Hayır. Neden korkayım ki?"

"Zombiler yüzünden."

"Zombi nedir?"

Çikolatalı pastasından kocaman bir ısırık aldı.

"Acayip korkutucu hortlaklar. Öyle bir film izledim. Çok korkunç."

"O tür filmler izlemek için biraz fazla genç değil misin?"

"Antoine'ın evinde, bilgisayarında izledik. Hepsini izleyemedik ama, çok korktuk. Ama öyle deme, yedi yaşındayım ben."

"Ah, bayağı büyükmüşsün."

"Hiç zombi gördün mü?"

"Hayır, hiç görmedim."

Büyük hüsrana uğramış gibi göründü. Son derece şirin bir şekilde burun kıvırdı. Tutti Frutti, kedi kapısından içeri girdi. Tüyleri sırılsıklam olmuştu. Isınmak için, sepeti içinde uyuyan Éliane'ın yanına gitti. Köpek tek gözünü açıp baktı, sonra hemen yeniden uykuya daldı. Nathan onları okşamak için sandalyesinden kalktı. İki eliyle kot pantolonunu yukarı çekti, eşofman üstünün kollarını çekiştirdi. Tabanları her adım atışında yanıp sönen spor ayakkabıları vardı. Aklıma Michael Jackson'ın "Billie Jean" şarkısının klibi geldi.

"Senin kedin mi?"

"Evet."

"Adı ne?"

"Tutti Frutti."

Kahkaha attı. Dişleri çikolataya boyanmıştı.

"Amma tuhaf isim."

Julien Seul mezarlık tarafındaki kapıma vurdu. O da kedi gibi ıslanmıştı.

"Merhaba."

Çocuğun bulunduğu yöne doğru baktı. Sonra beni yumuşacık bir gülümsemeyle süzdü. Bana yaklaşarak bana dokunmak istediğini hissettim. Ama kıpırdamadı. Beni bakışlarıyla soyup yazı ortaya çıkarmak için üzerimdeki kışı çıkardığını hissettim.

"İyi misin bir tanem?"

Donup kaldım.

"Baba, kedinin adı ne biliyor musun?"

Nathan, Julien'in oğluydu. Yüreğim yabani bir at gibi dolu dizgin koşmaya, sanki merdiven çıkıp inmişim gibi çarpmaya başladı.

Julien soruyu hemen yanıtladı.

"Tutti Frutti."

"Nereden bildin?"

"Tanıyorum da ondan. Buraya ilk gelişim değil. Nathan, Violette'e merhaba dedin mi?"

Nathan bana baktı.

"Senin adın Violette mi?"

"Evet."

"Burada herkesin tuhaf isimleri var!"

Masaya döndü ve pastasını bitirdi. Babası gülümseyerek onu izledi.

"Haydi gidiyoruz tatlım."

Bu defa Nathan'ın hayatımda hiç zombi görmemiş olduğumu öğrendiğindeki gibi, son derecede hüsrana uğrayan bendim.

"Biraz daha kalmıyor musunuz?"

"Auvergne'de bekleniyoruz. Bu öğleden sonra bir kuzenin nikâhına davetliyiz."

Julien bir süre gözlerini gözlerime diktikten sonra, yeniden oğluna dönerek, "Bir tanem, sen beni arabada bekle. Kapılar kilitli değil," dedi.

"Ama bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor!"

Çocuğun verdiği cevap karşısında öylesine şaşırdık ki ikimiz de kahkaha attık.

"Arabaya ilk varan istediği müziği çalmaya hak kazanacak."

Nathan yanağıma çarçabuk bir öpücük kondurdu.

"Zombi görürsen babama söyle. Polis o."

Mezarlık kapısından koşarak çıkarak park alanına yöneldi.

"Çok tatlı bir çocuk."

"Annesine çekmiş... Annemin günlüğünü okudunuz mu?"

"Henüz bitirmedim. Yol için yanınıza kahve alır mısınız?"

Julien başıyla hayır işareti yaptı.

"Yol için yanıma sizi almak isterim."

Bu defa yaklaştı ve bana sarıldı. Boynumda nefesini hissettim. Gözlerimi kapadım. Gözlerimi açtığımda çoktan kapıdaydı. Sarıldığında kıyafetlerim ıslanmıştı.

"Violette, bir gün küllerinizin mezarıma bırakılmasını kesinlikle istemiyorum. Umurumda değil. Ben sizinle şimdi, hemen yaşamak istiyorum. Hâlâ aynı gökyüzüne bakabiliyorken... Bugünkü gibi sağanaklı havalarda bile..."

"Benimle yaşamak mı?"

"Şu hikâyenin... Annemle o adamın tanışmasının bize bir faydası olmasını istiyorum."

"Ama ben formda değilim."

"Formda mı?"

"Evet, formda."

"İyi de ben sizden askerlik hizmeti yapmanızı istemiyorum ki."

"Uygun değilim, kırığım. Aşk benim için imkânsız. Benimle yaşamak çok zordur. Mezarlığımdaki hayaletlerden daha ölüyüm. Bunu anlamamış olmanız imkânsız."

"İmkânsızdan kimseyi sorumlu tutamayız."

"Tutarız."

Üzgün bir şekilde gülümsedi.

"Pek yazık."

Kapıyı kapadı ve iki dakika sonra vurmadan yeniden içeri girdi.

"Bizimle geliyorsunuz."

"..."

"Nikâha gidiyoruz. İki saatlik yol."

"Ama ben..."

"Hazırlanmak için on dakikanız var."

"Ama ben..."

"Nono'yu aradım, beş dakika sonra yerinize bakmak için geliyor."

70

Bir gün Tanrı'nın evinde, gelip yanına oturacağız.

Ağustos 1996

Philippe, Geneviève Magnan'ın evinden, dayısının sıkça kullandığı tuhaf deyimiyle, bir taştan daha bedbaht bir şekilde çıkmış, motosikletine atlayıp mezarlığa gitmişti. O gün bir cenaze töreni vardı. İnsanlar Léonine'in mezarından uzakta bir yerde, sıcağın altında kümeler halinde toplanmıştı. Philippe kızının mezarına çiçek götürmemişti. Hiçbir zaman götürmemişti. O işle genellikle annesi ilgileniyordu.

Mezarlığa ilk defa tek başına geliyordu. Yılda iki kez, daima annesi ve babasıyla birlikte gelirdi.

Bay ve Bayan Toussaint hemzemin geçit bariyerinin önüne park eder, Violette'le karşılaşmamak, onun çaresizliğiyle yüzleşmemek için eve girmezlerdi. Philippe ise, iyi bir oğul olarak, çocukluğunda ailece tatile çıkarlarken olduğu gibi otomobilin arkasına yerleşirdi. O zamanlar bir kardeşi olmadığı için arka koltuğun aşırı geniş olduğunu düşünse de yolun sonunda deniz olurdu. Philippe annesinin ve babasının kazara bir defa sevişmiş olmalarından dolayı tek çocuk olduğunu düşünürdü. Kendi kendine hep, kaza eseri dünyaya geldiğini söylemişti.

Kederin ve karısıyla yaşadığı yılların altında ezilmiş olan babası çok kötü araba kullanıyordu. Nedeni meçhul şekilde frene, ardından gaza basıp duruyordu. Sol şeride taşıyor, ardından aşırı sağdan gidiyor, sık sık yolu şaşırıyordu. Trafik işaretlerinden bihaber gibiydi.

İlk defa gittiklerinde, henüz şatodan kilometrelerce uzakta olmalarına rağmen yanık kokusunu, büyük bir yangının ardından havayı zehirleyen o kokuyu almıştı.

Önce aracı park etmek için şatonun demir kapılarının önünde durmuş, hemen içeri girmeye cesaret edememişlerdi. Üçü de arabanın içinde bir süre takatsizce beklemiş, ardından sol kanadı kararmış ve yıkılmış heybetli binaya doğru iki yüz metre kadar yürümüşlerdi. İtfaiyeciler, polis, şaşkın ebeveynler, milletvekilleri, belediye meclisi üyeleri vardı. Ortama dehşetle birlikte bir kafa karışıklığı, derin sessizlik hâkimdi. İnsanların hareketleri donmuştu. Her şey ağır çekimdeydi. Hiçbir şey gerçek anlamda algılanmıyordu, uzaktan, pamuklara, ipeklere sarmalanmış olarak görünüyordu. Beden ve zihnin kopmamak için birbirinden ayrılmasında olduğu gibi... Karşılık vermek zorunda olmanın taşınamayacak kadar ağır olduğundaki gibi...

Philippe 1 numaralı odaya yaklaşamamıştı. Tüm alan polis kordonu altına alınmıştı. Bourgogne'da ve gerçek hayatta, bir Amerikan dizisinden sahneler yaşanıyordu. Dehşetin etrafı kırmızı plastik şeritlerle çevrilmişti. Uzmanlar zemini ve duvarları inceliyor, fotoğraflar çekiyor, ateşin izlediği yolu araştırıyor, açıklayıcı noktaları, kanıtları, ipuçlarını ve işaretleri keşfederek senaryoyu oluşturuyorlardı. Savcıya açık bir rapor sunulması gerekiyordu. Dört çocuğun ölümü söz konusuydu, durum hafife alınacak gibi değildi. Sorumluların cezalandırılması, mahkûm edilmesi gerekiyordu.

Philippe, "Üzgünüm", "Üzgünüz", "Başınız sağ olsun", "Acı çekmemişler" sözlerini defalarca duymuştu. Şato personelini görmemişti ya da görmüştü de unutmuştu. Diğer çocuklar,

şanslı olanlar, Tanrı'nın koruduklarını, çoktan gitmişti. Şatodan acilen tahliye edilmişlerdi.

Léonine'in cesedini teşhis etmesi gerekmemişti, zira ondan geriye hiçbir şey kalmamıştı. Tören için bir tabut, bir metin seçmesi gerekmemişti, o işle annesi ve babası ilgilenmişti. Yani herhangi bir seçim yapmak zorunda kalmamıştı. *Kızıma hiçbir zaman bir ayakkabı, bir elbise, bir saç tokası bir çorap almadım. O işle Violette ilgilenirdi ve bunu seve seve yapardı*, diye düşündü. Violette orada olmayacaktı. Böylece kimseyle ilgilenmek zorunda kalmayacaktı.

Akşam, kaldığı otelden Violette'i aradı. Telefona Marsilyalı kadın cevap verdi. Célia'dan Marsilyalı diye bahsederdi. Violette'ten gelmesini istediğini hatırlıyordu. Violette uyuyordu. Doktor gün içinde birçok defa uğramış, sakinleştirici iğne yapmıştı.

Cenaze töreni 18 Temmuz 1993 tarihinde gerçekleşti.

Diğer insanlar birbirlerinin ellerini tutuyor, birbirlerinin koluna girerek destek alıyorlardı. Philippe kimseye dokunmamış, kimseyle konuşmamıştı. Annesi ona dokunmayı, onunla konuşmayı denemişti ama o on dört yaşında öpmeye çalıştığında yaptığı gibi geri çekilmişti.

Diğer insanlar ağlamış, haykırmıştı. Yerlere yığılmışlardı. Şiddetli rüzgârın etkisiyle sazlık gibi eğilen kadınların yerlerden kaldırılmaları gerekmişti. Herkes sarhoş gibiydi, kimse ayakta duramıyordu. Gözyaşı dökmeden, dimdik duran yalnızca Philippe'ti.

Derken, mezarın etrafında toplanan kalabalığın içinde onu görmüştü. Baştan aşağı siyahlar giymişti. Son derece solgundu. Bakışları boştu. Geneviève Magnan'ın orada ne işi vardı? Onu görmezden geldi. Artık hiçbir şeyi yüreği almıyordu. Françoise'ı almıştı. Violette ve Léonine'i almıştı. Artık bitmişti.

Bourgogne'da kaldığı o dört gün, zihninden binlerce defa tek bir cümle geçmişti; *"Kızımı korumasını bilemedim."*

Cenaze töreninin ardından kimileri tatile çıktı, kimileri orada, mezarlıkta kaldı. O ise, annesinin ve babasının arabasının, bomboş arka koltuğuna döndü. Yolun sonunda deniz değil, Violette ve onun tarifsiz kederi vardı. Boş bir oda vardı. Kendisinin hiçbir zaman uğramadığı, her akşam Violette'in okuduğu hikâyelerin ve gülüşlerin duyulduğu pembe bir oda...

Trajediden üç yıl sonra, kızının mezarının önündeydi. Tek başına, hiçbir şey söylemeden durmuştu. Ne bir kelime ne bir dua. Oysa dua etmeyi biliyordu. İncil'i öğrenmiş, temel din eğitimini almıştı. Françoise'ı ilk kez o gün, ilk komünyon ayini sırasında dayısının kolunda görmüştü. O sırada arkadaşlarından birinin ağabeyiyle birlikte ayin şarabını yudumluyor, sessizce şakalaşıyorlardı.

İkisinin de gülmekten gözlerinden yaşlar geliyordu. Hele de tişörtlerinin ve kot pantolonlarının üzerine ayin kıyafetlerini giyince birbirleriyle alay ederek pek eğlenmişlerdi.

"Papaza benzedin!"

"Sen de karı gibi oldun!"

Sonra Françoise'ı gördü ve ondan başka bir şey görmez oldu. Dayısının kızı gibi duruyordu. Sanki ablası gibi duruyordu. Sanki ideal bir anne gibiydi. Sanki kusursuzluğun vücuda gelişiydi. Sanki büyük bir aşktı. Sanki onun büyük aşkıydı.

Onu yeniden görmek istedi ve her yıl göre göre, görmeyi daha da arzu eder oldu.

Trajedinin üzerinden üç yıl geçmişti. Kızının mezarının başında ağzından tek bir sözcük bile çıkamadığı için, Léonine'le konuşamadığı için, Brancion-en-Chalon'a bir daha gelmemeyi düşünmüştü. Motosikletine atlayıp Françoise'ı görmeye gitmek, onun kollarına atılmak için büyük bir arzu duymuştu. Ama aradan yıllar geçmişti ve onu unutması gerekiyordu.

Violette'e gitmeliydi, onun ayaklarına kapanmalı, ona yalvarmalı, af dilemeli, onun kalbini ilk günlerde kazandığı gibi, bariyerden ve trenlerden önceki zamanlardaki gibi yeniden

kazanmalıydı. Ona kol kanat germeyi, yüzünü güldürmeyi denemeliydi. Ondan tekrar bir çocuk yapmalıydı. Sonuçta Violette hâlâ çok gençti. Ona o gece şatoda neler olduğunu öğreneceğini söylemeli, Fontanel'in suratını dağıttığını, vaktiyle Magnan'la yattığını itiraf etmeliydi. Sefilce davrandığını, ancak gerçeği öğreneceğini söylemeliydi. Violette'le bir çocuk daha yapmalı ve o çocukla ilgilenmeliydi. Belki de hep hayalini kurduğu gibi bir oğulları olurdu. Uslanacak, artık sağda soldakilerle yatmayacaktı. Belki de taşınırlardı. Violette'le yeni bir hayat kurarlardı. İnsan hayatını değiştirebiliyordu, bu mümkündü, bir defasında televizyonda izlemişti.

Önce Magnan'la yeniden görüşmeliydi. Neden, "Ben çocuklara asla zarar veremem," demişti? Kadın bundan az önce neredeyse söyleyecekken, kendini hazır hissetmediği için konuşmasına izin vermemişti. Geri dönmeli ve ağzındaki baklayı çıkarmasını sağlamalıydı.

Léonine'in mezarına son bir kez baktı. Ağzını açıp tek kelime söylememişti. Kızı hayattayken de ona fazla bir şey söylemediği, sorularına hiçbir zaman cevap vermediği gibi... "Baba, Ay'ın ışıkları neden yanıyor?"

Léonine'in mezarından ayrıldıktan sonra, hızlı adımlarla çıkışa doğru yürürken, mezarlığın ağaçlı yollarında onları gördü. Violet ve yaşlı adam... Violette adamın koluna girmişti. Philippe yalanı görmüştü. Annesinin ona, "Kimseye güvenme, sadece kendini düşün," dediğini duymuştu.

Oysa karısının Célia'nın yanında, Marsilya'da olduğunu sanıyordu. Kızının yasını tutmaya gittiğini sanıyordu. Ama orada, bir başka adamın yanındaydı. Gülümsüyordu. Philippe, Léonine'in ölümünden beri Violette'in gülümsediğini bir kez olsun görmemişti.

Altı ay boyunca, Violette o mezarlığa iki haftada bir pazar günleri gelmişti. Demek nedeni buydu. Philippe'e Léonine'in mezarını ziyaret edeceği yalanını uyduruyor, Casino'daki o

şapşal kızın kırmızı arabasını alıp gidiyordu. Oyununu iyi saklamıştı. Bir âşığı mı vardı? Bu moruk onun âşığı mıydı? Nasıl tanışmışlardı? Nerede? Bir âşık, Violette... Bu imkânsızdı.

Taştan büyük bir haçın arkasına saklandı ve bir süre onları izledi. Kol kola, mezarlığın girişindeki eve doğru yürümüşlerdi. Yaşlı adam demir kapıları kapatmak için akşam yedi sularında dışarı çıktı. Demek ki o lanetli yerin bekçisiydi. Karısı, kızlarının gömülü olduğu mezarlığın bekçisiyle yatıyordu. Philippe kendi kahkahasını duydu, kötü bir kahkahaydı... Öldürmek, vurmak, katliam yapmak için şiddetli bir arzu duyuyordu.

Violette evden çıkmamıştı. Pencerelerin ardından, onun evde olduğu gibi iki kişilik bir masa kurduğunu, belinde bir kurulama bezi asılı olduğunu gördü. Bu ona öylesine acı veriyordu ki parmaklarını kanatırcasına ısırmıştı. Kovboy filmlerinde, karnından mermi çıkarılırken ısırması için dişlerinin arasına bir tahta parçası sıkıştırılan bir kovboy gibi... Violette'in iki farklı hayatı vardı ve hiçbir şeyin farkına varmamıştı.

Gece bastırmıştı. İhtiyar ve Violette ışıkları söndürmüş, panjurları kapatmışlardı. Violette evden ayrılmamıştı. Orada uyumuştu. Artık hiç şüphe yoktu.

İki ay önce, Violette'e Bourgogne'a gelmesini yasaklamıştı. Violette ona Magnan'dan bahsettiğinde, onu görmeye gittiğini söylediğinde korkmuştu. Yaptıklarını öğrenmesinden korkmuştu. Violette'in, şatoda aşçı olan Magnan'ın kocasının metresi olduğunu öğrenmesinden korkmuştu.

Ama durum çok daha farklıydı, karısının bir âşığı vardı. İşte bu nedenle evden ayrılacağı günlerin arifesinde, her iki pazardan birinde, ayakları yerden kesiliyordu. Karısı ona, "Her iki pazarda bir mezarlığa gideceğim," deme cüretinde bulunmuş, o ise hiçbir şeyden kuşkulanmamıştı. Şimdi artık karısının neden günden güne kendini daha iyi hissetmeye başladığını anlıyordu.

Saat geç olduğundan, mezarlıktan çıkmak için duvarları tırmandı. Evin sokak tarafındaki kapısına güçlü bir tekme atmış, motosikletine atlamış ve mezarlıktan bir çılgın gibi ayrılmıştı.

Magnan'ın oturduğu evin önüne geldiğinde 22.00 sularıydı. İçeride polisler vardı, kapının önüne bir polis aracı park etmişti. Sabahlıklı komşular lamba direklerinin altında konuşuyorlardı. Philippe, Fontanel'in Magnan'ı çok ağır dövmüş olabileceğini düşündü.

Philippe içeri girmeden geri döndü ve doğunun yolunu tuttu. Vardığında ise, eve uğramadan, doğrudan kadınların bedenlerini sunduğu malum adrese gitti.

71

Açık duran pencereden, birlikte yaşamı, aşkı, sevinci izliyor, rüzgârı dinliyorduk.

Irène Fayolle'un günlüğü

22 Ekim 1992

Dün akşam, haberlerde Gabriel'in sesini duydum. Onun, "Beni terk eden bir kadını savunmak," dediğini duydum. Elbette ki böyle bir şey demedi... Sözcükler beynimde deformasyona uğramıştı.

Paul bana mutfakta yardım ediyordu. Yan odada ise televizyon açıktı. Onun sesini duyunca, hayatımın en güzel hatırası apansız karşıma çıkınca, elimdeki kaynar su tenceresini yere düşürdüm. Tencere yere düşüp patlayınca sular ayaklarıma sıçradı. Öylesine korkunç bir gürültü koptu ki Paul paniğe kapıldı. Yandığım için titrediğimi sanıyordu.

Beni alıp salona götürdü, kanepeye, televizyonun, Gabriel'in karşısına oturttu. Orada, o hiçbir zaman izlemediğim kutunun içindeydi. Paul, yaralı cildimi gazlı bezle sarmak için etrafta koştururken, bense Gabriel'in adliyedeki görüntülerini izledim. Bir muhabir onun hafta boyunca bir dava için Marsilya'da olduğunu, suçlunun kaçmasına yardım ve yataklık eden

beş adamın beraat etmesini sağladığını söylüyordu. Duruşma önceki gün sona ermişti.

Gabriel Marsilya'daydı, çok yakınımdaydı ve ben bilmiyordum. Gerçi bilseydim ne olacaktı? Gidip onu görecek miydim? Ne diyecektim? "Beş yıl önce ailemi terk etmek istemeyip sizi sokakta bırakıp kaçtım. Beş yıl önce sizden de kendimden de korktum. Ama hep sizi düşündüm," mü diyecektim?

Julien odasından çıkarak babasına beni hastaneye götürmesini söyledi. Reddettim. Kocam ve oğlum, nihayet ecza dolabında bir tüp yanık merhemi bulmadan önce telaş içinde tartışırken, ben de Gabriel'in muhabirlerin karşısında güzel ellerini hareket ettirerek konuşmasını izledim. Uzun siyah cüppesi içinde, başkalarını savunmak için duyduğu tutkuyu gördüm. Onun, Woody Allen'ın Kahire'nin Mor Gülü *filmindeki Mia Farrow gibi ekrandan çıkmasını istedim.*

Ya ben? Beni de savunur muydu? Onu yüzüstü bıraktığım gün için, hafifletici sebepler bulur muydu?

Beni aracının direksiyonunda ne kadar süre beklemişti? Gelmeyeceğimi ne zaman anlamıştı?

Yanaklarımdan yaşlar süzülmeye başladı. Gözyaşlarıma engel olamadım.

Paul televizyonu kapattı.

Kararan ekran karşısında yığılıp kaldım.

Oğlum ve eşim canım yandığı için ağladığımı düşündü. Aile hekimini aradılar. Doktor, muayene sonucunda, yanıklarımın yüzeysel olduğunu söyledi.

Gece gözüme uyku girmedi.

Gabriel'i görünce, sesini duyunca, onu aşırı özlemiş olduğumu anladım.

*

Ertesi sabah, Irène, Gabriel'in bürosunun telefon numarasını aradı. Hâlâ Saône-et-Loire bölgesindeki Mâcon'daydı. Randevu istedi. Ancak aylar sonrasına randevu verilebileceği, zira Avukat Prudent'ın randevularının çok dolu olduğu, daha erken bir tarih için hukuk bürosunun diğer iki avukatından biri için randevu ayarlanabileceği söylendi. Irène zamanının olduğu, Avukat Prudent'ı beklemeyi tercih ettiği cevabını verdi. İsmini ve telefon numarasını bıraktı. Ancak evinin değil, gül bahçesinin numarasını vermişti. Ne tür bir dava için görüşme talebinde bulunduğu sorulduğunda, Irène bir an durakladıktan sonra, "Avukat Prudent'ın zaten bilgi sahibi olduğu bir dava," diye cevapladı. Nihayetinde bir tarih belirlediler. Üç ay beklemesi gerekiyordu.

Gabriel iki gün sonra gül bahçesine telefon etti. O sabah telefon çaldığında, Irène bahçesinin kapılarını açıyordu. Bir çiçek siparişi için arandığını düşünerek koştu ve telefonu soluk soluğa açtı. Sipariş fişini ve yanında çalışan kızın kapağını kemirdiği bir tükenmez kalemi eline aldı. Gabriel, "Merhaba," dedi. Irène de, "Merhaba," diye cevapladı.

"Ofisimi mi aradın?"

"Evet."

"Tüm hafta bir dava için Sedan'dayım. Gelmek ister misin?"

"Evet."

"Görüşürüz o halde."

Gabriel telefonu kapadı.

Irène sipariş fişinin, "gönderici mesajı" kutucuğuna "Sedan" yazdı.

Sedan'a bin iki yüz kilometre vardı. Tüm Fransa'yı boydan boya, düz bir çizgi halinde yukarı doğru geçmek gerekiyordu.

Saat 10.00'da Marsilya'dan ayrıldı, çok sayıda aktarmayla, o trenden bu trene sürüklendi. Lyon-Perrache garında, tuvalet aynasının karşısında yüzünü pudraladı, dudaklarına parlatıcı sürdü. Aylardan nisandı, üzerinde gri bir yağmurluk vardı.

Gülümsedi. Sarı saçlarını siyah bir lastikle topladı. Bir sandviç, bir diş fırçası ve limonlu diş macunu aldı.

Sedan'a vardığında saat 21.00 olmuştu. Bir taksiye bindi ve sürücüden kendisini adliyenin önünde bırakmasını istedi. Gabriel'i adliye civarındaki bir kafeteryada veya restoranda bulacağını düşünüyordu. Irène, Gabriel'in erkenden oteline kapanacak bir adam olmadığını biliyordu. Dava dosyalarını masa köşelerinde, bir bardak bira ile bir tabak patates kızartması arasında incelerdi. Gabriel'in, etrafında hayatın akışını hissetmeye ihtiyacı vardı. Otel odalarının sessizliğinden, yatak örtülerinden, perdelerden, içeride ses olsun diye açılan televizyondan nefret ederdi.

Pencerenin ardından onun üç adamla birlikte bir masada oturduğunu gördü. Gabriel bir yandan sigarasını tüttürüyor, diğer yandan da konuşuyordu. Masa örtüsünü kirletmiş, gömleklerinin yakalarını gevşetmişlerdi. Kravatları sandalyelerinin koluna asılıydı.

Gabriel Irène'in içeri girdiğini görünce elini kaldırıp işaret etti.

"Irène! Gel yanımıza otur!"

Bunu, sanki tesadüfen karşılaşmışlar, Irène eve giderken öylesine uğramış gibi söylemişti. Irène diğer üç erkeği selamladı.

"Seni meslektaşlarımla tanıştırayım. Laurent, Jean-Yves ve David. Beyler işte bu da Irène, hayatımın kadını."

Adamlar gülümsediler. Sanki Gabriel şaka yapıyormuş gibi... Sanki Gabriel'den bu tür şakalar beklenirmiş gibi... Sanki Gabriel'in hayatında birçok hayatının kadını varmış gibi...

"Otursana. Aç mısın? Açsındır elbette. Yemek lazım. Bayan Audrey, bize menüyü getirir misiniz rica etsem? Ne içersin? Çay mı? Yok daha neler, Sedan'da çay içmeyiz biz! Bayan Audrey, bize aynı şişeden getirin lütfen! 2007 Volnay, göreceksin bak, yani içeceksin bak nasıl güzel... Gel yanıma otur."

Gabriel'in meslektaşlarından biri kalkarak Irène'e yer verdi. Gabriel, Irène'in elini aldı ve gözlerini kapayarak öptü. Irène, Gabriel'in parmağında bir alyans olduğunu gördü. Beyaz altından bir halka...

"Burada olman ne güzel."

Irène balık siparişi verdi ve sohbeti dinlemeye koyuldu. Kendini, konserden sonra aşk gecesi çantada keklik olduğu için onunla yalnız kalmakta acele etmeyen bir rock yıldızıyla geçirmek için ülkeyi boydan boya arşınlayan bir genç kız gibi hissediyordu. Irène buharlaşıp yok olmak istedi. Geldiğine pişman oldu. Masadan kalkmanın, bir acil çıkıştan, arka kapıdan kaçıp, gara kadar koşup evine dönmenin, aloe vera kokulu temiz çarşaflarına gömülmenin bir yolunu düşünüyordu. Sessizce, garson kızdan bir fincan yeşil çay rica etti. Gabriel zaman zaman ona dönerek, her şey yolunda mı, acıktı mı, susadı mı, üşüdü mü diye soruyordu.

Gabriel ve diğer erkekler masadan aynı anda kalktı. Gabriel bara giderek hesabı ödedi. Irène sessizce onu izledi. Dışarıda yağmur başlamıştı. Uzun süredir yağıyor da olabilirdi. Irène fark etmemişti. Kendini giderek daha huzursuz hissediyordu. Yanına hiçbir eşya almamış olduğunu fark etti. Yalnızca el çantası, birkaç banknot ve çek defteri vardı. Çıldırmış olabileceğini düşündü, normalde son derece aklı başında bir kadındı, kendinden hiç beklenmeyecek şekilde hareket ediyordu. Kendini acınacak kadar küçük düşüren bir hayran gibi hissetti.

Gabriel restorandan bir şemsiye ödünç alıp ertesi gün getireceğini söyledi. Irène'i koluna aldı ve diğer üçünün arkasından ilerledi. Hep birlikte aynı yöne doğru yürüdüler. Gabriel, Irène'in kolunu sıkıca kavramıştı.

Des Ardennes otelinin giriş holünde, herkes resepsiyondan oda anahtarını teslim aldıktan sonra, asansöre yöneldi. Erkeklerden ikisi ikinci katta indi. "İyi akşamlar beyler, yarın

görüşürüz." Üçüncü adam ise dördüncü katta indi. "İyi geceler David, yarın görüşürüz."

"Sabah 7.30'da kahvaltı salonunda buluşalım mı?"

"Tamam."

Dördüncü ve altıncı katlar arasında Gabriel ve Irène tek başlarına, karşı karşıya kaldılar. Gabriel gözlerini Irène'den ayırmıyordu.

Asansörün kapısı karanlık bir koridora açıldı. 61 numaralı odaya kadar yürüdüler. Irène odanın kapısı itilir itilmez soğumuş sigara dumanı kokusu aldı. Duvarlar, Fas tarzında turuncuya boyanmıştı.

Gabriel, "Pardon," diyerek Irène'in önünden içeri girdi ve odanın bütün ışıklarını yaktıktan sonra banyoya gitti.

Irène yağmurluğunu ve hatta bedenini nereye koyacağını bilememiş, odanın girişinde, vitrin mankeni gibi hareketsiz kalmıştı. Gabriel'in açık duran valizine, jilet gibi ütülü gömleklerine, kazaklarına, çoraplarına baktı. Gömleklerini kimin ütülediğini, eşyalarını kimin katladığını düşündü.

Gabriel gülümseyerek banyodan çıktı.

"Girsene, üzerini çıkar."

Irène tuhaf bir yüz ifadesi ile karşılık vermiş olacak ki Gabriel kahkaha attı.

"Hepsini demiyorum. Yağmurluğunu çıkar..."

"..."

"Pek sessizsin."

"Neden benden gelmemi istediniz?"

"Gelmeni arzu ettiğim için. Seni görmek istiyordum. Seni görmeyi hep istedim."

"Bu alyans ne peki?"

Gabriel yatağa oturdu. Irène yağmurluğunu çıkardı.

"Bana evlilik teklifinde bulunuldu. Ben de geri çevirmedim. Evlenme teklif eden bir kadına hayır demek kolay değil. Hem münasebetsiz olurdu. Ya sen? Hâlâ evli misin?"

"Evet."

"Böylece eşitlenmiş olduk. Bir bir berabereyiz."

"..."

"Seni sık sık rüyamda görüyorum."

"Ben de öyle."

"Özledim seni. Yaklaş."

Irène Gabriel'in yanına oturdu. Ancak arada mesafe bırakmıştı.

"Karınızı hiç aldattınız mı?"

"Onu seninle aldatmıyorum. Ona ihanet ediyorum..."

"Neden evlendiniz?"

"Söyledim ya, karım istedi."

"Onu seviyor musunuz?"

"Neden sordun? Benim için kocanı terk edecek misin ki? Bu soruna cevap vermem gerekmiyor. Sen eli kolu bağlanmış bir kadınsın Irène, engellerin var. Soyun. Tamamen... Seni izlemek istiyorum."

"Işığı söndürün."

"Hayır, seni görmek istiyorum. Aramızda utangaçlığa gerek yok."

"Arkadaşlarınız fahişeniz olduğumu düşünmüş müdür?"

"Onlar benim arkadaşlarım değil, meslektaşlarım. Soyun hadi."

"Siz de benimle aynı anda soyunun."

"Anlaştık."

72

Ey Sevgili İsa, sevincim daim olsun, kuşları yaratan, benden de bir kahraman yaratsın.

Yağmur hâlâ dinmemişti. Aracın silecekleri gidip geliyordu. Nathan arka koltukta uyuyakalmıştı. Durup durup arkama dönüyor, ona bakıyordum. Uyuyan bir çocuk görmeyeli çok uzun zaman olmuştu. Zaman zaman, radyoda virajlarda cızırdayan bir şarkı duyuyorduk. İki nakarat arasında, Julien ve ben, Irène ve Gabriel'den bahsediyorduk.

"Sedan'dan sonra sık sık görüşmüşler."

"Anneniz hakkında bütün bunları bilmek size ne hissettiriyor?"

"Doğrusunu söyleyeyim mi? Sanki bir yabancının hikâyesini okumuş gibiyim. Zaten günlüğü de size veriyorum, sizde kalsın. Arşivinize eklersiniz."

"Ama ben..."

"Israr ediyorum. Sizde kalsın."

"Tamamını okudunuz mu?"

"Evet, defalarca okudum. Özellikle de sizden bahsettiği bölümleri... Bana onu tanıdığınızı neden söylemediniz?"

"Gerçek anlamda tanışmıyorduk."

"Konuları çarpıtmakta, sözcüklerle oynamakta çok ustasınız Violette... İçimden hep sizi sorguya çekmek geçiyor. Gözaltına aldıklarım arasında en çetini sizsiniz... Sizi tutuklamayı hiç istemezdim doğrusu... Sorgunuz sırasında aklımı oynatırdım herhalde..."

Kahkaha attım.

"Bana bir dostumu hatırlatıyorsunuz."

"Bir dostunuzu mu?"

"Adı Sasha'ydı. Beni böyle sizin gibi güldürerek hayatımı kurtardı..."

"Bunu bir iltifat olarak kabul ediyorum."

"Öyle zaten. Nereye gidiyoruz?"

"Pardon'a."

"..."

"La Bourboule'daki bir sokağın adı Pardon. Babam orada doğdu. Ailemin bir kısmı hâlâ orada yaşıyor... Bazen işte böyle evlendikleri bile oluyor."

"Kim olduğumu soracaklardır."

"Karım olduğunuzu söylerim."

"Çıldırmışsınız."

"Yeterince değil."

"Genç çifte ne hediye edeceğiz?"

"Aslında pek genç sayılmazlar. Tanışmadan önce ikisi de hayli yaşamış. Kuzenim altmış bir yaşında, müstakbel eşi ise elli..."

"Yirmi kilometre sonra bir benzin istasyonu var. Orada komik hediyeler bulabiliriz. Ayrıca Nathan'ın da giyinmesi gerek."

"Ben zaten giyiniğim."

"Siz hep giyiniksiniz. Giyiminiz her vesileye uygun... Hep bir düğüne veya cenazeye katılacakmışsınız gibisiniz."

İkinci defa kahkaha attım.

"Ya siz? Siz de üzerinizi değişmeyecek misiniz?"

"Ben mi? Asla. Kışın kazak kot pantolon, yazın tişört kot pantolon."

Bana bakıp gülümsedi.

"Hediyelerinizi gerçekten de benzin istasyonundan mı alacaksınız?"

"Gerçekten."

Julien arabanın deposuna benzin doldururken, ben de Nathan'la birlikte istasyonun marketine girdim. Elini tuttum. Eskiden kalma bir alışkanlıktı bu. Bu tür hareketler hiç unutulmuyor, gayriihtiyari parçamız oluyor. Tıpkı saç rengi, tanıdık bir koku, bir benzerlik gibi... Bir çocuğun elini tutmayalı öylesine uzun zaman olmuştu ki... Onun elimi kavrayan minik parmaklarını hissedince içim tuhaf oldu. Bilmediğim bir melodi mırıldanıyordu.

Marketin içine girince kendimi hafiflemiş hissettim. Nathan, kasaların önündeki türlü türlü çikolataları ve şekerlemeleri görünce gözlerini kocaman açtı.

Erkekler tuvaletinin kapısının önünde durdum.

"Ben içeri giremem. Seni burada bekliyorum."

"Tamam."

Nathan içinde eşyalarının olduğu çantasıyla birlikte içeri girip kapıyı kapattı. Beş dakika sonra, beyaz gömleği ve yelekli gri takım elbisesi içinde pek gururlu bir şekilde çıktı.

"Çok yakışıklı olmuşsun Nathan."

"Jölen var mı?"

"Ne jölesi?"

"Saç jölesi."

"Bakayım burada saç jölesi satıyorlar mı."

Biz reyonlarda saç jölesi ararken, Julien de iki roman, bir yemek kitabı, bir pasta kutusu, bir barometre, rengârenk tabak altlıkları, bir Fransa yol haritası, üç DVD, en güzel film müzikleri derlemesi CD'si, bir dünya haritası, anasonlu şeker-

lemeler, bir erkek yağmurluğu, bir hasır kadın şapkası ve pelüş oyuncak satın aldı. Kasiyerden hepsini hediye paketi yapmasını istedi. Gülümseyerek, "Burası Galeries Lafayette değil, A89 otobanındayız," diye karşılık veren kasiyerin hediye ambalajı yoktu. Julien nihayetinde üzerinde WWF ibaresi bulunan bir keten torba bulup hepsini içine doldurdu. Nathan, çantanın üzerindeki pandayı süslemek için babasından renkli çıkartmalar almasını istedi. Ayrıca mavi bir gökyüzü ve bambu ağaçları da çizecekti. Julien, "Bu harika bir fikir ufaklık," diye cevapladı.

Kendimi sanki başka bir kadınmışım, hayat değiştirmişim, başka bir hayatımdaymışım gibi hissettim. Tıpkı Irène'in Cap Antibes'de üzerindeki gri elbisesini önü açık terlikler ve rengârenk giysilerle takas ettiğinde hissettiği gibi...

Nathan ve ben, iki tıraş bıçağı, üç diş fırçası ve bir ferahlatıcı mendil paketi arasında sıkışıp kalmış bir "sert etkili saç jölesi"ni bulup çıkarınca bir zafer çığlığı attık. Üçüncü defa kahkaha attım.

Nathan sevinçten havalara zıplayarak saçlarına şekil vermek üzere tuvaletlere döndü. Jöle kavanozunu başına boca etmiş olacak ki dimdik saçlarla yeniden göründü. Julien oğluna sonuçtan pek ikna olmamışçasına bir bakışla baktı ama bir şey söylemedi.

"Yakışıklı olmuş muyum?"

Julien ve ben bir ağızdan, "Evet" diye cevapladık.

73

Hiçbir ekspres tren beni mutluluğa götürmeyecek, hiçbir dolmuş yanaşmayacak, hiçbir Concorde kanat açmayacak, hiçbir gemi gitmeyecek, senden başka...

Eylül 1996

Philippe'in günleri birbirini izliyordu. Saat 9'da yatağından kalkıyor, Violette'in hazırladığı sabah kahvaltısını yiyordu. Açık kahve, kızarmış ekmek, tatlı tereyağı, kiraz marmeladı. Duş ve tıraş faslı. Saat 13.00'e dek motosiklet gezisi. Hiçbir zaman polis kontrolü ya da radar olmadığını bildiği kasaba yollarında ölüme meydan okuma... Violette'le öğle yemeği.

Saat 16.00, 17.00'ye dek, video oyunu Mortal Kombat. Saat 19.00'a kadar motosiklet turu. Violette'le akşam yemeği. Sonra, bacaklarının uyuşukluğunu açma bahanesiyle evden çıkıp bir metresle buluşmak veya seks partisine katılmak için *malum adrese* gitmek üzere Grand Rue Caddesi'nin yolunu tutmak... Yürüyüş için çıksa da motosikletini de alıyor, ancak bir veya iki gibi dönüyordu. Hava yağmurlu olduğunda veya içinden bir şey yapmak gelmediğindeyse televizyon karşısında pinekliyordu. Violette onun yanındaydı, ya kitap okuyor ya da onun seçtiği filmi izliyordu.

Philippe, on beş gün kadar önce mezarlık bekçisiyle yakaladığından beri Violette'e aynı gözle bakmıyordu. Sürekli göz ucuyla takip ediyordu. İhtiyarı düşünüp düşünmediğini, kendisi evde yokken onu arayıp aramadığını, mektuplar yazıp yazmadığını merak ediyordu.

Philippe, bir haftadır, eve her dönüşünde telefonun son arama tuşuna basıyor, ancak bir önceki veya evvelki gün aradığı annesinin sevimsiz sesiyle karşılaşıyor, hiçbir şey söylemeden telefonu annesinin yüzüne kapıyordu.

Annesine her iki günde bir telefon etmek "zorundaydı". Bu bir ritüeldi. Konuşmaları hep aynıydı; "Nasılsın oğlum? Yemene içmene dikkat ediyor musun? Sağlığın nasıl? Motosiklete binerken dikkatli ol. Çok fazla video oyunu oynama, gözlerine yazık. Karın ne yapıyor? İşleriniz nasıl? Eviniz temiz mi? Çarşaflarınızı her hafta değiştiriyor mu? Banka hesabını takip ediyorum. Merak etme, aç değilsin açıkta değilsin. Baban geçen hafta hayat sigortan için havale yaptı. Benim de romatizmalarım azdı. Şu hayatta hiç gün yüzü göremedik. Zamane insanları da çok fena. Dikkatli ol. Baban da günden güne yorgun düşüyor. Neyse ki ben varım, sizin üzerinize titriyorum. Görüşmek üzere oğlum." Philippe telefonu her kapattığında kendini kötü hissediyordu. Annesi sinirlerini giderek daha da bileyen bir jilet gibiydi. Bazen, onun kardeşi Luc'ten haber alıp almadığını düşünürdü. Philippe dayısını özlüyordu. Françoise'ın yokluğu ise onu mahvediyordu. Ancak annesi, ona kendini suçlu hissettirmek istercesine asabi veya hüzünlü bir şekilde, "Çok rica ederim bana o insanların lafını etme," diyordu. Annesi Françoise'ı da Luc'ü de aynı çuvala koyuyordu.

Tüylerini diken diken eden bu konuşmaların dışında, Philippe görünüşte kusursuz işleyen bir yaşam mekanizmasına sahipti. Hâlâ Françoise'ın 1983 yılında, Antibes tren garında bıraktığı o kaprisli, mutsuz çocuktu.

Ne var ki beş dakika aralıkla aldığı iki haber bu monoton akışı duraklattı. İlk haber posta kutusuna ulaşmıştı. Sevdiği gibi kıtır ve sıcacık ekmek dilimlerini ısırırken, Violette ona 1997 Mayıs ayında hemzemin geçit bariyerinin otomatik sisteme geçeceğini haber verdi. Yeni bir iş bulmak için sekiz ayları vardı. Violette, mektubu masaya, erimiş tereyağı ve reçel kavanozunun arasına bıraktı ve 9.07 treni için bariyeri indirmek üzere çıktı.

Philippe'in mektubu okurken aklından geçen ilk şey, "Violette'yi kaybedeceğim," oldu. Artık karısını hiçbir şey tutamazdı. Onları birbirlerine bağlayan, nedenini bilemediği bir şekilde, başlarını soktukları çatı ve işleriydi. Birbirlerine neredeyse görülemeyecek kadar ince bir iple bağlıydılar. Léonine'in kapısı sürekli kapalı olan odası dışında hiçbir ortak noktaları kalmamıştı. Bariyer işi sona erince, Violette bir daha geri dönmemek üzere mezarlıktaki ihtiyara gidecekti.

Mutfak penceresinden bir kadının Violette'le konuştuğunu fark etti. Kadını hemen tanıyamadı. Önce kendisini ele vermek için gelen metreslerinden biri olduğunu düşündü ama bu düşünce zihninden geldiği gibi geçip gitti, zira takıldığı kadınlar erkeğini kıskanacak türden değildi. Hiç risk almıyordu. Kendini ve Violette'i kirletiyor ama risk almıyordu.

Ancak kadın konuştukça, Violette'in yüzünün giderek sarardığını fark etti. Aceleyle dışarı çıkınca, Léonine'in öğretmeniyle yüz yüze geldi. Adı neydi sahi bu kadının?

"Merhaba Bay Toussaint."

"Merhaba."

Öğretmenin de yüzü sapsarıydı. Sarsılmış görünüyordu. Philippe'e sırtını dönüp hızlı adımlarla uzaklaştı.

Saat 9.07'yi geçti. Philippe trenin vagonlarında birtakım yüzler gördü, Léonine'in el sallamasını düşündü. Violette, sessiz ve otomatik bir şekilde bariyeri kaldırdı ve Philippe'e, "Geneviève Magnan intihar etmiş," dedi.

Philippe, Magnan'ın evine en son iki hafta önce uğramış olduğunu hatırladı. Polis aracı, sokak lambasının altında toplaşan sabahlıklı kadınlar gözlerinin önüne geldi. Muhtemelen ziyaretinden sonra kendini öldürmüştü. Onun önünde ağlamıştı. "Ben çocuklara asla zarar veremem," demişti. Onu ölüme sürükleyen şey vicdan azabı mıydı?

Violette, "Senden rica ediyorum, ne yap yap, onun Léonine'le aynı mezarlığa gömülmemesini sağla," diye ekledi.

Philippe söz verdi. Gerekirse onu topraktan kendi elleriyle çıkarırdı... Violette'e söz verdi.

Violette defalarca aynı şeyi tekrarladı.

"Onun mezarlığımı kirletmesini istemiyorum."

Philippe o sabah duş almadı. Aceleyle dişlerini fırçaladıktan sonra, bir sonraki trene dek iki saati olan Violette'i bariyerin önünde bırakarak motosikletine atlayıp gitti.

74

Güneşli tüylü kalemimi, kâğıt üzerine yağan karı göreceksin, uyanışın baş meleği...

Neden akıp giden zaman
Bizi izler ve kırar
Neden benimle kalmıyorsun
Neden gidiyorsun
Neden hayatın ve suyun üzerindeki gemilerin
Kanatları var...

Düğün salonu boştu. İçeride yalnızca masaları toplayan garsonlar vardı. Biri kâğıt masa örtülerini kaldırıyor, diğeriyse yerlerdeki beyaz konfetileri süpürüyordu.

Julien ve ben, pistte tek başımıza, doğaçlama dans ediyorduk. Bir aynalı topun son ışıkları buruşuk giysilerimiz üzerine minik yıldızlar çiziyordu.

Herkes gitmişti. Yeni evli çift bile... Hatta kuzeninde uyuyan Nathan bile. Yalnızca hoparlörlerden Raphaël'in şarkısı yükseliyordu. Bu son şarkıydı. Sonrasında DJ, yani hafif göbekli bir adam olan enişte çantasını toplayıp gidecekti.

Yaşadığım günü uzatmak, çekerek esnetmek istiyordum. Tıpkı Sormiou'dayken, akşam karanlığı çoktan bastırsa da

eve dönmek istememiz, ayak parmaklarımızın bizi deniz kenarından ayıramaması gibi...

Çok uzun zamandır böyle gülmemiştim. Hatta hiç, hiç bu kadar gülmemiştim. Léonine'le de gülerdik ama insanın çocuğuyla gülmesi farklı. Kahkahalar farklı bir yerden geliyor. Kahkahalar, gözyaşları, korku ve sevinç bedenimizin içinde farklı yerlere yuvalanıyor.

Ve bir gün daha bitti
Bu kısacık hayatta, can sıkıntısından ölmemelisin...

Şarkı sona erdi. DJ mikrofondan bize iyi akşamlar diledi. Julien, "İyi geceler Dédé!" diye seslendi.

Kendi evliliğim dışında hiç düğün görmemiştim. Tüm düğünler böylesine neşeli ve komikse, alışkanlıklarımı değiştirebilirim.

Ben ceketimi giyerken, Julien mutfağa gitti ve elinde bir şişe şampanya ve iki plastik bardakla çıktı.

"Yeterince içmedik mi?"

"İçmedik."

Dışarıda yumuşacık bir hava vardı. Yan yana yürüyorduk. Julien kolumdan tutuyordu.

"Nereye gidiyoruz?"

"Saat sabahın üçü, nereye gidebiliriz ki? Sizi evime götürmek isterdim ama beş yüz kilometre uzakta. O nedenle otele gideceğiz."

"İyi de benim geceyi sizinle geçirmek gibi bir niyetim yok ki."

"Ah, bu çok fena. Zira bu defa elimden kaçamayacaksınız."

"Beni hapis mi edeceksiniz?"

"Evet, hayatınızın sonuna dek. Polis olduğumu unutmayın. Buna gücüm yeter."

"Julien, aşkın bana göre olmadığını biliyorsunuz."

"Saçmalamayı bırakın artık Violette, beni yoruyorsunuz."

İşte yeniden olmuştu. O tatlı çılgınlık, baloncuklar gibi, boğazımda yükseldi, ağzımın içini gıcıkladı, midemi neşeyle salladı ve bana kahkaha attırdı. O sesin, o notanın içimde olduğunu bilmiyordum. Kendimi fazladan bir teli olan bir müzik aleti gibi hissediyordum. Faydalı bir üretim hatam varmış gibi...

Gençlik dedikleri bu muydu? Elliye merdiven dayamışken gençliğimle tanışmam mümkün müydü? Gençliğimi hiç yaşamadığım için, bir yerlerimde özenle saklamış olabilir miydim? Beni hiç terk etmemiş, bir cumartesi günü ansızın, Auvergne'de bir düğünde, bana ait olmayan bir aile ortamında, bana ait olmayan bir erkeğin yanında ortaya çıkıvermiş olabilir miydi?

Otelin önüne geldik. Kapı kilitliydi. Julien'in yüzü asıldı.

"Violette, karşınızda aptalların kralı var. Dün resepsiyon görevlisi bana telefonda bu öğleden sonra uğrayıp oda anahtarını ve kapı kodunu almamı söylemişti... Ve ben de unuttum."

Yeniden kahkaha attım. Bu defa duramıyordum. O kadar çok gülüyordum ki kahkahalarım sanki karşılıklı yankılanıyordu, sanki ses sistemim son gücüne dek açılmıştı. Öylesine keyifliydi ki karnıma ağrılar girdi. Nefesim kesiliyordu, soluklanıyor sonra yeniden gülüyordum.

Julien gülmemi izliyordu. "Beni hayatımın sonuna dek hapsetmeniz biraz zor olacak," demeye çalışıyordum ama kahkahalarım engel olduğundan, sözcükler ağzımdan çıkamıyordu. Julien de gülmeye başladı. Gülmekten gözlerimden gelen yaşları başparmakları ile siliyordu.

Arabasına yürüdük. Pek tuhaf bir çift olmuştuk. Ben gülmekten doğrulamıyordum, o ise bir elinde şampanya şişesi, pantolonunun ceplerinde de plastik bardaklarla, beni yürütmeye çalışıyordu.

Arabasının arka koltuğuna oturduk. Julien kahkahalarımı beni öperek susturdu. İçime sessizlik çöktü.

Sasha'nın uzakta olmadığını, Julien'e içimde reddettiklerimin hayati organlarımın her birinde filizlenmesi için talimat verdiğini hissettim.

75

Ben bir gezginim. Karşı kıyı sendromuna yakalandım.

Bugün Pierre Georges'u (1934-2017) toprağa verdik. Torunu tabutunu boyamıştı. Son derece etkileyici, masumca desenlerdi. Üç gün boyunca, ham tahtanın üzerine mavi bir gökyüzü ve ağaçlar çizmişti. Büyükbabasının öbür dünyada oralarda dolaşacağını düşündüğüne şüphe yoktu.

Pierre'in savaş öncesinde adı, şu şarkıcı gibi Elie Barouh'tu. Ancak her ikisi de Brancion'da gömülü olan anne babası onun adını ve soyadını değiştirmek zorunda kaldı. Bir kadın haham, dua etmek için Paris'ten geldi. Fransa'nın üçüncü kadın hahamıydı. İlahiler söyledi, çok güzeldi. Tabut, Pierre'in ebeveyninin onlarca yıldır dinlenmekte olduğu aile mezarlığına indirilirken Kadiş duasını okudu. Sonra herkes tabutun üzerine biraz kum attı. Kır ve masmavi gökyüzünden sonra, Pierre'in ailesi ve arkadaşları da tabutun üzerine beyaz kum atarak ona bir deniz kenarı hediye etti.

Yakarılan Tanrı onunki olmadığından Peder Cédric tören sırasında mutfağımda kaldı.

Herkesin layık olduğu aileye sahip olduğu söylenir. Veda etmek üzere Pierre'in mezarının etrafında toplanan çocuklarından ve torunlarından, Pierre'in iyi bir insan olduğu belliydi.

Sonrasında, belediyenin tören salonunda bir resepsiyon düzenlendi. Pierre'in ailesi ve dostları ona şarkılar söylemek için toplandı. Kapılar açıktı, müziği ve insan seslerini evimden duyabiliyordum.

Adı Delphine olan kadın haham kahve içmek üzere evime geldi. Peder Cédric de hâlâ oradaydı. Kilisenin adamı ile sinagogun kadınını mutfağımda bir arada görmek çok hoştu. İnançlarını, gülüşlerini, gençliklerini birbirlerine kattılar. Sasha görseydi bayılırdı.

Hava güzel olduğu için bahçemle ilgilenmek için çıktım. Delphine ve Cédric de çardağımın altına oturdular ve iki saatten fazla bir süre sohbet edip gülüştüler.

Delphine bitkilerimin ve meyve ağaçlarımın güzelliğinden büyülenmiş görünüyordu. Cédric, mutlu ev sahibi gibi, sanki tüm o küçük mucizeleri evi hemen yakında bulunan kendi Tanrı'sı yaratmış gibi ona etrafı gezdirdi.

Patlıcanlarımı ekerken, Pierre Georges'un ailesinin ve dostlarının belediyenin avlusundan yükselen şarkılarını duydum. Salondan çıkmış, ağaçların altına oturmuşlardı.

Hatta Delphine ve Cédric de susup onları dinledi.

Hayır, artık kendimi pohpohlamak istemiyorum
Ateşli bir şekilde söylediğim seni seviyorumun yankısını arıyorum
Hayır, artık yüreğim, parçalayacak yüreğe sahip değilim
Ezbere bildiğim oyunları parodiye dönüştürerek...
Bugün bana en güzel şovları sunan sen...
Bu kadar güzellikle yoluma dikilebilirsin...
Ama ben artık aşkın güzel gizemini görmüyorum

Korkarım ki artık korktuğum ya da umduğum bir şey kalmadı
Zira kilitli ruhumdaki tüm düşlere rağmen
Bir daha asla sevmeye cesaret edemeyeceğim...

Toprağa eğilmiş halde, şarkının Pierre'e mi yoksa bana mı söyleniyor olduğunu düşündüm.

Saat 18.30'a doğru herkes Paris'e dönmek üzere arabalara bindi. O nefret ettiğim sesi, kapanan araç kapılarını bir kez daha duydum.

Mezarlığımın üç erkeği akşam yemeğini benimle yedi. Onlara doğaçlama bir salata, patates sotesi ve çılbır hazırladım. Ağız tadıyla yedik. Kediler, kopuk kopuk, sıradan ama mutlu sohbetlerimizi dinler gibi yanımıza geldiler. Nono akşam yemeği boyunca, "Violette'imizin evinde keyfimiz pek yerinde değil mi ama?" diye tekrarlayıp durdu, biz de koro halinde, "Hem de pek yerinde," diye cevap verdik. Elvis ise, "Dont liv mi nao," diye ekledi.

Saat 21.30'a doğru ayrıldılar. Haziran ayında günler daha uzun. Sessizliği, Léonine'in, tınısını yalnızca benim bildiğim, yüreğimin içindeki küçük sevgi melodisi dışında asla çıkaramayacağı sesleri dinlemek için bahçedeki banka oturdum.

Pazar sabahı üçümüz arabada geri dönerken, arka koltuktaki Nathan'ı düşündüm. Julien ve ben körkütük sarhoş olduğumuz için akşamdan kalmaydık. Aslında henüz kütükleşmemiş, yeşil bir dal, bir filiz, topraktan başını henüz çıkarmış bir küçük yaprak, çekip çıkarılması çok kolay iki, üç incecik kök... Kökünden sökülmesi gereken çocukça bir aşk başlangıcı. Kendi etrafında üç tur burkulması yetecekti.

Nathan'ın saçında jöle beyaz lekeler oluşturmuştu. Saçlarına kar yağmış gibiydi. Julien, Marsilya'ya vardıklarında, annesinin yanına dönmeden önce saçlarını birkaç kez yıka-

ması gerektiğini söyledi. Nathan, yardım etmemi istercesine bakışlarımı arayarak yüzünü buruşturdu.

Beni sokak kapısı tarafından, evimin önüne bıraktılar. Yola devam edeceklerdi ama Nathan hayvanları görmek istedi. Florence ve My Way gelip bacaklarına sürtündüler. Nathan onları uzun uzun okşadı.

"Kaç tane kedin var?"

"Şimdilik on bir tane."

İsimlerini saydım. Sanki Prévert'in bir şiirini okuyor gibiydim. Nathan kahkaha attı. Yem kaplarına yem doldurup kuşlara attık. Su kaplarına taze su doldurduk. Bu sırada Julien, annesini ziyaret etmek için Gabriel'in mezarına gitti. Geri geldiğinde, Nathan biraz daha kalmak için babasına yalvardı. Ben de biraz daha kalmaları için babasına yalvarmak istedim ama hiçbir şey söylemedim.

Bahçemde bir ikindi kahvaltısı yiyip gittiler. Onları yolcu ettim. Arabaya binmeden önce Julien beni dudaklarımdan öpmek istedi ama geri çekildim. Nathan'ın yanında beni öpmesini istemedim.

Nathan ön koltuğa oturmak istedi ama babası ona, "On yaşına gelince otursun," dedi. Nathan babasına biraz isyan ettikten sonra gelip yanağıma bir öpücük kondurdu.

"Hoşça kal Violette."

Otomobillerin kapılarının gürültüsü hiçbir gürültüye benzemiyor. İçimden korkunç şekilde ağlamak geldi. Ama gitmeleri umurumda değilmiş, yapacak bir dolu işim varmış gibi davrandım.

Bankın üzerine oturmuş halde tüm bunları düşündükten sonra eve girdim. Evin mezarlık tarafındaki ve sokak tarafındaki kapılarını kapattım. Éliane da peşimden odama dek geldi ve yatağın ayak ucuna uzandı. Akşamın hoş kokusu içeri girsin diye pencereleri açtım. Gül kremimi sürdüm, komodinin

çekmecesini açıp Irène'in günlüğünü çıkardım ve okumaya koyuldum.

Yazılanları okumaya başlamadan önce, onun torununu yalnızca birkaç yıl tanımış olduğunu düşündüm. Acaba nasıl bir babaanneydi? Nathan'ın doğumunu nasıl karşılamıştı? Hesapladığıma göre Gabriel'den bir yıl sonra ölmüştü.

Irène ve Gabriel'in aşkı bana, şu bir sözcüğü tahmin etmeniz gereken adam asmaca oyununu hatırlatıyordu. Sözcüğü henüz bulamamıştım.

Julien evime geldiğinde, annesi ve Gabriel'i de beraberinde getirmişti.

Buluşmalarımızın sonu nereye varacaktı?

76

Aile yıkılmaz, dönüşüme uğrar. Bir bölümü görünmez olur.

Eylül 1996

O sabah Philippe, Violette'e Geneviève Magnan'ın Brancion mezarlığına gömülmeyeceğine dair söz verdikten sonra, önce Mâcon'un yolunu tutmuş, son anda devam edip Lyon'a, sonra Bron'a gitmiş, öğleden sonra Pelletier Otomobil Tamirhanesi'nin önüne varmış, görülmeyecek kadar uzağa park etmişti. Tamirhane hatırasındaki gibiydi. Beyaz ve sarı duvarlar... Oraya ayak basmayalı on üç yıl olmuştu. Çok uzakta olmasına rağmen, o çok sevdiği, karışık motor yağlarının kokusunu alabilmişti.

Kaskının içinden görebildiği kadarıyla tek değişen otomobil markaları ve modelleriydi. Kaskını saatlerdir başından çıkarmamış, onları görebilmek için uzun süre beklemişti.

Saat 19.00'a doğru, Françoise ve Luc'ü Mercedesleri içinde görünce kalbi yerinden fırlayacakmışçasına çılgın gibi atmaya başladı. Direksiyonda Françoise vardı. Aracın arka farları gözden yitene dek Philippe, hayatının onların yanında geçirdiği en güzel anlarını hatırladı. Gerçekten sevildiğini ve üzerine titrenildiğini hissettiği anlar... Kimsenin ondan bir beklentisi

olmadığı anlar. Annesinden ve babasından uzakta olduğu anlar. Mercedes'in peşinden gitmedi. Tek istediği onları bir kez daha görmek, hayatta olduklarını, sadece yaşadıklarını bilmekti.

Ardından La Biche-aux-Chailles'ın, Geneviève Magnan ve Alain Fontanel'in yaşadıkları o lanet yerin yolunu tuttu. Gece yol almıştı. Geceleri motosiklete binmeyi, farının ışığında tozu ve kelebekleri görmeyi seviyordu.

Evin önünde durup aracını park etti. Giriş katındaki odalardan birinin ışığı yanıyordu. İçinde bulunduğu koşullara rağmen, Philippe kapıyı vurmakta tereddüt etmedi. Alain Fontanel yalnızdı ve oldukça sarhoştu. Göz çevresindeki Philippe'in iki hafta önceki yumruğunun neden olduğu morluk neredeyse geçmek üzereydi.

"Geneviève öteki tarafa gitti, bu akşam onu götüremeyeceksin."

Fontanel'in Philippe'i kapısının eşiğinde görünce söylediği ilk cümle bu olmuştu. Bu cümle karşısında Philippe'in bacaklarındaki dermanı kesilmiş, midesi bulanmıştı. Nasıl o kadar alçalabilmişti? Karşısında duran adam bir insan müsveddesiydi ama kendi de bir o kadar öyleydi. Magnan ile ilişkiye giren, onu bir akşam, zerre vicdan azabı duymadan bir ahbabına "ödünç" veren kendiydi.

Tüm bunları düşününce Philippe'in başı döndü. Kapının pervazına dayandı. O akşam, ona dik dik bakan o adamın karşısında, Philippe, Magnan'ın kendini ayakları altında çiğneyen o iki pislik yüzünden nasıl büyük bir acı çekmiş olabileceğini anladı. O iki pislikten biri kendisi diğeri Fontanel'di. Onun acısı bir buz fırtınası gibi içinden geçti. Sanki Geneviève Magnan'ın ruhu gelip yüreğine hançer saplamıştı. Üzerine koyu bir gece çökmüştü.

Onun fenalaştığını gören Fontanel pis pis gülümsedi ve kapıyı kapamadan sırtını döndü. Philippe onu karanlık koridorda takip etti. İçeride, o hiç havalandırılmayan, temiz havanın hiç

girmediği, zemini paspas yüzü görmemiş evlerin toz ve yağ kokusuyla karışık havası vardı. Philippe, evi kışın soğuğuna rağmen havalandıran Violette'i düşündü. Fontanel'in peşinden giderken, Violette'i kollarına alıp sarmak için şiddetli bir arzu duymuştu. Ama muhtemelen mezarlıktaki ihtiyar bunu çoktan yapmıştı...

İki adam yemek salonundaki masaya oturdu. Yiyecek hiçbir şeyi olmayan bir yemek odası, bir muşamba üzerinde düzinelerce boş bira kutusu... İki veya üç boş votka ve sert içki şişesi... Sanki şeytan, onlara arkadaşlık etmek için kendini bu lanetli duvarların arasına davet etmiş gibi sessizce içmeye başlamışlardı.

Çok geçmeden Fontanel, Philippe'in gözlerini alamadığı iki genç erkek çocuğunun fotoğrafına bakarken konuşmaya başladı. Hangi tarihten kaldığı belli olmayan, pis bir mobilyanın üzerindeki bir çerçevenin içinde gülümseyen iki surat... Hani şu, okulda çekilen sınıf fotoğrafından sonra, ebeveynler için hatıra olsun diye çekilen bireysel portrelerden...

"Çocuklar Geneviève'in ablasında. Onun yanında benimle olduklarından daha iyiler. Hiçbir zaman iyi bir baba olamadım. Ya sen?"

"..."

"O çocukların, senin kızının ölümünde Geneviève'in hiçbir suçu yok. Yani kasten yaptığı bir şey yok. Ben ise, o beni uyandırmaya geldiğinde, olaydan son anda haberdar oldum. Uyukluyordum, kâbus görüyorum sandım. Beni çılgın gibi sarstı, aklını oynatmış gibiydi. Hem zırlıyor hem de bağırıyordu. Ne gevelediğini anlamıyordum. Bana senden, kızının orada olduğundan, Malgrange'daki işinden, kahpe felekten bahsetti. Annesinden bahsetti. Sanırım içmişti. Beni kolumdan çekiştirdi. 'Gel! Çabuk gel! Korkunç bir şey oldu! Korkunç...' Geneviève bana daha önce hiç öyle şeyler söylememişti. Aşağı kattaki odaya indiğimde artık yapılacak bir şey yoktu."

Fontanel, birasını bir dikişte bitirdi. Ardından bir kadeh votka içti. Güçlüce burnunu sildikten sonra, bir yandan masanın muşamba örtüsündeki bir yırtığı tırnağıyla kazıyarak ağzındaki baklayı çıkardı.

"Şu Croquevieille denilen müdire, elektrik, sıhhi tesisat, boya, yeşil alanların bakımı vs. için tonlarca para ödüyordu. Yeşil alan dediğim, çim ve çakıl. Geneviève ise yaz aylarında mutfak alışverişini yapıyor, yemekleri hazırlıyordu. Müdire, çocuklar olduğunda da orada olalım, şatoda kalalım diye sözleşmemizi uzatmıştı. Hem etrafa göz kulak olacak hem de ortalıkta boy gösterecektik. O akşam aslında Geneviève izinliydi. Ama çocuklar yatağa gittiğinde, Lucie Lindon ondan zemin kattaki odaları gözlemek için iki saatliğine yerine bakmasını istemiş. Lindon, esrar içmek üzere Letellier'nin odasına çıkmış. Geneviève olmaz diyememiş. Lindon da ona hep işlerinde yardım ediyordu. Ne var ki Geneviève şatoda kalmamış. Çıkıp gitmiş. Bizim çocukları görmek üzere, çocukları bırakıp ablasının evine gitmiş. Zira ufaklık hastaydı ve başkaları yazın plaja giderken çocuklarını ablasına bırakmak Geneviève'i çıldırtıyordu. Bana sürekli yakınıp durur, 'Senden bir bok olmaz. Bizi bir plaja bile götüremiyorsun,' derdi."

Fontanel, "Sıçtığımın hayatı," diye söylenerek tuvalete gitmek için ayağa kalktı. Döndüğünde, sanki o yokken yerine başkası oturmuş gibi, farklı bir sandalyeye oturdu.

"Geneviève topu topu bir saatliğine ayrılmış. Geri geldiğinde 1 numaralı odanın kapısını itince, başı dönmeye başlamış ve düşmüş... Zaten öğleden sonra da baygınlık geçirir gibi olmuştu. Hasta olduğunu, çocuklardaki bir virüsü kaptığını sanmış... Zar zor ayağa kalkmış... Derin bir nefes almak için pencereyi açmış. Hayatını kurtaran da bu hareketi olmuş. Beş dakika gibi bir süre sonra, bir şeylerin ters gittiğini anlamış. Çocuklar aşırı derin uyuyorlarmış. Geneviève durumu hemen anlamamış. Karbonmonoksit kokusuz bir gazdır. Şatonun her odasında, fi

tarihinden kalma bağımsız gazlı su ısıtma cihazları vardı. O hurda yığınlarına dokunmamız kesinlikle yasaktı. Ne var ki birisi cihaza dokunmuş... O boktan şeyler bir dolabın içinde bulunduğundan, Geneviève dolabın kapağının açık olduğunu görünce durumu derhal anlamış."

Alain Fontanel, konuşmasına ara vermeksizin, masanın üzerinde sürüklenen bir çakmak yardımıyla bir bira daha açtı.

"Şatodaki sistemlerin boktan olduğunu hepimiz biliyorduk... Gerçek birer saatli bomba gibiydi. Benim yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Çok geçti. Çocuklar karbonmonoksitten zehirlenmişlerdi. Dördü de..."

Fontanel sustu. Sesi ilk defa duygularını ele verircesine titredi. Gözlerini kapadı ve bir sigara yaktı.

"Girer girmez cihazı kapattım. Hatta ateşlemek için kullanılan kibriti bile buldum. Geneviève yalan söylemesini hiç beceremezdi. Sen onu becerdiğin zamanlarda durumdan haberim vardı. Gözlerine bakınca anlıyordum. Aptal âşık halleri vardı. Aklı uçup gitmişti. Parfüm kokuyor, yüzüne birtakım şeyler sürüp duruyor, ayaklarını haşat eden topuklu ayakkabılar giyiyordu... O akşam, onun gözlerine baktığımda, onun yapmadığını, hiçbir suçu olmadığını anladım. Nasıl dehşet içinde olduğunu gördüm. Korkudan ödü kopmuştu. Zaten o köhne sistemi çalıştırabilmek için nasıl yapılacağını bilmek gerek. Geneviève isteseydi de yapamazdı... Eski su ısıtma cihazlarına dokunulması kesinlikle yasaktı. Tüm personel sıkı sıkı tembihlenmişti. Hepimize yeterince söylenmişti. Bu durum kuruluşun yönetmeliğinde yazmıyordu, aksi halde müdire doğrudan hapse atılırdı. Ama hepimiz biliyorduk... Aslında o köhne sistemleri söktürmeleri lazımdı. Croquevieille ebeveynlerden para almasını gayet iyi biliyordu ama iş yeni bir sistem kurulumu için ödeme yapmaya gelince ortalıkta kimse kalmıyordu. Yeni ısıtma sistemi yalnızca ortak duşların olduğu yerdeydi."

Kapı çalındı. Fontanel kapıyı açmadı, yalnızca, "Lanet olası komşular," diye haykırmakla yetindi ve su bardağına içki doldurdu. Fontanel bütün bunları anlatırken Philippe yerinden kıpırdamamıştı. Yarasını dağlamak, üzüntüsünü bastırmak için, votkasından düzenli aralıklarla büyük yudumlar alıyordu.

"Geneviève paniğe kapıldı. Hapse girmek istemediğini, birilerinin çocuklarını görmek için işinin başından ayrıldığını öğrenmesi durumunda kabağın başına patlayacağını söylüyordu. Yardım etmem için yalvardı. Önce olmaz dedim. 'Nasıl yardım edeyim? Doğruyu söyleriz, bir kaza olduğunu söyleriz. Kim yaptıysa bulunur,' dedim. Aklını oynatacak gibiydi, gözleri dönmüştü. Bana küfretti, tehditler savurdu. Polislere eğitmen kızları dikizlediğimi anlatacağını, çamaşırhaneden külot çaldığımı gördüğünü, delilleri olduğunu söyledi. Sesini kesmesi için ağzına bir tane tokat patlattım. Sonra, askerdeyken, bir gece iyi kapatılmamış gaz ocağının üzerinde tencere bırakıldığı için kışlanın bir bölümünün yandığını hatırladım... Fikir aklıma böyle geldi... Yangın, izleri silerdi. Her şey yanarsa, hapse giden de olmazdı... Hele de küçük kızlar, ateşin üzerinde bir tencere unutmak gibi bir yaramazlık yapmışsa..."

O aşamada Philippe, Fontanel'den susmasını isteyecek oldu ama en ufak bir sözcük telaffuz edecek durumda değildi. Ayağa kalkmak, orayı alelacele terk etmek, kaçmak, kulaklarını tıkamak istedi. Ama donup kalmış, âdeta felç olmuştu. Sanki iki el omzundan bastırıyormuşçasına sandalyesine çivilenmişti.

"Mutfağı ben ateşe verdim. Geneviève de süt bardaklarını odaya koydu. Odalarının kapısını da aralık bıraktı. Ben de koridorun diğer ucunda onu bekledim. Geneviève odamıza çıktı... O akşamdan sonra da zırlaması hiç kesilmedi. Korkuyordu da. Senin veya karının eninde sonunda gelip kendisini geberteceğini söylüyordu."

Philippe'i sanki elektriğe kapılmış gibi bir titreme almıştı.

"Alevlerin odaya girdiğini görünce, kata koşup Letellier'nin odasının kapısına sıkı tekmeler attım. Biz Geneviève'le birlikte odamıza saklandık. Lindon uyandı, giriş katına indi. Yangını görünce çığlığı bastı. Yatağımdan yeni kalkıyormuşum, olan biteni anlayamıyormuşum gibi yaptım. Letellier odaya girmek istedi ama çok geçti... Alevler boyu geçiyordu. Herkesi dışarı çıkardık. İtfaiye gelene dek her şey yok olup gitti. Cehennem gibiydi, hatta daha da berbattı. Lindon, Geneviève'e o gece nerede olduğunu, ufaklıkların kimse fark etmeden mutfağa nasıl ve neden gitmiş olduklarını sorma cesaretini hiçbir zaman gösteremedi, zira neticede kendi hatasıydı. Su ısıtma sistemini kimin, neden ve ne ara çalıştırdığını öğrenemedik... Diğer odalardakileri de kontrol ettim tabii. Onlara dokunan olmamıştı... Kimseye bir şey söylemedim."

Philippe bilincini kaybetmişti. Gözlerini açtı. Başı ağırlaşmış, ağzının içi kurumuştu. Midesi alev alev yanıyordu.

Alain Fontanel aynı yerinde oturmaya devam ediyordu. Bir eliyle bardağını kavramış, kan çanağına dönmüş gözleri boşluğa dalmıştı. Hâlâ parmakları arasında tuttuğu sigarasını içmemiş, küller muşamba örtünün üzerine düşmüştü.

"Bana hiç öyle bakma. Geneviève'in bir şey yapmadığından adım gibi eminim. Hiç bakma bana. Pis herifin teki olabilirim, insanlar benimle karşılaşmamak için kaldırım değiştirir ama hayatımda bir çocuğun saçının teline dokunmuşluğum yoktur."

*

Geneviève Magnan, 3 Eylül 1996 tarihinde, kaderin bir oyunuyla Léonine'in onuncu yaş gününü kutlayacağı gün toprağa verildi.

O, evine üç yüz metre mesafedeki La Biche-aux-Chailles mezarlığında küçük aile kabrine gömülürken, Philippe trene binip çoktan doğunun yolunu tutmuştu.

1996-1997 kışı boyunca malum adrese gitmedi. Motosikletiyse garajda bekledi. Ocak ayında annesi ve babası bir defa gelip onu Léonine'in kabrini ziyaret etmek üzere Brancion mezarlığına götürmek istediler. Tıpkı huysuz bir çocuk gibi, annesinin onaylamamasına rağmen tatillerde Luc ve Françoise'ın yanına gittiğindeki gibi inat ederek arabalarına binmeyi reddetti.

Altı ayını Nintendo'sunun karşısında, prensesi kurtarması gerektiği video oyunlarıyla beyni bulanarak geçirdi. Oyundaki prensesi yüzlerce defa kurtarmış, ancak kendi prensesini, gerçek hayattaki prensesi kurtarmak için bir şey yapamamıştı.

Bir sabah, sıcak kızarmış ekmekli kahvaltı ritüeli sırasında, Violette, Brancion-en-Chalon mezarlığındaki mezarlık bekçiliği pozisyonunun boşaldığını, o işi almayı hayatta her şeyden çok istediğini söyledi. Mutlu bir tablo çiziyor, işi beş yıldızlı bir otelde tatil gibi anlatıyordu.

Philippe, Violette'e sanki karısı aklını kaçırmış gibi baktı. Ama duyduğu tekliften değil, karısının ona birlikte yaşamaya devam etmeyi teklif ediyor olmasından dolayı... İlk önce ihtiyar mezarlık bekçisine yakın olmak için istediğini düşünüp gayriihtiyari olmaz dedi. Ama bu mantıksızdı. Öyle olsaydı Violette, Philippe'i terk eder, ihtiyarın yanına yerleşirdi. Karısının onunla yaşamaya devam etmek istediğini, onu geleceğe dair projelerine dâhil ettiğini anladı.

Mezarlık bekçisi olma fikrinden nefret etmişti. Ama Malgrande'da yapacak işleri kalmamıştı. Her işle Violette ilgilenecekti. Zaten kendisi başka ne yapabilirdi ki? Evvelki gün İş Bulma Kurumu'na gitmişti, özgeçmişini güncellemesi istenmişti. Neyini güncelleyecekti ki? Ufak tefek motosiklet tamir işleri ve kolay kadınları baştan çıkarmak dışında yapmayı bildiği hiçbir şey yoktu. Bir garajda veya bir bayide çalışması için mekanik eğitimi alması teklif edilmişti, prezantabldı, satış konusunda da eğitim alabilirdi. Otomobilleri ve otomobil bakım sözleş-

melerini tanıtan bir satış elemanı olma fikrinden tiksiniyordu. Hayatında hiç duymadığı çalar saatin sesiyle uyanmak, çalışma saatlerine uymak, takım elbise ve kravatla dolaşmak, haftada otuz beş saat çalışmak... Asla kabul edilemeyecek bir kâbustu. Ölmeyi tercih ederdi. On sekiz yaşında Luc ve Françoise'ın tamirhanesinde çalışmayı istemesi dışında, hayatta hiçbir zaman çalışma arzusu duymamıştı.

O ölü bekçiliği işini kabul ettiğinde, elini bile sürmediği maaş her ay hesabına yatmaya devam edecekti. Evin alışverişini Violette kendi maaşından yapacaktı. O, karısını yatakta sıcak tutacak, temiz çarşaflarda uyuyup sıcak kızarmış ekmek dilimlerini yemeye devam edecekti. Alışkanlıklarını taşıması, sevdiği yoğurdunun farklı bir yerden alınması yeterdi. Ergen gibi yaşamaya devam edecekti. Violette evlerinin camlarına perdeler takacaktı, kendisinin cenaze törenlerine katılması da gerekmiyordu. Bir mezar kazıcısı veya mezar arayan bir ziyaretçi tarafından rahatsız edilmemek için Nintendo'su ile birlikte bir odaya kapanır, prensesleri birbirleri ardına kurtarmaya devam ederdi.

Ayrıca bu, 1993 yılında 13 Temmuz'u 14 Temmuz'a bağlayan gece, Notre-Dame-des-Prés Şatosu'ndaki ısıtıcıyı çalıştıran orospu çocuğunun kim olduğunu öğrenmesi için de bir fırsat olabilirdi. Etrafta soruşturma yapmak, birkaç kişinin dişlerini dökmek, sessizliği bozmak için olay yerine yakın olacaktı. Bütün bunları gizlice yapacaktı, böylece hiç kimse Léonine'in kaza sonucu ölümünün ardından ödenen tazminatı geri almayacak veya aldığı sigorta parasını talep etmeyecekti.

Annesinden öğrendiği o her şeyi bir kenara saklama huyundan nefret ediyordu ama yine de kendine engel olamıyordu. Bu, genetik bir hastalıktı. Ölümcül bir virüs, bir bakteriydi. Bu cimrilik, onda bir doğum kusuru gibiydi. Karşı koyamayacağı lanetli bir mirastı. Kenara attığı paralarla nereye gidecekti? Ne yapacaktı? Hiçbir fikri yoktu.

1997 yılında taşındılar. Taş çatlasa yirmi metreküp hacimli bir kamyonetle yola çıktılar. Fazla eşyaları yoktu.

İhtiyar mezarlıkta değildi. Masanın üzerine bir not bırakmıştı. Philippe, Violette'in evin her köşesini ezbere bildiğini fark ettiğini belli etmedi. Violette, eve girer girmez, bahçeye çıkıp kaybolmuş, sonra Philippe'e seslenmişti.

"Gel, çabuk gel!"

Philippe karısının sesindeki o neşeyi yıllardır duymamıştı. Violette'i sebze bahçesinin diğer ucunda yere çömelmiş, yanakları genç kız yanağı gibi kıpkırmızı, kocaman domatesler toplarken buldu. Karısının domateslerden birinden ısırık aldığı sırada, Léonine'in doğduğu gün, doğum kliniğinde gözlerinin içinde gördüğü ışığı yeniden gördü. Violette, "Gel de tadına bak," dedi. Philippe önce irkildi. Sonra sebze bahçesinin yağmur sularının mezarlıktan üzerine akamayacağı kadar yüksekte olduğunu fark etti. Yine de zoraki gülümseyerek karısının ona uzattığı domatesi ısırdı. Violette domatesin parmaklarına akan suyunu yalıyordu. O an Violette'i sevmekten hiçbir zaman vazgeçmemiş olduğunu ama iş işten geçtiğini, geriye dönülemeyeceğini anladı. Motosikletini kamyonetten indirdi ve Violette'e, "Ben tur atmaya çıkıyorum," dedi.

77

Arkandan ağlamak seni hiç tanımamış olmaktan iyidir.

"22 Ekim 1996

Pek sevgili Violette'çiğim,

Kocanın gelmeni yasaklamasından beri iki ay oldu. Seni özledim. Ne zaman geleceksin?

Bu sabah Barbara'nın şarkılarını dinledim. Sesi güz mevsimiyle, nemli toprak kokusuyla, köklerin filizlendiği değil de yeniden doğmak için usulca uyudukları, kışı geçirmek için güç topladıkları toprağın kokusuyla nasıl da uyumlu... Güz mevsimi, geri dönecek olan yaşam için bir ninnidir. Rengi değişen tüm bu yapraklar, tıpkı Barbara'nın sesindeki tınılar gibi, bir haute-couture *defilesini andırıyor. Barbara'yı tuhaf buluyorum. İnsan onu dinlediğinde, onun gözünde hiçbir şeyin ciddiyetine rağmen gerçek anlamda ciddi olmadığını anlıyorum. Sanırım ona çılgınca âşık olabilirdim, hele de bir erkek olsaydı... Ne yaparsın, denizci eşlerinin sahip olduğu erdem bende yok.*

Bu mevsim sonu yumuşak geçtiğinden ve henüz don yapmadığından, kısa süre önce son domatesleri, biberleri ve kabakları ektim. Azizler Yortusu yaklaşıyor. Azizler Yortusu görünmez bir perde gibidir. O geçtikten sonra artık yaz sebzesi kalmaz. Salatalarım hâlâ pek güzeller. Bir aya artık yalnızca hindibalar kalacak. Lahanalar topraktan başlarını gösterdi. İlk donları beklerken, gübreyle kapladığım bazı parselleri çapaladım bile. Hani geçtiğimiz ağustos ayında seninle birlikte patates ve soğan topladığımız yer var ya, işte orası. Çiftçi arkadaşım bana beş yüz kilo hayvan pisliği getirdi. Kulübenin yanındaki muşambanın altına koydum. Üzerlerini kapıyorum, zira yağmur yağınca gübrenin en faydalı kısmı akıp gidiyor, geriye saman kalıyor. Çok olmasa da biraz kokuyor (o boktan kimyasal gübrelerden her zaman daha iyidir). Kapı komşularıma rahatsızlık vereceğimi sanmıyorum. Bu arada, Édouard Chazel'i (1910-1996) üç gün önce gömdük, uykusunda ölmüş. Bazen kendi kendime, insan geceleri rüyasında uğruna ölmeyi göze alabileceği ne görebilir ki acaba diye sormadan edemiyorum.

Geneviève Magnan'ın acı sonunu öğrendim. Bana sorarsan, unutmak gerek Violette. Bence yoluna devam etmeli, kim, nasıl, neden diye öğrenmeye çalışmayı artık bırakmalısın. Geçmiş, şu toprağa serdiğim bok kadar verimli değildir, daha ziyade sönmemiş kirece, kökleri yakan o zehre benzer. Evet Violette, geçmiş şimdinin zehridir. Geçmişi sürekli olarak bugüne taşımak, her gün bir parça ölmektir.

Geçtiğimiz ay yaşlı gülleri budamaya başladım. Hava mantarlar için biraz fazla sıcak. Genellikle, yaz sonunda, bol yağmurlu iki veya üç gök gürültülü fırtına olmuşsa, en geç yedi gün sonra yumurta mantarlarını

toplayabilirsin. Dün, ormanda, onları normal zamanda kürekler dolusu topladığım gizli köşeme gittim ama bir Parisli gibi neredeyse elim boş döndüm. Sepetin dibindeki üç mantar benimle alay ediyordu. Yine de omletime katıp yedim onları... Hak etmişlerdi! Geçen hafta Belediye Başkanı'yla görüştüm, senden bahsettim, seni ona şiddetle tavsiye ettim. Seninle görüşmek istiyor. Benim yerime işe başlamana karşı değil. Ona tek başına olmayacağını, bir de kocanın olduğunu söyledim. Önce fazladan bir maaş ödemesi gerekeceği için biraz burun kıvırdı. Ama dört mezar kazıcısı yerine artık üç mezar kazıcısı olduğundan, size çift olarak maaş ödenmesi öngörülen bütçeyi aşmıyor. Velhasıl, yerinde olsaydım çok fazla oyalanmazdım. İş için yalvaran birileri çıkabilir. Devlete memur olarak kapak atmaya çalışan bir yeğen, bir kuzen, bir komşu daima bulunur... Tamam kabul, insanlar mezarlık bekçisi olmak için kapı önünde sıra beklemiyor ama yine de tedbiri elden bırakmayalım! Kedilerimi ve bahçemi senden başkasına bırakmam söz konusu bile olamaz!

Gel de sana Belediye Başkanı'yla bir görüşme ayarlayayım. Genellikle seçimle gelen tiplere pek güven olmaz ama bu adam aşağı yukarı iyi biri. Sana söz verirse, işe alım vaadi imzalamana gerek yok. Yani ne yapıp edip en kısa sürede buraya gelmek için bir yalan bulmalısın. Sana yalan söylemenin erdeminden hiç bahsetmiş miydim? Unuttuysam mendiline düğüm at, gelince hatırlatırsın.

Seni derin bir şefkatle öpüyorum, sevgili Violette'çiğim.

Sasha."

"Philippe, benim Marsilya'ya gitmem gerekiyor!"

"Ağustos ayında değiliz ki."

"Falezdeki küçük eve değil, Célia'nın evine gideceğim. Birkaç günlüğüne bana ihtiyacı varmış. Bir aksilik olmazsa, yolculuğu da saymazsan en fazla üç veya dört gün için..."

"Neden peki?"

"Célia hastaneye yatacak. Emmy'yle ilgilenecek kimse yokmuş."

"Ne zaman?"

"Hemen, acilen."

"Hemen mi?"

"Evet, hemen. Acil diyorum!"

"Neyi varmış?"

"Apandisitmiş."

"O yaşta?"

"Apandisitin yaşı yoktur."

"Stéphanie beni Nancy'ye kadar götürecek, oradan trene bineceğim. Ben varana kadar Emmy bir komşuda kalacak... Célia bana yalvardı. Benden başka kimsesi yokmuş, mutlaka ve derhal gitmem gerek. Bütün tren saatlerini telefonun yanına bıraktığım bir kâğıda yazdım. Alışverişi de yaptım. Yemeğini mikrodalgada ısıtman yeter. Derin dondurucuda da sevdiğin türden iki pizza var. Dolabın içini hazırladığım salatalarla ve yoğurtlarla doldurdum. Öğleleri Stéphanie gelip taze ekmek bırakacak. Çatal bıçak takımlarının olduğu çekmecenin altındaki çekmecede bisküviler var. Ben gidiyorum, birkaç gün sonra görüşmek üzere. Célia'nın evine varınca telefon ederim."

*

Yaklaşık yirmi beş dakika süren yol boyunca pek az konuştum ve Stéphanie'ye de yalan söyledim. Ona da Philippe Toussaint'e söylediklerimi, Célia'nın apandisitinin tuttuğunu, bir an evvel

gidip torunu Emmy'ye bakmam gerektiğini söyledim. Stéphanie yalan söyleyemiyordu. Ona gerçeği söylersem istemeden ağzından kaçırabilir, Philippe Toussaint'le karşılaştığında kızarıp bozararak kekeleyebilirdi.

Stéphanie beni Nancy'ye götürmek için bir saatliğine kasanın başında durması için birini ayarladı. Arabada pek fazla konuşmadık. Sanırım bana yeni çıkan bir organik peksimet markasından bahsetti. Birkaç aydır, organik gıda ürünleri Casino'nun reyonlarında boy göstermeye başlamıştı ve Stéphanie bu ürünlerden kutsal nimet gibi bahsediyordu. Onu dinlemiyor, Sasha'nın mektubunda yazdıklarını zihnimden tekrarlıyor, kendimi onun bahçesinde, evinde, mutfağında hayal ediyordum. Sabırsızlanıyordum. Panda'nın dikiz aynasına asılı beyaz kaplana bakarken, Philippe Toussaint'i taşınmaya ve mezarlık bekçiliği işini kabul etmeye razı edebilmek için doğru sözcükleri, doğru gerekçeleri aramaya başlamıştım.

Lyon'a, ardından Mâcon'a giden başka bir trene, ardından yolu şatonun önünden geçen otobüse bindim. Şatonun yanından geçerken gözlerimi kapattım.

Akşamın ilk saatlerine doğru, müstakbel evimin kapısını iterek açtım. Hava neredeyse kararmıştı, çok soğuktu. Dudaklarım çatlamıştı. Evin içi sıcaktı. Sasha mumlar yakmıştı, içeride yine o hoş koku, üzerine Rêve d'Ossian dökülmüş mendillerin kokusu vardı. Beni görünce, "Yalan söylemenin erdemine şükürler olsun!" dedi.

Sebze soyuyordu. Hafif titreyen elleriyle, soyma bıçağını değerli bir taşı kavrar gibi kavramıştı.

Son derece lezzetli sebzeler yedik. Bahçeden, mantarlardan, kitaplardan, müzikten bahsettik. Eve biz taşınınca nereye gideceğini sordum. Bana her şeyi ayarladığını söyledi. Seyahate çıkacak, gözünün kestiği yere yerleşecekti. Emekli maaşı da kendisi gibi pek zayıf olacaktı ama yine de karnını doyurmaya yeterdi. Ya yürüyecek ya otostop yapacak ya da ikinci

sınıfta seyahat edecekti. Sırf gezintilere çıkmak için yaşamak istiyordu. Kendine bilinmezliği hediye ediyordu. Dostlarını ziyaret etmek de planları arasındaydı. Az ama öz dostu vardı. Onların bahçeleriyle ilgilenecek, bahçeleri yoksa onlar için bahçe yaratacaktı.

Hindistan, Sasha'nın odak noktasıydı. En yakın dostu Sany, Sasha'nın çocukken tanıştığı bir Hint'ti. Bir büyükelçinin oğlu olan Sany, 1970'lerden beri Kerala'da yaşıyordu. Sasha, onu birçok kez ziyaret etmişti. Bir zamanlar eşi Verena'yla birlikte gitmişlerdi. Sany, Émile ve Ninon'un vaftiz babasıydı. Sasha, hayatını orada tamamlamak isterdi. Ama Sasha asla "hayatımı tamamlamak" demez, "ölümüme dek devam etmek," derdi.

Tatlı olarak önceki gün tekli yoğurt kaplarında yaptığı sütlacı çıkardı. Kaşığımla kâsenin dibinde kalan karameli almaya çalışmamı izlerken, sesi değişti.

"Ailemi kaybedince, üzerimdeki büyük bir ağırlığı da kaybettim. Ölümümden sonra onları yüzüstü bırakacağıma dair duyduğum endişenin, üşüdüklerinde, acıktıklarında, canları acıdığında onları kollarıma alamayacak, koruyamayacak, destekleyemeyecek olma dehşetinin ağırlığı... Öldüğümde arkamdan kimse ağlayamayacak. Kimse arkamdan acı çekmeyecek. Ben hafiflemiş bir halde, onların yaşamlarının ağırlığı olmadan gideceğim. Ölmekten yalnızca bencil insanlar korkar. Diğerlerinin ise arkalarında bırakacakları için içleri titrer..."

"Ama ben sizin ardınızdan ağlarım Sasha."

"Karım veya çocuklarım gibi değil, bir dostu kaybetmiş gibi ağlayacaksın. Léonine'e ağladığın gibi bir daha kimse için ağlamayacaksın. Bunu gayet iyi biliyorsun."

Çay demlemek için su kaynattı. Orada olmamdan dolayı mutlu olduğunu, emekliliği sırasında ziyaret edeceği dostları arasında olduğumu söyledi. "Kocan olmadığı zamanlarda," diye eklemeyi de ihmal etmedi.

Müzik koydu; Chopin'in sonatları... Bana ölülerden ve dirilerden bahsetti. Mezarlığın müdavimlerinden, dullardan. En zoru çocukların defin törenleriydi. Ama kimse istemediği bir işi yapmaya zorlanmıyordu. Cenaze işleri dairesi ile mezarlık personeli arasında sıkı bir dayanışma vardı. Gerektiğinde birbirlerinin yerini alabiliyorlardı. Biri kendini acıya dayanamayacak gibi hissettiğinde, mezar kazıcısı bir taşıyıcının yerini, taşıyıcı bir mermer işçisinin yerini, mermer işçisi cenaze işleri görevlisinin yerini alabilirdi. Yerine başkası geçemeyen tek kişi rahipti.

Bana her şeyi görüp her şeyi duyacağımı söyledi. Şiddeti, hınzı, rahatlamayı, sefaleti, kırgınlığı, pişmanlığı, yürek acısını, sevinci, vicdan azabını... O birkaç hektarlık arazide, her inançtan, türlü türlü insanla karşılaşacaktım.

Günlük olarak dikkat edilmesi gereken iki şey vardı. Birincisi, kapıları kilitleyip de ziyaretçileri mezarlıkta hapsetmemek. Zira yakın zamanda defnedilen birinin yakınları zaman kavramını unutabiliyordu. İkincisi ise hırsızlığa karşı uyanık olmaktı. İnsanların mezarlığa taze çiçek veya mezarlık plaketi çalmak için uğramaları hiç de seyrek görülen bir durum değildi. ("Anneanneme", "Amcama", "Dostuma" plaketleri her aileye uyuyordu.)

Gençlerden ziyade yaşlılarla karşılaşacaktım. Gençler eğitimleri veya işleri nedeniyle uzakta oluyorlardı. Gençler mezarlıklara pek sık gelmiyordu. Gelirlerse bu kötüye işaretti, bir arkadaşlarını ziyaret içindi...

Ertesi gün yılın en büyük günü olan 1 Kasım'dı. Mezarlığa gelmeye alışık olmayanları bilgilendirmem gerekecekti. Sasha bana evin dışındaki depo-büro karışımı bir yerde, mezarlığa ait çeşitli planların, son altı ayda vefat eden kişilerin adlarının yazılı olduğu karton fişlerin yerlerini gösterdi. Daha önce vefat edenlerin belediye tarafından arşivlendiklerini açıkladı.

Léonine'in gencecik yaşına rağmen çoktan arşivlenmiş olduğunu düşündüm. Fişler üzerinde, her mezar için isim ve vefat tarihi bilgisi vardı.

Topraktan çıkarma nadir bir durumdu. Civardaki mezarlara hasar verilmemesine dikkat etmeliydim. Üç mezar kazıcısından biri hayli sakar bir adamdı.

Ziyaretçilerden bazılarının mezarlığa araçlarıyla girmelerine izin veriliyordu. Onları tanımakta gecikmeyecektim. Tanıyabilmem için otomobillerinin motor sesini duymam yeterliydi. Çoğu, Citroën'inin debriyajını bağırtan ihtiyarlardı.

Geri kalan şeyleri zamanla öğrenecektim. Hiçbir gün diğerine benzemiyordu. *Tanrı'nın Eseri* kitabını yüzüncü defa okumayı tamamladıktan sonra, günün birinde, ölüler ve diriler hakkında bir roman veya anılarımı kaleme alabilirdim.

Sasha bir okul defterine listeler hazırlamıştı. İlk sayfasına mezarlıkta yaşayan kedilerin adlarını, huylarını, alışkanlıklarını, neler yediklerini yazmıştı. İğ ağaçlarının sarmaladığı kare alanın sol dip köşesine, mezar kazıcılarının yardımıyla bir baraka kurmuş, kazaklar ve battaniyelerle, kışları sıcak ve kuru geçirmeleri için bir kedi evi hazırlamıştı. O on metrekarelik alanın nicedir ziyaretçisi yoktu. Tournus Veteriner Kliniği'nin telefon numarasını da not etmişti. Veteriner baba-oğul, kedilerin aşılama ve kısırlaştırılma işleri için mezarlığa kadar geliyor, ayrıca yüzde elli indirim yapıyorlardı. Köpeklerin sahiplerinin mezarlarının üzerinde uyudukları oluyordu. Onlarla da ilgilenmeliydim.

Bir başka sayfaya ise mezar kazıcılarının adlarını, lakaplarını, alışkanlıklarını, sorumlu oldukları işleri, Lucchini kardeşlerin adlarını, adreslerini ve işlerini, son olarak da belediyede ölüm belgelerinden sorumlu memurun adını yazmıştı. Hepsinin altına ise, "Burada insanlar iki yüz yıldır toprağa veriliyor, daha da bitmedi..." diye eklemişti.

Defterin geri kalan ve bahçeye, sebzelere, çiçeklere, meyve ağaçlarına, mevsimlere ve ekimlere ayrılan sayfalarını tam iki günde doldurmuştu.

Azizler Yortusu'nun ertesi günü bahçenin toprağının üzerini ince bir buz tabakası kapladı. Mezarlığın kapılarının açılmasından önce, Sasha'ya gece son yaz sebzelerini toplamasında yardım ettim. Ellerimizde birer el feneri, mantolarımıza sarınmış, mezarlığın buz tutmuş yollarında ilerlerken, Sasha bana Geneviève Magnan'ın intihar ettiğini öğrendiğimde neler hissettiğimi sordu.

"Ben hep mutfakta çıkan yangının çocuklardan değil, birilerinin sigarasını tam söndürmemesinden veya ona benzer bir durumdan kaynaklandığını düşündüm. Öyle sanıyorum ki Geneviève Magnan gerçeği biliyordu ve buna tahammül edemedi."

"Öğrenmek istiyor musun?"

"Léonine'in ölümünden sonra beni ayakta tutan tek şey gerçeği öğrenebilmekti. Bugün artık kızım için de benim için de önemli olan çiçek yetiştirmek."

Günün ilk ziyaretçilerinin araçlarını demir kapının önüne park ettiklerini duyduk. Sasha kapıları açmaya gitti. Ben de ona eşlik ettim. Sasha bana, "Göreceksin, mezarlığın açılış kapanış saatleriyle avunacaksın. Aslında, başkalarının acılarıyla avunacaksın. Sabah gelen ziyaretçileri bekletmeye yüreğin el vermeyecek. Akşamları için de aynı durum geçerli. Bazen onlara gitmeleri gerektiğini söyleyemeyeceksin."

Günü kollarında kasımpatılarla mezarlığın yollarında dolaşan ziyaretçileri gözlemleyerek geçirdim. Kedileri ziyaret ettim, bacaklarıma süründüler, ben de onların tüylerini okşadım. Bana iyi geldiler. Önceki gün, Sasha bana bazı ziyaretçilerin ölülerinin hayvanlar aracılığıyla kendileriyle iletişime geçtiğini hayal ettiklerini açıklamıştı.

Saat 17.00'ye doğru Léonine'e, daha doğrusu onun mezar taşı üzerindeki ismine yaklaştım. Bay ve Bayan Toussaint'in Léonine'in mezarına sarı kasımpatılar getirdiklerini görünce kanım dondu. O trajediden beri onları görmemiştim. Yılda iki defa oğullarını almaya geldiklerinde, araçlarını evin önüne park ediyorlardı, ben de pencereden bakmıyordum. Yalnızca araçlarının motor gürültüsünü ve Philippe'in bana, "Ben gidiyorum!" diye seslendiğini duyuyordum. Yaşlanmış, çökmüşlerdi. Bayan Toussaint hâlâ burnu havada dimdik durmaya devam etse de küçülmüştü. Yıllar onları ezmişti.

Beni görmemeleri gerekiyordu, zira Marsilya'da olduğumu sanan Philippe Toussaint'e derhal haber verirlerdi. Onları bir hırsız gibi, bir kabahat işlemişim gibi saklanarak izledim.

Sasha arkamdan yaklaştı. Sıçradım. Hiç soru sormadan kolumu tuttu ve "Gel, eve dönelim," dedi.

Akşam Sasha'ya, Léonine'in mezarında karşılaştığım Bay ve Bayan Toussaint'den bahsettim. Bayan Toussaint'in bana nasıl kötü davrandığını, beni görmezden gelerek, horlayışını anlattım. Kızımın katili onlardı, o lanet şatoya kızımı onlar yollamış, ölümünü onlar organize etmişti. Sasha'ya belki de Brancion'a yerleşmemin, mezarlıkta çalışmaya başlamamın pek de iyi bir fikir olmadığını söyledim. Kayınvalidemin ve kayınpederimin, suçluluk duygularını yatıştırmak için yılda iki defa çiçek saksıları getirişlerini görmek tahammülümü aşıyordu. Onları görmek acımı yeniden alevlendirmişti. Hayatımın Léonine'i düşünmediğim bir dakikası, bir saniyesi bile yoktu ama şimdi farklıydı. Kızımın yokluğunu zihnimde dönüştürmüştüm. O şimdi başka bir yerde ama her gün bana daha yakındı. O gün Toussaintleri gördüğümde kızımın uzaklaştığını hissettim.

Sasha, benim ve kocamın mezarlıkta çalışmaya başladığımızı öğrendiklerinde onların bana görünmemeye çalışacaklarını veya artık Léonine'i ziyarete gelmeyeceklerini, bunun da

onlardan tamamen kurtulmamın, kendimden uzak tutmamın en iyi yolu olduğunu söyledi.

Ertesi sabah Belediye Başkanı'yla görüştüm. Odasına girer girmez bana Philippe Toussaint'in ve benim 1997 Ağustos ayından itibaren mezarlık bekçisi olarak işe başlayabileceğimizi, ikimize de ayrı ayrı asgari ücret ödeneceğini, lojmanda kalacağımızdan kira ödemeyeceğimizi, elektrik, su ve konut vergilerinin belediye tarafından karşılanacağını söyledi ve başka sorum olup olmadığımı sordu.

"Yok."

Sasha'nın gülümsediğini gördüm.

Belediye Başkanı bizi yolcu etmeden önce, sallama vanilyalı çay ve bisküvi ikram etti ve bisküvileri çayına batırarak yedi. Sasha, sallama çaydan nefret etse de geri çeviremedi. "Adi bir ipin ucunda sallanan gözenekli plastik parçası, medeniyetimizin yüz karası! Violette bir de bunun adına ilerleme diyorlar." Belediye Başkanı, iki bisküvinin arasında, bir yandan takvimine bakarak benimle konuşuyordu.

"Sasha sizi uyarmıştır ama ben de söyleyeyim. Olmadık işlerle karşılaşabileceksiniz. Yirmi yıl önce mezarlığımızı sıçanlar sarmıştı. Haşerelerle mücadele şirketini aradık, gelip mezarlıkların aralarına arsenik yerleştirdiler. Ne var ki sıçanlar ortalığı kasıp kavurmaya devam etti. Kimse mezarlığa adım atmaya cesaret edemiyordu. Kendinizi Albert Camus'nün *Veba* romanında sanırdınız. Şirket zehrin dozunu arttırdı ama nafile. Üçüncü defasında, adam gelip yine zehirli mamaları bırakmış. Ama bu defa sıçanların nasıl tepki verdiklerini görmek için gizlenip beklemiş. Bana inanmayacaksınız ama yaşlı bir kadın elinde bir süpürgeyle gelip arsenik tozlarını toplamaya başlamış. Aylardır toplayıp satıyormuş! Ertesi gün 'Brancion-en-Chalon mezarlığında arsenik ticareti' diye gazetelere manşet olduk!"

78

Bilmediğin o kadar çok güzel şey var ki dağları deviren inanç, ruhundaki beyaz kaynak, uykuya dalarken bunu düşün, aşk ölümden daha kuvvetlidir.

"Her mezar aslında bir çöp kutusu. Toprağa insandan geriye kalanlar gömülüyor. Ruhlar başka yerlerde."

Bu kelimeleri mırıldandıktan sonra, Kontes de Darrieux brendisini bir dikişte bitirdi. Mutfak masamda oturmuş, toparlanmaya çalışıyordu. Büyük aşkının karısı Odette Marois (1941-2017) toprağa verilmişti.

Kontes törene uzaktan katıldı. Odette'in çocukları onun babalarının metresi, annelerinin rakibi olduğunu biliyorlar, ona son derece ters davranıyorlardı.

Artık kontes, günebakan çiçeklerini, yaprakları tek tek yolunup çöpe atılmaları korkusu olmadan sevgilisinin mezarının üzerine bırakabilirdi.

"Çok eski bir dostumu kaybetmişim gibi hissediyorum. Oysa birbirimizden nefret ederdik. Gerçi eski dostlar da birbirlerinden daima bir parça nefret eder. Ayrıca onu kıskanıyorum da. Sevgilimin yanına ilk o varacak. Şu hayatta hep önüme geçti sürtük."

"Mezara çiçek getirmeye devam edecek misiniz?"

"Hayır. Artık o da aşağıda yattığı için olmaz. Çok kabalık etmiş olurum."

"Büyük aşkınızla nasıl tanıştınız?"

"Kocam için çalışıyordu. Atlarıyla ilgileniyordu. Çok yakışıklı bir adamdı. Hele bir poposu vardı, görmeliydiniz... Kasları, vücudu, ağzı, gözleri! Bugün bile düşündükçe ürperiyorum. Yirmi beş yıl aşk yaşadık."

"Eşlerinizden neden ayrılmadınız?"

"Odette ona şantaj yaptı. Onu terk ederse kendini öldüreceğini söyledi. Ayrıca aramızda kalsın Violette, öyle davranması benim de işime gelmedi değil. Bir büyük aşkla günün yirmi dört saati yanımda ne halt ederdim? Kolay iş değil! Hayatımda şu on parmağımı kitap okumak ve piyano çalmak dışında hiçbir iş yapmak için kullanmadım. Benden kısa sürede usanırdı. Oysa canımız istediğinde görüşüyorduk, süsleniyor, kremler sürüyor, parfümler sıkıp hazırlanıyordum. Parmaklarım asla yemek veya ekşimiş süt kokmadı. İnan bana erkekler bu tarz kadınlara bayılıyor. İtiraf edeyim, böylesi pek konforluydu. Kocamın koluna girip dünyayı turlamak, palaslarda kalmak, havuzlarda, güney sahillerinde yüzmek... Bronzlaşmış, dinlenmiş bir şekilde dönüyor, büyük aşkımla buluşuyordum. Böylece birbirimizi daha da tutkuyla seviyorduk. Kendimi Lady Chatterley gibi hissediyordum. Elbette ki onu, benden yirmi yaş büyük olan kontun bana artık el sürmediğine, yataklarımızı ayırdığımıza inandırmıştım. O da bana Odette'in seksle ilgilenmediğini söylüyordu. Birbirimizi yıpratmamak için, aşk adına böyle yalan söyledik. "Eski âşıklar" şarkısını her duyduğumda bir damla yaş dökerim. Damla demişken, içkinizden bir damla daha alırım sevgili Violette. Bugün içmeye hayli ihtiyacım var... Her karşılaştığımızda Odette bana ters ters bakardı. Buna bayılırdım. Ben de ona kasıtlı olarak gülümseyerek karşılık verirdim. Kocam ve âşığım bir ay arayla vefat etti. İkisi de kalp krizinden öldü. Korkunçtu. Her şeyimi

kaybettim. Toprağımı ve suyumu. Ateşimi ve buzumu. Sanki Tanrı ve Odette beni mahvetmek için iş birliği yaptı. Ama yine de güzel yıllarım oldu, şikâyet etmiyorum... Artık son arzum öldüğümde yakılmak ve küllerimin denize savrulması..."

"Kontun yanına gömülmek istemiyor musunuz?"

"Sonsuza dek kocamın yanına mı? Asla! Sıkıntıdan bir kez daha ölürüm!"

"Ama az önce toprağa yalnızca geri kalanları gömüyorlar demiştiniz."

"Benden geriye ne kaldıysa kontun yanında sıkılır. Benim hep içimi baymıştır."

Nono ve Gaston kahve yapmak üzere içeri girdi. Beni kahkaha atarken görünce şaşırdılar. Nono'nun yüzü kızardı. Kontes'te biraz gönlü vardı. Onu ne zaman görse bir okul çocuğu gibi kızarıyordu.

Peder Cédric de birkaç dakika sonra içeri girdi. Kontes'in elini öptü.

"Nasıldı Peder Bey?"

"Bir cenaze gibiydi Kontes."

"Çocukları müzik çaldılar mı?"

"Hayır."

"Salaklar... Odette, Julio Iglesias'ı çok severdi oysa..."

"Siz nereden biliyorsunuz?"

"Bir kadın, rakibi hakkında her şeyi bilir. Alışkanlıkları, parfümü, zevkleri... Bir adam metresinin evine geldiğinde kendini tatilde hissetmeli, kendi evine gelmiş gibi değil."

"Bütün bunlar hiç edepli şeyler değil Kontes."

"Peder Bey, insanlar günah işleyecekler ki günah çıkarmaya gelsinler... Günah sizin döner sermayeniz. İnsanların Tanrı'dan korktukları bir şeyler olmasaydı, kilisenizde kimse kalmazdı."

Kontes, Nono'ya baktı.

"Norbert, bana eşlik etme inceliğini gösterir misiniz?"

Nono'nun eli ayağına dolaştı, yüzü kızardı.

"Elbette Kontes."

Nono ve Kontes kapıdan daha yeni çıkmışlardı ki Gaston bir kâseyi düşürüp kırdı. Süpürgem ve küreğimle porselen parçalarını yerden toplamak için eğildiğimde, Gaston kulağıma, "Nono kontesi götürür mü dersin?" diye fısıldadı.

79

Gökyüzünü ve yeryüzünü birbirine bağlayan
zamanda gizemlerin en güzeli saklıdır.

Irène Fayolle'un günlüğü

29 Mayıs 1993

Paul hasta. Aile hekimimizin söylediğine göre semptomlar bir karaciğer, mide veya pankreas sorununa işaret ediyor. Paul acı çekiyor ve tedavi olmuyor. Garip bir şekilde, analiz yaptırmak ve uzman hekimlere muayene olmak yerine, bir haftada üç falcıyla görüştü, üçü de uzun ve güzel bir ömür süreceği kehanetinde bulundu. Paul medyumlara veya bu tür şeylere hayatta inanmamıştır. Bana, gemileri batarken Tanrı'ya inanmaya başlayan ateistleri hatırlatıyor. Sanki benim yüzümden hastalanmış, Gabriel'le otel odalarında buluşmak için uydurduğum yalanlar onu zehirlemiş gibi hissediyorum.

Lyon, Avignon, Châteauroux, Amiens, Épinal. Bir yıldır Gabriel ve ben, farklı farklı yerlerde buluşuyoruz.

Paoli-Calmettes Enstitüsü'nde CT taraması için Paul adına iki randevu aldım, gitmedi. Ona her gece acil bir tedaviye

ihtiyaç olduğunu söylediğimde bana gülümsüyor ve "Merak etme, her şey yoluna girecek," diye cevap veriyor.

Acı çektiğini görüyorum. Zayıfladı. Geceleri acısından uykusunda inliyor. Çok çaresizim. Ne yapmaya çalışıyor? Aklını mı yitirdi yoksa intihar mı ediyor?

Onu arabama atıp zorla hastaneye götüremem. Elimden geleni denedim; tatlı dil, gözyaşı, öfke... Hiçbiri işe yaramadı. Kendini ölüme bıraktı, akıntıya kapılmış bir tekne gibi...

Ona neden böyle davrandığını, neden teslim olduğunu açıklaması için yalvardım. Yatmaya gitti.

Ne yapacağımı bilmiyorum.

7 Haziran 1993

Bu sabah Gabriel beni iş yerimden aradı. Sesi mutlu geliyordu. Tüm hafta boyunca bir dava için Aix'te olacakmış. Beni görmeyi, bir hafta boyunca yanında kalmamı istiyor. Hiç aklından çıkmadığımı söyledi.

Ona gelmemin imkânsız olduğunu, Paul'ü yalnız bırakamayacağımı söyledim. Telefonu yüzüme kapattı. Tezgâhın üzerinde duran kar küresini, avazım çıktığı kadar bağırarak olanca gücümle duvara fırlattım.

Küreden dökülen gerçek karlar değil polistirendi. Yaşanan aşk değil, yalnızca otelde geçirilen gecelerdi.

Aklımızı kaybetmiştik.

3 Eylül 1993

Paul'ün çayına ilaç koydum. Bilincini kaybetsin, ben de ambulans çağırabileceğim diye güçlü bir sakinleştirici karıştırdım.

Paul'ü salonun ortasında uzanır vaziyette buldular, derhal alıp acile götürdüler, gerekli analizleri yaptılar.

Paul kanser.

Hastalık ve içirdiğim ilaç nedeniyle öylesine zayıf düşmüş ki doktorlar ne zaman hastaneden çıkabileceği konusunda bir şey söyleyemedi.

Paul'ün toksikoloji testlerinden, kanında yüksek dozda yatıştırıcı olduğu anlaşıldı. Paul, doktorları, ilacı alanın kendisi olduğuna, acıyı dindirmeye çalıştığına inandırdı. Endişelenmemem için böyle söyledi.

Paul'e nedenini anlattım. Başka çarem kalmadığını açıkladım. Hastaneye yatmasını sağlamak için bunun son çarem olduğunu söyledim. Bana kendisini bu kadar çok seviyor olmam karşısında çok duygulandığını söyledi. Onu artık sevmediğimi sanıyordu.

Bazen Gabriel'le birlikte ortadan yok olmak istiyorum. Ama yalnızca bazen...

6 Aralık 1993

Gabriel'i aradım ve ona Paul'ün ameliyat olduğunu, kemoterapi aldığını anlattım. Bir süre görüşemeyeceğimizi söyledim. "Anlıyorum," diyerek telefonu kapattı.

20 Nisan 1994

Bu sabah pek güzel bir hamile hanım mağazama girdi. Bebeğinin doğduğu gün dikilmesi için güller ve şakayıklar satın almak istiyordu. Havadan sudan bahsettik. Özellikle de bahçesinden, evinden, evinin güneybatıya bakan cephesinin güller ve şakayıklar için nasıl elverişli olduğundan konuştuk. Bir kız çocuğu beklediğini söyledi. Muhteşem bir haberdi. Ben de ona benim de muhteşem bir oğlum olduğunu söyledim. Güldü.

İnsanları güldürmem pek sık olmaz. Gabriel ve çocukken oğlum dışında...

Ödeme yapacağı sırada, müşterim çekiyle birlikte bir kimlik kartı çıkardı.

"Kusura bakmayın, eşimin kartı. Ama soyadı ve adres aynı."

Çekin üzerinde Karine Prudent yazdığını, 19, Contamines Yolu, Mâcon adresinde oturduğunu gördüm. Sonra kimlik kartının Gabriel'e ait olduğunu fark ettim. Fotoğrafı, doğum tarihi, adresi, parmak izi... Durumu kavramam, aradaki bağlantıyı kurmam birkaç saniyemi aldı. Kızardığımı, yanaklarımın alev alev yandığını hissettim. Gabriel'in karısı gözlerimin içine baktı, sonra kartı elimden alıp ceketinin iç cebine, kalbine, bebeğine yakın bir yere soktu.

Karton içindeki çiçeklerle çıkıp gitti.

22 Ekim 1995

Paul iyileşiyor. Julien'le birlikte onun kendisini giderek daha iyi hissetmesini kutlamaya gittik. Oğlum okuluna yakın bir apartman dairesinde yaşıyor. Kendimi o dünyaya gelmeden olduğu gibi yalnız hissediyorum. Çocuklar hayatımızı dolduruyor, sonra büyük, kocaman bir boşluk bırakıp gidiyor.

27 Nisan 1996

Gabriel'den üç yıldır haber almadım. Her doğum günümde aramasını bekledim. Arayacağını düşündüm, sandım veya umut ettim.

Onu özledim.

Onu evinin bahçesinde, karısı, kızı, gülleri ve şakayıklarıyla hayal ediyorum. Onun yalnızca sigara dumanı altındaki birahaneleri, mahkemeleri, benim gibi baştan kaybedilen davaları seven biri olarak son derece canının sıkıldığını tahmin ediyorum.

80

Benimle hep konuştuğunuz gibi konuşun.
Farklı bir tondan değil...
Ciddi veya üzgün görünmeyin.
Birlikte güldüğümüz şeylere gülmeye devam edin.

Eylül 1997

Philippe, Brancion-en-Chalon'da yaşamaya başlayalı dört hafta olmuştu. Her sabah, gözlerini açar açmaz içine etrafın sessizliğinin kasveti basıyordu. Malgrange'da evlerinin önünden geçen trafik, Violette bariyeri indirdiğinde evlerinin önünde duran, korna çalan otomobillerin, geçip giden trenlerin gürültüleri vardı. Ziyaretçiler bile kedi gibi sessiz yürüyordu. O ölgün kasabadaki ölüm sessizliği ise ona dehşet veriyordu. Yalnızca kilisenin her saat başı vuran çanları, kasvetli tınısıyla zamanın geçtiğini ve hiçbir şeyin gerçekleşmediğini hatırlatıyordu.

Dört haftadır oradaydı ve o dört hafta, oradan nefret etmesine yetmişti. Mezarlar, ev, bahçe, bölge... Hatta mezar kazıcıları bile. Kamyonları kapının önünden geçtiğinde, Philippe onlardan uzak duruyor, uzaktan selamlıyordu. O üç yoz tiple yakınlık kurmak istemiyordu. Biri, kendine Elvis Presley adını takan bir beyinsizdi, bir diğeri her halta gülüyor, kör topal

kedileri ve diğer bilumum yaratığı tedavi etmek için mezarlığa topluyordu, üçüncüsü ise en ufak bir tümsekte düşüp ağzını burnunu kırıyordu. Hepsi de düpedüz tımarhane kaçkınlarıydı...

Philippe hayvanlarla haşır neşir olan adamlardan oldu olası hazzetmezdi. Bir tüy torbasının karşısında yelkenleri suya indirmek kadınsı bir hareketti. Violette'in kedi ve köpek sahibi olmayı hayal ettiğini biliyor ama bunu reddediyordu. Karısını hayvan tüyüne alerjisi olduğuna inandırmıştı. Aslı o ki onlardan korkuyordu ve iğreniyordu. Hayvanlar midesini bulandırıyordu. Sorun şu ki Violette'in ve üç dejenere heriften ikisinin beslemesi yüzünden mezarlık kediden geçilmiyordu.

Taşındıklarından beri ilk defa o gün, saat 15.00'te bir cenaze töreni düzenlenmişti. Motosikletiyle turlamak üzere sabah erkenden evden çıktı. Normalde öğlen dönerdi ama yaslı aileyle ve cenaze arabasıyla karşılaşmaktan korkuyordu. Rastgele dolaştı, nihayetinde öğle yemeği saatlerinde Mâcon'a vardı.

Kırmızı ışıkta durdu. İlkokuldan çıkan çocukları gördü. Bir grup kız çocuğu arasında Léonine'i gördüğünü sandı. Aynı saç rengi, aynı saç sekli, aynı fizik, hatta aynı elbise... Beyaz benekli pembe elbise... O an, *ya Léonine yangın sırasında odada değilse? Ya hâlâ hayattaysa, bir yerlerde yaşıyorsa, birileri onu kaçırdıysa,* diye düşündü. Magnan ve Fontanel gibi insanlardan her şey beklenirdi.

Motosikletini durdurup çocuklara doğru yöneldi. Küçük kıza yaklaştığında, Léonine'ini en son yedi yaşında gördüğünü hatırladı. O gün artık hoplayıp zıplayıp çığlıklar atan bir çocuk değil, ortaokullu olacaktı. O beyaz puanlı pembe elbisesinin artık küçük gelmesi gerekirdi...

Motosikletine yeniden binerken içi yeniden hınçla doldu. Kızının ölümüne karşı hınç duyuyordu. Orada, o lanet yerde onların yüzünden yaşıyordu.

Yol kenarındaki bir restorana girdi. Biftek ve patates kızartması yedi. Bir peçetenin üzerine bir kez daha not aldı.

Édith Croquevieille
Swan Letellier
Lucie Lindon
~~*Geneviève Magnan*~~
Éloïse Petit
~~*Alain Fontanel*~~

O isimlerle ne yapacaktı? Orada olmaktan ve ihmalkârlıktan suçlu insanlar. O lanet su ısıtıcısını kim ve neden yakmıştı? Fontanel bunu uydurmuş muydu? Böyle bir şeyi neden yapsındı ki? Artık Geneviève Magnan da ölmüştü. Suçlunun o olduğunu söylemesi yeterdi. Yangının kazayla çıktığını da söyleyebilir, aynı tezi savunabilirdi. Hiçbir şey anlatmayabilirdi de. Alain Fontanel durmadan, düşünmeden bunları anlattığında ilk defa samimi görünüyordu. Ama sözcükleri alkole bulanmıştı. Philippe'in kavrama kapasitesi de öyle... Şeytanın yemek masasında ikisi de zilzurna sarhoştu.

Philippe, sık sık bir yerlerde not aldığı listeyi yeniden okudu. Sonuna kadar gitmeliydi. Olayın diğer kahramanlarıyla da yüz yüze tanışmalıydı. İşin aslını öğrenmemek için artık çok geçti.

*

18 Kasım 1997

Lucie Lindon, bir hastayı bekleme salonuna alırken, Philippe'i görür görmez tanıdı. Mahkemede gördüğü, "kamu tarafı" olarak adlandırılan ebeveynlerin yüzlerini tek tek hatırlıyordu. Léonine Toussaint'in babası ise ayrıca dikkatini çekmişti. Zira yalnızdı ve oldukça yakışıklıydı. Anaïs, Nadège ve Océane'ın anneleri ve babaları çift olarak gelmişti ama o yalnızdı.

Mahkemede onların gözlerinin önünde ifade vermiş, diğer odaları tahliye etmek ve personeli alarma geçirmek dışında

o akşam elinden bir şey gelmediğini, çocukların mutfağa gittiklerini duymadığını açıklamıştı.

Küçük kızların ölümünden beri Lucie Lindon, sanki hep hava cereyanında kalmışçasına sürekli üşüyordu. Üzerini ne kadar örterse örtsün, sürekli titriyordu. Yaşanan trajedi onu da çocukları tüketen ateş gibi tüketen bir buz çölüne sokmuştu. Derisinin altı ince bir don tabakasıyla kaplanmıştı. Léonine'in babasını görünce, ısınmaya çalışırcasına kollarını ovuşturdu.

Orada ne işi vardı? Ailelerden hiçbiri o bölgede yaşamıyordu. Kim olduğunu biliyor muydu? Tesadüfen mi oradaydı yoksa onu mu görmeye gelmişti? Randevusu mu vardı yoksa konuşmak istediği o muydu?

Philippe bir pencerenin önüne oturmuş, motosiklet kaskını ayaklarının dibine koymuş, sırasını bekliyordu. Toussaint... Lucie Lindon onun adını, sekreter olarak çalıştığı klinikte o sabah görevde olan üç doktorun randevu defterinde aradı ama bulamadı. İki saati aşkın bir süre, doktorlar bekleme salonunun kapısını açıp hastaları çağırdı ama hiçbiri Toussaint diye seslenmedi... Öğle olduğunda Philippe hâlâ, bekleyen iki hastayla birlikte aynı yerinde oturuyordu. Yarım saat sonra bekleme salonu boşaldığında, Lucie Lindon bekleme salonuna girdi ve kapıyı kapattı. Philippe başını çevirdi ve gözlerini sarışın, incecik ve hayli hoş bir genç kadın olan Lucie Lindon'un üzerine dikti. Koşullar farklı olsaydı, hayatında kur yapmadan doğrudan harekete geçen biri olsa da ona kur yapabilirdi.

"Merhaba beyefendi, randevunuz var mı?"

"Sizinle konuşmak istiyorum."

"Benimle mi?"

"Evet."

Lucie, Philippe'in sesinin tınısını ilk defa duyuyordu. Hayal kırıklığına uğradı. Biraz kelimeleri uzatırcasına telaffuz eden, kasabalı aksanı vardı. Sesi kalıbına uymuyordu. Lucie, birkaç saniye bunları düşündükten sonra paniklemeye başladı.

Titreyen ellerini yeniden kollarının üzerine koydu ve stresli bir şekilde ovuşturdu.

"Benimle neden konuşmak istiyorsunuz?"

"Fontanel bana o akşam Geneviève Magnan'dan çocuklara sizin yerinize göz kulak olmasını istediğinizi söyledi... Bu doğru mu?"

Philippe'in bu soruyu sorarken ses tonunda herhangi bir değişim olmamıştı. Ne bir öfke ne bir kin ne de bir hırs emaresi vardı. Kendini tanıtmadan doğrudan sormuştu. Lucie Lindon'un kendini tanıdığını, "o akşam" ile neyi kastettiğini anladığını biliyordu.

Yalan söylemek bir işe yaramazdı. Lucie herhangi bir çıkış yolu olmadığını hissetti. O sinsi bakışlı, şehvet düşkünü kocamış köpek Fontanel'in adını duymak bile tüylerini diken diken ediyordu. Onun çocuklarla çalışmak üzere şatoda nasıl olup da işe alındığını hiç anlayamamıştı.

"Evet. Geneviève Magnan'dan çocuklara benim yerime bakmasını rica ettim. Ben üst katta, Swan Letellier'nin odasındaydım. Uyuyakalmışım. Biri kapıya vurdu, aşağı inince gördüm... alevleri yani... Elimden hiçbir şey gelmedi, çok üzgünüm, hiçbir şey yapamadım."

Philippe ayağa kalktı ve veda etmeden ayrıldı. Fontanel'in anlattıkları buraya kadar doğruydu...

*

12 Aralık 1997

"Sizden nefret eden birileri var mıydı?"

"Benden nefret eden mi?"

"Yangından önce, size bir nedenden dolayı kin tutan biri?"

"Kin mi?"

"Şatonun donanımlarını sabote edebilecek kadar kinli birileri..."

"Sorularınıza anlam veremiyorum Bay Toussaint."

"Giriş kattaki odalarda bulunan su ısıtıcılar sorunlu muydu?"

"Sorunlu mu?"

Philippe, Édith Croquevieille'in yakasını tuttu. Onu Cora d'Épinal süpermarketinin kapalı otoparkında beklemişti. Hapishaneden çıktıktan sonra, eşiyle birlikte Épinal'e yerleşmişlerdi.

Philippe sabretmiş, onun alışveriş arabasıyla otoparka gelmesini, aracının bagajını açmasını, öteberisini doldurmasını izlemişti. Onunla yalnız konuşması gerekiyordu.

Philippe tehditkâr bir edayla yaklaştığında, Édith Croquevieille'in zihnini toparlaması birkaç saniye sürdü, sonra Philippe'in soru sormak için değil, kendini öldürmek için geldiğini düşündü. İçinden, *tamam işte*, dedi, bitti, *son anlarımı yaşıyorum*. Zaten, günün birinde ebeveynlerden birinin gelip onu öldüreceği fikriyle yaşıyordu.

Philippe onun oturduğu yeri öğrendikten sonra iki gün boyunca takip etmişti. Kocası yanında olmadan dışarı çıkmıyordu. Adam her yerde gölge gibi karısının yanındaydı. Édith Croquevieille o sabah, aracına binip ilk defa tek başına evden ayrılmıştı. Bu defa Philippe onu gölge gibi takip etmişti.

"Hayatımda hiçbir kadına el kaldırmadım. Ama sorularıma soruyla cevap vermeye devam ederseniz, suratınızı dağıtırım... İnanın bana kaybedecek bir şeyim yok, kaybedeceğimi kaybettim zaten."

Yakasını bıraktığında, Édith Croquevieille Philippe'in mavi gözlerinin kararmış olduğunu gördü. Sanki göz bebekleri öfkenin etkisiyle büyümüş gibiydi.

"Şuna bir açıklık getirelim; çocukların su ısıtma sistemi boktan olduğu için odalarında ellerini soğuk suyla yıkadıkları doğru mu?"

Édith Croquevieille birkaç saniye düşündükten sonra, güçlükle duyulan bir sesle, "Evet," diye cevapladı.

"Tüm personel odalardaki su ısıtıcılarına dokunulmaması gerektiğini biliyor muydu?"

"Evet... O cihazlar yıllardır kullanılmıyor."

"Çocuklardan biri çalıştırmış olabilir mi?"

Édith Croquevieille başını şiddetle iki yana salladı.

"Hayır."

"Neden hayır?"

"O sistemler yerden iki metre yüksekte, koruyucu kapaklı bir dolap içindeydi. Hiçbir risk yoktu."

"Yine de bunu kim yapmış olabilir?"

"Neyi?"

"Su ısıtıcısını kim yakmış olabilir?"

"Hiç kimse. Kimse yakmadı."

"Magnan olabilir mi?"

"Geneviève mi? Bunu neden yapsın ki? Zavallı Geneviève... Bana neden o su ısıtma cihazlarından bahsediyorsunuz?"

"Fontanel'le iyi geçinir miydiniz?"

"Evet. Personelimle hiçbir zaman sorun yaşamadım. Hem de hiçbir zaman."

"Ya bir komşunuzla? Âşığınızla filan?"

Philippe soru yağmuruna tuttukça, sözü nereye getirmeye çalıştığını anlayamayan Édith Croquevieille'in yüzü soluyordu.

"Bayan Toussaint, benim hayatım 13 Temmuz 1993 tarihine dek bir nota defteri gibi düzenliydi."

Philippe annesinin sıkça kullandığı bu ifadeden nefret ederdi. İçinden Édith Croquevieille'i öldürmek geldi. Ama eline ne geçecekti? Kadın zaten ölü gibiydi. Bunu anlamak için kasvetli mantosu içindeki halini görmek yeterdi. Üzgün bir yüz, üzgün gözler, sarkmış yüz hatları... Philippe ona sırtını döndü ve hiçbir şey söylemeden ayrıldı. Édith Croquevieille arkasından seslendi.

"Bay Toussaint!"

Philippe gönülsüz bir şekilde arkasını dönüp baktı. O kadını artık görmek istemiyordu.

"Öğrenmeye çalıştığınız nedir?"

Philippe ona cevap vermedi, motosikletine bindi ve istemeye istemeye Brancion-en-Chalon'un yolunu tuttu. Yorgundu ve hava soğuktu. Üç gündür evine dönmemiş, Violette'e herhangi bir haber vermemişti. Temiz yatak çarşaflarına kavuşmak, video oyununu oynamak, artık düşünmemek, eski alışkanlıklarına devam etmek istiyordu.

81

Sen mi benim içimdesin, ben mi senin içinde, sen mi bana aitsin ben mi sana bilmiyorum. Sanırım ikimiz de "biz" adını verdiğimiz, kendi eserimiz olan başka bir varlığın içindeyiz.

Gabriel Prudent karısının yaptığı seçimlerden hoşlanmıyordu. Karısının sokağın köşesindeki film kiralama dükkânı olan Vidéo Futur'den kiraladığı filmler karşısından sistematik olarak uyukluyordu. Karısı sürekli olarak romantik filmler kiralıyordu. Gabriel, repliklerini ezbere bildiği Claude Lelouch'un *Maceracılar* veya Belmondo'nun, Gabin'in romanından uyarlanan *Zorlu Kış* filmi gibi filmleri tercih ediyordu.

Robert de Niro'nun filmleri dışında Amerikan filmlerine pek meraklı değildi ama Karine'e karşı gelmiyordu. Zaten, kanepede, karısına sokularak, onun baharatlı parfümünü soluyarak, gözlerini kapayıp uyukladığı o pazar ritüellerini seviyordu. Uykuya dalarken, filmin İngilizce replikleri giderek silikleşiyordu, o kusursuz saçlı, yakışıklı aktörlerin ve güzel aktrislerin, tanışmaları, ayrılmaları, nihayetinde bir sokağın köşesinde karşılaşıp kucaklaşmaları zihninde canlanıyordu. Ekranın ışığından gözleri hafifçe kızarmış olan Karine, onu jenerik yazıları geçmeye başladığında hem canı sıkılmış hem

de eğlenmiş bir şekilde usulca uyandırıyordu. "Aşkım yine uyuyakaldın." Kalkıyor, çocuğun odasına gidiyor, onun hızla büyüyüşünü hayranlıkla izliyor, ardından odalarına gidip sevişiyorlardı. Sonra, pazartesi sabahı, masumiyetlerini savunması için sanıklar tarafından beklendiği mahkemelere gidiyordu.

1997 yılının bir pazar akşamı, Gabriel ekranın karşısında uyuklamadı. Karine kaseti cihaza takar takmaz, filmi ilk karelerinden itibaren ilgiyle, kendini kaptırarak izledi. Bir senaryoyu oynayan kusursuz bir erkek ve kusursuz bir kadın değil, âdeta gözlerinin önünde cereyan eden bir yıldırım aşkı görmüştü. Sanki o aşkın özel şahidiydi, mahkemenin huzuruna çıkan, lehine veya aleyhine sorular yağdırdığı tüm o yabancıların karşısında durduğu gibiydi. Karine'in, defalarca sessizce baktığını hissetmişti. Karine onun derin bir uykuya dalmamış olması karşısında şaşkındı.

Ve filmin son dakikalarında, kocasının yanında oturan kadın kahraman, kendini bekleyen sevgilisine gitmek üzere arabanın kapısını açmadığı, sevgilisiyse sinyal vererek, bir daha geri dönmemek üzere yola çıktığında, Gabriel dört yıl önce Irène'i unutmak için kurduğu duygusal duvarın, bir fırtına, bir kasırga, bir doğal afet etkisi altında yavaş yavaş yıkılmakta olduğunu hissetti. Filmin son karelerindeki yağmurun kendi üzerine yağdığını hissetti. Cap d'Antibes dönüşü, arabasının içinde Irène'i beklediği an gözlerinin önünde canlandı. Irène, "Kamyonetin anahtarlarını bırakıp, beş dakikaya geliyorum," demişti. Gabriel direksiyonu üzerinde elleri kaskatı kesilerek saatlerce onu beklemişti. İlk dakikalarda Irène'in yanında süreceği hayatı hayal etmişti. İki kişilik bir gelecek düşlemişti. Sonra bekleyiş bitmek bilmemişti... Direksiyonu bırakmış, aracından inmiş, gül bahçesine yürümüştü. Irène'i birkaç gündür görmediğini söyleyen satıcı kızla karşılaşmıştı. Geri dönmeyeceğini, hayatına devam etmeyi tercih ettiğini, kendisi için hayatını değiştirmeyeceğini anlamayı reddederek, sokaklarda çaresizce,

rastgele dolaşarak Irène'i aramıştı. Irène kuşkusuz oğluna ve kocasına olan sevgisinden dolayı bu seçimi yapmıştı... Niyeti kimseye zarar vermek değildi. İşte bu, duruşmalar sırasında pek sık duyduğu bir sözdü...

Aracına geri döndü, önünde gecenin karanlığından başka hiçbir şey yoktu. Derken bir sabah, hukuk bürosunda olduğu sırada, Irène Fayolle'un randevu talep ettiği söylendi. İlk önce bir isim benzerliği olduğu gibi saf bir düşünceye kapıldı. Ancak, gül bahçesinin ezbere bildiği, aramaya cesaret edemediği telefon numarasını görünce, arayanın gerçekten de Irène olduğunu anladı.

Sedan'daki buluşmadan sonra bir yıl boyunca farklı şehirlerde, farklı otellerde görüşmeye devam etmişlerdi. Ardından Paul hastalanmış, Cloé doğmuştu. Bir yanda hastalık, diğer yanda umut...

Irène'den dört yılı aşkın bir süredir haber almamıştı. Neler yapmıştı? Nasıldı? Paul iyileşmiş miydi? Hâlâ Marsilya'da mı yaşıyordu? Gül bahçesi duruyor muydu? Irène'in gülüşünü, duruşunu, kokusunu, tenini, yüzündeki çilleri, vücudunu, dağıtmaya bayıldığı saçlarını hatırladı. Onunla yaşadıkları kimseyle yaşadıklarına benzemiyordu, onunla hayatı çok daha iyi olurdu...

Filmin final sahnesinde, çocuklar annelerinin küllerini denize serptiklerinde Gabriel ağladı. Gabriel'in dünyasında erkekler ağlamazdı. En saçma sapan, en beklenmedik, en olasılık dışı, en mutlu, en umutsuz mahkeme hükümleri karşısında bile... Hayatında en son ağladığında sekiz yaşındaydı. Bisikletten düşüp yaraladığı başına anestezi olmadan dikiş atıldığında...

Karine ağlamamıştı. Normalde öyle bir melodram karşısında mendili sırılsıklam olurdu. Ama Gabriel'in filme gösterdiği ilgi, korkudan başka bir şey hissetmesine izin vermemişti.

Karine Irène'i düşündü. Ellerinin zarifliğini, saçlarının rengini, teninin beyazlığını, parfümünü... Ona var olduğunu

ve bir bebek beklediğini söylemek istercesine Gabriel'in kimlik kartını uzattığı sabahı...

Karine, Irène'in varlığını Gabriel'in hukuk bürosundan ona bir mesaj bırakıldığında öğrenmişti. Lyon'daki Loges Oteli Gabriel'in son defa kaldığında unuttuğu eşyaları teslim etmek istiyordu. Evvelki hafta, avukat kocası Lyon'da bir davaya gitmişti. Karine oteli aradı, kat görevlisiyle görüştü. Gabriel evinin adresini vermişti. Karine, iki gün sonra iki ipek gömlek, bir Hermès marka fular, üzerinde birkaç sarışın saç teli olan bir saç fırçası içeren bir koli aldı. Önce bir hata olduğunu düşündü. Sonra Gabriel'in, davayı kazanmasına rağmen Lyon'dan mutsuz dönüşünü anımsadı. O zaman, kocasının yüzü öylesine solgundu ki hasta olduğunu sanmıştı. Endişesini dile getirdiğinde, Gabriel bir el hareketiyle onu susturmuş, yalnızca yorgun olduğunu söylemişti.

Filmden sonraki gece Gabriel rüyasında birinin adını sayıklamıştı. Reine... Sabah olunca, Karine ona Reine'in kim olduğunu sordu. Gabriel burnu kahve fincanının içinde, kızardı.

"Reine mi?"

"Bütün gece bu ismi sayıkladın."

Gabriel o çok sevdiği kahkahalarından birini atmış ve "Bir sanığın karısının adı," demişti, "Kocasının beraat ettiğini duyunca bayılıverdi." Kötü bir yalandı. Karine'in davadan haberi vardı. Sanık Cédric Piolet adında bir adamdı, karısının adı ise Jeanne'dı. Ancak Karine hemen uyanmadı. İnsan isim değiştirebilir veya göbek adına sahip olabilirdi.

Gabriel birçok gece Reine adını sayıklamaya devam etti. Karine kocasının aşırı çalıştığını, çok fazla dava üstlendiğini, stres altında olduğunu düşündü.

Karine Gabriel'i tanıdığında, Gabriel duldu ve son sevgilisinden ayrılmıştı. Hayatında biri olup olmadığını sorduğunda, "Zaman zaman" diye cevaplamıştı.

Karine L'heure bleu parfümü kokan iki ipek gömleği eline aldığında bunları hatırladı. Guerlain kokulu giysileri, fuları ve saç fırçasını çöpe attı. O eşyalar geçici birlikte olunan bir fahişeye ait gibi görünmüyordu. Durum çok daha ciddiydi... Gabriel aylardır tuhaf davranıyordu. Eve döndüğünde başka bir âlemde gibiydi. Sürekli olarak düşündüğü bir şeyler vardı. Karine onun artık sofra şarabı içmediğini fark etti. Bu tespitini Gabriel'e söylediğinde, Audiard'dan bir cümle ile karşılık vermişti. "Özleyeceğim bir şey varsa, o da sarhoşluktur, şarap değil..." Gabriel'in yalanlarında başka bir kadının kokusu vardı.

Son ayrıntılı telefon faturalarında düzenli olarak görünen numarayı tespit etmesi zor olmamıştı. Gabrel'in hukuk bürosunda olduğu, evde kaldığı veya evden çalıştığı haftalarda aynı numara tekrarlanıyordu. Her zaman sabah dokuz civarı ve nadiren iki dakikayı aşan konuşmalardı. İyi günler dileyip kapatılmış gibi... Karine de o numarayı aradı. Telefonu genç bir kız cevapladı.

"Gül bahçesi, buyurun..."

Karine telefonu kapattı. Ertesi hafta yeniden aradığında yine aynı kişi cevapladı.

"Gül bahçesi buyurun..."

"Merhaba, güllerim hastalandı da yapraklarının üzerlerinde tuhaf sarı lekeler oluştu."

"Güllerinizin cinsi nedir?"

"Bilmiyorum."

"Bize bir veya iki dal getirmeniz mümkün mü?"

Karine üçüncü defa aradı. Yine aynı ses cevapladı.

"Gül bahçesi buyurun."

"Reine?"

"Ayrılmayın lütfen. Çağırıyorum. Kim arıyor diyeyim?"

"Özel bir mesele."

"Irène seni istiyorlar!"

Karine yanılmıştı. Gabriel'in rüyasında sayıkladığı isim Reine değil, Irène'di. Telefonu bir kadın aldı. Karine daha tok, daha seksi bir kadın sesi duydu.

"Alo?"

"Irène?"

"Evet, benim."

Karine telefonu kapattı. O gün çok ağladı. Gabriel'in "zaman zaman" dediği oydu.

Son olarak, dördüncü defa aradı.

"Gül bahçesi buyurun."

"Merhaba, adresinizi rica edebilir miyim?"

"69, Mauvais-Pas Yolu, Marsilya 7. bölgedeki Rose semti."

Karina video kaseti cihazdan çıkarıp kutusuna koydu. Gabriel ağladığından dolayı utanmış, kanepede oturmaya devam ediyordu. Hayatını savunma yapmakla geçirmiş biri olarak, bu defa suçlu gibi görünen oydu.

Karine, sabah işe giderken iade etmeyi unutmamak için, video kaseti çantasına koyarken, Gabriel'e, "Bundan dört yıl önce, Cloé'ye hamileyken Irène'i gördüm," dedi.

Ağır ceza mahkemesinde en karmaşık ve insanlıktan en uzak davalara alışkın olan Gabriel, karısına ne cevap vereceğini bilemedi. Ağzı açık kalmıştı.

"Marsilya'ya gittim ve ondan beyaz şakayıklar ve güller aldım. Ödeme yapacağım sırada kendimi tanıttım. Çiçekleri bahçemize ekmedim. Denize attım... Tıpkı ölmüş biri gibi..."

O akşam yatmaya gitmeden önce çocuklarının odasına uğramadılar, o akşam sevişmediler. Yatakta birbirlerine sırtlarını döndüler. Karine hiç uyumadı. Gabriel'i de uyku tutmadığını, gözlerini kocaman açıp izledikleri filmden sahneleri ve Irène ile geçirdiği zamanları düşündüğünü tahmin ediyordu. Bir daha Irène konusunu açmadılar. O pazar akşamından birkaç ay

sonra da ayrıldılar. Karine *Yasak İlişki*[22] filmini kiralamasının pişmanlığını uzun süre taşıdı. Gabriel'in aksine, filmi televizyonda defalarca yayınlanmasına rağmen bir daha asla izlemedi.

*

Irène Fayolle'un Günlüğü

20 Nisan 1997

Bu günlüğe elimi sürmeyeli bir yıl olmuş. Ama yine de ondan kopamıyorum. Onu bir genç kız gibi, bir çekmecenin dibinde, iç çamaşırlarımın altında saklıyorum. Bazen kapağını açıp saatlerce okumaya dalıyorum. Hatıralar aslında uzun tatiller, özel plajlar gibidir. İnsan belli bir yaşı geçtikten sonra günlük tutmaz, ben o "belli" yaşı çok uzun süre önce aştım. Gabriel beni hep on beş yaşıma geri götürüyor gibi...

Saçları hayli dökülmüş, biraz şişmanlamıştı. Bakışları hâlâ ciddi, güzel, karanlık ve derindi. Sesi yine derinden geliyordu ve eşsizdi. Bir senfoni gibiydi. En sevdiğim senfoni...

Gabriel'i gül bahçesinin yakınındaki bir kafede buldum. "Kasvetli içecek" türü bir yorum yapmadan veya içine konyak dökmeden, çay ısmarlamama izin verdi. Onu sakin buldum. Öfkesi, huzursuzluğu biraz geçmişti. Gabriel kibarlığından hiç ödün vermese de asabi bir adamdı. Bunun nedeni, muhtemelen hayatını başkalarına yönelik suçlamaları kendi üzerinde taşıyarak ve çürüterek geçirmesiydi. Bir akşam, Cap d'Antibes'deyken, bana bazı kararların adaletsizliğinin ölümüne sebep olacağını, bazı mahkûmiyetlerin onu iliklerine dek rahatsız ettiğini söylemişti. Bana Paul ve Julien'i sordu. Bilhassa da

22 Orijinal adı The Bridges of Madison County. Robert James Waller'ın çoksatan romanından uyarlanan 1995 ABD yapımı romantik-drama filmidir. (ç. n.)

Paul'ün kanserini, iyileşme sürecini... İyileştiğini öğrendikten sonra geçen günlerini... Sonra kahve üzerine kahve ısmarlayarak bana son yıllarda neler yaptığını, küçük kızını, evli olan büyük kızını, son eşini, boşanmasını, işini anlattı.

Gabriel bana beni anladığını, sigarayı bıraktığını, kendini çok etkileyen bir film izlediğini, fazla zamanı olmadığını, Lille Ağır Ceza Mahkemesi'nde bir dava için beklendiğini, uçağa yetişmesi gerektiğini, öğleden sonra meslektaşlarıyla randevusu olduğunu söyledi. İlk defa benden onunla gelmemi, ona eşlik etmemi istemedi. Bir saat birlikte kaldık. Son on dakika boyunca ellerimi ellerinin içinde tuttu ve ayrılırken, gözlerini kapayıp ellerimi öptü.

"Aynı yere gömülelim isterdim. Bu hayatı ıskaladık, en azından ölümümüzü başaralım. Sonsuzluk uykunu benimle uyumaya var mısın?"

Hiç düşünmeden, "Evet" dedim.

"Yine son anda kaçacak mısın?"

"Hayır ama yalnızca küllerime sahip olacaksınız."

"Kül halinde olsan da sonsuza dek yanımda olacaksın. Sen ve ben, Gabriel Prudent ve Irène Fayolle, kulağa Jacques Prévert ve Alexandre Trauner kadar güzel geliyor. Şairin ve dekoratörün yan yana gömüldüklerini biliyor muydun? İnsanın dekoratörüyle birlikte gömülmesi ne harika... Sen de özünde, benim hayatımın dekoratörü oldun. Bana en güzel manzaraları sundun."

"Hasta mısın Gabriel? Ölecek misin?"

"Bana ilk defa sen diye hitap ediyorsun. Hayır, ölmeyeceğim. Yani sanmıyorum, henüz ölmeyi planlamadım. Sana biraz önce bahsini ettiğim film yüzünden. Beni allak bullak etti. Gitmem gerek. Teşekkürler, görüşmek üzere Irène, seni seviyorum."

"Ben de öyle Gabriel."

"En azından bir ortak noktamız var..."

82

Aşkım burada dinleniyor.

Olanlar 1998 yılının Ocak ayında bir sabah oldu. Onların lanet isimleriyle karşılaştım. Magnan, Fontanel, Letellier, Lindon, Croquevieille, Petit. Liste Philippe Toussaint'in kot pantolonlarından birinin arka cebinden çıktı, neredeyse okunaksızdı. Çamaşır makinesinde yıkandığı için, mürekkep, kâğıdın üzerine uzun süre gözyaşı dökülmüş gibi dağılmıştı. Pantolonunu kuruması için banyo radyatörünün üzerine koymuştum. Alırken, Philippe Toussaint'in bir kez daha adlarını yazdığı dörde katlanmış kâğıdı gördüm.

"Sebep?"

Küvetin kenarına oturdum ve bu sözcüğü defalarca tekrarladım. "Sebep?"

Beş aydır Brancion-en-Chalon'da yaşıyorduk. Philippe Toussaint'in kaçmak için başvurduğu iki yol vardı; yağmurlu günlerde video oyunu, yağmursuz günlerdeyse motosiklet gezintisi. Malgrange'daki eski alışkanlıklarına geri dönmüştü, ancak bu defa evden daha uzun süreli ayrılıyordu. Mezarlığın ziyaretçilerinden, defin törenlerinden, demir kapıların açılış ve kapanış ritüelinden kaçıyordu. Ölülerden ve yaslı ziyaretçilerden, trenlerden ve yolculardan korktuğundan daha çok

korkuyordu. Kasaba yollarında ralli yapmak için kendisi gibi motosiklet tutkunlarıyla buluşuyordu. Uzun yolun sonunda, muhtemelen, evlilik dışı ilişkiler oluyordu. 1997 yılının sonunda, dört gün boyunca eve gelmediği oldu. Kaçak hayatına ara verip eve döndüğünde, tuhaf bir şekilde, onun her zamanki gibi metreslerinden birinin yanından gelmediğini hissettim.

Geldiğinde bana, "Özür dilerim, seni aramam gerekirdi. Motorcularla düşündüğümüzden daha uzağa gittik. Yolumuzda telefon kulübesi yoktu, ücra yerlerdi," dedi. Philippe Toussaint bana ilk defa bir gerekçe sunuyor, ilk defa herhangi bir hayat belirtisi göstermeden ortadan kaybolduğu için özür diliyordu.

1918 yılında, Sancy dans l'Aisne'de, yirmi iki yaşındayken savaş meydanında ölen Henri Ange'ın mezarının boşaltıldığı gün eve geri dönmüştü. Baş taşına kazınmış "Ebedî pişmanlıklar" yazısı hâlâ okunabiliyordu. Henri Ange'ın ebedî uykusu, 1998 Ocak ayında sona ermiş, kalıntıları kemik alanına atılmıştı. Bu geldiğimden beri şahit olduğum ilk mezar boşaltma işlemiydi. Onun sonsuzluk uykusuna devam edebilmesi için, mezar kazıcılarıyla elimizden bir şey gelmedi. Mezarı harap olmuştu, onlarca yıldır yosun tutmuştu.

Mezar kazıcıları zaman, rutubet ve haşeratlar tarafından harap edilmiş tabutu açarken Philippe Toussaint'in motosikletini duydum. İşlerini bitirmeleri için onları geride bıraktım. Gayriihtiyari evin yolunu tutmuştum. Philippe Toussaint döndüğünde, onu karşılıyordum. Tıpkı evin beyefendisi geldiğinde hazır bulunan bir uşak gibi...

Yavaşça motosikletinin kaskını çıkardı. Gözleri yorgun, yüzü solgundu. Uzun süre duş aldıktan sonra, sessizce öğle yemeğini yedi. Ardından şekerleme yapmak üzere yukarı kata çıkıp ertesi sabaha dek uyudu. Saat 23.00'e doğru ben de yatağa, onun yanına gittim. Bana sırtımdan sarıldı.

Sabah kahvaltısını yaptıktan sonra, yine motosikletini alıp çıktı. Ama bu defa yalnızca birkaç saatliğine... Daha sonra,

bana Édith Croquevieille'le konuşmak üzere Épinal'e gittiğini itiraf etti.

Brancion-en-Chalon'da beş aydır yaşıyorduk ve Fontanel'e sorular sormak için Geneviève Magnan'ın evine veya Swan Letellier'nin çalıştığı restorana bir daha gitmemiştim. İki eğitmenle konuşmak için nerede yaşadıklarını öğrenmeye çalışmamıştım. Yalnızca bir yıl kesin hapis cezası alan müdire cezaevinden çıkmış olmalıydı. Şatonun önünden de bir daha asla geçmedim. Léonine'in o akşam her şeyin neden yandığını sorgulayan sesini artık duymaz olmuştum. Sasha yanılmamıştı, burası beni onarıyordu.

Mezarlığa, eve ve bahçeye hemen alışmıştım. Eşim evde olmadığında bir fincan çay içmeye gelen mezar kazıcılarının, Lucchini kardeşlerin, bir kâse süt içmeye gelen kedilerin varlıklarını seviyordum. Philippe Toussaint'in motosikleti sokak tarafındaki kapının önünde park halinde olduğunda, hiçbiri eve girmiyordu. Aralarında "günaydın" ve "iyi akşamlar" dışında hiçbir ilişki yoktu. Mezarlığın erkekleri ve Philippe Toussaint birbirlerine hiçbir şekilde ilgi göstermiyordu. Kediler de Philippe Toussaint'den vebadan kaçar gibi kaçıyorlardı.

Yalnızca, Philippe Toussaint'in evde olması veya olmaması bizi ayda bir defa ziyarete gelen Belediye Başkanı'nın umurunda değildi. Belediye Başkanı daima beni muhatap alırdı. "Çalışmamızdan" memnun gibiydi. 1 Kasım 1997 günü, ailesinin mezarını ziyaret ettiğinde diktiğim kozalak çamlarını görünce, bana ek gelir olarak mezarlıkta saksılar içinde çiçek yetiştirip satmamı teklif etmişti, ben de kabul etmiştim.

İlk defa 1997'nin Eylül ayında, mezarlık bekçisi olarak bir defin töreninde hazır bulundum. O günden itibaren törenlerde konuşulanları not almaya, gelen insanları, çiçekleri, tabut rengini, mezar plaketlerine yazılan ifadeleri, hava durumunu, seçilen şiirleri ve şarkıları, mezara yaklaşan bir kuşu veya kediyi anlatmaya başladım. Daha ilk andan, hiçbir şeyin

silinmemesi için, kederleri çok büyük olduğundan, dışlandıklarından, ölümü kabullenmeyi reddettiklerinden veya uzakta olmalarından dolayı törene katılamamış olanlar için, son ana dair izler bırakma ihtiyacı hissettim. Böylece, birileri şahitlik etmek, anlatmak, aktarmak için orada olacaktı. Kızımın defni sırasında birilerinin bunu yapmasını nasıl da isterdim. Kızım. Büyük aşkım. Seni yüzüstü mü bırakmıştım?

Elimde kâğıt parçası, küvetin kenarına oturmuş, o isimlere bakarken, Philippe Toussaint gibi yapmak, birkaç saatliğine oradan ayrılmak, dışarı çıkmak, başka yerlerde yürümek, başka sokakları, başka yüzleri, giysi mağazalarının, kitapçıların vitrinlerini görmek, hayata, akan suya dönmek için bastırılamaz bir dürtü hissettim. Öteberi almak için kasabanın merkezine gitmem dışında beş aydır mezarlıktan ayrılmamıştım.

Nono'yu bulup beni Mâcon'a bırakmasını ve öğleden sonra gelip almasını rica ettim. Bana ehliyetim olup olmadığını sordu.

"Var."

Belediyenin kamyonetinin anahtarlarını uzattı.

"Sen belediyenin çalışanısın. Depoyu bu sabah doldurdum. Haydi görüşürüz."

Mâcon'un yolunu tuttum. Stéphanie'nin Fiat'ından beri direksiyona elimi sürmemiş, o özgürlüğü yaşamamıştım. Şarkı söyleyerek yol alıyordum. "Tatlı Fransa, kaygısız çocukluğumun sevgili ülkesi... Seni kalbimde taşıdım." Neden bu şarkıyı seçmiştim? Zihnimden, var olmayan anılarım gibi, hayalî amcamın söylediği şarkılar geçerdi...

Şehir merkezine park ettim. Saat 10.00'a geliyor olmalıydı, mağazalar açıktı. Önce bir bistroda güzel bir kahve içtim, girip çıkanları, kaldırımda dolaşan insanları, kırmızı ışıkta duran araçları, yasta olmayan canlıları izledim.

Saint-Laurent Köprüsü'nü geçtim, Saône Nehri boyunca ilerledim, sokaklarda rastgele yürüdüm. Kışlık ve yazlık gar-

dıroplarım o gün doğdu. Kendime indirimlerden gri bir elbise ve pembe bir atlet satın aldım.

Öğle yemeği vaktinde, sandviç almak için restoranların bulunduğu semte doğru yöneldim. Hava soğuktu ama gökyüzü maviydi. Öğle yemeğimi nehrin kenarında bir banka oturup yedikten sonra kalan ekmeklerimi ördeklere atmak istedim. Swan Letellier'yi beklerken kendimi kaybettiğim sırada hayatımı kurtaran Siyam kedisini düşündüm. Kendimi bilmediğim sokaklarda buldum. Kavşağa vardığımda yolumu bulduğumu sandım ama doğru yöne sapacağıma şehir merkezinden daha da uzaklaştım. Sokaklar boyunca evler, apartmanlar diziliydi. Bahçe duvarlarına, boş salıncaklara, o ocak ayında üzerine plastik örtü serilmiş oturma takımlarına baktım.

İşte tam o sırada, onu gördüm... Tekerleklerinden birine hırsız kilidi takılı, dayanağı üzerine yaslanmış duruyordu. Philippe Toussaint'in motosikleti yüz metre önümdeydi. Kalbim, evden izinsiz çıkmış bir küçük kız gibi çarpmaya başladı. Geri dönüp koşarak uzaklaşmak istedim ama bir şeyler bana engel oldu. 11.00 sularında evden çıkıp 16.00 gibi döndüğünde, onun uzaklara gittiğini düşünüyordum. Bazen eve döndüğünde bana gördüklerini anlatırdı. Gün içinde dört yüz kilometreden fazla yol yaptığı hiç de nadir değildi. Honda'sını gördüğümde, onu evin önüne park etmiş hali dışında hiç görmediğimi düşündüm. Philippe Toussaint, hiçbir zaman motosikletiyle beni bir yerlere götürmeyi teklif etmemişti. Evimizde hiçbir zaman iki kask olmadı. Yalnızca onun kaskı vardı. Kaskını değiştireceği zaman ise eskisini satardı.

Bir çitin arkasından gelen köpek havlamasıyla sıçradım. Tam o sırada, sararmış çimenlerle çevrili bir binanın penceresinden onu gördüm. Zemin katın salonundan geçti, gölgesini, tuhaf yürüyüşünü, telaşla üzerine giydiği montunu, sansarı andıran suratını, cılız bedenini tanıdım. Swan Letellier'ydi... Sanki çok uzun süre hareketsiz kalmışım gibi ellerimin uyuş-

tuğunu hissettim. Soluk pastel renklerde, küçük bir binaydı. Köhne parmaklıklı eski balkonlar zamanın izlerini taşıyordu, üzerlerine nice ilkbaharlar görmüş ama çiçek yüzü görmemiş birkaç saksı asılıydı.

Swan Letellier binanın holünde belirdi, alüminyum bir kapıyı itti ve kaldırım boyunca yürüdü. Köşedeki bara girene kadar onu takip ettim. En dip köşeye doğru yöneldi. Philippe Toussaint onu orada bekliyordu... Karşısına oturdu. İki eski tanıdık gibi sakince konuştular.

Philippe Toussaint zamanın yumağını geri sarıyordu. Ama tuttuğu ip hangisiydi? Birilerini, bir şeyleri arıyordu. Sanki bir bilmece gibi, bir adisyonun, bir peçetenin arka yüzüne sürekli aynı şeyi yazmasının nedeni demek buydu...

Camın arkasından saçlarını görüyordum. Tibourin'de bana sırtını döndüğü ilk gece gibi. Bardan, spotların ışığı altında yeşilden kırmızıya ve maviye solan sarı buklelerine baktığım gibi... O ışık prizması altında ona hayran kalmıştım... Yıllardır, ona her bakışımda hep aynı kurşuni havayı gördüğümü düşündüm. Ben onun kusursuz profilini incelerken kulağına cilveli sözler fısıldayan güzel genç kızlardan geriye, derme çatma yataklarda talihsiz kadınlar kalmıştı... Teninde bıraktıkları koku değişmiş, rafine kokular ucuz aromalara dönüşmüştü.

Bistronun karanlık bir köşesinde yalnızdılar. On beş dakika kadar konuştular. Sonra Philippe Toussaint aniden ayağa kalkıp dışarı çıktı. Barın hemen yanındaki çıkmaz sokağa kendimi zor attım. Motosikletini çalıştırdı ve gitti.

Swan Letellier hâlâ içerideydi. Ona yaklaştığımda kahvesini bitiriyordu. Beni tanımadığını gördüm.

"Ne istiyor?"

"Nasıl?"

"Philippe Toussaint'le ne konuştunuz?"

Beni tanır tanımaz, Letellier'nin yüzü ciddileşti. Kupkuru bir ses tonuyla, "Çocukların karbonmonoksitten zehirlendik-

lerini söylüyor. Birileri su ısıtıcısını ateşlemiş miymiş neymiş... Kocanız, olmayan bir suçlunun peşinde... Bana sorarsanız, ikiniz de önünüzdeki hayata baksanız iyi edersiniz..." dedi.

"Fikrinizi alın uygun bir yerinize sokun."

Letellier'nin gözleri kocaman açıldı. Tek bir sözcük daha söylemeye cesaret edemedi. Sokağa çıktım ve sarhoş gibi kaldırıma safra kustum.

83

İnsanların birbirlerine benzemeyen yıldızları var. Seyahat edenler için yıldızlar rehberken, diğerleri için yalnızca minik ışıklardan ibarettir.

"Bazen söz dinlemediğinde veya kapris yaptığında Léonine'i azarladığım için pişmanlık duyuyorum. Biraz daha uyumak istediğinde, keşke okula gitmesi için onu yataktan çekerek çıkarmasaydım... Keşke dünyayı ziyaretinin kısacık olacağını bilseydim... Pişmanlığım çok uzun sürmüyor. Güzel hatıraları canlandırmayı, onun bana bıraktığı mutlu anlarla yaşamıma devam etmeyi tercih ediyorum."

"Neden başka çocuk yapmadınız?"

"Çünkü artık bir anne değil, bir yetimdim. Çünkü uygun bir baba yoktu... Hem sonra, çocuklar için 'öteki', 'sonraki' olmak zordur."

"Ya şimdi?"

"Artık yaşlandım."

Julien kahkaha attı.

"Hişşt..."

Elimle ağzını kapadım. Parmaklarımı yakalayıp öptü. Korktum. Evimdeki dağınıklıktan, aracının birkaç saat içinde

çarparak kapanacak kapılarından, başı sonu olmayan bu hikâyeyle duvara bodoslamaktan korktum.

Nathan ve kuzeni Valentin, yakınımızda, kanepede uyuyorlardı. Birbirine karışmış çarşafların ve battaniyelerin altında, onların başlı ayaklı uzanmış bedenlerinin varlığı tahmin edilebiliyordu. Siyah saçları iki beyaz yastıktan iki yeni bitmiş mantarı, fındık kokan bir patikayı andırıyordu. İnsan bir çocuğun saçlarına dokunduğunda, kendini baharın ilk günlerinde, ormandaki kuru yapraklar üzerinde yürürmüş gibi hissediyor.

Julien, Nathan ve Valentin, önceki akşam Auvergne'den geldiler. Pardon Sokağı'nda kaldıkları süre boyunca Nathan, "Marsilya'ya dönmeyelim, Violette'e gidelim!" diye tutturmuştu. Nihayetinde Julien kabul etmiş ve mezarlığın yolunu tutmuştu. Saat 20.00'ye doğru geldiklerinde, mezarlığın demir kapıları kapalıydı. Sokak tarafındaki kapıyı vurmuşlar ama duymamışım. Bahçemde son salatalarımı ekmekle meşguldüm. İki çocuk parmaklarının ucunda arkamdan yaklaşıp, "Zombiler geldi!" diye haykırdı. Éliane havladı ve kediler Nathan'ı hatırlarmış gibi yaklaştı.

Akşam yalnız olmak istiyordum, kendimi yorgun hissediyordum, erkenden yatağıma gitmek, yatağımda dizi izlemek istiyordum. Konuşmak, hele de konuşmak hiç istemiyordum. Gelişlerinden memnun olmadığımı belli etmemek için elimden geleni yaptım. O sürpriz karşısında mutluluk duymayı isterdim. Ama duymuyordum. Nathan'ın biraz fazla konuştuğunu, Julien'in ise fazla genç olduğunu düşündüm.

Julien mutfakta bekliyordu. Mahcup bir şekilde, "Böyle pat diye geldiğimiz için kusura bakmayın ama oğlum size adeta âşık oldu... Sizi akşam yemeğine çıkarabilir miyiz? Bayan Bréant'da oda ayırttım," dedi.

O konuşur konuşmaz, yalnızlığın bedenimi ölü bir deri gibi terk ettiğini hissettim. Sesi, bende başımın üzerinde bir sokak lambası yanmış gibi aydınlanma etkisi yapmıştı. Tıpkı berbat

başlayan bir günde, kurşuni gökyüzünün aralanması, güneşin yeryüzünü parça parça ısıtmaya başlaması gibi... Üçünün de yanımda kalmasını istedim.

Kesinlikle itiraz istemiyordum; restorana gitmeyecek, evimde yiyecektik, Bayan Bréant'a gitmeyecekler benim evimde kalacaklardı. Peynirli tost, yumurtalı makarna ve domates salatası yaptım. Julien masayı kurmama yardım etti. Tatlı olarak ise, hazırlayıp dondurucuya koyduğum çilekli sorbe vardı. Çekmecelerimde şekerlemeler, çikolatalı kekler, buzdolabımda meyveli yoğurtlar vardı. Eski bir alışkanlıkla Nathan'ın elinden tutuyordum.

Julien'e fikrini değiştirmesin, yatmaya Bayan Bréant'a gitmesin, benim evimde, benimle kalsın diye içirebildiğim kadar beyaz şarap içirdim.

Masayı topladıktan sonra, Sasha'yı ziyarete geldiğim zamanlarda yattığım kanepede iki çocuk için yatak yaptım. Çocuklar sevinç çığlıkları atıp kanepenin neşeyle gıcırdayan zavallı yayları üzerinde zıpladılar. Yatmadan önce, onları "hayaletleri görmek" üzere mezarlığın içinde dolaştırmam için yalvardılar. Mezar taşlarının üzerlerindeki isimleri okurken bana bir dolu soru sordular. Bazı mezarların birçok çiçeği olmasına rağmen bazı mezarların çiçeğinin olmamasının nedenini sordular. Tarihleri okudular, ölülerin birçoğunun hayli yaşlı olduğunu söylediler. Hayalet görememiş olmaktan dolayı müthiş hayal kırıklığına uğramış bir şekilde, benden onlara "korkutucu hikâyeler" anlatmamı istediler. Onlara mezarlık çevresinde, yol kenarında ya da Brancion-en-Chalon sokaklarında görüldüğü iddia edilen Diane de Vigneron ve Reine Ducha'dan bahsettim. Yüzlerinin giderek solduğunu görünce, anlatılanların efsaneden ibaret olduğunu, şahsen onları hiç görmediğimi söyleyerek içlerini rahatlattım.

Julien bahçedeki bir banka oturup bizi bekledi. Düşüncelere dalmış halde, bir yandan Éliane'ın tüylerini okşuyor,

bir yandan sigara içiyordu. Çocukların hiçbir hayaletle karşılaşmadığımızı, ancak onları mezarlığın içinde ve civarında görenlerin olduğunu anlatması üzerine gülümsedi. Çocuklar, Diane'ın resmedildiği kartpostalları göstermem için ısrar ettiler ama onları kaybettiğim yalanını uydurdum.

Dördümüz birlikte eve girdik. Çocuklar kapının kilitli olduğunu tam üç defa kontrol etti. Odama giden koridorun ışığını onlar için açık bıraktım. Ancak Bayan Pinto'nun bebeklerini görünce, benden birer gece lambası istediler.

Julien ve ben, bebekleri devirmemeye dikkat ederek yukarı çıktık. Julien arkamdan geliyordu. Bir an için durduğumda soluğunu ensemde hissettim. Belimi okşayarak, "Acele edin..." diye fısıldadı.

Odanın kapısını henüz kapamıştık ki çocuklar benim yatağımda uyumaya geldiler. Julien ile çocukları ortamıza alarak uzanıp uykuya dalmalarına dek saçlarını okşadık. Ellerimiz zaman zaman Nathan'ın saçlarında buluşuyordu.

Sonra sevişmek için aşağıda bulunan kanepeye gittik. Saat 4.00'e doğru çocuklar yorganı kaldırıp yanımıza geldiler. Âdeta balık gibi istiflenmiş vaziyette yattık. Gözlerimi yummadım, onların, Sasha'nın tekrar tekrar dinlediği Chopin'in sonatları gibi nefes alıp verişlerini dinledim.

Saat 6.00'da Julien elimi tuttu ve sevişmek için odama gittik. Bir yabancı, bir ziyaretçi, bir dul, umutsuz bir erkekle, zaman öldürmek için sadece bir defa dışında, birden fazla sevişebileceğimi hiç düşünemezdim.

Artık burnumuz kahve fincanlarımızda, fısıldayarak sohbet ediyorduk. Ellerim tarçın ve tütün, bedenim aşk, gül ve ter kokuyordu. Saçlarım dolaşmış, dudaklarım kurumuştu. Korkuya kapıldım. Kısa bir süre sonra Julien gittiğinde, bana eşlik etmek üzere geri dönecek olan, sadık ve ölümsüz yalnızlıktan korktum.

"Ya siz neden Nathan'dan sonra bir çocuk daha yapmadınız?"

"Tıpkı sizin gibi. Uygun bir anne yoktu."

"Nathan'ın annesi?"

"Başka bir adama âşık. Beni onun için terk etti."

"Zor bir durum."

"Ah evet, hem de çok zor."

"Onu hâlâ seviyor musunuz?"

"Sanmıyorum."

Ayağa kalkıp beni öptü. Nefesimi tuttum. Güzel havalarda öpülmek nasıl da güzeldi... Uygun hareketleri unutmuşum, kendimi pek acemi, pek sakar hissettim. İnsan hayat kurtarmayı öğrense de ne kendini ne de başkasını yeniden hayata getiremiyor.

"Çocuklar uyanır uyanmaz gideceğiz."

"..."

"Dün akşam bizi gördüğünüzde yüzünüzün aldığı şekli görmeliydiniz... İçimden şimdi hapı yuttuk diye geçirdim... Nathan olmasaydı arkamı dönüp kaçardım."

"Alışık olmadığımdan..."

"Bir daha gelmem artık Violette."

"..."

"Ayda bir defa mezarlığınıza gelip sevişmekten ibaret bir ilişki istemiyorum."

"..."

"Siz ölülerle, romanlarla, mumlarla ve birkaç yudum Porto'yla yaşıyorsunuz. Haklısınız, hayatınızda bir erkeğe yer yok. Hele de beraberinde bir de çocuk getiren bir adama..."

"..."

"Ayrıca gözlerinizden ikimize ait bir geleceğe inanmadığınızı okuyabiliyorum."

"..."

"Konuşun rica ederim, bir şeyler söyleyin."

"İlişkimizin süremeyeceğini biliyorsunuz."

"Elbette biliyorum. Aslında hayır, ben hiçbir şey bilmiyorum. Siz biliyorsunuz. Bana ara sıra kendinizden haber verin. Ama fazla sık olmasın, yoksa beklerim..."

84

Kaybettiğimiz yüzü her yerde ararken, işte bugün de boşluğun kenarındayız.

Irène Fayolle'un Günlüğü

13 Şubat 1999
Gabriel'in, Paul'ün vefatından nasıl haberi oldu bilmiyorum. Onu bu sabah Saint-Pierre mezarlığında gördüm. Bir hırsız gibi başka bir mezarın arkasına saklanmış, geride duruyordu.

Kocam toprağa veriliyordu ve ben gözlerimi Gabriel'den alamıyordum. Kimim ben? Nasıl bir canavarım?

Paul'e sessizce dua etmek için başımı öne eğdim, başımı yeniden kaldırdığımda Gabriel gitmişti. Gözlerim çaresizce onu aradı, mezarlığın her köşesini taradı ama bulamadı.

Bir "dul" gibi ağlamaya başladım.

Eşini kaybedene "dul" deniyor. Âşığını kaybedene ne deniyor?

8 Kasım 2000
Gül bahçesini satışa çıkardım.

30 Mart 2001
Bu sabah Gabriel telefon etti. Beni yaklaşık olarak ayda bir defa arıyor. Telefona her cevap verişimde, sesimi duyunca şaşırmış gibi karşılık veriyor. Birkaç soru soruyor; "Nasılsın? Neler yapıyorsun? Üzerinde ne var? Saçların toplu mu? Şu sıralar ne okuyorsun? Son zamanlarda sinemaya gittin mi?" Sanki gerçekten var olduğumdan veya hâlâ var olduğumdan emin olmak istiyor gibi...

27 Nisan 2001
Gabriel bana öğle yemeğine geldi. Taşındığım daireyi beğendi. Bana pek uygun olduğunu söyledi.

"İçerisi aydınlık ve çok güzel kokuyor, tıpkı senin gibi..."

Oturduğum sokağın adının Paradis[23] olmasına pek keyiflendi.

"Neden gülüyorsun?"

"Çünkü sen benim cennetimsin."

"Ben sizin, zaman zaman uğradığınız bir cennetim."

"Elektrokardiyogramda kalp atışının çizdiği eğrileri bilir misin?"

"Evet."

"İşte benim kalbimin çizdiği o eğriler sensin..."

"Ağzınız pek iyi laf yapıyor."

"Umarım öyledir. Bunun için bana bir ton para ödüyorlar."

Bana yemek yapmayı beceremediğimi, çiçek yetiştirme işinde tencerede et pişirmekten daha iyi olduğumu söyledi. İşimi özleyip özlemediğimi sordu.

"Pek sayılmaz. Çiçekleri belki biraz..."

Mutfağımda sigara içmek için izin istedi.

"Tabii. Yeniden mi başladınız?"

"Evet. Senin gibi onu da bırakamıyorum."

---

23 (Fr.) Cennet. (ç. n.)

Her zamanki gibi bana güncel davalarından, çok az haber aldığı büyük kızından ve küçük kızı Cloé'den bahsetti. Bana onu çok özlediğini, muhtemelen annesiyle tekrar birlikte yaşamaya başlayacaklarını söyledi.

"Evet. Kızımla birlikte yaşayabilmek için, Karine ile tekrar denemem gerek. Tekrar denemeleri de hiç sevmem."

Bana Julien'i de sordu. Ayrılmadan önce dudaklarıma bir öpücük kondurdu. İki ergen gibiydik...

22 Ekim 2002
Bugün Gabriel günü.

Artık Marsilya'ya her gelişinde, öğle yemeğini evimde yiyor. Aşağıdaki restorandan iki porsiyon günün yemeği sipariş ediyor (çünkü benim yemeklerim iğrenç; "yeterince tereyağı, krema, sos koymuyorum, her şeyi buharda pişiriyorum, sebzelerimi şarapla pişiriyorum"). Elinde alüminyum kaplarla kapımı çalıyor. Daima benim tabağımda kalanları da yiyor. Genellikle fazla yemem. Ama Gabriel'in yanında genelde olduğundan daha da az yiyorum.

Karine'le birlikte yaşamaya başlamış. Söylediğine göre Cloé'ye yakın olmak için... Ona, "Bu işin sizin söylediğiniz tarafı," diye tepki verdiğimde bana "Kıskanma, kıskanman gereksiz. Senin kıskanabileceğin hiç kimse yok," diye karşılık verdi.

"Kıskanmıyorum."

"Yok yok... Biraz kıskanıyorsun. Ben kıskanıyorum mesela. Görüştüğün biri var mı?"

"Kiminle görüşeceğim ki?"

"Ne bileyim ben... Bir âşık, bir erkek, erkekler... Güzel kadınsın. Bir yere girdiğinde bakışların sana doğru çevrildiklerini biliyorum. Gittiğin her yerde arzu edildiğini biliyorum."

"Sizinle görüşüyorum."

"Ama biz yatmıyoruz."

"Tabağımdakileri bitirmek ister misiniz?"
"Olur."

5 Nisan 2003
Bugün Gabriel günü. Dün akşam telefon edip mahkemeden sonra, gün sonuna doğru uğrayacağını söyledi. Çıkıp Suze almak gerek. Gabriel Suze'a bayılır.

Benim Gabriel'li ve Gabriel'siz günlerim var...

25 Kasım 2003
Dün akşam Gabriel geç geldi. Biraz çorba, biraz yoğurt ve bir elma yedi. Bir duble de Suze içti. Hatırım için içtiğini gördüm.

"Uyuyakalırsam beni sabah 7.00'de uyandır lütfen."

Bunu sanki evimde uyuması alışıldık bir durummuş gibi söylemişti. Oysa daha önce hiç gece kaldığı olmamıştı. Yirmi dakika sonra kanepenin üzerinde uyuyakaldı. Üzerine battaniye örttüm. O yan odada olduğu için, bütün gece yatağımda gözüme uyku girmedi. Yan odadaki adam... Bütün gece düşündüm. Gabriel benim, "yan odadaki adam"ımdı. Truffaut'nun Penceredeki Kadın[24] filmindeki, Fanny Ardant'ın hastaneden çıktığı sırada, öldürmeye hazırlandığı âşığını düşünerek kocasına, "Ne iyi, beyaz gömleğimi getirmişsin, bu gömleğimi pek severim," diyerek iç çektikten sonra, "çünkü beyaz..." diye eklediği sahneyi hatırladım.

Bu sabah Gabriel'i ayakkabılarını çıkarmış, yüzüstü uzanır halde buldum. Salonda soğumuş sigara dumanı kokusu vardı. Gece sigara içmek için kalkmıştı. Pencere aralıktı.

Yatağıma gelmemiş olmasına üzüldüm. Duş aldı, bir fincan kahve içti. Her yudumda bana, "Çok güzelsin Irène," dedi. Her zamanki gibi, ayrılırken beni dudaklarımdan öptü.

---

24 Orijinal adı La Femme d'à côté (Yandaki kadın) olan, başrollerini Gérard Depardieu ve Fanny Ardant'ın oynadıkları, 1981 yapımı Fransız filmi. (ç. n.)

Gabriel, geldiğinde burnunu boynuma yaslayıp derin nefes alır, giderken ise dudağıma öpücük kondurur...

22 Temmuz 2004
Gabriel'le sevişmeye karar verdim. Bizim yaşımızda artık bazı kabahatler zaman aşımına uğruyor. Ayrıca sonsuza dek gönül eğlendiremeyeceğimize göre... Dairemin kapısını açar açmaz Gabriel, onu arzuladığımı anladı, gördü, hissetti, gözlerimden okudu ve "Başımızı yine belaya sokacağız..." dedi.

"Bu ilk belaya sokuşumuz olmayacak."

"Hayır ilk olmayacak..."

Cümlesini bitirmesine fırsat bırakmadım.

85

Tabutumun başında durup ağlamayın. Ben orada değilim, uyumuyorum. Esen binlerce rüzgârın içindeyim.

Nono için hazırladığım listeyi tamamladım. Bu yıl da tıpkı önceki yıllarda olduğu gibi, benim yerime, tatile giden ailelerin mezarlarındaki çiçekleri sulama işini devralacak. Elvis, Éliane ve kedilerle ilgilenecek. Peder Cédric, bahçedeki sebzelere ve çiçeklere bakacak. Ona Sasha'nın kendi el yazısıyla her ay için ayrı ayrı hazırladığı fişlerden birini emanet ettim.

AĞUSTOS

Ayın öncelikli işi: sulama.

Gecenin serinliği olacağından, akşamları sulamak gerekir. Ama çok erken değil. Yoksa toprak hâlâ sıcak olduğundan, su buharlaşıp gider. Yani günün erken saatlerinde sulamak boşa kürek çekmektir.

Gün batımında, bir sulama kabıyla sulanmalı. Kuyu suyu veya yağmur suyu kullanılmalı. Sulama kapları hortum tutmaktan daha iyidir. Zira tazyikli su toprağın sıkışmasına, nefes alamamasına neden

olur. Toprağın nefes alması gerekir. Bu nedenle, zaman zaman toprağı harmanlayıp havalandırmak gerekir.

Olgunlaşmış meyveleri toplama işi.

Domatesler birkaç gün bekleyebilir. Patlıcanların her gün takip edilmeleri gerekir. Aksi halde aşırı büyür, sertleşirler.

Fasulyeler de olgunlaşır olgunlaşmaz toplanmalı, kısa sürede tüketilmelidir. Ya konserve yapılarak ya da şoklayıp dondurularak muhafaza edilir veya etrafa dağıtılır. Diğer sebzeler için de aynısı geçerli. Sebzeleri paylaşmak için yetiştirdiğini unutma. Yoksa bahçenin hiçbir anlamı yok...

Peder Cédric sebze bahçesiyle yalnız ilgilenmeyecekti. Jungle de Calais'nin[25] dağıtılmasından bu yana, Sudanlı aileler Château de Chardonnay'de kalıyorlardı. Peder Cédric, gönüllülere yardım etmek için haftada üç kez oraya gidiyordu. 19 yaşlarında genç bir çift olan Kamal ve Anita, bir bebek bekliyorlardı. Peder Cédric, valilikten onları evinde ağırlamak için gerekli izni aldı. Bebek doğduktan sonra, mümkün olduğu kadar uzun süre, eğitimlerini tamamlamalarına, bir diploma ve özellikle de daimî ikamet hakkını almalarına dek onları himayesinde tutacaktı. Bu, riskli bir durumdu. Peder Cédric, bir barut fıçısının üzerinde oturduğunu söylüyordu ama bu takdir ettiği bir kırılganlıktı. İster bir ay ister on yıl sürsün günlük hayatını evlatlık ailesi olarak gördüğü o aileyle yaşama sevincini, sürdürebildiği yere dek sürdüreceğini söylüyordu.

"Her şey gelip geçici Violette. Hepimiz faniyiz. Yeryüzünde fani olmayan tek şey, Tanrı'nın her şeye yansıyan sevgisidir."

25 Fransa'nın kuzey bölgesinde İngiltere'ye geçmeye çalışan göçmenlerin izinli veya izinsiz olarak, çadırlarda yaşadığı bölge.

Pederin evinde yaşamaya başladıklarından beri, Kamal ve Anita her gün mutfağıma uğruyorlar, diğerlerinin aksine uzun süre kalıyorlardı. Anita Éliane'a âdeta tapıyordu. Kamal ise sebze bahçeme meraklıydı. Bana yardım etmediği zamanlarda, saatlerce Sasha'nın hazırladığı fişleri ve Willem&Jardins kataloglarını okuyup anlamaya çalışırdı. Çok yetenekliydi. Ona ilk defa, "Yeşil ellisin,"[26] dediğimde, ne demek istediğimi anlayamamış, "İyi de Violette, ben siyah tenliyim," demişti.

Anita'ya Boscher'nin okuma öğrenme kitaplarından birini verdim. Yüksek sesle okuyordu. Hata yaptığında veya bir sözcüğe takıldığında sayfalara bakmadan ona doğrusunu söylüyordum. Zira o kitabı ezbere biliyordum...

Anita kapağını ilk defa açarken, "Çocuğunun kitabı mı?" diye sordu. Sorusunu soruyla yanıtladım. "Karnına dokunabilir miyim?"

"Tabii ki dokunabilirsin."

Pamuklu elbisesinin üzerine avuçlarımın içlerini dayadım. Anita gıdıklandığı için gülmeye başladı. O sırada bebeğin tekmelediğini hissettik. Anita bebeğin de güldüğünü söyledi. Mutfağımda, üçümüz birden güldük.

Birileri vefat ettiğinde, bir cenaze töreni düzenlendiğinde ise yerime Jacques Lucchini bakacaktı. Gaston'a da yokluğum sırasında yapacak bir şeyler vermem gerektiğinden, posta kutuma gelen postaları alıp telefonun yanındaki etajere yerleştirmesini söyledim. Mektuplarımı kırması gibi bir risk yoktu.

Yatağımda uzanırken, komodinin üzerinde duran, henüz kapatmadığım valizime baktım. Geri kalanları ertesi gün halledecektim. Marsilya'ya daima ihtiyacımdan fazla eşya götürüyordum. Falezdeki küçük kulübede neredeyse hiç kıyafet

26 Fransızcada toprağı ekip biçmek konusunda yetenekli kişiler için kullanılan bir deyim. (ç. n.)

kullanmıyordum. Valizimde haddinden fazla, "olur da lazım olursa" vardı.

Bu valizi hayatımda ilk defa 1998 yılında gördüm. Philippe Toussaint bir daha dönmemek üzere gitmişti, ancak ben henüz bunu bilmiyordum. Dört gün öncesinde, "Hadi görüşürüz," diyerek beni öpüp çıkmıştı. O gün, ikinci eğitmen olan Éloïse Petit'yi sorguya çekecekti. Listede konuşmadığı bir o kalmıştı. Bana, "Onunla da konuştuktan sonra artık bırakıyorum," demişti, "Ondan sonra hayatımıza yeni bir yön veririz. Bu mezarlara dayanamıyorum artık. Gidip güneye yerleşiriz."

Hayatına yönü tek başına vermişti.

Éloïse Petit'yle görüşeceği gün, başka bir yola sapmıştı. Onunla görüşmeye gitmek yerine, François Pelletier'ye kavuşmak üzere Bron yolunu tutmuştu.

Dört gündür yalnızdım. Sebze bahçemde yere diz çökmüş, Latin çiçeklerini desteklemek için toprağa bambu kazıklar saplıyordum. Philippe Toussaint'in evde olmadığı zamanlarda hep olduğu gibi, kediler eve yaklaşmış, etrafımda saklambaç oynuyor, koşuşturuyorlardı. İçlerinden biri su dolu leğeni devirince hepsi birden havaya sıçrayıp panik içinde içeri koştu. Kahkaha atmaya başladım. İşte tam o sırada, tanıdık bir sesin, "Seni böyle tek başına kahkaha atarken duymak ne güzel," dediğini duydum.

Önce hayal gördüğümü, ağaçların rüzgârda sürtünen dallarının gürültüsünü yorumladığımı sandım. Başımı kaldırınca, çardağın altındaki masanın üzerinde valizini gördüm. Güneşli havalardaki Akdeniz gibi mavi bir valizdi. Sasha kapının eşiğinde dikiliyordu. Ona yaklaştım, yüzünü okşadım, zira gözlerime inanamıyordum. Beni unuttuğunu sanmıştım. Ona, "Beni terk ettiğinizi sanmıştım," dedim.

"Asla Violette. Duydun mu? Seni asla terk etmem."

Bana emekliliğinin ilk aylarını anlattı. Güney Hindistan'a, ona neredeyse bir kardeş kadar yakın olan Sany'nin yanına

gitmişti. Ardından Chartres, Besançon, Sicilya ve Toulouse'da sarayları, kiliseleri, manastırları, sokakları ve başka mezarlıkları ziyaret etmişti. Göllerde, nehirlerde ve denizlerde yüzmüştü. Tutulmuş sırtlar, burkulan ayak bilekleri, yüzeysel yanıklar iyileştirmişti. Marsilya'dan geliyordu. Célia için aromatik bitkilerden çiçek kutuları hazırlamıştı. Verena, Émile ve Ninon'un, karısı ve iki çocuğunun, mezarlarını ziyaret etmek üzere Valence'a gitmeden önce beni görmek istemişti. Ardından yine Sany'nin yanına, Hindistan'a dönecekti.

Eşyalarını Bayan Bréant'ın evine bırakmıştı. Belediye başkanı, Nono, Elvis, kediler ve diğerlerini görmeye yetecek kadar, iki veya üç gece kalacaktı.

Mavi valizi benim için getirmişti. İçi hediyelerle doluydu. Çaylar, tütsüler, eşarplar, kumaşlar, takılar, ballar, zeytinyağları, Marsilya sabunları, mumlar, kitaplar, Bach plakları, ayçiçeği tohumları... Sasha, gittiği her yerden benim için bir hatıra getirmişti.

"Sana her gittiğim yerden bir şey getirdim."

"Valiz de mi?"

"Aynen öyle. Sen de bir gün yolculuğa çıkacaksın."

Gözleri yaşlarla dolarak bahçeyi dolaştı ve "Boynuz kulağı geçermiş," dedi, "Başaracağından emindim..."

Öğle yemeğini birlikte yedik. Uzaktan her motor sesi duyduğumda Philippe Toussaint'in döndüğünü sanıyordum ama dönmedi.

*

Aradan on dokuz yıl geçtikten sonra, bugün başka bir adamı bekliyor olduğumu fark ettim. Sabahları demir kapıları açtığımda park alanında gözlerim onun aracını arıyor. Mezarlığın ara yollarında yürürken arkamda ayak sesleri duyduğumda, "Geldi, geri döndü..." diyerek arkamı dönüyorum.

Geçen akşam sokak tarafındaki kapımın vurulduğunu sandım. Aşağı inip baktım ama kimse yoktu.

Oysa Julien, arabasının kapısını çarparak kapatıp tam olarak "elveda" dercesine, "Bir gün görüşürüz," dediğinde, onu tutmak için hiçbir şey yapmamış, gülümsemiş ve kendimden emin bir havayla, tam olarak, "evet, böylesi daha iyi," dercesine, "İyi yolculuklar," diye karşılık vermiştim. Nathan ve Valentin arabanın arka penceresinden bana el salladıklarında, onları bir daha göremeyeceğimi biliyordum.

O sabahtan beri Julien'den yalnızca bir defa haber aldım. Nathan'la birlikte iki ay tatil yaptıklarını, Nathan'ın annesinin de zaman zaman yanlarına geldiğini söylediği, Barselona'dan atılmış bir kartpostal...

Irène ve Gabriel arasındaki ilişki, Julien'e ve Nathan'ın annesine hizmet edecekti. Ben bir köprüydüm, aralarında bir geçittim. Julien'in, çocuğunun annesini kaybedemeyeceğini anlamak için benden geçmesi gerekmişti. Bense Julien sayesinde hâlâ sevişebildiğimi, arzu edilebildiğimi biliyordum. Bu da yanıma kalan kârdı...

86

Buraya birilerini, bir şeyleri, ölümden daha güçlü olan o aşkı aramaya geldik.

Ocak 1998

Mâcon'da Swan Letellier'le baş başa görüştüğü o gün, Philippe Toussaint ensesinde bir bakışı, aşina bir varlığı hissetmiş, ancak gerçek anlamda, arkasına dönüp bakacak kadar dikkat etmemişti. Swan Letellier "sıçan suratıyla" karşısında oturuyordu. Onu mahkemede ilk görüşünde de bunu düşünmüştü. Yuvalarına kaçmış küçücük gözler, ortadaki gaga şekilli burunla birbirlerinden ayrılan yanaklar ve incecik dudaklar...

Letellier telefonda ona, "Öğleye doğru köşedeki barda buluşalım, orası sakin olur," demişti.

Philippe, ona da diğerlerine sorduğu soruları, buz gibi bir duruşla, tehditkâr bir ses tonu ve bakışlarla sordu. "Yalan söyleme, kaybedecek bir şeyim yok." Hâlâ aynı konuda ısrar ediyordu. Bozuk su ısıtıcısını kim çalıştırdı?

Letellier'in o akşam olanlardan haberi yok gibi görünüyordu. Philippe ona bir çırpıda Alain Fontanel'in itiraflarını, Geneviève Magnan'ın hasta oğullarına iyi geceler öpücüğü vermek için şatodan ayrıldığını, döndüğünde çocukların kar-

bonmonoksitten zehirlendiklerini görünce paniğe kapıldığını, yangın süsü verme fikrini, Fontanel'in Letellier'yi uyandırmak için gelip kapısını tekmelediğini, sonra tüm personeli uyandırdığını anlattığında, yüzü kâğıt gibi bembeyaz kesilmişti.

Ama Letellier bu hikâyeye inanmamıştı. Ona göre Fontanel, açıklanamaz olana açıklama arayan bir babaya saçma sapan şeyler uydurabilecek bir alkolikti.

Kapısından gelen boğuk gürültüyü, eğitmen kızla birlikte esrar içtiklerinden uykusundan ayılmakta zorlanmasını, havadaki kokuyu, dumanı, alevleri, alevlerin boyu çok yüksek olduğundan 1 numaralı odaya girmenin mümkün olamadığını hatırladı. Etraf cehennem yeri gibiydi. Hiçbir şey gerçek değil, âdeta bir kâbustan ibaretti. Ayaklarında terlikler veya bağcıkları bağlanmamış ayakkabılar ve gecelikleriyle odalardan çıkan kız çocukları, çılgına dönmüş personel gözlerinin önünde canlandı. Croquevielle'in nefesi daralmıştı. Diğerleri ise şoka girmiş, titriyor, dualar mırıldanıyordu. İtfaiyenin gelmesi beklenirken, sağlam çocuklar tekrar tekrar sayılmıştı. Çocukların gözlerinden uyku akıyordu. Yetişkinlerin ise o geceden sonra gözlerine artık uyku girmeyecekti. Alevler karşısında dehşete kapılan çocuklar ailelerini istiyorlardı. Yetişkinlerin yüzü solgundu. Çocuklara yalan söylemek gerekmişti; içeride dört kız çocuğunun hayatını kaybettiği söylenmemişti.

Swan Letellier hâlâ kendini suçlamaya devam ediyordu. Eğitmen kendi odasında kalsaydı belki de böyle bir trajedi yaşanmayacaktı.

Lucie Lindon'la, kendilerini suçlu hissettikleri için Geneviève Magnan'dan resmî makamlara bahsetmemişlerdi. Lucie Lindon'un Geneviève Magnan'dan yerine bakmasını istememesi gerekiyordu. Ama Swan aşırı ısrar etmişti. İkisi de görevlerini ihmal etmişlerdi. Tek kuruş harcamamak için durumu sonuna dek kasan Croquevielle yüzünden kabarmış parkeler, çatılar altındaki asbest, artık ısı yalıtımı sağlamaz olan cam yünü

kaplama, eski boyalar, kurşun tahliye boruları... Bu koşullarda yangın çok hızlı bir şekilde ilerlemiş, köhne mutfak donanımlarından zehirli dumanlar yükselmişti. Doğru, kimse net değildi... Ne Magnan, ne Lindon, ne Fontanel, ne de kendi. Hepsi de boğazlarına dek olayın içine batmışlardı. Dayanması çok zordu. Kesin olan tek şey vardı, o da hiçbirinin zemin kattaki su ısıtıcısını bilerek çalıştırmış olamayacağıydı. Şato çalışanlarının hepsi de o cihazlara dokunulmaması gerektiğini biliyordu.

Ayrıca, bu eski şeyler alçı panel kapakların arkasına gizlenmişti ve çocuklar tarafından erişilemezdi. İki ay boyunca ağırlanacak gruplardan ilkinin gelmesinden bir gün önce, Édith Croquevieille'in sözlerini çok iyi hatırlıyordu. "Yaz ortasındayız, çocuklar ellerini soğuk suyla yıkayabilirler. Ortak duşların bulunduğu alandaki sistem ise yeni, duşlarını orada alacaklar." Swan Letellier bu konuşmayı çok net hatırlıyordu. Çünkü o, yemek pişirme ve servis etme işlerinden sorumluydu. Onun alanı yemekhane ve fritözlerin başıydı. Şatonun duşları umurunda değildi.

Swan Letellier sustu. Kahvesinden birkaç yudum aldı. Düşünceli bakışlarla, Philippe'in kısa süre önce ona söylediğini zihninden tekrarlıyordu. Bu inanılmaz senaryoya inanmalı mıydı? Fontanel mutfağı ateşe vermiş olabilir miydi? Çocuklar gazdan zehirlenmiş olabilirler miydi? Eliyle garsona işaret ederek bir espresso ısmarladı. Görünüşe bakılırsa bistronun müdavimlerindendi. İçeridekilerle senli benli konuşuyordu.

Swan Letellier, Geneviève Magnan'ın intiharını öğrenince şaşırmamıştı. Zira kadın o geceden sonra ruh gibi dolaşır olmuştu. Bunun için mahkemedeki halini görmek yeterdi. Geneviève'le en son, çalıştığı restoranın çıkışında kendini bekleyen kadını gördüğü gün konuşmuştu. Kadının ona sorular sorduğunu söylemek için, panikle telefona sarılmıştı. Philippe aniden, "Hangi kadın?" diye sordu.

"Karınız olan kadın."

"Başkasıyla karıştırıyor olmalısınız."

"Sanmam. Bana Léonine Toussaint'in annesi olduğunu söyledi."

"Nasıl biriydi?"

"Hava kararmıştı. Çok fazla hatırlamıyorum. Restoranın önündeki bir banka oturup çıkmamı beklemişti. Sizin haberiniz yok mu?"

"Ne zamandı?"

"Yaklaşık iki yıl önce."

Philippe yeterince dinlemişti. Söyleyeceğini söylemişti. Oraya soruları cevaplamak için değil, sorular sormak için gelmişti. Vedalaşarak ayağa kalktı. Letellier anlam veremeden arkasından baktı.

Philippe arkasını döndüğünde, kaldırımda, pencerenin arkasında Violette'i gördüğünü sandı. *Deliriyorum galiba,* diye düşündü ve doğrudan Brancion'a döndü.

İlk defa mezarlıktaki evi boş bulmuştu. İlk defa karısını aramak için mezarlıkta dolaşmış, bulamamıştı.

Gerçekten kimdi Violette? O yokken bütün gün ne yapıyordu? Kiminle görüşüyordu? Ne arıyordu?

Violette iki saat sonra döndü. Kapıdan içeri girdiğinde yüzü sapsarıydı. Sanki mutfağında bir yabancıyla karşılaşmışçasına birkaç saniye donup Philippe'e baktı. Sonra bir kâğıt parçası uzatarak, "Léonine gazdan mı zehirlenmiş?" diye sordu.

Philippe, mürekkep aktığı için neredeyse okunmaz hale gelen, kendi el yazısını tanıdı. Violette'in sorusu karşısında yıldırım çarpmış gibi oldu. Söyleyecek bir yalan aradı ama bulamadı. Violette'e metreslerinden birinin kollarında yakalanmış gibi geveledi.

"Bilmiyorum, belki, şey arıyor olabilirim... Bildiğimden, bilmek istediğimden emin değilim. Şaşırdım kaldım."

Violette, Philippe'e doğru yaklaşıp sonsuz bir şefkatle yüzünü okşadı ve ardından tek bir söz etmeden yatağına çıktı. Masayı kurmamış, yemek yapmamıştı. Philippe yanına uzandığında, elini tuttu ve aynı soruyu tekrarladı; "Léonine gazdan mı zehirlenmiş?" Sussa da aynı soruyu sormaya devam edecekti. Bunun üzerine Philippe her şeyi anlattı. Geneviève Magnan'la olan ilişkisi hariç her şeyi... Alain Fontanel'le olan görüşmelerini, ilk defasında hastanenin yemekhanesinde onun nasıl suratını dağıttığını, kliniğin bekleme salonunda Lucie Lindon'la görüşmesini, Épinal'de bir süpermarketin kapalı otoparkında Édith Croquevieille'le, Mâcon'da bir bistroda Swan Letellier'yle görüşmesini anlattı.

Violette onun elini tutup sessizce dinlemişti. Philippe odanın karanlığında, Violette'in yüzünü görmeden, saatlerce konuşmuştu. Violette'in, ağzından çıkan her sözcüğü dikkatle dinlediğini hissediyordu. Violette hiç kıpırdamamış, başka hiçbir soru sormamıştı. Philippe nihayet içini yakıp kavuran soruyu sordu.

"Letellier'yle görüştüğün doğru mu?"

Violette tereddütsüz cevapladı.

"Evet. Önceleri bilmeye ihtiyacım vardı."

"Ya şimdi?"

"Şimdi bahçem var."

"Başka kimle görüştün?"

"Bir defa da Geneviève Magnan'la konuştum. Ama bunu zaten biliyorsun."

"Başka?"

"Başka yok. Yalnızca Swan Letellier ve Geneviève Magnan'la."

"Yemin eder misin?"

"Yemin ederim."

87

Pişmanlıklar, keşkeler olmadan, dolu dolu yaşanmış bir hayat.

Bugün hâlâ, ne zaman *Fanny, Marius* veya *César*'ı izlesem, hepsini ezbere bilsem de ilk repliklerden itibaren gözlerim yaşlarla dolar. Bunlar, çocukluğumun, sevinçle ve hayranlıkla karışık gözyaşlarıdır. Raimu'nün, Pierre Fresnay'nin ve Orane Demazis'nin yüzlerinin siyah beyaz ekrandaki görünümünü, her hareketlerini, bakışlarını pek severim. Baba, oğul, genç kadın ve aşk. Bana, César'ın oğlu Marius'a baktığı gibi bakan bir babam olsun isterdim. Fanny ve Marius gibi bir gençlik aşkı isterdim.

Üç bölümden oluşan serinin, ilki olan *Marius*'u ilk izlediğimde, on yaşlarındaydım. Geçici ailemin evinde yalnızdım. Sanıyorum diğer çocuklar ya ailelerini ziyarete gitmiş ya da tatile götürülmüşlerdi. Yaz mevsimiydi, ertesi gün okul yoktu. Kaldığım ailenin davetlileri vardı, bahçede mangal yapıyorlardı. Masadan kalkmama izin verdiler. Salona girdiğimde, büyük televizyonla burun buruna geldim. İşte o siyah beyaz hikâyeyi böyle keşfettim. Film başlayalı yarım saat olmuştu. Fanny, ekmek kesen annesinin karşısında, kare desenli mutfak örtüsüne kapanmış ağlıyordu. Duyduğum ilk replik şöyleydi;

"Haydi şapşallık etme, çorbanı iç. Kâsenin içine ağlayıp durma, yeterince tuzlu zaten..."

Yüzler, konuşmalar, şefkat ve espri anlayışı beni anında büyülemişti. Kendimi kaptırmıştım. O akşam üç filmi de izlediğim için çok geç yattım.

Bugün hâlâ onların duygularının karmaşıklığını, saflığını seviyorum. Onların o pek hoş, pek doğru sözlerini, seslerindeki o melodiyi seviyorum.

Sanırım Marsilya'yı ve Marsilyalıları, onlarla tanışmadan önce, bir önsezi, gelecekten haber veren bir rüya gibi sevdim. Bu saf güzelliği, Sormiou'ya her gidişimde, beni derin maviye götüren bu sarp patikayı her inişimde hissediyorum. Marcel Pagnol'u anlıyorum, üçlemedeki karakterlerin neden oradan geldiğini anlıyorum. Güneş ve kavurucu sıcağın ağarttığı bu sarp kayalar, bakir bir gökyüzüyle saklambaç oynayan bu turkuaz, billur sular, doğanın lükse kaçmadan diktiği o şemsiye çamlar... Bu manzara kibirden uzak, sade ve görkemli... Güzelliği gün gibi ortada... Marius'un denize olan tutkusunda. César'ın dediği gibi, Bay Panisse, "Yelkenlileri rüzgârın başkalarının çocuklarını götürmesi için," yapar.

Célia'yla birlikte kulübenin kırmızı panjurlarını açtığımda, mutfakta o eski dolabı, sarı sandalyeleri ile birlikte ham ahşap masayı ve eviyenin yanındaki bulaşık süzme sepetini, küçük kurumuş lavanta buketlerini, farklı farklı renklerdeki fayansları ve gökyüzü mavisi parkeleri yeniden gördüğümde, başka bir erkekle evli olduğu için Fanny'nin Marius'la öpüşmesine engel olan César'ı düşündüm. "Çocuklar, hayır, bunu yapmayın, Panisse mert adamdır, onu ailesinin mobilyaları önünde küçük düşürmeyin."

Kulübeyi 1919 yılında Célia'nın anne tarafından büyükbabası inşa etmiş. Adamcağız vefat etmeden önce, Célia'dan, onun gözünde dünyanın tüm saraylarına bedel bu kulübeyi asla satmaması için söz istemiş.

Buraya yirmi dört yıldır geliyorum. Her yaz, Célia gelişimin arifesinde uğrayıp buzdolabını dolduruyor, temiz çarşaflar seriyor. Kahve, kahve makinesi için filtre, limon, domates, şeftali, koyun peyniri, çamaşır deterjanı ve Frenk üzümü şarabı alıyor. Alışverişi kendim yapabileceğimi söyleyip onun yükünü en azından bu şekilde hafifletmek için yalvarsam da nafile... Bana her defasında, "Sen beni hiç tanımadığın halde evinde ağırladın," diye karşılık veriyor. Bir defasında çekmecelerden birine, içine para koyduğum bir zarf bırakmayı denedim. Célia bir hafta sonra zarfı bana postayla geri gönderdi.

Panjurları açıp, eşyaları yerleştirdikten sonra, orada doğan ve tüm yıl boyunca koyda kalan birkaç balıkçıyla buluşuyorum. Bana denizdeki balıkların da şivesini koruyan bölge halkı insanı kadar seyrekleştiğini anlatıyorlar. Bana denizkestaneleri, kalamarlar ve karılarının veya annelerinin hazırladıkları tatlılardan ikram ediyorlar.

Célia'yı peronda buldum. Trenim bir saat gecikmeli vardığı için beni beklerken içtiği kahvenin kokusunu taşıyordu. Bir yıldır görüşmemiştik. Kucaklaştık.

"Ne var ne yok Violette?"

"Philippe Toussaint öldü. Sonra François Pelletier beni ziyarete geldi."

"Kim dedin?"

88

Bulunduğum yerden gülümsüyorum. Çünkü güzel bir hayatım oldu, en önemlisi de sevdim.

Philippe Toussaint bir daha geri dönmedi, Sasha ise Bayan Bréant'da kaldı.

Philippe Toussaint'in geri dönmeyeceğini anlamamdan önce, hediyelerle dolu mavi valizi açarken, Sasha'ya, benimle gerçek anlamda hiçbir zaman hayatını paylaşmadan hayatımı paylaşan adamın, kuşkusuz göründüğünden daha iyi biri olduğunu söyledim.

Philippe Toussaint'in geri dönmeyeceğini anlamamdan önce, Sasha'ya, yalnızca bencil biri olduğunu düşündüğüm, artık dinlemediğim, yüzüne bakmadığım, beni korkunç bir boşluğa terk eden o adama, Mâcon'daki bir bistroda Swan Letellier'yle konuştuğunu gördüğümde bambaşka bir gözle baktığımı söyledim.

Philippe Toussaint'in geri dönmeyeceğini anlamamdan önce, Sasha'ya, o akşam Mâcon'dan döndüğümde, Philippe Toussaint'in o gece şatoda neler olup bittiğine dair gerçeğin peşinde olduğunu, şatonun personelini sorguya çektiğini, bazen de hırpaladığını anlattığını söyledim. Duruşmalarda kimseye

inanmamıştı. Henüz nerede olduğunu bulamadığı Éloïse Petit dışında herkesle görüşmüştü.

Kocam bana Alain Fontanel'i ve diğerlerini anlatmıştı. Düşmemek için onun elini tutmuştum; oysa ikimiz de yatağımızda yan yana uzanıyorduk. Kızımı son defa hayatta gören, ona ve gülüşüne sahip çıkamayan, görevlerini ihmal eden o insanların yüzlerini, sözlerini hayal etmiştim.

Çocuklar, aşçı ile eğitmen kız üst katta esrar içip seks yaparlarken, odalarında bir başlarına kalmışlardı. Geneviève Magnan çocukları gözetimsiz bırakarak şatodan ayrılmıştı. Tozları halı altına süpüren bir tip olan müdirenin ise en iyi becerdiği iş ebeveynlerin çeklerini bozdurmaktı.

O bana Fontanel'in sözlerini aktarır, bozuk su ısıtıcısını, gazdan zehirlenme hikâyesini anlatırken, bayılmamak için önceki gün çarşafları yıkamak için kullandığım yeni meltem esintisi kokulu deterjanın kokusuna odaklanmıştım. Yatağımızda avazım çıktığı kadar bağırmamak için, deterjan ambalajının üzerindeki pembe ve beyaz çiçeklerin görüntüsünü zihnimden geçirip durmuştum. O çiçekler beni Léonine'in elbisesindeki desenlere götürmüştü. Onun elbiseleri, gerçek aşırı dayanılmaz hal aldığında üzerine binip gittiğim hayalî uçan halılar gibiydi. Tüm gece boyunca, benimle hayatında neredeyse ilk defa konuşan Philippe Toussaint'i dinlerken, temiz çarşaflarımın kokusunu içime çektim.

Philippe Toussaint'in geri dönmeyeceğini anlamamdan önce, onun yüzünü yeniden okşamıştım ve gençliğimizde olduğu gibi, annesinin ve babasının habersiz çıkageldikleri zamanlardaki gibi sevişmiştik.

Philippe Toussaint'in geri dönmeyeceğini anlamamdan, onun Malgrange-sur-Nancy'de Geneviève Magnan'la yattığını bilmeden önce, Philippe Toussaint'e hayatımda neredeyse ilk defa inanmıştım.

*

Philippe Toussaint bir daha geri dönmedi, Sasha ise Madam Bréant'da kaldı.

Yokluğuyla geçen bir aydan sonra, 1998 yılında jandarmaya giderek kocamın kaybolduğunu bildirdim. Kayıp başvurusunda bulunmamı Belediye Başkanı tavsiye etmişti. Yoksa gitmeyecektim. Beni karşılayan polis memuru tuhaf bir yüz ifadesine büründü. Kayıp başvurusunda bulunmak için neden o kadar uzun zaman beklemiştim?

"Çünkü sık sık giderdi."

Beni bir form doldurmam için yandaki bekleme salonuna aldı. Kahve ikram etti, geri çeviremedim.

Kayıp başvurusunda bulundum. Polis memuru benden Philippe Toussaint'in bir fotoğrafını getirmemi istedi. Mezarlığa yerleştiğimizden beri hiç fotoğraf çektirmemiştik. En son, Malgrance-sur-Nancy'de kolunu belime dolayıp gazetecilere gülümsediği fotoğrafı çektirmiştik.

Memur bana, motosikletinin markasını, en son gördüğümde üzerinde ne olduğunu sordu.

"Kot pantolon, siyah deri motosiklet botları, siyah pilot ceketi ve kırmızı balıkçı yaka kazak."

"Belirgin bir işareti var mıydı? Dövme? Doğum lekesi? Belirgin bir vücut beni?"

"Yoktu."

"Yanına uzun süre dönmeyeceğini düşündürecek şekilde herhangi bir eşya ve belge almış mı?"

"Video oyunları ve kızımızın fotoğrafları hâlâ evde."

"Son haftalarda davranışlarında veya alışkanlıklarında bir değişiklik olmuş muydu?"

"Hayır."

Polise, Philippe Toussaint'i en son gördüğümde Éloïse Petit'nin Valence'daki iş yerine gideceğini söylemedim. Philippe

Toussaint, oradaki bir sinemada yer göstericilik yapan Éloïse Petit'nin izini bulmuştu. Éloïse Petit'ye evden telefon etmiş, ertesi hafta perşembe günü saat 14.00'te sinema önünde buluşmak üzere randevulaşmışlardı.

O gün öğleden sonra Éloïse Petit telefon etmişti. Philippe Toussaint'in aradığı numarayı bulmuş olmalıydı. Telefona cevap verirken, belediyeden, ölüm servisinden arıyorlar diye düşündüm. Beni geçmiş veya gelecek bir cenaze töreni, bir isim, bir soyadı, bir doğum tarihi, bir mezar, mezarlıkta bir alan hakkında bilgilendirmek için düzenli olarak aradıkları saatti. Éloïse Petit kendini tanıttığında sesi titriyordu. Söylediklerini ilk başta anlamadım. Sonunda kim olduğunu, neden aradığını kavradığımda ellerim terledi, boğazım kurudu.

"Bir sorun mu vardı?"

"Sorun mu? Bay Toussaint gelmedi. Saat 14.00'te buluşacaktık. Onu iki saattir sinemanın önünde bekliyorum."

Başkası olsaydı Philippe Toussaint'in başına bir kaza geldiğini düşünür, Macôn ve Valence'daki tüm hastaneleri arardı. Başkası olsa Éloïse Petit'ye "1 numaralı oda yanarken sen neredeydin? Yan odada mışıl mışıl nasıl uyudun?" diye sorardı. Ama ben ona anlaşılacak bir şey olmadığını, Philippe Toussaint'in hiçbir zaman sağının solunun belli olmadığını ve olmayacağını söyledim.

Telefonun diğer ucunda uzun bir sessizlik oldu. Éloïse Petit telefonu kapatmıştı.

Polise, Philippe Toussaint'in "buharlaşıp uçmasından", Éloïse Petit ile gitmediği randevusundan yedi gün sonra, genç bir kadının, çocukların, çocuğumun mezarını ziyarete geldiğini söylemedim. Genç kadın çok üzgün ve sarsılmış görünüyordu. Mezarlığın diğer ziyaretçileri gibi, çiçek satın almak ve sıcak bir şeyler içmek için evime uğramıştı. Onu kapımda görür görmez tanıdım; Lucie Lindon'du. Sakladığım fotoğrafında

daha gençti, daha renkliydi, gülümsüyordu. Mutfağımda ise yüzü bembeyazdı, göz altlarında mor halkalar vardı.

Ona çay demleyip içine biraz likör damlattım. Oysa içimden fare zehri koymak geçmişti... Bir fincan çay, ardından bir kadeh, derken iki, üç kadeh içki içmişti... Ve umduğum gibi içini dökmeye başladı.

Lucie Lindon konuştukça, yumruk yapıp sıktığım sol elimin avuç içindeki tırnak izlerim hâlâ duruyor. O gün, avucumun içindeki hayat çizgim yara izleriyle kaplandı. Görmesin, hiç bilmesin diye yumruğumu sıkıp gizlediğim kurumuş kanımı hatırlıyorum.

Lucie Lindon bana Notre-Dame-des-Prés Şatosu'nda çalıştığını anlattı.

"Beş yıl önce çıkan yangında dört kız çocuğunun hayatını kaybettiği şatoyu bilirsiniz. Yaşanan o dramdan beri gözlerime uyku girmiyor. Alevler gözlerimin önünden gitmiyor, sürekli üşüyorum."

Genç kadın konuşmaya, ben de onun bardağını doldurmaya devam ettim. Yumruk yaptığım sol elimin tırnakları avucumun içine batıyordu. İçim, fiziksel acıyı hissedemeyeceğim kadar çok acıyordu. Lucie Lindon bir süre konuştuktan sonra, nihayet "Zavallı Geneviève Magnan"ın Léonine Toussaint'in babasıyla bir ilişki yaşamış olduğunu söyleyiverdi.

"Bir ilişki mi?"

Ağzımda demir tadı hissettim. Kan tadı... Sanki çelik içmişim gibi... Ama tekrar etmeye devam ettim. "Bir ilişki mi?"

Bunlar Lucie Lindon'un karşısında ağzımdan çıkan son sözlerdi. Sonra sustum. Sonra gitmek için ayağa kalktı. Gözlerimin içine baktı. Kolunun tersiyle gözlerinden akan yaşları, burnunu, ağzını sildi. Gürültülü bir şekilde burnunu çekti. İçimden ona tokat atmak geçti.

"Evet. Léonine Toussaint'in babasıyla. Olaydan bir veya iki yıl önceymiş. O zamanlar Geneviève bir okulda çalışıyormuş. Galiba Nancy taraflarında..."

Polise, Philippe Toussaint'den, bizden, kızımızdan intikam almak için dört çocuğu öldürenin Magnan olduğunu öğrenince kinimi ve acımı Sasha'nın kollarında haykırdığımı anlatmadım. Philippe Toussaint'in, duruşmadan sonra, kimseye inanmadığı için, aslında kendini temize çıkarmak, suçlu olmadığını ispatlamak için, çocuğumuzun öldüğü şatonun personelini sorguya çektiğini söylemedim.

Polis nihayetinde bana Philippe Toussaint'in bir metresi olup olmadığını sordu.

"Birçok vardı..."

"Nasıl yani?"

"Kocamın daima birçok metresi oldu."

İçeride buz gibi bir hava esti. Polis, raporuna Philippe Toussaint'in eline geçirdiği kadınla yatan biri olduğunu yazmadan önce bir an tereddüt etti. Biraz yüzü kızardı, bana bir fincan kahve daha ikram etti. Bir bilgi elde eder etmez beni arayacaklarını, bir kayıp ilanı verileceğini söyledi. O polis memurunu, annesi Josette Leduc Berthomier'nin (1935-2007) defnedildiği güne dek bir daha görmedim. Beni görünce hüzünle gülümsedi.

*

Philippe Toussaint'in Geneviève Magnan'la olan ilişkisini öğrendiğimde Léonine'i ikinci kez kaybettim. Annesi ve babası kızımı kaza eseri benden almışlardı, o ise kızımı benden kasıtlı fiiliyle koparmıştı. Kaza cinayete dönüşmüştü.

Zihnimi zorladım. Kızımı okula götürdüğüm sabahları, okuldan aldığım öğleden sonraları düşündüm. Sınıfın dip köşelerinde, koridorda, portmantoların yanında, okulun avlusunda,

oyun parkında bana söylemiş olabileceği bir cümleyi, bir tek sözcüğü hatırlamaya çalıştım. Bir "merhaba" veya "yarın görüşmek üzere", "hava bugün ne güzel", "montunun önünü kapatın üşümesin", "bugün Léonine yorgun görünüyor" gibi bir cümleyi, bir sözü... Yıl sonu törenlerinde, iki şarkının, iki gösterinin arasında Geneviève Magnan ve kocam arasındaki bakışmaları, âşıklara özgü o sessiz suç ortaklığını...

Ne kadar süre görüştüklerini, neden kadının çocuklardan öç aldığını, böyle bir fiilde bulunabilmesi için Philippe Toussaint'in ona ne yapmış olabileceğini düşündüm. Kafamı duvarlara vura vura bu soruların cevaplarını aradım. Ama hiçbir yanıt bulamadım. Ruhum bedenimi terk etmişti.

O kadına hiçbir zaman gerçekten bakmamıştım, benim için çekmeceleri çift kilitli olan okul mobilyalarının bir parçasıydı. *Hafızan çok zayıf Violette*... Bu kabul edilemez olan gerçeği öğrendikten sonra, elimden bir şey gelmez olduğundan mezarlıktaki işlerimle Sasha ilgilendi. Ben ise sersemlemiş bir şekilde bir köşede oturdum veya yatağımda uzandım ve bir neden aradım.

Sasha, hediyelerle dolu mavi valizle hayatıma geri gelmeseydi, Philippe Toussaint bu defa işimi tamamen bitirmiş olacaktı. Sasha beni yeniden iyileştirdi. Bu defa çiçek dikmeyi değil, üzerime kapanan o yeni kış soğuğuna dayanmayı öğretti. Ayaklarıma, sırtıma masaj yaptı, bana çay demledi, limonlu su, çorba hazırladı. Makarna pişirip şarap içirdi. Bana kitap okudu, bahçemle bıraktığım yerden ilgilendi. Çiçeklerimi sattı, onları suladı, yaslı ziyaretçileri ağırladı. Bayan Bréant'a henüz bilmediği bir zamana dek kalacağını söyledi.

Her gün beni yatağımdan kalkmam, yıkanmam, giyinmem için zorluyordu. Yatağıma dönmeme izin veriyor, odama yemek tepsileri çıkarıyor, "Beni şu emekliliğimde çalıştırıyorsun," diye söylenerek beni yemek yemeye zorluyordu. Mutfakta müzik

çalıyor, yatağımdan duyabilmem için koridorun kapısını açık bırakıyordu.

Derken hem güneş hem de kediler odama, yatağıma girdiler. Önce perdeleri, sonra pencereleri açtım. Mutfağa indim, çay demlemek için su kaynattım, içeriyi havalandırdım. Bahçeme geri döndüm. Nihayetinde çiçeklerin suyunu tazeledim. Yeniden yaslı aileleri evimde ağırladım, onlara sıcak veya yüksek alkollü içecekler ikram ettim. Aynı şeyleri söyleyip durdum. "Düşünebiliyor musun Sasha? Philippe Toussaint Geneviève Magnan'la yatıyormuş!" Günler boyunca, "Onu polise ihbar bile edemem, öldü. Düşünebiliyor musun Sasha? Öldü!" diye tekrarladım.

"Violette, artık bir neden aramayı bırakmalısın. Neden bulacağım diye kendini kaybedeceksin..."

Sasha bana mantıklı açıklamalarda bulunuyordu.

"Onların birbirlerini tanıyor olmaları, kadının çocuklardan intikam aldığı anlamına gelmez. Kuşkusuz ortada korkunç bir rastlantı var. Gerçekten de bir kaza söz konusu. Yalnızca bir kaza..."

Ben aynı şeyleri tekrar etsem de Sasha nihayetinde beni ikna etti. Philippe Toussaint ne kadar acı ekerse, Sasha da o kadar deva ekiyordu.

"Violette, sarmaşıklar ağaçları boğar. Onları budamayı asla ihmal etmemelisin. Hem de asla. Düşüncelerin seni karanlıklara doğru götürdüğünde, eline bahçe makasını al ve küçük sefaletleri budamaya başla..."

Philippe Toussaint 1998 yılının Haziran ayında kayboldu. Sasha ise Brancion-en-Chalon'dan 19 Mart 1999'da ayrıldı. Dramın kasıtlı değil bir kaza olduğunu kabullendiğimden emin olana dek kalmıştı.

"Violette, ancak bunu aklından çıkarmazsan ilerleyebilirsin."

Yokluğuna alışmam için önümde çiçeklerin büyüyeceği koca bir yaz olması için ilkbaharın başında ayrıldığını düşünüyorum.

Bana sık sık son seyahatinden bahsediyordu. Ama her bahsedişinde, onun gitmesine hazır olmadığımı hissediyordu. Uçakla Mumbai'ye gidecek, Hindistan'ın güneyindeki, Kerala bölgesindeki Amritapuri'ye gidecekti. Bayan Bréant'ta kaldığı gibi, orada da belirsiz bir süre için kalacaktı. Sasha sık sık, "Hayatıma ölümüme dek, Sany'nin yanında, Kerala'da devam etmek benim en eski hayalim... Zaten benim yaşımda bir adamın hiçbir hayali genç değildir. Hepsi de fıçılarda yaşlanmış, şişelenmeye hazırdır..." derdi.

Sasha, Verena'nın ve çocuklarının yanına gömülmek istemiyordu. Onun istediği, Hindistan'da, Ganj Nehri'ne bırakılan bir sal üzerinde yakılmasıydı.

"Yetmiş beş yaşındayım. Önümde daha birkaç yıl var. Oradaki toprakla neler yapabileceğimi, bitkiler konusundaki mütevazı bilgilerimi yeni nesillere nasıl aktaracağımı görmek istiyorum. Ayrıca ağrıları dindirmeye de devam edebileceğim. Bu düşünce beni pek mutlu ediyor."

"Yeşil ellerinizi Hintlere sunacaksınız demek."

"Tutmak isteyen herkese uzatacağım."

Bir akşam birlikte yemek yiyip John Irving'den, *Tanrı'nın Eseri* kitabından bahsettiğimiz sırada, Sasha'ya onun benim Doktor Larch'ım, hiç sahip olmadığım babam olduğunu söyledim. Bana bir gün elimi bırakacağı, artık hazır olduğumu hissettiği, babaların bile yollarını çizmeleri için çocukları bırakmaları gerektiği, bir sabah taze ekmek ve *Saône-et-Loire* gazetesi getirmek için evime gelmeyeceği cevabını verdi.

"Bana veda etmeden gitmeyeceksiniz umarım!"

"Sana veda etmeye gelirsem gidemem Violette. Bizi bir peronda kucaklaşarak vedalaşırken düşünebiliyor musun? Dayanılmaz olanı yaşamak neden? Sence ikimiz de yürek acısında payımıza düşeni almadık mı? Benim yerim artık burası değil. Sen gençsin, hava güzel, hayatını yeniden kurmalısın. Yarından itibaren sana her gün veda edeceğim."

Sözünü tuttu. Ertesi günden itibaren, her akşam Bayan Bréant'ın evine dönmeden önce, beni kucaklayarak birbirimizi sanki son defa görüyormuşçasına, "Hoşça kal Violette, kendine iyi bak, seni çok seviyorum," diyordu. Sonra geri dönüyor, masamın üzerine, çay kutuları ile bahçıvanlık dergileri arasına ekmek ve gazete bırakıyor, Lucchini kardeşlerle, Nono ve diğerleriyle laflıyor, Elvis'le birlikte kedilere bakmak üzere mezarlıkta dolaşıyor, bir mezarı arayan ziyaretçilerin sorularını cevaplıyor, Gaston'un yabani otları temizlemesine yardım ediyordu. Akşamları, birlikte akşam yemeği yedikten sonra, bana yeniden sarılıyor ve yine birbirimizi sanki son defa görüyormuşçasına "Hoşça kal Violette, kendine iyi bak, seni çok seviyorum," diyordu.

Bu vedalaşmalar kış boyunca devam etti. 19 Mart 1999 sabahı gelmedi. Bayan Bréant'ın kapısını çaldım. Sasha gitmişti. Valizini günler öncesinden hazırlamıştı, önceki akşam odasına çıktığında, şişelenmeye hazır o eski hayalini gerçekleştirmeye karar vermişti.

89

Birlikte mutlu yaşadık. Birlikte huzur içinde uyuyacağız.

Irène Fayolle'un Günlüğü

13 Şubat 2009

Eski çalışanım az önce beni telefonla aradı. "Bayan Fayolle, az önce televizyonda avukat arkadaşınızın bu sabah mahkemede kalp krizi geçirmiş olduğunu duydum... Aniden hayatını kaybetmiş."

Aniden. Gabriel aniden öldü.

Gabriel'e hep ondan önce öleceğimi söylerdim. Bilmediğim bir şey vardı, ben de onunla aynı anda ölecektim, Gabriel ölürse ölürdüm...

14 Şubat 2009

Bugün Sevgililer Günü. Gabriel Sevgililer Günü'nden nefret ederdi.

Bu günlüğe onun adını, Gabriel, Gabriel, Gabriel diye yazdığımda, onu yanımda hissediyorum. Belki toprağa verilmemiş olduğundandır. Ölüler gömülmedikçe yakınımızda

olur. Aramıza koydukları o mesafe henüz yok, henüz gökyüzüne gitmedi...

En son görüşmemizde tartışmıştık. Ona çıkıp gitmesini söylemiştim. Gabriel öfkeyle merdivenleri inmiş, arkasına dönüp bakmamıştı. Geri dönmesini, ayak seslerini bekledim. Ama bir daha hiç dönmedi. Genellikle beni her akşam arardı. Ama tartışmamızdan sonra telefonum çalmadı. Artık hiçbir şeyi değiştiremeyeceğim.

15 Şubat 2009

Bana Gabriel'den kalan şey onun sayesinde her gün haz duyarak yaşadığım özgürlük duygusu. Cap d'Antibes'den satın aldığımız, bir çekmecede bekleyen giysiler, açılmış bir Suze şişesi, birkaç gidiş dönüş tren bileti, üç roman, Tanrı'nın Eseri, *Jack London'ın* Martin Eden'i... *Anne Delbée'nin,* Bir Kadın *romanının ender bulunan bir baskısı. Gabriel, Camille Claudel'i çok severdi.*

Birkaç yıl önce, onunla birlikte üç gün geçirmek için Paris'e gitmiştim. Gelir gelmez beni Rodin Müzesi'ne götürmüştü. Camille Claudel'in eserlerini benimle birlikte keşfetmek istiyordu. Bahçede, beni Les Bourgeois de Calais[27] *heykelinin önünde öptü.*

"Heykelin ellerini ve ayaklarını Camille Claudel yapmış. Şu güzelliğe baksana..."

"Sizin de çok güzel elleriniz var. Sizi Aix-en-Provence'daki duruşmada ilk defa gördüğümde, gözlerimi ellerinizden alamamıştım."

Gabriel işte böyleydi. Beklenmeyen yerde olurdu. Gabriel bir kaya gibi sağlamdı, güçlüydü, muktedirdi. Bir kadının hesabı ödemesine, kadehine şarap doldurmasına asla tahammülü olmayan bir maçoydu. Gabriel erkekliğin vücuda gelmiş

27 (Fr.) Calais'nin burjuvaları. (ç. n.)

haliydi. Claudel'den ziyade Rodin'e hayranlık duyacağını, onun Balzac *veya* Düşünen Adam *eserleri önünde saygıyla eğileceğini düşündüğümde, onun Camille Claudel'in* Vals *eseri karşısında diz çöktüğünü gördüm.*

Müzede bir çocuk gibi elimi hiç bırakmadı. Rodin'in görkemli eserlerinin hiçbiri umurunda değildi.

Camille Claudel'in bir kaide üzerine yerleştirilmiş küçük heykeli Les Causeuses'e[28] *bakarken parmaklarımı kuvvetlice sıktı. Heykelciğe doğru eğilip uzun bir süre öylece kaldı. Sanki içine çekiyor gibiydi. Bir asır önce, yeşil oniksten yapılmış o dört küçük kadının karşısında gözleri parlıyordu. "Saçlarını taramamışlar," diye mırıldandığını duydum.*

Dışarı çıktığımızda bir sigara yaktı ve bana müzeyi ziyaret etmek için beni beklediğini, daha içeri girmeden, Les Causeuses *eserini çalmaya yeltenmemesi için elimi tutmaya ihtiyacı olduğunu bildiğini söyledi. Üniversite yıllarında, heykelin bir fotoğrafını görmüş, âdeta âşık olmuştu. Onlara hep sahip olmak istemişti. Onları ilk defa bizzat karşısında görünce, bir bekçiye ihtiyacı olacağını biliyordu.*

"Serserileri savunmam serseri olmadığım anlamına gelmez. O konuşkan kadınlar öylesine zarif, öylesine küçükler ki paltomun cebine atıp kaçmam an meselesiydi... O heykelin salonunda olduğunu düşünsene? Her akşam yatmaya gitmeden önce onlara bakıp her sabah kahveni yudumlarken onları izlemeyi..."

"Hayatınızın büyük bir bölümünü otel odalarında geçiriyorsunuz. Bu sizin için biraz zor bir durum olurdu."

Kahkaha attı.

"Elin bir suç işlememe engel oldu. Savunduğum tüm o geri zekâlılar elini tutabilselerdi onca aptallığı yapmazlardı."

---

28 (Fr.) Konuşkan kadınlar. (ç. n.)

Akşam, Eiffel Kulesi'nin tepesindeki Jules Verne'de baş başa yemek yedik. Gabriel bana, "Bu üç gün boyunca tüm klişeleri yaşayalım. Dünyada klişelerden daha iyisi yoktur," dedi. Cümlesini tamamlayınca, bileğime bir pırlanta bilezik taktı. Beyaz tenim üzerinde binlerce küçük güneş gibi pırıldayan bir mücevher... Sahte olduğunu düşündürecek kadar göz alıcıydı. Tıpkı Amerikan dizilerindeki oyuncuların taktıkları şu imitasyonlar gibi...

Ertesi gün, Sacré-Coeur'de pirinçten Meryem Ana heykelinin ayak ucuna bir mum bıraktığım sırada, boynuma bir pırlanta gerdanlık takarak ensemden öptü. Beni omuzlarımdan tutup kendisine doğru çekti ve kulağıma, "Aşkım, yılbaşı ağacına benzedin..." diye fısıldadı.

Son gün, Lyon tren garında, tam trene bineceğim sırada, elimi tuttu ve parmağıma bir pırlanta yüzük geçirdi.

"Beni yanlış anlama. Takıları sevmediğini biliyorum. Onları sana takman için vermiyorum. Bu hırdavatları satıp seyahate çık, bir ev satın al, gönlünden geçeni yap. Asla teşekkür etme. Bu beni öldürür. Sana teşekkür duymak için hediye vermiyorum. Başıma bir şey gelirse diye seni korumak istiyorum. Haftaya seni görmeye gelirim. Marsilya'ya vardığında beni ara. Seni şimdiden özledim, bu ayrılıklar çok zor. Ama seni özlemeyi seviyorum. Seni seviyorum."

Kolyeyi satıp oturduğum daireyi satın aldım. Bilekliği ve yüzüğü ise bankada bir kasaya koydum, oğluma miras kalacaklar. Aşkımı oğluma miras bırakacağım. En adaletli olanı bu. Gabriel daima adaletten yanaydı.

Gabriel son derece çetin bir karaktere sahipti. Ona kafa tutmamakta daima fayda vardı. Ben dâhil. Oysa ben onu en son gördüğümde ona kafa tutmuştum. Açıkça bir meslektaşına saldırmıştı, bütün gazeteler bundan bahsediyordu. O avukat, yıllarca sadizminin kurbanı olduğu kocasını nihayetinde öldü-

ren bir kadının savunmasını almıştı. Meslektaşına saldırdığı için Gabriel'e sitemde bulunmaya cüret ettim.

Seviştikten sonra mutfağımdaydık. Gülümsüyordu, tasasız görünüyordu, mutluydu. Gabriel, evimin eşiğinden içeri adımını atar atmaz sanki ağır bavullardan kurtulmuş gibi hafiflerdi. Çayımı yudumlarken, ona sitem dolu bir yığın soru sordum. Zulüm gören bir kadını savunan bir avukata nasıl saldırabilirdi? Nasıl her şeyi bu kadar siyah beyaz görebiliyordu? Nasıl bir adam olmuştu? Kim olduğunu sanıyordu? İdealleri neredeydi?

Kalbi kırılan Gabriel müthiş bir öfkeye kapılmış, haykırmaya başlamıştı. Benim hiçbir şeyden haberim olmadığını, dosyanın göründüğünden daha karmaşık olduğunu söylüyordu. Hem neden onun işine burnumu sokuyordum? Çayımı içip çenemi kapamalıydım. Bildiğim tek şey zavallı güller yetiştirmekti, onları da sonunda dalından kesiyordum, gerçekten de her şeyi mahvetmekte üzerime yoktu.

"Kaçırdığın bir nokta var Irène! Boktan hayatında tek bir karar dahi almayı başaramadın sen!"

Söylediklerini duymamak için ellerimle kulaklarımı kapattım. Evimden derhal çıkmasını söyledim. Onun ciddi bir yüz ifadesiyle üzerini giydiğini görünce, söylediğime çoktan pişman olmuştum. Ama çok geçti. İkimiz de af dilemek için aşırı kibirliydik. Bundan daha iyisini hak ediyorduk. Kavga ederek ayrılmayı değil...

Keşke o ana geri dönebilseydim...

İçimden pencereleri açıp gelip geçen herkese, "Çok geç olmadan sevdiklerinizle barışın! Özür dileyin! Ateşkes yapın!" diye haykırmak geçiyor.

16 Şubat 2009

Kısa bir süre önce bir noterden telefon aldım. Gabriel, doğduğu kasaba olan Brancion-en-Chalon'da kendisiyle birlikte

gömülmem için gerekenleri yapmış. Noter benden Gabriel'in benim için bıraktığı bir zarfı teslim almak üzere ofisine gelmemi istedi.

"Aşkım, benim tatlı, şefkat dolu, muhteşem aşkım, şafak vaktinden gün batımına dek aşkım... Seni hâlâ seviyorum, biliyorsun. Seni seviyorum.

Katilleri, masumları, kurbanları savunan, her şeye meydan okuyan, ağzı daima iyi laf yapan ben, sana düşüncelerimi anlatmak için Jacques Brel'den sözler çaldım.

Bu mektubu okuyorsan, ben yaşamdan ölüme geçtim demektir. Bir defa olsun bir şeyi senden önce yapmış oluyorum. Sana yazabileceğim her şeyi zaten biliyorsun. İsminden daima nefret etmiş olmam dışında...

Irène... Ne çirkin bir isim Irène! Sana her şey, ne giysen ne taksan yakışıyor. Ama bu isim, ördek yeşili veya hardal sarısı gibi kimseye yakışmaz.

Seni arabamda beklediğim gün, gelmeyeceğini, boşuna beklediğimi biliyordum. Ama boş da olsa seni bekleyiş, motoru derhal çalıştırıp gitmeme engel oldu.

Geri dönmeyecek. Ellerim bomboş kaldı.

Seni öylesine özlemiştim ki. Ve bu, özleyişlerimin yalnızca başlangıcıydı.

Otellerde kalışlarımız, öğleden sonra sevişmelerimiz, yorganın altındaki sen... Sen benim, bütün aşklarımsın. İlk, ikinci, onuncu ve sonuncu... Sen benim en güzel hatıralarım, en büyük umudum olarak kalacaksın.

Taşra kasabalarının sen kaldırımlarında yürüdüğünde başkente dönüşmelerini asla unutmayacağım. Ceplerine soktuğun ellerin, parfümün, tenin, eşarpların, memleketim...

Aşkım.

Gördüğün gibi sözümü tuttum, sana yanımda sonsuza dek yer ayırdım. Bana öbür dünyada da "siz" diye hitap etmeye devam edecek misin diye çok merak ediyorum doğrusu...

Gelmek için acele etme. Aşağıdaki mavi gökyüzünün biraz daha keyfini çıkar. Bilhassa da yağacak son karların...

Yakında görüşmek üzere.

Gabriel."

19 Mart 2009

Gabriel'in mezarını ilk defa ziyaret ettim. Ağladım, onu topraktan çıkarmak, sarsmak, "Doğru olmadığını söyleyin! Ölmediğinizi söyleyin!" diye haykırmak istedim. Sonra, onu örten siyah mermerin üzerine bir kar küresi bıraktım. Gabriel'e zaman zaman gelip onu sarsıp uyandırmaya çalışmak için geri geleceğime dair söz verdim. İleride benim de gideceğim o mezara baktım.

Mektubunu yüksek sesle cevapladım.

"Aşkım. Siz de benim en güzel hatıralarım olarak kalacaksınız... Benim sizden daha az ilişkim oldu. Yani çok erkek tanımadım. Sizin bir kadını baştan çıkarmak için parmağınızı kıpırdatmanız yeterdi. Hatta ona bile gerek yoktu. Kendiniz olmaktan başka hiçbir şey yapmanıza gerek yoktu. Siz de benim ilk, ikinci, onuncu ve sonuncu aşkımsınız. Tüm hayatım boyunca siz vardınız. Sonsuzlukta yanınıza geleceğim, sözümü tutacağım. Ben gelene kadar yerimi ısıtın. Tıpkı benden önce geldiğiniz otel odalarındaki geçici yataklarda yerimi ısıttığınız gibi... Sonsuzluğun adresini gönderirsiniz. Böyle bir yolculuk hazırlık ister. Trenle mi, uçakla mı yoksa gemiyle mi gelebileceğim bir araştırayım. Sizi seviyorum."

Onu yanında uzun süre kaldım. Mezarının üzerindeki çiçekleri düzenledim, solmuş olanları attım, cenaze plaketlerini okudum. Sanırım o şeylere cenaze plaketi deniyordu...

Gabriel'in defnedildiği mezarlığa bakan bir hanım var. Bu harika. Zira kadınları çok severdi... Mezarlığa bakan kadın yanımdan geçip beni selamladı. Biraz konuştuk. Böyle bir mesleğin olduğunu, insanlara mezarlıklarla ilgilenmeleri

için para ödendiğini bilmiyordum. Girişteki demir kapıların yakınında çiçek bile satıyor.

Bu günlüğü yazmaya devam etmek, Gabriel'i yaşatmaya devam etmek gibi... Ah Tanrım, hayatın bana hiç geçmek bilmeyecek gibi uzun geleceğini hissediyorum...

90

Kasım sonsuzdur, hayat neredeyse güzeldir, anılar sürekli yeniden canlandırdığımız çıkmaz sokaklardır.

Haziran 1998

Macôn ve Valence arası, otoban üzerinden taş çatlasa 200 kilometre olsa da yol Philippe'e bitmek bilmez gibi geliyordu. Oysa rastgele dolaştığında hiçbir yol gözüne uzun görünmezdi. Ama A noktasından B noktasına gitmesi gerektiğinde şevkini kaybediyordu. Zora hiç gelemezdi.

Violette'in, onun gerçeğin peşinde olduğunu öğrenmesinden beri bu arzusunu kaybetmişti. Sanki bu sırrı tek başına taşımak onu düşsel bir araştırmaya bağlıyordu ve ifşa olmasıyla yerinden oynamıştı. Hem de tamamen. Konuşmak onu özgürleştirmemiş, içini boşaltmıştı.

Violette bile geçmişe sırtını dönmüş gibiydi. Éloïse Petit'yle görüşecek ve artık kendi yoluna devam edecekti. O eski eğitmenle görüşme, geçmişle son randevu gibiydi.

Éloïse Petit onu sözleştikleri gibi sinemanın önünde bekliyordu. Seans afişlerinin altında dikiliyordu. Tam üzerinde, *İngiliz Hasta* filminin devasa bir afişi vardı. Gişeler önündeki hareketliliğe, salonlara girip çıkan insan kalabalığına rağmen

Philippe, onu fark etmekte gecikmemişti. İki yıl önce duruşmalar sırasında birbirlerini görmüşlerdi. Birbirlerini hemen tanıdılar.

Éloïse, konuşulacaklardan korkmuş gibi, Philippe'i Valence tren istasyonundan çok da uzak olmayan, iki sokak ötedeki bir Relais H kafeteryasına sürüklemişti. Yan yana sessizce yürümüşlerdi. Philippe hâlâ o büyük boşluğu, o cesaret kırılmasını hissediyordu. Kendi kendine o kaldırımda ne halt ettiğini düşünüyordu. Éloïse'e soracağı bir sorusu bile yoktu. Su ısıtıcıyla onun ne alakası olacaktı ki? Ne bilebilirdi ki?

İki tost, bir su ve bir Coca Cola ısmarladılar. Éloïse son derece şefkatli biri gibi görünüyordu. Philippe, diğerlerinin aksine ona güven duymuştu. Genç kadın söyleyecek yalan aramıyordu. Daha konuşmaya başlamadan bile içtendi.

Éloïse çocukların 13 Temmuz 1993 günü gelişlerini anlattı. Tanıdıkları kişilere göre odaları ayarlanmıştı. Birbirlerini daha önceden tanıyan çocuklar ayrılmak istemiyorlardı. Lucie'yle birlikte çocukların keyifli vakit geçirmesi için ellerinden geleni yapıyorlar ve bunu başarmış görünüyorlardı. Çocuklar, eğitmenlerin yardımıyla eşyalarını odalarına, yataklarının yanındaki dolaplara yerleştirmişlerdi.

Ardından ikindi kahvaltısı yenmiş ve şatonun bahçesinde gezintiye çıkılmış, midillileri gece için ahırlarına götürmek üzere çayırlık alana gidilmişti. Çocuklar hayvanları yetişkinlerin yardımıyla yıkamayı, tımar etmeyi, ahırlara sokmayı, birbirlerine su sıçratmayı çok sevmişlerdi. Yemek masasına geldiklerinde şen şakraklardı. Yüksek sesle konuşan yirmi dört mutlu küçük kızın doluştuğu yemekhane gürültülüydü. Ortak duş alanında duş aldıktan sonra, saat 21.30'a doğru odalarına gitmişlerdi.

"Neden odalarında duş almadılar?"

Éloïse bu soru karşısında şaşırmıştı.

"Bilmem... Ortak duş alanı yeniydi. Ben de orada duş alıyordum."

Dudaklarını kemirerek düşündükten sonra, "Odamdaki banyoda sıcak su olmadığını hatırlıyorum," diye ekledi.

"Neden?"

Dudaklarını sanki bir balona üflüyormuşçasına şişirip, "Bilmem ki..." dedi, "Borular eskiydi. Şato biraz harabeydi. Rutubet kokuyordu. Ayrıca Fontanel'in bir ampulü dahi değiştirmesi için günlerce beklemek gerekiyordu."

Éloïse konuşmasına kaldığı yerden devam etti. Çocuklar Fransa'nın kuzey ve doğu bölgelerinden geliyorlardı. Yolculuğun, hava sıcaklığının ve öğleden sonra gezintilerinin etkisiyle yorgun düştüklerinden, şikâyet etmeden yatmaya gitmişlerdi. Lucie Lindon, 21.45 civarında tüm odaları dolaşıp her şeyin yolunda olduğunu kontrol etmişti. Toplamda altı oda vardı; üçü giriş katında, üçü üst katta. Oda başına dört çocuk düşüyordu. Çocukların hepsi de yataklarındaydı. Kimileri kitap okuyor, kimileri sohbet ediyor, yataktan yatağa fotoğraflar veya resimler dolaştırıyorlardı. "Pijaman pek güzelmiş", "Elbiseni ödünç verir misin?", "Ben de senin ayakkabılarından istiyorum," tarzı konuşmalar duyuluyordu. Kedilerinden, evlerinden, annelerinden, babalarından, kardeşlerinden, okullarından, öğretmenlerinden, arkadaşlarından bahsediyorlardı. Hepsinden önemlisi de midillilerdi. Ertesi gün binecekleri midilliler akıllarından çıkmıyordu.

Éloïse Petit, Philippe'e 1 numaralı odadan bahsetmeden önce bir an tereddüt etti. Çocukların isimlerini telaffuz etmedi, Léonine, Anaïs, Océane ve Nadège demeden, yalnızca "1 numaralı odadaki çocuklar" demiş, sözüne devam etmeden önce bir an başını öne eğmişti. Eğitmenler en son o odaya uğramışlardı. Lucie'yle birlikte her şeyin yolunda olup olmadığını sormak için içeri girdiklerinde küçük kızlar yarı uykuluydu. Gece yataklarından kalkmaları gerekirse diye her birine bir el feneri vermişler, kâbus görmeleri, karınlarının ağrıması gibi bir

durumda Lucie'yi yan odada bulabileceklerini söylemişlerdi. Koridordaki gece lambası, gece boyunca yanık kalacaktı.

Daha sonra Éloïse yukarı katta bulunan odasına, Lucie ise Swan Letellier'nin yanına gitmişti. Lucie odasına dönünceye dek çocuklara Geneviève Magnan göz kulak olacaktı. İki eğitmen üst kata çıkmadan önce, Geneviève mutfakta büyük masa üzerine dizdiği bakır tencereleri temizlemekle meşguldü, onlara bıkkın ve üzüntülü bir şekilde iyi geceler dilemişti. Éloïse nasıl söyleyeceğini bilemiyor gibiydi.

"Odama çıktım, hafif uykuya daldım. Bir an çarpan pencereyi kapamak için ayağa kalktım."

Éloïse Petit'nin mavi gözlerinden tuhaf bir ışık geçmişti. Sanki o anı yeniden yaşıyor, penceresinden, uzaklarda gördüğü bir şeye bakıyor gibiydi. Sanki karşımızdakinin omzunun üzerinden tanıdık bir yüz gördüğümüzde veya beklenmedik bir hareket dikkatimizi çektiğinde olduğu gibi...

"Bir şey mi gördünüz?"

"Ne zaman?"

"Pencerenizi kapatırken."

"Evet."

"Ne gördünüz?"

"Onları."

"Kim onlar?"

"Biliyorsunuz."

"Geneviève Magnan ve Alain Fontanel mi?"

Éloïse Petit omuz silkti. Philippe onun bu hareketini nasıl yorumlayacağını bilemedi.

"Geneviève'le ilişkiniz olduğu doğru mu?"

Philippe kaskatı kesildi.

"Bunu size kim söyledi?"

"Lucie. Geneviève'in sizi sevdiğini söyledi."

Philippe birkaç saniye gözlerini kapadı ve ruh gibi bir sesle cevapladı.

"Ben buraya kızımdan bahsetmek için geldim."

"Ne öğrenmek istiyorsunuz?"

"1 numaralı odadaki su ısıtıcısını kimin çalıştırdığını öğrenmeye çalışıyorum. Çocuklar karbonmonoksitten zehirlenmiş. Oysa o boktan sisteme dokunulmaması gerektiğini herkes biliyormuş!"

Philippe son cümlesini yüksek sesle haykırmıştı. Burnunu gazetelerine gömmüş veya kasada kuyruk beklemeyen müşteriler başlarını çevirip baktılar.

Éloïse herkesin önünde âşığı tarafından azarlanıyormuşçasına kızardı. Philippe'le sanki aklını kaçıran birini sakinleştirmeye çalışır gibi, delileri kışkırtmamaya çalışmak için sakince konuşulduğunda olduğu gibi konuştu.

"Ne söylemek istediğinizi anlamıyorum."

"Birisi banyodaki su ısıtıcısını çalıştırmış."

"Hangi banyodaki?"

"Yanan odanın banyosundaki."

Philippe, Éloïse'in söylediklerinin tek kelimesini bile anlamadığını görmüştü. İşte o zaman kuşkuya kapıldı. Bu ısıtıcı hikâyesinde taşlar yerine oturmuyordu. Gerçeklerle yüzleşmenin sırasıydı, Geneviève Magnan veya Alain Fontanel ondan intikam almak için 1 numaralı odayı ateşe vermişti.

"Yangına sebep olan o muymuş? Eski su ısıtıcısı mı?"

Philippe, Éloïse'in sorusuyla içine düştüğü karanlık düşüncelerinden sıyrıldı.

"Hayır... Yangını çıkaran Fontanel... kaza süsü vermek için... Magnan'ın kabahatini örtbas etmek için."

"Sebep?"

"Çünkü Magnan o akşam şatodan ayrılmış. Çocukların yanında kalmamış. Geri döndüğünde ise, onları.... Artık çok geçmiş... Çocuklar zehirlenmiş."

Éloïse ellerini ağzına götürmüştü. Mavi gözleri aniden parlamıştı. Philippe, Akdeniz'de yüzerek Françoise'ın yanına

geldiği, Françoise'ın çırpındığı günü hatırladı. Éloïse tıpkı onun gibi, âdeta boğulacak gibi paniklemiş görünüyordu.

Philippe ve Éloïse on dakika kadar hiç konuşmadılar. Yemeklerine dokunmamışlardı. Philippe bir kahve ısmarladı.

"Bir şey istiyor musunuz?"

"Belki de onlardır."

"Fontanel ve Magnan, evet."

"Hayır, o insanlar."

"Hangi insanlar?"

"Sizin de tanıdığınız çift. Penceremi kaparken onların avludan çıkmakta olduklarını görmüştüm."

"Hangi çift?"

"Yangının ertesi gün birlikte geldiğiniz. Sanıyorum anneniz ve babanız."

"Söylediğinizden hiçbir şey anlamıyorum."

"İyi de onların o akşam şatoya geldiklerini pekâlâ biliyorsunuz. Öyle değil mi?"

"Annem ve babam mı?"

Philippe bir gökdelenin tepesinden aşağı doğru düşmekteymiş gibi hissediyordu.

"14 Temmuz günü onlarla birlikte geldiniz. Ben siz onların önceki akşam şatoya uğradıklarını biliyorsunuz diye düşünmüştüm. Ailelerin çocukları şatoda ziyaret ettikleri sık görülen bir durum olsa da akşam geldiklerini hiç görmemiştim. Bu nedenle dikkatimi çekmişti."

"Siz çıldırdınız mı? Annem ve babam Charleville-Mézières'de oturuyor. Yangının çıktığı akşam Bourgogne'da olmalarına imkân yok."

"Ama oradalardı. Gördüm onları. Size yemin ederim ki gördüm. Penceremi kapattığım sırada, onların şatodan ayrılmakta olduklarını gördüm."

"Benzetiyor olmalısınız..."

"Hayır, annenizi topuzundan, duruşundan tanıdım... Benzetmiyorum. Onları Mâcon'daki son duruşma gününde gördüm. Mahkemenin önünde sizi bekliyorlardı."

Bunun üzerine Philippe aniden hatırladı. Zihninde aniden bir şimşek çaktı. O zamana dek bilinçaltında gizlenen ufacık bir ayrıntı bir anda gün yüzüne çıkmıştı. O 14 Temmuz 1993 günü, yaşadıkları nedeniyle göz ardı etmiş olduğu normal olmayan bir durum, bir tutarsızlık vardı...

Annesine ve babasına Léonine'in öldüğünü haber vermek için telefon etmişti. Annesi ve babası birkaç saat sonra onu almaya gelmişlerdi. Philippe ilk defa ön koltuğa, babasının yanına oturmuştu. Annesi ise arka koltukta uzanıyordu. Kederinden serseme dönen Philippe yol boyunca ağzını açıp tek kelime söylememişti. Arada sırada arkadan annesinin sızlanmalarını duyuyordu. Babası ise içinden "Selam Sana Ey Meryem" duasını okuyordu.

Philippe baba olarak sözü dinlenen birini hayal ediyordu. Dayısı Luc'ün oğlu olmayı istemişti. Tabiat Ana bir hata yapmıştı; erkek kardeşten doğmak yerine kız kardeşten doğmuştu.

Éloïse annesi ve babasından bahsettiğinde, Philippe babasının o gün gideceği yeri aramadığını, adresi sormadığını, yolu biliyormuş gibi gittiğini hatırladı. Otoyoldan ayrılırken, La Clayette kasabasının tabelaları vardı, ancak şatonun yolunu gösteren hiçbir işaret yoktu. Oysa çocukluğunda, annesi ve babası daima arabada münakaşa ederlerdi, zira babasının yön duygusu olmaması annesini öfkelendirirdi. O gün babası yolunu kaybetmediğine göre, şatoya daha önce gitmiş olabilirdi...

Philippe zihnindeki o uğursuz yolculuğa devam ederken, Éloïse de gözlerini dikmiş ona bakıyordu. Yüzünden okunan korkuya rağmen, yakışıklı bir adam olduğunu düşündü. Léonine'in yüzünü hatırlamaya çalıştı ama başaramadı. Dört çocuğun yüzü de hafızasından silinmişti. Sürekli olarak hatırlamaya çalışıyor ama hatırlayamıyordu. Tek hatırladığı, midilliler hak-

kında sorular soran sesleriydi. Léonine'in güven oyuncağını kaybettiğini ve onunla birlikte her yerde oyuncağını aradıklarını Philippe'e söylememişti. Léonine ona, oyuncak için, "Benim yaşımda bir tavşan," demişti. Éloïse, tavşan bulunana dek, ona depodan idareten bir ayıcık bulmuş, ertesi sabah şatonun altını üstüne getirip tavşanı bulacağına söz vermişti. Philippe'in sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı.

"Bunu benden başka kimseye söylemeyeceğinize Léonine'in başı üzerine yemin etmenizi istiyorum."

Éloïse, Philippe'in aklından geçirdiklerini duymuş olup olamayacağını düşündü. Tek bir sözcük dahi söyleyemedi. Philippe ısrar etti.

"Görüştüğümüzü, konuştuğumuzu asla kimseye söylemeyeceksiniz... Yemin edin!"

Éloïse sanki mahkeme huzurundaymış gibi sağ elini havaya kaldırdı ve "Yemin ederim," dedi.

"Léonine'in başı üzerine?"

"Léonine'in başı üzerine."

Philippe, Brancion mezarlığındaki evin telefonunu bir kâğıda yazıp Éloïse'e uzattı.

"İki saat sonra bu numarayı arayın. Karım telefonu açınca ona kendinizi tanıtın, randevuya gelmediğimi, bütün bir öğleden sonra beni beklediğinizi söyleyin."

"Ama..."

"Lütfen."

Éloïse, Philippe'in durumuna acıyıp kabul etti.

"Ya soru sorarsa?"

"Sormaz. Onu artık soru sormayacağı kadar çok sayıda hayal kırıklığına uğrattım."

Philippe hesabı ödemek için kalktı. Kaskını alırken Éloïse'i kısaca selamladı ve sinemanın önüne park ettiği motosikletine bindi.

Sinemaya girip çıkan insanlara şöyle bir baktı ve annesinin sözlerini hatırladı. "Hiç kimseye güvenme. Duydun mu beni? Hiç kimseye."

Yaklaşık yedi yüz kilometre yol gitti. Charleville-Mézières'e vardığında gece olmuştu.

*

Philippe bir süre salon penceresinden onları izledi. Renkleri, terk edilmiş mezarlar üzerindeki, Violette'in tahammül edemeyip söküp attığı çiçekler gibi solmuş çiçek desenli, fi tarihinden kalma kanepelerinde yan yana oturuyorlardı.

Babası uyuyakalmıştı, annesi televizyonda daha önce yayınlanmış olan, Violette'in vaktiyle izlediği bir pembe diziye dalmıştı. Avustralya'da veya başka bir uzak ülkede geçen, bir papaz ile genç bir kız arasındaki aşk hikâyesiydi. Violette'in izlerken zaman zaman sessizce ağladığı olmuştu. Gözyaşlarını koluna sildiğini hissetmişti. Annesi ise, sanki yanlış seçimler yaptıklarını düşünüyormuş, duruma müdahale etmek istiyormuşçasına, dudaklarını büzmüş oyunculara bakıyordu. Bu kadar duygusal bir programı neden seçmişti ki? İçinde bulunduğu durum o kadar ciddi olmasaydı, Philippe kahkahalarla gülebilirdi.

Philippe, onun için artık bir dekordan ibaret olan o evde büyümüştü. Yıllar içinde ağaçlar büyümüş, çitler gürbüzleşmişti. Annesi ve babası, bahçe demirlerini, Amerikan dizilerindekiler gibi beyaz bir duvarla değiştirmiş, binanın cephesinin sıvasını yenilemiş, kapının her iki yanına birer aslan heykeli yerleştirmişti. O iki granit yabani hayvan, 1970'lerden kalma o köşkte oldukça sıkılmış görünüyorlardı. Ama kamuda kadrolu yönetici olduklarını komşulara göstermeleri gerekiyordu. Her ikisi de posta kurumu emeklisiydi. Babası işe postacı olarak, annesi ise idari memur olarak başlamıştı, sonra rütbeleri yükselmiş,

alt sınıf yönetici pozisyonuna gelmişlerdi. Ve nihayet para kazanmaya başladıklarında, kazandıklarını biriktirmişlerdi.

Philippe'in anahtarları daima yanındaydı. Çocukluğundan beri aynı anahtarlığı, şeklini ve rengini kaybetmiş minik bir ragbi topunu yanında taşıyordu. Annesi ve babası kapı kilitlerini hiç değiştirmemişti. Neden değiştirsinlerdi ki? Oraya girip de dualarıı içinde kaybolmuş bir baba ve kini içinde boğulmuş bir anneyle kim karşılaşmak isterdi? Bir kavanoz sirke içinde iki turşu...

O eve yıllardır, Violette'le tanıştığından beri ayak basmamıştı. Violette... Onu hiçbir zaman evlerine davet etmemiş, daima küçümsemişlerdi.

Chantal Toussaint, oğlunu salon kapısının eşiğinde görünce çığlık attı. Kocası bu çığlıkla sıçrayarak uyandı.

Philippe ağzını açıp konuşacak olduğu sırada, Léonine'in duvarda asılı fotoğraflarını gördü. İkisi okulda çekilmiş fotoğraflardı. Philippe, zihninde Geneviève Magnan ve onun amonyak kokulu koridorlardaki gülüşü canlanınca sendeledi, düşmemek için salondaki vitrine tutundu.

Violette kızlarının fotoğraflarını kaldırmış, yatağının yanındaki bir çekmeceye, cüzdanına ve sürekli okuduğu kalın bir kitabın sayfalarının arasına koymuştu.

Annesi, "İyi misin yavrum?" diye mırıldanarak yaklaştı. Philippe bir el hareketiyle onu durdurdu. Daha fazla yaklaşmamasını emreden bu hareketle, anne ve oğul arasında belli bir mesafe kaldı. Baba ve anne bakıştılar. Oğulları hasta mıydı? Aklını mı kaybetmişti? Korkunç derecede solgun görünüyordu. Hali, onu o trajedinin yaşandığı yere götürdükleri 14 Temmuz 1993 günü olduğu gibiydi. Sanki yirmi yıl yaşlanmıştı.

"Yangının çıktığı akşam şatoda ne bok yiyordunuz?"

Babası, cevap vermek için talimat beklerken, göz ucuyla karısına baktı. Ama her zamanki gibi konuşan karısı oldu.

Hiçbir zaman olmadığı uslu bir küçük kız, bir mağdur sesi takındı.

"Armelle ve Jean-Louis Caussin, Anais ve Catherine'i... yani Léonine'i şatoya bırakmadan önce La Clayette'e geldiler. Bir kafede buluşmayı kararlaştırmıştık. Kötü bir şey yapmadık."

"Orada ne bok yiyordunuz?"

"Güneyde bir düğüne davetliydik. Kuzenin Laurence var ya hani... Charville'e giderken, bu vesileyi değerlendirip Bourgogne'u da ziyaret edelim dedik."

"Siz hayatınızda hiçbir zaman bir şeyi değerlendirmiş değilsiniz. Bana doğruyu söyleyin!"

Annesi cevap vermeden önce bir süre tereddüt etti. Dudaklarını sıkıp derin bir nefes aldı. Philippe derhal müdahale etti.

"Çok rica ederim zırlamaya başlama."

Annesiyle hayatında asla bu şekilde konuşmamıştı. "Olur anneciğim", "Yok anneciğim", "Tamam anneciğim," diyen o terbiyeli, uslu çocuk ölmüştü. Kızını kaybettiğinde ortadan kaybolmaya başlamıştı. Sonra tamamen yok olmuş, kızının yanına gömülmüştü. Philippe annesine ve babasına "Mezarlığa ayak basmanızı yasaklıyorum," demişti, "Violette'le karşılaşmanızı istemiyorum."

Trajediden önce annesine yalnızca dayısı Luc ve kısacık elbiseler giyen karısıyla tatile çıkmak için karşı gelmişti. Annesine göre Philippe, daima düşük sınıftan kızlara, sokak kızlarına ilgi duymuştu.

Chantal Toussaint'in sesi o savcılara özgü, sert, geçit vermez tonuna yeniden kavuşmuştu.

"Caussinlerle buluştum, çünkü karının torunumuzun valizine ne koyduğunu görmek, hiçbir şeyinin eksik olmadığını kontrol etmek istiyordum. Arkadaşlarının yanında mahcup olmasını istemiyordum. Karın çok gençti, Catherine'in ihtiyaçları sık sık ihmal ediliyordu... Küçük kız uzun tırnaklar, pis kulak-

lar, lekeli veya yıkanınca çekmiş kıyafetlerle dolaşıyordu... Bu durum beni hasta ediyordu."

"Saçmalama! Violette kızımızla gayet iyi ilgileniyordu! Kızımızın adı Léonine'di! Duydun mu beni? Léonine!"

Chantal Toussaint, sabahlığının önünü sakarca ve ani bir hareketle kapattı.

"Armelle Caussin otomobilinin bagajını açtı, çocuklar kenarda baban ve Jean-Louis'yle oynarken ben de valizin içindekileri kontrol ettim. Bir sürü şey eksikti. Yeni kıyafetler koymak için, onun ucuz veya eskimiş kıyafetlerini çıkarıp atmak zorunda kaldım."

Philippe, annesinin Armelle Caussin'i eften püften bir bahaneyle arayışını, kızının elbiselerini çöpe atışını gözlerinde canlandırdı. Annesinin kendinde daima bulduğu bu müdahale hakkı midesini bulandırdı. Başkalarını hor görmesine neden olan o kadını boğmak istedi. Chantal Toussaint, oğlunun kendine yönelttiği hınç dolu bakışları görmemek için başını eğdi.

"Caussinler saat 16.00'ya doğru çocuklarla birlikte şatoya gittiler. Baban ve ben, hava çok sıcak olduğundan, gece olmadan Charleville yoluna koyulmak istemiyorduk. Kasabada kalmaya karar verdik. Bir şeyler yemek için kafeteryaya geri döndük. Kafeteryanın tuvaletine gittiğimde, Léonine'in oyuncağını lavaboların yanında unutmuş olduğunu gördüm. O oyuncak olmadan uyuyamadığını biliyordum."

Chantal Toussaint yüzünü buruşturduktan sonra devam etti.

"Pek kirliydi... Onu su ve sabunla yıkadım. Hava sıcak olduğundan hemen kurudu."

Sözcüklerin ağırlığını taşımakta zorlanıyormuş gibi kanepeye oturdu. Kocası da bir ödül, bir şefkatli bakış, okşama bekleyen ama bulamayan sadık bir köpek gibi onu takip etti.

"Şatoya yolgeçen hanına girer gibi girdik. Ortalıkta kimse yoktu, kapıda güvenlik yoktu, kapılar ardına dek açıktı. Bir

kapıyı iter itmez Léonine'in odasını bulduk. Yatmıştı. Bizi görünce şaşırdı. El çantamdan sarkan oyuncağını görünce gülümsedi ve diğer kızlara göstermemek için usulca aldı. Arkadaşları onunla dalga geçmesin diye kimseye söylemeden her yerde aramış olmalı..."

Chantal Toussaint hıçkırarak ağlamaya başladı. Kocası kolunu omuzlarına dolayınca geri itti, adam bu harekete alışkın olduğundan kolunu geri çekti.

"Kızlara onlara masal anlatmamı isteyip istemediklerini sordum. İstediklerini söylediler. Onlara Grimm Kardeşler'den *Parmak Çocuk* masalını anlattım. Hemen uykuya daldılar. Çıkarken torunumu son bir defa öptüm."

Philippe, "Ya su ısıtıcı?" diye gürledi.

Anne ve baba, oğullarının hiddeti karşısında, göz yaşları içinde, sefil bir şekilde bir köşeye büzülmüştü. Nihayet annesi, iki hıçkırık arasında, "Ne ısıtıcısı? Hangi su ısıtıcı?" diye mırıldandı.

"Banyodaki su ısıtıcısı! Odada bir banyo, bir de boktan su ısıtıcısı vardı! O su ısıtıcısına siz mi dokundunuz?"

Baba ilk defa ağzını açtı ve derin bir iç çekişle, "Ha onu mu diyorsun?" diye mırıldandı.

O anda Philippe onun her zaman olduğu gibi susması, bir dua, herhangi bir dua okuması için her şeyini verebilirdi. Ancak bir saat için, hayatında yalnızca bir saat için, o adam kendini karısının hayatında faydalı hissetmiş, karısının *Parmak Çocuk* masalını bitirmesini beklerken, kollarını iki yana sallayıp beklememişti.

"Annen Léonine'e dişlerini güzelce fırçalayıp fırçalamadığını sordu. Léonine fırçaladığını söyledi. Ama diğer kızlardan biri musluktan sıcak su akmadığını, soğuk suyun dişlerini sızlattığını söyledi. Annen gidip bakmamı istedi. Isıtıcının gerçekten de kapalı olduğunu görünce, ben de..."

Philippe annesinin ve babasının önünde dizleri üzerine çöktü. Babasını ropdöşambrının iki yakasından kavradı ve yalvardı.

"Sus, sus, sus, sus..."

Anne ve baba donup kalmıştı. Philippe anlaşılmayan birkaç sözcük daha kekeledikten sonra, evden girdiği gibi sessizce ayrıldı.

Motosikletine bindiğinde ne o akşam ne de sonraki günlerde Brancion mezarlığının yolunu tutmayacağını, artık bir evinin olmadığını biliyordu. Bunu Éloïse Petit'den Violette'e telefon edip randevuya gelmediğini söylemesini istediğinden beri biliyordu. Violette onu uzun zamandır beklemez olmuştu.

Sabah ona her şeye yeniden başlayacaklarını, güneye yerleşeceklerini söylediğinde, karısının gözlerinden kendisine gerçekten inanmadığını okumuştu. Bugün artık o bakışla yüzleşmek istemiyordu. O bakışı bir daha asla görmek istemiyordu.

Chantal Toussaint oğlunu sakinleştirmek için sabahlıkla sokağa çıkıp peşinden koştu. O halde yola çıkması tehlikeliydi. Çok yorgundu, dinlenmesi gerekiyordu, odasında her şey bıraktığı gibi duruyordu, posterlerine bile dokunmamıştı. Ona yatağını hazırlayacaktı, çok sevdiği Stroganoff usulü sığır eti ve krem karamel yapacaktı. Yarın daha sakin kafayla düşünebilirdi...

"Keşke beni doğururken ölseydin anne, hayatım çok daha kolay olurdu."

Philippe motosikletini çalıştırdı ve gayriihtiyari Bron'un yolunu tuttu. Dikiz aynasından baktığında, annesinin kaldırıma yığıldığını gördü. Sözlerinin annesinin ölüm fermanını imzaladığını biliyordu. Bugün, yarın ölürdü... Babası da peşinden giderdi. Daima karısının peşinden gitmişti...

Philippe, olan biteni anlatmak için Luc ve Françoise'ın yanında olma arzusundan başka hiçbir şey hissetmiyordu. Onlar

ne yapılması, ne söylenmesi gerektiğini bilir, kimseye hesap vermek zorunda kalmaması için ona kucak açarlardı. Olmak istediği gibi, Luc'ün oğlu olabilirdi. Hayatının bu sayfasını kapatıyordu.

91

Ve höyüğümü yastık sanan bir su perisi,
Uyumak için nazikçe geldiğinde,
İsa'dan peşinen af diliyorum,
Düşerse haçımın gölgesi biraz onun üzerine,
Ölüm sonrası küçük bir mutluluk tatmak için...

Irène Fayolle'un günlüğü

2013

Mezarlığa bakan kadının evine gittim. Bana siması bir yerlerden tanınan, ancak kim olduğu çıkarılamayan birine bakar gibi baktı. Yalnız başına mutfak masasına oturmuş, bir bahçe kataloğunu karıştırıyordu.

"İlkbahar için çiçek soğanlarımı seçiyorum. Nergisi mi yoksa çiğdemi mi tercih edersiniz? Şu sarı lalelere de bayıldım."

Parmaklarını çiçek fotoğrafları üzerine koydu. Çeşit çeşit türden çiçekler vardı.

"Nergis. Sanırım nergisi tercih ederim. Çiçekleri ben de çok severim. Vaktiyle bir gül bahçem vardı."

"Nerede?"

"Marsilya'da."

"Ah öyle mi? Ben de her yıl Marsilya'ya, Sormiou koyuna gidiyorum."

"Ben de oğlum Julien'le birlikte oraya giderdim. Çok uzun zaman önce..."

Mezarlığa bakan kadın, bana sanki bir sırrı paylaşıyormuşuz gibi gülümsedi.

"Bir şey içmek ister misiniz?"

"Yeşil çaya hayır demezdim."

Çay hazırlamak için kalktı. Julien'le hemen hemen aynı yaşta olabileceklerini düşündüm. Kızım olabilecek yaştaydı. Sanırım bir kızım olmasını istemezdim. Ona ne anlatacağımı, ne tür nasihatler verip, nasıl yönlendireceğimi bilemezdim. Erkek çocuğu biraz kır çiçeği, alıç gibidir, yeterince yiyip içtiği ve giyindiğinde, ona yakışıklı, güçlü olduğunu söylediğinizde, kendi kendine büyür. Bir çocuk babası olduğunda güzel büyür. Kız çocuğu daha karmaşıktır.

Mezarlığa bakan kadın güzel bir kadın. Üzerinde siyah, düz kesim bir etek ve gri, uzun kollu bir tişört vardı. Onu zarif, kibar buldum. Bir kızım olmadığına neredeyse üzüldüm. Çayı açık halde bir demliğin içine doldurup süzgeçten geçirdi. Masaya bir bal kavanozu koydu. Evi güzel kokuyordu, hoş bir sıcaklığa sahipti. Bana gülleri, gül kokusunu sevdiğini söyledi.

"Yalnız mı yaşıyorsunuz?"

"Evet."

"Ben bu mezarlığa, Gabriel Prudent'ı ziyaret için geliyorum."

"Sedirlerin bulunduğu alanda, 19. sırada yatıyor. Öyle değil mi?"

"Evet. Tüm ölülerin yerini ezbere mi biliyorsunuz?"

"Birçoğunun. Gabriel Prudent tanınmış bir avukatmış. Cenazesi kalabalıktı. Hangi yıldı sahi?"

"2009."

Mezarlığa bakan kadın ayağa kalkıp, 2009 yılına ait bir arşiv alıp Gabriel'in ismini aradı. Demek ki doğruydu, her şeyi defterlere not alıyordu. Bana yazdıklarını okuttu.

"Cesur Avukat Gabriel Prudent'ın saygın anısına... Bir avukat için cesaret esastır, cesaret yoksa yetenek, kültür, hukuk bilgisi, bir avukatın sahip olması gereken geri kalan her şey de yoktur... Cesaret olmadığında, hüküm anında geriye ancak sözcükler, birbirini izleyen, parlamalarıyla sönmeleri bir olan sözcükler kalır," (Robert Badinter). *"Ne bir peder ne de bir haç vardı. Cenaze alayı ancak yarım saat kadar kaldı. Cenaze görevlileri tabutu çukurun içine indirirken, herkes dağılmıştı. Yağmur şiddetle yağmaya devam ediyordu."*

Mezarlığa bakan kadın bana bir fincan çay doldurdu. Ondan Gabriel'in cenazesi hakkında yazdıklarını bana tekrar okumasını rica ettim. Büyük bir nezaketle okudu.

Gabriel'in tabutunun etrafındaki insanları, şemsiyeleri, koyu renk, kışlık kıyafetleri, eşarpları, gözyaşlarını hayal ettim.

Mezarlığa bakan kadına, Gabriel'in kendine cesur olduğunun söylenmesine kızdığını, bir ağır ceza mahkemesi başkanına dolambaçlı yönden aptal olduğunu söylemenin cesaretle herhangi bir ilgisi olmadığını, asıl cesaretin mesailerinden artan zamanlarda Porte de la Chapelle'de zavallılara yemek dağıtanların veya 1942 yılında Musevileri evlerinde saklayanların yüreklerinde olduğunu söylediğini söyledim. Gabriel bana sürekli olarak cesareti olmadığını, hiçbir risk almadığını söylerdi.

Mezarlığa bakan kadın bana Gabriel'le çok konuşup konuşmadığımızı sordu. Gabriel'le hep konuştuğumuzu söyledim ve kendine cesur denmesinden nefret edildiği konusunun aramızda kalmasını rica ettim. Cenaze plaketi için o sözlerin iyi bir seçim olduğunu düşünen insanların yanıldıklarını bilmelerini istemiyordum.

Mezarlığa bakan kadın bana gülümsedi.

"Merak etmeyin. Burada konuştuğumuz her şey bir sır olarak kalacak."

Ona karşı bir güven duydum, sanki çayıma bir gerçeklik iksiri damlatmış gibi konuşmaya başladım.

"Gabriel'in mezarını, isminin yanına bıraktığım bir kar küresini sallamak için yılda iki veya üç defa ziyaret ediyorum. Gazetelerden ilgisini çekebilecek haberleri, hukuk eleştirilerini kesip ona okuyorum. Ona dünyadan, onun dünyasından, suç davalarından, aşk davalarından haberler getiriyorum. Marsilya'daki Saint-Pierre mezarlığında yatan kocam Paul'ün mezarına daha sık gidiyorum. Sonsuzluk uykumu Gabriel'in yanında uyuyacağım için ondan her seferinde af diliyorum. Küllerim Gabriel'in mezarına bırakılacak. Gabriel noteri vasıtasıyla gerekli formaliteleri halletmiş. Ben de öyle yaptım. Bu arzumuza kimse karşı koyamayacak. Biz evli değildik. Aslında ben sizin evinize, oğlum Julien'in bu durumu öğrendiği gün, size sorular sormak için geleceğini söylemek için uğramak istemiştim."

"Neden ben?"

"Çünkü son arzumun babasının yanında değil de Gabriel'in yanında gömülmek olduğunu öğrenince, nedenini anlamaya çalışacak, Gabriel'in kim olduğunu bilmek isteyecektir ve onun kim olduğunu soracağı ilk kişi de sizsiniz. Çünkü bu mezarlığın kapılarından içeri girer girmez karşısında bulacağı ilk kişi sizsiniz. Tıpkı benim de buraya ilk geldiğimde olduğu gibi."

"Oğlunuza söylememi istediğiniz özel bir şey var mı?"

"Yok, hayır. Sizin uygun sözcükleri bulacağınıza kuşkum yok ya da Julien sizinle konuşmak için bir defalığına olsun doğru sözcükleri bulacaktır... Ona yardım ve eşlik edeceğinizden eminim."

Mezarlığa bakan kadının yanından istemeye istemeye ayrıldım. Brancion-en-Chalon'a son gelişim olduğunu biliyordum. Yola çıktım ve Marsilya'ya döndüm.

2016

Günlüğümü artık tamamlıyorum. Yakında Gabriel'in yanına gideceğim. Bunu biliyorum. Onun sigarasının kokusunu şimdiden alır gibiyim. Sabırsızlanıyorum. Kavgalı ayrılmıştık, artık barışma zamanıdır...

Irène Fayolle'un parfümünü hatırlıyorum. Yüzünü artık anımsayamıyorum, ancak beyazlaşmış saçlarını, beyaz tenini, ince ellerini ve yağmurluğunu hatırlıyorum. Ama en çok da parfümünü hatırlıyorum. Onun duygu dolu konuşmasını, Gabriel hakkında söylediklerini hatırlıyorum. Oğlunun bir gün bana geleceğini söyleyen sesi hâlâ kulaklarımda.

Julien kapımı ilk çaldığında, bana Irène'i unutturmuştu. Onu buruşuk kıyafetleri içinde yakışıklı bulmuştum. Annesine benzemiyordu. Annesi sarışın, düz saçlı, hassas, açık tenliyken, onun sağa sola kıvrılan koyu saçları, güneşe doymuş bir teni vardı. Onun tütün kokan ellerinin bedenim üzerindeki varlığını sevdim. Ama aynı zamanda çok korktum.

Marsilya'ya gitmeden önce, onu defalarca telefonla aradım ama numarası artık kullanılmıyor gibi boş çalıyordu. Çalıştığı polis karakolunu dahi aradım. Bana ayrıldığını, ancak postasını takip ettiğini, kendisine yazarak ulaşabileceğimi söylediler.

Ne yazacaktım?

Julien,

Çılgınım, yalnızım, imkânsızım. Bana inandınız, ben de sizi inandırmak için her şeyi yaptım.

Julien,

Kanepemde sizinle birlikte nasıl da mutluydum.

Julien,

Yatağımda sizinle birlikte nasıl da mutluydum.

Julien,
Yaşınız genç. Ama sanırım bu hiç umurumuzda değil.

Julien,
Çok meraklısınız. O polis edalarınızdan nefret ediyorum.

Julien,
Oğlunuza annelik yapabilirim.

Julien,
Gerçekten tam tipimsiniz. Yani bilemiyorum. Sizin gerçekten benim tipim olduğunu hayal ediyor da olabilirim.

Julien,
Sizi özledim.

Julien,
Geri dönmezseniz öleceğim.

Julien,
Sizi bekliyorum. Yolunuzu gözlüyorum. Siz değiştirirseniz, ben de alışkanlıklarımı değiştirebilirim.

Julien,
Tamam, kabul ediyorum.

Julien,
Yaşadıklarımız çok güzeldi.

Julien,
Evet.

Julien,
Hayır.

Hayat köklerimi söküp attı. İlkbaharım öldü.

Irène Fayolle'un günlüğünü içimde bir ağlama arzusuyla kapattım. Tıpkı âşık olunan bir romanın kapağını kapatır gibi... Hiç ayrılmak istemediğimiz için, yanımızda, elimizin altında kalmasını arzu ettiğimiz bir roman gibi... Julien'in annesinin günlüğünü bana hatıra olarak bırakmış olmasından dolayı içten içe mutluyum. Eve döndüğümde günlüğü odamdaki raflarda özenle sakladığım kitapların arasına yerleştireceğim. Şimdilik plaj çantamda...

Saat 10.00, sırtımı bir kayaya yaslamış, beyaz kumların üzerinde, bir Halep çamının gölgesinde oturuyordum. Burada ağaçlar kayaların çatlaklarında yetişiyor. Irène'in günlüğünü kapattığımda ağustos böcekleri ötmeye başladı. Güneş yakıcı olmaya başlamıştı. Ayak parmak uçlarımı ısıttığını hissediyordum. Burada yazları güneş insanın cildini birkaç dakika içinde yakıyor.

Sırt çantalı tatilciler, sarp patikadan aşağı inmeye başladılar. Öğle saatlerine doğru küçük plaj, havlularla, soğutucu çantalarla, güneş şemsiyeleriyle doluyor. Sormiou koyunda fazla çocuk olmuyor. Yüksek sezonda koya erişim yürüyerek sağlanıyor. Baumettes otoparkından koya inmek için nereden baksanız bir saat yürümeniz gerekiyor. Çocuklu aileler için pek kolay değil. Çocuklar çoğunlukla yolu babalarının omuzlarında tamamlıyor veya tatillerini kulübelerde kalarak geçiriyorlar. Onlara "kulübe çocukları" deniliyor. Bu deyim yalnızca Marsilya'da kullanıldığından sözlükte yer almıyor...

Burada, insanların barlarda sigara içmelerine hâlâ izin veriliyor. Postacılar, postaneye dek zahmet etmesinler diye, alıcıları evde bulamadığında taahhütlü mektupları kendileri imzalıyor. Marsilya'da hiçbir şey başka yerlerde yürüdüğü gibi yürümüyor...

Önceki akam Célia akşam yemeğine kaldı. Deniz mahsullü paella hazırlamıştı, büyük bir tavada ısıttı. Ben de bu arada

mavi bavulumu açıp elbiselerimi askılara astım. Küçük ferforje bahçe masasını çıkardık, üzerine bir masa örtüsü koyduk, kırmızı sürahilere su ve pembe şarap, sarı bir kâseye buz küpleri doldurduk, masaya bir köy ekmeği ve takımı bozulmuş tabaklar koyduk. Kulübede hep takımı bozulmuş eşyalar vardı. Eşyalar oraya hiçbir zaman takım halinde girmemiş gibiydi. Célia ve ben birbirimize kavuşmanın, anlatılacak saçma sapan şeylerin, pilavın ve soğuk pembe şarabın tadını çıkardık.

Öyle çok konuştuk ki Célia gece kaldı. Tren grevi zamanında Malgrange-sur-Nancy'de olduğu gibi benimle uyudu. İlk defa gitmeyip gece kalıyordu.

Yatağa uzanıp pembe şarap içmeye devam ettik. Célia iki mum yaktı. Dedesinin mobilyaları gölgeler halinde dans etmeye başladı. Esinti olsun diye iki pencereyi açık bıraktık. Hava çok güzeldi. İçerisi hâlâ paella kokuyordu. Yemeğin kokusu duvarlara sinmişti. O koku beni yeniden acıktırdı. Kendime biraz paella ısıttım. Célia istemedi. Boş tabağımı yere bıraktım, Célia'nın profilini, ardından gecenin içinde iki yıldız gibi mavi gözlerini gördüm. Mumları üfleyerek söndürdüm.

"Célia sana bir şey söylemek istiyorum. Uykunu kaçıracak bir şey ama olsun, tatilde olduğumuz için sorun değil. Ayrıca sana söylemeden yapamam."

"..."

"François Pelletier, Philippe Toussaint'in aşkıymış. Son yıllarında onun yanındaymış. 1998 yılında kaybolduğunda onun yanına gitmiş. Ama hepsi bu kadar da değil. Eve neden geri dönmediğini de biliyorum. O gece çocuklar yangın yüzünden değil... Philippe Toussaint'in babası yüzünden ölmüş."

Célia kolumu kavradı ve "Ne dedin?" diye mırıldandı.

"Çocukların odasında bulunan eski bir su ısıtıcısını çalıştırmış. Yıllardır herhangi bir bakım yapılmamış olan o cihaza kesinlikle dokunulmaması gerektiğini bilmiyormuş. Çocuklar

karbonmonoksitten zehirlenmiş. O sinsi ve kokusuz gazdan... Uykularında ölmüşler."

"Sana bunu kim söyledi?"

"Françoise Pelletier. Philippe Toussaint ona her şeyi anlatmış. Bunu öğrendiği gün, işte bu nedenle eve bir daha dönmemiş. Benim yüzüme bakamamış... Michel Jonasz'ın bir şarkısı vardır bilir misin? *Beni bırakıp başkasına gitmiş olsa bile, bana bunun benim yüzümden olmadığını söyleyin,* der."

"Evet, biliyorum."

"Philippe Toussaint'in beni benim yüzümden değil, annesinin ve babasının yüzünden terk etmiş olduğunu bilmek yüreğimi hafifletti."

Célia kolumu biraz daha sıkıca kavradı.

Gözüme uyku girmedi. Yaşlı Toussaint çiftini düşündüm. Uzun zaman önce ölmüşlerdi. 2000 yılında, Charleville-Mézières'den bir noter benimle iletişime geçip onların oğullarına ulaşmaya çalıştığını söylemişti.

Gün ışıdığında pencereden giren hava da ılıklaştı. Célia gözlerini açtı.

"Kendimize güzel bir kahve yapalım."

"Célia ben biriyle tanıştım."

"Eh nihayet. Geç bile kaldın."

"Ama bitti."

"Neden?"

"Benim kendi hayatım, alışkanlıklarım var... Öyle uzun zaman oldu ki... Üstelik yaşı benden küçük. Üstelik Bourgone'da yaşamıyor. Üstelik yedi yaşında bir oğlu var."

"Pek fazla, 'üstelik' oldu... Ama yaşam ve alışkanlık dediğin şey değişmeye gebedir."

"Öyle mi dersin?"

"Evet."

"Sen alışkanlıklarını değiştirir miydin?"

"Neden olmasın?"

92

Hayat, tüm sevdiklerimizi kaybettiğimiz uzun bir süreçten ibarettir.

Mayıs 2017

Philippe on dokuz yıldır Bron'da yaşıyordu. Charleville-Mézières'den Françoise'a doğru on dokuz yıl önce yol almış, otomobil tamirhanesinin kapısına, acınası bir vaziyette tam on dokuz yıl önce gelmişti. O gün, annesi ve babasıyla son defa konuştuğu gün, yeniden doğmaya, önceki hayatını sonlandırmaya karar vermişti. Artık silmek istediği geçmişinin üzerini kalın bir keçeli kalemle silmişti. Violette'le geçen yıllarının üzerine bir örtü sermiş, annesi ve babasıyla olan anılarını ise belleğinin karanlık bir odasına kilitlemişti.

Philippe Pelletier ismini alması, dayısının oğlu olması kolaydı. Ha yeğen ha oğul, insanların gözünde ikisi de aynı şeydi. Philippe "aileden biriydi" ve dolayısıyla bir Pelletier'ydi.

Kimliğini bir çekmeceye saklaması, annesi artık hakkında hiçbir şey bilmesin diye bankadaki tüm parasını çekip hamiline yazılı senetlere çevirmesi yetecekti. Parasını nakit harcayacaktı, oy kullanmayacak, sağlık sigortasından faydalanmayacaktı.

Françoise ona Luc'ün 1996 yılı Ekim ayında vefat etmiş olduğunu söyledi. Luc ölmüş ve toprağın altına gömülmüştü. Philippe bu acı haber karşısında sarsıldı ama onun mezarını ziyaret etmeyi reddetti. Bir daha asla bir mezarlığa adım atmak istemiyordu.

Françoise evlerini satalı bir yıl olmuştu. Artık iş yerine iki yüz metre yakında, Bron'da oturuyordu. Çok hastalanmış, çok zayıflamış ve biraz da yaşlanmıştı. Yine de Philippe onu hatıralarında kaldığından daha da çekici buldu, ancak bir şey söylemedi. Çevresine yeterince acı vermiş, başkalarını üzme kredisini doldurmuştu.

Misafir odasına, bir oğul gibi yerleşti. Çiftin hiçbir zaman sahip olamadığı, yalnızca umut ettiği oğul... Françoise'ın kendisine nakit olarak ödediği ilk maaşla yeni kıyafetler aldı. Bron'a yerleşmesinden birkaç ay sonra, iş yerine yakın küçük bir daire kiralayacağını söylediğinde Françoise onu duymazdan gelince, o tuhaf birlikte yaşamı devam ettirmek üzere kaldı. Aynı banyoyu, aynı mutfağı, aynı oturma odasını kullanıyor, aynı yemeği paylaşıyorlardı ama yatakları ayrıydı.

Françoise'a her şeyi anlatmıştı. Léonine, Geneviève Magnan, su ısıtıcısı, malum adres, âlemler, mezarlık, anne babasının Charleville'deki kanepelerindeki itirafları... Violette hariç her şeyi. Violette'i kendine saklamıştı. Violette hakkında Françoise'a yalnızca, "Onun olanlarda hiçbir suçu yok," demişti.

Yıllar geçtikçe, bir zamanlar Philippe Toussaint olduğunu unuttu. Françoise'ın yanında gücünü yeniden topladı. İşini iyi öğrenmişti, makine yağlarıyla, çökmüş kaportalarla, arızalarla uğraştığı günlerini seviyordu. Araçların motorlarını tamir ederken, içindeki yaşama arzusuna yeniden kavuşmuştu.

1999 Aralık ayında Françoise hastalandı. Ateşler içinde yanıyor, şiddetli öksürük nöbetleri geçiriyordu. Philippe endişeyle nöbetçi doktoru aradı. Doktor yatağın başında reçete yazarken, Philippe'e Françoise'ın eşi mi olduğunu sorduğunda

hiç düşünmeden "evet" diye cevapladı. Yalnızca "evet" demişti. Françoise yorganının altında uzanırken, hiçbir şey söylemeden gülümsedi. Soluk, yorgun, teslim olmuş bir gülümseme.

Doktorun tavsiyesi üzerine Philippe küveti otuz yedi derece suyla doldurup Françoise'ı banyoya götürdü, üzerindekileri çıkardı, bir bacağını küvetten içeri atmasına yardım etti, Françoise düşmemek için ona tutunup destek aldı. Françoise'ı ilk defa çıplak görüyordu. Françoise'ın bedeni berrak suyun içinde titriyordu. Banyo eldivenli elini onun teni üzerinde, karnında, yüzünde, ensesinde dolaştırdı. Alnından su akıttı. Françoise ona, "Dikkat et, hastalığım bulaşıcı," dediğinde, "Ben yirmi sekiz yıldır bulaşıcı hastalığın kendisiyim," diye cevap verdi. 31 Aralık 1999 gecesini 1 Ocak 2000 sabahına bağlayan gece ilk defa seviştiler. Yeni bir yüzyıla aynı yatakta girdiler.

Philippe on dokuz yıldır Bron'da yaşıyordu. O sabah Françoise'la iş yerlerini satma fikri üzerine konuşmuşlardı. Bunu ilk defa düşünmüyorlardı. Ama bu defa ciddiydi. Güneşli gökyüzü altına, Saint-Tropez'ye yerleşmek istiyorlardı. Bunun için yeterince para kazanmışlardı. Ayrıca Françoise yakında altmış yaşına girecekti ve yıllardır çalışıyordu. Artık hayatın tadını çıkarmanın zamanıydı.

Öğle yemeği vaktinde, Françoise şirket devri ve satışı işlemlerinde uzman bir emlakçıyla görüşmeye gitmişti. Philippe üzerini değiştirmek için eve gelmişti. Sabah çok kalın giyinmişti, iş tulumunun içinde terlemişti. Hızlıca duş aldı ve temiz bir tişört giydi. Mutfakta kendine bir sahanda yumurta yaptı, önceki günden kalma bir ekmek dilimine peynir sürdü. Kahvesini doldururken, postacının kapının posta deliğinden attığı postanın yere düştüğünü duydu. Philippe postayı hiç bakmadan yerden alıp mutfak masasına atıverdi. Françoise'ın kendini memnun etmek için abone olduğu Auto-moto dergisi dışında postaya el sürmezdi. Evrak işleriyle ilgilenen Françoise'dı.

Fincana doldurduğu kahvesini karıştırırken, bir zarfın üzerinde, "Sayın Philippe Toussaint'in dikkatine/Sayın Françoise Pelletier, 13, Franklin-Roosevelt Bulvarı, 69500 Bron" yazdığı gözüne çarptı.

O ismi gözlerine inanamayarak yeniden okudu; Philippe Toussaint. Bir an tereddüt etti, sonra zarfı sanki bir bomba tuzaklı paketmiş gibi eline aldı. Zarf beyazdı, üzerinde Mâcon'daki bir hukuk bürosunun mührü vardı. Bir ilkokuldan çıkan küçük kızları gördüğü günü hatırladı. Aralarından birinin Léonine'le aynı elbiseyi giydiği, kızının hayatta olduğunu sandığı günü...

Her şey yeniden canlanıyordu. Bu onun için, sanki karnına bir yumruk yemiş gibi eziciydi. Çocuğunun ölümü, gömülmesi, duruşmalar, taşınmaları, buhranı, ebeveyni, annesi, oyun konsolları, sıska kadınların ateşli vücutları, meme uçları, şişman karınları, Lucie Lindon ve Éloïse Petit'nin, Fontanel'in yüzleri, trenler, mezarlar, kediler...

Sayın Philippe Toussaint...

Philippe, zarfı elleri titreyerek açtı. En son gördüğünde ona, "Ben çocuklara asla zarar veremem," derken titreyen Geneviève Magnan'ın ellerini hatırladı.

Violette Trenet Toussaint, anlaşmalı boşanma talebiyle bir avukata vekalet vermişti. Avukat, Philippe Toussaint'den bir randevu almak üzere en kısa sürede kendisiyle iletişime geçmesini istiyordu.

Parça parça cümleler okudu: "... kimlik belgesi getirin... noterlik adı... evlilik sözleşmesi düzenlenmiş... meslek... uyruk... doğum yeri... her çocuk için aynı bilgiler... kocanın boşanma konusunda mutabakatı... tazminat ödeneği yok... Mâcon Asliye Hukuk Mahkemesi... evlilikte eşlerden birinin evi terk etmesi... herhangi bir sonuç elde edilememiş olup... "

İmkânsızdı. Philippe'in bu duruma derhal son vermesi, zaman makinesini derhal durdurması gerekiyordu. Okumayı

bıraktı, mektubu montunun iç cebine koydu, kaskının tokasını taktı ve oraya gitmek üzere yola çıktı. Oysa oraya bir daha asla adım atmamaya yemin etmişti.

Violette onun adresine nasıl ulaşmıştı? Françoise'dan nasıl haberi olmuştu? İsmini nereden biliyordu? Annesi ve babası söylemiş olamazdı, zira uzun süre önce ölmüşlerdi. Üstelik hayattalarken de Philippe'in nerede olduğunu bilmiyorlardı. Oğullarının Bron'da Françoise'ın yanında yaşadığını asla bilmediler. İmkânı yoktu. Philippe o avukatla görüşmeye asla gitmeyecekti.

Violette'in yakasından düşmesi lazımdı. Françoise'la birlikte uzaklarda bir yerlere taşınmalı, adını Philippe Pelletier olarak değiştirmeliydi. Toussaint soyadı ona daima uğursuzluk getirmişti. Mezarlıklara dair, kasımpatı kokan, soğuk ve kedileri anımsatan bir soyadı...

Birbirlerinden yüz kilometre kadar uzakta iki yaşam. Bron'un, Brancion-en-Chalon'a o kadar yakın olduğunu hiç fark etmemişti. Sokak tarafındaki kapının önüne park etti. Daima nefret ettiği o evin, o ihtiyar mezarlık bekçisinin evinin önünde bir yabancıydı. Violette'in 1997 yılında diktiği ağaçlar büyümüştü. Pencere demirleri koyu yeşil renge boyanmıştı. Kapıyı vurmadan içeri girdi. Eşikten adımını atmayalı on dokuz yıl olmuştu.

Violette hâlâ o evde mi yaşıyordu? Hayatını yeniden kurmuş muydu? Kurmuştu elbette, belli ki o nedenle boşanmak istiyordu. Yeniden evlenebilmek için...

Ağzında, sanki bir silahın namlusu sokulmuş gibi tuhaf bir tat hissetti, bir yerlere yumruk atma arzusu duydu. Hıncı gün yüzüne çıkmıştı. O acıyı uzun zamandır hissetmemişti. Son on dokuz yıldır yaşadığı, tatlı, kaygısız yaşamı düşündü. Şimdi acı ve kötülük geri dönüyordu. Yeniden başkalarını ve kendini sevmeyen adam, Philippe Toussaint halini alıyordu.

Hayatına sabah bıraktığı yerden devam etmeli, o uğursuz geçmişten kesin olarak kurtulmalıydı. Yüreğinin yumuşamasına izin vermemeliydi. Hayır, o avukata gitmeyecekti. Hayır. Kimlik kartını da geçmişini de yakmıştı.

Mutfak masasında, bahçecilik dergilerinin üzerine bırakılmış boş kahve fincanları vardı. Portmantoda üzerlerine gül kokusu sinmiş üç eşarp ve bir beyaz yelek asılıydı. Violette hâlâ o evde yaşıyordu...

Philippe odaya çıktı. Geçerken, korkunç süs bebeklerinin olduğu kutulara tekme attı. Tekme atma arzusuna engel olamamıştı. Elinde olsaydı duvarları da yumruklardı. Odanın duvarları yeniden boyanmıştı, yerde gök mavisi bir halı, yatağın üzerinde ise tozpembe bir örtü vardı. Perdeler ise badem yeşiliydi. Beyaz komodinin üzerinde bir el kremi, kitaplar ve sönmüş bir mum duruyordu. Komodinin ilk çekmecesini açtı, duvarlarla aynı renkte pembe iç çamaşırları vardı. Yatağa uzandı. Violette'in o yatakta uyuduğunu düşündü. Kendini hâlâ düşündüğü oluyor muydu? Yolunu beklemiş, onu aramış mıydı?

Violette'li yıllarının üzerine bir örtü sermişti ama uzun yıllar boyunca onu rüyalarında görmüştü. Onun kendini çağıran sesini duyuyor, cevap vermiyor, görmesin diye karanlık bir köşeye saklanıyor, yalvarışlarını duymamak için nihayet kulaklarını tıkıyordu. Suçluluk duygusu nedeniyle, uzun süre uykularından kan ter içinde uyanmıştı.

Banyoda, parfümler, sabunlar, kremler, banyo tuzları, mumlar ve yine romanlar vardı. Çamaşır sepetinde, kadın iç çamaşırları, beyaz saten bir gecelik, siyah bir elbise ve gri bir yelek...

Evde hiçbir erkek izi yoktu. Tek başına yaşadığı belli oluyordu. O halde neden gelip kendini huzursuz etmişti? Kurumuş bokların üzerine su dökmesinin nedeni neydi? Para almak için mi? Nafaka için mi? Ancak avukatın mektubunda bunlardan

bahsedilmiyor, "uzlaşma yoluyla" deniyordu. Annesinin sesini duydu, "Kimseye güvenme".

Merdivenlerden indi. Hâlâ dik duran son süs bebeğini de devirdi. Léonine'in mezarını ziyaret etme arzusu duydu ama fikrini değiştirdi.

Arkasında bir gölgenin hareket ettiğini hissedince sıçradı. Yaşlı bir köpek, havaya burnunu dikmiş, uzaktan onu kokluyordu. Philippe tam tekme atacakken, hayvancık pofuduk sepeti içine kıvrılıp tortop oldu. Mutfağın bir köşesinde, yerde yemek kapları vardı. Philippe, kıyafetleri üzerinde hayvan kıllarıyla yaşadığını düşününce midesi bulandı. Evin arka tarafındaki, özel bahçeye açılan kapıdan çıktı.

Bitki örtüsünün Léonine'in masal kitaplarındaki gibi dört bir yanı kapladığı bahçede Violette'i hemen göremedi. Duvarlar sarmaşıklarla, toprak rengârenk çiçeklerle doluydu, sarı, kırmızı ve pembe ağaçlar yükseliyordu. Sanki oda gibi bahçe de yeniden boyanmıştı.

Violette oradaydı. Sebze bahçesinde diz çökmüştü. Onu on dokuz yıldır görmemişti. Şimdi kaç yaşındaydı?

Yüreğinin yumuşamasına izin verme...

Violette'in sırtı dönüktü. Beyaz puantiyeli siyah bir elbise giymişti. Beline eski bir bahçe önlüğü bağlamıştı. Ayaklarında lastik botlar vardı. Omuzlarına gelen saçlarını siyah bir lastikle toplamıştı. Ensesine birkaç saç tutamı düşüyordu. Ellerinde kalın kumaş eldivenler vardı. Kendini rahatsız eden bir şeyi almak istercesine, sağ bileğini alnına götürdü.

Philippe onun boğazına sarılıp, sıkmak istedi. Onu hem sevmek hem boğmak istedi. Susmasını, artık var olmamasını, yok olmasını istedi.

Artık kendini suçlu hissetmek istemiyordu.

Violette ayağa kalkıp yüzünü döndüğünde, Philippe onun gözlerinin içinde yalnızca korku gördü. Ne şaşkınlık ne öfke ne aşk ne hınç ne pişmanlık... Yalnızca korku vardı.

Yüreğinin yumuşamasına izin verme...

Değişmemişti. Philippe, Tibourin'in barında kendisine bedava içki dolduran o narin yapılı kızı, aynı gülümsemeyi gördü. Saçları uzamış alnına düşüyordu, yüzünde hafif kırışıklıklar vardı. Hatları hâlâ zarifti, dudakları hâlâ kalemle çizilmiş gibi düzgündü, bakışları hâlâ yumuşacıktı. Zaman, dudaklarının her iki yanındaki çizgiyi derinleştirmişti.

Mesafeyi koru...

İsmini telaffuz etme.

Yüreğinin yumuşamasına izin verme.

Violette'i daima Françoise'dan daha güzel bulmuş ama Françoise'ı tercih etmişti. Annesi, "Zevkler ve renkler tartışılmaz," derdi.

Yanında oturan bir kediyi görünce tüyleri diken diken oldu, oraya, o hüzün dolu mezarlığa neden geldiğini hatırladı. Ne onu ne de Léonine'i artık hatırlamak istemediğini hatırladı. Bugünü Françoise'dı, yarını da Françoise olacaktı.

Violette'in kolunu çok kaba bir şekilde kavradı ve ezmek istercesine sıktı. Acıyı hissetmemek için cellat olanlar gibi... Kinini yeniden uyandırdı. Çiçekli kanepelerinde oturan anne ve babasını, Léonine'in Caussinlerin otomobilinin bagajındaki valizini, şatoyu, su ısıtıcısını, sabahlıklı annesini, babasının afallamış yüz ifadesini düşündü. Violette'in kolunu, gözlerinin içine bakmadan sıkıyordu. Gözlerini, onun burnunun üzerindeki doğuştan kalma hafif bir çukurluğa odaklamıştı.

Violette'in teninden hoş bir koku yayılıyordu.

Yüreğinin yumuşamasına izin verme.

"Bir avukat mektubu aldım. Onu sana geri getirdim... Bana bir daha asla o adrese bir şey yollama. Anladın mı beni? Ne sen ne de avukatın. Asla! Adını artık hiçbir yerde okumak istemiyorum. Yoksa seni... Seni..."

Kolunu kavradığı gibi aynı kabalıkla bırakınca Violette'in bedeni bir kukla gibi geri çekildi. Zarfı önlüğünün cebine

sokuşturdu. Bu hareketi sırasında onun kumaşın altındaki karnını hissetti. Karnını... Léonine'i... Arkasını dönüp mutfağa doğru yürüdü.

Bir el hareketiyle masanın üzerindekileri yere indirdi. *Tanrı'nın Eseri* kitabı yere düşünce, kapağındaki kırmızı elmayı tanıdı. Violette'in Charleville'de aldığı, sürekli okuduğu kitaptı. Sayfaların içinden Léonine'in fotoğrafları kayarak halıya düştü. Philippe bir an tereddüt ettikten sonra, eğilerek fotoğrafları yerden topladı. Bir yaşında, iki yaşında, üç yaşında, dört yaşında, beş yaşında, altı yaşında, yedi yaşında çekilmiş fotoğraflar... Léonine gerçekten de Philippe'e benziyordu. Fotoğrafları yeniden kitabın sayfalarının arasına koydu ve kitabı masanın üzerine bıraktı.

On dokuz yıldır Violette'li yılların üzerine serdiği örtü açılmış, anıları yüzüne çarpmıştı. Çocuğunun anıları önce kopuk kopuk, sonra güruh halinde zihnine hücum etti. Doğum koğuşunda, Violette'le arasında yatarken, bir battaniyeye sarılı halde, banyoda, bahçede, kapılarının önünde, bir odadan diğerine geçerken, resim yaparken, oyun hamuruyla oynarken, masada yemek yerken, şişme havuzunda yüzerken, okul koridorlarında, kış mevsimlerinde, yaz mevsimlerinde, hafif parlak kırmızı elbisesi içinde, minik elleri, sihir numaraları... O hep uzakta olmuştu. Bir erkek çocuğu istediğinden, kızının hayatında bir misafir gibiydi. Ona okumadığı tüm hikâyeler, onu götürmediği tüm gezmeler yüzüne çarptı...

Motosikletine bindiğinde gözyaşlarının burnundan aşağı süzüldüğünü hissetti. Dayısı Luc ona, "İnsanın gözyaşları burnundan süzülüyorsa, gözleri yeterince ağlamış demektir. Tıpkı motor boğulmasında olduğu gibi..." derdi. Luc... Philippe, dayısının karısını çalacak kadar sefil biriydi.

Biraz uzaklaştıktan sonra durup soluklanmak, düşüncelerini toparlamak üzere ok gibi fırladı. Mezarlığın demirleri arasından içeride yükselen haçların görüntüsü karşısında, Tan-

rı'ya hiçbir zaman inanmamış olduğunu düşündü. Muhtemelen babası yüzündendi. Babasından duya duya dualardan nefret eder olmuştu. Françoise'ı Luc'ün kolunda ilk defa gördüğü ayin gününü hatırladı.

Mezarlığın duvarları boyunca, giderek daha da hızlandığı üç yüz elli metre boyunca, beyninin içinde şiddetle dönen üç düşünce vardı. Geri dönmek ve Violette'ten af dilemek. Affet... Affet... Affet... Olabildiğince çabuk bir şekilde Françoise'ın yanına dönmek, güneye gitmek... Gitmek... Gitmek... Gitmek... Léonine'e kavuşmak... Kavuşmak... Kavuşmak...

Violette, Françoise, Léonine.

Kızını görmek, onu hissetmek, sesini duymak, ona dokunmak, kokusunu içine çekmek...

Léonine'i ilk defa gerçekten istiyordu. Daha önceleri onu Violette'in yanında kalması için istemişti. Bugün onu bir çocuğu ister gibi istiyordu. Bu istek güneyden de Françoise'dan da Violette'den de şiddetliydi. O istek her şeyin yerini aldı. Léonine bir yerlerde onu bekliyor olmalıydı. Evet, onu bekliyordu. O hiçbir şey anlamamıştı çünkü iyi bir baba olamamıştı. Hayatında ilk defa bir baba olacak, kızını bulacaktı.

Kaskının tokasını açtı. İlk viraja girmeden önce, aşağıda bulunan devlete ait ormanın ağaçlarının arasına girmek üzere hızlandı. Hayatının gözünün önünden bir film şeridi, kitap sayfaları gibi geçişini izlemedi, izlemek istemedi. Yalnızca, ağaçların arasına girmeden önce yolun kenarında genç bir kadın gördü. Saatte neredeyse iki yüz kilometre hızla ilerlerken, kadın ona bakıyordu. Kadının bakışları dışında etraftaki her şey kıpırdamaz olmuştu. Yalnızca o kadını bir yerlerden tanıdığını düşünecek zamanı oldu. Belki bir kartpostalda... Sonra ışığın içine girdi.

93

Yaz sonundayız. Sıcak akşamlarda apartman dairelerine dönüş... Hayat seyrine devam ediyor.

Henüz suya girmedim. Her ağustos ayında, denize ilk girişimde korku yaşıyorum. Léonine'i bulamamaktan, onu hissedememekten, benim yüzümden randevuya gelmemesinden, onu çağıran sesimi duymamasından, sesimin ona ulaşamamasından korkuyorum. Onu artık sevmemekten, ebediyen kaybetmekten korkuyorum. Bunun dayanaksız bir korku olduğunu, ölümün beni çocuğumdan asla ayıramayacağını biliyorum.

Ayağa kalktım, gerindim, şapkamı havlumun üzerine bıraktım ve sedef pırıltılı zümrüt yeşili sonsuzluğa doğru yürüdüm. Sabah gökyüzü canlı ve parlaktı. Sabah güzel bir günü vadediyordu. Marsilya sözünü daima tutar...

O saatlerde koy gölgede kalıyor, suyun rengi karanlık oluyor. Dalgalar her zaman olduğu gibi serinlik getiriyor. Usulca ilerleyip başımı suya soktum. Gözlerimi kapayıp derinlere doğru yüzdüm. Léonine oradaydı, hiçbir yere gitmemişti, zira içimdeydi. Onun eterik bedenini hissediyordum.

Güneş şemsiyemizin altında şekerleme yapmak için üzerime uzandığı gibi, onun sıcak, tuzlu tenini soludum. Omuzlarımı tutan, iki küçük kuklayı andıran ellerini hissettim.

Aşkım.

Su yüzüne çıktığımda, gözlerimi açıp mavi gökyüzünü gördüğümde, onu daima, sonsuza dek içimde taşıyacağımı biliyordum.

Uzun süre yüzdüm, her defasında olduğu gibi sudan çıkmak istemedim. Rüzgârdan eğilen kozalak çamlarını, hayatı izledim. Hayat hemen yanı başımdaydı, ben hayatın hemen yanı başındaydım. Biraz kıyıya doğru yaklaştım. Ayaklarım yeniden kuma bastı. Plaja sırtımı döndüm, ufku, beyaz çakıl taşlarını andıran, demirlemiş tekneleri izledim. Her şeyin güzel olduğu, canlıları onardığı bu yer kadar kurtarıcı hiçbir şey yoktu...

Hava çok sıcak, tuz yüzümü, hele de dudaklarımı yakıyordu. Başımı yeniden suyun içine soktum. Gözlerimi kapayıp yüzdüm. Üzerimdeki denizi hayal etmeyi, dinlemeyi çok seviyorum.

Yanımda başka bir varlık hissettim. Biri yanımdan geçti. Beni kalçalarımdan kavrayıp bir elini karnıma koydu. Bedenini bedenime yapıştırıp âdeta bir dans, bir vals gibi, benimle aynı hareketleri yapmaya başladı. Kalp atışlarını sırtımda hissettim. Onu tanıdım. Ona engel olmadım. İçime aktarılan başka bir aşk, yeni bir kalp, kalbimin içinde bir başkasının kalbiydi... Ensemde dudaklarını, bedenimde ellerinin hafif ve narin dokunuşlarını hissettim. Onun varlığını öylesine istiyordum ki gerçek olabileceğine inanmadım. Su yüzüne çıktım. Gözlerini açıp kapadı, kirpikleri yanağımda kelebekler gibiydi... Beni içine çekti. Suyun üzerine uzandım, beni tuttu. Bedenim özgürdü, kendimi ona bıraktım. O beni bulmuş, ben ise kendimi bulmuştum.

Biz olmuştuk.

Biz.

Kahkahalar.

Bir çocuk.

Üçümüz.

Başka bir el kolumu yakaladı, sonra bana tutundu. Léonine'inki gibi, minik, heyecanlı, sıcacık bir el...

Rüya görmediğimi, yaşadıklarımın gerçek olmasını umdum. Çocuk kollarıma atıldı. Alnıma, saçlarıma ıslak öpücükler kondurdu. Kendisini geriye doğru atıp neşe dolu çığlıklar attı.

"Nathan!"

Adını bir dua gibi haykırdım.

Sakarca, hızlı hareketlerle yüzüyordu. Yüzmeyi kısa süre önce öğrenmiş hem heves hem de korku dolu çocuklar gibi, gözlerini kocaman açıyordu. Yüksek sesle kahkaha attı. İki dişi eksikti. Dalgıç gözlüklerini takıp başını suya daldırdı. O haliyle suda daha rahat görünüyor, daireler çiziyordu. Şnorkelin borusunu ağzına soktu. Sudan çıktı, şnorkelin borusunu tükürdü. Kocaman kahverengi gözlerinin etrafında iz bırakan dalgıç gözlüklerini çıkardı. Gözleri güneyin güneşi altında parlıyordu. Omzumun üzerinden Julien'e baktı. Julien kulağıma, "Haydi gel," diye fısıldadı.

94

Seni düşünmeden geçirdiğimiz bir günümüz dahi yok.

7 Eylül 2017 Cumartesi, mavi gökyüzü, hava yirmi üç derece, saat 10.30. Fernand Occo'nun cenazesi (1935-2017). Meşe tabut. Siyah mermer baş taşı. Jeanne Tillet Occo'nun (1937-2009), Simone Louis Occo'nun (1917-1999), Pierre Occo'nun (1913-2001) ve Léon Occo'nun (1933) yattıkları aile mezarlığı.

Beyaz gül çelengi, kurdeledeki yazı "En içten taziyelerimizi sunarız". Kalp şeklinde beyaz zambak çelengi, kurdeledeki yazı "Babamıza, büyükbabamıza". Tabutun üzerinde kırmızı ve beyaz güller, kurdeledeki yazı "Savaş gazileri".

Üç cenaze plaketi; "Babamıza, büyükbabamıza. Seni sevmek ve senin tarafından sevilmekle geçen hayatın anısına", "Dostumuza. Seni asla unutmayacağız, daima aklımızdasın. Balıkçı dostların", "Uzakta değilsin, yalnızca yolun karşı tarafındasın".

Törende, Fernand'ın üç kızı Catherine, Isabelle, Nathalie ve torunları dâhil olmak üzere elli kadar kişi vardı.

Elvis, Gaston, Pierre Lucchini ve ben, mezarın yanında durduk. Nono yoktu. Kontes Darrieux'yle, saat 15.00'te Brancion Belediyesi'nde kıyılacak nikâh için hazırlanıyordu.

Peder Cédric bir dua okudu. Ama papazımızın duası yalnızca Fernand Occo için değildi. Artık Tanrı'ya her seslenişinde, Kamal ve Anita'yı da anıyordu. Aziz Yuhanna'nın ilk mektubundan bir bölüm okudu. "Biz kardeşleri sevdiğimiz için ölümden yaşama geçtiğimizi biliyoruz. Sevmeyen ölümde kalır. Sevginin ne olduğunu Mesih'in bizim için canını vermesinden anlıyoruz. Bizim de kardeşlerimiz için canımızı vermemiz gerekir. Dünya malına sahip olup da kardeşini ihtiyaç içinde gördüğü halde ondan şefkatini esirgeyen kişide Tanrı'nın sevgisi olabilir mi? Yavrularım, sözle ve dille değil, eylemle ve içtenlikle sevelim."

Aile Pierre Lucchini'den defin sırasında Fernard Occo'nun en sevdiği şarkının çalınmasını rica etmiş. Serge Reggiani'nin "Ma liberté" adlı şarkısı...

Şarkının sözlerine muhteşem olsalar da odaklanamıyorum. Léonine'i ve babasını, damatlığını giymekte olan Nono'yu, onun kravatını bağlayan Kontes Darrieux'yü, Ganj sularında seyahat eden Sasha'yı, öbür dünyada birbirlerine nihayet senli benli hitap eden Irène ve Gabriel'i, sahibi Marianne Ferry'nin (1953-2007) bahçesinde koşmaya giden Éliane'ı, bir saatten kısa bir süre içinde gelecek olan Julien ve Nathan'ı, onların kollarını, kokularını, sıcaklıklarını düşünüyorum. Düşmeye devam edecek ve yerden kaldırmaya daima devam edeceğimiz Gaston'u düşünüyorum, Elvis Presley'in şarkılarından başka hiçbir şarkıyı asla dinlemeyecek olan Elvis'i düşünüyorum.

Birkaç aydır ben de Elvis gibi oldum. Kafamda hep aynı şarkı çalıyor. Zihnimdeki diğer tüm sesleri, düşünceleri bastırıyor. Sürekli olarak aynı şarkıyı dinliyorum. Vincent Delerm'in "La vie devant soi"[29] şarkısını...

29 (Fr.) Seni bekleyen hayat. (ç. n.)

Teşekkürler

Tess'e, Valentin'e ve benim en temel ihtiyacım, ilahi ilhamıma teşekkürler.

Taptığım kardeşim Yannick'e teşekkür ediyorum.

Çok değerli Maëlle Guillaud'ya ve tüm Albin Michel ekibine teşekkürlerimi sunarım.

Amélie'ye, Arlette'e, Audrey'ye, Elsa'ya, Emma'ya, Catherine'e, Charlotte'a, Gilles'e, Katia'ya, Manon'a, Mélusine'e, Michel'e, Michèle'e, Sarah'ya, Salomé'ye, Sylvie'ye ve William'a yanımda oldukları için teşekkür etmek istiyorum. Hepiniz yanımda olduğunuz için çok şanslıyım.

Gerçek hayatta var olan ve bu adamın hayatında hiçbir şeyi değiştirmek mümkün olmadığı için ne adını ne soyadını değiştirdiğim, Gueugnon şehrinin otuz yıllık mezarcısı Norbert Jolivet'ye de teşekkürlerimi sunarım. Bu romanı yazma sürecim sayesinde bu mutluluk ve neşe yaratıcısı adam benim arkadaşım oldu. Seninle sonsuza dek kahve ve Blanc Cassis kokteylleri içmeyi umuyorum.

Trouville-sur-Mer'deki insaniyet dolu değişik dükkânı "Le Tourneurs de Val" cenaze evinin kapılarını bana açtığı için Raphaël Fatout'ya da teşekkürlerimi sunarım. Raphaël bana güvenip işinden, ölümden ve şimdiki zamandan daha önce

hiç kimseden duymadığım bir açıklıkla bahsettiği için ona minnettarım.

Babama güzel bahçesi ve sorduğum sorulara verdiği tutku dolu yanıtlar için teşekkür ederim.

Stéphane Baudin'e zeki önerileri için teşekkürler.

Fotoğraflar ve dostlukları için Cédric ve Carol'a da teşekkürlerimi sunmak isterim.

İsmini kullanmama izin verdiği için Julien Seul'e teşekkür ederim.

Denis Fayolle, Robert Badinter ve Éric Dupont-Moretti'ye de teşekkürler.

Marsilya ve Cassisli tüm arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim, benim küçük kulübem de sizsiniz.

Bu hikâyeyi bana fısıldadıkları içim Eugénie ve Simon Lelouch'a en büyük teşekkürü borç bilirim.

John Hallyday'e, Elvis Presley'ye, Charles Trenet'ye, Jacques Brel'e, Georges Brassens'a, Jacques Prévert'e, Barbara'ya, Raphaël Haroche'a, Vincent Delerm'e, Claude Nougaro'ya, Jean-Jacques Goldman'a, Benjamin Biolay'ye, Serge Reggiani'ye, Pierre Barouh'ya, Françoise Hardy'ye, Alain Bashung'a, Chet Baker'a, Damien Saez'e, Daniel Guichard'a, Gilbert Bécaud'ya, Francis Cabrel'e, Michel Jonasz'a, Serge Lama'ya, Hélène Bohy'ye ve Agnès Chaumié'ye de teşekkür ederim.

Son olarak ilk kitabımı göklere çıkaran size teşekkür ederim, bu ikinci roman sizin sayenizde gerçeğe dönüştü.

Valérie Perrin 1967 yılında Fransa'da dünyaya geldi. Çocukluk yıllarını Burgogne'da geçirdikten sonra Paris'e taşındı. 2015 yılında yazdığı ilk kitabı *Les Oubliés du dimanche* ondan fazla dile çevrildi ve on üç ödüle layık görüldü.

2018 yılında yayımlanan *Çiçeklerin Suyunu Tazelemek* adlı romanı ise otuzdan fazla dile çevrildi ve Maison de la Presse Ödülü'nü kazandı. *Figaro* tarafından 2019 yılının en çok satan Fransız romancılarından sayılan Perrin aynı zamanda 2010-2018 yılları arasında Claude Lelouch filmlerinin senaristliğini de üstlendi.

Kapak görseli: © Galya Ivanova / Arcangel.

.....